

สารบัญ/Contents

หน้า

บทความวิจัย

- การพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 6
The Development of Hand book of Activities Based on Classroom Experience Approach to Promote
the Discipline of Preschool Children from Nursery Center n Poh Rai Wan Local Municipality, Muang
District, Petchaburi
ยุพิน ชื่นขง, พิชานิกา เพชรสังข์, กฤษฎา วรพิน และ อัญชญา เถาว์ชาติ
- การศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้าน
คุณธรรมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน 19
A Study of Early Childhood Teacher' Needs Regarding Early Childhood's Moral Behavior in Border
Patrol Police School
ชนาธิป นุบผามาศ และ วราภรณ์ แก้วเยี่ยม
- การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนตาเพชร
อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี 28
Development of Guidelines to Prevent Sexual Risk Behaviors among Adolescents, Don Ta Phet
Subdistrict Administrative Organization, Phanom thuan District, Kanchanaburi Province
ชิติพร สุวรรณอำภา, บวรจิต เมธาฤทธิ์, อนันต์ เหมือนละม้าย และประเสริฐ ศรีนิวล
- สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน กับ มาตรฐาน Basel 38
Savings and Credit Cooperatives and Credit Union Cooperatives with Basel Standard
เกษม สวัสดิ์
- ผลของการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบประคับประคองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยสูงอายุ
ในโรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี 46
Effective of Using Supportive Group Therapy on Depression of Elderly Patients in Khaoyoi Hospital,
Phetchaburi Province
ลออ สิงห์โชติสุขแพทย์, รวินันท์ นุชศิลป์, สุภารัตน์ อภิตกุลวงษ์, ศิรินา สันต์งาน ,
ชุติมา ภิญโญ, มนชชา สมจรีต และ ปฤษณา เตชะวีระกาญจน์กุล

บทความวิจัย

- การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร
ของครูปฐมวัยเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 56

Development of learning Activity Sets by Organizing Project-Based Experiences Local Knowledge
Food Aspect of the Primary School Teachers in the Municipality of Phetchaburi in Phetchaburi Province
ดวงพร สุขชาติพัฒน์

- การศึกษาความสัมพันธ์ของระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักกับระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ 64

A Study of Relationship of the Ceiling Altitude and Depression Level of the Elderly
ชัยสร กิตติสมุทร์, เฉลิมศักดิ์ แก้วเกาะ, จิตรา มีทองคำ, ภัทราวรรณ เอมกมล
และ จิตราพร ชัยเสริมวงศ์

- การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา
การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย 78

Developing an Active Learning Model Utilizing Problem-Based Learning to Enhance the Competence
of Non-formal Education Students
ณัฐกร ดวงพระเกษ

- ประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม ของคนพิการทางสายตา
ศูนย์ฝึกอาชีพของหญิงตาบอดสามพราน จังหวัดนครปฐม 90

Experience of Health Services Information and Social welfare Perception among Visual Disability
People at Vocational Training Centers in the State of the Blind Women of Sampran Nakorn-pratom
Province
สุขศิริ ประสมสุข, ธิติพร สุวรรณอำภา, วรณไพโร ไช้มา, สุพัตรา นุตร์ภักย์ และ กัลยา แก้วสม

- ปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาบอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันตก 99

Problems on Volleyball Training and Management of Rajabhat Universities in Western Thailand
ยศ ธีระเดชพงษ์, เพ็ญทิพย์ สายกฤษณะ, กุศล ช่วงบุญศรี และ สิทธิชัย เพิ่มสิน

- พฤติกรรมการก่อหนี้นอกระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา 111

The Traders Behaviour incur the Loan Shark Debts with in Yala Railway Market, Yala Province
ฟาริดา เอ็ดลาฮี, จรินทร์รัตน์ วรวงศ์พิทักษ์, ลาวัณย์ พงษ์สุวรรณศิริ และ อาชูวัน อาษะ

บทความวิจัย

การประยุกต์ใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ABC Costing ในการผลิตหมวกยางพารากรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชน
สวนเกษตรอินทรีย์ภูสับสน (ต้นแบบ) 118

Application of Activity-Based Costing to Rubber Hats Production Case study of Community Enterprise Saunkasetphusibsan (Model)

จารุวรรณ ไชยพรรณ, พิษญาภา พริ้มพราย, พงศ์พัชร บัวเพชร และวิรัช คำหาญพล

การศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าว
หอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ 127

The Diversity of Local Rice and the Information System Development of the Rice Market in Sisaket Province
ศิริกมล ประภาสพงษ์

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของนักเรียน
ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเพชรบุรี 139

Needs of a Physical Activity Promoting With “Reduce Time-Learning and Increase Time-knowledge” for Lower-Secondary School Students in Phetchaburi Province

ธีรศักดิ์ บุญพรหม, บุญทิพย์ เป้าทอง และคมชนัญ โวหาร

รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการจังหวัดชัยภูมิ 148

The Models and Guidelines to Support the Disabled’s Occupations in Chaiyapum Province
सानนท์ ด่านภักดี และ จุฬาทพร ศรีรังสรรค์

การปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็นของนักศึกษา
ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ 161

Practice of Professional Ethical Standard of Teachers according to the First Year Students' Opinion of the Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

พจนีย์ มั่งคั่ง, พรทิพย์ คำชาย และอำนาจ บุญประเสริฐ

การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด 171

Development of Teacher using the Process 1S2C in Prachuap Khiri Khan - Myeik Area
กาญจนา บุญส่ง, ไพรัช มณีโชติ, ขจรศักดิ์ สอนแพ, ศุภนัจ กนคต่อง และ ชนาอนุช เงินทอง

บทความวิจัย

- การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม 181
An Curriculum Evaluation on Master of Education Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University
อรัญญา ชูขจรเดื่อง, กิตติพงษ์ ธารเอี่ยม และ จุลจิรา จันทะมุงคุณ
- การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเองของเด็ก กลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ในคลินิกส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่ 194
The Development of Pathways Based on Sensory Integration to Decreasing the Individual Stimulation of Autism Spectrum Disorder (Rett Syndrome Children) Organized by Clinic for Supportive Physical Development of Children with Special Needs, Chiangrai Rajabhat University
เกศรินทร์ ศรีชนะ, อนันต์ แก้วตาดีบ และ อัจฉรา ลีวอ
- การพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 204
Teaching Model Developed theories of Piaget Intellectual Development to Develop the Ability to Think Critically for Students Grade 6
ศศิประภา ชีมา, บังอร เสรีรัตน์ และอารีวรรณ เอี่ยมสะอาด
- ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี 212
Factors Affecting Adaptation to Climate Change of Oil Palm Farmers Case Study Surat Thani Province
จิรวรรณ จันทร์คง และ เกศสุดา สิทธีสันติกุล
- ผลการศึกษาการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร 221
The Results of the Integration of Learning Management with Executive Function of Young Children Teachers in Kamphaeng Phet Province
อรทัย บุญเที่ยง
- ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 230
Effect of Learning Management of the Love Model on Critical Thinking Ability of Students in Phetchaburi Rajabhat University
รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์, นาดสุดา วงษ์บุญงาม และ ประสิทธิ์ คำพล

บทความวิชาการ

การดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง 237
Maintaining Brass Instruments
สมชาย สอาดนัก และ จิรนนท์ โตสิน

การตั้งคำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน 251
Questions for Students' Learning Evaluation
ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

การวิเคราะห์ทฤษฎีทางศิลปวิจารณ์ ระหว่างทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ ของราล์ฟ สมิธ กับ ทฤษฎี
ศิลปะวิเคราะห์ ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน เพื่อการจัดการเรียนการสอนศิลปวิจารณ์ 260
**Analysis of Criticism of the Art Theories Between Ralph A. Smith's Theory of Aesthetic Criticism
and Edmund Burke Feldman's Critical Theory for Teaching and Learning Management
of Art Criticism**
ภัทรภร ฐิติชาอุษัยกุลลา

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น 271
Transmission Guidelines of Khong Wong-Yai Solo on Pae-Samchan
พรรณระพี บุญเปลี่ยน, สราวุธ โชติรัตน์, อัญชญา สุตมาต, สราวุธ วิวรรณ
และ ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์

การสอนวิธีปรับแต่งลิ้นคลาริเน็ตและแซกโซโฟน 280
Teaching Techniques to Adjusting Clarinet and Saxophone Reeds
สมบัติ ไวยรัช และ ภาสกร ภูประภา

การบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียนและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู
เพื่อการเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนสำหรับนักศึกษาครู 288
**Integrated Coaching Lesson Study and Professional Learning Community for Development
Competency Practicum Preservice Teachers**
ชวนพิศ อัดนตร, ปัญญา ทองนิล, วิริยา วิริยารัมภะ และ จิรสุภา ปล่องทอง

คำแนะนำในการเตรียมต้นฉบับ 301

การพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริม ความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

The Development of Hand Book of Activities Based on Classroom Experience Approach to Promote the Discipline of Preschool Children from Nursery Center in Poh Rai Wan Local Municipality, Muang District, Petchaburi

ยุพิน ยืนยง^{1*}, พีชานิกา เพชรสังข์², กฤษฎา วรพิน¹ และ อัญชญา เถาว์ชาลี³
Yupin Yuenyong^{1*}, Peechanika Pechsung², Krissada Worapin¹ and Anchana Thaocharle³

¹ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

² สาขาวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

³ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹ Division of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

² Division of Foundation of Teaching Profession, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

³ Division of Early Childhood Education, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: k.yupin@hotmail.com

Received: 12 June 2018, Revised: 18 August 2018, Accepted: 10 September 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 2) พัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน 3) ทดลองใช้และศึกษาผลที่เกิดจากการใช้คู่มือ มุมประสบการณ์ในห้องเรียน และ 4) ประเมินผลและปรับปรุงคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน ซึ่งเป็นการวิจัย และพัฒนา (Research and Development) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 คน และเด็กปฐมวัย จำนวน 21 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัด เพชรบุรี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกต แบบสอบถาม วิเคราะห์โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และทดสอบค่าที (Paired Sample T-test)

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้ 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กต้องการคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเป็นแนวทางในการเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยให้กับเด็ก 2) ผลการพัฒนาคู่มือ พบว่า คู่มือประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงการใช้คู่มือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของคู่มือ ขอบข่ายเนื้อหา คำแนะนำการศึกษาคู่มือ รูปแบบการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย วิธีดำเนินการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย และ แนวทางการวัดผลประเมินผลซึ่งประกอบด้วย 6 มุม ได้แก่ (1) มุมบ้าน (2) มุมดนตรี (3) มุมหนังสือ (4) มุมศิลปะ (5) มุมธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ และ (6) มุมเศรษฐกิจพอเพียง โดยคู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก 3) ผลการ

ทดลองใช้คู่มือ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กทดลองใช้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย โดยครูผู้ดูแลเด็กศึกษาคู่มือไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือ และความมีระเบียบวินัยของเด็กต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สะท้อนให้เห็นว่า ความมีระเบียบวินัยของเด็กมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ทั้งในภาพรวมและตามกลุ่มอายุ และ 4) ผลการประเมินผลและปรับปรุงคู่มือ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นว่าคุณ่มือมีความเหมาะสม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ โดยในด้านรูปแบบ ครูมีความคิดเห็นว่าคุณ่มือเหมาะสม ทั้งขนาดรูปเล่ม ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน รูปภาพประกอบเหมาะสม ด้านเนื้อหา มีขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหาเหมาะสมกับเด็ก ส่วนด้านการนำไปใช้ พบว่า มีการชี้แจงอธิบายที่ชัดเจน เมื่อศึกษาคู่มือแล้วมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้

คำสำคัญ: การพัฒนาคู่มือ มุมประสบการณ์ ความมีระเบียบวินัย

Abstract

The objectives of this study were to: 1) study basic data in developing experience point of view use of handbook in classroom to promote the discipline of preschool children from nursery Center in Poh Rai Wan local municipality, Muang district, Petchaburi, 2) develop handbook of experience point of view in classroom, 3) try out and study effect of experience point of view in classroom handbook and 4) evaluate and improve experience point of view in classroom handbook, population are 2 child care teachers and 21 preschool children, second semester, academic year 2018 of child development center, Po Rai Wan sub district administrative organization, Muang District, Phetchaburi, research are interview form, observation form, questionnaire, data analysis using percentage average, standard deviation, content analysis and statistic Paired Sample T- test.

The finding can be found as follows: 1) Basic data transcript found that child care teachers require experience point of view in classroom handbook for guideline in the discipline promotion of children. 2) Handbook development found it consists of substance preface, explanation, the discipline and reason, objective, substance framework, manual handbook succession, experience point of view in classroom arrangement format, experience point of view in classroom process and guidance of evaluate and estimate, where the manual is suitable in high level. 3) In handbook trial found that the child care teachers who supervise children use the manual to use the classroom experience to promote discipline. The child care teachers who supervises the child learns the manual according to the procedures specified in the manual and the discipline of preschool children is different with statistical significance at .05 level, reflecting that the discipline of preschool children tends to improve and 4) Evaluation and improvement of handbook found comments from child care teachers that handbook is suitable in all three sides format, substance and adoption in format, teacher comments found suitability of book size, clear letter illustrations in substance, content scope is objective meaning, substance is suitable for preschool children and in adoption, explanation is clear comprehension met after studying handbook and ability met in preschool children experience arrangement.

Keywords: the development of handbook, activities based on classroom, the discipline

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการในทุกด้านของวัยก่อนเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งซึ่งมักเรียกกันว่า “เด็กปฐมวัย” ให้มีพัฒนาการอย่างเหมาะสมตามหลักวิชาการแล้วก็จะสามารถเติบโตเป็นคนดีมีคุณภาพ ส่งผลดีต่ออนาคตของสังคมและประเทศชาติ ดังจุดเน้นของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่เน้นการวางรากฐานให้คนไทยเป็นคนที่สมบูรณ์ มีคุณธรรม จริยธรรม มีระเบียบ วินัย ค่านิยมที่ดี มีจิตสาธารณะ และมีความสุข โดยมีสุขภาพและสุขภาพที่ดี ครอบครัวอบอุ่น ตลอดจนเป็นคนเก่งที่มีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้ต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวถึง การศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวม บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เช่นเดียวกับวิสัยทัศน์ และหลักการของหลักสูตรที่ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย [1] และนอกจากนี้ กำหนดการมีวินัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้ถูกกำหนดไว้เป็นจุดหมายของการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี นั้นก็ยิ่งได้เอาไว้อีกด้วย

การสร้างวินัยเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ ความมีวินัยจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ทั้งสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษาจะต้องเข้ามาดูแลร่วมกัน และต้องมีแนวทางที่สอดคล้องกัน เพื่อให้เด็กจะได้ไม่สับสน และที่สำคัญคือเด็กจะมีพฤติกรรมที่คงทนเพราะไม่ต้องปรับตัวตามสภาพของสิ่งแวดล้อมที่บ้านและที่โรงเรียน นอกจากนี้การส่งเสริมให้เด็กมีความรับผิดชอบ และมีวินัยจะต้องเน้นให้เด็กตระหนักและเห็นคุณค่าอย่างแท้จริง กระบวนการส่งเสริมและพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบและมีวินัยควรจะเป็นกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับผ่านความเป็นกัลยาณมิตรจากผู้ที่ช่วยขัดเกลา เพราะเด็กจะไม่ได้เกิดความรู้สึกว่าโดนบังคับให้ทำแต่เป็นการกระทำที่เมื่อทำแล้วจะได้ผลดี [2] วิธีการที่มีประสิทธิภาพในการสร้างวินัยให้แก่เด็ก คือการจัดระเบียบในสิ่งแวดล้อม ทั้งวัตถุสิ่งของต่าง ๆ พร้อมทั้งการเตรียมพื้นที่เพื่อให้เด็กสามารถควบคุมตนเองได้ เป็นการควบคุมสถานการณ์ไม่ใช่ควบคุมเด็กด้วยการจัดโครงสร้างของสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ช่วงปฐมวัยเป็นช่วงที่มีการพัฒนาวินัยได้มากที่สุด การปลูกฝังวินัยสำหรับเด็กช่วยให้เด็กมั่นใจว่าสิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำ ทำให้เด็กสามารถหลีกเลี่ยงการทำผิด หรือรู้สึกอายต่อการทำผิด [3] อีกทั้งยังช่วยให้เด็กอยู่ในมาตรฐานการยอมรับของสังคมและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข ช่วยให้เด็กพัฒนาจิตสำนึก มโนธรรมหรือเสียจากภายในตนเอง ซึ่งช่วยให้สามารถตัดสินใจและควบคุมพฤติกรรมด้วยตนเอง [4] ดังนั้นการปลูกฝังวินัยให้กับเด็กจึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการปลูกฝังวินัยในช่วงปฐมวัย เนื่องจากเป็นการบ่มเพาะเมล็ดพืชแห่งวินัยในตัวเด็กตั้งแต่ระยะเริ่มแรก เพื่อให้วินัยหยั่งรากลึกลงอย่างมั่นคงมากขึ้น ดังที่พระธรรมปิฎกได้แสดงธรรมไว้ว่าการสร้างวินัยที่ดีที่สุดต้องอาศัยธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการเริ่มต้นจากการยอมรับว่ามนุษย์ส่วนใหญ่อยู่ด้วยความเลขิน การสร้างวินัยจึงต้องทำให้วินัยเป็นพฤติกรรมที่เลขิน โดยพยายามเอาพฤติกรรมที่ดีที่มีวินัยให้เด็กทำเป็นครั้งแรกก่อน ซึ่งได้แก่ในช่วงปฐมวัย หลังจากนั้นเมื่อเด็กทำบ่อย ๆ ซ้ำ ๆ ก็จะเกิดความเลขินและเป็นวิถีชีวิตในที่สุด [5]

จากการสังเกตพฤติกรรมเด็กปฐมวัยและสภาพห้องเรียนของศูนย์เด็กเล็ก องค์การบริหารตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ห้องเรียนไม่เป็นระเบียบเรียบร้อย เด็กยังขาดการกำกับตนเองและรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนเองได้ลงมือปฏิบัติ เช่น เมื่อเด็กนำของเล่นไปเล่นแล้วก็ไม่รู้จักรับกำกับตนเองว่า เมื่อเล่นเสร็จแล้วจะต้องนำมาเก็บไว้ที่เดิมให้ถูกต้องและเป็นระเบียบ เล่นแล้วต้องรู้จักรักษาสิ่งของนั้น ๆ และจากการสัมภาษณ์ครูผู้ดูแลเด็ก พบว่า

ในห้องเรียนมีเด็กที่มีอายุแตกต่างกัน คือ ช่วงอายุระหว่าง 2 - 5 ปี ทำให้เกิดปัญหาในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมพัฒนาเด็กให้มีระเบียบวินัยค่อนข้างยาก เนื่องจากเด็กมีพัฒนาการและช่วงวัยที่แตกต่างกัน รวมทั้งครูผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจและแนวทางหรือวิธีการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับเด็กปฐมวัยอีกด้วย และ

เมื่อได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเล่นที่บ้านของไทย พบว่า ในการสร้างวินัยในเด็กนั้นจะสร้างผ่านการทำกิจกรรมต่าง ๆ โดยเป็นการสร้างโดยที่เด็กไม่รู้ตัวว่ากำลังถูกฝึกหรือถูกบังคับให้มีวินัย [6] ซึ่งลักษณะดังกล่าวสอดคล้องกับลักษณะของมุมประสบการณ์ที่จัดไว้ในห้องเรียนให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์โดยไม่มีความกดดัน หรือการบังคับให้เกิดพฤติกรรมที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยผลการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่มีต่อความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน มีระเบียบวินัยโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง [7]

จากข้อมูลดังกล่าว เพื่อให้ครูผู้ดูแลเด็กได้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย โดยพัฒนากลุ่มม่อการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนากลุ่มม่อการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อพัฒนากลุ่มม่อการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
3. เพื่อทดลองใช้และศึกษาผลที่เกิดจากการใช้กลุ่มม่อประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
4. เพื่อประเมินผลและปรับปรุงกลุ่มม่อการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

ขอบเขตการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา
ประชากรที่ในการวิจัย ครั้งนี้ คือ ครูผู้ดูแลเด็กจำนวน 2 คน และเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 2 - 5 ปี จำนวน 21 คนที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
2. ตัวแปรที่ศึกษา ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่
ตัวแปรอิสระ ได้แก่ กลุ่มม่อการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน
ตัวแปรตาม ได้แก่ ความมีระเบียบวินัย
3. ระยะเวลา
ระยะเวลาในการทดลองใช้กลุ่มม่อประสบการณ์ในห้องเรียนกับเด็กปฐมวัย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ระหว่างเดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนธันวาคม โดยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ในช่วงกิจกรรมเสรี วันละ 45 นาที ช่วงเวลา 11.00 น. - 11.45 น. รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง โดยในแต่ละสัปดาห์

ครูผู้ดูแลเด็กเล็กจะสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็ก เป็นรายบุคคลจากแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเงื่อนไขข้อตกลงร่วมกันเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ดำเนินการสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยระหว่างการใช้คู่มือจำนวน 6 ครั้งและหลังการใช้คู่มือ 1 ครั้ง

4. นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เกิดความเข้าใจศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายไว้ ดังนี้

1) คู่มือ หมายถึง เอกสารให้ความรู้เพื่ออำนวยความสะดวกและเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงการใช้คู่มือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของคู่มือ ขอบข่ายเนื้อหา คำแนะนำการศึกษาคู่มือ รูปแบบการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย วิธีดำเนินการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย และแนวทางการวัดผลประเมินผล

2) มุมประสบการณ์ หมายถึง สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในห้องเรียน โดยจัดบริเวณต่าง ๆ ด้วยอุปกรณ์สื่อ วัสดุธรรมชาติ เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้อย่างอิสระ ประกอบด้วย (1) มุมบ้าน (2) มุมดนตรี (3) มุมหนังสือ (4) มุมศิลปะ (5) มุมธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ และ (6) มุมเศรษฐกิจพอเพียง

3) ความมีระเบียบวินัย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการควบคุมตนเองให้เกิดการปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม โดยไม่มีผู้ใดบังคับ กระทำด้วยความพึงพอใจและรู้จักหน้าที่ของตนเองในการปฏิบัติ แบ่งออกเป็น 2 ด้าน ดังนี้

3.1 ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการรู้จักหน้าที่ตามบทบาท ตามภารกิจตามข้อตกลงให้ครบครัน การดูแลเก็บรักษาของใช้ของตนเองและส่วนรวมให้อยู่ในสภาพเรียบร้อย รวมทั้งการปฏิบัติตนตามกฎระเบียบข้อตกลงของห้องเรียน

3.2. ความอดทนอดกลั้น หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกที่สามารถปฏิบัติตนตามมารยาททางสังคมที่สามารถยับยั้งความต้องการที่เกิดขึ้นโดยรู้จักการรอคอย การควบคุมการกระทำของตนเองในสถานการณ์ทางสังคม ทำให้สามารถทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างราบรื่นและเหมาะสม

4) เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กนักเรียนชาย-หญิง ที่มีอายุระหว่าง 2-5 ปี ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

5) ครูผู้ดูแลเด็ก หมายถึง บุคลากรที่องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นคัดเลือกและแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ตามหลักเกณฑ์ เพื่อปฏิบัติหน้าที่หลักในการอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการดำเนินการวิจัยไว้ดังนี้ คือ ขั้นตอนที่ 1 การวิจัย (Research): การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนา (Development): การพัฒนาคู่มือ ขั้นตอนที่ 3 การวิจัย (Research): การทดลองใช้คู่มือ และ ขั้นตอนที่ 4 การพัฒนา (Development): การประเมินผลและปรับปรุงคู่มือที่พัฒนา

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย และศึกษาความต้องการและแนวทางในการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนของครูผู้ดูแลเด็กเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปจัดทำคู่มือฉบับร่าง

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ การอบรมเลี้ยงดูและการจัดประสบการณ์ การประเมินพัฒนาการสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และเด็กอายุ 3-6 ปี และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย เพื่อทราบแนวทางการพัฒนาและส่งเสริมความมีระเบียบวินัยในเด็กปฐมวัย

2. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับคู่มือ องค์ประกอบ ลักษณะของคู่มือและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือการจัดกิจกรรม และศึกษาความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 คน เกี่ยวกับความต้องการและแนวทางในการจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กองค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับความต้องการและแนวทางในการจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ วิธีการพัฒนาคู่มือเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวทางและประเด็นในการสร้างแบบสัมภาษณ์และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสัมภาษณ์โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) แต่ละรายการ มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ส่วนข้อที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.60 นำมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสัมภาษณ์ความต้องการและแนวทางการจัดมุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปแบบการเขียนพรรณนาความ

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือ

วัตถุประสงค์

เพื่อดำเนินการพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย

วิธีดำเนินการ

การพัฒนาคู่มือการดำเนินการ โดยการสร้างคู่มือให้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากขั้นการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในขั้นตอนที่ 1 ซึ่งมีขั้นตอนการพัฒนาดังนี้

1. นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษานโยบายการจัดการศึกษา เอกสารงานวิจัยต่าง ๆ และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์แยกประเด็นและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างหัวข้อของกลุ่ม ประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงการใช้คู่มือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของกลุ่ม ขอบข่ายเนื้อหา แนะนำการศึกษาคู่มือ รูปแบบการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย วิธีดำเนินการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย และแนวทางการวัดผลประเมินผล

2. นำคู่มือฉบับร่างเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความเหมาะสมและความตรงเชิงเนื้อหาของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่าง พร้อมข้อเสนอแนะ และนำข้อเสนอแนะที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงคู่มือการใช้มุมประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัยให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 นั้น ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นเองโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. แบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่าง

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่างจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่าง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับและตอนที่ 2 เป็นข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ

2) นำแบบประเมินความเหมาะสมเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของกลุ่มฉบับร่างกับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของแต่ละรายการ มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ส่วนข้อที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.60 นำมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

2. แบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่าง

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่างจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และผู้วิจัยได้สร้างแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่างซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน โดยตอนที่ 1 การประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่าง เป็นแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 3 ระดับ สำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นต่อข้อความต่าง ๆ และตอนที่ 2 ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในประเด็นต่าง ๆ

2) นำแบบประเมินแบบประเมินความตรงเชิงเนื้อหาของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่างเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างองค์ประกอบของกลุ่มฉบับร่างกับข้อคำถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของแต่ละรายการ มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ส่วนข้อที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.60 นำมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมของส่วนประกอบแต่ละด้านของกลุ่มฉบับร่าง โดยการหาค่ามัธยฐานและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เมื่อได้ค่าเฉลี่ยของคะแนนแต่ละข้อแล้ว นำมาเทียบกับเกณฑ์การประเมินผล ซึ่งมีการแปลผลตามระดับค่าเฉลี่ยจากอันตรภาคชั้น ดังนี้

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50	หมายถึง เหมาะสมมาก
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50	หมายถึง เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50	หมายถึง เหมาะสมน้อย
ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50	หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความสอดคล้องของส่วนประกอบแต่ละด้านของคู่มือฉบับร่าง โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ถ้าค่า IOC ที่คำนวณได้มากกว่าหรือเท่ากับ 0.6 ถือว่ามีความสอดคล้อง ส่วนข้อที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.60 นำมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้คู่มือ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทดลองใช้คู่มือมุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 คน
2. เพื่อสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 21 คน

แบบแผนการทดลอง

ในการทดลองใช้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ซึ่งการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) ที่ใช้กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบศึกษากลุ่มเดียว วัดหลายครั้ง (One Group Time Series)

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองใช้คู่มือและหาประสิทธิภาพของคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย มีวิธีการดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการนำนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัยเข้าไปจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนและทดลองใช้คู่มือที่พัฒนาขึ้น ร่วมกับครูผู้ดูแลเด็ก จัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียน ซึ่งประกอบด้วย 6 มุม ได้แก่ 1) มุมบ้าน 2) มุมดนตรี 3) มุมหนังสือ 4) มุมศิลปะ 5) มุมธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ และ 6) มุมเศรษฐกิจพอเพียง

2. ผู้วิจัยแนะนำการใช้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

3. ครูผู้ดูแลเด็กดำเนินการทดลองใช้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับเด็ก จำนวน 21 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน ได้แก่ วันจันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ในช่วงกิจกรรมเสรี วันละ 45 นาที ช่วงเวลา 11.00 น. - 11.45 น. รวมทั้งสิ้น 18 ครั้ง โดยในแต่ละสัปดาห์ครูผู้ดูแลเด็กจะสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กเป็นรายบุคคลจากแบบสังเกตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีเงื่อนไขข้อตกลงร่วมกันเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย ซึ่งดำเนินการสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยระหว่างการใช้คู่มือจำนวน 6 ครั้งและหลังการใช้คู่มือ 1 ครั้ง

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 คือ แบบสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัย ซึ่งผู้วิจัย

สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้นเองโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ศึกษาพฤติกรรมที่จะสังเกต โดยการศึกษากิจกรรมย่อยที่ต้องสังเกตให้ชัดเจน จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นสร้างแบบสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยเป็นแบบมาตราประเมินค่า 4 ระดับ คือ ไม่เคย ได้ 0 คะแนน บางครั้ง ได้ 1 คะแนน บ่อย ได้ 2 คะแนน และบ่อยมาก ได้ 3 คะแนน

2. นำแบบสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยเสนอแก่ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างนิยามศัพท์เฉพาะกับข้อความถาม และหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของแต่ละรายการ มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ส่วนข้อที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.60 นำมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย โดยหาค่ามัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที (Paired Sample T - test)

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงคู่มือที่พัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อประเมินผลการใช้คู่มือและปรับปรุงคู่มือในด้านต่าง ๆ

วิธีดำเนินการ

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บข้อมูลโดยการศึกษาคำคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก จำนวน 2 คน ที่มีต่อคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview) ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบ การนำคู่มือไปใช้ ปัญหาการนำคู่มือไปใช้ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย ด้านองค์ประกอบ การนำคู่มือไปใช้ ปัญหาการนำคู่มือไปใช้ และข้อเสนอแนะอื่น ๆ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาคู่มือและเทคนิคการสัมภาษณ์ และสร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุม ตรงตามเนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ตามขอบข่ายที่กำหนดไว้

2. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แล้ววิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นของแต่ละรายการ มีค่าตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้อง ส่วนข้อที่มีค่าความสอดคล้องน้อยกว่า 0.60 นำมาพิจารณาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอในรูปแบบการเขียนพรรณนาความ เพื่อให้ได้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้

สรุปผลการทดลอง

1. จากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ยังขาดการจัดมุมประสบการณ์อย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกับหน่วยการเรียนรู้ และไม่สอดคล้องกับบริบทชุมชนหรือท้องถิ่นที่เด็กปฐมวัยอาศัยอยู่ ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย เนื่องจากเด็กปฐมวัยในศูนย์เด็กเล็กยังขาดความมีระเบียบวินัยและครูผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับเด็ก ซึ่งความมีระเบียบวินัยเป็นส่วนหนึ่งที่หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 มุ่งที่จะให้เกิดขึ้น

2. ผลการพัฒนาคู่มือ พบว่า การพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงการใช้คู่มือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของคู่มือ ขอบข่ายเนื้อหา คำแนะนำการศึกษาคู่มือ รูปแบบการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย วิธีดำเนินการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย และแนวทางการวัดผลประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้คู่มือ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กได้ศึกษาคู่มือตามคำชี้แจงการใช้คู่มือ ศึกษาเนื้อหาของคู่มือตามลำดับหัวข้อ โดยดำเนินการตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง จากนั้นนำแนวทางการจัดกิจกรรมไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมให้กับเด็กเล็ก ซึ่งในระหว่างจัดกิจกรรม และเมื่อประเมินพฤติกรรมความมีวินัยของเด็ก ระหว่างการใช้คู่มือจำนวน 6 ครั้งและหลังการใช้คู่มือ 1 ครั้ง พบว่า ในการเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ครั้งที่ 2 กับครั้งที่ 3 ความมีระเบียบวินัยของเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในภาพรวม สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.488$ และ $Sig = 0.002$, $t = 7.867$ และ $Sig = 0.000$ ตามลำดับ) แต่ในการเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 3 กับครั้งที่ 4 ความมีระเบียบวินัยของเด็กในการประเมินครั้งที่ 3 สูงกว่าครั้งที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.278$, $Sig = 0.057$) และในการเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 4 กับครั้งที่ 5 ครั้งที่ 5 กับครั้งที่ 6 และครั้งที่ 6 กับครั้งที่ 7 ความมีระเบียบวินัยของเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 2.163$ และ $Sig = 0.043$, $t = 4.270$ และ $Sig = 0.000$, $t = 3.068$ และ $Sig = 0.006$ ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาเป็นกลุ่มตามอายุ 2-3 ปี 3-4 ปี และ 4-5 ปี พบว่า ในช่วงอายุ 2-3 ปี เมื่อเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ครั้งที่ 2 กับครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 กับครั้งที่ 5 ครั้งที่ 5 กับครั้งที่ 6 และครั้งที่ 6 กับครั้งที่ 7 ความมีระเบียบวินัยของเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.601$ และ $Sig = 0.005$, $t = 8.465$ และ $Sig = 0.000$, $t = 6.640$ และ $Sig = 0.000$, $t = 5.864$ และ $Sig = 0.000$, $t = 2.319$ และ $Sig = 0.043$ ตามลำดับ) เว้นแต่ในการเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 3 กับครั้งที่ 4 พบว่า ความมีระเบียบวินัยของเด็กในครั้งที่ 3 สูงกว่าการประเมินในครั้งที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 0.645$, $Sig = 0.534$) ในช่วงอายุ 3-4 ปี เมื่อเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 1 กับครั้งที่ 2 ครั้งที่ 2 กับครั้งที่ 3 ครั้งที่ 4 กับครั้งที่ 5 ครั้งที่ 5 กับครั้งที่ 6 และครั้งที่ 6 กับครั้งที่ 7 ความมีระเบียบวินัยของเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.333$ และ $Sig = 0.016$, $t = 3.361$ และ $Sig = 0.015$, $t = 4.804$ และ $Sig = 0.003$, $t = 2.828$ และ $Sig = 0.030$, $t = 2.494$ และ $Sig = 0.041$ ตามลำดับ) เว้นแต่ในการเปรียบเทียบการประเมินครั้งที่ 3 กับ 4 พบว่า ความมีระเบียบวินัยของเด็กในครั้งที่ 3 สูงกว่าการประเมินในครั้งที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 1.508$, $Sig = 0.182$) และในช่วงอายุ 4-5 ปี เมื่อเปรียบเทียบการประเมินทั้ง 7 ครั้ง พบว่า ความมีระเบียบวินัยของเด็กสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 3.601$ และ $Sig = 0.005$, $t = 9.710$ และ $Sig = 0.000$, $t = 2.557$ และ $Sig = 0.029$, $t = 4.640$ และ $Sig = 0.001$, $t = 5.864$ และ $Sig = 0.000$, $t = 2.319$ และ $Sig = 0.043$ ตามลำดับ)

4. ผลการประเมินผลและปรับปรุงคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การบริหารส่วนตำบลโพไร่หวาน อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ครูผู้ดูแลเด็ก

มีความคิดเห็นว่าคู่มือมีความเหมาะสม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ โดยในด้านรูปแบบ ครูมีความคิดเห็นว่าเหมาะสม ทั้งขนาดรูปเล่ม ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน รูปภาพประกอบเหมาะสม ด้านเนื้อหา มีขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหาเหมาะสมกับพื้นฐานของเด็ก ส่วนด้านการนำไปใช้ พบว่า มีการชี้แจงอธิบายที่ชัดเจน เมื่อศึกษาคู่มือแล้วมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความต้องการคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพราะครูผู้ดูแลเด็กยังขาดความรู้ความเข้าใจและแนวทางการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความมีระเบียบวินัยให้กับเด็ก ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาการศึกษาของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 กล่าวถึง การศึกษาปฐมวัยว่าเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปีบริบูรณ์ อย่างเป็นองค์รวมบนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการตามวัยของเด็กแต่ละคนให้เต็มตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่ ด้วยความรักความเอื้ออาทร และความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ เช่นเดียวกับวิสัยทัศน์และหลักการของหลักสูตรที่ได้กล่าวการพัฒนาเด็กทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีทักษะชีวิต และปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นคนดี มีวินัย [1] และจากการศึกษาการจัดการศึกษาปฐมวัยที่ต้องพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 6 ปี ประกอบด้วย หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 3 ปี และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี โดยหลักสูตรปฐมวัยสำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี นั้นก็ยังสามารถมีวินัยและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขเอาไว้เป็นจุดหมายอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ (พุทธศักราช 2560-2579) ซึ่งครูผู้ดูแลเด็กจำเป็นต้องสนับสนุนให้เด็กได้มีประสบการณ์ตรง โดยผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ดังนั้น คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย จึงสอดคล้องกับความต้องการของครูผู้ดูแลเด็ก ทั้งนี้เพราะคู่มือคือคู่มือเป็นหนังสือหรือเอกสารที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจหรือแนวทางในการปฏิบัติกิจกรรมเรื่องใดเรื่องหนึ่งตอบสนองความต้องการของผู้ใช้

2. ผลการพัฒนาคู่มือ พบว่า การพัฒนาคู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย มีเนื้อหาสาระประกอบด้วย คำนำ คำชี้แจงการใช้คู่มือ หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของคู่มือ ขอบข่ายเนื้อหา คำแนะนำการศึกษาคู่มือ รูปแบบการจัดมุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย วิธีดำเนินการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างควมมีระเบียบวินัยสำหรับเด็กปฐมวัย แผนการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนระดับปฐมวัย และแนวทางการวัดผลประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย 6 มุม ได้แก่ (1) มุมบ้าน (2) มุมดนตรี (3) มุมหนังสือ (4) มุมศิลปะ (5) มุมธรรมชาติและวิทยาศาสตร์ และ (6) มุมเศรษฐกิจพอเพียง และมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้วิจัยได้นำผลจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารงานวิจัย การศึกษาความต้องการและความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็ก มาเป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีวงจรวัฏจักรและคณะ (2542) [8] ที่กล่าวว่าในการจัดทำคู่มือนั้น ควรสอบถามความต้องการของผู้ใช้ว่าต้องการคู่มือแบบไหน เช่น ไม่ต้องการเนื้อหาหายาก ต้องการรูปภาพประกอบ และพยายามสร้างให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด

3. ผลการทดลองใช้คู่มือ

3.1 จากการผลการศึกษา พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กทดลองใช้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียน เพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัย โดยครูผู้ดูแลเด็กศึกษาคู่มือไปตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในคู่มือ ทำให้มีความเข้าใจมากขึ้น สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากคู่มือไปปฏิบัติได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคู่มือที่สร้างขึ้นมีคำชี้แจงการใช้คู่มือที่ชัดเจน

นอกจากนี้ผู้วิจัยยังได้อธิบายและแนะนำคู่มือด้วยตนเอง รวมทั้งมีการติดตามปัญหาและความก้าวหน้าในการศึกษา คู่มือทุกสัปดาห์ตลอดการทดลอง จึงทำให้ครูผู้ดูแลเด็กมีความเข้าใจวิธีการศึกษาการใช้คู่มือและปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดได้

3.2 จากการสังเกตพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยของเด็ก พบว่า เด็กมีการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า ก่อนการทำกิจกรรมควรมีการสร้างข้อตกลงระหว่างครูผู้ดูแลเด็กกับเด็กเกี่ยวกับระเบียบวินัย ซึ่งส่งผลต่อความรับผิดชอบ การรู้จักเก็บของเข้าที่หลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรม และการดูแลรักษาของเล่น โดยครูผู้ดูแลเด็กไม่ต้องคอยเตือน ส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีวินัยสูงขึ้น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการส่งเสริมเด็กปฐมวัยให้มีวินัยโดยใช้มุมประสบการณ์นั้น เป็นกระบวนการเรียนรู้แบบซึมซับผ่านความเป็นกัลยาณมิตรจากผู้ที่ช่วยขัดเกลา เพราะเด็กจะไม่ได้เกิดความรู้สึกว่าโดนบังคับให้ทำ แต่เป็นการกระทำที่เมื่อทำแล้วจะได้ผลดี สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาผลการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่มีต่อความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย พบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเกิดความมีระเบียบวินัยโดยรวมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 [7] อย่างไรก็ตาม จะมีบางช่วงของการทดลองเด็กมีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยไม่ถาวร อาจเนื่องมาจากอยู่ในช่วงต้นของทดลองที่เด็กเริ่มมีการเปลี่ยน แสดงให้เห็นว่าในการพัฒนาพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยนั้นควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีเวลาให้มากพอสมควรที่จะให้เด็กเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและมีพฤติกรรมที่ถาวร

4. ผลการประเมินและการปรับปรุงแก้ไขคู่มือ จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครูผู้ดูแลเด็กที่มีต่อการใช้คู่มือการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นว่าคู่มือมีความเหมาะสม ทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านรูปแบบ ด้านเนื้อหา และด้านการนำไปใช้ โดยในด้านรูปแบบ ครูผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นว่าเหมาะสม ทั้งขนาดรูปเล่ม ตัวอักษรอ่านง่ายชัดเจน รูปภาพประกอบเหมาะสม ด้านเนื้อหา มีขอบข่ายเนื้อหาครอบคลุมวัตถุประสงค์ เนื้อหาเหมาะสมกับพื้นฐานของเด็ก ส่วนด้านการนำไปใช้ พบว่า มีการชี้แจงอธิบายที่ชัดเจน เมื่อศึกษาคู่มือแล้วมีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำความรู้ไปจัดประสบการณ์ให้กับเด็กปฐมวัยได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคู่มือได้พัฒนาโดยอาศัยข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งส่วนหนึ่งได้มาจากความต้องการของครูผู้ดูแลเด็ก และผ่านกระบวนการตรวจสอบความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ มีการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องตามคำแนะนำ ก่อนที่จะนำไปทดลองใช้ เพื่อให้ได้คู่มือที่มีคุณภาพมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยที่ศึกษาการพัฒนาคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัย พบว่า ประธานกรรมการ สมาชิก และปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลที่ศึกษาคู่มือมีความเห็นว่า คู่มือมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากทุกด้าน ด้านรูปแบบ คู่มือมีความเหมาะสมคือ ตัวอักษรมีขนาดโต อ่านง่าย ใช้ภาษาชัดเจน ขนาดรูปเล่ม รูปภาพเหมาะสม ด้านเนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์ ขอบข่ายเนื้อหาชัดเจน และด้านการนำไปใช้ เนื่องจากมีการระบุขั้นตอนการนำไปใช้ชัดเจน เมื่อศึกษาคู่มือแล้วมีความรู้ความเข้าใจ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาปฐมวัยได้ [9]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ก่อนการทดลอง ผู้วิจัยควรทำการศึกษาพฤติกรรมของเด็กให้ครอบคลุมเกี่ยวกับความมีระเบียบวินัย โดยสอบถามครูและผู้ปกครอง เพื่อใช้เป็นข้อมูลก่อนการทดลองว่าเด็กคนใดมีพฤติกรรมความมีระเบียบวินัยมากน้อยเพียงใด
2. การใช้คู่มือมุมประสบการณ์ในห้องเรียนเพื่อเสริมสร้างความมีระเบียบวินัยให้กับเด็ก ครูควรอธิบายซ้ำ ๆ เพื่อให้เด็กเข้าใจ เนื่องจากเด็กมีช่วงอายุที่แตกต่างกัน และควรใช้แรงเสริมกระตุ้น เพื่อให้เด็กเกิดพฤติกรรมความ

มีระเบียบวินัย

3. ในระยะเวลาการทดลองโดยใช้คู่มือมุมประสบการณ์ ควรให้เวลามากกว่า 6 สัปดาห์ เนื่องจากเป็นการฝึกความมีระเบียบวินัย ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาพัฒนาการเพื่อให้เกิดความคงทนของพฤติกรรม

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงในด้านอื่น ๆ เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การเป็นผู้นำผู้ตาม เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยถึงผลของการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่มีผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น พัฒนาการทางด้านอารมณ์ พัฒนาการทางด้านร่างกาย เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560. พิมพ์ครั้งที่ 1: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2560.
- [2] สุมาลี ตังคณานุรักษ์, อรทัย วิมล โนน, เกรียง ไกร นะจร. การวิจัยและพัฒนารูปแบบเพื่อการพัฒนาความรับผิดชอบ การควบคุมและควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม [รายงาน การ วิจัย] กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2559.
- [3] Bronson, Martha. Self-regulation in early childhood: Nature and nurture. Guilford Press; 2000.
- [4] Hurlock, James B. "The legal treatment of sovereign default: The borrower's perspective." Default and Rescheduling: Corporate and Sovereign Borrowers in Difficulty: Washington DC; Euromoney Publications . 1984.
- [5] พระมหาจรรยา สุทธิญาโณ. กรุงเทพมหานคร: สถาบันปัญญานันตะ ในมูลนิธิกกุญ์ปัญญานันตะ. 2538.
- [6] เรจินา จันทรพีเพ็ญ. การพัฒนาควมมีวินัยในตนเอง โดยใช้กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ สำหรับเด็กปฐมวัย [วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัย]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2548.
- [7] ศุภลักษณ์ ศรีดอกไม้. ผลการใช้มุมประสบการณ์ในห้องเรียนที่มีต่อความมีระเบียบวินัยของเด็กปฐมวัย [ปริญญา การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2551.
- [8] คีรีนูน จงวุฒิเวศย์ และมาเรียม นิลพันธ์. การศึกษาและการจัดทำคู่มือปฏิบัติงานอาสาสมัครท้องถิ่นในการดูแลรักษาตรอกทางศิลปวัฒนธรรม (อสม.ศ.) [รายงานวิจัย] นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์; 2542.
- [9] พรรณี คุจดา. การพัฒนาคู่มือการเตรียมความพร้อมในการจัดการศึกษาปฐมวัยสำหรับสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2545.

การศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน

A Study of Early Childhood Teacher' Needs Regarding Early Childhood's Moral Behavior in Border Patrol Police School

ชนาธิป บุปผามาศ^{1*} และ วราภรณ์ แก้วแย้ม¹
Chanatip Bubpamas^{1*} and Varaporn Kaewyam¹

¹ สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹ Division of Early Childhood, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: dream.rjan@hotmail.com

Received: 16 October 2018, Revised: 27 November 2018, Accepted: 28 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษาของครูปฐมวัย 2) ศึกษาและเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษาของครูปฐมวัย และ 3) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยกับความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูปฐมวัยที่สอนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 14 สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 22 คน ได้มาจากการสุ่มแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถามความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจำนวน 39 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่น 0.86 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแจกแจงแบบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) ในกรณีที่พบความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะใช้การเปรียบเทียบรายคู่ โดยวิธี LSD

ผลการวิจัย พบว่า 1) ครูปฐมวัยมีความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความมีน้ำใจ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความมีวินัย และด้านความสามัคคี อยู่ในระดับมากตามลำดับ 2) ครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน 3) พฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก 8 ด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสะอาด ด้านความมีวินัย ด้านความขยัน ด้านความสุภาพ และด้านความประหยัด 4) เด็กปฐมวัยที่ครูปฐมวัยมีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมไม่แตกต่างกัน และ 5) ความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังกับพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: คุณธรรม เด็กปฐมวัย ครูปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research were to 1) study and compare teachers' needs regarding moral behavior of early childhood classified by education levels, 2) study and compare moral behavior of early childhood classified by education levels, 3) compare moral behavior of early childhood with teachers' needs regarding moral behavior of early childhood. The sample used in this study consisted of 22 teachers of early childhood children who studied in border patrol police school. The data was selected by Purposive Sampling. The instrument used in the study was 39 items of Teachers' Needs Regarding Early Childhood's Moral Behavior Questionnaire developed by the researcher with reliability at 0.86. The data was analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test for dependent samples and one-way ANOVA. In the case of any statistical significant differences were found, the least-significant difference (LSD) were used to pair comparisons.

The results of study revealed as follows: 1) The teachers' needs about 8 basic moral behavior of early childhood children both in general and specific areas: faithfully, gentleness, cleanliness, kindness, diligence, saving, discipline and unity were at high level, respectively. 2) The needs of teachers with different education levels were not significantly different in general areas of 8 basic moral behavior. 3) The 8 basic moral behavior of early childhood children was at high level including unity, kindness, faithfully, cleanliness, discipline, diligence, gentleness, and saving. 4) Early childhood who teachers with different education levels were not significantly different in moral behavior. and 5) Needs of teachers about 8 basic moral behavior of early childhood children were different with the statistically significance at 0.01 level.

Keywords: moral, early childhood, early childhood's teacher

บทนำ

ในโลกปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลให้ประเทศไทยต้องเร่งพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง และสามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ ซึ่งกระแสการเร่งพัฒนา และสภาพเศรษฐกิจที่บีบรัด ได้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในสังคมไทยให้เกิดการแข่งขัน มีค่านิยมทางวัตถุสูง เกิดการเอาเปรียบซึ่งกันและกัน มุ่งแสวงหาผลประโยชน์ให้กับตนเองมากกว่าส่วนรวม ขาดการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ทำให้เกิดภาวะขาดสมดุลทั้งทางจิตใจและวัตถุ จะเห็นได้ว่าการพัฒนามนุษย์ตามหลักพุทธศาสนา ได้กล่าวถึงการฝึกฝนพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ตามหลักไตรสิกขา อันประกอบด้วย สีล สมาธิ ปัญญา หรืออีกนัยหนึ่งคือ พุทธกรรม จิตใจ และปัญญาไปพร้อมกัน โดยเน้นที่การพัฒนาปัญญาเป็นแกนหลักสำคัญของกระบวนการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการฝึกฝนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในสิ่งทั้งหลายตามที่เป็นจริง สามารถเข้าใจเหตุปัจจัยและแก้ไขปัญหาได้ มีความประพฤติที่เป็นมาตรฐานในสังคม มีจิตใจที่ผ่องใส เบิกบาน เป็นอิสระทั้งภายนอกและภายใน ควบคุมทุกข์ ความเดือดร้อนที่เกิดขึ้นกับตน สามารถเป็นที่พึ่งให้กับตนเองได้ [1]

จากผลการศึกษาโครงการสภาวะการค้นพบชีวิตนักเรียนมัธยมทั่วประเทศ อายุ 14-18 ปี จาก 76 จังหวัดทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2553 ที่ผ่านมา พบข้อมูลที่น่าสนใจ 4 เรื่อง คือ น้ำใจของเด็กไทยลดลง ค่านิยมทำความดีก็ลดลง เหลือเพียงร้อยละ 34.19 เท่านั้น ซึ่งในจำนวนนี้เด็กแสดงความคิดเห็นว่า หากจะทำความดีต้องหลบ ๆ ซ่อน ๆ และยังพบว่า เด็กไทยมีความรู้เท่าทันสื่อไม่ถึงร้อยละ 50 ขาดภูมิคุ้มกันในการเสพสื่อดี และสุดท้ายคือ การขาดการใส่ใจภูมิปัญญา

และวัฒนธรรมท้องถิ่น [2] สอดคล้องกับผลการวิจัยของปัญญา รุ่งเรือง [3] ซึ่งพบว่า สภาพทั่วไปทั้งการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมไทย มีความย่อหย่อนทางคุณธรรมและจริยธรรม เห็นแก่ตนยิ่งกว่าส่วนรวม ถูกครอบงำ ด้วยวัตถุนิยม จากที่กล่าวมาข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่า สังคมไทยในปัจจุบันกำลังก้าวเข้าสู่ภาวะขาดแคลนคุณธรรมมากขึ้น การปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมนั้น ควรเริ่มปูพื้นฐานตั้งแต่เยาว์วัย เพราะวัยเด็กเป็นวัยแห่งการเตรียมตัวเพื่อ เป็นสมาชิกในสังคมใหญ่ และเป็นเป้าหมายของการศึกษาปฐมวัยที่สมบูรณ์นั้น มิใช่เพียงแต่เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม สำหรับการเรียนต่อในชั้นประถมศึกษา ที่สำคัญควรเป็นการเตรียมเพื่อความสำเร็จของชีวิตอนาคตของเด็กด้วย โดย มุ่งให้เด็กเป็นคนดี คนเก่ง และสามารถอยู่เป็นปกติสุขในสังคม ดังนั้นในช่วงแรกของชีวิตเด็กควรจะได้รับปลูก ฝังคุณธรรมจริยธรรมมากกว่าช่วงอื่น ดังที่ลอเรนส์ โคลเบอร์ก [4] กล่าวว่า เด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เริ่มพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม โดยเด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุในช่วง 2-7 ปี จะอยู่ในขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ ถ้าพ่อแม่และครูสั่งสอนว่าสิ่งใด ถูกต้องควรทำ สิ่งใดไม่ถูกต้องไม่ควรทำ เด็กจะเลียนแบบในสิ่งที่ดีที่พ่อแม่และครูปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างถูกต้องเหมาะสม

การพัฒนาคุณธรรมเด็กปฐมวัย ต้องพัฒนาการเข้าใจความรู้สึกผู้อื่น การมีจิตสำนึกที่ดี และรู้จักควบคุมตนเอง เป็นปัจจัยเบื้องต้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา โดยกำหนดคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ที่ครู พ่อแม่ และผู้ปกครอง ควรจะเร่งปลูกฝังให้เกิดในเยาวชน เพื่อพัฒนาไปสู่บุคคลที่มีคุณธรรม อยู่ร่วมกัน อย่างสงบ มีความสุขในสังคมแห่งความพอเพียง ได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี และมี น้ำใจ คุณธรรมดังกล่าวนี้สามารถพัฒนาให้เกิดขึ้นได้ตั้งแต่ระยะปฐมวัย โดยการอบรมสอนให้ทำนำไปสู่การฝึกหัด ปฏิบัติเป็นนิสัย และเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ มีคุณธรรมประจำใจ โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็น คนดี มีความรู้ และอยู่ดีมีสุข ด้วยการใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความร่วมมือของ สถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา และสถาบันการศึกษา การปลูกฝังคุณธรรมจึงหมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของการมีศีลธรรมและจริยธรรมในด้านต่าง ๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ดีงาม [5]

ดังนั้น การที่จะให้เด็กปฐมวัยมีการพัฒนาการเรียนรู้เพื่อเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทาง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างมีความสุข ครูปฐมวัยจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานให้เด็กเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งการปลูกฝัง คุณธรรมและเจตคติให้แก่เด็กตั้งแต่วัยเยาว์จะช่วยให้เด็กพัฒนาคุณธรรมและเจตคติขึ้นในตัวเองอย่างได้ผล ครูจึงต้อง แสวงหากิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและความสนใจของเด็ก เพื่อปลูกฝังให้เด็กมีลักษณะนิสัย จริยธรรม คุณธรรม และ เจตคติ ให้เกิดขึ้นในเด็กอย่างมีประสิทธิภาพที่ดีและเหมาะสม

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับ พฤติกรรม ที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัย เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาเป็นข้อมูล พื้นฐานให้กับครูและหน่วยงานการศึกษาที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมในการปลูกฝัง คุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัย เพื่อพัฒนาให้เด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษาของครูปฐมวัย
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย

4. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย จำแนกตามระดับการศึกษาของครูปฐมวัย
5. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยกับความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย

ขอบเขตของการวิจัย

1. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรอิสระ ได้แก่ ระดับการศึกษา

ตัวแปรตาม ได้แก่ 1. ความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย
2. พฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย

2. การวิจัยนี้เป็นการวิจัยสำหรับครูปฐมวัยที่สอนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 14 สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 22 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูปฐมวัยที่สอนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 1 และ 2 โรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดน กองกำกับการตำรวจตระเวนชายแดนที่ 14 สังกัดกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน จำนวน 22 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง โดยทำการแจกแบบสอบถามไปจำนวน 22 ชุด ได้รับแบบสอบถามกลับคืนจำนวน 22 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ระหว่างวันที่ 1 พฤศจิกายน – 20 ธันวาคม พ.ศ. 2561 แล้วพิจารณาแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ได้จำนวน 22 ชุด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับการศึกษาของครูปฐมวัย เป็นข้อคำถามที่มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของครูปฐมวัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความต้องการ
2. ศึกษาค้นคว้าเอกสารงานวิจัยเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมของเด็กปฐมวัย
3. ดำเนินการสร้างแบบสอบถาม เสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ภาษาที่ใช้ และความสอดคล้องกับจุดประสงค์ ซึ่งผลการประเมินมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00
4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สมบูรณ์และเหมาะสมยิ่งขึ้น
5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยรวมมีค่า 0.86
6. นำแบบสอบถามที่หาค่าความเชื่อมั่นแล้วไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ผลการวิจัย

ตารางที่ 1 ระดับการศึกษาของครูปฐมวัยที่ตอบแบบสอบถาม

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่าปริญญาตรี หรืออนุปริญญา	21	95.45
ปริญญาตรี หรือสูงกว่าปริญญาตรี	1	4.55

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝัง และพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัย

ข้อ	พฤติกรรมด้านคุณธรรม	พฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝัง			พฤติกรรมที่ปรากฏ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านความขยัน	4.18	2.87	มาก	4.02	3.69	มาก
2	ด้านความประหยัด	4.18	3.64	มาก	4.00	3.44	มาก
3	ด้านความซื่อสัตย์	4.24	2.82	มาก	4.07	3.37	มาก
4	ด้านความมีวินัย	4.18	3.24	มาก	4.05	3.57	มาก
5	ด้านความสุภาพ	4.24	2.74	มาก	4.01	4.01	มาก
6	ด้านความสะอาด	4.22	2.55	มาก	4.07	3.47	มาก
7	ด้านความสามัคคี	4.22	3.16	มาก	4.12	4.77	มาก
8	ด้านความมีน้ำใจ	4.21	3.08	มาก	4.11	4.31	มาก

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัย ในครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน

ข้อ	พฤติกรรมด้านคุณธรรม	พฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝัง				t	พฤติกรรมที่ปรากฏ				t
		ระดับการศึกษา					ระดับการศึกษา				
		ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญา	ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	$\bar{X}$	S.D.		ต่ำกว่าปริญญาตรีหรืออนุปริญญา	ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านความขยัน	4.25	2.57	4	0	3.20	4.12	2.32	4	0	2.51
2	ด้านความประหยัด	4.26	2.58	4	0	3.23	4.12	2.32	4	0	2.51
3	ด้านความซื่อสัตย์	4.38	3.17	4	0	4.14	4.20	2.43	4	0	2.74
4	ด้านความมีวินัย	4.32	3.14	4	0	3.98	4.13	2.35	4	0	2.58
5	ด้านความสุภาพ	4.26	2.58	4	0	3.23	4.10	2.29	4	0	2.36
6	ด้านความสะอาด	4.35	3.15	4	0	4.02	4.09	2.28	4	0	2.30
7	ด้านความสามัคคี	4.28	2.61	4	0	3.30	4.21	2.47	4	0	2.79
8	ด้านความมีน้ำใจ	4.29	2.63	4	0	3.33	4.25	2.57	4	0	3.20

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดย t-test

ข้อ	พฤติกรรมด้านคุณธรรม	พฤติกรรมที่ต้องการปลูกฝัง		พฤติกรรมที่ปรากฏ		t
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านความขยัน	4.18	2.87	4.02	3.69	2.68**
2	ด้านความประหยัด	4.18	3.64	4.00	3.44	3.75**
3	ด้านความซื่อสัตย์	4.24	2.82	4.07	3.37	8.1*
4	ด้านความมีวินัย	4.18	3.24	4.05	3.57	2.67**
5	ด้านความสุภาพ	4.24	2.74	4.01	4.01	6.03*
6	ด้านความสะอาด	4.22	2.55	4.07	3.47	1.89**
7	ด้านความสามัคคี	4.22	3.16	4.12	4.77	1.76**
8	ด้านความมีน้ำใจ	4.21	3.08	4.11	4.31	1.11**
รวม						4.95*

หมายเหตุ * หมายถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

** หมายถึง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัย

1. ครูปฐมวัยมีความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ ได้แก่ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสุภาพ ด้านความสะอาด ด้านความมีน้ำใจ ด้านความขยัน ด้านความประหยัด ด้านความมีวินัย และด้านความสามัคคี อยู่ในระดับมากตามลำดับ
2. ครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมโดยรวมไม่แตกต่างกัน
3. พฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก 8 ด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านความสามัคคี ด้านความมีน้ำใจ ด้านความซื่อสัตย์ ด้านความสะอาด ด้านความมีวินัย ด้านความขยัน ด้านความสุภาพ และด้านความประหยัด
4. เด็กปฐมวัยที่ครูปฐมวัยมีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมไม่แตกต่างกัน
5. ความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังกับพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังและพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูปฐมวัยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนมีความคาดหวังกับเด็กปฐมวัยในชั้นเรียน

ของตน ว่าควรจะมีพฤติกรรมทางด้านคุณธรรมที่ดีในทุกด้านควบคู่ไปกับพัฒนาการและการเรียนรู้ที่ดี เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม สมกับเป็นนักเรียนในโรงเรียนที่อยู่ในโครงการของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ซึ่งเด็กในวัยปฐมวัยยังสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นผู้มีคุณธรรมที่ดีได้ สอดคล้องกับหลักทฤษฎีของโคลเบอร์ก [6] ที่กล่าวว่า เด็กปฐมวัยซึ่งมีอายุในช่วง 2-7 ปี เป็นวัยที่อยู่ในขั้นหลบหลีกการถูกลงโทษ ซึ่งเด็กในวัยนี้เริ่มมีระดับคุณธรรม จริยธรรม ถ้าพ่อแม่ ครูสั่งสอนว่าสิ่งใดถูกต้องควรทำ สิ่งใดไม่ถูกต้องไม่ควรทำ เด็กจะเลียนแบบในสิ่งที่ครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ถูกต้องเหมาะสม ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของอดิศร จันทร์สุข [7] ซึ่งได้ศึกษา งานวิจัยเรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ จะพบได้ว่าแนวทางในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเด็ก โดยเฉพาะเด็กในระดับปฐมวัย ไม่ควรเน้นที่การท่องจำเท่านั้น แต่ควรเน้นให้เด็กเรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งแกนนำในการปฏิบัติที่เป็นแบบอย่างที่ดีที่สุดคือ ครูปฐมวัย

2. ครูปฐมวัยที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยโดยรวมไม่แตกต่างกัน ถึงแม้ครูปฐมวัยจะมีระดับการศึกษาที่ต่างกัน แต่ก็มีสภาพบริบททางสิ่งแวดล้อมที่คล้ายคลึงกัน สอดคล้องกับทฤษฎีความต้องการของแอลเดอร์เฟอร์ ระดับที่ 2 คือ ความต้องการด้านความสัมพันธ์ ซึ่งเป็นความต้องการของบุคคลที่มีมิตรสัมพันธ์กับคนอื่น [8] นั่นก็คือ ความปรารถนาดีให้ลูกศิษย์ของตนเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นไปตามหลักทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพิม วิศวทานนท์ [9] ที่ได้ศึกษาทัศนคติและความต้องการของครูปฐมวัยเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเด็กปฐมวัยออกทิสติก ซึ่งพบว่า ครูปฐมวัยมีความต้องการการช่วยเหลือจากภาครัฐที่สอนเด็กปฐมวัยออกทิสติกจำแนกตามประเภทการทำงาน ประเภทการฝึกอบรมเกี่ยวกับเรื่องเด็กออทิสติก และวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน ดังนั้นจึงจะเห็นได้ว่า ครูปฐมวัยมักสรรหากิจกรรมที่พัฒนาคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัยโดยใช้สื่อและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น งานวิจัยของกมลจันทร์ ชื่นฤทธิ [10] ที่พัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยโดยใช้กิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส

3. พฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากโรงเรียนอาจได้จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยผ่านการสอดแทรกผ่านสื่อต่าง ๆ อยู่เป็นประจำ เช่น นิทาน เพลง เกม จึงทำให้เด็กได้รับการเรียนรู้ถึงการมีพฤติกรรมทางคุณธรรมที่เหมาะสม สอดคล้องกับทฤษฎีของบรูเนอร์ [11] ที่กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกี่ยวกับประสบการณ์รอบตัวเอง และใช้ประสบการณ์ที่เก็บรวบรวมไว้นั้นเป็นเครื่องมือ บรูเนอร์เชื่อว่า ความรู้เป็นกระบวนการ ไม่ใช่ผล บรูเนอร์ เน้นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมแวดล้อมต่อเด็กซึ่งมีผลต่อความเจริญงอกงามทางสติปัญญา ดังที่ สมศักดิ์ ปริบูรณ์ [12] กล่าวว่า การเล่านิทานเป็นวิธีการให้ความรู้วิธีหนึ่งที่ทำให้เด็กสนใจในการเรียนรู้ สามารถจดจำ กล่าวแสดงออก และมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรม เช่นเดียวกับแนวคิดของภารดี ศรีประยูร [13] ที่ได้กล่าวถึงคุณค่าของนิทานต่อการเรียนการสอนว่า นิทานให้ความบันเทิงใจกับเด็ก ๆ ทำให้ผ่อนคลายอารมณ์ ได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน และทำให้เด็ก ระวังแจ่มใสสมวัย สอดคล้องกับงานวิจัยของศศินันท์ นิลจันทร์ [14] ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย พบว่า เด็กที่ได้รับการจัดกิจกรรมเล่านิทานในแต่ละช่วงสัปดาห์กับคะแนนพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $P < .01$ และมีการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมความมีวินัยในตนเองในด้านความรับผิดชอบ ความซื่อตรง การตรงต่อเวลา และการควบคุมตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ < 0.01

4. เด็กปฐมวัยที่ครูปฐมวัยมีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยมีระดับการศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมากนัก จึงส่งผลให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการที่ไม่แตกต่างกัน

5. ผลการเปรียบเทียบพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการของเด็กปฐมวัยกับความต้องการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัยมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมทางคุณธรรมพื้นฐานในบางด้านที่ยังน้อย เพราะเด็กปฐมวัยในโรงเรียนตำรวจตระเวนชายแดนส่วนใหญ่ พ่อแม่ไม่ค่อยมีเวลาในการเลี้ยงดูอบรมสั่งสอน เพราะต้องทำมาหากิน จึงต้องอาศัยให้ครูปฐมวัยเป็นผู้คอยปลูกฝังพฤติกรรมทางคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัย สอดคล้องกับ สุขุมล เกษมสุข [15] กล่าวว่า กิจกรรมการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กนั้น ครูเป็นผู้มีโอกาที่จะปลูกฝังให้แก่เด็กต่อบริการเพราะเมื่อเด็กอยู่ใน โรงเรียนเด็กจะใกล้ชิดกับครูมาก อีกทั้งยังเป็นหน้าที่ของครู โดยตรงในการอบรมปลูกฝังจริยธรรมควบคู่ไปกับการสั่งสอนความรู้ทางวิชาการด้วย ซึ่งขัดแย้งกับพฤติกรรมที่ปรากฏด้านคุณธรรมของเด็กปฐมวัย ซึ่งพัฒนาการของเด็กจะก้าวหน้าตามลำดับได้เมื่อเด็กมีประสบการณ์การเรียนรู้ด้วยตนเอง จากประสาทสัมผัสต่าง ๆ จากการคิด พุด และลงมือกระทำ ดังนั้นผู้ใหญ่ควรส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก โดยให้เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้จากการสัมผัส สำรวจ ทดลอง และค้นพบ สิ่งแวดล้อม การเล่น การลงมือกระทำ การทำงานตามกำลังและการเอาใจใส่ดูแล ตอบสนองให้เด็กมีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้ใหญ่เพื่อให้เด็กรู้ถึงการยอมรับและมีความรู้สึกมั่นคงในสภาพแวดล้อมที่เป็นมิตรที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้และพัฒนาการด้านอื่น ๆ สอดคล้องกับทฤษฎีของเพียเจต์ (Piaget) ที่กล่าวถึงพื้นฐานการสร้างองค์ความรู้ของผู้เรียนต้องเน้นการเรียนรู้แบบลงมือกระทำ (Active Learning) และการเรียนรู้ดังกล่าว จะต้องจัดให้เด็กได้จัดกระทำกับวัตถุ ได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคล ความคิดและเหตุการณ์ จนกระทั่งสามารถสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง [16]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ครูปฐมวัยควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมพฤติกรรมด้านคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
2. ครูปฐมวัยควรเน้นย้ำให้ผู้ปกครองเด็กตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมคุณธรรมให้กับเด็กปฐมวัย และพยายามส่งเสริมให้เด็กปฏิบัติตนให้มีคุณธรรม จริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัย

1. ควรมีการศึกษาการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้กับเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การเล่านิทาน การเล่นเกม การร้องเพลง เป็นต้น
2. ควรมีการศึกษาความต้องการของครูปฐมวัยเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ควรปลูกฝังให้กับเด็กปฐมวัย เช่น ความรับผิดชอบ ความมีน้ำใจ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). ธรรมะประจำใจ. กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองวิริยะพัฒนา; 2550.
- [2] สุริยเดว ทรีปาตีและคณะ. โครงการศึกษาสภาวะการณ์ต้นทุนชีวิตนักเรียนมัธยมทั่วประเทศ. วารสารกุมารเวชศาสตร์; 2556;52:1:36-43.
- [3] ปัญญา รุ่งเรือง. การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นไทย ความรักชาติและรักวัฒนธรรมไทย. รายงานการประชุมวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ประจำปี 2547 ครั้งที่ 42. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2547.
- [4] สิริมา ภิญญอนันตพงษ์. การพัฒนาคุณธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีสอนโดยใช้ชุดนิทานชาดก. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.
- [5] กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 8 คุณธรรมพื้นฐาน. (โปสเตอร์); 2550.

- [6] สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. การพัฒนาคุณธรรมของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีสอนโดยใช้ชุดนิทานชาดก. กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.
- [7] อติศร จันทรสข. รายงานการวิจัย เรื่อง การปลูกฝังคุณธรรมในเด็กปฐมวัยผ่านกระบวนการสร้างสรรค์ของแกนนำโรงเรียนวิถีพุทธ. กรุงเทพฯ: วี ที ซี คอมมิวนิเคชั่น; 2549.
- [8] ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. จิตวิทยาการบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี; 2541.
- [9] อรพิม วิสารทานนท์. ทักษะคิดและความต้องการของครูปฐมวัยเขตกรุงเทพมหานครที่มีต่อเด็กปฐมวัยออกทิสติก. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2552.
- [10] กมลจันทร์ ชื่นฤทธิ. การพัฒนาความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมประกอบเพลงคุณธรรมตามพระราชดำรัส. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2550.
- [11] พรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์. ทฤษฎีจิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
- [12] สมศักดิ์ ปรีปุระณะ. นิทานความสำคัญและประโยชน์. จอมบึง: สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง; 2542.
- [13] ภาวดี ศรีประยูร. รูปแบบการเล่านิทานทางโทรทัศน์ที่ส่งผลต่อความสามารถในการฟังและความคงทนในการจำของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2542.
- [14] ศศินันท์ นิลจันทร์. ผลของการจัดกิจกรรมเล่านิทานที่มีต่อความมีวินัยในตนเองของเด็กปฐมวัยในชุมชนแออัดคลองเตย. [ปริญญาานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2547.
- [15] สุขุมาล เกษมสุข. การปลูกฝังจริยธรรมแก่เด็ก. กรุงเทพฯ: โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร ฝ่ายประถม; 2548.
- [16] พัชรि ผลโยธิน; และคณะ. การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวคิดไฮสโคป. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง; 2543.

การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนตาเพชร อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี

Development of Guidelines to Prevent Sexual Risk Behaviors among Adolescents, Don Ta Phet Subdistrict Administrative Organization, Phanomthuan District, Kanchanaburi Province

ธิติพร สุวรรณอำภา^{1*} บวรจิต เมฆาฤทธิ์² อนันต์ เหมือนละม้าย³ และ ประเสริฐ ศรีนวล¹
Thitiphorn Suwanampa^{1*}, Bowornjit Maytharit², Anan Muanlamai³ and Praseart Srenaul¹

¹สาขาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

²สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

³โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองโพธิ์ จังหวัดกาญจนบุรี 71140

¹Department of community health nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

²Department of Public Health, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

³Ban Nong Pho Health Promoting Hospital, Karnchanaburi, Karnchanaburi 71140

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Thitiphorn.suw@mail.pbru.ac.th

Received: 01 November 2018, **Revised:** 28 October 2018, **Accepted:** 21 January 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นและร่วมกันพัฒนาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กลุ่มตัวอย่างคือ แกนนำชุมชน ได้แก่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลบุคลากรสาธารณสุขอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน ครู นักเรียน วัยรุ่น ในพื้นที่ตำบลคอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี และนักเรียนระดับชั้น ม.1-ม.3 โรงเรียนในพื้นที่ ต.คอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี จำนวน 145 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์แก่นสาระจากการตีความ

ผลการวิจัยพบว่า 1) กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน มี 4 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 ศึกษาปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนร่วมกันในการสร้างแนวทาง (Plan) ขั้นที่ 2-3 ดำเนินกิจกรรม (Do, Act) ขั้นตอนที่ 4 นำผลการดำเนินงานมาประชุมร่วมกัน เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทกำหนดกระบวนการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ (Check) 2) ผลของพัฒนาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ชุมชนได้แสดงการมีส่วนร่วมในการพัฒนาแนวทางของชุมชน โดยได้กำหนดแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้แก่ การสร้างความรักความเข้าใจในครอบครัว การส่งเสริมกีฬาในพื้นที่ มีสื่อประชาสัมพันธ์รณรงค์การใช้ถุงยางอนามัยและการจัดอบรมผู้ปกครอง

คำสำคัญ: พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ วัยรุ่น การมีส่วนร่วมของชุมชน

Abstract

The purpose of this participatory action research (PAR) was to study sexual risk behavior of adolescents and develop guidelines for preventing sexual risk behavior of adolescents using the community participation process. Sample was participants including community leaders, head of village, sub-district headman, district administrative organizations, sub-district health personnel, village health volunteers, teachers, teenagers in community, and students grade 7th-9th in a secondary school in Don Ta Phet Subdistrict, PhanomThuan District, Kanchanaburi by 145 people. Data analyzed by essence from the interpretation. The research found that the community participation process was composed of 4 steps: step 1 was an analysis of the problem, setting the concept, and setting the process of preventing sexual risk behavior of adolescents (Plan), step 2-3 (Do, Act) was the process of preventing sexual risk behavior of adolescents, step 4 the results of the process of preventing sexual risk behavior of adolescents to improved and develop the process to prevent sexual risk behavior by community participation (Check) 2) The results of the development of guidelines for preventing sexual risk behaviors among adolescents in Don Ta Phet Subdistrict Administrative Organization, PhanomThuan District, Kanchanaburi Province ; sexual risk behaviors include creating love and understanding in the family, promoting sports, a public relations campaign for condom use, parent training.

Keywords : sexual risk behaviors, adolescents, community's participation

บทนำ

ปัจจุบันสภาพสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จากความเจริญทางเทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ การเปลี่ยนแปลงทางสภาพแวดล้อมสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลกระทบบึงระดับคุณภาพชีวิตของประชากรในประเทศ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน วัยรุ่นเป็นวัยที่เชื่อมต่อกันระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ความก้าวหน้าของยุคที่การสื่อสารก้าวไกลไร้ขอบเขต การไหลเวียนของวัฒนธรรมต่างชาติ การเข้าถึงสื่อได้ทุกรูปแบบ ไร้ขีดจำกัด การพัฒนาทางด้านการสาธารณสุข มีการกินอยู่ที่ดีขึ้นส่งผลให้เด็กเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ที่เร็วขึ้น และมีพฤติกรรมทางเพศที่เร็วขึ้น ขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง จากสถานการณ์โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ของประเทศไทยในรอบ 10 ปี (พ.ศ. 2548- 2557) พบอัตราการป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ที่สำคัญ หนองใน, ซิฟิลิส, แผลริมอ่อนและหนองในเทียม เพิ่มขึ้น 2 เท่า พบในช่วงอายุ 10-19 ปีเพิ่มขึ้นมากกว่า 5 เท่าในรอบ 10 ปี [1] วัยรุ่นกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศส่งผลให้โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์เพิ่มขึ้น และอีกปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น (Teenage pregnancy) ประเทศไทยอัตราการคลอดในวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี เพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากข้อมูลสถิติสาธารณสุขพบว่าในปี 2546 วัยรุ่น 95,000 คน คลอดบุตรก่อนวัยอันควร และปี 2558 มีจำนวนถึง 108,300 คน ในจำนวนนี้เป็นการคลอดบุตรที่มีอายุน้อยสุดคือ 15 ปี ถึงปีละประมาณ 3,000 คน นอกจากนั้นยังพบว่ามี การตั้งครรภ์ซ้ำซ้อนมากถึง 12,700 คน เท่ากับร้อยละ 12.2 ของการคลอดในวัยรุ่น [2] ผลกระทบจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมีมากมาย ทั้งทางด้านของภาวะสุขภาพ ภาวะโภชนาการที่เปลี่ยนไปซึ่งส่งผลต่อการเกิดภาวะโลหิตจาง ในขณะที่ตั้งครรภ์ การเผชิญการเจ็บครรภ์คลอดที่ยาวนานจากการที่ร่างกายไม่พร้อมต่อการตั้งครรภ์ ความเสี่ยงต่อการผ่าตัดทางหน้าท้องส่งผลให้ความเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของมารดาเพิ่มขึ้น วัยรุ่นยังมีการเจริญเติบโตของร่างกายที่ไม่พร้อมสำหรับการมีบุตรส่งผลให้ทารกในครรภ์มีพื้นที่จำกัดทำให้การมีภาวะแทรกซ้อนมากขึ้น ทารกเสียชีวิตเพิ่มขึ้น รวมทั้งน้ำหนักแรกเกิดน้ำหนักต่ำกว่ามาตรฐาน เกิดความพิการทางสมองได้ นอกจากนั้นปัญหาทางด้านจิตใจและอารมณ์ของแม่ ส่งผลกระทบต่อการตั้งครรภ์บางรายอาจตัดสินใจทำแท้งเถื่อน การทอดทิ้งบุตร อีกทั้งปัญหาทางด้านเศรษฐกิจ การขาดโอกาสทางการศึกษา หน้าที่การงาน การขาดรายได้ในอนาคต ขาดความพร้อมในการเลี้ยงดูบุตร

สำหรับสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในตำบลคอนตาเพชรนั้น พบว่า มีอัตราการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์มีประมาณร้อยละ 5 ของจำนวนประชากรวัยรุ่นในพื้นที่ด้วยลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบลคอนตาเพชรชาวบ้านมีอาชีพเกษตรกรรมเป็นส่วนใหญ่ ในพื้นที่ที่ความรับผิดชอบของตำบลคอนตาเพชรมีจำนวนหมู่บ้าน 13 หมู่บ้าน แบ่งเป็น โชนเหนือและโชนใต้ สำหรับวัยรุ่นในพื้นที่ที่มีทั้งได้รับการศึกษาและไม่ได้รับการศึกษา ส่วนที่รับการศึกษาเรียนต่อในระดับชั้นมัธยมต้นในพื้นที่ส่วนหนึ่ง เรียนโรงเรียนประจำอำเภอ และในตัวเมืองกาญจนบุรี การเดินทางใช้รถโดยสารประจำทาง และรถรับส่งประจำ การใช้เวลาวางคือ เล่นเกม อินเทอร์เน็ต ขับรถจักรยานยนต์เล่นในหมู่บ้าน ลักษณะทางโครงสร้างของบ้านเรือนมีทั้งการกระจายตัวของบ้านเรือน และอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนต้องออกไปทำเกษตรกรรม และออกไปทำงานนอกพื้นที่ ส่งผลให้การดูแลให้ความสนใจกับบุตรหลานที่อยู่ในช่วงวัยรุ่นมีน้อยไม่เพียงพอ และจากการที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องพบว่า ผู้ปกครองยังเห็นว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องที่ไม่ควรพูดถึง ไม่กล้าคุยกับลูก ไม่มีเวลาในการดูแลอย่างใกล้ชิดทำให้เกิดการเรียนรู้เรื่องเพศกันเองในกลุ่มวัยรุ่นจากสื่อที่เข้าถึงง่าย การขาดการควบคุมการใช้สื่อและขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองทางการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนตาเพชร จึงได้เล็งเห็นความสำคัญในการสร้างแนวป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศขึ้น โดยได้ขอความร่วมมือจากทางสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพในการเข้ามาพัฒนาและดูแลป้องกันปัญหาดังกล่าว ดังนั้นทางผู้วิจัยได้รับมอบหมายจากสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ ได้มาจัดทำแนวทางการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในชุมชน โดยเริ่มจากชุมชน จัดการโดยชุมชน แก้ไขโดยชุมชน ดังนั้นทางคณะผู้วิจัยจึงได้ทำงานร่วมกับ กองการศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนตาเพชร และโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองโพธิ์ ในการวางแผนและดำเนินการสร้างและพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น โดยเน้นการสร้างเกราะป้องกัน ไม่ให้เกิดปัญหาดังกล่าวขึ้นในชุมชน โดยมีการดำเนินงานจากคนในชุมชน ในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีหน้าที่ในการเชื่อมต่อระหว่างชุมชน หน่วยงาน ในการสร้างความร่วมมือ และคอยสนับสนุนในการแก้ปัญหาดังกล่าว

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) โดยชุมชนมีส่วนร่วมคิด ตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมประเมิน ร่วมรับผล การค้นหาปัญหาเริ่มจากชุมชน วิเคราะห์โดยชุมชน และแก้ไขด้วยชุมชน โดยใช้กระบวนการ Plan-Do-Study (Check)-Act โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแนวทางป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตามการรับรู้ของชุมชน
  2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในมุมมองของชุมชน
  3. เพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลคอนตาเพชร
- อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเพื่อพัฒนาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นจากผู้ให้ข้อมูลหลัก (Mobilize Stakeholders) ประกอบด้วยตัวแทนแกนนำจาก อบต.คอนตาเพชร สมาชิกอบต. ผู้นำชุมชนทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข และนักวิชาการสาธารณสุข กลุ่มวัยรุ่นในชุมชน จำนวนทั้งหมด 145 คน

และมีผู้สมัครใจเข้าร่วมการวิจัยจำนวน 50 คน เป็นกลุ่มวัยรุ่นอายุระหว่าง 10-18 ปี ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต.คอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ระยะเวลาที่ทำการศึกษาระหว่างเดือน เมษายน-มกราคม 2562 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

1. แบบสัมภาษณ์เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และสัมภาษณ์รายกลุ่มประกอบไปด้วยแบบสัมภาษณ์ ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น ปัจจัย/สาเหตุส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ข้อเสนอแนะแนวทางการมีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในชุมชน และการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศโดยสัมภาษณ์ในกลุ่ม (Mobilize Stakeholders) ดังนี้

- 1.1 กลุ่มวัยรุ่นในชุมชน
- 1.2 บิดา/มารดา/ผู้ปกครอง
- 1.3 ผู้นำชุมชนครู องค์กรที่เกี่ยวข้อง
- 1.4 เจ้าหน้าที่สาธารณสุข อาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน

ผู้วิจัย ได้มีการเตรียมความพร้อมในเรื่องความรู้ เนื้อหา โดยการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการศึกษาระเบียบวิธีวิจัย จรรยาบรรณนักวิจัย

2. แบบวัดความรู้เกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แบบวัดเจตคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและแบบวัดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสำหรับวัยรุ่นผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรม ซึ่งจากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า ความรู้เจตคติ มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ [5][6]

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ได้ผ่านการพิจารณาและตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมือจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ประจำสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 1 คน อาจารย์ประจำสาขาวิชาการพยาบาลสูตินรีเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล 1 คน และอาจารย์คณะศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 1 คน เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของข้อมูลก่อนนำเสนอ

กระบวนการศึกษา ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยแบ่งขั้นตอนการดำเนินงาน เป็น 4 ขั้นตอนกล่าวคือ

ขั้นที่ 1 (Plan) การเตรียมพร้อมของพื้นที่โดยทำความเข้าใจกับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Mobilize Stakeholders) ประกอบด้วยตัวแทน อบต.คอนตาเพชร สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อสม. เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการสาธารณสุข เข้าประสาน และประชุมกลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขหมู่บ้านจำนวนทั้งหมด 145 คน เพื่อกำหนดทิศทางการชี้แจงโครงการและประชุมเชิงปฏิบัติการในการเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชนซึ่งได้มีการประชุมในการเก็บข้อมูลที่ละกลุ่ม ในการทำความเข้าใจกับผู้ที่เกี่ยวข้อง และนำข้อมูลที่ได้จากของทุกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก นำมาวิเคราะห์ร่วมกันอีกครั้งในการดำเนินงานเพื่อพัฒนาแนวทางในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ขั้นที่ 2 (Do) ดำเนินการพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น มีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน โดยให้เยาวชนที่เป็นวัยรุ่นในพื้นที่ได้เป็นต้นแบบในการจัดกิจกรรม การสร้างความรักและความเข้าใจกันในครอบครัว กิจกรรมให้ความรู้ เรื่องเพศ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ทักษะสำหรับการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ เพื่อสร้างเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการป้องกันความเสี่ยงพฤติกรรมทางเพศสำหรับชุมชน โดยได้ร่วมมือกับหน่วยงานในชุมชน บ้าน โรงเรียน องค์กรบริหารส่วนตำบล อสม. ผู้นำชุมชนในการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม โดยมีการจัดกิจกรรม 1 ครั้ง วัดก่อนและหลังของการดำเนินกิจกรรมว่าผลจากการดำเนินกิจกรรมส่งผลต่อเจตคติ และความรู้

ในเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอย่างไร และนำผลมาวิเคราะห์

ขั้นที่ 3 (Act) ดำเนินการพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น โดยทำร่วมกับชุมชน ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ นำผลจากการจัดกิจกรรมในการดำเนินการพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น (DO) มาประจบรวมกันกับกลุ่มผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้นำชุมชน สมาชิก อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อสม. เจ้าหน้าที่ และนักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 50 คน ในการสร้างและพัฒนาแนวทางที่ยั่งยืนในชุมชน

ขั้นที่ 4 (Check) ปรับปรุงแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ให้เหมาะสมกับพื้นที่มากที่สุด โดยกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (Mobilize Stakeholders) ประกอบด้วยตัวแทนแกนนำจาก อบต.คอนตาเพชร สมาชิก อบต. ผู้นำชุมชนทั้งผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน อสม. เจ้าหน้าที่สาธารณสุขและนักวิชาการสาธารณสุข จำนวน 16 คน เพื่อยืนยันความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง นำเสนอหรือคืนข้อมูลแก่ชุมชนเพื่อให้สามารถกำหนดเป็นนโยบายท้องถิ่นได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติ ความถี่ ร้อยละ และค่าเฉลี่ย สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ซึ่งการวิเคราะห์ตีความจากข้อมูลที่ได้จากการศึกษาการวิเคราะห์ข้อมูลจะเริ่มกระทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้ศึกษาได้ข้อมูลจากการถอดเทปบันทึกการให้สัมภาษณ์เชิงลึก เขียนออกมาเป็นตัวอักษรในทุก ๆ คำพูด รวมทั้งได้ข้อมูลจากการบันทึกส่วนตัวเกี่ยวกับ อากัปกริยา สิ่งแวดล้อม และความรู้สึกของผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดนำมาวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

สรุปผลการวิจัย

1. สถานการณ์พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตามการรับรู้ของชุมชน

ความหมายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นตามการรับรู้ของชุมชนหมายถึง พฤติกรรมที่ทำให้เสี่ยงต่อการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรและมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่มีการป้องกัน พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศตามมุมมองของชุมชนคือ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ 6 พฤติกรรม ดังต่อไปนี้ คือ

- 1) การติดโซเซียลมากเกินไป
- 2) การแอบเที่ยวกลางคืน
- 3) การอยู่ด้วยกันสองต่อสองกับเพศตรงข้ามในที่ลับตาคน
- 4) การที่ผู้หญิง/ผู้ชาย แอบนัดกันมาหาที่บ้าน
- 5) ตั้งท้องตั้งแต่อายุน้อย
- 6) การมีเพศสัมพันธ์โดยไม่ได้ใส่ถุงยางอนามัย

สถานการณ์วัยรุ่นในชุมชน

กลุ่มวัยรุ่นในชุมชน พบว่า มีทั้งสนใจเรียน และไม่ใส่ใจในการเรียน วัยรุ่นบางคนช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านตามที่ได้รับมอบหมายและเข้าไปช่วยทำเกษตรกรรมที่บ้านหลังจากเลิกเรียน มีบางส่วนเล่นอินเทอร์เน็ต ดิเจกม เล่นเฟซบุ๊ก ไม่ช่วยงานบ้าน บางคนชวนกันขับมอเตอร์ไซด์ออกไปในหมู่บ้าน ชวนกันไปเล่นน้ำ บางคนมีเริ่มคบเพื่อนต่างเพศ

กลุ่มผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน อาสาสมัครสาธารณสุข เจ้าหน้าที่สาธารณสุข ความรับผิดชอบค่อนข้างน้อย ถ้าไม่บอกให้ช่วยทำงานก็จะไม่ช่วย ต้นสายต้องปลูกให้ต้นตลอด คือรุ่น เมื่อมีการว่ากล่าวตักเตือน จะได้ตอบสนองทำทางไม่พอใจใจร้อน ไม่ค่อยเชื่อฟังผู้ใหญ่ จะเชื่อเพื่อนมากกว่าผู้ปกครอง ชอบรวมกลุ่มอยู่กับเพื่อน ชอบเล่นเกมติดโทรศัพท์

ผู้หญิงมาหาผู้ชายถึงบ้านเมื่อชอบและแอบมีอะไรกันในบ้านตนเอง บางคนชอบซบซนในหมู่บ้าน

“ชอบพาผู้ชายเข้าบ้านและมีอะไรกัน เมื่อพอใจในผู้ชายและอยากได้” (ผน. 2 : 38 ปี)

“ไม่ช่วยงานบ้านเลย เล่นแต่โทรศัพท์ ไม่นอน เบื่อมาก” (ผปค. 14 : 52 ปี)

“ไปโรงเรียนแต่ไม่ถึงโรงเรียนผู้ปกครอง ไม่เคยรู้” (ผน. 10: 40 ปี)

2. ปัจจัยที่ส่งเสริมให้วัยรุ่นมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ

ตามมุมมองของชุมชน ประกอบด้วย 1) ธรรมชาติของวัยรุ่น 2) ครอบครัว 3) สื่อสังคมโซเชียล 4) ประเพณีวัฒนธรรม

2.1 ธรรมชาติของวัยรุ่น วัยรุ่นเป็นวัยที่มีพัฒนาการปรับเปลี่ยนจากวัยเด็กสู่วัยผู้ใหญ่ ทั้งด้านร่างกาย การเริ่มมีลักษณะทางเพศ ฮอร์โมนที่เปลี่ยนไป ได้แก่ การมีหน้าอกในวัยรุ่นหญิง การมีหนวด และการเปลี่ยนแปลงของเสียงในวัยรุ่นชาย อารมณ์ที่เปลี่ยนไป หงุดหงิดง่าย อารมณ์ฉุนเฉียว ขณะเดียวกันก็มีการเปลี่ยนแปลงในพัฒนาการด้านอื่น ๆ เช่น มีความสนใจในเพศตรงข้าม อยากรู้ อยากลองกล้าแสดงออกเพิ่มมากขึ้นสอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ที่พบว่า ปัจจัยด้านพัฒนาการของวัยรุ่น 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคมและสติปัญญา [7] “ผู้หญิงกล้าแสดงออกเพิ่มขึ้น กล้าแหงผู้ชายที่ตนเองสนใจ ถ้าชอบก็จะไปหาถึงบ้าน แสดงถึงความเป็นเจ้าของ” ญ 2: 13 ปี

2.2 ครอบครัว สถาบันครอบครัวมีส่วนทำให้เกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น เป็นส่วนใหญ่เนื่องจากพ่อแม่ไม่เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่เป็นต้นแบบให้กับลูกเด็กก็เกิดการเลียนแบบพ่อแม่ พ่อแม่ไม่สนใจลูก มัวแต่ทำงานปล่อยให้วัยรุ่นอยู่กับสื่อและเทคโนโลยี ขาดคำแนะนำที่ถูกต้อง พลาดพลังได้ง่ายการทำงานต่างพื้นที่ ที่ลูกไว้กับปู่ย่า ตายาย ที่แก่ชรา ซึ่งไม่มีความสามารถในการสอนในเรื่องต่าง ๆ ได้ ตามใจบุตรหลานในทางที่ผิด พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญในการให้คำแนะนำที่ดีโดยเฉพาะในเรื่องเพศ [8] “พ่อแม่บางคน ไม่สนใจทำงาน อยู่ไปวัน ๆ ลูกก็จะทำแบบเดียวกันกับพ่อแม่ก็มีให้เห็น ในหมู่บ้านที่ผ่านมาพ่อแม่ไม่มีเวลาอยู่กับลูก จะทิ้งไว้กับปู่ย่า ตามใจ ไม่ตักเตือนรักมาก” ผน 8 : 45 ปี

2.3 สื่อสังคมโซเชียล กลุ่มวัยรุ่นติดโทรศัพท์มากเกินไป เล่นเกม ทำให้อยู่แต่ในโลกส่วนตัว พ่อแม่ผู้ปกครองตามไม่ทัน และมีสิ่งช่วยที่มากขึ้น มีการตั้งรหัสให้พ่อแม่เข้าไปดูไม่ได้ และมีการใช้อินเทอร์เน็ตมากเกินไป ไม่สนใจเรียน ขอบนัดค้นทางโทรศัพท์และไปเที่ยว สอดคล้องกับการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พบว่า การเข้าถึงสื่อที่มากเกินไป จะทำให้เข้าถึงสื่อที่แสดงถึงสิ่งกระตุ้นทางเพศได้ง่าย [9] “ห้องอินเทอร์เน็ตประจำชุมชนไม่มีใครควบคุมการใช้งาน การดูแลในเรื่องการเข้าใช้สื่อและเทคโนโลยีที่ไม่เหมาะสม” ส 2 : 44 ปี

2.4 ประเพณี วัฒนธรรมในชุมชนไม่มีกิจกรรมที่จะช่วยทำให้สามารถดึงกลุ่มวัยรุ่นให้ทำ กลับมาทำกิจกรรมในชุมชน ขาดการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐในการเข้ามาดูแล อยากส่งเสริมให้มีกิจกรรมในชุมชนเพื่อดึงให้วัยรุ่นไม่เที่ยวนอกพื้นที่และช่วยกันคงไว้ซึ่งวัฒนธรรมที่ดีงาม

“อยากให้จัดกิจกรรมเหมือนปีก่อน ๆ ให้กลุ่มวัยรุ่นได้มีกิจกรรมทำ มีการส่งเสริมการแสดงออกที่ถูกต้อง และมีการหารายได้เล็ก ๆ น้อย ๆ” อสม. 34 : 25 ปี

3. การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ แนวทางในการพัฒนาปัญหาเพื่อป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่นในเขตชุมชน คอนคาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี ได้แนวทางดังนี้

3.1 การสร้างความอบอุ่นในครอบครัว การสื่อสารที่ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตระหนักรหว่างวัยรุ่นและผู้ปกครอง [8]

3.1 การจัดหาวัสดุอุปกรณ์กีฬาให้วัยรุ่นและประชาชนทั่วไปได้ใช้ประโยชน์ร่วมกันในการออกกำลังกาย

3.3 การจัดสื่อประชาสัมพันธ์ ในการรณรงค์ป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น

3.4 การหาบสนับสนุนการทำกิจกรรมกลุ่มในวัยรุ่นในชุมชน มีงานศึกษาวิจัยพบว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมที่ชุมชนที่มีลักษณะต่างคนต่างอยู่ ไม่มีการปฏิบัติกิจกรรมร่วมกัน ขาดความสามัคคี แข่งขันกัน ถือเป็นปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญต่อการเกิดพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของเยาวชน [10]

3.5 การจัดหาถุงยางอนามัยในการแจกจ่ายสำหรับวัยรุ่นในชุมชน และเน้นการรณรงค์การใช้ถุงยางอนามัย

3.6 การสอนให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงพัฒนาการของวัยรุ่นและการสื่อสารกับวัยรุ่นที่เหมาะสม และเรื่องการแสดงออกที่เหมาะสมของวัยรุ่นในชุมชน

4. ผลการดำเนินกิจกรรม

การดำเนินกิจกรรมการพัฒนาทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นในพื้นที่ คอนตาเพชร อ.พนมทวน จ.กาญจนบุรี การจัดกิจกรรมนำร่อง ในการให้ความรู้กับนักเรียน ผู้ปกครอง ในเรื่องของการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ดำเนินการพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศในวัยรุ่น โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เยาวชนที่เป็นวัยรุ่นในพื้นที่ สร้างให้เกิดการตระหนักรู้ตนเอง การจัดการตนเอง การตระหนักรู้สังคม สามารถตัดสินใจอย่างมีความรับผิดชอบ และเพิ่มทักษะการสร้างความสัมพันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางให้กับชุมชนได้นำมาจัดเป็นแผน หรือเป็นตัวอย่างเป็นการดำเนินกิจกรรมต่อไป ซึ่งพบว่าเจตคติเกี่ยวกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของกลุ่มวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรมอยู่ในระดับสูง ร้อยละ 65.4 (Table1) และสำหรับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนั้น พบว่า วัยรุ่นในชุมชน มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศอยู่ในระดับต่ำคิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมาคือ มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับปานกลาง ร้อยละ 34.6 (Table 2) ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า กลุ่มของเด็กวัยรุ่นที่เข้าร่วมกิจกรรม (Do-Act) นั้นมีระดับของเจตคติต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศสูง ซึ่งจะส่งผลให้ความเสี่ยงที่จะมีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศนั้นน้อย สอดคล้องกับผลของการวัดระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ซึ่งมีการศึกษาในเรื่องของปัจจัยทำนายพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศได้กล่าวไว้ว่า ความรู้ (Table 3) และเจตคติทางเพศมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมเสี่ยงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร [1]

Table 1 Attitude sexual risk behavior

ระดับของเจตคติพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เจตคติระดับต่ำมาก	-	-
เจตคติระดับต่ำ	-	-
เจตคติระดับปานกลาง	-	-
เจตคติระดับสูง	34	65.4
เจตคติระดับสูงมาก	18	34.6
รวม	52	100

Table 2 Sexual risk behaviors

ระดับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศต่ำ	24	46.2
มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับปานกลาง	18	34.6
มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับสูง	10	19.2
มีพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศระดับสูงมาก	-	-
รวม	52	100

Table 3 Compare score between pre-test and post-test

	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t	p-value
คะแนนทักษะพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ				
ก่อนรับการอบรม (pre - test)	8.38	.153	-14.230	.000
หลังรับการอบรม (post – test)	12.46	.240		

ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสถิติ t มีค่า -14.230 ค่า Sig.(2 tailed) มีค่า.000 ซึ่งน้อยกว่า ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงว่า คะแนนทดสอบความรู้ในเรื่องของทักษะการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ที่ได้ทำการทดสอบก่อนและหลังอบรม เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการสร้างรูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงของวัยรุ่น โดยใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ส่งผลให้เกิดผลลัพธ์ที่น่าสนใจในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในการพัฒนารูปแบบการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น ประกอบด้วย

1.1. การเปิดโอกาสให้ชุมชนวิเคราะห์ปัญหา และหาแนวทางในการแก้ปัญหา รวมถึงการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหา เป็นการสร้างพลังอำนาจชุมชน เป็นการเปิดโอกาสให้แกนนำชุมชนในแต่ละภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมสะท้อนสถานการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อชุมชน พฤติกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน ก่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อน การพัฒนาศักยภาพของชุมชน โดยการใช้วิจารณ์ญาณ และสถานการณ์ปัญหาในชุมชนเป็นปัจจัยเพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไข

อีกทั้งจะเห็นว่าชุมชนมีการค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาด้วยศักยภาพและพลังที่มีอยู่ ใช้ทรัพยากรที่มีในชุมชนนั้น ๆ จึงกล่าวได้ว่า อำนาจของชุมชนจะก่อให้เกิดความเข้มแข็งของชุมชนมากน้อยเพียงใดจะมีผลจาก 1) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน 2) การได้รับข้อมูลข่าวสารที่เพียงพอ 3) มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารร่วมกัน 4) การมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งสอดคล้องจรูจา ภูไพบูลย์, มณี อากานันท์กุล, สุจินดา จารุพัฒน์ และวัฒนา เทียมปฐม [12] กล่าวว่า การสร้างพลังอำนาจชุมชนเป็นการดำเนินการภายในชุมชนใช้แหล่งประโยชน์ต่างๆ ที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้เกิดการสร้างสรรค์ภายในชุมชน เช่นเดียวกับการศึกษาของกิ่งแก้ว สุวรรณศิริ, นพพร จันทรนำชู และนรินทร์ สังข์รักษา [13] ที่พบว่า รูปแบบการสร้างพลังอำนาจของชุมชนเพื่อการจัดทำแผนของชุมชนมี 6 กิจกรรม ประกอบด้วย ความตระหนักถึงความสำคัญของแผนชุมชน การจัดตั้งทีมทำแผนชุมชน การพัฒนาศักยภาพชุมชน และการส่งเสริมความภูมิใจให้ชุมชน

1.2 การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่นจากกระบวนการค้นหาปัญหาจากสถานการณ์ที่พบในชุมชน พบว่า มีกระบวนการและกลวิธีในการแก้ปัญหของชุมชน คือ 1) การสร้างจิตสำนึกในเรื่องของพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ ทำให้กลุ่มเป้าหมายทั้ง ตัววัยรุ่น ผู้ปกครอง ได้มีความตระหนักรู้ต่อปัญหา กำหนดและ

คาดหวังต่ออนาคตตนเอง ทำให้วัยรุ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย ได้รับการเรียนรู้ในการพัฒนาวิธีการของตนเอง เช่นเดียวกับ การศึกษาของ รัตยานภิก พละศึก, เบลญจวรรณ ถนอมชยะวิษ และ ภกมล ทรงเลิศ [14] ที่พบว่ากระบวนการในการป้องกันการ ตั้งครรภ์ในวัยรุ่นต้องมีการสร้างการเรียนรู้ให้ตระหนักต่อปัญหา การเปิดโอกาสให้คิดวิเคราะห์ และการดำเนินการ สะท้อนคิด เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และนำไปใช้ในอนาคต 2) การมุ่งปรับสภาพของสิ่งแวดล้อมในชุมชนเพื่อคงศักยภาพ ของชุมชนที่มีอยู่เพื่อช่วยในการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ การดำรงไว้ซึ่งขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม การมี ส่วนร่วมในกิจกรรมภายใต้การดูแลเอาใจใส่ของชุมชน จะช่วยลดความเสี่ยงของการมีพฤติกรรมทางเพศที่ไม่ถูกต้องได้

2. ผลของการพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันปัญหาพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศ พบว่า กระบวนการดังกล่าวพบว่า ทั้งตัวชุมชน ผู้ปกครอง และตัววัยรุ่น สามารถพัฒนาและเกิดการเรียนรู้ปัญหาซึ่งกันและ กันสามารถเข้าใจโดยใช้พื้นฐานของความรักที่มีอยู่ในครอบครัวมาช่วยเป็นเกราะป้องกัน มีการพูดคุย การสื่อสารกัน มากขึ้น ชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา สร้างเกราะในการป้องกันด้วยศักยภาพของชุมชน สร้างกิจกรรม เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวัยรุ่นในชุมชน และกระบวนการแก้ปัญหาจากทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ตระหนักถึงปัญหา เห็นความสำคัญมากขึ้นเช่นเดียวกับผลการศึกษารวมของอมรรัตน์ เชิงหอม, มลิวรรณ สรรคชา, สัตยทิพย์ ชอนบุรี และสำเร็จ อ่อนสัมพันธ์ [15] ที่พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริต ให้กับนักเรียน โรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริต คือ 1) กิจกรรมการปลูกฝัง 2) กิจกรรม การป้องกัน 3) กิจกรรมประสาน พบว่า นักเรียน โรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) มีคุณลักษณะความสุจริต ระดับ คุณภาพดีเยี่ยมร้อยละ 75.63 ระดับคุณภาพดีร้อยละ 21.94 และระดับผ่านร้อยละ 2.43 นักเรียน โรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา) มีคะแนนคุณลักษณะความสุจริตหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ข้อเสนอแนะ

แนวทางการนำผลการศึกษาไปใช้

1. การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การดำเนินงานในวัยรุ่นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาในการปรับทัศนคติ ทั้งในระดับตัววัยรุ่น ครอบครัว และ ชุมชน เป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลานาน จึงจะเห็นผลของการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ในการที่จะร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ
2. ต้องมีการเสริมพลังอำนาจในทุกระดับ กระตุ้นและประสานงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องโดยชุมชนเอง เพื่อให้เกิดแนวทางการพัฒนาการป้องกันพฤติกรรมทางเพศโดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง
3. ในการดำเนินกิจกรรมกลุ่มวัยรุ่น ต้องเข้าใจถึงกลุ่มวัยรุ่น สร้างสัมพันธ์ภาพความคุ้นเคยก่อน บางครั้งต้องใช้เวลาในการศึกษา ประเมินสภาพปัญหาของวัยรุ่นที่เกิดขึ้นอย่างแท้จริงในชุมชน ถึงจะสามารถการแก้ไขร่วมกันได้ตรงประเด็นปัญหา

แนวทางการศึกษาต่อไป

1. การดำเนินกิจกรรมค่าย กลุ่มผู้ปกครองและวัยรุ่น ในเรื่องการสื่อสารเรื่องเพศที่เข้าใจตรงกัน ในครอบครัว ในการช่วยเฝ้าระวังเรื่องเพศ
2. ขยายเครือข่ายการดูแลวัยรุ่นในชุมชน โดยพัฒนาศักยภาพของอสม. และวัยรุ่นแกนนำชุมชนให้มี ศักยภาพที่เพียงพอ

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิลาวุฒิ วิษัยนต์. พฤติกรรมเสี่ยงทางเพศและการรับรู้ผลกระทบของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายและนักเรียนประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในพื้นที่ อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน. [สาธารณสุขศาสตร์มหาบัณฑิต]. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2559.
- [2] ชีรศักดิ์ ลักษณ์นันท์ และสมพร. การจัดการปัญหาและการป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นในพื้นที่แบบมีส่วนร่วม. สำนักสร้างและจัดการความรู้. กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข. นนทบุรี; 2558.
- [3] จุฑารัตน์ เนียมกลาง. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชนเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการเป็นแม่เลี้ยงเดี่ยวของวัยรุ่น. [มหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2558.
- [4] กระทรวงสาธารณสุข. พระราชบัญญัติการป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559. นนทบุรี: สำนักการอนามัยเจริญพันธุ์ กรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข; 2560.
- [5] ไพจิต ภูแหม่โชติ. การพัฒนาแนวทางการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของวัยรุ่น. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.
- [6] พิราวัลย์ พิมพาเรือ. การเพิ่มต้นทุนชีวิตเพื่อลดพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น โดยชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนหนองผักก้าม เทศบาลเมืองเลย อำเภอเมือง จังหวัดเลย. [ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.
- [7] ปวีณภัทร นิธิตันติวัฒน์ และขวัญใจ เพทายประกายเพชร. การตั้งครรภ์ไม่พึงประสงค์และการทำแท้ง: แนวทางป้องกันสำหรับวัยรุ่น. วารสารพยาบาลบรมราชชนนีนครุเทพ. 2559; 2:133-141.
- [8] นันทิภา สิงห์ทอง และคณะ. พฤติกรรมเสี่ยงการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร โรงเรียนมัธยมศึกษา ตำบลบ้านแปรง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา. การประชุมวิชาการและเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “สร้างสรรค์และพัฒนาเพื่อก้าวหน้าสู่ประชาคมอาเซียน” ครั้งที่ 2; 18-19 มิถุนายน 2558; วิทยาลัยนครราชสีมา. นครราชสีมา: 2558.80-84.
- [9] ฉิษภัทร ปูนมีกิจ. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเมืองพัทยา. [วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต]. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2559.
- [10] เนตรนภา พรหมมา และคณะ. ปัจจัยคาดทำนายความตั้งใจมีเพศสัมพันธ์ก่อนสมรสของนักศึกษาชายชั้นปี ที่ 1 ในมหาวิทยาลัย. NaresuanPhayao Journal; 2556; 2: 157-162.
- [11] รักเกล้า มีคิด และ ฟ้าวรุ่ง มีอุดร. การตั้งครรภ์ไม่พร้อมในวัยรุ่น “สาเหตุ และแนวทางแก้ไข” กรณีศึกษาวัยรุ่นในเขตชนบทแห่งหนึ่งจังหวัดขอนแก่น. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ ครั้งที่ 2 “งานวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่น”; 27 สิงหาคม 2558; มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: 2558. 766-771.
- [12] รุจา ภูไพบูลย์, มณี อากานันท์กุล, สุนิศา จารุพัฒน์ และวัฒนา เทียมปฐุม. กระบวนการพัฒนาสุขภาพพอเพียงในชุมชน. วารสารพยาบาลศาสตร์สุขภาพ: 2555. 35 (1). 28-38.
- [13] กิ่งแก้ว สุวรรณศิริ, นพพร จันทรนำชู และนรินทร์ สังข์รักษา. รูปแบบการสร้างเสริมพลังอำนาจชุมชนเพื่อการจัดทำแผนชุมชน. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร: 2559.9 (2). 1781-1801.
- [14] รัตยานภิส พละศึก, เบญจวรรณ ถนอมชยะวัช และ ภกมล ทรงเลิศ. กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้: 2560. 4 (2). 256-267.
- [15] อมรรัตน์ เชิงหอม, มลิวรรณ สรรคชา, สันยทิพย์ ขอนบุรี และสำเริง อ่อนสัมพันธ์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการปลูกจิตสำนึกสุจริตให้กับนักเรียน โรงเรียนบ้านหาดแพง (หาดแพงวิทยา). วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร : 2557.4 (2). 221-233.

สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนกับมาตรฐาน Basel

Savings and Credit Cooperatives and Credit Union Cooperatives with Basel Standard

เกษม สวัสดิ์*
Kasem Swasdee*

บริษัท ซัคเซสบิส จำกัด คอนโดเมือง กรุงเทพฯ 10210
Success Bis Co., Ltd. 3/38 Donmueng Bangkok 10210

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kasem250088@gmail.com

Received: 7 January 2019, **Revised:** 20 February 2019, **Accepted:** 21 March 2019

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาผลกระทบของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน 2) ศึกษาหลักการสำคัญของ Basel ในการดำรงเงินกองทุนและการบริหารความเสี่ยง การวิเคราะห์ความสามารถชำระหนี้ และ 3) กำหนดแนวทางการดำรงเงินกองทุน การวิเคราะห์ความสามารถชำระหนี้ของสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาหลักการสำคัญของ Basel และพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) โดยการสังเกตกระบวนการบริหารในเชิงปฏิบัติ และการสัมภาษณ์เชิงลึก เลือกกลุ่มศึกษาแบบเจาะจง จำนวน 7 คน คือ ประธานกรรมการดำเนินการ 1 คน กรรมการดำเนินการ 1 คน ผู้จัดการสหกรณ์ 2 คน หัวหน้าฝ่ายเงินกู้ 1 คน หัวหน้าฝ่ายบัญชี 1 คน หัวหน้าฝ่ายคอมพิวเตอร์ 1 คน

ผลการวิจัยได้ข้อค้นพบสรุปได้ดังนี้ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) ไม่เหมาะสมที่จะใช้กำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน เนื่องจากเนื้อหายังมีได้กำหนดให้มีการบริหารความเสี่ยง การดำรงเงินกองทุน การกันสำรอง รวมทั้งการวิเคราะห์ความเสี่ยงการให้สินเชื่อและการลงทุนตามหลักมาตรฐานสากล (Basel Standard) ผลผลิตก้นเงินให้กู้มีจำนวนน้อย มุ่งเน้นใช้บุคคลค้ำประกันเงินให้กู้และระบบเทคโนโลยีสารสนเทศไม่สมบูรณ์

ข้อเสนอแนะ ควรแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) โดยกำหนดให้สหกรณ์ฯ มีการบริหารความเสี่ยงและการดำรงเงินกองทุนตามหลัก Basel ควรมุ่งเน้นใช้สิ่งฮาริมทรัพย์เป็นหลักประกันเงินให้กู้ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์เงินให้กู้ระบบเทคโนโลยี และเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์เงินให้กู้ (Credit Tool)

คำสำคัญ: สหกรณ์ออมทรัพย์ สหกรณ์เครดิตยูเนียนการดำเนินงานการดำรงเงินกองทุนมาตรฐาน Basel

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the affecting of Cooperative Act. 1999 (amended 2010) to

the performance of Savings and Credit Cooperatives and Credit Union Cooperatives 2) to study capital adequacy and loans analysis of general Basel standard.and 3) to set guidelines capital adequacy and loans analysis as international standard. Use qualitative research methods by studying as on Basel financial regulation and Cooperative Act, 1999 (amended 2010), observing and in-depth interviews were conducted, by selecting seven specific management persons.

The research found as follows : The Cooperative Act, 1999 (amended 2010) was not appropriate to regulate Savings and Credit Cooperatives and Credit Union Cooperatives, the contents did not cover risk management, the supervision of capital adequacy was not in accordance with Basel standard. Loans product and information technology development swere inadequate. The loans collaterals focused on personal guarantee.

Recommendations: There should amend Cooperatives Act. 1999 (amended 2010), should maintain the capital adequacy in accordance with the Basel standard, focus on credit risk and using real estate as a loan collateral, develop products, information technology and credit analysis tools.

Keywords: savings and credit cooperativemanagement; basel Standard; capital adequacy; basel III

บทนำ

สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน เป็นสถาบันการเงินอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อให้สมาชิกออมทรัพย์และให้กู้ยืมเงิน สหกรณ์ฯ จัดเป็นสถาบันการเงินเทียบเท่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่ เพียงวันที่ 30 เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 มีสินทรัพย์ 2.288 ล้านล้านบาท (สินทรัพย์สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน 50,680 ล้านบาท) มีหนี้สิน 1.243 ล้านล้านบาท (หนี้สินสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน 41,810 ล้านบาท) มีส่วนทุน 1.045 ล้านล้านบาท (ส่วนทุนสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน 8,870 ล้านบาท) มีสมาชิก จำนวน 4.070 ล้านคน (สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน 875,288 คน) [1] สมาชิกเป็นหนี้สหกรณ์ออมทรัพย์เฉลี่ยคนละ 1,200,000 บาท (สมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนเป็นหนี้โดยเฉลี่ยน้อยกว่าค่านี) หากคิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 6 ต่อปี ผ่อนชำระหนี้เฉลี่ยภายใน 10 ปี แต่แต่ละคนจะมีภาระผ่อนชำระหนี้สหกรณ์ฯ เดือนละ 13,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายของครัวเรือนโดยเฉลี่ย 21,437 บาท ต่อเดือน [2] สมาชิกสหกรณ์ฯ ยังมีหนี้กับสถาบันการเงินอื่นอีก สมาชิกหลายคน ไม่มีความสามารถชำระหนี้ถูกดำเนินคดีเรียกหนี้คืน [3] หน่วยงานกำกับดูแลสหกรณ์พยายามแก้ไขมา โดยตลอดเวลาแต่ยังคงพบปัญหาดังกล่าว จึงควรรศึกษาพระราชบัญญัติ สหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) เมื่อนำไปกำกับดูแลไม่ได้ตามมาตรฐาน Basel ซึ่งเป็นที่ยอมรับของสถาบันการเงินทั่วโลกจะมีผลกระทบต่อสหกรณ์ฯ และสมาชิกมีความเสี่ยงทางการเงินสูงขึ้นและกระทบความเชื่อมั่นของสถาบันการเงินซึ่งเป็นเจ้าหนี้สหกรณ์ฯ และความเชื่อมั่นต่อระบบการเงินของประเทศ

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาผลกระทบของพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) ต่อผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน 2) เพื่อศึกษาหลักการสำคัญของ Basel ในการดำรงเงินกองทุนและการบริหารความเสี่ยง การวิเคราะห์ความสามารถชำระหนี้ของสมาชิก 3) เพื่อกำหนดแนวทางการดำรงเงินกองทุน การวิเคราะห์ความสามารถชำระหนี้ของสมาชิกของสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ขอบเขตการวิจัย

ศึกษาพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) [4] ซึ่งสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนนำไปใช้ปฏิบัติ ในเรื่องการดำรงเงินกองทุนการให้กู้ยืมเงิน การลงทุน และศึกษาหลักการกำกับดูแลสถาบันการเงินตามหลักการทั่วไปของ Basel ซึ่งเป็นหลักมาตรฐานสากล [5]

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยรวบรวมศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Documentary Research) จากพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) ระเบียบคำสั่ง ที่เกี่ยวข้องของหน่วยงานกำกับดูแลสหกรณ์คือนายทะเบียนสหกรณ์ คณะกรรมการพัฒนาสหกรณ์แห่งชาติ กรมส่งเสริมสหกรณ์ กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ รวมทั้งการสังเกต การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) ผู้บริหารสหกรณ์ฯ จำนวน 7 คน คือ ประธานดำเนินการสหกรณ์ฯ 1 คน กรรมการดำเนินการ 1 คน ผู้จัดการสหกรณ์ฯ 2 คน หัวหน้าฝ่ายบัญชี 1 คน หัวหน้าฝ่ายเงินกู้ 1 คน หัวหน้าฝ่ายคอมพิวเตอร์ 1 คน ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเอกสาร (Content Analysis) และวิเคราะห์สรุปอุปนัย (Analytic Induction) พิสูจน์ทราบเทียบเคียงพระราชบัญญัติสหกรณ์ฯ กับหลักการกำกับดูแลสถาบันการเงินตามหลัก Basel ของ Bank for International Settlement (BIS) และตามประกาศที่เกี่ยวข้องของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) ซึ่งเป็นองค์กรที่กำกับดูแลสถาบันการเงิน รวมทั้งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และรายงานการวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการกำกับดูแลสหกรณ์

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2559 ของสหกรณ์ออมทรัพย์และผลการดำเนินงานสหกรณ์เครดิตยูเนียนพบว่าสหกรณ์ฯ มีอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์เฉลี่ยเท่ากับ 0.03 เท่า (หรือ 3 เปอร์เซ็นต์) และตามรายงานเรื่องศึกษาผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำกัดฯ พ.ศ. 2554 โดย นุชกุลคิด เรืองศรี [6] พบว่า สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำกัด มีอัตราส่วนทุนสำรองต่อสินทรัพย์เท่ากับ 0.04 เท่า เทียบกับสหกรณ์ออมทรัพย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำกัด เท่ากับ 0.05 เท่า สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จำกัด เท่ากับ 0.03 เท่า สหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหิดลจำกัด เท่ากับ 0.03 เท่า แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานกำกับดูแลสหกรณ์ฯ ยังมีได้นำหลักการดำรงเงินกองทุนของ Basel ซึ่งกำหนดให้ดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 มาใช้ในการกำกับดูแล

งานวิจัยของประเทศในยุโรป สหรัฐอเมริกาและแคนาดาให้ความสำคัญในการกำกับดูแลเครดิตยูเนียนดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel คือ หนังสือชื่อ Best Practices in Credit Union Supervision (2009) ของสภาเครดิตยูเนียนโลก (World Council of Credit Union, Inc.) [7] กำหนดแนวทางให้เครดิตยูเนียนในสหรัฐอเมริกาได้ถือปฏิบัติตามหลัก Basel (Basel Accord on Capital Adequacy) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง Optimum Capital/Asset Ratio in the Credit Union Industry: a Managerial Perspective โดย Hubert J. Dwyer; James S. Gould and Raymond H. Lopez; Pace University, USA. [8] พบว่า เครดิตยูเนียนในสหรัฐฯ มากกว่าร้อยละ 70 มีอัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์ ร้อยละ 8.5 ถึง 11.5 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานสอดคล้องกับองค์กร Autorité Des Marchés Financier (AMF) (2017) ประเทศฝรั่งเศส [9] ได้ออกหนังสือแนวทางการดำรงเงินกองทุนอย่างเพียงพอ (Capital Adequacy Guideline) ของเครดิตยูเนียนกำหนดแนวทางในการดำรงเงินกองทุนโดยถือปฏิบัติตามหลัก Basel III สอดคล้องงานวิจัยเรื่อง Regulatory Change and Capital Adjustment of Cooperative Financial Institutions โดย John Goddard, DonalMcKillop and John O.S. Wilson, University of St Andrews, UK. พบว่า เครดิตยูเนียนสามารถดำรงเงินกองทุนได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดสอดคล้อง

กับรายงานเรื่อง Canadian Credit Unions Capital Buffers under Basel III ของ Filene Institute Research (2017) [10] และงานวิจัยเรื่อง Basel III capital buffer requirement and credit union prudential regulation: Canadian evidence โดย Helyothhessou, Van Son Lai and IPAG Business School, Laval University, France [11] พบว่า เครดิตยูเนียน ได้ดำรงเงินกองทุนตามหลักเกณฑ์ Basel III

การกำกับดูแลสถาบันการเงินตามมาตรฐานสากลของธนาคารแห่งประเทศไทย มีการบริหารความเสี่ยง การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามมาตรฐาน Basel การกำหนดธุรกิจที่สามารถกระทำได้ การกำหนดเพดานเงิน ให้อู่หรือเงินลงทุนหรือก่อภาระผูกพันหรือการทำสัญญาแบ่งผลกำไร การให้เงินกู้ในลักษณะที่จะเรียกคืนไม่ได้ การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันสำรอง การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง การโอนการรวบรวมกิจการ การแก้ไขฐานะ การดำเนินงาน และการเข้าควบคุมปิดกิจการ [12] การดำรงเงินกองทุนตามเกณฑ์มาตรฐานสากลที่ทั่วโลกยึดถือของ Bank for International Settlement-BIS หรือเรียกว่า Basel ซึ่งกำหนดไว้ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8 และได้กำหนดให้สถาบันการเงินบริหารความเสี่ยงคือ ความเสี่ยงด้านเครดิต (Credit Risk) ความเสี่ยงการกระจุกตัวด้านเครดิต (Credit Concentration Risk) ความเสี่ยงด้านการตลาด (Market risk) ความเสี่ยงด้านอัตราดอกเบี้ย (Interest Rate Risk in The Banking Book) ความเสี่ยงด้านการปฏิบัติงาน (Operational Risk) ความเสี่ยงด้านสภาพคล่อง (Liquidity Risk) ความเสี่ยงด้านกลยุทธ์ (Strategic Risk) ความเสี่ยงด้านชื่อเสียง (Reputation Risk) และความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk) และรพท. กำหนดอัตราส่วนเงินกองทุนฯ ไม่น้อยกว่าร้อยละ 8.5 [13] [14] [15] [16]

สหกรณ์ฯ เป็นสถาบันการเงินหนึ่งมีขนาดสินทรัพย์เทียบเท่าธนาคารพาณิชย์ขนาดใหญ่จึงควรมีการกำกับดูแล ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล

ผลการวิจัย

1. วิเคราะห์พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) กำหนดให้สหกรณ์ทั้งหลายอยู่ใน การกำกับดูแลของกระทรวงเกษตรและสหกรณ์มาตรา 5 กำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ รักษาการมาตรา 9 ให้มีคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ มาตรา 15 กำหนดให้อธิบดีกรมส่งเสริมสหกรณ์เป็นนายทะเบียน สหกรณ์มาตรา 16 ให้นายทะเบียนมีอำนาจหน้าที่ (8) ออกระเบียบหรือคำสั่งเพื่อให้มีการปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้และเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการกิจการสหกรณ์ (9) การกระทำอื่นใดตามที่พระราชบัญญัตินี้กำหนดให้เป็น อำนาจหน้าที่ของนายทะเบียนสหกรณ์ หรือตามที่รัฐมนตรีมอบหมายมาตรา 48 ให้สหกรณ์ดำรงสินทรัพย์สภาพคล่อง ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงซึ่งตาม "กฎกระทรวงว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของ สหกรณ์ พ.ศ. 2550" และ "ประกาศรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ กำหนดร้อยละ 1 ของยอดเงินฝากทั้งหมด" [17] แต่มิได้ให้อำนาจอำนาจแก่ตำแหน่งใดและคณะกรรมการใดกำหนดให้สหกรณ์ฯ บริหารความเสี่ยงและดำรงสินทรัพย์ สภาพคล่องตามหลักเกณฑ์มาตรฐานสากล มาตรา 62 เงินของสหกรณ์นั้นสหกรณ์อาจฝากหรือลงทุนได้ดังต่อไปนี้ "(7) ฝากหรือลงทุนอย่างอื่นตามที่คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติกำหนด" ซึ่งมีได้กำหนดให้มีการวิเคราะห์ความ เสี่ยงโดยบริษัทจัดอันดับความเสี่ยงที่น่าเชื่อถือ ต่อมา พ.ศ. 2558 มีประกาศคณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ เรื่องข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ [18] ได้กำหนดแนวทางดังกล่าวแต่ไม่ได้กล่าวถึงการทำธุรกรรม การทำสัญญาซื้อขายเป็นเงินเชื่อซึ่งมีความเสี่ยง หลายสหกรณ์ฯ เกิดความเสียหายจากการทำสัญญาซื้อขายจำหน่าย สลากกินแบ่งกับบริษัทเอกชนที่ไม่น่าเชื่อถือ

2. การวิเคราะห์หลัก Basel อัตราส่วนเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงหรือ Capital Adequacy Ratio เรียกย่อว่า CAR ratio หรือ BIS ratio โดย Basel Capital Accord กำหนดให้สถาบันการเงินต้องดำรงเงินกองทุนไม่ต่ำกว่าร้อยละ

8 ซึ่ง ธปท. ได้กำหนดให้เพิ่มขึ้นเป็นไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 เงินกองทุนจะประกอบด้วย เงินทุนจดทะเบียนชำระแล้วของ หุ้นสามัญ หุ้นบุริมสิทธิรวมทั้งสำรองหรือส่วนเกินที่เกิดขึ้นจากกำไรสะสมที่จัดสรรแล้ว หรือสำรองต่าง ๆ ที่องค์กร กำกับดูแลสถาบันการเงินยอมรับให้เป็นเงินกองทุน เช่น สำรองจากมูลค่าส่วนที่เพิ่มขึ้นจากการตีราคาที่ดินและอาคาร เป็นต้น และสินทรัพย์เสี่ยงคือเงินให้กู้ยืม เงินลงทุนที่มีความเสี่ยงเช่น ตราสารหนี้ หุ้น สินทรัพย์อื่นที่องค์กรกำกับดูแล สถาบันการเงินจัดให้เป็นสินทรัพย์เสี่ยง

การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ตามหลักมาตรฐานสากล Moody's Investors Service [19] เสนอให้ ใช้อัตราส่วน Debt Service Coverage Ratio : DSCR = Net Operating Income/Total Debt Service กรณีประกอบธุรกิจ โดยบุคคลหรือเป็นนิติบุคคล ที่มีรายได้จากธุรกิจ ใช้อัตราส่วน DSCR = EBITDA/จำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระหนี้ ทุกประเภทที่มี (ต้น+ดอกเบี้ย) > 1.2 เท่า และกรณีเป็นบุคคลมีรายได้จากค่าจ้าง เงินเดือน ที่ไม่ใช่ว่ารายได้ของธุรกิจ ใช้อัตราส่วน DSCR = (รายได้ - ค่าใช้จ่าย)/จำนวนเงินที่ต้องผ่อนชำระหนี้ทุกประเภทที่มี (ต้น+ดอกเบี้ย) > 1.2 เท่า

3. สรุปผลการวิเคราะห์ พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) ไม่เหมาะสมที่จะใช้ กำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน เนื่องจากสหกรณ์ฯ มีกิจกรรมหลักเป็นกิจกรรมทางการเงิน การกู้ยืมเงิน การให้กู้ยืมเงิน และการลงทุน ผลการตรวจสอบเอกสารสอดคล้องกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารสหกรณ์ พบว่า สหกรณ์ฯ มิได้บริหารความเสี่ยง การคำนวณสินทรัพย์เสี่ยงและการดำรงเงินกองทุนตามหลัก Basel

สหกรณ์ฯ ไม่มีระเบียบปฏิบัติในการตรวจสอบเครดิตบูโรจากบริษัทข้อมูลเครดิตแห่งชาติ (National Credit Bureau : NCB) สหกรณ์ฯ ไม่สามารถทราบภาระหนี้ทั้งสิ้นของสมาชิกผู้ขอสินเชื่อทำให้ไม่สามารถวิเคราะห์ความสามารถ ในการชำระหนี้ได้ถูกต้อง สหกรณ์ฯ ส่วนใหญ่ยังมิได้เป็นสมาชิกเครดิตบูโร [20] ทำให้ข้อมูลลูกหนี้ของสหกรณ์ฯ มิได้อยู่ในฐานข้อมูลของเครดิตบูโร สถาบันการเงินต่าง ๆ ไม่สามารถทราบภาระหนี้ของสมาชิกที่มีกับสหกรณ์ฯ ได้ ทำให้ สถาบันการเงินปล่อยเงินกู้ซ้ำซ้อน (Double Finance) กับสหกรณ์ฯ

สหกรณ์ฯ วิเคราะห์ความสามารถชำระหนี้ไม่เป็นไปตามมาตรฐาน DSCR เนื่องจากไม่ได้ตรวจสอบภาระหนี้ จากเครดิตบูโร และการหักค่าใช้จ่ายน้อยกว่าความเป็นจริง โดยหักค่าใช้จ่ายเพียง 15 ถึง 20 เปอร์เซ็นต์ของเงินเดือน ซึ่งตามหลักการวิเคราะห์หนี้จะต้องหักค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นทั้งค่าใช้จ่ายส่วนตัวและครอบครัว ไม่น้อยกว่าค่าใช้จ่าย มาตรฐานครัวเรือนหรือค่าครองชีพขั้นต่ำตามพื้นที่ของสำนักงานสถิติแห่งชาติสหกรณ์ฯ กำหนดให้สิทธิสมาชิกกู้ เงิน ทำให้สมาชิกส่วนใหญ่ขอใช้สิทธิกู้เงินเพราะหากไม่ใช้สิทธิเหมือนกับเสียเปรียบเมื่อต้องเป็นผู้ค้ำประกันเงินกู้ให้ กับสมาชิกคนอื่น สหกรณ์ฯ ให้สมาชิกค้ำประกันเงินกู้ซึ่งกันและกัน ทำให้สมาชิกแต่ละคนมีภาระหนี้เงินกู้และภาระ ค้ำประกันรวมกันสูงเกินความสามารถในการชำระหนี้ หากคนใดคนหนึ่งเสียชีวิตหรือออกจากราชการ สหกรณ์ฯ จึง พยายามจัดทำประกันชีวิตลูกหนี้ ทำให้ลูกหนี้มีภาระค่าเบี้ยประกัน ซึ่งหลายคนไม่มีความสามารถชำระค่าเบี้ยประกัน (สำหรับสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีสวัสดิการคุ้มครองเงินกู้สมาชิกจึงไม่ต้องจ่ายค่าเบี้ยประกัน) การตรวจสอบหลักทรัพย์ ประกัน (ที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง) สหกรณ์ฯ ไม่นับมูลค่าหลักทรัพย์ประกันค้ำประกัน และมีได้นานถึงสภาพคล่อง เช่น ท่าเลที่ตั้ง ทางเข้าออก รูปร่างที่ดินสหกรณ์ฯ ยังไม่มีกระบวนการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการก่อภาระผูกพันในสินทรัพย์เสี่ยงอื่น ๆ เช่น บางสหกรณ์ลงทุนกิจการซื้อขายสลากกินแบ่งรัฐบาลกับบริษัทเอกชนที่ฐานะทางการเงินไม่น่าเชื่อถือ

สหกรณ์ฯ มีผลิตภัณฑ์เงินกู้เพียง 3 ประเภทคือ เงินกู้ฉุกเฉินวัตถุประสงค์เพื่อใช้กรณีฉุกเฉินจำเป็นในการดำรง ชีวิตประจำเดือน เงินกู้สามัญวัตถุประสงค์เพื่อใช้จ่ายในครอบครัว ฯลฯ เงินกู้พิเศษ มีวัตถุประสงค์เพื่อการเคหะ และ เพื่อการลงทุนประกอบอาชีพ ซึ่งมีได้ควบคุมการใช้เงินกู้เพื่อการเคหะ และการลงทุนประกอบอาชีพตามวัตถุประสงค์ เพื่อให้มีความสามารถชำระหนี้คืน และระบบคอมพิวเตอร์ของสหกรณ์ฯ ยังไม่สามารถเชื่อมโยงทุก Transaction ลงบัญชี และออกรายงานต่าง ๆ เช่น รายงานการกันสำรองเพื่อใช้ในการเพื่อการบริหารจัดการ ได้อัตโนมัติ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1. สรุปผลข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 1) เพื่อศึกษาพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) พบว่า ไม่เหมาะสมที่จะใช้กำกับดูแลสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน เนื่องจากสหกรณ์ฯ มีกิจกรรมส่วนใหญ่เป็นกิจกรรมทางการเงินพระราชบัญญัติฯ มีเนื้อหาไม่ครอบคลุมและมีได้ให้อำนาจรัฐมนตรี คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาตินายทะเบียนสหกรณ์ อย่างชัดเจนที่จะใช้ในการกำกับดูแลการดำรงเงินกองทุน การบริหารความเสี่ยง ให้เป็นไปตามมาตรฐานสากล ข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 2) เพื่อศึกษาการดำรงเงินกองทุน กระบวนการทำให้กู้ยืมเงินฯ และการลงทุนกับมาตรฐานสากล (Basel) พบว่า หน่วยงานกำกับดูแลมิได้ออกคำสั่งกำหนดให้สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนปฏิบัติตามหลัก Basel เช่นเดียวกับเครดิตยูเนียนในประเทศที่พัฒนาแล้วในทวีปยุโรปและอเมริกา และข้อค้นพบตามวัตถุประสงค์ข้อ 3) เพื่อกำหนดแนวทางการดำรงเงินกองทุน กระบวนการบริหารจัดการการให้กู้ยืมเงินฯ เป็นไปตามมาตรฐานสากล พบว่า แนวทางการกำกับดูแลจะต้องยึดหลักการบริหารความเสี่ยง การดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงตามหลัก Basel คือต้องไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 เช่นเดียวกับสถาบันการเงินทั้งในประเทศและเครดิตยูเนียนในประเทศที่พัฒนาแล้ว กระบวนการให้กู้ยืมเงินต้องมีการตรวจสอบความตั้งใจในการชำระหนี้คืน (Willingness to repay) การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ต้องใช้หลัก DSCR และการลงทุนหรือทำสัญญาการก่อภาระผูกพันจะต้องมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงและได้รับอนุมัติจากหน่วยงานกำกับดูแล

2. การอภิปรายผล จากข้อค้นพบว่า พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) มีได้ให้อำนาจรัฐมนตรี คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ นายทะเบียนสหกรณ์กำหนดให้สหกรณ์ฯ ดำรงเงินกองทุนให้มีความเพียงพอ กำหนดความหมายของเงินกองทุน ความหมายของสินทรัพย์เสี่ยงการบริหารความเสี่ยงการกำหนดธุรกิจอย่างชัดเจนให้สหกรณ์ฯ สามารถกระทำได้การกำหนดเพดานเงินให้กู้ยืมลงทุน การก่อภาระผูกพัน การทำสัญญาในลักษณะแบ่งผลกำไร การให้เงินกู้ในลักษณะที่จะเรียกคืนไม่ได้ การจัดชั้นสินทรัพย์การกันสำรองและการเข้าควบคุมหรือปิดกิจการ ตามมาตรฐานสากลในการกำกับดูแลการบริหารจัดการสถาบันการเงิน

จากข้อค้นพบว่า การดำรงเงินกองทุน การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ของสมาชิก และการลงทุน หน่วยงานกำกับดูแลสหกรณ์ฯ มิได้กำหนดให้สหกรณ์ฯ ปฏิบัติตามหลัก Basel ซึ่งจากรายงานการวิจัยประเทศที่พัฒนาแล้วทั้งในยุโรปและอเมริกามีการกำหนดให้เครดิตยูเนียนถือปฏิบัติตามหลัก Basel แล้ว และจากรายงานการวิจัยประเทศที่อยู่ระหว่างพัฒนา เช่น ประเทศเคนยา ประเทศเนปาล ริเริ่มให้สหกรณ์ฯ ถือปฏิบัติตามหลัก Basel เช่นกัน

จากข้อค้นพบว่า แนวทางการกำกับดูแลให้สหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียนมีความมั่นคงจะต้องยึดหลักการดำรงเงินกองทุนต่อสินทรัพย์เสี่ยงไม่ต่ำกว่าร้อยละ 8.5 แต่จากรายงานการวิจัย พบว่าสหกรณ์ฯ ยังไม่มีการปฏิบัติตามหลัก Basel สหกรณ์ฯ มีเงินทุนสำรองต่อสินทรัพย์โดยเฉลี่ยเพียง 0.03 เท่า หรือร้อยละ 3 และกระบวนการให้กู้ยืมเงินแก่สมาชิก ต้องมีการตรวจสอบความตั้งใจในการชำระหนี้คืน (Willingness to repay) เช่นการตรวจสอบข้อมูลเครดิตจากเครดิตบูโร การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ต้องใช้หลัก DSCR การทำสัญญาการก่อภาระผูกพัน การลงทุนจะต้องมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงและต้องได้รับอนุมัติจากหน่วยงานกำกับดูแลเช่นเดียวกับรายงานการวิจัยเครดิตยูเนียนของประเทศที่พัฒนาแล้วในทวีปยุโรปและอเมริกา

ข้อเสนอแนะ

ควรแก้ไขพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553) กำหนดให้สหกรณ์ฯ ดำรงเงินกองทุนตามหลัก Basel การตรวจสอบรวมทั้งการเข้าเป็นสมาชิกเครดิตบูโร การวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้โดยยึดหลัก DSCR การวิเคราะห์หลักทรัพย์ประกันให้มีมูลค่าคุ้มหนี้ มีสภาพคล่อง และมีการวิเคราะห์ความเสี่ยงใน

การลงทุนควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีเครื่องมือช่วยในการวิเคราะห์เงินให้กู้ (Credit Tool) พัฒนาผลิตภัณฑ์เงินให้กู้ (Product) ควบคุมการใช้เงินให้กู้ตรงตามวัตถุประสงค์ และการให้เงินกู้ซ้ำซ้อน (Double Finance) ทั้งนี้การทำวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยสหกรณ์ทุกประเภท เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. รายงานผลการดำเนินงานและฐานะการเงินสหกรณ์ออมทรัพย์และสหกรณ์เครดิตยูเนียน พ.ศ. 2559. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2560 [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.cad.go.th>
- [2] สำนักงานสถิติแห่งชาติ. ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยของครัวเรือน พ.ศ. 2560. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 18 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.nso.go.th>
- [3] กรุงเทพธุรกิจ. หนังสือเศรษฐกิจ2561. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561. [เข้าถึงเมื่อ 14 สิงหาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.bangkokbiznews.com>
- [4] กรมส่งเสริมสหกรณ์. พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2553). [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 15 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.cpd.go.th>
- [5] Bank for International Settlement. BIS Ratio. [Internet]. 2001 [cited 2018 June 15]. Available from: <http://www.bis.org>
- [6] นฤกุลกิต เรืองศรี. ศึกษาผลการดำเนินงานสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ จำกัดฯ. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.digi.library.tu.ac.th>
- [7] World Council of Credit Union, Inc. Best Practices in Credit Union Supervision. [Internet]. 2009 [cited 2018 April 20]. Available from: <https://www.woccu.org>
- [8] Dwyer, H. J.; Gould, J.S. and Lopez. R.H. Optimum Capital/Asset Ratio in the Credit Union Industry: a Managerial Perspective. [Internet]. USA: Pace University; 1999 [cited 2018 April 20]. Available from : <http://www.digitalcommons.pace.edu>
- [9] Autorité Des Marchés Financier (AMF). Capital Adequacy Guideline. [Internet]. France; 2017 [cited 2018 April 20]. Available from: <http://www.lautorite.qc.ca>
- [10] Filene Institute Research. Canadian Credit Unions Capital Buffers under Basel III. [Internet]. Canada; 2017 [cited 2018 April 20]. Available from: <http://www.filene.org>
- [11] Hessou, H.; Lai, V. H. and IPAG Business School. Basel III capital buffer requirement and credit union prudential regulation: Canadian evidence. [Internet]. France: Laval University; 2007 [cited 2018 April 20]. Available from : <http://www.cienccedirect.com>
- [12] กระทรวงการคลัง. พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2551 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bot.or.th>
- [13] ธนาคารแห่งประเทศไทย. หนังสือที่ ธปท. ผต. 1 (52). 2135/2552 เรื่องนำส่งประกาศ ที่ สกส. 5/2552 เรื่องหลักเกณฑ์การกำกับดูแลเงินกองทุนโดยทางการ (Pillar II). [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2552 [เข้าถึงเมื่อ 20 กรกฎาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bot.or.th>
- [14] ธนาคารแห่งประเทศไทย. ที่ ผนส. (21)ว. 142/2555 เรื่องหลักเกณฑ์การกำกับดูแลด้านเงินกองทุน. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2555 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bot.or.th>

- [15] ธนาคารแห่งประเทศไทย. ที่ สนส. 9/2558 เรื่องหลักเกณฑ์การดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องที่มีความรุนแรง (Liquidity Coverage Ratio: LCR). [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bot.or.th>
- [16] ธนาคารแห่งประเทศไทย. ที่ ฟนส. (01) ว. 3/2561 เรื่องนำส่งประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์การกำกับดูแลความเสี่ยงด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (Information Technology Risk) ของสถาบันการเงินฯ. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.bot.or.th>
- [17] กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. กฎกระทรวงว่าด้วยการดำรงสินทรัพย์สภาพคล่องของสหกรณ์ พ.ศ. 2550. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2550 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก : <http://www.e-service.cpd.go.th/elib/>
- [18] คณะกรรมการพัฒนาการสหกรณ์แห่งชาติ. ประกาศ เรื่องข้อกำหนดการฝากหรือลงทุนอย่างอื่นของสหกรณ์ พ.ศ. 2558. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก:<http://www.e-service.cpd.go.th>
- [19] Moody's Investors Service.DSCR. [Internet]. 2018 [cited 2018 July 22]. Available from:<http://www.wallstreetmojo.com>
- [20] สำนักข่าวอิสรา. สมาชิกเครดิตบูโร2560. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2560 [เข้าถึงเมื่อ 23 กรกฎาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.isaranews.org>

ผลของการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบประคับประคองต่อภาวะซึมเศร้า ของผู้ป่วยสูงอายุในโรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

Effective of Using Supportive Group Therapy on Depression of Elderly Patients in Khaoyoi Hospital, Phetchaburi Province

ลออ สิงห์โชคสุขแพทย์^{1*} รวินันท์ นุชศิลปี² สุภารัตน์อภิติกุลวงษ์¹ ศิรินา สันต์คงาน¹ ชุตติมา ภิญโญ³
มนชยา สมจริต³ และปฤษณา เตชะวีรกาญจน์กุล³

Lao Sinhachotsukapat^{1*}, Ravinan Nuchsil², Suparat Apitikulwong¹, Sirina Suntudngan¹, Chutima Pinyo³,
Monchaya Somjarit³ and Prisana Tachaverakankul³

¹สาขาวิชาการพยาบาลจิตเวช คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

²สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

³สาขาวิชาการพยาบาลพื้นฐานผู้ใหญ่และผู้สูงอายุ คณะพยาบาลศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Department of Mental Health and Psychiatric Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

²Department of Community Health Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

³Department of Fundamental, Adult and Gerontology Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat
University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. email: laoo53@hotmail.com

Received: 19 December 2018, **Revised:** 22 January 2019, **Accepted:** 12 February 2019

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบประคับประคองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยสูงอายุที่มารับบริการในโรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรีซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลองกลุ่มเดียววัดก่อนและหลังการทดลอง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าที่มารับการรักษาที่โรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ กิจกรรมกลุ่มบำบัดประคับประคองและแบบวัดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบความแตกต่างของภาวะซึมเศร้าภายในกลุ่มตัวอย่างใช้การทดสอบที 2 กลุ่มที่ไม่อิสระต่อกันที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ผลการวิจัยพบว่า ค่าคะแนนเฉลี่ยของระดับภาวะซึมเศร้าของผู้ป่วยสูงอายุ หลังการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคองลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้น โปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบประคับประคองสามารถลดภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยสูงอายุได้และควรนำไปขยายผลและปรับใช้ในพื้นที่บริการอื่น ๆ ต่อไป

คำสำคัญ: โปรแกรมกลุ่มบำบัด ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

Abstract

This research aimed to study the effect of using group and palliative therapy program on depressive disorder in elderly patients in Khaoyoi Hospital, Phetchaburi Province as a quasi-experimental one group pretest posttest design. The used samples in the research were 20 elderly people with depression who come for treatment at the Khaoyoi hospital. The instruments used in the study were palliative care activities, the Thai geriatric depression scale, and interview form. The statistics used in data analysis were mean, percentage and standard deviation. In addition, the description and dependent t-test were used for comparing mean on the test at significant level 0.05. The results showed that the mean scores of the depression in elderly patients using palliative care activities were statistically significant difference at the .05. Thus, palliative care activities and group therapy could reduce the depression in older patients and should be extended and adapted in other areas.

Keywords: group therapy programs, depression in the elderly

บทนำ

จากสถานการณ์ที่ประชากรผู้สูงอายุมีจำนวนเพิ่มขึ้น โดยที่ในปี พ.ศ. 2557 ประชากรผู้สูงอายุของไทยมีจำนวน 10 ล้านคนคิดเป็นร้อยละ 14.5 ของประชากรทั้งหมด จังหวัดเพชรบุรีมีผู้สูงอายุคิดเป็นร้อยละ 15.28 และใน อ.เขาชัยมีประชากรทั้งสิ้น 10,946 คน โดยมีประชากรอายุ 60 ปีขึ้นไปมีจำนวน 1,946 คน คิดเป็นร้อยละ 17.80 [1] ซึ่งถือว่าเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ (Aging Society) และคาดการณ์ว่าจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) ในปี พ.ศ. 2563 ผู้สูงอายุเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสภาวะทางสังคม [2] ทั้งยังเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับภาวะของการสูญเสียเช่นสูญเสียสุขภาพที่ดีเมื่ออายุมากขึ้นสูญเสียทางด้านสภาพจิตใจเป็นวัยที่ต้องเผชิญกับการพลัดพรากจากคนรักคู่ครองเสียชีวิต [3] หรืออาจเกิดการสูญเสียสัมพันธภาพในครอบครัวเนื่องจากในวัยนี้บุตรจะแต่งงานมีครอบครัว และมักจะแยกย้ายไปอยู่ส่วนตัวมีกิจกรรมร่วมกันลดลงทำให้ผู้สูงอายุอยู่อย่างโดดเดี่ยวเกิดความรู้สึกเจ็บเหงาเปล่าเปลี่ยวสูญเสียสถานภาพทางสังคม เช่น การเกษียณจากงานสูญเสียตำแหน่งหน้าที่การงาน ไม่สามารถประกอบอาชีพต่าง ๆ ด้วยตนเองทำให้รายได้ลดลงรู้สึกชีวิตไร้คุณค่าเกิดการสูญเสียความภาคภูมิใจในตัวเองทำให้ผู้สูงอายุต้องมีการปรับตัวในการดำรงชีวิตอย่างมากและตลอดเวลาสภาวะเหล่านี้เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเกิดภาวะซึมเศร้าและเสี่ยงต่อการฆ่าตัวตาย [4] และนำไปสู่การเสียชีวิต [5] ดังนั้นการแสวงหาแนวทาง วิธีการรวมทั้งกิจกรรมเพื่อลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งที่ระบบบริการสุขภาพต้องการเพื่อลดปัญหาตามมาดังกล่าว

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลการมารับบริการของผู้สูงอายุซึ่งมารับบริการใน โรงพยาบาลเขาชัย จ.เพชรบุรี ปีงบประมาณ 2557 ในระหว่างเดือนตุลาคม 2556 - เมษายน 2557 ซึ่งคัดเลือกจากผู้รับบริการรายเก่าที่มีอาการแสดงของภาวะซึมเศร้า [6] และมารับบริการมากกว่า 2 ครั้งขึ้นไปจำนวนทั้งหมด 80 คน โดยการสุ่มผู้สูงอายุจำนวน 40 คน คัดกรองภาวะซึมเศร้าโดยใช้แบบคัดกรองภาวะซึมเศร้าของกรมสุขภาพจิต พบว่า ผู้สูงอายุจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 60 มีภาวะซึมเศร้าที่อยู่ในระดับ 1 และ 2 และในช่วง 1 เดือนที่ผ่านมา พบว่า มีอาการ “อ่อนเพลียไม่มีแรง เหนื่อยง่ายนอนไม่หลับ ตื่นกลางดึก ท้องอืดท้องเฟ้อ เบื่อหน่ายและท้อแท้” และปัญหาที่ทำให้ไม่สบายใจซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดภาวะซึมเศร้าคือ “ไม่ได้ทำงานแล้วรู้สึกว่าตนเองไม่มีคุณค่าต้องขอเงินบุตร, ไม่อยากออกไปข้างนอกบ้านเบื่อหน่ายเพราะร่างกายไม่แข็งแรงเหมือนก่อน, กลัวลูกจะดูแลเขาให้ลำบาก, รู้สึกจิตใจหม่นหมองเหงาเพราะสามีเสียชีวิตต้องอยู่บ้านคนเดียวลูกก็แยกครอบครัวไปหมดแล้ว, เบื่อตัวเองแข็งชีวิตป่วยบ่อยหาหมอเดือนละ 2 ครั้งก็ไม่หายไปหา

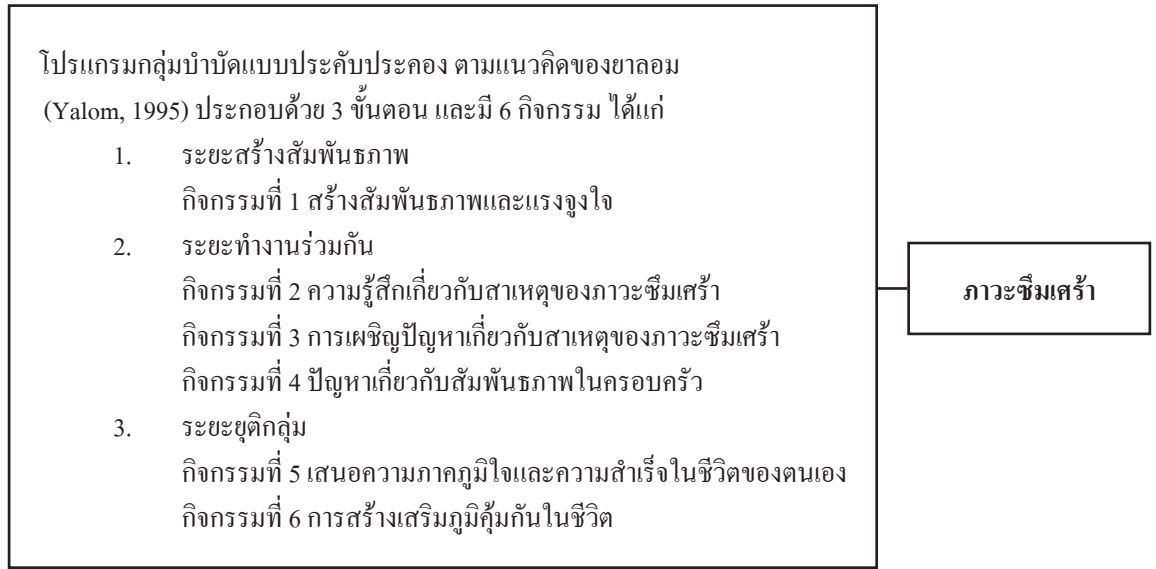

บ่อยก็เกรงใจกลัวจะรำคาญ, ลูกกลับบ้านดึกเป็นห่วงนั่งรอเขาเขาก็คูเอา” และส่วนใหญ่ของผู้สูงอายุจะมีโรคเรื้อรังคือโรคเบาหวานความดันโลหิตสูงและโรคหัวใจ และได้รับการรักษาด้วยยาหลายชนิดซึ่งไม่ใช่ยาต้านเศร้าและยังไม่มี การบำบัดรักษาด้วยวิธีอื่นภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุจึงยังคงอยู่เมื่อระยะเวลาผ่านไป 3-4 สัปดาห์ ร้อยละ 80 ของกลุ่มผู้ สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าจะกลับมารักษาด้วยอาการทางกายเหมือนเดิมซึ่งถ้าผู้สูงอายุที่ไม่ได้รับการแก้ไข และปล่อยให้ผู้สูงอายุมีภาวะซึมเศร้าเพิ่มมากขึ้นหรือไม่ได้รับการรักษาที่ถูกต้องอาจมีปัญหารักษาตัวตามมา จึงสมควรที่จะเร่งหาทางป้องกันและแก้ไขอย่างเร่งด่วนที่ผ่านมาสะท้อนให้เห็นว่าการพยาบาลและกิจกรรมที่จัดบริการ นั้นอาจไม่เพียงพอที่จะช่วยลดปัจจัยที่ทำให้เกิดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้ และยังไม่สามารถแก้ปัญหาหรือช่วย ให้ผู้สูงอายุสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพผู้วิจัยในฐานะพยาบาลจิตเวชได้ตระหนักถึงความสำคัญจึง สนใจที่จะนำรูปแบบการพัฒนาการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคอง (Supportive Group Therapy) ตามแนวคิด ของชาลอม [7] ซึ่งเป็นการดำเนินการกลุ่มจิตบำบัดเพื่อลดความรู้สึกไร้คุณค่าในตนเองลดความคิดด้านลบ และส่งเสริมการสร้างสัมพันธภาพใน ครอบครัวให้อบอุ่นอันจะสามารถลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้ จาก การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องพบว่า การใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคองเป็นการช่วยเหลือผู้ ที่มีปัญหาทางจิตใจและอารมณ์ที่แสดงออกทางพฤติกรรมช่วยลดปัญหาทางสุขภาพจิตได้ดี [8] ยิ่งกว่านั้น กระบวนการกลุ่มที่มีปฏิสัมพันธ์กันเป็นอย่างดีทั้งผู้นำผู้ช่วยและสมาชิกกลุ่มมีรูปแบบการคุ้มครองสมาชิก กลุ่มให้มีการแสดงความรู้สึกมีการนำเสนอปัญหาอภิปรายปัญหาและได้รับการระดับประคองดูแลจาก สมาชิกที่สามารถเข้าใจปัญหากลุ่มจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันที่จะเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทัศนคติเรียน รู้ที่จะเผชิญปัญหาและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในสังคม [9] และโปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคอง นี้เป็นกลุ่มจิตบำบัดที่พยาบาลสามารถเป็นผู้นำอย่างอิสระภายใต้ขอบเขตหน้าที่ของพยาบาล [10] และ พยาบาลสามารถให้การบำบัดได้ดีซึ่งรูปแบบการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคอง (supportive group therapy) ที่ ได้รับการพัฒนาจะประกอบด้วยขั้นตอนการ 3 ระยะดังนี้ 1) ระยะสร้างสัมพันธภาพเป็นการสร้างความไว้วางใจสร้าง ความคุ้นเคยให้เกิดขึ้นภายในกลุ่มสำรวจและค้นหาปัญหาภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุแต่ละบุคคลผู้นำกลุ่มกระตุ้นให้เกิด ความสนใจซึ่งกันและกันในกลุ่มเป็นการเพิ่มคุณค่าของแต่ละบุคคล 2) ระยะการทำงานร่วมกันผู้นำกลุ่มกระตุ้นให้ผู้สูง อายุทุกคนร่วมกันแสดงความคิดเห็นและแนวทางการแก้ไขในปัญหาที่คล้ายกันของสมาชิกในกลุ่มเพื่อก่อให้เกิดความ ผูกพันกันเป็นหนึ่งเดียวเป็นการเรียนรู้ซึ่งกันและกันในทักษะการเผชิญปัญหาของผู้สูงอายุในกลุ่มเป็นการเพิ่มการมองเห็นคุณค่าของกันและกัน 3) ระยะยุติกลุ่มเป็นการแสดงออกถึงความรู้สึกผูกพันต่อกลุ่มความไว้วางใจในกลุ่มรู้สึกเป็น พวกเดียวกันมีแหล่งช่วยเหลือทางด้านจิตใจมองตนเองในด้านบวกเกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกันรู้สึกถึงความมีคุณค่าใน ตนเองซึ่งการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคองจึงน่าจะเป็นวิธีที่จะช่วยลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้และเป็นการ ป้องกันจากการมีความคิดฆ่าตัวตายของผู้สูงอายุได้ซึ่งผู้วิจัยมีความตั้งใจและคาดหวังว่าจะช่วยให้ผู้สูงอายุมองเห็น คุณค่าในตนเองมีความคิดต่อตนเองตามความเป็นจริงอย่างถูกต้องมีมุมมองและการเผชิญปัญหาต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เรียนรู้ในการสร้างสัมพันธภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขซึ่งสามารถส่งผลให้ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุลด ลงและไม่เกิดความคิดฆ่าตัวตายและในการบำบัดแต่ละครั้งได้จำนวนกลุ่มเป้าหมายหลายคนซึ่งเป็นการลดต้นทุนใน เรื่องเวลาและบุคลากรที่มีจำกัด ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพยาบาลจิตเวช มีบทบาทในการพัฒนากิจกรรมและแนวทาง ในการปฏิบัติให้มีการดูแลภาวะซึมเศร้าในกลุ่มผู้สูงอายุเพื่อให้ผู้ให้บริการด้านสาธารณสุขมีกิจกรรมที่มีประสิทธิผล และสามารถนำไปปรับใช้เพื่อเป็นแนวทางในการลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุต่อไป ดังนั้นจึงได้ดำเนินการวิจัยในใน โรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี เพื่อเป็นต้นแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาและขยายบริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาผลของ โปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบประคับประคองต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในโรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี

กรอบแนวความคิดของการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย

หลังการเข้าร่วมโปรแกรมกลุ่มบำบัดแบบประคับประคองผู้สูงอายุมิจะแนซึมเศร้าลดลง

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบและวิธีการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง (Quasi - Experimental Research) เป็นการวัดแบบกลุ่มเดียววัดก่อนและหลัง (The One Group Pretest Posttest Design) เพื่อเปรียบเทียบระดับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดประคับประคอง

ประชากร ได้แก่ ประชากรสูงอายุที่มารับบริการในโรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี และได้รับการคัดกรองพบว่า มีภาวะซึมเศร้าจำนวน 20 คน

ขนาดตัวอย่างคำนวณเพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนซึมเศร้าในประชากรสูงอายุก่อนและหลังที่ไม่อิสระต่อกัน (Dependent) มีสูตรในการคำนวณขนาดตัวอย่างดังนี้ (Chow, Shao, & Wang, 2003)

$$n = \left[\frac{(Z_{\alpha/2} + Z_{\beta}) \sigma_{\text{diff}}}{\delta} \right]^2$$

n = ขนาดตัวอย่างเพื่อทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยในประชากร 2 กลุ่มที่ไม่อิสระต่อกัน, Z_{α} = ค่ามาตรฐานภายใต้โค้งปกติที่สอดคล้องกับระดับนัยสำคัญ (α) ที่ 0.05 (เท่ากับ 1.96), Z_{β} ค่ามาตรฐานภายใต้โค้งปกติที่สอดคล้องกับระดับนัยสำคัญ (α) ที่ 0.8 (เท่ากับ 1.64), δ = ความแปรปรวนค่าเฉลี่ยในประชากร

(ได้จากการทดสอบแบบสอบถาม=0.28) และ δ =ประมาณการความแตกต่างค่าเฉลี่ยที่คาดว่าจะเกิดขึ้นก่อนและหลังโครงการ (effect Size) กำหนดให้เท่ากับร้อยละ 5 (Cohen, 1988) ขนาดตัวอย่างได้ 20 คน การสุ่มตัวอย่างดำเนินการสุ่มอย่างง่ายในระยะก่อนและหลังโครงการ

การสุ่มตัวอย่างมีเกณฑ์ดังนี้คือ มีภาวะซึมเศร้าระดับเล็กน้อยถึงปานกลางโดยประเมินจากแบบวัดภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุไทย TGDS (Thai Geriatric Depression Scale) ของกลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมองของไทย (Train The Brain Forum Committee Train The Brain Forum Committee, 1994) และมีค่าคะแนนระหว่าง 13 ถึง 24 คะแนนไม่จำกัดเพศ การวิจัยอาชีพและฐานะทางเศรษฐกิจมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดเพชรบุรี ไม่มีปัญหาเกี่ยวกับการได้ยินการพูดและการใช้ภาษาไทยในการสื่อสารไม่เคยได้รับการพยาบาลการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคองมาก่อนยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยอิสระด้วยความเต็มใจซึ่งผู้สูงอายุทั้ง 20 คนมีคุณสมบัติตามเกณฑ์

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย 1. ตัวแปรต้นคือ โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคอง 2. ตัวแปรตามคือภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้มี 3 ชุดคือ

1. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยคือ โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคองเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยซึ่งผู้วิจัยนำแผนกิจกรรมการใช้กลุ่มบำบัดระดับประคองของราตรี ทองยู วรณา คงสุริยะนาวิน, อทิยา พรชัยเกตุ โอวยอง และลิวรรณ อุณนาภิรักษ์. [11] ซึ่งพัฒนาจากแนวคิดสัมพันธภาพระหว่างบุคคลของยาหลอม [7] ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุมาปรับและพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้สูงอายุที่มารับบริการที่โรงพยาบาลเขาย้อย โดยเน้นเรื่องการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคลสัมพันธภาพในครอบครัวตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความถูกต้องเหมาะสมของภาษาเพื่อให้ครอบคลุมเนื้อหา รูปแบบและความเหมาะสมของกิจกรรมตลอดจนการจัดลำดับความสำคัญของเนื้อหาความเหมาะสมของเวลาในแต่ละกิจกรรมโดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่านซึ่งประกอบด้วยจิตแพทย์ 1 ท่านอาจารย์พยาบาลด้านการพยาบาลผู้สูงอายุหรือที่เกี่ยวข้อง 1 ท่านพยาบาลจิตเวชที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญในเรื่องที่วิจัยจำนวน 3 ท่านซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนการดำเนินกลุ่ม 3 ระยะคือระยะเริ่มกลุ่มระยะการทำงานกลุ่มและระยะยุติกลุ่มโดยมีกิจกรรม 6 กิจกรรมดังนี้คือ กิจกรรมที่ 1 สร้างสัมพันธภาพและแรงจูงใจกิจกรรมที่ 2 ความรู้สึกเกี่ยวกับสาเหตุของภาวะซึมเศร้ากิจกรรมที่ 3 การเผชิญปัญหาเกี่ยวกับสาเหตุของภาวะซึมเศร้ากิจกรรมที่ 4 ปัญหาเกี่ยวกับสัมพันธภาพในครอบครัวกิจกรรมที่ 5 เสนอความภาคภูมิใจและความสำเร็จในชีวิตของตนเองกิจกรรมที่ 6 การสร้างเสริมภูมิคุ้มกันในชีวิต

2. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัยคือ

2.1) แบบวัดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทย TGDS (Thai Geriatric Depression Scale) กลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมองของไทยซึ่งใช้วัดระดับภาวะซึมเศร้ากับประชากรผู้สูงอายุไทยแบบทดสอบ TGDS นี้พัฒนาจากแบบวัดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทย TGDS (Geriatric Depression Scale) ประกอบด้วยข้อคำถาม 30 ข้อเป็นคำถามแบบเลือกตอบโดยให้ตอบใช่/ไม่ใช่ใช้ระบบการให้คะแนนเป็น 0 และ 1 ลักษณะคำถามเป็นความรู้สึกเกี่ยวกับตนเองด้านกายใจและสังคมโดยข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านบวกมี 10 ข้อและข้อความที่เกี่ยวกับความรู้สึกทางด้านลบมี 20 ข้อซึ่งเป็นแบบวัดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทยที่เป็นมาตรฐานและนำไปใช้กับกลุ่มผู้สูงอายุที่มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลบางกรวยจำนวน 30 คนที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องภายในด้วยวิธี Kuder-Richardson 20 เท่ากับ .88

2.2) แบบสัมภาษณ์ข้อมูลส่วนบุคคล เช่น อายุ การวิจัยสถานภาพสมรส จำนวนสมาชิกในครอบครัวสภาพทางเศรษฐกิจ ข้อมูลเกี่ยวกับการเจ็บป่วยประกอบด้วยประวัติสุขภาพในอดีตและปัจจุบันทั้งโรคทางกายและทาง

จิตประวัติโรคประจำตัวและการรักษาทั้งโรคทางกายและทางจิต

2.3) แบบประเมินความพึงพอใจของผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าที่เข้าร่วมโครงการมีทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านการเตรียมการทำกลุ่มด้านเอกสารด้านวิทยากรด้านระยะเวลา/สถานที่และอุปกรณ์และ มีระดับความพึงพอใจแต่ละด้านอยู่ที่มากที่สุดมาจนกลางน้อยและน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูลและทดลองการใช้โปรแกรม

ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคอง โดยแบ่งการดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะดังนี้

ระยะเตรียมการ

1. ผู้วิจัยเตรียมเครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยคือ แผนกิจกรรมการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคองเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบวัดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุไทย TGDS (Thai Geriatric Depression Scale) ของกลุ่มฟื้นฟูสมรรถภาพสมองของไทยและเตรียมความพร้อมของผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย

2. ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับบุคลากรที่เกี่ยวข้องของโรงพยาบาลเขาย้อย เพื่อขอความร่วมมือในวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1) ผู้วิจัยจัดเตรียมสถานที่ในการทำกลุ่มโดยใช้ห้องประชุม โรงพยาบาลเขาย้อย อ.เมือง จ. เพชรบุรี โดยดำเนินการทุกวันพุธและวันศุกร์เวลา 08.30-10.00 น. (กลุ่มที่ 1) และเวลา 10.30-12.00 น. (กลุ่มที่ 2) เป็นเวลา 3 สัปดาห์โดยใช้เวลาครั้งละ 1 ชั่วโมงถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที รวม 6 ครั้ง เริ่มดำเนินการระหว่างเดือนกันยายน 2558 ถึงตุลาคม 2558

ระยะดำเนินการวิจัย

(1) ผู้วิจัยประกาศแจ้งให้ผู้ป่วยซึ่งเป็นผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้ารับทราบและรับสมัครเข้าร่วมโครงการที่โรงพยาบาลเขาย้อย อ.เมือง จ. เพชรบุรี คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์ที่กำหนดจำนวน 20 คน

(2) ผู้วิจัยเริ่มสร้างสัมพันธภาพกับผู้ป่วยเป็นรายบุคคล โดยการแนะนำตนเองเพื่อให้ผู้ป่วยเกิดความรู้สึกคุ้นเคยและแจ้งวัตถุประสงค์ของการวิจัยให้ข้อมูลเรื่องการพิทักษ์สิทธิ์ให้ลงชื่อยินยอมเข้าร่วมโครงการวิจัยขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลและทำการประเมินภาวะซึมเศร้ากับกลุ่มตัวอย่าง (Pre-test) ก่อนการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคอง 1 วัน

(3) ผู้วิจัยนัดหมายเกี่ยวกับวันเวลาและสถานที่กับกลุ่มตัวอย่างและดำเนินกิจกรรมการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคองทุกวันพุธและวันศุกร์เวลา 08.30-10.00 น. โดยใช้เวลาครั้งละ 1 ชั่วโมง 30 นาทีรวม 6 ครั้ง เป็นระยะเวลา 3 สัปดาห์โดยเริ่มดำเนินการวิจัยตั้งแต่วันที่ 20 กันยายน 2558 ถึงวันที่ 10 ตุลาคม 2558

ระยะประเมินผลการวิจัย

หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับกิจกรรมการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคองครบทั้ง 6 กิจกรรมผู้วิจัยประเมินหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมที่ 6 และนำข้อมูลที่ได้ของกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือกลุ่มตัวอย่างทำแบบประเมินภาวะซึมเศร้า TGDS (Pre-Test) และแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (Pre-Test) ก่อนได้รับกิจกรรมการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดประคับประคองโดยผู้วิจัยอธิบายชี้แจงและตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบประเมิน

2. ผู้วิจัยประเมินระดับภาวะซึมเศร้าของกลุ่มตัวอย่าง (Post-Test) หลังจากกลุ่มตัวอย่างได้รับกิจกรรมการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคับประคองครบทั้ง 6 กิจกรรมโดยทำการประเมินหลังจากเสร็จสิ้นกิจกรรมที่ 6 และนำข้อมูลที่ได้อ้างกลุ่มตัวอย่างมาตรวจสอบความถูกต้องก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยนำคะแนนที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคับประคองมาคำนวณสถิติดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลโดยหาร้อยละค่าเฉลี่ยและส่วนแบ่งเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนภาวะซึมเศร้าและเปรียบเทียบค่าคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคับประคอง
3. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุก่อนและหลังการใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดระดับประคับประคองโดยการทดสอบค่า Paired t – Test กำหนดความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
4. กำหนดระดับนัยสำคัญของการทดสอบที่ 0.05

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผ่านการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างทุกรายโดยกลุ่มตัวอย่างได้รับการบอกถึงวัตถุประสงค์ระยะเวลาที่ใช้และตอบคำถามจนเข้าใจ กลุ่มตัวอย่างบอกยกเลิกการเข้าร่วมการวิจัยได้โดยไม่ต้องบอกเหตุผลและไม่มีผลกระทบใด ๆ ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยถือเป็นความลับ ผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวมหากกลุ่มตัวอย่างตอบรับการวิจัยจึงจะลงรายมือชื่อในเอกสารยินยอมเข้าร่วมการวิจัยหากมีข้อสงสัยสอบถามผู้วิจัยได้

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คนอยู่ร่วมในชั้นตอนการวิจัยครบทุกคนโดยส่วนใหญ่มีอายุ 60-65 ปี ร้อยละ 45 อายุ 66-70 ปี ร้อยละ 40 ระดับการศึกษาอยู่ในชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 55 ระดับมัธยม ร้อยละ 30 สถานภาพหม้าย/หย่าร้าง ร้อยละ 60 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 3-5 คน ร้อยละ 75 รายได้ต่อเดือน 1,001-3,000 บาท ร้อยละ 30 ประวัติโรคประจำตัวร้อยละ 100 โดยป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 60 โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 30 และโรคหัวใจ ร้อยละ 10 มีประวัติเจ็บป่วยในครอบครัว ร้อยละ 75.0 โดยในครอบครัวป่วยด้วยโรคเบาหวาน ร้อยละ 50 โรคความดันโลหิตสูง ร้อยละ 25 และไม่มีประวัติเจ็บป่วยทางจิตในครอบครัว ร้อยละ 100 ผลการทดลองเป็นดังนี้

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบคะแนนภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุก่อนและหลังการใช้กลุ่มบำบัดระดับประคับประคอง (n=24)

ตัวแปร	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		Mean diff.	95% CI of diff.	t	p-value
	Mean	SD	Mean	SD				
ภาวะซึมเศร้า	16.9	2.3	13.3	2.1	-3.6	-3.8- -2.3	12.8	.05*

*p-value<0.05

จากตารางที่ 1 ก่อนการทดลองระดับภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุมีคะแนนเฉลี่ย 16.9 (SD=2.3) หลังการดำเนินการทดลองใช้โปรแกรมกลุ่มบำบัดและปรับประคับประคองมีคะแนนเฉลี่ย 13.3 (SD=2.1) โดยลดลงอย่างมีนัยสำคัญเฉลี่ย 3.6 คะแนน (SE=1.2) (Mean Difference=-3.6 ; 95%CI= -3.8- -2.3, t=12.8, p-value<0.05)

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสนับสนุนสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุลดลงหลังจากการใช้กลุ่มบำบัดปรับประคับประคองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามข้อสรุปที่มีมาก่อนหน้านี้ที่ พบว่าการใช้กลุ่มบำบัดปรับประคับประคองตามแนวคิดสัมพันธภาพของยาลอม [7] มีประสิทธิภาพในการลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่มีระดับภาวะซึมเศร้าเล็กน้อยถึงระดับภาวะซึมเศร้าปานกลางซึ่งเป็นบทบาทพยาบาลผู้ปฏิบัติการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวชขั้นสูงในการบำบัดดูแล และให้ความช่วยเหลือทางด้านจิตใจแก่ผู้สูงอายุให้ภาวะซึมเศร้าลดลงเพื่อป้องกันการเกิดภาวะซึมเศร้าในระดับที่รุนแรงมากขึ้นตามมาซึ่งผู้วิจัยสามารถกระทำได้ในรูปแบบของกลุ่มจิตบำบัดที่เน้นความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และใช้สัมพันธภาพบำบัดในการใช้กลุ่มบำบัดปรับประคับประคองซึ่งดำเนินการโดยพัฒนาการกลุ่มไปตามขั้นตอนและเน้นบทบาทของการทำหน้าที่หลัก 3 ประการคือ ระยะเวลาสร้างสัมพันธภาพระยะทำงานร่วมกัน และระยะยุติกลุ่มซึ่งทั้ง 3 ระยะเป็นส่วนประกอบใน 6 กิจกรรมในการที่จะช่วยลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ

1. ระยะเวลาสร้างสัมพันธภาพ ผู้วิจัยสร้างบรรยากาศแห่งความเป็นมิตรสร้างความคุ้นเคยเป็นกันเองและการผ่อนคลายความเครียดซึ่งในระยะแรกผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกลุ่มยังไม่คุ้นเคยกันหลังจากได้แนะนำตัวครบทุกคนแล้วผู้สูงอายุจะใช้เวลาเงียบเป็นส่วนใหญ่ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้วิจัยที่จะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุสร้างสัมพันธภาพที่ดีขึ้นภายในกลุ่มในการพบกันครั้งแรกทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกปลอดภัยมีการยอมรับซึ่งกันและกันโดยผู้วิจัยเป็นผู้กระตุ้นและใช้คำถามในประเด็นของการเข้ากลุ่มควรมีกฎกติกาอย่างไรบ้างควรมีหรือไม่ควรมีผู้สูงอายุบางคนเริ่มพูด “มีก็คืนะเพราะอยู่กันหลายคน” ผู้วิจัยใช้คำถามต่อว่าควรมีอย่างไรผู้สูงอายุหลาย ๆ คนในกลุ่มเริ่มแสดงความคิดเห็นคิดกฎกติกาซึ่งจะช่วยให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเป็นเจ้าของกลุ่มรู้สึกมีคุณค่าและมีความหมายต่อกลุ่มกล้าที่จะเปิดเผยตนเองซึ่งการจัดกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรมผู้วิจัยจะเริ่มต้นด้วยการพักทบทวนแนะนำตัวทบทวนวัตถุประสงค์ออกกฎกติกาและทบทวนความรู้หรือสิ่งที่ผู้สูงอายุได้รับจากการเข้ากลุ่มครั้งที่แล้วและกิจกรรมการผ่อนคลายความเครียดในการทำจิตบำบัดปรับประคับประคองแบบกลุ่มครั้งที่ 4-6 ผู้สูงอายุจะสามารถบอกขั้นตอนของการเข้ากลุ่มในระยะสร้างสัมพันธภาพได้อย่างถูกต้องตามขั้นตอนผู้สูงอายุจะเกิดการเรียนรู้มนุษยสัมพันธ์ (Interpersonal Learning) ได้เรียนรู้การสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นการมีความเป็นสากล (Universality) ตลอดจนการได้เรียนรู้การอยู่ใกล้ชิดกับคนอื่นซึ่งเป็นการลดภาวะซึมเศร้าซึ่งสอดคล้องกับการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบที่ พบว่า การจัดกลุ่มจิตบำบัดปรับประคับประคองและให้สุขภาพจิตศึกษาแก่ผู้ป่วยจิตเภท พบว่า เกิดปัจจัยบำบัดที่สำคัญหลายลักษณะ เช่น ความรู้สึกมีคุณค่ามีความหวังการยอมรับ การมีความรู้สึกเป็นสากลและมีประสิทธิภาพในการลดภาวะซึมเศร้า [12]

2. ระยะเวลาทำงานร่วมกันในระยะนี้ผู้สูงอายุเริ่มมีความคุ้นเคยกันมากขึ้น ผู้สูงอายุมีการเปิดเผยตนเองมากขึ้นซึ่งผู้วิจัยเปิดประเด็นคำถามกว้าง ๆ ในการเข้าสู่การอภิปรายถึงการเกิดภาวะซึมเศร้าโดยถามว่าสมาชิกท่านใด มีความไม่สบายใจต้องการเล่าเรื่องให้เพื่อนฟังบ้างบรรยากาศของกลุ่มจะเงียบในกระบวนการของการทำกลุ่มระยะที่ 2 มีความยากลำบากในการที่จะกระตุ้นให้ผู้สูงอายุเปิดเผยตนเองหรือเล่าเรื่องความไม่สบายใจของตนเองโดยผู้วิจัยต้องเน้นย้ำในกฎกติกาของกลุ่มเรื่องความลับเมื่อผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมครั้งที่ 2-6 ผู้สูงอายุมีการเสนอเรื่อง เช่น ผู้สูงอายุเสนอเรื่อง “ไม่มีใครสนใจฉันเลยลูกเต๋ามีครอบครัวไปหมดแล้ว สามีกี่เพิ่งตายไปเมื่อปลายปีที่แล้วฉันจะทำอย่างไร” ผู้สูงอายุอีกคนหนึ่งเสนอเรื่อง “ สามีกินเป็นถุงลมโป่งพองอยู่กัน 2 คนตายก็มาตายจากกันเสียก่อน” ผู้สูงอายุอีกคน

เสนอเรื่อง “ลูกชายเสียชีวิตกะทันหันจากอุบัติเหตุลูกชายคนนี้นั้นรักมากด้วย” โดยผู้วิจัยจะช่วยจัดกลุ่มของเรื่องที่จะอภิปรายในแต่ละครั้งที่ผู้สูงอายุเสนอและผู้สูงอายุจะเป็นผู้ลงคะแนนคัดเลือกเรื่องที่กลุ่มสนใจจะนำมาพูดคุยซึ่งในการพูดคุยแต่ละครั้งผู้วิจัยจะเชื่อมโยงเข้าสู่เรื่องของภาวะซึมเศร้าหลังจากนั้นผู้สูงอายุจะร่วมกันแก้ไขปัญหาและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกันทำให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าได้ตระหนักว่าตนเองนั้นไม่ได้มีปัญหาคนเดียวทุกคนมีปัญหาเช่นกันปัญหานั้นเป็นเรื่องธรรมดาไม่แตกต่างจากคนอื่นความรู้สึกที่ตนเองมีทุกข้อคุณเดียวจะลดลงรู้สึกสบายใจขึ้น และเกิดความรู้สึกใหม่ว่าไม่ได้อยู่คนเดียวในโลกแต่ยังมีเพื่อนที่มีความทุกข์และปัญหาเช่นเดียวกันผู้สูงอายุพูดว่า “ฉันเข้าใจนะว่าคำว่าความสุขเสียเป็นอย่างไรเมื่อสงกรานต์ปีที่แล้วทั้งลูกทั้งสามีรถจะไปพร้อมกันเลยฉันแทบไม่อยากหายใจเลยแต่พอเวลาผ่านไปมันก็ค่อย ๆ ดีขึ้นเอง” นอกจากนี้ผู้สูงอายุยังเกิดการพัฒนาเทคนิคในการเข้าถึงกลุ่มยังทำให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้ามีทักษะในการสร้างสัมพันธ์ทางสังคมเพิ่มขึ้นเรียนรู้ที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นผู้สูงอายุพูดว่า “ฉันเสียใจด้วยนะถ้าเป็นฉันคงรู้สึกแย่เหมือนกันลูกชายทั้งคนเลี้ยงมาจนโตก็หวังจะพึ่งพาก็มาจากไปเสียก่อน” ทำให้ผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้าที่เคยท้อแท้หมดหวังในชีวิตได้รับกำลังใจจากการเห็นว่าผู้อื่นก็มีปัญหาหรืออุปสรรคในชีวิตที่ต้องเผชิญทำให้เกิดความรู้สึกว่าชีวิตมีความหมายมากขึ้นมองโลกในแง่ดี และเชื่อว่าตนเองจะดีขึ้นเกิดความหวังขึ้นมาใหม่ทำให้มีกำลังใจในการต่อสู้ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของกัญญาณัฐ สุภาพร. [13] วิจัย ผลของการใช้ผลของโปรแกรมการบำบัด ทางพฤติกรรมความคิดแบบกลุ่มต่อภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุในชุมชนซึ่งรูปแบบของการจัดโปรแกรมกลุ่มให้ผู้สูงอายุได้ระบายปัญหาพร้อมกัน พบว่า ระดับความซึมเศร้าในผู้สูงอายุลดลงจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันก่อให้เกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองและนำไปสู่การปฏิบัติช่วยเหลือตนเองได้มีการปรับปรุงการสร้างสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นให้เหมาะสมขึ้นซึ่งการใช้จิตบำบัดประคับประคองแบบกลุ่มสามารถส่งผลต่อการลดลงของภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุได้

3. ระยะยติกลุ่มผู้วิจัยให้ผู้สูงอายุบอกถึงความประทับใจที่มีต่อกันและประสบการณ์ที่ได้รับจากการเข้ากลุ่มกิจกรรมผู้สูงอายุมีการนัดหมายกันในการมาเข้ากลุ่มครั้งที่ 2-6 การมารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพในครั้งต่อไปมีความผูกพันกันเกิดสัมพันธ์ที่ดีต่อกันส่งผลให้ลดภาวะซึมเศร้าได้การใช้กลุ่มบำบัดประคับประคองทำให้เกิดปัจจัยบำบัดที่สามารถช่วยให้เกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงความคิดความรู้สึกพฤติกรรมไปในทางที่เหมาะสมซึ่งปัจจัยการบำบัดเป็นสิ่งที่แสดงถึงประสิทธิภาพของกลุ่มที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและต่อเนื่องซึ่งในการทำกิจกรรมกลุ่มจิตบำบัดประคับประคองนั้นในระยะแรกผู้สูงอายุจะใช้เวลาเป็นส่วนใหญ่ผู้นำกลุ่มต้องกระตุ้นผู้สูงอายุทุกคนให้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นซึ่งเมื่อผู้สูงอายุเกิดความคุ้นเคยกันมากขึ้นสัมพันธ์ทางที่เกิดขึ้นจะทำให้กระบวนการกลุ่มดำเนินไปด้วยดีผู้สูงอายุให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็นตั้งคำถามเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในกลุ่มอย่างสนิทสนมพร้อมทั้งให้กำลังใจซึ่งกันและกันเมื่อผู้สูงอายุคนใดเกิดความรู้สึกท้อแท้เบื่อหน่ายจะเกิดการประคับประคองจิตใจร่วมกันช่วยเสริมสร้างความมีคุณค่าให้ตนเองและการช่วยเหลือผู้อื่นมองเห็นประโยชน์ของตนเองต่อเพื่อนผู้สูงอายุในกลุ่มเข้าใจสภาพปัญหาของตนเองมากขึ้นว่าตนเองไม่ได้มีความทุกข์คนเดียวในโลกเกิดปัจจัยบำบัดขึ้นในการกระบวนการกลุ่มซึ่งส่งผลต่อการลดภาวะซึมเศร้าซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของรังสิมันต์ สุนทร ไซยาและวัชรวิ แสงสาย [14] วิจัยผลของการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมต่อภาวะซึมเศร้าและการทำหน้าที่ในผู้สูงอายุโรคซึมเศร้าซึ่งรูปแบบของการจัดโปรแกรมกลุ่มประคับประคองเป็นการระบายปัญหาพร้อมกันพบว่าระดับความซึมเศร้าในผู้สูงอายุลดลงจากการมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันก่อให้เกิดการตระหนักรู้ในคุณค่าของตนเองและนำไปสู่การปฏิบัติช่วยเหลือตนเองได้มีการปรับปรุงการสร้างสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นให้เหมาะสมขึ้น

โดยสรุปการใช้กลุ่มบำบัดประคับประคองสามารถลดระดับภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุลงได้ส่งผลให้คุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของผู้สูงอายุดีขึ้นและลดค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลในโรงพยาบาลและการดูแลรักษาสุขภาพของผู้สูงอายุต่อไปรวมทั้งสร้างความพึงพอใจในการเข้าร่วมกิจกรรมในระดับสูงด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำไปใช้ในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อใช้ในการลดภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุต่อไป
2. ควรมีการทดลองขยายผลเพื่อขยายไปเป็นนโยบายในการลดภาวะซึมเศร้าของผู้สูงอายุ
3. ควรนำไปทดลองเปรียบเทียบกับประสิทธิผลและประสิทธิภาพโปรแกรมหรือกิจกรรมอื่น ๆ ในการให้บริการลดภาวะซึมเศร้าในระดับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลเพื่อเสนอแนะและเป็นทางเลือกในการจัดการให้บริการ

เอกสารอ้างอิง

- [1] กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. ข้อมูลประชากรประเทศไทย พ.ศ. 2557. [สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2558] เข้าถึงจาก https://www.dopa.go.th/main/web_index.
- [2] อรพรรณ ลีอนุชรัชชัย. การพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช. กรุงเทพมหานคร: บริษัทด้านสุขภาพการพิมพ์. 2556.
- [3] สมภพ เรื่องตระกูล. ตำราจิตเวชศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 10) กรุงเทพมหานคร: เรือนแก้วการพิมพ์. 2557.
- [4] กรมสุขภาพจิต. Global Assessment of Function (GAF) Scale Retrieved 12 March, 2013, 2556. [สืบค้นเมื่อ 10 พฤษภาคม 2558] เข้าถึงจาก <http://www.dmh.moph.go.th/gaf.asp>.
- [5] สุดสบาย จุลกัทัพพะ. ภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุและการป้องกัน. กรุงเทพฯ: ยูเนี่ยนครีเอชั่น. 2554.
- [6] โรงพยาบาลเขาย้อย. รายงานการบริการประจำปี 2557โรงพยาบาลเขาย้อย จังหวัดเพชรบุรี. เอกสารอัดสำเนา, เพชรบุรี. 2557; 1; 3-6.
- [7]alom, J. D. The theory and practice of group psychotherapy. 4th ed. New York. Basic Books. 1995.
- [8] Gajic, G. M. Group art therapy as adjunct therapy for the treatment of schizophrenic patients in day hospital. Vojnosnit Pregl. 2013; 70; 11: 1065-1069.
- [9] Krishna, M., Jauhari, A., Lepping, P., Turner, J., Crossley, D., & Krishnamoorthy, A. Is group psychotherapy effective in older adults with depress? A systematic review. International Journal of Geriatric psychiatry. 2010; 26; 331-340.
- [10] รังสิมันต์ สุนทรไชยา. จิตบำบัดระดับประคอง: การพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต.วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต. 2553; 24; 2: 1-11.
- [11] ราตรี ทองยู, วรรณากงสุริยะนาวิน, อติทยา พรชัยเกตุโอวของ และ ลิวรรณ อุนนาภิรักษ์. ผลของกลุ่มบำบัดแบบแก้ไขปัญหาดังกล่าวอาการซึมเศร้าในผู้สูงอายุโรคเบาหวานชนิดที่2. วารสารสภาพยาบาล. 2554; 26; 3: 78-92.
- [12] Sayin, A., Candansayar, S., & Welkin, L. Group psychotherapy in women with a history of sexual abuse: what did they find helpful. Journal of Clinical Nursing .2012; 22; 3249-3258.
- [13] กัญญาณัฐสุภาพร. ผลของโปรแกรมการบำบัดทางพฤติกรรมความคิดแบบกลุ่มต่อภาวะซึมเศร้าของ ผู้สูงอายุในชุมชน. วิทยานิพนธ์พยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการพยาบาลสุขภาพจิตและจิตเวช, คณะพยาบาลศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา. 2555.
- [14] รังสิมันต์ สุนทรไชยา และวัชรวิ แสงสาย.ผลของการบำบัดทางความคิดและพฤติกรรมต่อภาวะซึมเศร้า และการทำหน้าที่ในผู้สูงอายุโรคซึมเศร้า.วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 2557; 28; 3: 104-116.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหารของครูปฐมวัยเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี

Development of Learning Activity Sets by Organizing Project-Based Experiences Local Knowledge Food Aspect of the Primary School Teachers in the Municipality of Phetchaburi in Phetchaburi Province

ดวงพร สุขคติพัฒน์ *
Duangpron Sukhtiput *

สาขาวิชาการศึกษาศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Division of Early Childhood, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. E-mail: aj.yooie30@gmail.com

Received: 2 October 2018, Revised: 29 November 2018, Accepted: 28 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของครูปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 และ 2) ศึกษาความคิดเห็นของต่อการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดประสบการณ์ แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร ของครูปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย เป็นครูปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากโรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี 4 โรงเรียน จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารจำนวน 42 ชุดและแบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร

ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร พบว่า ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดประสบการณ์แบบโครงงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ก่อนการจัดประสบการณ์ แบบโครงงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 (คิดเป็นร้อยละ 68.50) และหลังจากการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน แล้วมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.20 (คิดเป็นร้อยละ 92.00) ซึ่งพบว่า ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีพัฒนาการเกี่ยวกับ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่น มีประสิทธิภาพเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน และผลการประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงานเพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมิน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.34) เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ครูปฐมวัยที่เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมา มีความพึงพอใจมากในเรื่องด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านผู้เรียน ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน และด้านประเมินผลการเรียนอยู่ระดับมากเช่นกัน

คำสำคัญ : การจัดประสบการณ์แบบโครงการ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ครูปฐมวัย

Abstract

The objectives of this research were 1) to develop learning activity packages by organizing experiences in the local wisdom food project model of preschool teachers, schools under the jurisdiction of Phetchaburi Phetchaburi province to be effective according to the criteria 80/80 and 2) to study the opinions of the use of activity sets experience plan for local wisdom food of preschool teachers. Phetchaburi municipal schools Phetchaburi province population used in research a preschool teacher, a public school under the Phetchaburi city Phetchaburi Province select purposive sampling by selecting from 20 schools in the Phetchaburi municipality school, 20 schools in the area. learning activity set by organizing project-based experiences 42 local wisdom on food and the evaluation form for early childhood teachers in using learning activity packages by organizing project-based experiences local wisdom in food

The research found that the efficiency of the learning activity set by organizing project-based experiences local wisdom on food found that knowledge and understanding about organizing project-based experiences of early childhood teachers prior to organizing the project experience, the average value was 6.85 (equivalent to 68.50 percent) and after organizing the project experience, the average score was 9.20 (equivalent to 92.00 percent). with Learning activity set by organizing experience projects in local wisdom effective in accordance with the standard criteria and results of evaluating the satisfaction of early childhood teachers of early childhood teachers in using the learning activity package by organizing the project experience, local wisdom on food Satisfaction with use learning activity sets by organizing project-based experiences to create tools for evaluation at a high level (average = 4.34). When considered in each issue, it was found that early childhood teachers who attended the training were most satisfied with the activity aspect. teaching and learning were second most satisfied with the subject of instructors in the media and learning support. And the evaluation of grades is at the same level

Keywords: project experience management, local wisdom on food, early childhood teachers

บทนำ

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 [1] เป็นหลักสูตรสำหรับ สถานศึกษาสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและได้มาตรฐานตามจุดหมายหลักสูตรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา เป็นคนดีมีวินัย สำนึกความเป็นไทย และมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัวชุมชนสังคมและประเทศชาติในอนาคต กระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจัง การจัดประสบการณ์สำหรับเด็กอายุ 3-6 ปี เป็นการจัดกิจกรรมในลักษณะการบูรณาการผ่านการเล่น การลงมือกระทำจากประสบการณ์ตรงอย่างหลากหลาย เกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมรวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ไม่จัดเป็นรายวิชา โดยมีหลักการจัดประสบการณ์ แนวทางการจัดประสบการณ์ และการจัดกิจกรรมประจำวัน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานไม่ใช่รูปแบบการสอนใหม่ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย พบว่า นานาชาติโดยเฉพาะในยุโรปและอเมริกาได้ส่งเสริมให้มีการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมาตั้งแต่ศตวรรษที่ 21 แต่อาจมีการเรียกชื่อและการแบ่งชั้นตอนหรือรายละเอียดในกระบวนการดำเนินการที่แตกต่างกันไป เช่น การสอนแบบโครงการ (Project approach) หรือ การทำโครงงาน (Project work) หรือ การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน (Project-based learning) (PBL) [2] สำหรับในประเทศไทยได้มีผู้ที่สนใจนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้มาใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับเด็กในระดับปฐมวัยมาเป็นระยะเวลาหนึ่งและเมื่อมีการประกาศพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 จึงได้มีการจัดประสบการณ์เรียนรู้ในรูปแบบนี้แพร่หลายมากยิ่งขึ้น หลักการสำคัญที่มีร่วมกันคือ โครงงาน (Project) [3] เป็นการศึกษาหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งในระยะยาวที่ผู้เรียนทั้งห้องหรือในกลุ่มย่อยเลือกมาศึกษาและช่วยกันวางแผนและทำการสืบเสาะหาความรู้ด้วยกระบวนการที่หลากหลายอาจใช้เวลาหลายวันหรือหลายสัปดาห์ทำให้เกิดการทุ่มเทศึกษาทำให้ผู้เรียนได้เข้าใจหัวข้อนั้นอย่างลึกซึ้ง และได้รับความรู้ที่พวกเขาสามารถนำไปใช้ในอนาคต โครงงานต้องทำให้เด็กได้ใช้ความพยายามค้นคว้าวิจัยด้วยตัวเอง [4] โดยครูและเด็กจะร่วมกันออกแบบกระบวนการทำโครงงานไปพร้อมกันเด็กจะมีส่วนร่วมโดยตรงในการพัฒนาและคิดรูปแบบหรือกระบวนการของโครงงานเพื่อทำให้โครงงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ครูและเด็กจะช่วยกันพิจารณาว่าต้องตอบคำถามอะไรบ้างทำการทดลองอะไรและต้องทำอะไรนอกเหนือจากนี้หรือไม่และเด็กจะบันทึกกระบวนการทั้งหมดอย่างไร โครงงานสามารถทำได้หลายรูปแบบและใช้กิจกรรมต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น การพูดคุย การค้นคว้า การทดลองการสัมภาษณ์หรือทัศนศึกษาเป็นต้นอีกทั้งโครงงานจะเป็นตัวกระตุ้นให้เด็กเกิดการเรียนรู้ออกการทำงานเป็นกลุ่ม ทำให้เด็กช่วยกันคิด ช่วยกันทำการทดลองหรือรวบรวมข้อมูลช่วยกันบันทึกและสรุปผล เด็กสามารถเรียนรู้ความรู้หรือแนวคิดใหม่ได้ในหลายสาขาตามความสนใจโดยไม่ได้แยกสาขาวิชา การทำโครงงานจึงควรมีหลาย ๆ วิชามาประยุกต์หรือบูรณาการเข้าด้วยกันและครูสามารถสอดแทรกความรู้หรือทักษะด้านต่าง ๆ เพิ่มเติมในโครงงานให้แก่เด็กไปพร้อมกันด้วย เช่น การพัฒนาด้านสติปัญญา การเข้าสังคม และการพัฒนาด้านร่างกายตามวัย [5]

การบูรณาการเรื่องภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องอาหาร ในการจัดประสบการณ์ เพชรบุรี เป็นแหล่งที่ขึ้นชื่อเรื่องของขนมเมืองเพชร เป็นคำที่ใช้เรียกขนมที่มีชื่อเสียงและเป็นเอกลักษณ์ของจังหวัดเพชรบุรีซึ่งมีหลายชนิดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันขนมที่เป็นเอกลักษณ์ของเพชรบุรีคือ ขนมที่ทำมาจากตาล โตนดขนมที่ทำจากตาล โตนดนี้ มีกล่าวถึงในบทสวดสุบินของเก่า ที่ว่า ขนมเพชรบุรี ใหญ่สู้ดีทั้งหวานมัน ผู้ดีเมืองเพชรนั้น เขายกย่องเป็นของดี โตนดเต้าและจาวตาล เป็นเครื่องหวานเพชรบุรี กินกับน้ำตาลดี ของมากมีมาช่วยกินและยังมีขนมหวานอีกมากมาย เช่น ขนมตาล ดังเมคือขนมที่ทำจากน้ำตาลสดนำมาเคี้ยว ขนมจีบหนู ข้าวเกรียบงา และขนมหม้อแกง [6] ยังมีอีกหลายชนิดซึ่งขนมบางชนิดได้เลือนหายไปอาจเนื่องจากวิธีการ ขั้นตอนการทำที่มีความยุ่งยาก สลับซับซ้อน หรือมีความประณีตในการปฏิบัติมาก จึงทำให้ชื่อขนมเหล่านั้นได้หายไป

ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้สนใจ สร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของครูปฐมวัย โรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรีเพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้และการบูรณาการการจัดการเรียนการสอน เป็นการสร้างความตระหนักให้กับครูปฐมวัยใน โรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี และเพื่อเป็นการสืบทอด ปลูกฝังค่านิยมที่ดีให้กับเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของครูปฐมวัย โรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรีให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยโรงเรียนสังกัด เมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ต่อการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดประสบการณ์ แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูปฐมวัยโรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี โดยคัดเลือกจากโรงเรียนเทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี 4 โรงเรียน เลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการศึกษาเฉพาะ การพัฒนา ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของครูปฐมวัย โรงเรียนสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือหลักที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหารจำนวน 42 ชุด ระยะเวลา 14 สัปดาห์ ๆ ละ 3 วัน คือ วันอังคาร วันพุธ วันพฤหัสบดี ครั้งละ 40 นาที
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรม การเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร
3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือ ที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือหลักที่ใช้ในการทดลอง

3.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร

3.1.1 ศึกษาค้นคว้าการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารจากเอกสาร งานวิจัย และหนังสือ คู่มือต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางการสร้างชุดกิจกรรม

3.1.2 ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560 เพื่อศึกษาคำชี้วัดและมาตรฐานที่สอดคล้อง เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ซึ่งทำให้ได้แนวทางในการจัดสาระการเรียนรู้ ประสบการณ์ที่สำคัญและกิจกรรม หน่วยการจัดประสบการณ์ที่สอดคล้อง

3.1.3 การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในขั้นตอน การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น การกำหนด การจัดกิจกรรม แบ่งขั้นตอนออกเป็น 6 ขั้นตอนดังนี้ 1) ชั้นให้ความรู้พื้นฐาน 2) ชั้นกระตุ้นความสนใจ 3) ชั้นจัดกลุ่มร่วมมือ 4) ชั้นแสวงหาความรู้ 5) ชั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ และ 6) ชั้นนำเสนอผลงาน

3.1.4 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ใช้การหาการแจกแจงความถี่ และร้อยละ กำหนดเกณฑ์ดังนี้

- คะแนนต่ำกว่าร้อยละ 50 หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับต่ำมา
- คะแนนร้อยละ 50 – 59 หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับต่ำ
- คะแนนร้อยละ 60 – 69 หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับปานกลาง
- คะแนนร้อยละ 70 – 79 หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับสูง
- คะแนนร้อยละ 80 ขึ้นไป หมายถึง มีทักษะในการสร้างแบบประเมินระดับสูงมาก เสนอ

ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน

3.1.5 นำข้อบกพร่องที่ผู้เชี่ยวชาญแนะนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปทดลองใช้กับครูปฐมวัยโรงเรียน เทศบาลสังกัดเมืองเพชรบุรี

การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในเก็บรวบรวมข้อมูล

3.2 แบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหารมีดังนี้

3.2.1 ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัย โดยการค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร และคู่มือต่าง ๆ

3.2.2 กำหนด กรอบและจุดประสงค์เพื่อให้สอดคล้องกับชุดกิจกรรม โดยเป็นลำดับขั้นตอนในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร

3.2.3 สร้างแบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร จำนวน 20 ข้อแบ่งออกเป็น 6 ด้านคือด้านผู้สอนด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านประเมินผลการเรียน ด้านผู้เรียน

3.2.4 หาค่าความเที่ยงตรงแบบประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยนำชุดกิจกรรมที่พัฒนาขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน ใช้การหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยได้กำหนดเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทางสถิติ คือสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความถี่และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

การวิจัยการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารของครูปฐมวัยโรงเรียนสังกัดเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดประสบการณ์แบบโครงงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ แบบ โครงงาน

กลุ่มตัวอย่าง	N	ก่อนการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน (ร้อยละ)	หลังการจัดการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน (ร้อยละ)
ครูปฐมวัย	20	68..50	92.00

จากตารางที่ 1 การพัฒนาความรู้ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหารพบว่าความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ การจัดประสบการณ์แบบโครงงานของครูผู้สอนระดับปฐมวัย ก่อนการจัดประสบการณ์ แบบโครงงานมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 (คิดเป็นร้อยละ 68.50) และหลังจากการ การจัดประสบการณ์แบบโครงงาน แล้วมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.20 (คิดเป็นร้อยละ 92.00) ซึ่งพบว่า ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่นมากขึ้น

2. ผลการ ชุคกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบ โครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูปฐมวัย หลัง จากทดลองใช้ชุกกิจกรรมในระยะที่ 1 เมื่อให้ ประเมินประสิทธิภาพของครูปฐมวัยในการ ใช้ชุกกิจกรรมการเรียนรู้โดย การจัดประสบการณ์แบบ โครงงาน ครูมีทักษะมีระดับต่ำ-ต่ำมาก อยู่ระหว่างร้อยละ 25.00-20.00 โดยมีทักษะสูงมาก เพียงร้อยละ 5.00 เท่านั้น เมื่อมีประชุมปฏิบัติการ วางแผน ปรับรูปแบบ และเข้าใจถึงการ ใช้ชุกกิจกรรม พร้อมให้คำ แนะนำ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีกร ใช้ชุกกิจกรรมระยะที่ 2 เพื่อเติมเต็มอย่างต่อเนื่อง ครูมีการพัฒนาทักษะ เพิ่มขึ้น และระยะที่ 3 ไม่ปรากฏครูผู้สอนที่มีทักษะในระดับต่ำมาก ต่ำและปานกลางเลย ครูปฐมวัย ส่วนใหญ่มีทักษะ ในระดับสูงมากถึงร้อยละ 90.00

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการ ใช้ชุกกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบ โครงงานภูมิปัญญา ท้องถิ่น ด้านอาหาร มีดังนี้

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1.ด้านผู้สอน	4.45	1.15	มาก
2.ด้านเนื้อหา	4.35	1.10	มาก
3.ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน	4.90	1.20	มากที่สุด
4.ด้านสื่อสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน	4.10	1.03	มาก
5.ด้านการประเมินผลการเรียน	4.00	1.01	มาก
6.ด้านผู้เรียน	4.25	1.06	มาก
รวมเฉลี่ย	4.34		มาก

จากตารางที่ 2 การประเมินความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการ ใช้ชุกกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์ แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ความพึงพอใจต่อการ ใช้ชุกกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์ แบบโครงงาน เพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมิน ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย= 4.34) เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ครูปฐมวัยที่เข้าร่วมอบรมมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ค่าเฉลี่ย = 4.90/ 1.20 รองลงมา มีความพึงพอใจมากในเรื่องด้านผู้สอนค่าเฉลี่ย = 4.45/1.15 ด้านเนื้อหา ค่าเฉลี่ย = 4.35/1.10 ด้านผู้เรียน ค่าเฉลี่ย = 4.25/1.06 ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอนค่าเฉลี่ย = 4.10/1.03 และด้านประเมินผลการเรียน ค่าเฉลี่ย = 4.00 /1.01 อยู่ระดับมากเท่ากัน

อภิปรายผล

1. ครูผู้สอนระดับปฐมวัย ก่อนการจัดประสบการณ์ แบบ โครงงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.85 (คิดเป็นร้อยละ 68.50) และหลังจากการ การจัดประสบการณ์ แบบ โครงงาน แล้วมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.20 (คิดเป็นร้อยละ 92.00) ซึ่งพบว่า ครูปฐมวัยส่วนใหญ่มีพัฒนาการเกี่ยวกับ ชุคกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบ โครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น

2. การพัฒนา ชุคกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบ โครงงานภูมิปัญญาท้องถิ่นของครูปฐมวัย แบ่งการทดลองเป็น 3 ระยะ

ระยะที่ 1 เมื่อให้ครูปฐมวัยได้ใช้ชุกกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ของครูปฐมวัย มีทักษะในระดับปานกลาง คิดเป็นร้อยละ 35.00 และมีระดับต่ำ-ต่ำมาก อยู่ระหว่างร้อยละ 25.00- 20.00 โดยมีทักษะสูง

มากเพียงร้อยละ 5.00 เท่านั้น เมื่อมีประชุมปฏิบัติการ วางแผน ปรับรูปแบบ และเข้าใจถึงการใช้ชุดกิจกรรม พร้อมให้คำแนะนำ เสนอแนะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีการใช้ชุดกิจกรรม

ระยะที่ 2 เพื่อเติมเต็มอย่างต่อเนื่อง การเข้าใจถึง กระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ครูปฐมวัยมีการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้น

ระยะที่ 3 ไม่ปรากฏครูผู้สอนที่มีทักษะในระดับต่ำมาก ต่ำและปานกลางเลย ครูปฐมวัย ส่วนใหญ่มีทักษะในระดับสูงมากถึงร้อยละ 90.00

จะเห็นว่าครูปฐมวัยมีความรู้ความเข้าใจในไม่ว่าจะเป็นกระบวนการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน มีลักษณะที่จะแตกต่างจากการจัดประสบการณ์แบบเดิมเช่น กระบวนการ การสอน จะแบ่งออกเป็นขั้นตอน แนวคิด ของ คุชฌิโยเฮลา และคณะ [7] ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นมาจากการศึกษาโรงเรียนในประเทศไทย โดยมีขั้นตอนดังนี้ (1) ขั้นให้ความรู้พื้นฐาน ครูให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการทำโครงงานก่อนการเรียนรู้ เนื่องจากการทำโครงงานมีรูปแบบและขั้นตอนที่ชัดเจนและรัดกุม ดังนั้นนักเรียนจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับโครงงานไว้เป็นพื้นฐาน เพื่อใช้ในการปฏิบัติขณะทำงาน โครงงานจริง ในขั้นแสวงหาความรู้ (2) ขั้นกระตุ้นความสนใจ ครูเตรียมกิจกรรมที่จะกระตุ้นความสนใจของนักเรียน โดยต้องคิดหรือเตรียมกิจกรรมที่ดึงดูดให้นักเรียนสนใจ ใคร่รู้ ถึงความสนุกสนานในการทำโครงงานหรือกิจกรรมร่วมกัน โดยกิจกรรมนั้นอาจเป็นกิจกรรมที่ครูกำหนดขึ้น หรืออาจเป็นกิจกรรมที่นักเรียนมีความสนใจต้องการจะทำอยู่แล้ว ทั้งนี้ในการกระตุ้นของครูจะต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนเสนอจากกิจกรรมที่ได้เรียนรู้ผ่านการจัดการเรียนรู้ของครูที่เกี่ยวข้องกับชุมชนที่นักเรียนอาศัยอยู่หรือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง (3) ขั้นจัดกลุ่มร่วมมือ ครูให้นักเรียนแบ่งกลุ่มกันแสวงหาความรู้ ใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผน ดำเนินกิจกรรม โดยนักเรียนเป็นผู้ร่วมกันวางแผนกิจกรรมการเรียนของตนเอง โดยระดมความคิดและหารือ แบ่งหน้าที่เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติร่วมกัน หลังจากที่ได้ทราบหัวข้อสิ่งที่ตนเองต้องเรียนรู้ในภาคเรียนนั้น ๆ เรียบร้อยแล้ว (4) ขั้นแสวงหาความรู้ ในขั้นแสวงหาความรู้มีแนวทางปฏิบัติสำหรับนักเรียนในการทำกิจกรรม ดังนี้ นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรม โครงงาน ตามหัวข้อที่กลุ่มสนใจนักเรียนปฏิบัติหน้าที่ของตนตามข้อตกลงของกลุ่ม พร้อมทั้งร่วมมือกันปฏิบัติกิจกรรม โดยขอคำปรึกษาจากครูเป็นระยะเมื่อมีข้อสงสัยหรือปัญหาเกิดขึ้นนักเรียนร่วมกันเขียนสรุปเล่มสรุปรายงานจากโครงงานที่ตนปฏิบัติ (5) ขั้นสรุปสิ่งที่เรียนรู้ ครูให้นักเรียนสรุปสิ่งที่เรียนรู้จากการทำกิจกรรม โดยครูใช้คำถามถามนักเรียนนำไปสู่การสรุปสิ่งที่เรียนรู้และ (6) ขั้นนำเสนอผลงาน ครูให้นักเรียนนำเสนอผลการเรียนรู้ โดยครูออกแบบกิจกรรมหรือจัดเวลาให้นักเรียนได้เสนอสิ่งที่ตนเองได้เรียนรู้ และบทบาทของครูผู้สอนก็สำคัญ คือ ครูจะต้องแสดงบทบาทต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้เกิดกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning ขึ้น คือ ครูจะต้องเป็นผู้สังเกต โดยสังเกตการทำงานของนักเรียนและการเล่นของนักเรียน ครูต้องสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้ โดยใช้คำถามปลายเปิดกระตุ้นการเรียนรู้แทนการบอกกล่าว ครูต้องศึกษาและรู้จักข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อแสดงบทบาทให้เหมาะสมในการทำให้เกิด Active Learning กับนักเรียนเป็นรายคน ซึ่งบทบาทหรือสิ่งเหล่านี้ที่ครูแสดงออกมีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

3. ความพึงพอใจของครูปฐมวัยในการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหารจากการทำแบบประเมิน ความพึงพอใจต่อการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน เพื่อสร้างเครื่องมือในการประเมิน ในระดับมาก ในการจัดทำแบบประเมินนี้ผู้วิจัยแบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านการประเมินผลการเรียน และด้านผู้เรียน เมื่อพิจารณาในรายประเด็น พบว่า ครูปฐมวัยมีความพึงพอใจมากที่สุดในเรื่องด้านกิจกรรมการเรียนการสอน รองลงมาคือมีความพึงพอใจมากในเรื่องด้านผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านผู้เรียน ด้านสื่อและสิ่งสนับสนุนการเรียน

การสอน และด้านประเมินผลการเรียนอยู่ระดับมากเท่ากันประเมินระดับปฐมวัยควรเป็นการประเมินตามสภาพจริง ด้วยวิธีการหลากหลายเหมาะกับเด็ก และนอกจากนั้นต้องประเมินอย่างเป็นระบบ มีการวางแผน เลือกลงมือและจดบันทึกไว้เป็นหลักฐาน ทั้งนี้เนื่องจากการจัดหลักสูตรอบรมเชิงปฏิบัติเพื่อสร้างเครื่องมือประเมินการเรียนรู้ในระดับปฐมวัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาปฐมวัย แนวทางการประเมินการจัดการเรียนรู้ของปฐมวัย ซึ่งทำให้หลักสูตรอบรมสอดคล้องกับ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 [1] ที่มุ่งเน้นการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่ครอบคลุมการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ พัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ และสติปัญญาจะมีความสัมพันธ์และพัฒนาอย่างต่อเนื่องเป็นลำดับ และเป็นไปตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ที่กล่าวว่าการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 3-5 ปี จะไม่จัดเป็นรายวิชาแต่จัดในรูปของกิจกรรมบูรณาการ ผ่านการเล่น เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเกิดความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม รวมทั้งเกิดการพัฒนาทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งหลักสูตรได้มุ่งเน้นการจัดการประสบการณ์การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการจัดประสบการณ์แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านอาหาร ทำให้ครูปฐมวัยสามารถใช้การจัดการเรียนการสอน ควรมีการติดตามผลเพื่อเป็นประโยชน์และปฏิบัติจริง
2. การศึกษาความคิดเห็นของครูปฐมวัยของต่อการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดประสบการณ์ แบบโครงงาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านอาหาร นั้นเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาต่อยอด ความเห็นระหว่างกันและการนำไปใช้ของครูปฐมวัย

เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560; สำนักงานวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานขั้นพื้นฐาน: 2560.
- [2] นุชผา เรืองรอง. การให้การศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองเด็กปฐมวัย; นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช: 2550.
- [3] พัชรี ผลโยธิน. หลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัย ใน ประมวลสาระชุดวิชาสัมมนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ระดับปฐมวัยศึกษา หน่วยที่ ตอนที่ 6.3 นนทบุรี; สาขาวิชาศึกษาศาสตร์: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช. 2553.
- [4] วรนาทรักสกุลไทย และคณะคุณูปการ โรงเรียนเกษมพิทยา. สูดยอดเทคนิคการจัดการเรียนรู้แบบครุมืออาชีพ; กรุงเทพมหานคร: แสบปี เลิร์นนิ่ง. 2559.
- [5] วิวัฒนา มัคคสมัน. การสอนแบบโครงการ (พิมพ์ครั้งที่ 3); กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2554.
- [6] ศูนย์สารสนเทศเพื่อการบริหารและงานปกครอง. กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. “ข้อมูลการปกครอง.” [ออนไลน์]. [เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://www.dopa.go.th/padmic/jungwad76/jungwad76.htm> [ม.ป.ป.].
- [7] ดุษฎี โยเหลา และ คณะ. การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงการสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชนจากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย; กรุงเทพฯ: หจก. ทิพย์วิสุทธิ. 2557.

การศึกษาความสัมพันธ์ของระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพัก กับ ระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ

A Study of Relationship of the Ceiling Altitude and Depression Level of the Elderly

ธัญสร กิตติสมุทร์^{1*}, เฉลิมศักดิ์ แก้วเกาะ¹, จิตรา มีทองคำ¹, ภัทราวรรณ เอมกมล¹ และ จิตราพร ชัยเสริมวงศ์¹
Thanyasorn Kittisamuth^{1*}, Chalerm Sak Keawkoa¹, Jitra Meethongkham¹, Patharawan Eamkamol¹ and Chitraporn
Chaisermwong¹

¹สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายใน คณะวิศวกรรมศาสตร์และเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Interior Architecture, Engineering and Industrial Technology Faculty, Petchaburi Rajabhat University 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: thanyasorn.kit@mail.pbru.ac.th

Received 28 September 2018, Revised: 1 November 2018, Accepted: 3 December 2018

บทคัดย่อ

บทวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักและระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการออกแบบระดับความสูงของฝ้าเพดานห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าและสำหรับบุคคลปกติทั่วไป ซึ่งระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักมีผลต่อความรู้สึกของผู้ใช้พื้นที่ช่วยลดความรู้สึกอึดอัดหรือความเครียดทั้งในคนปกติและผู้ป่วย โดยเฉพาะผู้ที่มีอาการซึมเศร้าเนื่องจากฝ้าเพดานทำหน้าที่ช่วยกระจายแสงธรรมชาติภายในห้องพักซึ่งมีผลต่ออารมณ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ ตัวแทนผู้สูงอายุ 283 คน เครื่องมือที่ใช้ประกอบด้วย แบบสอบถาม แบบคัดกรอง (2Q) แบบประเมินระดับอาการซึมเศร้า (9Q) แบบบันทึกสำรวจ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 ตัวแปร การวิเคราะห์ความแปรปรวน และการวิเคราะห์หาค่า จากการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างหรือตัวแทนผู้สูงอายุจากกรณีศึกษาทั้ง 5 แห่ง ผลการวิจัย พบว่า ระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ระดับความสูงฝ้าเพดาน การออกแบบห้องพักผู้ที่มีอาการซึมเศร้า การออกแบบห้องพักผู้สูงอายุ

Abstract

The purpose of this survey research is to study the relationship between the height of the room ceiling and the level of depression of the elderly. To apply the research results to be used as a guideline for designing the height of the ceiling of the elderly room with depressive symptoms and for normal people. Which the height of the ceiling of the room affects the feelings of the users reduces the feeling of uncomfortable or stress in both normal and patients Especially those with depression because the ceiling helps diffuse natural light in the room which affects mood

sample group used in the research was 283 elderly representatives. The instrument used was a screening test (2Q), Depression Scale (9Q), Survey Form. Data analysis was performed using descriptive statistics, mean, frequency, percentage, mean difference test 2 variables, Analysis of variance and Analysis of correlation from collecting data from sample groups or elderly representatives from all 5 case studies. The results showed that the ceiling height in the elderly room correlated with the level of Depression with statistical significance 0.05

Keywords: Ceiling height, Design of major depression room, Design of elderly room

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยเป็นโลกของผู้สูงอายุสืบเนื่องจากอัตราประชากรผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากขึ้น ซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงที่อาจมีแนวโน้มเกิดภาวะอาการซึมเศร้า ซึ่งมีสถิติในการฆ่าตัวตายเป็นอันดับ 2 รองจากวัยทำงานโดยกรมสุขภาพจิต [1] โดยอาจมาจากหลายสาเหตุ อาทิ เป็นวัยหลังเกษียณจากการทำงาน ไม่ได้ทำงาน ทำให้รายได้ลดลงหรือ ขาดรายได้ อาจเป็นผู้ที่ไม่มีครอบครัว หรือสูญเสียคนใกล้ชิดต้องอยู่เพียงลำพัง รวมทั้งบางรายอาจมีโรคประจำตัวที่ต้องทำการรักษาต่อเนื่อง ฯลฯ ส่งผลต่อการเกิดความวิตกกังวลหรือความเครียดสะสม โดยเฉพาะผู้สูงอายุที่เป็นโรคสมองเสื่อม ผู้สูงอายุที่มีอาการปวดติดเตียง หรือผู้สูงอายุที่มีปัญหาด้านร่างกายไม่สามารถออกกำลังกายได้

จากการศึกษาและวิจัยมากมาย พบว่า แสงธรรมชาติมีส่วนสำคัญต่อการทำงานของระบบนาฬิกาในร่างกาย (Circadian System) และช่วยปรับอาการซึมเศร้า [2] ทำให้สมองทำงานได้ดีที่สุด โดยการปรับระดับฮอร์โมนเซโรโทนิน และอัตราการเผาผลาญซึ่งเป็นสิ่งสำคัญต่อกลุ่มผู้สูงอายุ เนื่องจากระดับความสูงฝ้าเพดานมีความสัมพันธ์กับระดับแสงธรรมชาติภายในห้อง พักทำหน้าที่เป็นตัวช่วยกระจายแสงธรรมชาติภายในห้องพัก โดยผ่านระบบการรับรู้ส่งผลต่ออารมณ์และกำหนดพฤติกรรม การออกแบบระดับความสูงฝ้าเพดานที่เหมาะสมทำให้มีการกระจายแสงธรรมชาติที่ไม่มากหรือน้อยเกินไป เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างสภาพแวดล้อมภายในที่ดี เนื่องจากแสงธรรมชาติมีส่วนในการช่วยสร้างอารมณ์ให้ดีขึ้น [3] และช่วยลดระดับอาการซึมเศร้าได้ [4] [5] [6] ซึ่งสอดคล้องกับ Joan Mcmanamy [2016] [7] กล่าวว่าอาการซึมเศร้าสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมภายในบ้านและสามารถหายได้จากที่บ้านเช่นกัน Catarine Lima Conti [2006] [8] ได้วิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกที่มีผลกระทบต่อการทำหน้าที่ของ DNA ในร่างกายซึ่งส่งผลต่อทางอารมณ์และความเครียดทำให้เกิดเป็นโรคซึมเศร้าได้พบว่า จำนวนประชากรร้อยละ 16 ที่อาจเสี่ยงต่อการมีอาการซึมเศร้าในระหว่างการใช้ชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจเป็นโรคทางจิตที่เป็นกันมากที่สุด ในสังคมปัจจุบัน จะเห็นว่า “สภาพแวดล้อมมีผลต่อสภาพจิตใจ พฤติกรรมและความรู้สึกของผู้ป่วย” [9] [10] อาจทำให้ระดับความเครียดผ่อนคลายลงหรือเพิ่มระดับความเครียดให้มากขึ้นส่งผลให้ผู้มีอาการซึมเศร้ามีระดับอาการซึมเศร้าสูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษาระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุและระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ
2. ศึกษาความแตกต่างระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักของผู้มีอาการซึมเศร้าและไม่มีอาการซึมเศร้า
3. ศึกษาความสัมพันธ์ระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักกับระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ
4. เพื่อเสนอแนวทางการออกแบบระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าและสำหรับบุคคลทั่วไป

ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษากลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ ที่พำนักในสถานสงเคราะห์คนชราจากเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ในปี 2560 จำนวน 5 แห่ง จำนวนประชากรกลุ่มตัวอย่าง (N) ทั้งหมด 760 คน และการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยทราบจำนวนประชากร (Finite population) โดยใช้สูตร (Yamane, 1970) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ .05 จำนวนได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 262 คน [11] เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้องมากขึ้น ผู้ทำวิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 498 คน แบ่งเป็นกลุ่มที่สื่อสารได้ 283 คน และผู้ที่ไม่สื่อสารไม่ได้ จำนวน 215 คน (ผู้สูงอายุที่มีอาการป่วย ผู้สูงอายุอนาถหรือมีโรคทางจิต ทางประสาทหรือทางสมอง) ซึ่งทางเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์ได้ทำการพิจารณาและประสานงานกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุเฉพาะในรายชื่อที่สามารถสื่อสารและให้ข้อมูลได้ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงสถานที่ จำนวนประชากร และจำนวนกลุ่มตัวอย่างในการเก็บข้อมูลของแต่ละกรณีศึกษา

กรณีศึกษา 5 แห่ง	จังหวัด	จำนวนประชากร (N) (คน)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n) (คน)
สถานสงเคราะห์คนชรามันนัง	กรุงเทพฯ	250	100
สถานสงเคราะห์คนชรานครปฐม	นครปฐม	46	32
สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชกุมารี	นครปฐม	54	36
สถานสงเคราะห์คนชรามันนัง	อยุธยา	175	79
สวนคนใจดี	สมุทรปราการ	235	36
รวมจำนวน		760	283

หมายเหตุ กลุ่มตัวอย่าง (n) เป็นกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุเฉพาะในรายชื่อที่สามารถสื่อสารและช่วยเหลือตนเองได้จากการพิจารณาจากทางเจ้าหน้าที่สถานสงเคราะห์

เพื่อเป็นการลดขั้นตอนและเวลาในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดเลือกกรณีศึกษาในการเก็บข้อมูล 5 แห่งนี้ โดยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมส่งข้อมูลแบบสอบถามเบื้องต้นให้กับกรมผู้สูงอายุพิจารณาในเบื้องต้น ซึ่งทางกรมผู้สูงอายุอนุญาตให้เข้าเก็บข้อมูลได้โดยไม่ต้องทำหนังสือจริยธรรมการวิจัยในคน และในแบบสอบถามระบุข้อความให้กับผู้ตอบแบบสอบถามรับทราบสำหรับการให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามถือว่าเป็นการแสดงความยินยอมในการให้ข้อมูลในครั้งนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 498 คน จากกลุ่มประชากร (N) ทั้งหมด 760 คน ซึ่งการสอบถามข้อมูลเฉพาะในรายชื่อผู้ตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่สื่อสารได้ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุในระหว่าง 60-90 ปี จำนวน 283 คน โดยได้ทำการเก็บข้อมูลในระหว่างวันที่ 3 กันยายน ถึง 11 พฤศจิกายน 2559 โดยใช้เครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบ Check list โดยแบ่งข้อสอบถาม 3 ส่วน ส่วนแรก ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่สอง การมีอาการซึมเศร้า (ผู้ที่เคยหรือไม่เคยพบแพทย์) และส่วนที่สาม พฤติกรรมและความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้ชีวิตดูแลร่างกายในห้องพัก

2. แบบคัดกรอง 2Q และแบบประเมินอาการซึมเศร้า 9Q โดยกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข [12] โดยมีมาตรวัดในการประเมินจากคะแนนในการตอบแบบสอบถาม ดังนี้

แบบคัดกรองมีอาการซึมเศร้า 2Q หากผู้ตอบมีการเลือกตอบข้อใดข้อหนึ่ง ถือว่ามีภาวะเสี่ยง ให้ผู้สูงอายุทำแบบประเมินระดับอาการซึมเศร้า 9Q โดยคำตอบจะมีมาตรวัดระดับคะแนนแสดงระดับอาการซึมเศร้า ดังนี้ ตารางที่ 2 แสดงมาตรวัดแบบประเมินระดับอาการซึมเศร้า 9Q

ระดับอาการซึมเศร้า	คะแนน	สถิติพรรณนา
ไม่มีอาการซึมเศร้า	0-7	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) อัตราร้อยละ % ความแตกต่างค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม
เริ่มมีอาการ หรืออาการซึมเศร้าระดับน้อย	8-12	(Independent Sample T-test) เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับ
อาการซึมเศร้าระดับปานกลาง	13-17	ค่ามาตรฐาน (One Sample T-test) ความแตกต่างค่าเฉลี่ย
อาการซึมเศร้าระดับรุนแรง	18 +	ระหว่างกลุ่ม (One way Anova) ทดสอบหาค่าความสัมพันธ์ (Pearson Correlation)

3. แบบบันทึกสำรวจพื้นที่ทางกายภาพเพื่อวัดระดับความสูงจากพื้นถึงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุของแต่ละอาคารของกรณีศึกษา โดยใช้อุปกรณ์มาตรวัดระยะ (ตลับเมตร) วัดขนาดพื้นที่และความสูงจากพื้นถึงฝ้าเพดานภายในห้องพักและทำการวาดแบบจำลองลงในแบบบันทึกสำรวจพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์วิจัยเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้นำเครื่องมือแบบสอบถามทำการสอบถามข้อมูลทั่วไป เพื่อทราบข้อมูลเบื้องต้นและลักษณะพฤติกรรมของกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ และได้นำแบบคัดกรอง (2Q) และประเมินระดับอาการซึมเศร้า (9Q) [12] เพื่อคัดกรองและเก็บข้อมูลระดับอาการซึมเศร้าของกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ โดยนำผลคะแนนที่ได้จากการตอบแบบคัดกรองและแบบประเมิน นำมาทำการวิเคราะห์ระดับอาการซึมเศร้าของผู้กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ ซึ่งในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยเป็นผู้ทำการอ่านทั้งข้อคำถามและข้อคำตอบให้กับผู้สูงอายุเลือกตอบ เพื่อความสะดวกและลดความอึดอัดในการตอบแบบสอบถาม รวมถึงลดการผิดพลาดในการเก็บข้อมูลเนื่องจากผู้สูงอายุมีปัญหาทางด้านสายตา การอ่าน การเขียนและได้ทำการรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ผล

สรุปผลการวิจัยและทำข้อเสนอแนะต่อไป

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การทดสอบความแตกต่างของระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าและห้องพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้า

สมมติฐานที่ 2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันตามระดับอาการซึมเศร้าหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานที่ 3 ระดับความสูงเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้าหรือไม่ อย่างไร

สมมติฐานที่ 1 การทดสอบความแตกต่างของระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้า และห้องพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้า

$H_0 : \mu_1$ ระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักผู้มีอาการ = μ_2 ระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักผู้ไม่มีอาการ

$H_1 : \mu_1$ ระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักผู้มีอาการ $\neq \mu_2$ ระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักผู้ไม่มีอาการ

กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐาน หากความแตกต่างของระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้า และห้องพักของกลุ่มผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้า ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าและผู้ที่ไม่มีอาการซึมเศร้า

ปัจจัย (เมตร)	N (คน)		Mean (เมตร)		Sd.		t	Sig.
	ผู้มีอาการ	ผู้ไม่มีอาการ	ผู้มีอาการ	ผู้ไม่มีอาการ	ผู้มีอาการ	ผู้ไม่มีอาการ		
ความสูงฝ่าเท้า	349	149	3.12	2.84	0.579	0.500	-5.511	.000*

จากตารางที่ 3 แสดงผลจากการทดสอบความแปรปรวน โดยใช้ค่าสถิติ F - T-test ได้ค่าเท่ากับ 25.438 มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig.) ที่ระดับ .000 มีค่าน้อยกว่า $\alpha = .05$ แสดงว่า ความสูงฝ่าเท้าในห้องพักผู้สูงอายุของทั้งสองกลุ่มมีความแปรปรวนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสถิติ T-test ได้ค่าเท่ากับ -5.511 มีนัยสำคัญทางสถิติ Sig. ที่ระดับ .000 มีค่าน้อยกว่า $\alpha .05$ แสดงว่า มีระดับความสูงเฉลี่ยฝ่าเท้าในห้องพักผู้สูงอายุ ของห้องผู้มีอาการซึมเศร้าและไม่มีอาการซึมเศร้าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุพบว่า ค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีภาวะอาการซึมเศร้ามีค่าเฉลี่ย ที่ 3.12 เมตร มากกว่า ค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีภาวะอาการซึมเศร้า ที่ 2.84 เมตร

สมมติฐานที่ 2 การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันตามระดับอาการซึมเศร้าหรือไม่ อย่างไร

H_0 : ค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าแต่ละระดับไม่แตกต่างกัน

H_1 : ค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าแต่ละระดับแตกต่างกัน

กำหนดนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความแตกต่างกันตามระดับอาการซึมเศร้าหรือไม่ แสดงผลการทดสอบสมมติฐานตามตารางที่ 4 ถึงตารางที่ 7

ตารางที่ 4 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุ จำแนกตามระดับอาการซึมเศร้า

ระดับอาการซึมเศร้า	ความสูงฝ่าเท้า		
	จำนวน (N)	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
ไม่มีอาการซึมเศร้า	149	2.84	0.50
เริ่มมีอาการ (ระดับน้อย)	100	3.05	0.56
อาการซึมเศร้าปานกลาง	32	3.14	0.58
อาการซึมเศร้ารุนแรง	217	3.15	0.59
รวม	498	3.04	0.57

จากตารางที่ 4 แสดงค่าสถิติของค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดานห้องพักตามระดับอาการซึมเศร้า จากจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 498 คน ดังนี้ ระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ยความสูงเพดานที่ 2.84 เมตร (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50) ระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการซึมเศร้าหรือมีอาการซึมเศร้าระดับน้อย มีค่าเฉลี่ยความสูงเพดานที่ 3.05 เมตร (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56) ระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการซึมเศร้าหรือมีอาการซึมเศร้าระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยความสูงเพดานที่ 3.14 เมตร (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.58) ระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการซึมเศร้าหรือมีอาการซึมเศร้าระดับรุนแรง มีค่าเฉลี่ยความสูงเพดานที่ 3.15 เมตร (ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.59)

ตารางที่ 5 แสดงการทดสอบความแปรปรวน ของค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ห้องพักผู้สูงอายุภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มตามระดับอาการซึมเศร้า โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

Anova

ปัจจัยความแปรปรวน (ความสูงฝ้าเพดาน)	Sum of Squares	df	Mean	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	9.11	3	3.04	9.82	.000*
ภายในกลุ่ม	152.81	494	0.31		
รวม	161.92	497			

จากตารางที่ 5 แสดงผลวิเคราะห์ Anova ค่าเฉลี่ยสูงฝ้าเพดานตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผลค่าสถิติ $F = 9.819$ ค่า Sig. = .000 มีค่าน้อยกว่าที่ระดับนัยสำคัญ α ที่ 0.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 ยอมรับสมมติฐานรอง H_1 นั่นคือค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้ามีความแตกต่างกันตามระดับอาการอย่างน้อยหนึ่งคู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ตารางที่ 6 แสดงเปรียบเทียบระหว่างค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุตามกลุ่มระดับอาการซึมเศร้า

Multiple comparisons

ความสูงฝ้าเพดาน

ระดับอาการซึมเศร้า	Mean	Sig.	95% CI
Tamhane ไม่มีอาการ	เริ่มมีอาการ	-0.21*	(-0.39) – (-0.03)
	อาการปานกลาง	-0.34	(-0.61) – (0.00)
	อาการรุนแรง	-0.31*	(-0.46) – (-0.16)
เริ่มมีอาการ	ไม่มีอาการ	0.21*	(0.03) – (0.39)
	อาการปานกลาง	-0.09	(-0.41) – (0.23)
	อาการรุนแรง	-0.10	(-0.28) – (0.08)
อาการปานกลาง	ไม่มีอาการ	0.30	(-0.00) – (0.61)
	เริ่มมีอาการ	0.09	(-0.23) – (0.41)
	อาการรุนแรง	-0.01	(-0.31) – (0.30)
อาการรุนแรง	ไม่มีอาการ	0.31*	(0.16) – (0.46)
	เริ่มมีอาการ	0.10	(-0.08) – (0.30)
	อาการปานกลาง	0.01	(-0.30) – (0.31)

*กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 6 แสดงผลการวิเคราะห์ Post Hoc Tests พิจารณาโดยใช้วิธีของ Tamhane จะได้ว่าค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่มีค่าเฉลี่ยของความสูง ฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องนอนแตกต่างกัน ดังนี้

กลุ่มผู้ไม่มีอาการซึมเศร้า กับ กลุ่มผู้เริ่มมีอาการซึมเศร้า หรือ มีอาการระดับน้อย

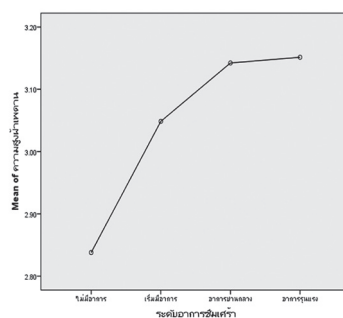
กลุ่มผู้ไม่มีอาการซึมเศร้า กับ กลุ่มผู้มีอาการซึมเศร้าระดับรุนแรง

ตารางที่ 7 แสดงค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุ ตามระดับอาการซึมเศร้าความสูงฝ่าเท้า (เมตร)

ระดับอาการซึมเศร้า	จำนวน	กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 2
ไม่มีอาการ	149	2.84	
เริ่มมีอาการซึมเศร้า(ระดับน้อย)	100	3.05	3.05
อาการซึมเศร้าปานกลาง	32		3.14
อาการซึมเศร้ารุนแรง	217		3.15
Sig.		0.14	0.73

กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

จากตารางที่ 7 แสดงผลทดสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน พบว่าไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือความแปรปรวน ของระดับอาการซึมเศร้ามีความเป็นเอกพันธ์กันตามข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความแปรปรวน ซึ่งผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวได้ค่า F-test เท่ากับ 9.82 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.00 ซึ่งน้อยกว่า 0.01 แสดงว่า ค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้ามีความแตกต่างกันตามระดับอาการอย่างมีนัยสำคัญ จึงได้ทำการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความสูงของฝ่าเท้าด้วยวิธีเซฟเฟ่ พบว่า ความสูงฝ่าเท้ากลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มที่ 1 มีค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้าน้อยกว่า กลุ่มที่ 2 ดังนี้ ผลการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักตามระดับอาการซึมเศร้าของกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ พบว่า มีค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) แตกต่างกัน 2 คู่ระดับอาการ ดังนี้ ค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้ามีค่า 2.84 เมตร ค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่เริ่มมีอาการหรือมีอาการระดับน้อย 3.05 เมตร และค่าเฉลี่ยความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการระดับรุนแรง 3.15 เมตร จากผลการทดสอบค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ่าเท้า (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุ ตามระดับอาการซึมเศร้าความสูงฝ่าเท้า (เมตร) นำมาแสดงผลด้วยกราฟ ด้วยวิธีเซฟเฟ่ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แสดงความสูงฝ่าเท้าห้องพักผู้สูงอายุ ของกลุ่มตัวอย่างตามระดับอาการซึมเศร้า

ผลจากกราฟด้วยการทดสอบวิธีเซฟเฟ แสดงผลการวิเคราะห์ได้ว่า ค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความแตกต่างตามระดับอาการซึมเศร้า ดังนี้ ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้า มีค่าเฉลี่ย 2.84 เมตร ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร้าน้อย มีค่าเฉลี่ย 3.05 เมตร ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร้าปานกลางมีค่าเฉลี่ย 3.14 เมตร และความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร้ารุนแรง มีค่าเฉลี่ย 3.15 เมตร ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 3 ระดับความสูงเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้าหรือไม่ อย่างไร

$$H_0 : \rho = 0$$

$$H_1 : \rho \neq 0 \text{ กำหนดระดับนัยสำคัญ } 0.01$$

H_0 : ความสูงเพดานห้องพักผู้สูงอายุ ไม่มีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้า

H_1 : ความสูงเพดานห้องพักผู้สูงอายุ มีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้า

จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสูงเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้า แสดงผลการทดสอบสมมติฐาน ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์เพียร์สัน (r) ระหว่างความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุ และระดับอาการซึมเศร้า

สมมติฐานการวิจัย	Significant	Correlation	ผลการทดสอบ
ความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) มีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้า	.000	.224	ปฏิเสธ H_0

จากตารางที่ 8 แสดงผลการทดสอบหาความสัมพันธ์ทางสถิติแบบเพียร์สัน พบว่า (r) = .224 จากผลตารางได้ค่าความน่าจะเป็น Sig. จำนวนได้ .000 มีค่าน้อยกว่า a ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (P-value = 0.000) จึงปฏิเสธสมมติฐานหลัก H_0 ยอมรับสมมติฐานรอง H_1 แสดงว่า ระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้าผู้สูงอายุ ในทิศทางเดียวกันระดับน้อย

การวิเคราะห์ผลทดสอบข้อมูลวิจัย (จากตารางที่ 5) ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร่ารุนแรง มีค่าเฉลี่ย 3.15 เมตร ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร่าปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.14 เมตร ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร่าเล็กน้อยหรือเริ่มมีระดับอาการซึมเศร่า มีค่าเฉลี่ย 3.00 เมตร ทั้งกลุ่ม 1 และกลุ่ม 2 ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร่า มีค่าเฉลี่ย 2.84 เมตร จะเห็นว่า ความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุควรมีระดับความสูงไม่ต่ำกว่า 2.80 เมตร และควรสูงไม่เกิน 3.00 เมตร อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเริ่มมีอาการซึมเศร่าหรือมีอาการซึมเศร่าระดับน้อย

รายงานผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อเป็นแนวทางการประยุกต์ใช้ออกแบบทางสถาปัตยกรรมภายในผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ผลวิจัยกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุจากกรณีศึกษาทั้ง 5 แห่ง รวมทั้งสิ้น 498 คน เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสถิติเชิงพรรณนา ดังนี้

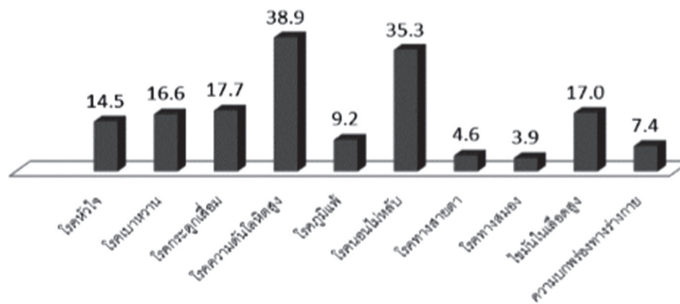
1. กลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ 498 คน จำแนกผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นเพศชาย มีจำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 31.1 และเป็นเพศหญิงมีจำนวน 343 คน คิดเป็นร้อยละ 68.9 ของจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แบ่งเป็นกลุ่มที่สื่อสารได้ 283

คน และผู้ที่สื่อสารไม่ได้ จำนวน 215 คน โดยแบ่งตามระดับอาการซึมเศร้ากลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ ตามตารางที่ 9 ดังนี้ ตารางที่ 9 แสดงจำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามระดับอาการซึมเศร้า

ระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ	จำนวน (คน)	ร้อยละ (%)
ไม่มีอาการซึมเศร้า	149	29.9
เริ่มมีอาการซึมเศร้า หรือมีระดับน้อย	100	20.1
อาการซึมเศร้าปานกลาง	32	6.4
อาการซึมเศร้ารุนแรง	217	43.6
รวม	498	100

จากตารางแสดงข้อมูลกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ จำนวน 498 คน ไม่มีอาการซึมเศร้า 149 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 เป็น ผู้ที่มีอาการซึมเศร้า (รู้ตัวและไม่รู้ตัว) 349 คน คิดเป็นร้อยละ 70.1 และมีระดับอาการซึมเศร้ารุนแรงมากที่สุด คือ 217 คน โดยผู้สูงอายุบางท่านอาจมีระดับอาการซึมเศร้ามาก่อนเข้าพักอาศัยที่กรณีศึกษา ซึ่งพบว่า มีบางท่านที่รู้ตัวว่ามีภาวะ อาการซึมเศร้าและเคยพบแพทย์ โดยมาจากหลายสาเหตุตามที่ได้กล่าวในเบื้องต้น นอกจากนี้ พบว่า มีจำนวนผู้สูงอายุ ที่มีโรคประจำตัวต่อเนื่อง 444 คน คิดเป็นร้อยละ 89.2 และผู้สูงอายุที่ไม่มีโรคประจำตัวต่อเนื่อง มีจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 10.8 โดยโรคประจำตัวที่มีอัตรามากที่สุด คือโรคความดันโลหิตสูงร้อยละ 38.9 และโรคนอนไม่หลับ ร้อยละ 35.3 เป็นอันดับสอง ดังภาพที่ 2

โรคประจำตัวที่ต้องรักษาต่อเนื่อง (%)

ภาพที่ 2 แสดงการจำแนกโรคประจำตัวของกลุ่มตัวอย่าง

ซึ่งโรคนอนไม่หลับเป็นลักษณะอาการสำคัญของผู้ที่มีภาวะอาการซึมเศร้า และจากข้อมูลส่วนบุคคลพฤติกรรม ของผู้สูงอายุที่ชอบปฏิบัติในเวลาที่มีปัญหาหรือรู้สึกเครียดจะชอบอยู่คนเดียวในห้องพักมากที่สุด คือ 113 คน คิดเป็น ร้อยละ 43.6 โดยจะพักผ่อนนอนหลับและเลือกทำกิจกรรม 93 คน หรือร้อยละ 6.4 ซึ่งเป็นลักษณะของผู้ที่มีอาการ ซึมเศร้าที่ชอบอยู่เพียงลำพัง โดยเลือกทำกิจกรรมด้วยการออกกำลังกาย พักผ่อนนอนหลับรวมถึงการสวดมนต์ทำกิจ ส่วนตัวหรือทำงานอดิเรกภายในห้องพัก

2. การศึกษาระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุ และระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุจากกรณี ศึกษาทั้ง 5 แห่ง พบว่า ห้องพักผู้สูงอายุมีทั้งแบบส่วนบุคคลและห้องพักรวม (พัก 3 คนขึ้นไป) มีผู้สูงอายุที่มีภาวะอาการ ซึมเศร้าและไม่มีอาการซึมเศร้าภายในห้องพักทั้ง 2 แบบ โดยห้องพักเดี่ยวจะมีระดับความสูงฝ้าเพดานที่ 2.40-2.80 เมตร และระดับความสูงฝ้าเพดานห้องพักรวมจะมีความสูงตั้งแต่ 2.70-4.00 เมตร โดยผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้ามีระดับอาการ ซึมเศร้าที่ต่างกัน ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แสดงผลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) กับภาวะซึมเศร้าของกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ ทั้ง 5 แห่ง

ค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดาน (เมตร)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)		ความสูงฝ้า (เมตร)	
	มีอาการ	ไม่มีอาการ	มีอาการ	ไม่มีอาการ
สถานสงเคราะห์คนชราร้านบางแค	203	41	3.26	3.00
สถานสงเคราะห์คนชรานครปฐม	28	19	2.82	2.66
สถานสงเคราะห์คนชราเฉลิมราชฯ	36	15	3.53	3.95
สถานสงเคราะห์คนชราวสาณะเวศม์	78	42	2.70	2.70
สว่างคนิเวศ	4	32	2.40	2.40
รวม 498 คน	349	149	3.12	2.84

จากตารางที่ 10 แสดงค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุ จากสถานสงเคราะห์คนชรา ทั้ง 5 แห่ง ค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดานของผู้สูงอายุที่มีอาการและไม่มีอาการซึมเศร้าแตกต่างกันคือ ห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้า มีความสูงฝ้าเพดานเฉลี่ย 3.12 เมตร และห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้ามีความสูงฝ้าเพดานเฉลี่ย 2.84 เมตร จากผลการทดสอบค่าเฉลี่ย พบว่า ค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องผู้สูงอายุจากสถานสงเคราะห์คนชราทั้ง 5 แห่ง มีความสูงฝ้าเพดานที่ระดับต่ำสุด 2.40 เมตร และระดับความสูงฝ้าเพดาน สูงที่สุด 3.95 เมตร นั่นคือ มีระดับค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักที่ 3.00 เมตร

6.3 จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ระดับความสูงเพดานมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ โดยระดับอาการซึมเศร้ามีค่า (r) เท่ากับ .224 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 แสดงว่ามีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับน้อย นั่นคือระดับความสูงฝ้าเพดานมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่พักอาศัย ซึ่งระดับฝ้าเพดานที่สูงเกินไปอาจจะเพิ่มระดับอาการซึมเศร้าให้กับผู้สูงอายุที่มีภาวะซึมเศร้ามาก่อนให้มีระดับ สูงขึ้น ได้

ผลจากการสำรวจและจากแบบประเมินระดับอาการซึมเศร้า พบว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีระดับอาการซึมเศร้า โดยไม่มีอาการซึมเศร้าระดับรุนแรงมากที่สุด รองลงมาคือ กลุ่มที่ไม่มีอาการซึมเศร้า และกลุ่มที่เริ่มมีอาการหรือมีอาการซึมเศร้าระดับน้อย ซึ่งในการทดสอบสมมติฐานหาความแตกต่างระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุกับระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ พบว่า ระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้า และไม่มีอาการซึมเศร้ามีความแตกต่างกัน โดยระดับอาการซึมเศร้ามีระดับอาการเพิ่มขึ้นเมื่อระดับความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักสูงเกิน 3.00 เมตร อย่างมีนัยสำคัญที่ 0.05

นอกจากนี้ ผลการวิจัยพบว่า ผู้สูงอายุบางรายมีปัญหาความเครียดมาจากปัญหาส่วนตัวสะสมมาแต่เดิม ผู้สูงอายุบางท่านมีปัญหาครอบครัวมาตั้งแต่วัยเด็ก วิถีทำงาน จนเกษียณอายุ และมีอาการซึมเศร้าก่อนเข้าพักที่สถานสงเคราะห์คนชราทั้งแบบรู้ตัวและไม่รู้ตัว จากการสอบถามปัญหาที่ทำให้เกิดความเครียดและพบมากที่สุดคือการต้องอยู่เพียงลำพัง เนื่องจากการสูญเสียของครอบครัวหรือคนใกล้ชิด การหย่าร้าง รองลงมาคือปัญหาในการปรับตัวทั้งจากกฎระเบียบและการอยู่ร่วมกับคนหมู่มาก และการมีโรคประจำตัวที่ทำให้ไม่สะดวกการทำกิจวัตรประจำวันหรือโรคที่ต้องรักษาต่อเนื่อง ทำให้กังวลถึงเรื่องค่ารักษาและรู้สึกกังวลในการเข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อื่นสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ซึ่งจากผลการวิจัยทดสอบหาความสัมพันธ์ระหว่างระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุ และระดับอาการซึมเศร้าของกลุ่มตัวแทนผู้สูงอายุ สรุปผลวิจัยได้ว่า ความสูงของฝ้าเพดานภายในห้องพักมีความสัมพันธ์กับระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุ และผลจากการทดสอบเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุพบว่า ระดับความสูงฝ้าเพดาน (เมตร) ภายในห้องพักผู้สูงอายุมีผลต่อระดับอาการซึมเศร้าของผู้สูงอายุที่แตกต่างกันตามระดับ

อาการซึมเศร้า โดยห้องพักผู้สูงอายุที่ไม่มีอาการซึมเศร้ามีค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพัก 2.84 เมตร ห้องพักผู้สูงอายุที่เริ่มมีระดับอาการซึมเศร้าหรือมีอาการซึมเศร้าระดับน้อยมีค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพัก 3.05 เมตร ห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพัก 3.14 เมตร และห้องพักผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร้ารุนแรงมีค่าเฉลี่ยระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพัก 3.15 เมตร ตามลำดับ

นักวิจัยเชื่อว่าการให้แสงธรรมชาติมีส่วนช่วยฟื้นฟูจังหวะที่เหมาะสมและทำให้สมองมีสมรรถนะที่ดีขึ้น ดังนั้น สิ่งสำคัญที่นักออกแบบควรคำนึงถึงในการออกแบบสถาปัตยกรรมคือ “การออกแบบพื้นที่ที่ซึ่งผู้ใช้พื้นที่สามารถรับรู้และแยกแยะถึงความแตกต่างระหว่างแสงสว่างในเวลากลางวันและกลางคืนได้” [13] การออกแบบสถานที่โดยทั่วไป จึงได้มีการกำหนดระดับขั้นต่ำความสูงของฝ้าเพดาน เพื่อให้ผู้พักอาศัยได้รับแสงธรรมชาติที่พอเพียงส่งผลให้มีสภาพแวดล้อมภายในที่ดีต่อสุขภาพ นอกจากนี้ นักวิจัย Meyers-Levy [2007] [14] ได้ทำการทดสอบถึงผลกระทบของการออกแบบความสูงฝ้าเพดานในระดับที่ต่างกันส่งผลทางด้านความคิด อารมณ์ และพฤติกรรมผู้ใช้พื้นที่อย่างไร เพื่อนำไปใช้ออกแบบให้เหมาะกับพื้นที่การใช้งานของมนุษย์ การทดลองพฤติกรรมมนุษย์โดยให้ทำกิจกรรมภายในห้องที่ระดับความสูงฝ้าเพดานต่างกัน โดยกลุ่มแรก ห้องมีความสูงฝ้าเพดาน 2.5 เมตร และกลุ่มที่ 2 ห้องมีความสูงฝ้าเพดานที่ 3 เมตร ผลการทดลองพบว่า กลุ่มแรกที่ถูกทดลองสามารถควบคุมความคิดและโฟกัสกับวัตถุ ประสงค์ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ดีกว่า ผู้ทดลองกลุ่มที่ 2 ที่ทำกิจกรรมอยู่ในห้องที่มีระดับฝ้าเพดานสูง 3 เมตร ซึ่งผู้ถูกทดลองมีความคิดที่เป็นอิสระแตกต่างกันออกไป แสดงให้เห็นถึง ระดับฝ้าเพดานในระดับความสูงนี้เหมาะกับการออกแบบพื้นที่ที่ต้องการสร้างจินตนาการหรือในด้านความคิดสร้างสรรค์ เช่น ห้องสตูดิโอ ห้องศิลปะ ห้องทำงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ ส่วนระดับความสูงฝ้าเพดานที่อยู่ในระดับ 2.5 เมตร เหมาะกับพื้นที่ที่ต้องการควบคุมความคิดหรือการทำกิจกรรม อาทิ ห้องผ่าตัด ห้องประชุม ห้องเรียน ห้องผู้ป่วยที่มีอาการทางสมอง

นอกจากนี้ยังมีปัจจัยหรือตัวแปรอื่น ๆ ที่ควรคำนึงร่วมด้วย อาทิ การเลือกสีภายในห้องพักจึงควรเลือกสีอ่อนหรือสีกลาง [15] สำหรับในห้องพักผู้สูงอายุไม่ควรเลือกสีที่มีดหรือสว่างเกินไป รวมทั้งขนาดช่องแสง ช่องหน้าต่าง ความกว้างและความลึกของห้องพัก รวมถึงการออกแบบช่องเปิดหรือหน้าต่างภายในห้องพักเพื่อรับแสงธรรมชาติ ซึ่งควรคำนึงอุณหภูมิภายในห้องพัก การเลือกใช้วัสดุช่วยกรองแสงเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศและลดความร้อน ช่วยให้ได้รับแสงธรรมชาติเกิดการรับรู้อารมณ์ที่ดี ดังนั้น การออกแบบระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักผู้สูงอายุที่พอเหมาะเป็นการส่งเสริมการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในที่ดี [10] ส่งผลในการทำกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงการรักษาโรคของเซโรโทนิน ซึ่งเป็นสารฮอร์โมนสร้างความสุขที่จำเป็นและสำคัญต่อร่างกายมากที่สุด ช่วยควบคุมความเครียด หรืออารมณ์ที่ไม่ดี ลดอัตราการเกิดภาวะซึมเศร้า ทั้งนี้ผู้สูงอายุที่มีระดับอาการซึมเศร้าควรเข้ารับการรักษาจากแพทย์ร่วมด้วย

ข้อเสนอแนะและการนำไปใช้ประโยชน์

จากผลการวิจัย การออกแบบระดับความสูงของฝ้าเพดานห้องพักผู้สูงอายุที่มีอาการซึมเศร้าควรมีระดับความสูงฝ้าเพดานที่พอเหมาะในระดับที่ 2.80 เมตร ซึ่งผู้สูงอายุเป็นวัยหลังเกษียณการทำงาน ความสูงฝ้าเพดานที่ระดับ 2.50 เมตร การควบคุมความคิดมากเกินไปซึ่งอาจส่งผลทำให้เกิดความเครียดทางด้านอารมณ์ได้ สอดคล้องกับการทดลองของ Von Castell C. [2017] [16] และไม่ควรออกแบบระดับความสูงฝ้าเพดานภายในห้องพักเกิน 3.00 เมตร ซึ่งหากการคิดจินตนาการของผู้สูงอายุที่ไม่สามารถทำได้หรือทำได้ยาก อาจจะเริ่มทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกผิดหวังเกิดความเศร้าหรือมีระดับอาการซึมเศร้าสูงขึ้น รวมทั้งให้ความรู้สึกคุ้นเคยเหมือนอยู่บ้านเดิมทำให้เกิดความรู้สึกที่อบอุ่นและปลอดภัย จะเห็นว่า

นักวิจัยแนะนำให้นักออกแบบควรเพิ่มการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในอาคารให้เป็นแนวรับการรักษาภาวะซึมเศร้า (Healing Environment) [17] และควรช่วยในเรื่องของแสงสว่างภายในให้ไปในทางบวกส่งผลให้ความรู้สึกที่ดีขึ้น [18] นอกจากนี้ยังช่วยเพิ่มความถี่ที่ผ่อนคลายยังช่วยในเรื่องของมุมมอง การเห็นทัศนียภาพภายนอกหรือพื้นที่สีเขียวที่มีส่วนในการพัฒนาสมองช่วยเพิ่มความถี่ที่ผ่อนคลาย ลดความเครียดไม่ให้เกิดผลเสีย นอกจากนี้ แนวคิดในเชิงปรับพฤติกรรมหรือ Lifestyle ว่ากลุ่มที่มีอาการซึมเศร้าหรือ โรคจิตกึ่งดวงสูง ควรปรับพฤติกรรมหรือ Lifestyle ดังนี้ [6]

1. ควรสัมผัสแสงธรรมชาติให้มากขึ้น โดยเฉพาะแสงในช่วงเช้ากระตุ้นการหลั่งสารเซโรโทนิน ลดภาวะเสี่ยงในการเป็นโรคซึมเศร้า และแสงธรรมชาติไม่มีต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการบำบัดโรคซึมเศร้า
2. การเลือกรับประทานอาหารที่ดีและมีประโยชน์ เช่น ผัก ปลา งาดทานแป้งหรือคาร์โบไฮเดรตเชิงซ้อน งดน้ำตาล และเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
3. การออกกำลังกาย จะช่วยให้ร่างกายมีระบบการหลับนอนที่ดีและยาวนานมากขึ้น ซึ่งพฤติกรรมหรือ Lifestyle แบบนี้เป็นการบำบัดและสามารถช่วยให้ระดับอาการซึมเศร้าดีขึ้น

คำแนะนำในส่วนภาครัฐ

ควรทำการประเมินระดับอาการซึมเศร้าผู้สูงอายุที่พำนักในสถานสงเคราะห์ฯ เป็นประจำทุกเดือน และปรับระดับฝ้าเพดานภายในห้องพักให้อยู่ในระดับที่พอเหมาะคือที่ระดับ 2.80 เมตร และกรณีเป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่เป็นผู้ป่วยติดเตียงหรือเริ่มมีอาการทางสมอง ควรออกแบบฝ้าเพดานภายในห้องพักที่ระดับ 2.50 เมตร เพื่อช่วยให้มีสมาธิในการทำกิจวัตรประจำวันมากขึ้น รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในห้องพักให้สวยงาม สะดวก ปลอดภัย ควรให้มีการออกกำลังกายกลางแจ้งในช่วงเช้าหลังพระอาทิตย์ขึ้น 1 ชั่วโมง และ 1 ชั่วโมงก่อนพระอาทิตย์ตก แทนการออกกำลังกายในอาคาร

ปัญหาและข้อจำกัด

1. การเก็บข้อมูลการทำวิจัยในกลุ่มผู้สูงอายุผู้สนใจทำวิจัยควรคำนึงถึงข้อจำกัดด้านอายุและเวลาของผู้สูงอายุ ซึ่งอาจไม่พร้อมทางด้านร่างกายและสายตา รวมถึงต้องการเวลาพักผ่อนหรือกิจกรรม ผู้ทำวิจัยควรมีการสำรองทั้งเรื่องเวลาและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง
2. การเก็บข้อมูลผู้สูงอายุที่มีอาการป่วยติดเตียงหรือเริ่มมีอาการทางสมองหรือทางจิต ถือว่าเป็นกลุ่มที่มีระดับอาการซึมเศร้าขั้นรุนแรง และเป็นกลุ่มที่ไม่สามารถสื่อสารในการตอบแบบสอบถามได้
3. การสำรวจพื้นที่หรือความคิดเห็นเกี่ยวกับสถานที่ การเลือกสีทาสผนัง หรือเพดาน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการตกแต่งภายในห้องนอนปัจจุบัน ผู้สูงอายุไม่มีความคิดเห็นใด ๆ เพราะเป็นสถานสงเคราะห์ภาครัฐ
4. การทำวิจัยในคน บางสถานที่จะต้องนำเสนอโครงร่างในการทำวิจัยเพื่อขออนุมัติจากที่ประชุมของสถานที่นั้น ๆ อาทิ การเก็บข้อมูลในโรงพยาบาล ควรจะต้องมีแพทย์หรืออาจารย์แพทย์ร่วมทำวิจัย ผู้ทำวิจัยควรทำการเผื่อระยะเวลาในดำเนินการตามขั้นตอน รวมถึงการรอกการอนุมัติจากคณะกรรมการอนุญาตให้ทำการเก็บข้อมูล

เอกสารอ้างอิง

- [1] บุญเรือง ไตรเรืองวรวัฒน์. สถิติผู้สูงอายุฆ่าตัวตายสูงอันดับ 2 อาชีพตำรวจก็ด้วย. [อินเทอร์เน็ต] กรุงเทพฯ : ไทยโพสต์ 2561; [เข้าถึงเมื่อ 19 กันยายน 2561]. เข้าถึงได้จาก : <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=27623>.
- [2] Mercola J. Case study ; Light Therapy Promising for Treating Major Depression. [Internet] 2011. [cited 2017 June 24]. Available from : <http://articles.mercola.com/sites/articles/archive/2011/01/26/light-therapy-promising-for-treating-major-depression.aspx>.

- [3] Sarris J, O-neil A, Coulson EC, Schweitzer I and Berk M. Lifestyle medicine for depression. BMC Psychiatry. 2014; DOI 10.1186/1471-244x.14.107, PMC3998225.
- [4] Kripke FD. Case study : Treating Depression With Light, Brighten Your Life. [Internet] 1997-2013 ; [cited 2017 June 21] Available from : <http://www.brightenyourlife.info/ch3.html>.
- [5] Von Castell C, Hecht H and Oberfeld D. Case study : Measuring perceived ceiling height in a visual comparison task. [Internet]. 2017. [cited 2019 February 28]. Available from : <http://dx.doi.org/10.1080/17470218.2015.1136658>.
- [6] Garcia-Toro M, Ibarra O, Gili M, Salva J, Monzón S, Vives M, et Al. Effectiveness of hygienic-dietary recommendations as enhancers of antidepressant treatment in patients with Depression : Study protocol of a randomized controlled trial 2010. BMC Publish health 2010; 10:404 doi:10.1186/1471-2458-10-404.
- [7] McManamy J. Case study : Depression proofing your home. [Internet] 2016. [cited 2017 June 21] Available from : http://www.mcmanweb.com/depression_home.html.
- [8] Conti L.C., Alvares da Silva-Conforti M. A. A Brief review on epigenetic aspects involved in Depression. 2016 Biology and Medicine 2016; doi: 10.4172/0974-8369.1000315.
- [9] สุวินัย อินทรศักดิ์. การออกแบบภายในโรงพยาบาลสำหรับผู้ป่วยโรคซึมเศร้า กรณีศึกษา : คลินิกโรคซึมเศร้า โรงพยาบาลศรีธัญญา นนทบุรี. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตร สาขาวิชาสถาปัตยกรรมภายในบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง; 2551.
- [10] Ragab M H, Alatik A M, el-Sha'abini M M, and Othman A S. Relationship between indoor environmental physical factors and depression aspects. J Egypt Public Health Assoc. 2000 ; 75 (3-4): 233-43.
- [11] กัญญศิริ จันทร์เจริญ และคณะ. การวิจัยทางพยาบาล : แนวคิด หลักการ และวิธีปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่2. นนทบุรี: สถาบันพระบรมราชชนก สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข; 2552.
- [12] ธรณินทร์ กองสุข, จินตนา ลีจิ่งเพิ่มพูน, พงษ์เกษม ไข่มุกด์ และคณะ. ความน่าเชื่อถือและความเที่ยงตรงของแบบประเมินอาการโรคซึมเศร้าด้วย 9 คำถามเมื่อเทียบกับแบบประเมิน Hamilton Rating Scale for Depression (HRSD-17). [อินเทอร์เน็ต] กรุงเทพฯ : การประชุมวิชาการสุขภาพจิตนานาชาติครั้งที่ 9. 2553; [เข้าถึงเมื่อ 9 มีนาคม 2559] เข้าถึงได้จาก www.sbo.moph.go.th/sbo/singmoph/assets/แบบ2q-8q-9q.doc.
- [13] Figueiro. M. Case study : How rooms and architecture affect mood and creativity. [Internet]. 2009. [cited 2017 June 24] Available from : <http://ounodesign.com/2009/05/02/how-rooms-and-architecture-affect-mood-and-creativity/>.
- [14] Meyers-Levy J, Zhu R. The Influence of Ceiling Height: The Effect of Priming on the Type of Processing That People Use. Journal of consumer research, Inc. 2007; Vol. 34 August 2007. 0093-5301/2007/3402-0005.
- [15] Huff J., Streit M. (n.d.). Case study : The psychological effects of color theory when applied to environmental lighting. [Internet]. 2013. [cited 2017 June 24] Available from : http://jenniferhuff.weebly.com/uploads/2/4/4/5/.../bringing_light_to_feelings.docx.
- [16] Silvis J. Case study : Interior Design Use in Alleviating Depression and Anxiety. [Internet]. 2012. [cited 2017 June 24]. Available from : <http://www.healthcaredesignmagazine.com/architecture/interior-design-use-alleviating-depression-and-anxiety/>.

- [17] Serrano-Ripoll M J, Oliván-Blázquez B, Vicens-Pons E, Roca M, Gili M, Vives M, et. Al. How to make lifestyle change recommendations in Major Depression. *Journal of Yoga & Physical Therapy* 2014; 5:203 DOI : 10.4172/2157-7595,1000203.
- [18] Elqahtani AL, Elgizawi L. Colour sustainability in Hospitals Interior Spaces. Saudi Arabia, Princess Noura Bent Abdel-Rahman University; 2015. Egypt, Mansoura University; 2015.

การพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย

Developing an Active Learning Model Utilizing Problem-Based Learning to Enhance the Competence of Non-formal Education Students

ณัฐกร ดวงพระเกษ*

Nathakorn Duangprakesa*

สาขาวิชาพื้นฐานวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
Division of Foundation of Teaching Profession, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: nathakorn.2519@gmail.com

Received: 3 December 2018, Revised: 14 January 2019, Accepted: 6 February 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย 2) ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย และ 3) ศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบ การจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย กระบวนการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการตามแนวคิด การวิจัยและพัฒนา (Research and Development) ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะ นักศึกษาการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ประกอบด้วย (1) หลักการ (2) วัตถุประสงค์ (3) เนื้อหาและ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และ (4) การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ และประกอบด้วยขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 7 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นตอนเตรียมผู้เรียน (2) ขั้นตอนการค้นปัญหา (3) ขั้นตอนวิเคราะห์ปัญหา (4) ขั้นตอนวางแผนงาน (5) ขั้นตอนดำเนินงาน (6) ขั้นสรุป และ (7) ขั้นประเมินผล 2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหา เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ มีความเหมาะสมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44, S.D. = 0.70$) และค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (E_1 / E_2) เท่ากับ 86.70/81.17 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ (80/80) 3) ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ปัญหา เป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า 1) คะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน ในภาพรวมหลังการจัดการ เรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาการศึกษานอกระบบและ

การศึกษาตามอัธยาศัย ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.70) และ 3) ผลการประเมินการสอบถามเจตคติในภาพรวม หลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.64)

คำสำคัญ: การจัดการเรียนรู้ การเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

Abstract

The study aimed to 1) develop an active instructional model utilizing problem-based learning to enhance the competence of non-formal educational students; 2) explore its efficiency; and 3) validate its effectiveness in terms of the learning achievement of students' cooperative learning and attitudes towards this model. Using research and development activities, the study was conducted using the following four phase process: 1) The exploration of fundamental data for the instructional model, 2) The planning of the active instructional model, 3) The implementation of the active instructional model, and 4) The completion of active instructional model.

The research findings were as follows: 1) The active learning model utilizing problem-based learning to enhance the competence of non-formal educational students was developed with four major elements, namely, principles, objectives, teaching and learning, feedback and assessment. Its instructional steps of problem-based learning consisted of (1) preparation by students, (2) problem scenarios, (3) problem analysis, (4) task planning, (5) task performance, (6) task conclusion, and (7) evaluation. 2) The active instructional model was developmentally tested and found that it was appropriately constructed, as evaluated by five experts, with an IOC between 0.60-1.00, and its efficiency, as measured using (E_1/E_2) formula, was 86.70/81.17 under the 80/80 criterion. 3) The effectiveness of the active learning model after the implementation were as follows: (1) the mean score of the posttest was significantly higher than the pretest at the level of .05; (2) all dimensions from the cooperation of the learning survey was rated as high with the mean of 4.44 and the standard deviation at 0.70, and (3) the overall score from the satisfactory survey of the students was also high with the mean of 4.43 and the standard deviation at 0.64.

Keywords: learning and teaching, problem-based active learning, non-formal education

บทนำ

สาระสำคัญในยุทธศาสตร์ที่ 3 ของแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ที่ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงในบริบทโลกและภูมิภาคแบบก้าวกระโดดทำให้มีความจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมให้กับคนทุกช่วงวัยให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันที่ผู้คนเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ หลายด้านตลอดเวลา ซึ่งบางปัญหาก็สามารถแก้ไขได้ แต่บางปัญหาก็แก้ไขยาก (Ill-defined problems) [1] ให้มีการพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีทักษะและคุณลักษณะพื้นฐานของพลเมืองไทย รวมถึงการพัฒนาและส่งเสริมสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทุกระดับทั่วโลกในปัจจุบันที่กำลังเน้นการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียนให้มีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน ทั้งทางด้านคุณธรรมและความเป็นพลเมืองดีของประเทศ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการงานอาชีพที่มีประสิทธิภาพและการดำรงชีวิตได้อย่างเป็นสุขในสังคม

ในการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพนั้นจะต้องเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ทำและสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลาทุกสถานที่ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน ซึ่งแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้หลักสูตรการศึกษาอกระบบระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ให้โอกาสทางการศึกษากลุ่มเป้าหมายที่ออกจากกระบบโรงเรียนด้วยเหตุผลต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเพราะความยากจน ข้อจำกัดทางด้านร่างกายสติปัญญา สังคม รวมทั้งอยู่ในถิ่นทุรกันดารห่างไกล [2]

จากรายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระหว่างปี 2553-2554 [3] และข้อมูลจากรายงานการศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาหลักสูตรการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ระหว่างปี 2552-2553 พบว่า มีนักศึกษา กศน. ทุกระดับไม่จบการศึกษาร้อยละ 36 ซึ่งสาเหตุของการมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ และสาเหตุที่ไม่ประสบความสำเร็จในการศึกษาของนักศึกษา กศน. ส่วนหนึ่งมาจากการจัดการเรียนรู้ เช่น 1) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอนไม่สอดคล้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของผู้เรียน [4] 2) บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ที่ส่วนใหญ่ผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทอยู่ตลอดเวลา ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสได้พูดและแสดงความคิดเห็นเท่าใดนัก ส่งผลให้ผู้เรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นต่อที่ชุมชนหรือสาธารณะและบางคนไม่รู้จักวิธีการแสดงความคิดเห็น 3) บรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียนที่ผู้สอนต้องสอนเนื้อหาให้ทันตามหลักสูตร ซึ่งมีเนื้อหามากมาย และบางอย่างเป็นสิ่งที่ผู้เรียนคิดว่าไม่มีความจำเป็นหรือสัมพันธ์ต่อชีวิตของเขาและ 4) ความรีบเร่งในการสอนของผู้สอนจนไม่มีเวลาที่จะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม ทำให้ขาดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นและทำให้ผู้เรียนไม่สามารถนำความรู้ที่ได้เรียนมาแก้ไขปัญหาาร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ [5] ซึ่งลักษณะในการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เน้นไปที่ผู้สอนเป็นส่วนใหญ่

ทั้งนี้ การที่ผู้เรียนจะสามารถสร้างองค์ความรู้ได้เองนั้น ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนอบรมให้มีสมรรถนะ (Competency) [6] หรือคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความรู้ ทักษะและเจตคติ [7] และในการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเช่นนั้น ได้ 1) ต้องจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้คิด ได้ทำ ได้เผชิญกับปัญหา และสามารถจัดการกับปัญหา ได้ใช้ประสบการณ์ของตน ซึ่งแตกต่างกันจากสถานการณ์ต่าง ๆ 2) มีการแสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ได้อย่างสะดวก สามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา ทุกสถานที่ทั้งในและนอกระบบโรงเรียน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ได้และ 3) สามารถทำให้ผู้เรียนเป็นผู้มีความกระตือรือร้นในสิ่งที่ตนอยากเรียนรู้ แล้วค้นคว้าแสวงหาความรู้เพิ่มเติม เชื่อมโยงความรู้เดิมและประสบการณ์เดิม ผสานกับความรู้นิวเจนสร้างสรรค์เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ [8][9] ดังนั้น จึงสรุปได้ว่าการพัฒนาให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในด้านต่าง ๆ ได้นั้นจะต้องเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง ค้นหาความรู้ด้วยตัวเองจนค้นพบความรู้และรู้จักสิ่งที่ค้นพบ เรียนรู้วิเคราะห์ต่อจนรู้จริงว่าสิ่งนั้นคืออะไร มีความสำคัญมากน้อยเพียงไร

รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ผู้สอนอาจนำมาใช้เพื่อส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนมีหลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง รูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ที่เริ่มต้นจากปัญหาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดวิเคราะห์และคิดแก้ปัญหาและแสวงหาความรู้เพื่อค้นพบคำตอบเพื่อให้เกิดความเข้าใจในรายละเอียดของปัญหาและผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวนี้ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง เนื่องจากความรู้และกระบวนการที่ได้มาซึ่งความรู้เกิดขึ้นด้วยตัวผู้เรียนเอง บทบาทของการเรียนรู้จึงอยู่ที่ผู้เรียนเป็นหลัก ผู้สอนเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำเท่านั้น [10] และเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมสอดคล้องกับแนวทางในการส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน โดยเริ่มต้นจากสถานการณ์ต่าง ๆ (Situations) ที่มาจากความสนใจและ

ความต้องการของผู้เรียนเป็นหลักสำคัญ [11] และให้ความสำคัญกับปัญหาที่สอดคล้องกับความเป็นจริง เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้ปฏิบัติจริง เพื่อสามารถนำความรู้ที่ได้ไปปรับประยุกต์ใช้ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องอย่างมีความหมาย กระตือรือร้นและเป็นผู้แสวงหาความรู้ตลอดเวลาด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ (Active Learning) [12] ผู้เรียนลงมือกระทำมากกว่าการฟังเพียงอย่างเดียวโดยการอ่าน การเขียน การโต้ตอบและการวิเคราะห์ปัญหา รวมไปถึงการใช้กระบวนการคิดขั้นสูง ได้แก่ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินค่า ซึ่งจะช่วยให้สามารถเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น [13]

สรุปว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้ผู้เรียน ได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้เรียนเกิดความต้องการที่จะศึกษาหาความรู้จากการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้เรียน ผู้สอน ชุมชน สิ่งแวดล้อม ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยเน้นไปที่การฝึกฝนการใช้กระบวนการคิด สังเกต วิเคราะห์ พุด ฟัง สื่อสาร การตั้งคำถาม คำตอบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น มีการตัดสินใจที่ดีและสามารถเรียนรู้ทำงานร่วมกันรวมทั้งการนำทักษะที่ได้ในการแก้ปัญหา ไปใช้ในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะ (ความรู้ ทักษะและเจตคติ) เพื่อที่จะ ได้ส่งผลกระทบต่อสิ่งไปทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาการศึกษานอกระบบหรือนักศึกษา กศน. เพิ่มมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย โดยมีความมุ่งหมายในการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาการศึกษานอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาการศึกษานอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัย ใน 3 ด้าน คือ 3.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3.2 ทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน 3.3 เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้

ความสำคัญของการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัย มีความสำคัญต่อผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย
2. ผลที่ได้จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานจะช่วยให้ นักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษิตตามอัธยาศัย ได้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาร่วมกัน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้ร่วมกัน
3. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัยที่พัฒนาขึ้นจะเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนการศึกษานอกระบบและการศึกษิตตามอัธยาศัย ในการนำไปเป็นแนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ในบริบทอื่นๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชัยใหญ่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ในปีการศึกษา 2559 จำนวน 878 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชัยใหญ่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ในปีการศึกษา 2559 กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.2.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองหาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชัยใหญ่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ คือ นักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชัยใหญ่ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2559 ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ การใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ สมรรถนะของนักศึกษาศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ประกอบด้วย

- 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2) ทักษะการเรียนรู้ร่วมกัน
- 3) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากเอกสารเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี รูปแบบการจัดการเรียนรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสำรวจและวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ

2. การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนรู้และการวัดและประเมินผล แล้วทำการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน และนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (E_1/E_2) โดยใช้เกณฑ์ 80/80 เพื่อให้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสำหรับนำไปทดลองจริง

3. การหาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นการนำไปทดลองใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอชัยใหญ่ โดยการวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียน การประเมินทักษะการเรียนรู้ร่วมกันและเจตคติต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้

4. การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นขั้นตอนสุดท้ายในการปรับปรุงแก้ไข

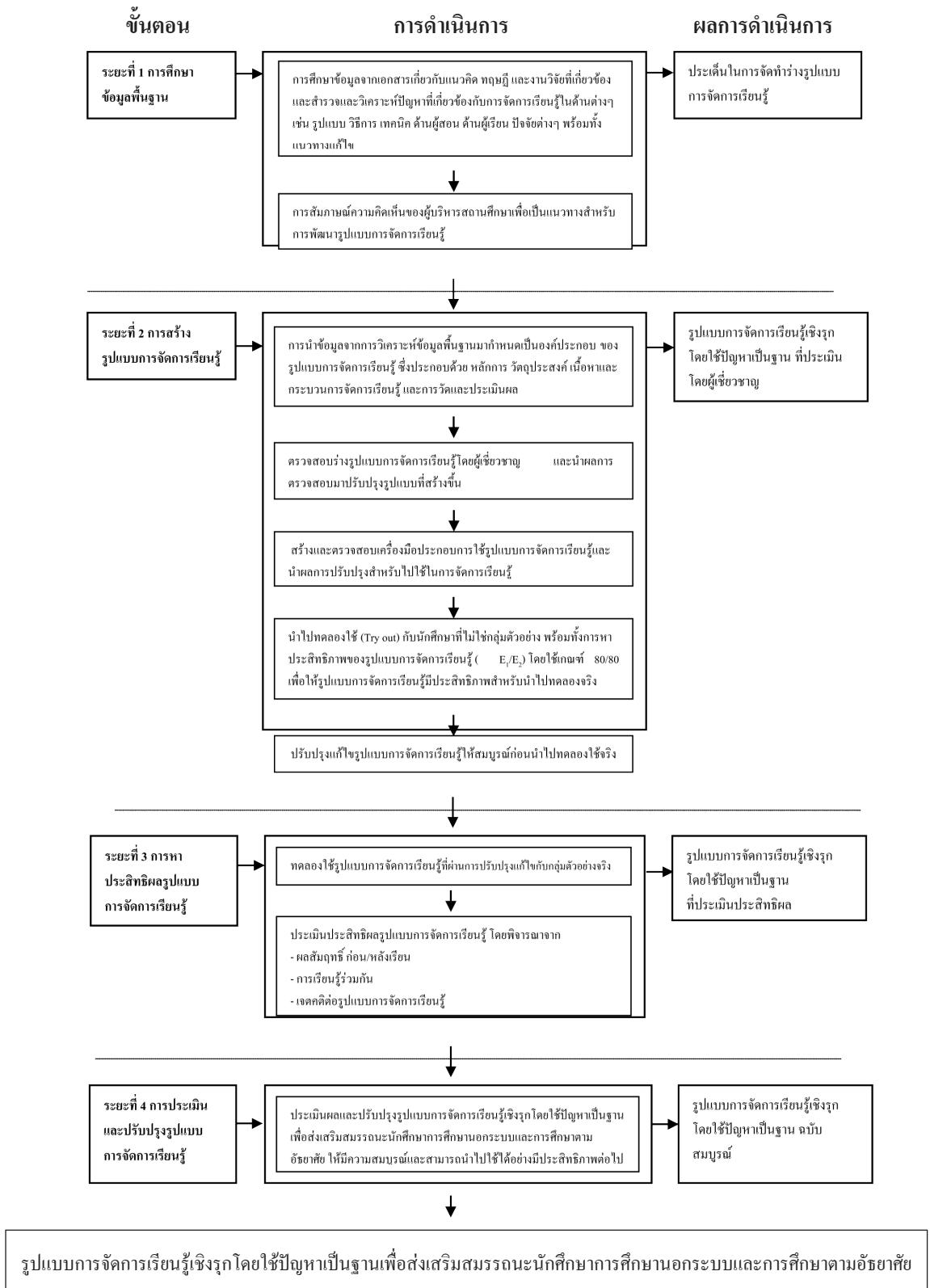

Figure 1 The process of research and development.

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหาและกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 4) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ มีผลการประเมินคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.70)

2. ผลการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มีดังนี้

2.1 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังเรียน พบว่าคะแนนเฉลี่ยของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่าง มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.53 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 13.73 คะแนน

2.2 ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ร่วมกันในภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.70)

2.3 ผลการสอบถามเจตคติในภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.64)

อภิปรายผล

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ที่พัฒนาขึ้นมามีประสิทธิภาพสอดคล้องกับองค์ประกอบผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของนักศึกษา ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเรียนรู้ร่วมกันและเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้นี้ได้พัฒนาขึ้นอย่างถูกต้องเป็นระบบตามกระบวนการของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) [14], [15] ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนที่ 3 การหาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ และขั้นตอนที่ 4 การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กล่าวคือ อันดับแรกผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพและปัญหาของการจัดการเรียนรู้นอกกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยและ พบว่า 1) นักศึกษามีระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ 2) นักศึกษาไม่จบการศึกษา 3) การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้เฉพาะด้าน 4) ครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 5) เนื้อหาการเรียนรู้ไม่สอดคล้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของนักศึกษา 6) นักศึกษาขาดความรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมาย ขาดความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและขาดทักษะในการแสวงหาความรู้ ทำให้ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งข้อมูลนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธิดี พึ่งเพชร [16] ที่ได้ทำการศึกษาความต้องการของนักศึกษา การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยในอำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 341 คน และจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน จัดให้มีระบบการให้คำปรึกษา การบริการเพื่อแก้ปัญหาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และส่งเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มของคนในชุมชนเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้านการศึกษาต่อเนื่อง การพัฒนาทักษะชีวิต การเสริมสร้างสุขภาพ การแก้ปัญหาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และใช้แหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ นอกจากนั้นผู้วิจัยได้นำผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ

การจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนการศึกษานอกระบบ หรือนักศึกษา กศน. ใน 4 ด้าน คือ 1) การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการ 2) การพัฒนาคุณภาพครูผู้สอน 3) การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ และ 4) การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ไปใช้เป็นแนวทางในการสร้างต้นแบบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษากิจการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย

2. ขั้นตอนต่อไปหลังจากที่ได้ต้นแบบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษากิจการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยแล้ว ได้นำต้นแบบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญว่ามีคุณภาพก่อนที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์จริง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องขององค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้เท่ากับ 0.78 โดยความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่สรุปผลเกณฑ์การประเมินถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่สอดคล้องและใช้ได้ คือ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 แสดงว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษากิจการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพมากพอที่จะนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ให้ผู้เรียนมีความรู้ ความสามารถตามความคาดหวังของผลการจัดการเรียนรู้ได้ ซึ่งสอดคล้องกับพัชรี ศรีสังข์ [17] ที่ว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการจัดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้อาจจัดเป็นกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์หรือได้ฝึกหัดหรือได้กระทำโดยได้รับการเสริมแรงอย่างมีประสิทธิภาพสัมพันธ์กันอย่างต่อเนื่องและประสานงานกันเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมเกิดขึ้นอย่างค่อนข้างถาวรกับผู้เรียนตามขีดความสามารถที่มี ได้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ และทั้งนี้ได้สอดคล้องกับผลงานของจิราภา อรรถพร [18] ที่ได้พัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนารูปแบบ จำนวน 5 คน และผู้เชี่ยวชาญในการประเมินรูปแบบ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และแบบประเมินรูปแบบฯ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 9 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) บทบาทผู้สอน 2) บทบาทผู้เรียน 3) ระบบจัดการเรียนรู้ 4) เนื้อหาของบทเรียน 5) การสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 6) การติดต่อสื่อสารผ่านเทคโนโลยี 7) กระบวนการส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ 8) การสะท้อนการเรียนรู้ของผู้เรียน และ 9) การวัดและประเมินผล โดยรูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้มี 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นศึกษาค้นคว้า 2) ขั้นเชื่อมโยงปัญหา 3) ขั้นระดมสมอง 4) ขั้นสังเกตการณ์ และ 5) ขั้นสะท้อนคิด ดังนั้น การประเมินรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยผู้เชี่ยวชาญเป็นมาตรการหนึ่งที่ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพได้

3. หลังจากการปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผลการทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษากิจการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยที่คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 11.53 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 13.73 คะแนน ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการฝึกฝนการใช้กระบวนการคิด สังเกต วิเคราะห์ พุด ฟัง และสื่อสารด้วยการตั้งคำถาม หากคำตอบ จึงทำให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำเป็นและแก้ปัญหาเป็น ซึ่งผลที่ได้นี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของศราวดี ชันคำหมื่น [19] ได้ศึกษา การประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกวิชาฟิสิกส์ เรื่อง สภาพสมมูลสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาเพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยเปรียบเทียบความคงทนการเรียนรู้วิชาฟิสิกส์ เรื่องสภาพสมมูลระหว่างการเรียนรู้เชิงรุกกับการเรียนรู้แบบปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 74 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง จำนวน 39 คน และกลุ่มควบคุม จำนวน 35 คน โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้

เชิงรุกแบบจับคู่ร่วมคิดและห้องปฏิบัติการแห่งการค้นพบด้วยวงจรการเรียนรู้แบบ PODS เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกและแบบวัดผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกนี้ทำให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนมากขึ้นและพบว่า กลุ่มนักเรียนที่ได้เรียนรู้เชิงรุกมีความคงทนในการเรียนรู้สูงกว่านักเรียนที่เรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และแสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้เชิงรุกช่วยพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดีกว่าการเรียนรู้แบบปกติ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของอภรณ์ แสงรัศมี [20] ที่ศึกษาผลการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตัวเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจ ต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งเป็นวิจัยเชิงกึ่งทดลอง ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่านักเรียนที่เรียน ด้วยวิธีการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยของลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองหลังการเรียนรู้อีกสูงกว่านักเรียนที่เรียน ด้วยวิธีการเรียนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมหลังการเรียนไม่แตกต่างจากนักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบปกติ นอกจากนี้ ยังพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในระดับมาก

นอกจากนี้ ผลการประเมินทักษะการเรียนรู้ร่วมกันในภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.70) สอดคล้องกับค่ากล่าวของเพียเจต์ [21] ที่ว่ากระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นประสบการณ์เฉพาะตนและเป็นประสบการณ์ที่ผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำ (Acting-on) กับข้อมูลทั้งหลายที่รับเข้ามา มิใช่เป็นเพียงผู้รับข้อมูล (Taking-in) เท่านั้น ดังนั้น การเรียนรู้ร่วมกันจึงเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้ผู้เรียนมีการพึ่งพาอาศัยกันในการเรียนรู้ มีการปรึกษาหารือกัน มีการสร้างความสัมพันธ์ต่อกัน มีการวิเคราะห์และเรียนรู้ร่วมกันและต้องปรับใช้กับสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับผลการวิจัยของลูคัส [22] ที่ได้ศึกษาการจัดการเรียนเชิงรุกที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและประสิทธิภาพส่วนบุคคลของนักศึกษามหาวิทยาลัย โดยทำการศึกษาในกลุ่มนักศึกษา 16 คน ที่ลงทะเบียนวิชาพีชคณิตโดยใช้การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานกับกลุ่มนักศึกษาอีก 27 คน ที่ใช้แบบบรรยาย เมื่อนำผลการเรียนมาเปรียบเทียบ พบว่า นักศึกษาที่ใช้การสอนแบบใช้ปัญหาเป็นฐานมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าการสอนแบบบรรยาย และสอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริพร มโนพิเชษฐวัฒนา [23] ที่ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาการพัฒนาแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบางพลีราษฎร์บำรุง จังหวัดสมุทรปราการ และโรงเรียนจิตรธรรมสาธิต กรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบประเมินรูปแบบการจัดการเรียนการสอน แผนการเรียนรู้ แบบวัดผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน แผนผังมโนทัศน์ แบบประเมินทักษะการปฏิบัติของผู้เรียน แบบสังเกตพฤติกรรมและบรรยากาศของการเรียนการสอน แบบบันทึกการเรียนรู้ของผู้เรียน แบบบันทึกการสอนของผู้สอน แบบสอบถามความคิดเห็นของผู้เรียน และแบบวัดสังคมมิติ ผลการวิจัยพบว่า ได้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนอยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมาก ($\bar{X} = 4.80$) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามรูปแบบฯ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ขั้น ปฏิสัมพันธ์ในการทำงานร่วมกันของผู้เรียนมีการพัฒนาที่ดีขึ้นและผู้เรียนที่ได้เรียนตามรูปแบบฯ มีความคงทนในการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังพบว่า การเรียนการสอนตามรูปแบบฯ ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบร่วมกันในการเรียนรู้ ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้เรียน และผู้เรียนมีความสุข สนุกกับการเรียนวิทยาศาสตร์ สรุปผลจากกระบวนการวิจัยและพัฒนาแบบฯ ในครั้งนี้ทำให้ได้รูปแบบฯ ฉบับที่สามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ส่วนผลการสอบถามเจตคติในภาพรวมหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.64) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานของโอริฮานและรอฮาน [24] ที่ได้วิจัยผลการเรียนรู้เชิงรุกโดยเน้นปัญหาเป็นหลักที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ มโนทัศน์ทางวิทยาศาสตร์และเจตคติของนักเรียน โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ข้อมูลเชิงปริมาณได้จากรูปแบบการทดสอบกลุ่มตัวอย่างและหลังการทดลอง ข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการวิเคราะห์เอกสาร การศึกษาวิจัยนี้ดำเนินการกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2547-2548 จำนวน 50 คนในโรงเรียนของรัฐอิสตันบูล ขั้นตอนการสอนใช้เวลาเรียน 30 ชั่วโมง ในการวิจัยนี้ใช้เครื่องมือวัด 3 แบบคือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์คำถามปลายเปิดและแบบวัดเจตคติ ค่าสัมประสิทธิ์ความน่าเชื่อถือของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคำนวณเป็นค่าความแปรปรวนแบบ KR 20 = 0.78 ค่า Cronbach ของเจตคติเท่ากับ 0.89 ในขณะที่หัวข้อเรื่องได้รับการสอนบนพื้นฐานของการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นหลัก ส่วนวิธีการสอนแบบปกติถูกใช้ในกลุ่มควบคุมจากการรวบรวมข้อมูลและการประเมินผลการวิจัย พบว่า การใช้แบบการเรียนรู้ที่ใช้ปัญหาเป็นหลักสามารถกำหนดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและเจตคติต่อวิชาวิทยาศาสตร์ได้ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบเน้นปัญหาเป็นหลักมีผลต่อการพัฒนาแนวคิดเชิงบวกของนักเรียน และทำให้มีความเข้าใจผิดในระดับต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลจากการวิจัยนี้ไปปฏิบัติ มีดังนี้

1. รูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมสมรรถนะนักศึกษา การศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนี้ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสามารถนำไปใช้จัดกิจกรรมการเรียนรู้และประยุกต์ใช้ในรายวิชาอื่น ๆ ได้ตามความเหมาะสมและผู้สอนควรให้ความสนใจในการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ต่าง ๆ เพิ่มเติม

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษาการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยหรือ กศน. โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำนักงานส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยควรจัดทำเป็นนโยบายในการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในลักษณะของกิจกรรมเสริมหรือสอดแทรกในรายวิชาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

1. ควรมีการวิจัยติดตามผลนักศึกษาการศึกษาจากระบบ หรือ นักศึกษา กศน.กลุ่มตัวอย่างที่ได้ทดลองใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะการเรียนรู้ร่วมกันและเจตคติเป็นอย่างไร มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไรในการส่งเสริมสมรรถนะภายหลังเสร็จสิ้นจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้

2. ควรมีการบันทึกหลังการสอนเพิ่มมากขึ้นเพื่อบันทึกข้อดี-ข้อด้อยของแผนการจัดการเรียนรู้ในแต่ละสัปดาห์ เช่น เวลาสอนที่กำหนดไว้ในแต่ละเรื่องมากหรือน้อยไปเนื้อหาเหมาะสมหรือไม่เพียงใด สื่อการสอน การวัดผลประเมินผล และอื่น ๆ ที่ระบุในแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมหรือไม่ สามารถจัดการเรียนรู้ได้ตามแผนที่วางไว้หรือไม่อย่างไร นักศึกษานสนใจ ตั้งใจและมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มากน้อยอย่างไร นักศึกษารับรู้และเข้าใจในกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้มากน้อยเพียงใด ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งด้านของนักศึกษา สื่อ อุปกรณ์ และผู้สอน และระบุการแก้ไขปัญหานั้นนำมาใช้ระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมถึงผลที่ได้รับจากการแก้ไขปัญหานั้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชาญชัย อินทรประวัตติ. รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการคิด. นครราชสีมา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล; 2559.
- [2] ชัยยศ อิ่มสุวรรณ. กศน. กับบทบาทในการส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต.[อินเทอร์เน็ต]. 2554, 18 พฤษภาคม. [เข้าถึงเมื่อ 20 สิงหาคม 2559]. เข้าถึงได้จาก : <http://202.143.137.105/app0529/Article.htm>
- [3] สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชัยภูมิ. รายงานการติดตามและประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอนการศึกษานอกระบบโรงเรียนปี 2552-2553. ชัยภูมิ; 2555.
- [4] กลุ่มพัฒนาการศึกษานอกโรงเรียน. คู่มือการศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกระบบ พ.ศ. 2554. กรุงเทพฯ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2554; 2554.
- [5] กระทรวงศึกษาธิการ. จุดเน้นและกลยุทธ์การดำเนินงานการศึกษานอกโรงเรียนประจำปีงบประมาณ 2558. กรุงเทพมหานคร: รั้งมีการพิมพ์; 2558.
- [6] Gardner, J. W. On leadership. New York: Free Press; 1991.
- [7] สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ความรู้ ความสามารถ ทักษะและสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับตำแหน่ง. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน; 2546.
- [8] นุสรรา สกลนุกรกิจ. การเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อการพัฒนาคนมัธยมและสังคม. ภาควิชาการศึกษาตลอดชีวิต คณะครุศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554.
- [9] อมรรักษ์ สวนชูผล. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง เรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับนักเรียนการศึกษานอกโรงเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2554.
- [10] ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. การพัฒนาการคิด. พิมพ์ครั้งที่ 5 ฉบับปรับปรุงใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ห้างหุ้นส่วนจำกัด 9119 เทคนิคพรินติ้ง; 2556.
- [11] สุวัฒน์ วัฒนวงศ์. จิตวิทยาเพื่อการฝึกอบรมผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ: วี. พรินท์; 2544.
- [12] เนาวนิตย์ สงคราม. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานด้วยการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อการสร้างองค์ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนิสิต นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์บัณฑิตในสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ. ทุนอุดหนุนงบประมาณแผ่นดิน. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555.
- [13] Dunn, Rita; & Dunn, Kenneth. Practical Approach to Individualizing Staff Development for Adults Westport. Praeger Publishers; 1998.
- [14] ทิศนา แจมมณี. ศาสตร์การสอน. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ด้านสุทธการพิมพ์ จำกัด; 2548.
- [15] Joyce and Weil. Models of teaching. London: Prentice Hall; 1986.
- [16] ชิติ พึ่งเพียร. ความต้องการการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยของประชาชนเทศบาลตำบลโพสะ อำเภอเมือง จังหวัดอ่างทอง[ปริญญาานิพนธ์ กศ.ม.สาขาวิชาการศึกษาระดับปริญญาตรี]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.; 2554.
- [17] พัชร ศรีสังข์. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้วิชาจิตวิทยาสังคม โดยใช้ชุมชนและประสบการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์[ปริญญาานิพนธ์ กศ.ด. (การวิจัยและพัฒนาหลักสูตร)]. กรุงเทพฯ:

- บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2551.
- [18] จิรภา อรรถพร. การพัฒนารูปแบบการสอนเชิงรุกออนไลน์เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ของนิสิตปริญญาบัณฑิต [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
- [19] สราวุธ ชันคำหมั่น. การประยุกต์ใช้รูปแบบการเรียนรู้เชิงรุกวิชาฟิสิกส์ เรื่องสภาพสมดุลสำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา. [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต]: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี; 2553.
- [20] อภรณ์ แสงรัสมิ. ผลของการเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นหลักต่อลักษณะการเรียนรู้ด้วยตนเองผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2543.
- [21] ทิสนา แจมมณี. ศาสตร์การสอน. องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ฉบับปรับปรุง; 2555.
- [22] Lucas, S. Active Learning: Cooperation in the College Classroom. Edina, MN: Interaction Book Company; 1999.
- [23] สิริพร มโนพิเชษฐ์วัฒนา. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์แบบบูรณาการที่เน้นผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น เรื่อง ร่างกายมนุษย์ [วิทยานิพนธ์การศึกษาดุสิตบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2547.
- [24] Orhan, Ruhan. The Effects of Problem-Based Active Learning in Science Education on Students' Academic Achievement, Attitude and Concept Learning. Marmara University Istanbul, Turkey; 2007.

ประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการสุขภาพและสวัสดิการสังคม ของคนพิการทางสายตา ศูนย์ฝึกอาชีพของหญิงตาบอดสามพราน จังหวัดนครปฐม

Experience of Health Services Information and Social Welfare Perception among Visual Disability People at Vocational Training Centers in the State of the Blind Women of Sampran Nakorn-pratom Province

สุศิริ ประสมสุข^{1*}, ธิติพร สุวรรณอำภา¹, วรณไพโร แยมมา¹, สุพัตรา นุตรัภย์¹ และ กัลยา แก้วสม¹
Suksiri Prasomsuk^{1*}, Thitiporn Suwanampa¹, Wannaprai Yamma¹, Supratra Nutarak¹ and Kalaya Kaewsom¹

¹สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Department of Community Health Nursing, Faculty of Nursing, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: suksiridrko@gmail.com

Received: 25 November 2018, **Revised:** 12 October 2018, **Accepted:** 07 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยเชิงคุณภาพนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตาโดยศึกษาหญิงพิการทางสายตาในศูนย์ฝึกอาชีพหญิงตาบอดสามพราน กลุ่มคนให้ข้อมูลหลัก จำนวน 8 คน ประกอบด้วย หญิงพิการทางสายตาอายุอยู่ในช่วง 18 – 30 ปี ผลการวิจัยพบว่า สภาพชีวิตและทัศนคติ สภาพความดี้อยโอกาส ของหญิงพิการทางสายตาที่ศึกษาทั้งหมดมีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ครอบครัวมีฐานะยากจน อยู่ในชนบท ซึ่งทั้งหมดพิการมาตั้งแต่เกิด โดยส่วนใหญ่เป็นโรคจอประสาทตาเสื่อม และจากการเกิดอุบัติเหตุ คนพิการทางสายตา ประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารทางด้านสุขภาพพบว่า 1) ขาดระบบบริการสุขภาพและข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพที่ดีพอ 2) ไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ทางสังคม แต่ละคนแสวงหาแนวทางการรักษา จึงส่งผลให้การเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐยังไม่เพียงพอ จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ควรมีการต่อยอดจากงานวิจัยไปสู่การค้นหาข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน และนำมาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในบริบทของสังคมไทย

คำสำคัญ: ประสบการณ์ คนพิการทางสายตา การรับรู้ข่าวสารด้านบริการสุขภาพ

Abstract

This qualitative research aims to study the accessing to health services information and social welfare among visually impaired people by a study of people with disabilities in many different types of visual disabilities in the vocational training center, a blind woman, Rose garden. The eight key-informants composed of blind-women with age between 18-30 years.

The results showed that their general characteristics come from poor rural families and all of them had congenital blindness and were gotten accident with their eyes. The experience of health service information perception was 1) lack of information on health and health care system, and 2) they cannot access to health resources and each informant seek self-care by themselves. As a result, health services accessibility of the state is not enough. Suggestion of this study there should be further investigated to find the up to date information to be as guidelines for participatory action research study in the context of society.

Keywords: experience, visual disability people, health services information perception

บทนำ

มนุษย์เกิดมาต่างมีความแตกต่างกัน บางคนเป็นหญิงบางคนเป็นชาย ต่างเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ ความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจจึงเกิดประเด็นปัญหาการเหลื่อมล้ำ ความไม่เท่าเทียมทางสังคม รวมทั้ง “ความพิการ” ทางร่างกายที่เกิดขึ้น ความไม่เท่าเทียมนี้ส่งผลต่อการเข้าถึงบริการทางสุขภาพของคนพิการที่เห็นได้ชัดเจน เช่น ทางกายภาพ สุขภาวะและสภาพแวดล้อม การสื่อสาร ข้อมูลข่าวสาร สิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง “คนพิการ” ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 หมายถึง บุคคลที่มีข้อจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน เนื่องจากมีความบกพร่องทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสาร เป็นต้น สิ่งที่เป็นปัญหาหนักที่สุดสำหรับคนพิการทางสายตาคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารทั้งทางด้านข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ อาทิ ข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพ และสิทธิทางด้านสุขภาพ อาทิ ถ้าหากได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ถึงแม้เราจะได้ยินเสียงหากแต่เราก็ไม่สามารถอ่านตัวอักษรที่วิ่งขึ้นหน้าจอได้ เพราะไม่มีการสื่อสารผ่านเสียงหรือเป็นตัวอักษรก็จะทำให้เราพลาดข้อมูลตรงส่วนนั้นไป [1]

แม้ว่าคนพิการจะได้รับสิทธิประโยชน์ดังกล่าว แต่ในปัจจุบันก็ยังประสบปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยที่บริการด้านสุขภาพในสังคมไทยจะเป็นในลักษณะรัฐสวัสดิการเป็นส่วนใหญ่ ตัวหลักประกันสุขภาพเอง และระบบบริการสุขภาพในปัจจุบันยังมีปัญหาทำให้คนพิการส่วนหนึ่งเข้าไม่ถึง และได้รับประโยชน์แห่งรัฐไม่ทั่วถึงและเท่าเทียมกัน จากการศึกษาของสุขศิริ ประสมสุข [2] พบว่า คนพิการครึ่งหนึ่งได้รับสวัสดิการจากรัฐ ส่วนอีกครึ่งหนึ่งไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐบาลจากรัฐ และยังพบอีกว่าคนพิการที่ไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐนั้น ต้องช่วยเหลือตัวเองเวลาเจ็บป่วย ส่วนเหตุปัจจัยที่ทำให้คนพิการไม่ได้รับสวัสดิการจากรัฐอาจเนื่องมาจากการไม่รู้หรือไม่เข้าถึงข้อมูลถึงสิทธิของคนพิการที่ควรจะได้รับหรือรับข้อมูลแต่เข้าไม่ถึงเพราะความไม่สะดวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแพรว เอี่ยมน้อย [3] ที่พบว่า การสนับสนุนทางสังคมในการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกตามการให้บริการฟื้นฟูสมรรถภาพ พบว่า การสนับสนุนด้านการแพทย์อยู่ในระดับปานกลาง ด้านการศึกษา ด้านอาชีพ และด้านสังคมอยู่ในระดับน้อย โดยคนพิการทางร่างกายจะได้รับการสนับสนุนในด้านจิตใจมากกว่าด้านอื่น ๆ

จะเห็นได้ว่าคนพิการทางสายตาจำเป็นต้องเข้าไปดูและค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากคนพิการทางสายตามีโอกาสได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารน้อยกว่าคนทั่วไป ซึ่งสังเกตเห็นได้ว่าปัญหาต่าง ๆ หากคนพิการทางสายตาไม่ได้รับการช่วยเหลือก็ส่งผลกระทบต่ออย่างมากเช่นกัน โดยเฉพาะปัญหาทางด้านข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ และสิทธิทางด้านสุขภาพของคนพิการทางสายตา การจัดการเกี่ยวกับคนพิการหรือคนทั่วไปนั้นสังคมไทยจะต้องตระหนักถึงปัญหาของคนพิการทางสายตาให้มากกว่านี้สิ่งที่สำคัญที่สังคมไทยต้องจัดการคือ การจัดการองค์ความรู้เรื่องการดูแลคนพิการให้เป็นระบบทั้งเรื่องของการสื่อสารเหมือนบุคคลทั่วไปและทั้งด้านข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพ รวมถึงด้าน

สิทธิทางด้านสุขภาพของคนพิการทางสายตาจะสามารถเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมหากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีระบบการจัดการที่สมบูรณ์แบบและเหมาะสมสำหรับทุกคน [3]

ด้วยเหตุนี้คณะนักวิจัยจึงได้มีความสนใจศึกษาประสบการณ์ของคนพิการทางสายตาเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางด้านสุขภาพ และสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา การศึกษาครั้งนี้ได้สะท้อนประสบการณ์จริงและบทเรียนเพื่อเป็นข้อเสนอแนะและแนวทางในการจัดการปัญหาพร้อมทั้งประสานงานกับหน่วยงานของรัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารทางด้านบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางด้านบริการทางสุขภาพ และสวัสดิการสังคมโดยใช้รูปแบบการสัมภาษณ์เชิงลึก

วิธีดำเนินการวิจัย

ก่อนดำเนินการวิจัยผู้วิจัยได้มีการพิทักษ์สิทธิก่อนเก็บข้อมูลภาคสนาม และได้รับอนุมัติการรับรองจริยธรรมจากมหาวิทยาลัยมหิดลเลขที่ CAO No. 2012/096.2203

กลุ่มตัวอย่างคนให้ข้อมูลหลัก

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย หญิงพิการทางสายตาที่อยู่ในศูนย์ฝึกอาชีพหญิงตาบอดสามพราน จำนวน 8 คน ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก โดยเลือกเป็นคนพิการทางสายตาเพศหญิง อายุระหว่าง 18-30 ปี โดยไม่ได้จำกัดสาเหตุความพิการทางสายตา

เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญที่สุดและผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แนวคำถามในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) โดยเนื้อหาครอบคลุมเกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางด้านบริการทางสุขภาพ รวมถึงสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา ตัวอย่างแนวคำถาม เช่น อยากให้คุณเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางด้านบริการทางสุขภาพ คุณรู้สึกต่อสิทธิทางสวัสดิการสังคมอย่างไร คุณมีความเห็นหรือข้อเสนอแนะอย่างไร

การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากบทสัมภาษณ์ เป็นการตีความข้อมูลที่ได้พรรณนา การตีความหรือหาความหมายข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปคือ โดยวิธีการวิเคราะห์ที่แบบอุปนัย (Analytic induction) เป็นการสร้างข้อสรุปข้อมูลจากรูปธรรมหรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น [4]

การพิทักษ์สิทธิผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยพิทักษ์สิทธิของผู้ให้ข้อมูล โดยผู้ให้ข้อมูลสามารถที่จะถอนตัวจากการศึกษาได้ทุกเมื่อตามต้องการ โดยไม่มีผลกระทบใด ๆ กรณีผู้ให้ข้อมูลเกิดวิกฤตทางอารมณ์ ผู้วิจัยจะหยุดการสัมภาษณ์ เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลได้ระบายแสดงออกถึงความรู้สึกอย่างเต็มที่รับฟังด้วยความตั้งใจ ยอมรับและเข้าใจสภาพที่เกิดขึ้นจริง พิจารณาส่งต่อหากผู้ให้ข้อมูลต้องการความช่วยเหลือในการจัดการความเครียดที่เหมาะสมต่อไป

สรุปผลการวิจัย

1. ทศนคติเชิงบวกต่อการรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา

1.1 การรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพ

การรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของผู้ให้ข้อมูลหลักจะได้รับรู้ข้อมูลสิทธิทางบริการทางสุขภาพและสิทธิทางการแพทย์พื้นฐาน ในเรื่องสิทธิบัตรทอง บัตรคนพิการ การขึ้นบัตรที่กล่าวข้างต้นในการเข้ารักษาฟรี รวมไปถึงการได้รับเบี้ยเลี้ยงคนพิการ เดือนละ 500 บาทจากรัฐบาล ซึ่งขณะที่อยู่กับครอบครัวที่บ้านจะรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสิทธิทางการแพทย์และสุขภาพจากคนปกครอง อาทิ พ่อ รวมทั้งจากจากบุคลากรทางสุขภาพ อาทิ เจ้าหน้าที่สถานีอนามัยและเจ้าหน้าที่ รพ. ที่คนพิการทางสายตาเข้ารับบริการ และในขณะที่ฝึกอาชีพที่ศูนย์ฯ จะได้รับข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสิทธิทางการแพทย์และสุขภาพ ส่วนคนดูแล ได้แก่ ชีตเตอร์ เพื่อน ๆ ที่ศูนย์ฝึกอาชีพ และเจ้าหน้าที่ทางสุขภาพที่เข้ามาให้ข้อมูลที่ฝึกอาชีพในบางครั้งมีการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพ และสวัสดิการสังคมดังต่อไปนี้

“พ่อแล้วก็เพื่อน ๆ ที่เคยไปรพ.เล่าให้ฟังบ้างค่ะเขาบอกว่าให้เราเอาสมุดคนพิการบัตรประชาชนแล้วก็บัตรทองไปด้วยไม่ต้องเสียตังค่ะ”

คุณไอ นามสมมุติ

“ทราบว่าใช้สิทธิในการรักษาฟรี และเบี้ยคนพิการเดือนละ 500 บาท

“ชีตเตอร์มาอ่านหนังสือให้ฟังบางทีก็ฟังทางวิทยุและโทรทัศน์ และบางครั้งก็มีทางโรงพยาบาลเข้ามาแนะนำเกี่ยวกับอะไรหลาย ๆ อย่าง”

คุณบี นามสมมุติ

1.2 การดูแลตัวเองเมื่อเจ็บป่วย

การดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยของผู้ให้ข้อมูลหลัก จะเป็นการพึ่งพานุคคลที่ดูแลโดยเมื่ออยู่ที่บ้านจะเป็นผู้ปกครอง คือ พ่อ แม่ ดูแลพาไปรักษาที่โรงพยาบาลใกล้ ๆ บ้าน อาทิ สถานีอนามัย โรงพยาบาลในอำเภอ ในจังหวัด รวมไปถึงคลินิก และในขณะที่มาฝึกอาชีพอยู่ที่ศูนย์ฝึกอาชีพ จะทานยาเอง นอนพัก จะไปหาหมอเมื่อไม่สบายหนัก ๆ เท่านั้น ซึ่งจะอาศัยความช่วยเหลือจากคนดูแล คือ ชีตเตอร์ ในการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยดังข้อมูลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“ถ้าอยู่ใกล้ ๆ บ้านจะไปโรงพยาบาลที่อำเภอ คุณแม่พาไปบ้างและไม่เคยไปไหนมาไหนเอง”

“ถ้าไม่สบายน้องไอทานยาเองค่ะ แล้วก็นอนพัก หนูไม่เคยป่วยหนักค่ะ ป่วยแค่เป็นไข้ แล้วก็บอก Sister แล้วเอายามากินแล้วนอนพักก็หายแล้วค่ะ”

คุณไอ นามสมมุติ

1.3 ลักษณะของบริการสุขภาพ ประกอบไปด้วยการบริการดังต่อไปนี้

การเดินทางและคนดูแลในการเดินทาง

ในการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางก็มีโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุแม้ว่าร่างกายของคนเหล่านั้นจะสมบูรณ์แข็งแรง และยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งที่มีปัญหาทางด้านกรมมองเห็นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต การทำงานและการเดินทางและจำเป็นที่จะต้องมีคนดูแลในการเดินทาง จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีวิธีในการเดินทางและผู้ดูแลในการเดินทาง ดังต่อไปนี้ “มีคุณพ่อคุณแม่ พาไป ไปด้วยรถยนต์ค่ะ”

คุณกวาง นามสมมุติ

“แม่พาไปตลอด ไม่อยากไปเองหรอกค่ะต้องนั่งรถโดยสารนาน”

คุณนาง นามสมมุติ

สถานที่และอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก

คนพิการมีปัญหาด้านการเข้าถึงบริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ หรือไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อคนพิการ เช่น ในระบบการคมนาคมขนส่งสาธารณะ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับบริการด้านอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก ดังต่อไปนี้

“เมื่อก่อนเขาก็ดูแลดีให้บริการดี ไปถึงก็มีรถเข็นมา รับให้เรานั่งรอค่ะ”

คุณกวาง นามสมมุติ

การสื่อสารและการให้บริการของบุคลากร

การสื่อสารที่ถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้การสื่อสารมีประสิทธิภาพสูงสุด รวมถึงเจ้าหน้าที่ที่ต้องให้บริการทางสุขภาพกับคนพิการที่จะต้องมีความรู้ ทักษะ เจตคติที่ดีต่อการให้บริการในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นคนปกติหรือคนพิการ โดยเฉพาะคนที่มีความพิการจำเป็นจะต้องได้รับการสื่อสารที่มีความเฉพาะชัดเจนมากกว่าบุคคลทั่วไป จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักได้รับบริการด้านการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

“เขาดูแลให้บริการดี ที่สถานีนามัยจะคอยบอกว่าต้องทำอะไรแล้วไปกันก็เท่าเทียมกันนะคะ เขาพูดคุยกับคุณพ่อเลยไม่มีปัญหาในการติดต่ออะไรค่ะ”

คุณกวาง นามสมมุติ

“ดีค่ะ ถึงแม้ว่าเราจะไปกับเจ้าหน้าที่ที่นี่เขาก็ไม่ได้ลัดคิวให้เราก็กทำไปตามคิว พอเขารู้ว่าเราพิการทางสายตาเขาก็จะคอยดูแลตลอด”

คุณบี นามสมมุติ

2. ทักษะคติเชิงลบต่อการรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพของคนพิการทางสายตา

2.1 การรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการทางสุขภาพ

ทัศนคติเชิงลบต่อการรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา ด้านการรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของผู้ให้ข้อมูลบางส่วน พบว่า มีทัศนคติต่อการได้รับสิทธิที่ควรพึงได้ของตนว่าไม่เป็นธรรม ได้รับบริการที่ไม่เหมาะสม อาทิ การรับเบี้ยคนพิการรายเดือน รวมไปถึงการรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคม ที่ยังคงได้รับรู้ค่อนข้างน้อยดังต่อไปนี้

“ยังไม่เพียงพอค่ะ อยากให้มีการแจ้งอย่างเป็นทางการหรือหากมีข่าวสารอะไรใหม่ ๆ สำหรับคนพิการอยากให้มีเอกสาร แผ่นพับอักษรเบรลล์ อยากให้แจ้งข่าวให้ทั่วถึงค่ะ”

“ก็อยากให้ออกแบบบ้าน อพต. เข้ามาดูแลในกรณีที่บ้านที่สาธารณสุขเข้ามาดูแลไม่ทั่วถึง เพื่อให้คนพิการได้รับการดูแลได้ทั่วถึง และทราบสิทธิของตนเอง หรือมีการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ความช่วยเหลือคนพิการ เพราะถือเป็นบุคคลในท้องถิ่นของตนเอง จะเห็นจากข่าวบ่อย ๆ ว่ามีคนพิการอยู่ในกระท่อมคนเดียวไม่มีใครดูแล ก็อยากให้ส่วนนี้เข้ามาดูแลให้มากขึ้น”

2.2 การดูแลตัวเองเมื่อเจ็บป่วย

ทัศนคติเชิงลบของการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วยของผู้ให้ข้อมูลหลัก จะเป็นการพึ่งพาบุคคลที่ดูแลโดยเมื่ออยู่ที่บ้านจะเป็นคนปกครอง คือ พ่อ แม่ ดูแลพาไปรักษาที่โรงพยาบาลใกล้ ๆ บ้าน อาทิ สถานีนามัย โรงพยาบาลในอำเภอ ในจังหวัด รวมไปถึงคลินิก และในขณะที่มาฝึกอาชีพอยู่ที่ศูนย์ฝึกอาชีพ จะทานยาเอง นอนพัก จะไปหาหมอเมื่อไม่สบายหนัก ๆ เท่านั้น ซึ่งจะอาศัยความช่วยเหลือจากคนดูแล คือซิสเตอร์ ในการดูแลตนเองเมื่อเจ็บป่วย และเคยมีประสบการณ์ที่ไม่ดีต่อการรักษาดูแล ดังการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการดูแลตัวเองเมื่อเจ็บป่วย ดังต่อไปนี้

“ไม่ได้ไปไหนหรือคะ ไปไหนมาไหนลำบากคะ มองไม่เห็นด้วย ในกรุงเทพฯ เดินทางลำบาก รดเยอะ น่ากลัว ถ้าไม่สบายจะหาหาทานเอง ไปเอายาอะซิเตอร์บ้าง ก็เพื่อนบ้างแล้วนอนพักก็หายแล้วค่ะ”

2.3 ลักษณะการบริการสุขภาพ

2.3.1. การเดินทางและคนดูแลในการเดินทาง

การดำเนินชีวิตในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นการเดินทางก็มีโอกาสที่จะเกิดอุบัติเหตุแม้ว่าร่างกายของคนเหล่านั้นจะสมบูรณ์แข็งแรง และยังมีกลุ่มคนอีกกลุ่มหนึ่งมีปัญหาทางด้านการมองเห็นซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิต การทำงานและการเดินทางและจำเป็นที่จะต้องมีคนดูแลในการเดินทาง จากการสัมภาษณ์คนให้ข้อมูลหลักมีวิธีการเดินทางและคนดูแลในการเดินทาง ดังต่อไปนี้

“แม่พาไปตลอด ไม่อยากไปเองหรือคะต้องนั่งรถโดยสารนาน แล้วไปเองก็กลัว ด้วยเราไม่รู้เรื่อง”

“ไม่ได้ไปไหนหรือคะ ไปไหนมาไหนลำบากคะ มองไม่เห็นด้วย ในกรุงเทพฯ เดินทางลำบาก รดเยอะ น่ากลัว ถ้าไม่สบายจะหาหาทานเอง ไปเอายาอะซิเตอร์บ้าง ก็เพื่อนบ้างแล้วนอนพักก็หายแล้วค่ะ”

2.3.2. สถานที่และอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก

คนพิการมีปัญหาด้านการเข้าถึงบริการสาธารณะและสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำรงชีวิตประจำวัน ทั้งนี้ เนื่องจากสิ่งอำนวยความสะดวกมีไม่เพียงพอ หรือไม่มีการปรับสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมและเอื้ออำนวยต่อคนพิการ เช่น ในระบบการคมนาคมขนส่งสาธารณะ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้รับบริการด้านอุปกรณ์ในการอำนวยความสะดวก ดังต่อไปนี้

“เมื่อก่อนเขาก็ดูแลดีให้บริการดี ไปถึงก็มีรถเข็นมา รับให้เรานั่งรอคะแต่ช่วงหลัง ๆ นี้ไม่มีแล้วนะ ปลอ่ยเราไปกันเองพ่อแม่ลูกคะ”

“ก็อยากให้มีเพิ่มในส่วนอุปกรณ์ต่างสำหรับเฉพาะคนพิการคะ อย่างพวกมีไม้เท้าให้เวลาไปโรงพยาบาล หรือมีรถเข็นนั่งรอเฉพาะในส่วนที่แยกจากคนปกติ เพื่อที่จะได้ไม่เกิดการแซงคิวกันด้วย”

2.3.3. การสื่อสารและการให้บริการของบุคลากร

ทัศนคติการสื่อสารและการให้บริการบุคลากรเชิงลบจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้รับบริการด้านการสื่อสาร ดังต่อไปนี้

“เป็นโรงพยาบาลในอำเภอคะ ไปหาหมอเนื่องจากเป็นไข้หวัดธรรมดา เวลาทำอะไรก็บอกก่อนเสมอ มีพนักงานเจ้าหน้าที่คอยดูแลอยู่เสมอแต่บางคนก็พูดกับเราไม่เพราะ หงุดหงิดใส่ ก็มีคะ”

“ก็อย่างที่ได้ออกมาก็ในเรื่องของการบริการอย่างเช่นในเรื่องของการลัดคิวทั้ง ๆ ที่เรามาก่อนและเป็นหนักกว่า พวกเขาก็มาลัดคิวเรา ทำให้เรารู้สึกไม่ดี แต่ถ้าเป็นคนสูงอายุกว่าไปอย่างเช่นนั่งรถเข็นมาเราก็สามารถเสียสละให้เขาได้แต่ที่เจอมาก็จะเป็นคนปกตินี้ละคะ ถ้าจะให้ไปได้อย่างไรก็ไม่รู้จะพูดยังไง”

3. ประสพการณ์การรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคม

การรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคม

สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดสำหรับคนพิการทางสายตาคือการรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตาซึ่งในปัจจุบันก็ยังประสบปัญหาการเข้าถึงบริการด้านสุขภาพ โดยที่บริการด้านสุขภาพในสังคมไทยจะเป็นในลักษณะรัฐสวัสดิการเป็นส่วนใหญ่ทั้งนี้เสนอให้มีการบรรจุเรื่องปัญหาทางด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และสิทธิทางด้านสุขภาพของคนพิการทางสายตาเพื่อช่วยเหลือคนพิการให้ได้รับสิทธิอย่างเท่าเทียมกัน จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักมีการรับรู้ข่าวสารด้านการบริการทางสุขภาพและสิทธิทางการแพทย์และสุขภาพ

ดังต่อไปนี้

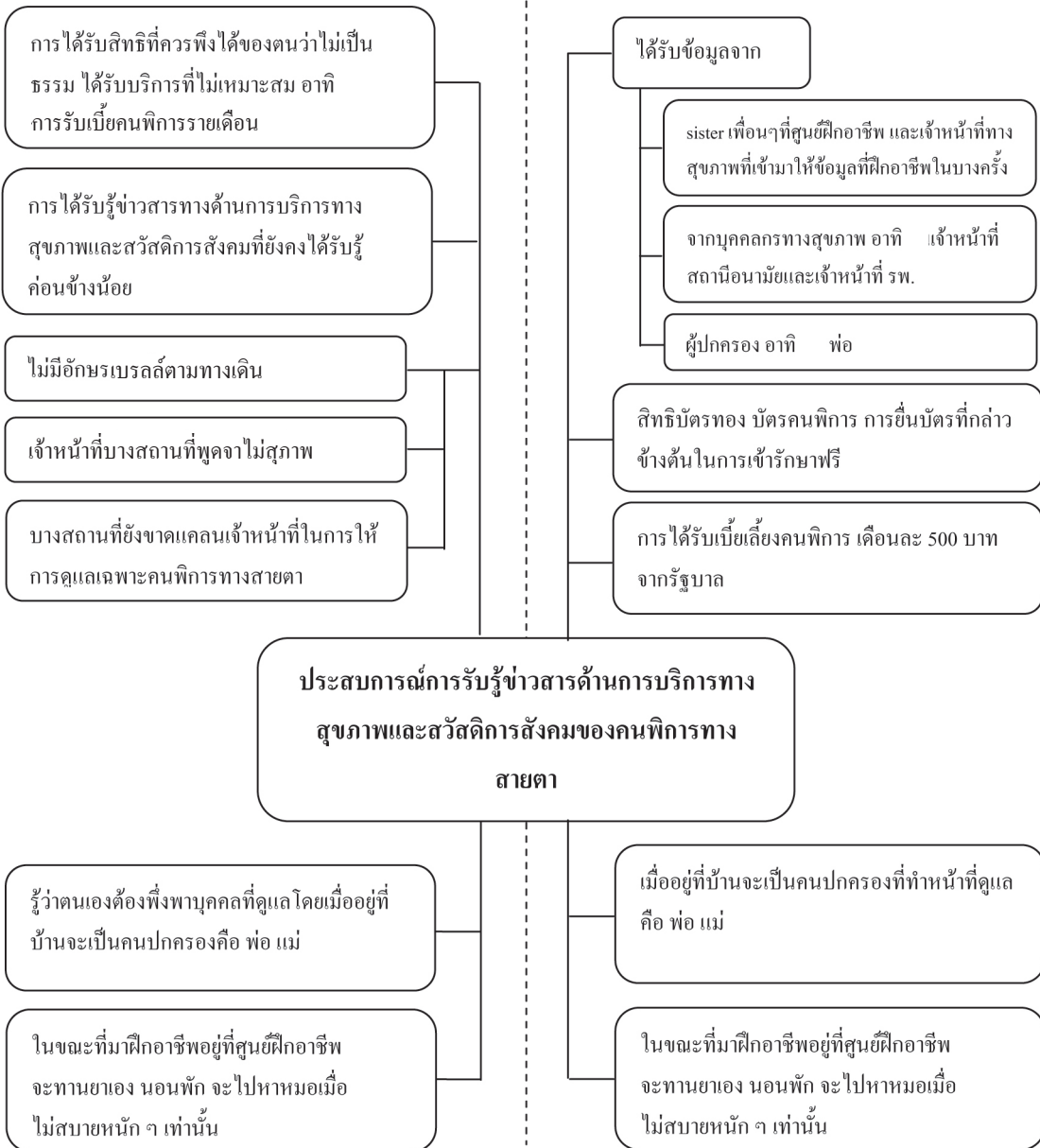
“ทราบว่าตนเองใช้บัตรทองที่สถานีอนามัยข้าง ๆ บ้าน มีบัตรคนพิการ” “พอกับเจ้าหน้าที่ที่สถานีอนามัยบอกค่ะ”

“พอกับเจ้าหน้าที่ที่สถานีอนามัยบอกค่ะ แต่ก็ไม่ค่อยได้รับข่าวสารอะไรหรอกไม่ค่อยมีคนบอกเล่าอะไรให้ฟังหรอก รู้เท่านี้ก็ดีแล้วค่ะ”

แผนผังความคิด : การศึกษาประสบการณ์การรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา ศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการทางสายตา สามพราน จังหวัดนครปฐม

เชิงลบ

เชิงบวก

การอภิปรายผล

การวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์เกี่ยวกับการรับรู้ข่าวสารทางด้านการบริการทางสุขภาพและสวัสดิการสังคมของคนพิการทางสายตา กรณีศึกษาศูนย์ฝึกอาชีพคนพิการทางสายตาสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการศึกษาพบว่า คนพิการทางสายตาที่ศึกษาจำนวน 8 คน ประกอบด้วยหญิงพิการทางสายตา อายุในช่วง 15 – 22 ปี ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่ต่างจังหวัด ครอบครัวมีฐานะยากจน อยู่ในชนบท ประกอบอาชีพเกษตรกรรม รับจ้าง และค้าขาย ส่วนใหญ่เป็นครอบครัวใหญ่มีลูกหลายคน ทุกคนในครอบครัวต่างมีหน้าที่ต้องช่วยเหลือกันในการประกอบอาชีพเลี้ยงปากท้อง จึงไม่ค่อยมีเวลาพอที่จะดูแลสมาชิกคนพิการทางสายตา ส่วนใหญ่พิการมาตั้งแต่กำเนิด และมีการพิการทางสายตาภายหลัง โดยเกิดจากการรับประทานยารักษาโรคประจำตัว ผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าถึงระบบบริการสุขภาพและสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ สุกัลยณัฐ คลาขณูญ [5,8] ที่เสนอว่า ควรกระจายบริการให้ครอบคลุมคนพิการทุกประเภท และควรพัฒนารูปแบบบริการให้หลากหลาย จัดหาวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอ จัดสถานที่ให้เหมาะสม และมีการจัดสรรงบประมาณสำหรับกิจกรรมฟื้นฟูสุขภาพคนพิการ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศที่ พบว่า การจัดรูปแบบการพัฒนาคนพิการควรได้รับสิทธิประโยชน์สำหรับการป้องกันความพิการซึ่งจะลดต้นทุนในการรักษาในอนาคตได้ [10] การไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรต่าง ๆ ทางสังคมซึ่งแต่ละคนแสวงหาแนวทางการรักษาพยาบาลตนเองถูกบ้าง ผิดบ้าง จึงส่งผลให้การเข้าถึงบริการสุขภาพของรัฐยังไม่เพียงพอต่อการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพงษ์ สงวนเดือน [6] ที่วิจัยความต้องการของคนพิการด้านการบริการและการสงเคราะห์จากภาครัฐพบว่า ส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 60-70 ปี มีสถานภาพสมรสอยู่เขตนอกเทศบาล มีการศึกษาที่ระดับประถมศึกษา ไม่ทำงาน มีความพิการทางการมองเห็นมีระยะเวลานาน 5 ปี หรือต่ำกว่า ไม่มีความลำบากในการประกอบกิจวัตรประจำวัน ไม่ใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือ และมีความต้องการทางการบริการและการสงเคราะห์จากภาครัฐ

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่เรียนจบในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น แต่มีความต้องการมีอาชีพและมีรายได้ สามารถหาเลี้ยงตัวเองได้ รวมทั้งไม่เป็นภาระของบุคคลอื่นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัครพรธม ขวัญชื่น [7],[8] ได้ศึกษาเกี่ยวกับวิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกาย ผลการวิจัยพบว่า คนพิการได้รับโอกาสทางการศึกษาน้อยโดยเฉพาะคนพิการซึ่งประสบอุบัติเหตุจนพิการ ก็จะไม่ได้อ่านหนังสืออย่างไรก็ตามบางคนได้รับโอกาสจากหน่วยงานของรัฐและเอกชน ให้ความช่วยเหลือด้านการศึกษาด้วยสภาพแวดล้อม ที่ไม่อำนวยความสะดวกคนพิการทางกาย ทำให้เป็นอุปสรรคที่ใหญ่หลวงต่อการศึกษาศึกษาของคนพิการ นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านความพร้อมของ สถานศึกษา ครู และนักเรียน

สรุป

ผู้ให้ข้อมูลหลักส่วนใหญ่ยังมีปัญหาทางด้านข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพ และสวัสดิการสังคมคนพิการทางด้านสายตา สิ่งที่เป็นปัญหามากที่สุดสำหรับคนพิการทางสายตาคือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารด้านต่าง ๆ อาทิ ข้อมูลข่าวสารทางด้านสุขภาพ และสิทธิทางด้านสุขภาพ อาทิ ถ้าหากได้รับข่าวสารทางโทรทัศน์ถึงแม้คนพิการจะได้ยินเสียงก็ไม่สามารถอ่านตัวอักษรที่วิ่งขึ้นหน้าจอได้ ก็จะทำให้คนพิการพลาดข้อมูลตรงส่วนนั้นไป ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะได้ช่วยประสานและให้ความช่วยเหลือกับคนพิการทางด้านสายตาอย่างถูกวิธีเพื่อช่วยเหลือคนพิการทางสายตาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาระบบบริการสุขภาพ

1. ควรประชาสัมพันธ์ด้านสิทธิการรักษาสำหรับคนพิการทางสายตาให้เข้าถึงมากขึ้น
2. สถานบริการควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่บริการ โดยเฉพาะและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทางสายตา

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ควรศึกษาในกลุ่มคนพิการทางสายตาที่หลากหลาย แยกต่างและประเภทในบริบทอื่น ๆ เพื่อที่จะเป็นข้อมูล และเป็นองค์ความรู้ใหม่ในงานด้านการศึกษาคคนพิการในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] ทวี เชื้อสุวรรณทวี และ ศรีแพร หนูแก้ว. งานวิจัยด้าน ความพิการ: การวิเคราะห์ห่อภิมาณและการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ. วิทยาลัยราชสุดา มหาวิทยาลัยมหิดล: รายงานการวิจัย; 2553.
- [2] สุขศิริ ประสมสุข, ทวี เชื้อสุวรรณทวี, ชนิตา มัททวงกูร, ดลพร เผือกคง. การสังเคราะห์สถานการณ์การด้านสุขภาพและสังคมสำหรับคนพิการในทศวรรษของประเทศไทย. วารสารวิชาการของสมาคมอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 2556; 2 (2): 47-58.
- [3] แพรว เอี่ยมน้อย. การสนับสนุนทางสังคมของคนพิการทางร่างกายในจังหวัดนครปฐม. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2550.
- [4] นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช. การสังเคราะห์งานวิจัยทางการศึกษาด้วยการวิเคราะห์ห่อภิมาณและการวิเคราะห์เนื้อหา. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ: รายงานการวิจัย; 2541.
- [5] สุกัลักษณ์ คล้ายบุญ. แนวทางการพัฒนาบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการของสถานสงเคราะห์คนพิการและทุพพลภาพพระประแดง สังกัดกรมการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. [วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2551.
- [6] อรรถพงษ์ สงวนเดือน, ชญานิศวรร กุลรัตนมณีพร. คนพิการสูงอายุกับความต้องการบริการและการสงเคราะห์จากภาครัฐ. การประชุมวิชาการ ประชากรศาสตร์แห่งชาติ 2548; 197-200.
- [7] อัครพรธณ ขวัญชื่น และ สุภรธรรม มงคลสวัสดิ์. วิถีชีวิตและสวัสดิการของคนพิการทางกาย. ชุดโครงการการพัฒนาาระบบสวัสดิการสำหรับคนจนและคนด้อยโอกาสในสังคมไทย; 2546.
- [8] ฉัตรพิไล เจริญน้อย, สาวิตรี ลิ้มชัยอรุณเรือง และเพชรน้อย สิงห์ช่างชัย. บริการสุขภาพสำหรับคนพิการจังหวัดสตูล. วารสารวิชาการสาธารณสุข 2553; 19(5).
- [9] สุขศิริ ประสมสุข. ประสบการณ์ของคนพิการทางสายตากับการเข้าถึงบริการสุขภาพ ศูนย์ฝึกอาชีพของหญิงตาบอดสามพราน จังหวัดนครปฐม. รายงานการประชุมวิชาการระดับชาติราชภัฏเพชรบุรีวิจัยเพื่อแผ่นดินไทยที่ยั่งยืน ครั้งที่ 6 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี; 2559.
- [10] Chermak, G. D. A global perspective on disability; a review of efforts to increase access and advance social integration for disabled persons. Int Disabil Stud. Jul-Sep 1990; 12(3): 123-27.

ปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอล ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ กลุ่มภาคตะวันตก

Problems on Volleyball Training and Management of Rajabhat Universities in Western Thailand

ยศ ธีระเดชพงศ์^{1*} เพ็ญทิพย์ สายกฤษณะ¹ กุศล ช่วงบุญศรี¹ และ สิทธิชัย เพิ่มสิน¹
Yod Teeradejpong^{1*}, Pentip Saikrithana¹, Kusol Chuangbunsri¹ and Sithichai Phoemsin¹

¹สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จ.เพชรบุรี 76000

¹Division of Physical Education, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: yod15445@gmail.com

Received: 8 October 2018, Revised: 26 November 2018, Accepted: 28 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาในการฝึกซ้อมและศึกษาการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ นักกีฬาวอลเลย์บอลทีมชายและทีมหญิงของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก จำนวน 4 แห่ง ในปีการศึกษา 2561 ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี รวมจำนวนนักกีฬา 96 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเป็น ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยเป็นดังนี้ 1) ปัญหาการฝึกซ้อมกีฬาวอลเลย์บอลของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงระดับน้อยที่สุดทุกด้าน ได้แก่ ด้านสถานที่และอุปกรณ์การฝึกซ้อม ด้านผู้ฝึกสอนหรือโค้ช ด้านตัวผู้เล่นหรือนักกีฬา ด้านสุขภาพอนามัยในขณะที่ฝึกซ้อม และด้านขวัญและกำลังใจ ตามลำดับ และเมื่อแยกศึกษาปัญหาการฝึกซ้อมกีฬาวอลเลย์บอลของแต่ละมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 4 แห่ง แยกเป็นรายมหาวิทยาลัยทุกมหาวิทยาลัย พบว่า มีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับน้อยถึงระดับน้อยที่สุดทุกด้าน เช่นกัน 2) ปัญหาด้านการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏในภูมิภาคตะวันตกในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยถึงระดับน้อยที่สุดทุกข้อ เมื่อแยกพิจารณาแยกเป็นรายมหาวิทยาลัย พบว่า มีประเด็นปัญหาที่เห็นด้วยในระดับมากเฉพาะบางมหาวิทยาลัย ได้แก่ การมีส่วนร่วมของทีมของผู้จัดการทีม การให้ความสำคัญต่อการสร้างสมรรถภาพทางกาย การฝึกสมรรถภาพด้านจิตใจ การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ประกอบการฝึก ระยะเวลาการเก็บตัวฝึกซ้อมก่อนการแข่งขัน การให้การสนับสนุนอุปกรณ์ส่วนตัวสำหรับนักกีฬา ความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬาของผู้ฝึกสอน การทำโปรแกรมการฝึกซ้อมที่มีความต่อเนื่องและชัดเจน และการให้ความสำคัญต่อการสร้างระเบียบวินัยให้กับตัวนักกีฬา

ข้อค้นพบการวิจัยครั้งนี้เน้นว่ามีประโยชน์ต่อการพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาศักยภาพของนักกีฬา ทีม และบุคลากร รวมทั้งการบริหารจัดการทีมกีฬาวอลเลย์บอลให้มีประสิทธิภาพที่สูงยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัญหา การฝึกซ้อมกีฬาวอลเลย์บอล มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มตะวันตก

Abstract

The purposes of this study were to determine problems of training volleyball teams and examine management of the volleyball teams owned by Rajabhat universities in the Western region. The target groups of the study were the volleyball team players, both male and female teams, playing in the academic year 2018 for their universities; namely, Phetchaburi Rajabhat University, Jombung Rajabhat University, Nakhonpathom Rajabhat University, and Kanchanaburi Rajabhat University. The total of 96 players were the informants. The research instrument was a 5-scale rating questionnaire. The data were statistically analyzed for percentage, mean, and standard deviation.

The results were as following: 1. The problems concerned with the volleyball team training for Rajabhat universities in the Western region, both as a whole and individual aspects, were at a low to lowest level; namely, the aspect of place and equipment for training, trainers or coaches, players or sport men, on-training health condition, and courage and morale relatively. And when the problems were measured separately in each individual university, the problems of volleyball training in each universities was also at a low to lowest level as a whole and all five individual aspects. 2. The problems concerned with management of the volleyball teams for Rajabhat universities in the Western region were at a low to lowest level of agreement, both as overall and individual issues. However, when the management problems were analyzed for each university, there were some issues of problems were found at a high level in certain universities; namely, the issue of team participation of the team managers, emphasizing building physical fitness, mental competence training, application of new technology for training, training timeframe before competition, providing sport equipment for individual players, trainers' knowledge of sport science and sport psychology, making a clear and continuous training schedule and program, and prioritizing building discipline for players.

The research findings provide a useful guideline for volleyball improvement for Rajabhat universities in the Western region, especially in terms of development of sport player potential, teams and personnel, as well as the management of their sport teams to be more effective.

Keywords: problem, volleyball practice, Rajabhat University Western Region

บทนำ

การฝึกด้านพลศึกษามีจุดมุ่งหมายหลัก คือ การสอนหรือฝึกให้ผู้เรียนมีความรู้ มีทักษะ และมีเจตคติที่ดีต่อการฝึก โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนนำความรู้ และทักษะที่ได้ไปใช้ในการเล่นกีฬา ซึ่งความรู้และทักษะที่มีนั้นจะต้องมีความถูกต้อง และเหมาะสม เพื่ออำนวยความสะดวกต่อประสิทธิภาพของทีม อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จของนักกีฬาและทีมต่อไป

สำหรับกีฬาบอลเล็บบอลหากต้องการก้าวสู่ความเป็นเลิศนั้น โอกาสที่จะประสบความสำเร็จนั้นจำเป็นอย่างยิ่ง ต้องอาศัยการเตรียมความพร้อม หรือการฝึกซ้อมที่มีประสิทธิภาพสูง โดยเฉพาะการฝึกซ้อมที่มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน ดังที่ มงคล แผลงสาเคน [1] ให้ความเห็นว่า การฝึกซ้อมเป็นการปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพื่อยกระดับทักษะ และพัฒนาร่างกายให้มีสมรรถภาพและประสิทธิภาพในการทำงานสูง นอกจากนี้ เจริญ กระบวนรัตน์ [2] ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการฝึกซ้อมเอาไว้ว่า การแข่งขันกีฬาในปัจจุบันจะต้องฝึก และเตรียมความพร้อม

ของร่างกาย และจิตใจควบคู่กันไป เช่นเดียวกับที่ สุพิตร สมานิติ [3] มีความเห็นว่า นักกีฬาที่จะมีความสามารถสูงได้นั้น จำเป็นจะต้องได้รับการฝึกฝนทั้งทางด้านสมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพทางจิต และทักษะกีฬาควบคู่กันไป

จากประสบการณ์การแข่งขันกีฬาวอลเลย์บอลในการแข่งขันกีฬา พ.จ.น.ก. สัมพันธ์ กลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือหรือที่สูงขึ้นไป เช่น กีฬามหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย กีฬาแห่งชาติ ฯลฯ มีทีมนักกีฬาส่งเข้าร่วมการแข่งขันจำนวนมาก แต่ละทีมมีความแข็งแกร่ง หากทีมใดต้องการความสำเร็จ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความพร้อมของทีมในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสถานที่ ด้านอุปกรณ์ ด้านผู้ฝึกสอน ด้านตัวผู้เล่น ด้านสภาพอนามัยของผู้เล่น ด้านขวัญและกำลังใจของผู้เล่น ด้านการบริหารจัดการและอื่น ๆ ปัจจัยเหล่านี้จะส่งผลให้การฝึกซ้อมกีฬาเป็นไปตามแผน และมีโอกาสประสบความสำเร็จในการแข่งขันมากยิ่งขึ้น

ผู้วิจัยเป็นอาจารย์ประจำสาขาวิชาพลศึกษา มีประสบการณ์ด้านการสอน และการเป็นผู้ฝึกสอนทีมกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยมาก่อน พบว่า ในการฝึกซ้อมกีฬาวอลเลย์บอลของกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีปัญหาและอุปสรรคหลายด้าน เช่น ด้านทักษะและวินัยของตัวนักกีฬา ด้านการนำความรู้เกี่ยวกับวิทยาศาสตร์การกีฬามาใช้ในการพัฒนานักกีฬา ด้านความรู้ ประสบการณ์และความทันสมัยของผู้ฝึกสอน ด้านผู้จัดการทีมซึ่งส่วนใหญ่ขาดความรู้และความสนใจในกีฬาวอลเลย์บอล ด้านขวัญและกำลังใจของผู้ฝึกสอนและนักกีฬา เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาถึงปัญหาในการฝึกซ้อม และการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยคาดหวังว่าข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับการปรับปรุงการสอนการฝึกซ้อมและเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการทีมกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เพื่อช่วยลดปัญหาต่าง ๆ ที่จะอุปสรรคในการฝึกซ้อม และการบริหารจัดการ ตลอดจนเป็นการช่วยสร้างโอกาสให้นักกีฬาและผู้ฝึกสอนสามารถปฏิบัติหน้าที่ของตนเองได้อย่างเต็มความสามารถ เพื่อพัฒนากีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้ก้าวไปสู่ความเป็นเลิศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทำการศึกษาปัญหาในการฝึกซ้อม และการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลของนักกีฬามหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในการเตรียมตัวเข้าแข่งขันกีฬา พ.จ.น.ก. สัมพันธ์ ครั้งที่ 40 ประจำปีการศึกษา 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาถึง สภาพโดยทั่วไปของผู้เล่น ปัญหาในการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยแยกปัญหาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัญหาในการฝึกซ้อมแบ่งเป็น 5 ด้าน ได้แก่ด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ด้านผู้ฝึกสอนหรือโค้ช ด้านตัวผู้เล่นหรือนักกีฬา ด้านสภาพอนามัยของผู้เล่นในขณะที่ทำการฝึกซ้อม และด้านขวัญและกำลังใจของผู้เล่น

ส่วนที่ 2 ปัญหาในการบริหารจัดการ

2. ขอบเขตประชากรการวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาเฉพาะนักกีฬาวอลเลย์บอลชายและหญิงของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 4 แห่ง คือ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 24 คน ผู้ชาย 12 คน ผู้หญิง 12 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี จำนวน 24 คน ผู้ชาย 12 คน ผู้หญิง 12 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม จำนวน 24 คน ผู้ชาย 12 คน ผู้หญิง 12 คน

มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 24 คน ผู้ชาย 12 คน ผู้หญิง 12 คน ซึ่งเป็นนักศึกษาชายและหญิงที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัยเข้าร่วมแข่งขันกีฬา พ.จ.น.ก. สัมพันธ์ ครั้งที่ 40 ประจำปีการศึกษา 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 96 คน

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย ตั้งแต่เดือน ตุลาคม พ.ศ. 2561 ถึง มกราคม พ.ศ. 2562

วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัย เรื่องปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาออลเลย์บอลมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กับนักกีฬาออลเลย์บอลชาย และหญิงของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก จำนวน 4 แห่ง ซึ่งได้รับการคัดเลือกให้เป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย เข้าร่วมแข่งขันกีฬา พ.จ.น.ก. ครั้งที่ 40 ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 96 คน แบ่งเป็นผู้ชาย 48 คน และผู้หญิง 48 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติ

นำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 1 มาแจกแจงความถี่ของแต่ละคำถาม คิดเป็นร้อยละ นำเสนอในรูปตารางและความเรียงนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 2 มาแจกแจงความถี่ของแต่ละคำตอบ แล้วหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และนำคำตอบที่ได้จากแบบสอบถามตอนที่ 3 มาแจกแจงความถี่ของแต่ละคำตอบ แล้วหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาออลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก เพื่อเข้าร่วมแข่งขันกีฬา พ.จ.น.ก. สัมพันธ์ ครั้งที่ 40 ประจำปีการศึกษา 2560 ลักษณะของแบบสอบถามมีดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นคำถาม เกี่ยวกับ ความสูง ประสบการณ์การเล่น ผลการเรียน และประสบการณ์การแข่งขัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจคำตอบ (Check List) ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาในการฝึกซ้อม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) แยกออกเป็น 5 ด้านดังนี้ 2.1 ด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม 2.2 ด้านผู้ฝึกสอน หรือ โค้ช 2.3 ด้านตัวผู้เล่น หรือ นักกีฬา 2.4 ด้านสุขภาพอนามัยของผู้เล่นในขณะที่ 2.5 ด้านขวัญและกำลังใจของผู้เล่น ทำการฝึกซ้อม ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อคิดเห็นของนักกีฬาเกี่ยวกับปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาออลเลย์บอล ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)

การสร้างแบบสอบถาม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามของการกีฬาแห่งประเทศไทย โดยได้ทำการปรับปรุงและเพิ่มเติมเนื้อหาสาระให้มีความเหมาะสม และครอบคลุมสภาพปัญหาในปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ดำเนินการวิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากนักกีฬาที่ได้รับการคัดเลือกเป็นตัวแทนของมหาวิทยาลัย เข้าร่วมแข่งขันกีฬาออลเลย์บอลในการแข่งขันกีฬา พ.จ.น.ก. สัมพันธ์ ครั้งที่ 40 ประจำปีการศึกษา 2560 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 96 คน

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก ประกอบด้วย มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมและ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 96 คน แบ่งเป็นเพศชาย มหาวิทยาลัยละ 12 คน รวม 48 คน และเพศหญิง มหาวิทยาลัยละ 12 คน รวม 48 คน ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

พิจารณารายด้านในภาพรวมแยกเป็นรายมหาวิทยาลัย มีผลการวิจัย ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

1.1 ด้านสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จำนวน 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน ด้านความสูง เพศชายส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.7-1.80 เมตร (ร้อยละ 41.7) ส่วนเพศหญิงส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.61-1.70 เมตร (ร้อยละ 37.50) ด้านประสบการณ์ ส่วนมากมีประสบการณ์ในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 33.30) รองลงมาเป็นระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 29.20) ด้านผลการเรียน ส่วนมากมีผลการเรียนเฉลี่ย มากกว่า 2.50 (ร้อยละ 66.70) ส่วนด้านประสบการณ์การแข่งขันในฐานะตัวแทนสถานศึกษา (ระดับอุดมศึกษา) ส่วนมากมีประสบการณ์มากกว่า 3 ครั้ง (ร้อยละ 54.20)

1.1 ด้านปัญหาการฝึกซ้อม

- 1.1.1 ปัญหาด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.30$)
- 1.1.2 ปัญหาด้านผู้ฝึกสอน หรือ โค้ช ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับ น้อยที่สุด ($\bar{x}=1.57$)
- 1.1.3 ปัญหาด้านตัวผู้เล่น หรือนักกีฬา ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ใน ระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}=1.87$)
- 1.1.4 ปัญหาด้านสภาพอนามัยขณะฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.34$)
- 1.1.5 ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.82$)
- 1.1.6 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับ เห็นด้วยน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.22$)

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

2.1 ด้านสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน ด้านความสูง นักกีฬาชายส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.71 – 1.80 เมตร (ร้อยละ 20.80) ส่วนเพศหญิงส่วนมากมีความสูงระหว่าง 1.61 – 1.70 เมตร (ร้อยละ 37.50) ด้านประสบการณ์ ส่วนมากมีประสบการณ์ในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 50.00) ด้านผลการเรียน ส่วนมากมีผลการเรียนเฉลี่ย มากกว่า 2.50 (ร้อยละ 62.50) ส่วนด้านประสบการณ์การแข่งขันในฐานะตัวแทนสถานศึกษา (ระดับอุดมศึกษา) ส่วนมากมีประสบการณ์มากกว่า 3 ครั้ง (ร้อยละ 41.70)

2.2 ด้านปัญหาการฝึกซ้อมที่วอลเลย์บอล

- 2.2.1 ปัญหาด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=3.14$)
- 2.2.2 ปัญหาด้านผู้ฝึกสอน หรือ โค้ช ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=2.90$)
- 2.2.3 ปัญหาด้านตัวผู้เล่น หรือนักกีฬา ภาพรวม โดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x}=1.33$)

- 2.2.4 ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยในขณะที่ฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.91$)
- 2.2.5 ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.20$)
- 2.2.6 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ภาพรวมโดยเฉลี่ย ความคิดเห็นอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย ($\bar{x} = 3.17$)

3. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

3.1 ด้านสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักกีฬาโอลิมปิกของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 24 คน แบ่งเป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน ด้านความสูง เพศชายส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.71-1.80 เมตร (ร้อยละ 41.70) ส่วนเพศหญิงส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.51-1.60 เมตร และ 1.61-1.70 เมตร (ร้อยละ 20.80) ด้านประสบการณ์ ส่วนมากมีประสบการณ์ในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ร้อยละ 41.70) ด้านผลการเรียน ส่วนมากมีผลการเรียนเฉลี่ย 2.01-2.50 และมากกว่า 2.50 (ร้อยละ 50.00) ส่วนด้านประสบการณ์การแข่งขันในฐานะตัวแทนสถานศึกษา (ระดับอุดมศึกษา) ส่วนมากมีประสบการณ์มากกว่า 3 ครั้ง (ร้อยละ 66.70)

3.2 ด้านปัญหาการฝึกซ้อมที่มวอลเลย์บอล

- 3.2.1 ปัญหาด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่าไม่เป็นปัญหา ($\bar{x} = 1.31$)
- 3.2.2 ปัญหาด้านผู้ฝึกสอน หรือโค้ช ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.98$)
- 3.2.3 ปัญหาด้านตัวผู้เล่น หรือนักกีฬา ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.23$)
- 3.2.4 ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยในขณะที่ฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.41$)
- 3.2.5 ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 2.15$)
- 3.2.6 ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า เห็นด้วยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.08$)

4. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

4.1 ด้านสภาพผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักกีฬาโอลิมปิกของมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี จำนวน 24 คน เป็นเพศชาย 12 คน และเพศหญิง 12 คน ด้านความสูง เพศชายส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.71-1.80 เมตร (ร้อยละ 33.3) ส่วนเพศหญิงส่วนมากมีความสูง ระหว่าง 1.61-1.70 เมตร (ร้อยละ 37.50) ด้านประสบการณ์ ส่วนมากมีประสบการณ์ในการเล่นกีฬาวอลเลย์บอลมาตั้งแต่ระดับอุดมศึกษา (ร้อยละ 58.30) ด้านผลการเรียน ส่วนมากมีผลการเรียนเฉลี่ยมากกว่า 2.50 (ร้อยละ 75.00) ส่วนด้านประสบการณ์การแข่งขันในฐานะตัวแทนสถานศึกษา (ระดับอุดมศึกษา) ส่วนมากมีประสบการณ์ 2 ครั้ง (ร้อยละ 50.00)

4.2 ด้านปัญหาการฝึกซ้อมที่มวอลเลย์บอล

- 4.2.1 ปัญหาด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x} = 1.73$)
- 4.2.2 ปัญหาด้านผู้ฝึกสอน หรือโค้ช ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.70$)
- 4.2.3 ปัญหาด้านตัวผู้เล่น หรือนักกีฬา ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.54$)
- 4.2.4 ปัญหาด้านสุขภาพอนามัยในขณะที่ฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.48$)
- 4.2.5 ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.79$)
- 4.2.6 ด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีความเห็นด้วยในระดับน้อย ($\bar{x} = 3.31$)

พิจารณาในภาพรวมมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก มีผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นนักกีฬาโอลิมปิคชาย และหญิง ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี แห่งละ 24 คน รวม 96 คน แบ่งเป็นเพศชาย 48 คน เพศหญิง 48 คน เพศชาย ส่วนมากมีความสูงระหว่าง 1.71-180 เมตร (ร้อยละ 33.33) เพศหญิง ส่วนมากมีความสูงระหว่าง 1.61-1.70 เมตร (ร้อยละ 23.95) ด้านประสบการณ์การเล่นกีฬาโอลิมปิค ส่วนมากเริ่มเล่นมาตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ร้อยละ 32.30) ด้านผลการเรียน ส่วนมากมีผลการเรียน มากกว่า 2.50 (ร้อยละ 63.50) ส่วนประสบการณ์การแข่งขันในฐานะตัวแทนสถานศึกษา ส่วนมากมีประสบการณ์ มากกว่า 3 ครั้ง (ร้อยละ 44.80)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการฝึกซ้อม

2.1 ปัญหาด้านสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.12$)

2.2 ปัญหาด้านผู้ฝึกสอน หรือ โค้ช ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า เป็นปัญหาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.29$)

2.3 ปัญหาด้านตัวผู้เล่น หรือนักกีฬา ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า เป็นปัญหาในระดับน้อยที่สุด ($\bar{x}=2.33$)

2.4 ปัญหาด้านสุขภาพและอนามัยในขณะที่ฝึกซ้อม ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย ($\bar{x}=3.04$)

2.5 ปัญหาด้านขวัญและกำลังใจ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า เป็นปัญหาในระดับน้อย ($\bar{x}=2.74$)

3. ปัญหาด้านการบริหารจัดการ ภาพรวมโดยเฉลี่ย พบว่า มีความเห็นด้วยในระดับน้อย และเมื่อพิจารณาแยกแต่ละมหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย พบว่า บางมหาวิทยาลัยมีความเห็นด้วยระดับมากในบางเรื่อง ได้แก่ ผู้จัดการทีมมีส่วนร่วมต่อทีมค่อนข้างน้อย การให้ความสำคัญต่อการสร้างสมรรถภาพทางกายน้อยมาก ขาดการฝึกสมรรถภาพด้านจิตใจ ผู้ฝึกสอนขาดการนำเสนอเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการสอนและการฝึก ผู้ฝึกสอนมีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬาน้อยมาก การเก็บตัวฝึกซ้อมก่อนการแข่งขันใช้ระยะเวลาสั้นเกินไป การจัดทำโปรแกรมการฝึกซ้อมขาดความต่อเนื่องและชัดเจน มหาวิทยาลัยขาดการให้การสนับสนุนอุปกรณ์ส่วนตัวที่มีความจำเป็นสำหรับนักกีฬา และการให้ความสำคัญต่อการสร้างระเบียบวินัยให้กับตัวนักกีฬา ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นด้วยของนักกีฬาทั้ง 4 แห่ง ด้านการบริหารจัดการ

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ	ระดับความคิดเห็นด้วย			
	มรภ. เพชรบุรี	มรภ.หมู่บ้าน จอมบึง	มรภ. นครปฐม	มรภ. กาญจนบุรี
1. การเก็บตัวฝึกซ้อมก่อนการแข่งขันใช้ระยะเวลาสั้นเกินไป	2.71 น้อย	3.16 น้อย	3.62 มาก	3.37 น้อย
2. ขาดการจัดทำโปรแกรมการฝึกซ้อมที่มีความต่อเนื่องและชัดเจน	2.38 น้อยที่สุด	3.20 น้อย	3.58 มาก	3.62 มาก
3. การฝึกซ้อมแต่ละครั้งใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงถือว่าน้อยเกินไป	2.14 น้อยที่สุด	2.82 น้อย	2.12 น้อยที่สุด	3.37 น้อย
4. การฝึกซ้อม ผู้ฝึกสอนให้ความสำคัญต่อการสร้างสมรรถภาพทางกายน้อยมาก รวมทั้งไม่มีการทดสอบสมรรถภาพทางกายให้นักกีฬาไม่เห็นความสำคัญ	1.85 น้อยที่สุด	3.33 น้อย	3.62 มาก	3.16 น้อย
5. ขาดการฝึกสมรรถภาพด้านจิตใจ เช่น การนั่งสมาธิ ฯลฯ ทำให้การควบคุมสภาพจิตใจระหว่างการแข่งขันทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร	2.42 น้อยที่สุด	3.37 น้อย	4.08 มาก	3.87 มาก
6. ผู้ฝึกสอนขาดการนำเสนอเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับกีฬาวอลเลย์บอลมาใช้ประกอบการสอน และการฝึกของทีม	2.23 น้อยที่สุด	3.16 น้อย	3.75 มาก	3.58 มาก
7. ผู้ฝึกสอนมีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬาน้อยมาก เป็นปัญหาต่อการพัฒนานักกีฬาและทีม	1.09 ไม่เห็นด้วย	3.12 น้อย	2.79 น้อย	3.87 มาก
8. ผู้ฝึกสอนไม่ได้รับการพัฒนา ทำให้ขาดความรู้ไม่สามารถฝึกฝนนักกีฬาให้มีทักษะและความสามารถสูงขึ้นจากเดิมได้	2.14 น้อยที่สุด	3.08 น้อย	2.29 น้อยที่สุด	3.45 น้อย
9. ผู้ฝึกสอนขาดการวางแผนเรื่องการจัดหาตัวนักกีฬาเพื่อทดแทนนักกีฬาที่เรียนจบ ทำให้การพัฒนาทีมขาดความต่อเนื่อง	2.31 น้อยที่สุด	3.33 น้อย	2.95 น้อย	3.37 น้อย
10. นักกีฬาที่ขาดเรียน หรือเรียนไม่ทัน ขาดการดูแลให้ความช่วยเหลือ เช่น การสอนพิเศษทำให้ผลการเรียนตกต่ำส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการฝึกซ้อมลดน้อยลง	2.50 น้อยที่สุด	3.08 น้อย	2.70 น้อย	2.66 น้อย
11. ผู้ฝึกสอนขาดการให้ความสำคัญต่อการสร้างระเบียบวินัยให้กับตัวนักกีฬา ทำให้ประสิทธิภาพของการฝึกซ้อมลดน้อยลง	2.09 น้อยที่สุด	3.16 น้อย	3.58 มาก	3.04 น้อย
12. มหาวิทยาลัยขาดการให้การสนับสนุนอุปกรณ์ส่วนตัวที่มีความจำเป็นสำหรับนักกีฬา เช่น สนับเข่า สนับศอก	3.09 น้อย	3.00 น้อย	2.20 น้อยที่สุด	4.00 มาก

ปัญหาด้านการบริหารจัดการ	ระดับความคิดเห็นด้วย			
	มรภ. เพชรบุรี	มรภ. หนองบัวลำภู	มรภ. นครปฐม	มรภ. กาญจนบุรี
13. ผู้ฝึกสอนขาดความสนใจต่อปัญหาของนักกีฬาทั้งเรื่องส่วนตัวและครอบครัว ทำให้ไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างถูกต้องและทั่วถึง เช่น ความยากจน	2.18 น้อยที่สุด	3.08 น้อย	2.29 น้อยที่สุด	3.20 น้อย
14. ผู้ฝึกสอนขาดการสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักกีฬาให้เห็นถึงความสำคัญของแรงจูงใจภายในมากกว่าแรงจูงใจภายนอก ซึ่งส่งผลให้นักกีฬามีความตั้งใจและเต็มใจต่อการฝึกซ้อมมากยิ่งขึ้น	2.04 น้อยที่สุด	3.25 น้อย	3.08 น้อย	3.25 น้อย
15. ขาดการอบรมสั่งสอนให้นักกีฬาทุกคนเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองว่าหน้าที่หลักของนักกีฬาทุกคนคือ การเรียนหนังสือ ส่วนการเล่นกีฬานั้นเป็นหน้าที่รองลงไป	2.00 น้อยที่สุด	3.08 น้อย	2.62 น้อย	2.66 น้อย
16. การสร้างช่องทางให้ผู้บริหาร อาจารย์ และเพื่อนนักศึกษาได้ทราบและแสดงความยินดีกับนักกีฬาที่ประสบความสำเร็จมีน้อยมาก ทำให้การมีส่วนร่วมของทุกคนลดน้อยลง	2.59 น้อย	3.33 น้อย	3.45 น้อย	2.83 น้อย
17. มหาวิทยาลัยขาดการสร้างความเข้าใจที่ดีระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ และผู้ฝึกสอนให้เข้าใจธรรมชาติของกีฬา และนักกีฬา	2.72 น้อย	3.20 น้อย	3.04 น้อย	3.04 น้อย
18. ผู้จัดการทีมมีส่วนร่วมต่อทีมค่อนข้างน้อย อาจเนื่องมาจากการแต่งตั้งผู้จัดการทีมไม่ได้พิจารณาจากผู้ที่สนใจและผู้ที่มีความพร้อมในการทำหน้าที่	1.82 น้อยที่สุด	3.58 มาก	3.62 มาก	3.62 มาก
19. ชุมชน ครอบครัว และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทีมมีน้อยมาก ทำให้ปัญหาบางอย่างของทีมไม่ได้รับการแก้ไข	2.04 น้อยที่สุด	3.00 น้อย	3.29 น้อย	3.00 น้อย

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาของระดับบอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก พบว่า

1. ปัญหาการฝึกซ้อมกีฬาของระดับบอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก แต่ละมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกในภาพรวม แยกเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดทุกด้านส่วนปัญหาการบริหารจัดการกีฬาของระดับบอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก แต่ละมหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย พบว่า มีความเห็นด้วยในระดับน้อยถึงน้อยที่สุดทุกมหาวิทยาลัย เนื่องจากด้านสถานที่และอุปกรณ์การฝึกซ้อม มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตก มีนโยบายด้านการส่งเสริมกีฬา และสุขภาพที่ชัดเจน มีพื้นที่สนามกีฬาและสถานที่ออกกำลังกายได้อย่างเพียงพอมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอและเหมาะสม ด้านผู้ฝึกสอนหรือโค้ช มีผู้ฝึกสอน หรือ โค้ชที่มีความรู้ความสามารถ มีสาขาวิชาพลศึกษาและอาจารย์ที่มีความเชี่ยวชาญ มีงบประมาณและแผน

ในการพัฒนาบุคลากรที่ชัดเจนและต่อเนื่อง **ด้านตัวผู้เล่น หรือนักกีฬา** มีโครงการรับนักศึกษาที่มีความสามารถพิเศษทางด้านกีฬา มีแผนการฝึกซ้อมที่ชัดเจนและต่อเนื่อง มีการดูแลเรื่องการเรียนของนักกีฬาควบคู่ไปกับการเล่นกีฬาด้าน **สุขภาพอนามัยขณะฝึกซ้อม** มีกองพัฒนานักศึกษาหรือศูนย์กีฬาฯ ทำหน้าที่ กำกับ ดูแล ส่งเสริมและพัฒนา รวมทั้งคอยให้ความรู้ ความช่วยเหลือกรณีนักกีฬามีปัญหา มีแผนพัฒนาผู้ฝึกสอนให้มีความรู้ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬา และจิตวิทยาการกีฬา การจัดให้มีคลังอุปกรณ์ส่วนกลาง เช่น ผ้าเทปสำหรับป้องกันและรักษาการบาดเจ็บของกล้ามเนื้อ สนับเข่า สนับศอก ฯลฯ **ด้านขวัญและกำลังใจ** มหาวิทยาลัยมีการจัดสวัสดิการสำหรับนักกีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย เช่น ระเบียบการยกเว้นค่าเล่าเรียน การจ่ายเบี้ยเลี้ยงสำหรับนักกีฬาในการฝึกซ้อมและการแข่งขัน การให้รางวัลสำหรับนักกีฬาที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย การส่งเสริมหรือให้โอกาสนักกีฬาที่มีความสามารถเข้าร่วมการแข่งขันรายการต่าง ๆ ที่สูงขึ้น มีงบประมาณช่วยเหลือกรณีนักกีฬาประสบอุบัติเหตุ การทำประกันอุบัติเหตุกรณีนักกีฬาไปทำการแข่งขันนอกสถานที่ที่มีการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอต่อการบริหารจัดการมหาวิทยาลัย โดยผู้บริหารและคณะอาจารย์ให้ความสำคัญต่อเรื่องกีฬาและสุขภาพ มีการยกย่องชมเชยนักกีฬาและผู้เกี่ยวข้องที่สร้างชื่อเสียงให้กับมหาวิทยาลัย **จากที่กล่าวมาทั้งหมด** ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การฝึกซ้อมกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ปราศจากปัญหา หรือมีปัญหาน้อยที่สุด

2. ปัญหาการบริหารจัดการกีฬาวอลเลย์บอลของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาคตะวันตกในภาพรวมทั้ง 4 มหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย พบว่า มีความเห็นด้วยอยู่ในระดับน้อยถึงน้อยที่สุด ในการพิจารณาแยกแต่ละมหาวิทยาลัย โดยเฉลี่ย พบว่า บางมหาวิทยาลัยผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยเกี่ยวกับบางเรื่องอยู่ในระดับมาก ได้แก่

2.1 การมีส่วนร่วมของผู้จัดการทีมค่อนข้างน้อยอาจเกิดจากความเข้าใจผิดในการแต่งตั้งผู้จัดการทีม มักเน้นให้ความสำคัญต่อผู้บริหารเพราะเห็นว่าเป็นผู้บังคับบัญชา หรือแต่งตั้งบุคคลที่มีตำแหน่งหน้าที่สำคัญ ๆ มาเป็นผู้จัดการทีม โดยไม่ได้คำนึงถึงคุณสมบัติและความเหมาะสม ทำให้ขาดความเข้าใจและเกิดความไม่พร้อมในการปฏิบัติหน้าที่ผู้จัดการทีม สิ่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการทีม ดังที่ ชัยชนะ เหมหอมเงิน [4] กล่าวไว้ว่า การเตรียมทีมนักกีฬาจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ ผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน และนักกีฬา นอกจากองค์กรต่าง ๆ ที่ให้การสนับสนุน ก็เป็นตัวแปรสำคัญที่จะทำให้การเตรียมทีมกีฬานั้น ๆ ประสบความสำเร็จ เพราะการเตรียมทีมมิได้กระทำเพื่อไปแข่งขัน แต่วัตถุประสงค์หลักเพื่อชนะการแข่งขัน จึงจำเป็นต้องมีมาตรฐานสูงในการเตรียมทีม

2.2 ผู้ฝึกสอนให้ความสำคัญต่อการสร้างสมรรถภาพทางกายน้อยมาก และขาดการฝึกสมรรถภาพด้านจิตใจ ปกติกีฬากับความเข้มแข็ง และความมั่นคงด้านร่างกายและจิตใจเป็นของคู่กัน ผู้ฝึกสอนบางท่านให้ความสำคัญกับสมรรถภาพทางกายและด้านจิตใจค่อนข้างน้อย เน้นเพียงด้านทักษะและแบบแผนการเล่นเป็นหลักตามความเป็นจริงแล้วในการแข่งขันสมรรถภาพทางกายและสมรรถภาพทางจิตใจนับเป็นปัจจัยสำคัญ เป็นพื้นฐานของความสำเร็จของทีมในการแข่งขันเช่นกัน ดังที่ สุพิตร สมหาโต [5] ได้กล่าวว่า นักกีฬาที่มีความสามารถสูงนั้นจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการฝึกฝนทั้งทางด้านสมรรถภาพทางกาย สมรรถภาพทางจิตใจ และทักษะกีฬา

2.3 ขาดการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ประกอบการสอนและการฝึก ผู้ฝึกสอนมีความรู้เรื่องวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬาน้อย ปัจจุบันความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬานับเป็นความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้ฝึกสอนทุกคนต้องให้ความสนใจและนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของนักกีฬาและทีมอย่างเร่งด่วน ปัจจุบันในวงการกีฬาของประเทศต่างๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะประเทศที่ประสบความสำเร็จด้านกีฬา ล้วนแล้วแต่ให้ความสำคัญต่อองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยี ด้านวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬาทั้งสิ้น ดังที่ วุฒิชัย วรหาญ [6] กล่าวว่า การฝึกซ้อมควรนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้สำหรับการฝึกซ้อม เช่น

แบบฝึกสอนสำหรับผู้เล่นในตำแหน่งต่าง ๆ ตลอดจนการนำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์การกีฬาและจิตวิทยาการกีฬา มาใช้ในการเตรียมทีมสอดคล้องกับ เจริญ กระบวนรัตน์ [7] กล่าวไว้ว่า เทคโนโลยีช่วยในการสนับสนุนและทดสอบ ประเมินความสามารถ ตลอดจนช่วยในการแก้ไขปัญหาคือข้อบกพร่องให้กับนักกีฬา

2.4 ระยะเวลาเก็บตัวฝึกซ้อมก่อนการแข่งขันน้อยเกินไป และการจัดทำโปรแกรมการฝึกซ้อมขาดความ ต่อเนื่องและชัดเจน อาจจะเป็นเนื่องจากมีภาระการเรียนที่หนัก ปัญหาทางครอบครัว หรือความพร้อมด้านงบประมาณ ฯลฯ ทำให้การบริหารจัดการเรื่องการเก็บตัวเพื่อฝึกซ้อมไม่สามารถทำได้เต็มที่ ปกติการเตรียมทีมหรือการฝึก ซ้อมที่ดีควรทำการฝึกซ้อมตลอดทั้งปี โดยมีการจัดโปรแกรมการฝึกซ้อมอย่างเป็นขั้นตอน เช่น ระยะเวลาแข่งขัน ระยะเวลา แข่งขัน และระยะหลังแข่งขัน ซึ่งแต่ละระยะจะมีความแตกต่างกันไป ดังที่ การกีฬาแห่งประเทศไทย [8] กล่าวไว้ว่า ในการทำแผนการฝึกซ้อมจำเป็นจะต้องคำนึงถึงระดับของผู้เล่น และควรวางแผนการฝึกเป็นระยะ ๆ ตลอดทั้งปี นักกีฬา ถึงจะมีสมรรถภาพที่ดี พร้อมทั้งจะทำการแข่งขัน

2.5 มหาวิทยาลัยขาดการให้การสนับสนุนอุปกรณ์ส่วนตัวที่มีความจำเป็นสำหรับนักกีฬา เนื่องจาก อุปกรณ์ส่วนตัวของนักกีฬาวอลเลย์บอลบางอย่างมีราคาค่อนข้างสูง นักกีฬาบางคนไม่สามารถจัดหาได้ด้วยตนเอง มหาวิทยาลัยซึ่งมีความพร้อมควรให้การดูแลหรือสนับสนุน โดยจัดหาให้ฟรี หรือจัดหาไว้เป็นกองกลาง และให้นักกีฬา ขอยืมไปใช้ในการฝึกซ้อมและแข่งขัน ซึ่งจะส่งผลให้นักกีฬามีความรู้สึกที่ดีต่อมหาวิทยาลัย และเกิดความรู้สึกปลอดภัย และมีความมั่นใจในการฝึกซ้อมและการแข่งขันมากขึ้น ส่งผลให้การเล่นของนักกีฬาและทีมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น ดังที่ สุรศักดิ์ ทรัพย์เพิ่ม [9] กล่าวไว้ว่า หน่วยงานต่าง ๆ ควรจัดสรรสวัสดิการให้แก่ักกีฬาเพื่อเป็นขวัญและกำลังใจ ในการฝึกซ้อมและแข่งขันที่ดียิ่งขึ้น มีการประกันอุบัติเหตุให้กับนักกีฬา มีการให้เบิกคำรักษาพยาบาล มีแพทย์ประจำ ทีมคอยดูแลในระหว่างการฝึกซ้อมและแข่งขัน มีการตรวจสุขภาพร่างกาย

2.6 ผู้ฝึกสอนขาดการให้ความสำคัญต่อการสร้างระเบียบวินัยให้กับตัวนักกีฬา ทำให้ประสิทธิภาพ ของการฝึกซ้อมลดน้อยลง ตามสภาพความเป็นจริงการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬาปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่อยู่ เบื้องหลังของความสำเร็จก็คือ การมีวินัย นักกีฬาต้องสามารถควบคุมตนเองได้ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ ทุกคน ต้องปฏิบัติตนอยู่ภายใต้กฎระเบียบของรูปแบบในการฝึก และต้องเคารพต่อกฎเกณฑ์และกติกาที่กำหนดไว้ สอดคล้อง กับที่ เซอร์อเล็กเฟอร์กูสัน [10] อดีตผู้จัดการทีมฟุตบอลแมนเชสเตอร์ยูไนเต็ด กล่าวไว้ว่า การเป็นผู้จัดการทีม ผู้ฝึกสอน และนักกีฬา ปัจจัยอันดับแรก ๆ ที่มีความสำคัญในการทำงานหนักและได้ประสิทธิผลมากที่สุด คือ การสร้าง ระเบียบวินัยให้กับนักกีฬา ไม่ใช่แค่ในกีฬาทุกชนิดเท่านั้น การสร้างระเบียบวินัยให้กับบุคลากรหรือหน่วยงานต่าง ๆ จะทำให้การก้าวไปสู่ความสำเร็จหรือเป้าหมายง่ายและรวดเร็วขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัญหาการฝึกซ้อมและการบริหารจัดการกีฬาของวอลเลย์บอลมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภาค ตะวันตก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. การแต่งตั้งผู้จัดการทีม ควรพิจารณาจากบุคคลที่มีความเหมาะสม และมีความพร้อมในการทำหน้าที่ เช่น มีความรู้ และความสนใจในกีฬาของวอลเลย์บอล รวมทั้งมีความพร้อมในการให้การส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกซ้อม
2. ในการฝึกซ้อมกีฬาของวอลเลย์บอล ผู้ฝึกสอนควรนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เกี่ยวกับกีฬาของวอลเลย์บอล ความรู้เรื่อง วิทยาศาสตร์การกีฬา และจิตวิทยาการกีฬา มาใช้ในการบริหารจัดการทีม เช่น วิดีทัศน์ เกี่ยวกับการฝึก การเสริมสร้าง สมรรถภาพทางกายและจิตใจ
3. ในการฝึกซ้อมกีฬาของวอลเลย์บอลผู้ฝึกสอนควรจัดทำแผนการเก็บฝึกซ้อมให้ชัดเจน และมีความต่อเนื่องตลอดทั้งปี

4. สถานศึกษาควรสนับสนุนอุปกรณ์ส่วนตัวของผู้เล่น โดยเฉพาะอุปกรณ์ที่ใช้ป้องกันการบาดเจ็บเพื่อความปลอดภัย เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจของนักกีฬา

5. การบริหารจัดการทีมผู้ฝึกสอนควรให้ความสำคัญต่อการสร้างระเบียบวินัยของทีม และควรมีความเชื่อว่าระเบียบวินัยคือหัวใจของความสำเร็จของทีม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้และไม่ใช้หลักการทางวิทยาศาสตร์การกีฬาในการฝึกซ้อมกีฬาบอลเลย์บอล เช่น การเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายโดยวิธียกน้ำหนัก การเสริมสร้างสมรรถภาพทางจิตใจโดยวิธีฝึกสมาธิ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบปัญหาการฝึกซ้อมกีฬาบอลเลย์บอลในกรณีที่ตัวแปรมีลักษณะแตกต่างกัน เช่น ประเภทสถานศึกษา (รัฐบาลและเอกชน) ระดับชั้นเรียนหรือช่วงอายุของผู้เล่น เป็นต้น

3. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการฝึกซ้อมกีฬาบอลเลย์บอล

4. ควรมีการวิจัยเชิงทดลองในการศึกษาวิธีการฝึกซ้อมแบบต่าง ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาใช้ในการพัฒนากีฬาบอลเลย์บอล

5. ควรมีการศึกษา หรือสร้างรูปแบบการฝึกกีฬาบอลเลย์บอลโดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ฝึกสอนที่ประสบความสำเร็จในการคุมทีมกีฬาบอลเลย์บอล

เอกสารอ้างอิง

- [1] มงคล แฝงสาเคน. ยุทธศาสตร์สำหรับผู้ฝึกสอน. มหาสารคาม: ภาควิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครูมหาสารคาม; 2535.
- [2] เจริญ กระบวนรัตน์. การฝึกด้านจิตวิทยาก่อนการแข่งขัน. วารสารสุขศึกษาพลศึกษา และสันตนาการแห่งประเทศไทย 2525; 86: 20.
- [3] สุพิตร สมานิติ. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการกีฬา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2532.
- [4] ชัยชนะ เหมหอมเงิน. สภาพและปัญหาการเตรียมทีมนักกีฬาคนหูหนวกสมาคมกีฬาจังหวัดเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬาคนพิการแห่งชาติ ครั้งที่ 30 ประจำปี 2552 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2553.
- [5] สมานิติ. เอกสารประกอบการสอนวิชาจิตวิทยาการกีฬา. กรุงเทพฯ: ภาควิชาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; 2534.
- [6] วุฒิชัย วรหาญ. ปัญหาการเตรียมทีมเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันฟุตบอลอาชีพ โปรลีก 1 ประจำปี 2549 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2550.
- [7] เจริญ กระบวนรัตน์. วิทยาศาสตร์การฝึกสอนกีฬา. กรุงเทพมหานคร: สันธนาถก๊อปปี้เซ็นเตอร์; 2557.
- [8] การกีฬาแห่งประเทศไทย. คู่มือการฝึกกีฬาบอลเลย์บอล. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัดอาร์ต โปรเกรส; 2548.
- [9] สุศักดิ์ ทรัพย์เพิ่ม. ปัญหาการเตรียมทีมบอลเลย์บอลเพื่อเข้าร่วมการแข่งขันกีฬา มหาวิทยาลัยแห่งประเทศไทย ครั้งที่ 15 [ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2544.
- [10] การสร้างระเบียบวินัยให้กับนักกีฬาฟุตบอล วิธีการสร้างระเบียบวินัย ความสำคัญของการสร้างระเบียบวินัยนักกีฬา. [อินเทอร์เน็ต]; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 19 มกราคม 2562]. เข้าถึงได้ จาก: <http://www.ball2night.com/football-news/discipline-footballplayer.php?id=267>

พฤติกรรมการณ์หนี้ของระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

The Traders Behaviour Incur the Loan Shark Debts with in Yala Railway Market, Yala Province

ฟาริดา เอ็ลลาฮี* จรินทร์รัตน์ วรวงษ์พิทักษ์¹ ลาวัญย์ พงษ์สุวรรณศิริ¹ และ อาซูวัน อาเยะ²
Farida Aellahee¹, Jarinrat Worravongpitak¹, Lawan Pongsuwansiri¹ and Asuwan Aye²

¹สาขาวิชาการจัดการ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา 95000

² องค์การบริหารส่วนตำบลกาญจนาภิเษก สุไหงโกโลก จังหวัดนราธิวาส 96160

¹Division of Management, Faculty of Management Science, Yala Rajabhat University, Yala 95000

²Kayukla Subdistrict Administrative Organisation, Su-ngai Kolok District, Narathiwat 96160

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: farida.ae@yru.ac.th

Received: 27 September 2018, Revised: 7 November 2018, Accepted: 3 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์ของผู้ค้าในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 2) ความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา 4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา โดยเป็นการศึกษาเชิงสำรวจ ทำการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ประชากรคือ ผู้ค้าภายในตลาดรถไฟยะลา และคำนวณทางสถิติจากกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ในระดับ ความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายข้อมูล โดยวิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอ้างอิง สำหรับทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ค่าไคสแควร์

ผลการศึกษาพบว่า ลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีจำนวนสมาชิก ในครัวเรือน 4-6 คน มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนตั้งแต่ 10,000–30,000 บาท มีค่าใช้จ่ายต่อเดือน ของครัวเรือนตั้งแต่ 10,000–30,000 บาท มีรายได้ต่อเดือนจากการค้าน้อยกว่า 10,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้าน้อยกว่า 10,000 บาท

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกี่ยวกับ การซื้อของราคาแพงและมีเหตุสุดวิสัยในการใช้จ่ายด้านมีภาระต้องดูแล พ่อ แม่ สามี ภรรยา และบุตร

ข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการใช้จ่ายฟุ่มเฟือย เกี่ยวกับการซื้อของราคาแพง และมีเหตุสุดวิสัยในการใช้จ่ายด้านมีภาระต้องดูแล พ่อ แม่ สามี ภรรยา และบุตร

ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบในด้านวิธีการใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สาเหตุหลักที่ทำให้ต้องก่อหนี้ในระบบคือต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบในด้านเหตุผลในการใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลาง สาเหตุหลักที่ทำให้ต้องก่อหนี้ในระบบคือ ต้องใช้จ่ายเงินไปกับบุคคลในครอบครัว

ผลการทดสอบสมมติฐานลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ คือ ตัวแปรเพศ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ คือ ตัวแปรอายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ คือ รายได้ต่อเดือนจากการค้า ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้าและปัจจัยด้านพฤติกรรม พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ คือ เหตุสุตวิสัย ด้านมีภาระต้องดูแล พ่อ แม่ สามี ภรรยา และบุตร ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็น เกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อหนี้ในระบบ คือ เหตุสุตวิสัยด้านมีหนี้ในระบบต้องชำระ

คำสำคัญ: ประชากรศาสตร์ หนี้ หนี้ในระบบ ตลาดรถไฟจังหวัดยะลา

Abstract

The research's proposal aims to study 1) the general demographic characteristic of traders in the Yala railway market, Mueang District, Yala Province 2) To study the relationship between demographic characteristics and opinions about the informal loan shark debts of traders in Yala railway market, Mueang District, Yala Province. 3) To study the relationship between economic factors and opinions about the informal loan shark debts of traders in Yala railway market, Mueang District, Yala Province. 4) To study the relationship between behavioral factors and opinions about the informal loan shark debts of traders in Yala railway market, Mueang District, Yala Province. By quantitative study. The data collected through the questionnaire. The population is the traders in Yala railway market. And statistically computed from the sample of 400 people at the confidence level of 95% Use descriptive statistics to explain the data by frequency distribution, frequency, percentage, mean, standard deviation. And reference statistical analysis (inferential statics) for testing hypotheses of research by determining the level of statistical significance equal to 0.05. The statistics used for analysis are Chi-Square.

The result revealed; general demographic characteristics found that most respondents were females aged 46 or over, married status was mostly found and the education background at junior high school, family members consist of 4-6 people with the average monthly income 10,000-30,000 Baht. Monthly household expenses occurred from 10,000 to 30,000 Baht, on the other hand monthly income from trading found less than 10,000 Baht but monthly expenses from trading was less than 10,000 Baht.

Information based on the economic factors, respondents mostly extravagantly bought luxury goods and there was a forced majeure of household expenditure of burdensome such as parents, husbands, wives, and children

Information based on the behavioral factor, respondents mostly extravagantly buying luxury goods and there was a force majeure of an expenditure in families burdensome such as parents-in-law, wives, and children.

Opinion was found on incur loan shark debts behavioral that most of respondents had an idea of incurring debts behavioral in the way of spending it, overall point was in the medium level. The main factor caused from the household costs. An opinion of incurring the loan shark debts behavioral in term of reasonableness spending, overall was in the medium level. The main factor caused from family members affairs.

Hypothesis testing result of demographic characteristics found that the variables related to the ideas of incurring loan shark debts were gender variable, status, household members, and household expenditures. Irrelevant variables were age variable, education background, and household monthly income. Related variables in economy factor that concerned to incur loan shark debts were trading monthly income on the other hand irrelevant variables were trading monthly expenses.

Behavioral factor found the mutuality variable of incurring loan shark debts was the force majeure of an expenditure in families burdensome such as parents, husbands, wives, and children. Irrelevant variable was a force majeure of paying legitimate debts.

Keywords: demography, dept, loan shark debts, Yala railway market

บทนำ

ปัญหาหนี้ในระบบในประเทศไทยทำให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจและประชาชนเป็นจำนวนมาก โดยกลุ่มบุคคลที่ตกเป็นหนี้ในระบบส่วนใหญ่มักเป็นผู้มีรายได้น้อย ไม่มีทรัพย์สินหรือมีหลักประกันใด ๆ ที่จะสามารถให้แก่สถาบันการเงินต่าง ๆ ได้ ดังนั้นบุคคลเหล่านี้จึงกู้ยืมเงินในระบบเพราะ เห็นว่าเป็นแหล่งเงินกู้ที่สามารถพึ่งพิงได้ในยามยาก อย่างน้อยก็ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนให้พ้นได้ไปช่วงขณะหนึ่ง โดยที่สถาบันทางการเงินในระบบไม่สามารถช่วยเหลือได้ ดังนั้นเงินกู้ในระบบจึงมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจ และประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง [1]

ประชาชนที่เป็นหนี้ในระบบ มีพฤติกรรมที่แตกต่างกัน หรือที่เรียกว่าการก่อให้เกิดขึ้นเป็นปัญหาอันเกิดจากสภาพแวดล้อม ภายใต้สภาพสังคมไทยในปัจจุบัน ที่ถือว่าเป็นสังคมทุนนิยม ยึดถือและให้ความสำคัญต่อวัตถุหรือที่เรียกว่าวัตถุนิยม สิ่งแวดล้อมและสภาพต่าง ๆ จะมีแรงจูงใจต่อการใช้จ่ายที่เกินความจำเป็น เช่น การจับจ่ายใช้สอยในห้างสรรพสินค้า การรับประทานอาหารตามร้านอาหาร ภัตตาคาร การใช้จ่ายเพื่อตอบสนองความบันเทิงในสถานเริงรมย์ต่าง ๆ [2] หรืออาจมีเหตุจำเป็นในชีวิต เช่น มีภาระหนี้สินในระบบ มีภาระต้องเลี้ยงดู สามี ภรรยา และบุตร เกิดเหตุสุดวิสัย ที่จำเป็นต้องเป็นหนี้ในระบบส่งผลให้พฤติกรรมความเป็นหนี้มีความแตกต่างกันไป ดังนั้นความแตกต่างนี้จึงน่าจะส่งผลต่อการเป็นหนี้ในระบบที่แตกต่างกันได้ ตามที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น

จังหวัดยะลาเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงแต่ในทางตรงกันข้ามการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวมของจังหวัดยะลายังมีปัญหาเรื่องกระจายรายได้ค่อนข้างมาก โดยยังมีจำนวนผู้ที่ประสบปัญหาความยากจน และมีปัญหาภาวะหนี้สิน จะเห็นได้ว่าจำนวนผู้ค้าขายในตลาดซึ่งแต่ละคนก็มีปัญหาและสาเหตุที่แตกต่างกัน เช่น ปัญหาความยากจน การต้องการเงินทุน เป็นต้น เมื่อเป็นเช่นนั้นก็หนีไม่พ้นที่จะต้องกู้ยืมเงินในระบบเพราะสามารถกู้ได้ง่ายและเงื่อนไขในการกู้เงิน ไม่ยุ่งยากเหมือนกับการกู้ยืมเงินจากธนาคารพาณิชย์ และสถาบันทางการเงินต่าง ๆ ที่เปิดให้บริการอยู่

โดยสรุป ผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์แตกต่างและหลากหลาย และความแตกต่างนี้จะส่งผลให้เกิดปัจจัยทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกันด้วย นอกจากนี้ปัจจัยทางเศรษฐกิจแล้วผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ยังมีปัจจัยด้านพฤติกรรมที่อาจส่งผลให้ไม่จำเป็นการไม่มีวินัยในการใช้เงิน หรือเหตุผลวิธีที่ที่จะต้องไปกู้ยืมเงินนอกระบบ จากความเป็นมาและปัญหาที่ได้กล่าวไว้ข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน รายได้ทั้งหมดของ ครอบครัว และค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครอบครัว ปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้ค้าในตลาด รถไฟไม่จำเป็นรายได้จากการค้า ค่าใช้จ่ายจากการค้า ตลอดจนปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้ค้าในตลาดรถไฟ มีอิทธิพลและส่งผลต่อการเป็นหนี้ เช่น ด้านวิธีการใช้จ่าย ด้านเหตุผลของการในการใช้จ่าย หรือไม่อย่างไร ผลของการวิจัยที่ได้รับจะสามารถทำให้ทราบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้ค้าในตลาดรถไฟและปัจจัยด้านพฤติกรรม ของผู้ค้าในตลาดรถไฟ มีอิทธิพลและส่งผลการเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าในตลาด รถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ในระดับใดบ้าง และจากผลดังกล่าวนี้คาดว่าน่าจะนำไป เป็นแนวทางในการปรับปรุงพฤติกรรมของผู้ค้าใน ตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ไม่เป็นหนี้ของระบบอีกต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์ของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางประชากรศาสตร์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านพฤติกรรมกับความคิดเห็นเกี่ยวกับเป็นหนี้ของระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา

ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนดังนั้นผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรจำนวนประชากรของ W.G. Cochran ซึ่งกำหนดระดับความมั่นใจร้อยละ 95% มีค่าเท่ากับ 1.96 หรือที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ได้จำนวนทั้งสิ้น 400 ตัวอย่าง
2. ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านประชากรศาสตร์ ด้านเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม
  - 2.1 เพื่อศึกษาลักษณะด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วยข้อมูลพื้นฐานของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกใน ครัวเรือน รายได้ทั้งหมดของครอบครัว และค่าใช้จ่ายทั้งหมดของครอบครัว
  - 2.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจของผู้ค้าในตลาดรถไฟ หมายถึง รายได้จากการค้าขายในตลาด และรายจ่ายจากการค้าขายในตลาด
  - 2.3 ปัจจัยด้านพฤติกรรมของผู้ค้าในตลาดรถไฟ หมายถึง การไม่มีวินัยในการใช้เงินของผู้ค้าในตลาดรถไฟ เหตุผลวิธีของผู้ค้าในตลาดรถไฟ
3. ขอบเขตด้านพื้นที่ คือ ตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
4. ขอบเขตด้านเวลา
ในการวิจัยครั้งนี้โดยเก็บรวบรวมข้อมูล 3 เดือน คือ ในช่วงเดือนมิถุนายน - สิงหาคม พ.ศ. 2560

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องการศึกษาพฤติกรรมการก่อกวนนอกระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ใช้ในการอธิบายข้อมูลโดยวิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอ้างอิง สำหรับทดสอบสมมติฐานของการวิจัย โดยกำหนดระดับความมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 สถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ ค่าไคสแควร์

สรุปผลการวิจัย

งานวิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมในการก่อกวนนอกระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะทั่วไปทางประชากรศาสตร์

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุตั้งแต่ 46 ปีขึ้นไป มีสถานภาพสมรสแล้ว มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือน 4-6 คน มีรายได้ต่อเดือนของครัวเรือนตั้งแต่ 10,000 – 30,000 บาท มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนของครัวเรือนตั้งแต่ 10,000-30,000 บาท

2. ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกวนนอกระบบ

จากผลการวิจัย พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกวนนอกระบบในด้านวิธีการใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.76 สำหรับสาเหตุหลักที่ทำให้ต้องก่อกวนนอกระบบคือ ต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกวนนอกระบบในด้านเหตุผลในการใช้จ่าย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 2.95 สำหรับสาเหตุหลักที่ทำให้ต้องก่อกวนนอกระบบคือ ต้องใช้จ่ายเงินไปกับบุคคลในครอบครัว ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.76

3. ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนจากการค้าไม่น้อยกว่า 10,000 บาท และมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้าไม่น้อยกว่า 10,000 บาท

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามรายได้ต่อเดือนจากการค้า

รายได้ต่อเดือนจากการค้า	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	219	54.8
10,000– 30,000 บาท	142	35.5
30,001– 50,000 บาท	34	8.5
มากกว่า 50,000 บาท	5	1.2
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ต่อเดือนจากการค้าตั้งแต่ไม่น้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 54.8 รองลงมามีรายได้ต่อเดือนจากการค้า 10,000-30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.5 มีรายได้ต่อเดือนจากการค้าตั้งแต่ 30,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.5 และอันดับสุดท้ายมีรายได้ต่อเดือนจากการค้ามากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.2 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้า

รายได้ต่อเดือนจากการค้า	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 10,000 บาท	247	61.7
10,000– 30,000 บาท	116	29.0
30,001– 50,000 บาท	33	8.3
มากกว่า 50,000 บาท	4	1.0
รวม	400	100

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้าน้อยกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 61.7 รองลงมาคือค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้า 10,000- 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 29.0 มีค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้าตั้งแต่ 30,001-50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 8.3 และอันดับสุดท้ายมีค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้ามากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 1.0 ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

4. ข้อมูลปัจจัยด้านพฤติกรรม

จากผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมค่าใช้จ่ายฟุ่มเฟือยเกี่ยวกับการซื้อของราคาแพง และเหตุสุดวิสัยในการใช้จ่ายคือ มีภาระต้องดูแลพ่อแม่ สามี ภรรยา และบุตร

ผลการทดสอบสมมติฐานของการวิจัย

จากผลการทดสอบสมมติฐานลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบ คือ ตัวแปรเพศ สถานภาพ จำนวนสมาชิกในครัวเรือน และรายจ่ายต่อเดือนของครัวเรือน ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบ คือ ตัวแปรอายุ ระดับการศึกษาและรายได้ต่อเดือนของครัวเรือน

จากผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านเศรษฐกิจ พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบ คือ รายได้ต่อเดือนจากการค้า ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบ คือ ค่าใช้จ่ายต่อเดือนจากการค้า

จากผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยด้านพฤติกรรม พบว่า ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบ คือ เหตุสุดวิสัยด้านมีภาระต้องดูแลพ่อแม่ สามี ภรรยา และบุตร ส่วนตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบ คือ เหตุสุดวิสัยด้านมีหนี้ในระบบต้องชำระ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องศึกษาพฤติกรรมในการก่อกำหนดหนี้ในระบบของผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ด้านลักษณะทางประชากรศาสตร์ พบว่า ผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลาที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ต่างกัน ทำให้การเป็นหนี้ในระบบแตกต่างกันซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของฐานิตา มีสา [3] เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของชาวนา ในเขตอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษาที่ต่างกัน ส่งผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของชาวนาในอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรีแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

2. ด้านข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยทางเศรษฐกิจ พบว่า ผู้ค้าภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลาที่มีปัจจัยด้าน

เศรษฐกิจต่างกัน ทำให้การเป็นหนี้ในระบบแตกต่างกันซึ่งความสอดคล้องกับงานวิจัยของนรรัฐ รื่นกวี [4] เรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อภาระหนี้สินของเกษตรกร จังหวัดนครราชสีมา กรณีศึกษา อำเภอคำบุงทศและอำเภอโนนสูง

3. ด้านพฤติกรรมการก่อหนี้ในระบบ พบว่า สาเหตุที่ผู้ค้าภายในตลาดรถไฟอำเภอเมือง จังหวัดยะลา เป็นหนี้ในระบบ เนื่องมาจากต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของคณิจ แก่นจันทร์ (5) เรื่องสภาพการหนี้ในระบบของประชาชนในกิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี ผลการศึกษาพบว่า สาเหตุที่ประชาชนเป็นหนี้ในระบบมาจากการนำเอาเงินไป ลงทุนเพื่อประกอบอาชีพ เช่น อาชีพค้าขาย ใช้จ่ายในครอบครัว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการก่อหนี้ในระบบของผู้ค้าภายในตลาดภายในตลาดรถไฟ อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. จากผลการศึกษาพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องหนี้ในระบบ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องมีโครงการจัดการกระบวนการความรู้ให้แก่ ประชาชนเกี่ยวกับ พฤติกรรมที่นำมาสู่การก่อหนี้ในระบบ เพื่อเป็นแนวทางและภูมิคุ้มกันให้กับ ปัญหาหนี้ในระบบของประชาชน

2. จากผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันสถาบันทางการเงินที่ออกเงินกู้ยืมอย่างถูกกฎหมายยังมีกฎระเบียบข้อบังคับและขั้นตอนที่มากจนเกินไปทำให้ประชาชนที่เป็นหนี้ในระบบสามารถ เข้าถึง ได้ยาก ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ แหล่งเงินกู้ที่ถูกต้องตามกฎหมายจับกลุ่มลูกค้าระดับประชาชน เช่น สถาบันทางการเงินต่าง ๆ ลดขั้นตอนกฎระเบียบข้อบังคับให้น้อยลงกว่าเดิม เพื่อเพิ่มโอกาสให้ ประชาชนทุกคนที่ตกเป็นหนี้ในระบบสามารถเข้าถึงเงินกู้ได้

3. จากผลการศึกษาพบว่า ในปัจจุบันปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำทำให้อัตราการครองชีพของประชาชนเพิ่มขึ้น อาชีพที่ต่าง ๆ ของประชาชนระดับรากหญ้า เช่น ค้าขาย เกษตรกรรม ค่าแรงงาน ที่ทำอยู่ยังไม่สามารถทำรายได้เท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ ภาครัฐบาล ควรแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศให้ดีขึ้น เพื่อให้ประชาชนมีรายได้ที่สูงขึ้นกว่าเดิม เมื่อ ประชาชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นปัญหาการเป็นหนี้ในระบบของประชาชนจะลดลงและยังช่วยป้องกันการเกิดปัญหาหนี้ในระบบของประเทศได้อีกด้วย

4. จากผลการศึกษาพบว่า ผู้กู้มิได้มีการวางแผนการจัดการกับตนเองและครอบครัวเกี่ยวกับการวางแผนชีวิต ผู้วิจัยจึงเสนอแนะให้ผู้ที่มิหนี้ในระบบต้องบริหารจัดการทางการเงิน กับตนเองและภายในครอบครัวโดยการประหยัดค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอ และจัดทำกรวางแผน รายรับ - รายจ่ายในครอบครัว เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขสาเหตุการเป็นหนี้ในระบบ

เอกสารอ้างอิง

- [1] ชวโรจน์ เข้มกลิ่น. พฤติกรรมการก่อหนี้ในระบบของผู้ค้าในตลาดกลางเพื่อการเกษตร ตำบลตะพง จังหวัดระยอง. [รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต] ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2554.
- [2] นฤมล อินทรโหม. ศึกษาผลกระทบต่อการหนี้สินของทหารชั้นประทวนสังกัด กรม สนับสนุนกองพลทหารราบที่ 9. [รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปกร; 2554.
- [3]. ฐานิตา มีสา. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นหนี้ในระบบของชาวนา ในเขตอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี. [ธุรกิจมหาบัณฑิต] กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปกร; 2556.
- [4] นรรัฐ รื่นกวี. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการหนี้สินของเกษตรกร จังหวัดนครราชสีมา กรณีศึกษา อำเภอคำบุงทศ และอำเภอโนนสูง. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี; 2554.
- [5] คณิจ แก่นจันทร์. สภาพการหนี้ในระบบของประชาชนในกิ่งอำเภอเหล่าเสือโก้ก จังหวัดอุบลราชธานี. [รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต] ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา; 2548.

การประยุกต์ใช้ต้นทุนฐานกิจกรรม ABC Costing ในการผลิตหมวกยางพารา กรณีศึกษา:วิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรอินทรีย์ภูสับสน (ต้นแบบ)

Application of Activity-Based Costing to Rubber Hats Production Case Study of Community Enterprise Saunkasetphusiban (Model)

จารูวรรณ ไชยพรรณ^{1*} พิษญาภา พริมพราย¹ พงศ์พัชร บัวเพชร¹ รวิศ คำหาญพล¹
Jaruwannee chaiyaphan^{1*}, Phitchayapa Primpray¹, Pongpat Buapet¹ and Rawit Khamhanpol¹

¹ สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการอุตสาหกรรมและโลจิสติกส์ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280

¹Industrial Management and Logistics Program, Faculty of Industrial Technology, Nakhon Sri Thammarat
Rajabhat University, Nakhon Sri Thammarat Province 80280

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: jaru1411@gmail.com

Received: 3 October 2018, **Revised:** 8 November 2018, **Accepted:** 3 December 2018

บทคัดย่อ

ปัจจุบันมีการแข่งขันกันสูงขึ้น วิสาหกิจชุมชนเป็นอีกหนึ่งกลุ่มชุมชนที่ต้องเสริมสร้างความแข็งแกร่งของเศรษฐกิจ ปัจจุบันมีการผลิตที่มามากมายยิ่งขึ้น ดังนั้นการลดค่าใช้จ่ายในการผลิตจะสามารถช่วยให้มีความสามารถในการแข่งขันได้สูงขึ้น ต้นทุนฐานกิจกรรมจึงเป็นเครื่องมือช่วยให้ผู้ผลิตเข้าใจถึงสัดส่วนของค่าใช้จ่ายในการผลิตในแต่ละกิจกรรมการผลิตได้อย่างถูกต้อง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์และระบุกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์หมวกยางพาราและคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ตามฐานกิจกรรมเปรียบเทียบกับการคำนวณต้นทุนแบบเดิม กลุ่มตัวอย่างได้แก่วิสาหกิจชุมชนภูสับสนต้นแบบ เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ค่าเฉลี่ยและร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า ต้นทุนที่เกิดขึ้นนอกจากต้นทุนแรงงานทางตรง แรงงานทางอ้อม แรงงานวัตถุดิบ ยังเกิดต้นทุนฐานกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน ในส่วนกิจกรรมการขนส่งเกิดต้นทุนสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.91 ของต้นทุนฐานกิจกรรมหลัก ทั้งนี้ผลการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนการผลิตแบบเดิมและต้นทุนการผลิตฐานกิจกรรมของหมวกยางพารา มีค่าแตกต่างกัน จากเดิม 120 บาท ส่วนต้นทุนการผลิตที่มีการประยุกต์ใช้การคำนวณต้นทุนฐานกิจกรรม คือ 169.47 สูงขึ้นถึงร้อยละ 41.23 ของต้นทุนเดิม ซึ่งมาจากกิจกรรมที่ครอบคลุมทุกกระบวนการ กิจกรรมที่มีต้นทุนสูงมากคือค่าใช้จ่ายในการขนส่งร้อยละ 52.9 กิจกรรมสนับสนุนที่ควรลด คือการเคลื่อนย้ายวัตถุดิบและควรใช้พื้นที่ในกระบวนการผลิตเพื่อลดต้นทุนต่อไปในอนาคต

คำสำคัญ: ต้นทุนฐานกิจกรรม การผลิตหมวกยางพารา วิสาหกิจชุมชน

Abstract

Nowadays, economic demand is too high. Community Enterprise is one of the community groups that need to strengthen the economy. Currently, there are a number of manufacturer. Thus, the reduce of cost production will be

able to help with the competition ability rise. The activity-based costing tools help manufacturers correctly understand the ratio of cost and production. This research aimed to use activity-based costing analysis in the production of rubber caps and its major role in the supply chain and compared between old cost with ABC base costing. The sample Community Enterprise Saunkasetphusibsan (Model). The instruments used in the research was a structured interviews. The statistics used in the study including mean and percentage. The research found that Costs incurred in direct labor costs, indirect labor and labor materials were also produce costing of both activity-based and support activities. In the case of transport activity showed highest cost at 52.91 % compared with cost main activity. Moreover, the results of the comparison between the production cost and traditional production cost of rubber caps production revealed that the different cost from was 120 Baht. The production costs using activity-based costing calculation was 169.47 increasing about 41.23 % compared with the original cost that obtained from all processes. The activity having highest cost was the cost of transportation with the value of 52.9 %. From this research, the support activity that necessary to avoid was moving materials and must use the space in the production process to reduce costs in the future

Keywords: activity based costing, rubber hats production, community enterprise

บทนำ

ภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เป็นแหล่งเพาะปลูกยางพารา และแหล่งผลิตผลิตภัณฑ์ยางพาราขึ้นต้นที่สำคัญของโลก โดยประเทศไทย อินโดนีเซีย และมาเลเซียถือเป็น 3 ประเทศหลักที่มีผลผลิตยางพารารวมคิดเป็นร้อยละ 75 ของผลผลิตโลก ในปี 2558 ไทยเป็นประเทศผู้ผลิตยางพาราอันดับ 1 ของโลก มีผลผลิต 4.5 ล้านตัน คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 35.7 ของผลผลิตโลก รองลงมาคือ อินโดนีเซีย จีน อินเดีย และมาเลเซีย มีสัดส่วนการผลิตร้อยละ 26.0, ร้อยละ 7.0, ร้อยละ 6.0, และร้อยละ 5.5 ตามลำดับ [1] ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีเนื้อที่ปลูกยางพารามากเป็นอันดับสองของโลกรองจากประเทศอินโดนีเซีย มีเกษตรกรที่ปลูกยางพารารวมทั้งประเทศประมาณ 6 ล้านคนหรือประมาณร้อยละ 10 ของประชากรทั้งประเทศ [2] ในขณะที่ความต้องการใช้ยางพาราในประเทศไทยปี 2557 มีการใช้ยางพาราเพียง 541,003 ตัน และในปี 2558 มีการประมาณการใช้ยางพาราในประเทศไทยเพียง 582,000 ตัน ซึ่งถ้าคำนวณแล้วจะพบว่ามีการใช้ยางพาราในประเทศเพียงประมาณร้อยละ 13 จากผลผลิตที่ผลิตได้ทั้งหมด การใช้ยางพาราในประเทศไทยจะใช้ในอุตสาหกรรมยางรถยนต์ ถูมือยาง ยางยึด ยางรัดของ และอุตสาหกรรมอื่น ๆ ประกอบกับอดีตที่ผ่านมา ปี 2554 จะพบว่า ราคาของพาราที่เกษตรกรขายได้ โดยเฉพาะยางแผ่นดิบคุณภาพชั้น 3 เกษตรกรขายได้ราคาสูงถึง 129 บาทต่อกิโลกรัม ในขณะที่น้ำยางสด เกษตรกรขายได้ 120 บาทต่อกิโลกรัม [3] แต่หลังจากนั้น ราคาของพาราที่เกษตรกรขายแก่ผู้รับซื้อลดลงเรื่อยมาอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบันราคาของแผ่นดิบคุณภาพ 3 และน้ำยางสด เกษตรกรขายได้ กิโลกรัมละ 44.34 บาท และ 45.60 บาท [4]

วิสาหกิจชุมชนเริ่มเข้ามามีบทบาทในการแปรรูปยางพาราที่สำคัญในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจในระดับชุมชนในประเทศไทย ตั้งแต่ปี 2548 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนและให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยกระบวนการสร้างความเข้มแข็งต้องมีรากฐานจากการสร้างความรู้สึกร่วมในความ เป็นเจ้าของของชุมชน การตระหนักถึงการให้ทรัพยากร เช่น วัตถุดิบ แรงงาน ทุน ที่มีอยู่ในชุมชนเป็นหลัก โดย ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาสากล ก่อให้เกิดนวัตกรรมอันเป็นเอกลักษณ์ภายในชุมชน [5]

อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนภูสิบล้านแบบ ในปัจจุบันหลายวิสาหกิจยังคงเผชิญกับปัญหาหลาย ๆ ด้าน

เช่น ปัญหาด้านการผลิต ปัญหาด้านบรรจุภัณฑ์ ปัญหาด้านการจัดการ ปัญหาด้านการเงินและการจัดการต้นทุน ซึ่งถือว่าเป็นปัญหาที่เป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนา ดังนั้นวิสาหกิจจำเป็นต้องสามารถบริหารและจัดการต้นทุนการผลิตให้มีประสิทธิภาพจึงจะสามารถ แข่งขันได้ ซึ่งการคิดต้นทุนฐานกิจกรรมจะช่วยให้ทราบถึงต้นทุนที่แท้จริง ต้นเหตุของปัญหาที่มีต้นทุนสูงมาจาก กิจกรรมใดเป็นค่าใช้จ่ายประเภทใด ปัจจัยใดที่เป็นตัวผลักดันให้เกิดต้นทุนที่สูง เพื่อที่จะได้แนวทางที่เป็นสาเหตุที่แท้จริงไปควบคุมและลดต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลให้เกิดกำไรมากขึ้นหรือลดต้นทุนที่ไม่จำเป็นลงได้ ผู้วิจัยจึงนำระบบ ABC Costing ที่ใช้เป็นเครื่องมือ วิเคราะห์การติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทั้งหมดที่มีอยู่ในระบบ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลให้สามารถระบุกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์หมวกยางพารา
2. เพื่อคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ตามฐานกิจกรรมเปรียบเทียบกับวิธีการคำนวณต้นทุนแบบเดิม

ระเบียบวิธีวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ ด้วยการสังเกต (Observation) สัมภาษณ์ แบบเจาะลึก (In-depth interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังต่อไปนี้

ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดหน่วยของการวิเคราะห์ (Unit of analysis) คือ วิสาหกิจชุมชนภูสีบแสนต้นแบบ ได้มาจากการคัดสรรจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่มีความพร้อมในการให้ข้อมูล จำนวน 1 กลุ่มประกอบด้วยสมาชิก 11 คน ขอบเขตด้านพื้นที่

สถานที่ที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้แก่ วิสาหกิจชุมชนภูสีบแสนต้นแบบ อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การประชุมกลุ่มย่อย จัดสนทนากลุ่ม (Focus Group)
2. แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ลักษณะคำถามมีทั้งคำถามปลายเปิดและปลายปิด โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้
  - ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน วิสาหกิจชุมชนขนาดกลาง และขนาดย่อมในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
  - ตอนที่ 2 กิจกรรมและต้นทุนซัพพลายเชนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน วิสาหกิจชุมชนขนาดกลางและขนาดย่อมในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากการค้นคว้าหนังสือ เอกสารการประชุม ข่าว บทความ วารสาร ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการต้นทุนฐานกิจกรรม
2. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) จากการสัมภาษณ์กรรมการในกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จำนวน 11 ท่าน

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลอยู่ตลอดเวลาในขณะที่เก็บข้อมูลจนกระทั่งเก็บข้อมูลครบตามวัตถุประสงค์ในงานวิจัยส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ นำมาตรวจสอบความถูกต้อง ซึ่งข้อมูลทั่วไปที่ได้จากการสัมภาษณ์กลุ่มแบบเจาะจง (Focus Group Interviews) เป็นการสนทนาเป็นกลุ่ม ซึ่งต้องมีประเด็นปัญหาที่เฉพาะเจาะจงในการสนทนาแต่ละครั้งมีการบันทึกเทป/จดบันทึก วิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดโดยการศึกษา swot analysis โดยการนำเสนอในรูปแบบของตารางความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และบรรยาย เพื่อให้ทราบถึงรูปแบบ วิธีการจัดการ ปัญหา และอุปสรรค รวมถึงต้นทุนการผลิตของหมวกยางพารา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพรรณนาที่ใช้อธิบายข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น ความถี่ (Frequency distribution) ร้อยละ (percentage)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาสภาพและข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรอินทรีย์ภูสลิบแสน (ต้นแบบ) อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

“วิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรอินทรีย์ภูสลิบแสน (ต้นแบบ)” ในการดำเนินงานของกลุ่มเพื่อสนับสนุนและช่วยเหลือให้สมาชิกในกลุ่มสร้างรายได้จากการเพิ่มมูลค่าให้กับวัตถุดิบในท้องถิ่น โดยรวมตัวกันเพื่อผลิตสินค้าที่ทำจากเปลือกกล้วยหลายรูปแบบ เป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับคนในชุมชน เป็นแหล่งเรียนรู้และพัฒนาสิ่งใหม่ๆ รวมทั้งเป็นการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีมาแต่โบราณ อีกทั้งยังได้ใช้วัตถุดิบที่มีในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้เกิดความสามัคคีในการทำงานร่วมกันตลอดจนทำให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น รู้จักการสร้างรายได้และการใช้จ่ายอย่างประหยัดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง อันจะเป็นผลให้ชุมชนพึ่งพาตนเองได้ ซึ่งจะทำให้ครอบครัวและชุมชนมีความมั่นคง เกิดระบบเศรษฐกิจชุมชนที่เข้มแข็งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป วิสาหกิจชุมชนภูสลิบแสนต้นแบบ ตั้งที่ เลขที่ 390 หมู่ 10 ตำบลเขาพระ อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ห่างจากตัวอำเภอ 20 กิโลเมตร ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกร เพาะปลูกยางพารา และยังมีอาชีพเสริมคือ การแปรรูปผลิตภัณฑ์สินค้าการเกษตร ซึ่งทำกันมาแต่โบราณ ส่วนมากทำไว้ใช้เองและขายในราคาที่ถูกรหรือนำมาเป็นของฝากญาติพี่น้องเวลาไปเยี่ยมกัน จนเมื่อเดือนกันยายนพ.ศ. 2557 ประธานกลุ่มได้ไปศึกษาดูงานจังหวัดลพบุรี แล้วกลับมาฝึกหัดทำผลิตภัณฑ์หมวกยางพาราจนมีความชำนาญอย่างดี พัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน ได้สนับสนุนให้กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกิดการรวมตัวของแม่บ้านจัดตั้งกลุ่มขึ้นมา ในปี พ.ศ. 2560 จึงจดทะเบียนเป็น “วิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรอินทรีย์ภูสลิบแสน (ต้นแบบ)” รหัสทะเบียน 8-80-05-03/1-001 มีการดำเนินการผลิตตามคำสั่งซื้อของลูกค้า ประมาณ 300-400 ใบต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 85 ของการแปรรูปสินค้าทางการเกษตร

ผลการศึกษาองค์ประกอบและโครงสร้างการคำนวณต้นทุนแบบเดิม

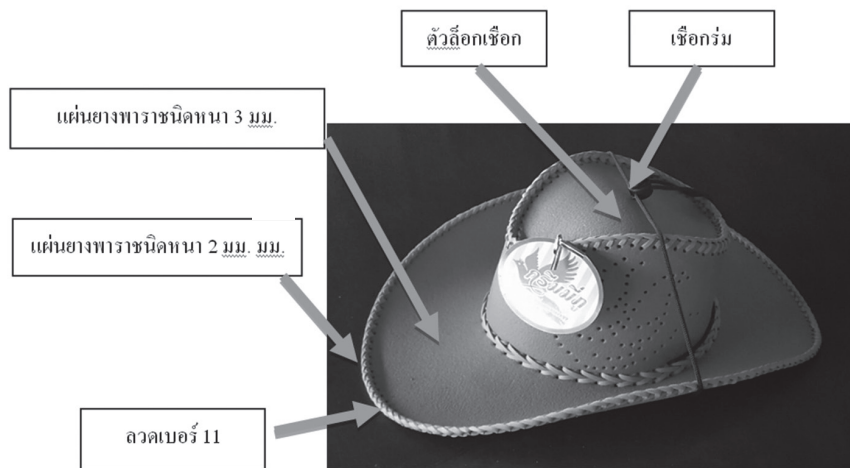
ตารางที่ 1 ผลการคำนวณต้นทุนแบบเดิมต่อไป

รายการคิดต้นทุนแบบเดิม	บาท
ค่าแผ่นยางพารา	30.00
ค่าแรงงาน	60.00
ค่าจ้างถักหมวก	20.00
ค่าลวด	5.00
ค่าเชือกและตัวล็อก	5.00
ประมาณต้นทุนหมวกยางพารา	120.00

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนค่าใช้จ่ายใน แต่ละกิจกรรมรวมถึงปริมาณการใช้ทรัพยากรของแต่ละกิจกรรม ใช้ระบบการวิเคราะห์ต้นทุนตามระบบ ต้นทุนฐานกิจกรรม (Activity-based Costing)

การคำนวณราคาหมวกยางพารา ยึดการสั่งหนังชั้นด้าที่ 10 แผ่น เป็นแผ่นยางพาราชนิดหนา 3 มม. 7 แผ่น ใช้ทำตัวหมวกและปีกหมวก แผ่นยางพาราชนิดหนา 2 มม. 3 แผ่น ใช้เชื่อมระหว่างชิ้นส่วนและจะผลิตได้หมวกโดยเฉลี่ย ที่ 70 ใบ

ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง (Direct Material Cost) ได้แก่ ค่าวัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบที่เป็นทรัพยากรหลักที่สำคัญในการผลิตผลิตภัณฑ์ซึ่งจะประกอบด้วยรายการดังนี้

ภาพที่ 1 ส่วนประกอบของหมวกยางพารา

ที่มา : (วิสาหกิจชุมชนสวนเกษตรอินทรีย์ภูติบแสน (ต้นแบบ), 2561) “ภาพถ่ายโดยผู้วิจัย”

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนค่าใช้จ่ายใน แต่ละขั้นตอนของกิจการรวมถึงปริมาณการใช้ทรัพยากรของแต่ละกิจกรรมใช้ระบบการวิเคราะห์ต้นทุนตามระบบ ต้นทุนฐานกิจกรรม(Activity-based Costing)

ตารางที่ 2 ต้นทุนวัตถุดิบทางตรง หมวกยางพารา

รายการวัตถุดิบ	บาท
แผ่นยางพาราชนิดหนา 3 มม.	25.00
แผ่นยางพาราชนิดหนา 2 มม.	10.71
ลวดเบอร์ 11	5.00
เชือกร่ม	1.00
ตัวล็อกเชือก	3.00
รวม	44.71

ตารางที่ 3 ต้นทุนแรงงานทางตรง

กิจกรรม	เวลา (นาที)	คิดค่าแรง (บาท)
ตัดเส้นจากแผ่นยาง 12 เส้น	2	1.25
ยึดเส้นยางพารา	5	3.13
วาดแบบหมวกลงแผ่นยางพารา	4	2.50
ตัดตามแบบที่ร่างไว้	2	1.25
ตอกลาย	8	5.00
ตัดลวดโครงหมวก	1	0.63
ขึ้นโครงเหล็กกับปีกหมวก	40	25.00
ขึ้นตัวหมวกส่วนลาย	9	5.63
ตัดหนังส่วนปิดบนให้เข้ารูป	3	1.88
ประกอบตัวลายหมวกกับตัวปิดบน	25	15.63
ประกอบใบหมวกตัวหมวกหัว	28	17.50
ร้อยเชือก และติดป้าย	3	1.88
รวม	130	81.28

หมายเหตุ: จำนวนที่ค่าแรง 300 บาท/วัน/คน

จากตารางที่ 3 ในการผลิตหมวกยางพารา มีขั้นตอนเกิดขึ้น ทั้งหมด 12 ขั้นตอน ใช้เวลาในการทำคิดเป็น 130 นาที ซึ่งขั้นตอนที่ใช้เวลามากที่สุดคือ การขึ้น โครงเหล็กกับปีกหมวก รองลงมาคือ ประกอบใบหมวกตัวหมวกหัวและ ประกอบตัวลายหมวกกับตัวปิดบน

ต้นทุนค่าใช้จ่ายในการผลิต (Overhead Cost) ได้แก่ ต้นทุนที่ใช้ในกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ เช่น ค่าเครื่องมือที่ใช้ในการบวนการผลิต ค่าไฟฟ้า และค่าเสื่อมราคาของเครื่องจักร เป็นต้น

ตารางที่ 4 ต้นทุนวัตถุดิบทางอ้อม ของหมวกยางพาราต่อใบ

รายการวัตถุดิบ	บาท
ป้ายครีมีมีกู	1.00
รวม	1.00

ตารางที่ 5 รายการของใช้สิ้นเปลืองต่อใบ

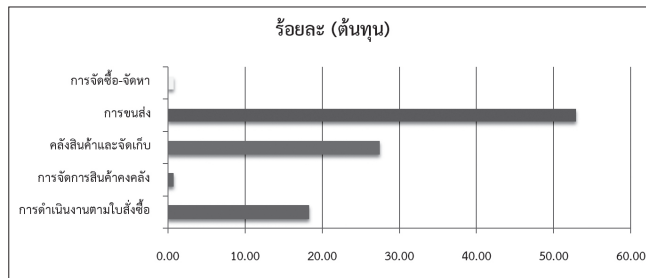
รายการของใช้สิ้นเปลือง	บาท
คินสอ มีด กรรไกร	0.25
รวม	0.25

ตารางที่ 6 ต้นทุนซัพพลายเชน ฐานกิจกรรม (Activity-based Costing) ที่เกิดจากกิจกรรมหลักที่ 70 ใบ

รหัสกิจกรรมหลัก	การดำเนินงาน	ต้นทุน(บาท)
A	การดำเนินงานตามใบสั่งซื้อ	500.00
B	การจัดการสินค้าคงคลัง	18.75
C	คลังสินค้าและจัดเก็บ	750.00
D	การขนส่ง	1,448.00
E	การจัดซื้อ-จัดหา	20.00
รวม		2,736.75

จากตารางที่ 6 ต้นทุนซัพพลายเชน ฐานกิจกรรม (Activity-based Costing) ที่เกิดขึ้นทั้งสิ้น 5 กระบวนการ ต้นทุนฐานกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมหลักและกิจกรรมสนับสนุน ในส่วนกิจกรรมการขนส่ง เกิดต้นทุนสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 52.91 ของต้นทุนฐานกิจกรรมหลัก ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 การเปรียบเทียบต้นทุนของหมวดขงพารา ตามประเภทกิจกรรมหลัก (ร้อยละ)

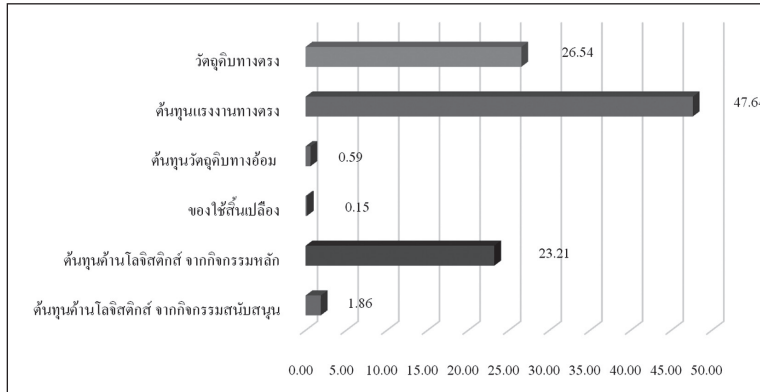
ตารางที่ 7 ต้นทุนซัพพลายเชน ฐานกิจกรรม (Activity-based Costing) ที่เกิดจาก กิจกรรมสนับสนุนที่ 70 ใบ

รหัสกิจกรรมสนับสนุน	การดำเนินงาน	ต้นทุน(บาท)
F	การเคลื่อนย้ายวัสดุ	18.75
G	บรรจุภัณฑ์	200.00
รวม		218.75

ตารางที่ 8 ต้นทุนหมวดขงพารา

ประเภทต้นทุน	บาท	ร้อยละ
วัตถุดิบทางตรง	44.71	26.38
ต้นทุนแรงงานทางตรง (ค่าแรง 300 บาท/วัน/คน)	81.28	47.96
ต้นทุนวัตถุดิบทางอ้อม	1.25	0.74
ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ที่เกิดจากกิจกรรมหลัก	39.10	23.07
ต้นทุนด้านโลจิสติกส์ ที่เกิดจากกิจกรรมสนับสนุน	3.13	1.85
รวมต้นทุนหมวดขงพารา	169.47	100.00

จากตารางที่ 8 ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากทุกกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ จะรวมมูลค่าทั้งสิ้น 169.47 บาท โดยเกิดมูลค่าต้นทุนในส่วนของคุณค่าแรงทางตรงมากที่สุด 81.28 บาท คิดเป็นร้อยละ 47.64 รองลงมาคือ ต้นทุนของวัตถุดิบทางตรง 44.71 บาท คิดเป็นร้อยละ 26.54 และ ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมหลัก 39.10 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.21 ดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 การเปรียบเทียบต้นทุนของหมวดขยายพารา ตามประเภทกิจกรรม (ร้อยละ)

ในการคำนวณต้นทุนที่ทางกลุ่มวิสาหกิจชุมชน กำหนดต่อไป อยู่ที่ 120 บาท แต่ในการคำนวณต้นทุนทุกกิจกรรมตลอดห่วงโซ่ซัพพลายเชน มีค่าเท่ากับ 169.47 บาท ในการตั้งราคาขายต่อไปอยู่ที่ 170 บาท ซึ่งเป็นการตั้งราคาขายที่ก่อให้เกิดรายได้ จากการขายคิดเป็นร้อยละ 0.99 บาท สรุปว่า ผลประกอบการเกิดรายได้ที่น้อยมาก ผู้ประกอบการต้องมีการตั้งราคาขายใหม่

สรุปและอภิปรายผล

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงระบบ ABC Costing ที่ใช้เป็นเครื่องมือ วิเคราะห์การติดต่อสื่อสาร ประสานงาน และความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมทั้งหมดที่มีอยู่ในระบบ จากการวิเคราะห์ประเมินผลสามารถสรุปได้ดังนี้

การวิเคราะห์และระบุกิจกรรม เพื่อให้สามารถระบุกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตผลิตภัณฑ์หมวดขยายพารา กิจกรรมที่เกิดขึ้นประกอบด้วยกิจกรรมหลักและสนับสนุน ตามฐานกิจกรรม แสดงดังตารางที่ 6 และ 7 ซึ่งในกิจกรรมหลักด้านการขนส่ง เกิดต้นทุนสูงสุด ส่วนกิจกรรมสนับสนุนที่เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เกิดต้นทุนสูงสุด นอกจากนี้ส่วนของต้นทุนรวมที่เป็นต้นทุนแรงงานทางตรง ถึง ร้อยละ 47.64 เกิดจากการใช้ทรัพยากรด้านบุคลากร เนื่องจากต้องใช้แรงงานคนในการปฏิบัติงานทุกกิจกรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานติมมา [7] ที่กล่าวว่า ต้นทุนโลจิสติกส์รวมที่เกิดขึ้นของผู้ประกอบการ แพกิ้งมีจำนวน 309,118 บาท ต่อเดือนเกิดจากการใช้ ทรัพยากรด้านบุคลากรสูงกว่าต้นทุนอื่น ๆ ถึงร้อยละ 55 ของต้นทุนรวม เนื่องจากต้องใช้แรงงานคนในการปฏิบัติงานทุกกิจกรรม ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ต้นทุนที่เกิดขึ้นจากการกิจกรรมตลอดห่วงโซ่ซัพพลายตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ มีค่าค่อนข้างสูง คือร้อยละ 25.07 ซึ่งไม่สอดคล้องกับรายงานของสลิลาทิพย์ [6] ซึ่งต้นทุนโลจิสติกส์ ที่เป็นกิจกรรมหลัก ควรจะอยู่ที่ร้อยละ 14 การคำนวณต้นทุนผลิตภัณฑ์ตามฐานกิจกรรมเปรียบเทียบกับการคำนวณต้นทุนแบบเดิม พบว่า การคำนวณต้นทุนแบบฐานกิจกรรมจะมีค่ามากกว่าต้นทุนแบบเดิม ซึ่งจะมีต้นทุนหลายกิจกรรมที่วิสาหกิจชุมชนไม่นำมาคำนวณ แสดงเพียงแค่การใช้จ่ายตามความต้องการ อาจทำให้การคิดต้นทุนมีความผิดพลาดและคลาดเคลื่อนกับต้นทุนที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิธร อ่อนสนธิ [8] พบว่า บริษัทจอห์นสัน คอนโทรล แอนด์ ซัมมิท อินทีเรียล จำกัด การนำระบบต้นทุนฐานกิจกรรมนำมาใช้กับบริษัท สามารถทำให้บริษัททราบต้นทุนที่แท้จริง นำมาปรับปรุงบริหารต้นทุนและการลดต้นทุนต่อไป โดยในปัจจุบันทางกลุ่มได้ปรับตั้งราคาขายใหม่ ส่งผลให้มีกำไรเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ**ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้**

วิสาหกิจชุมชนไม่เพียงแต่ให้ความสำคัญกับกิจกรรมภายในบริษัทเท่านั้น เช่น กระบวนการจัดหากระบวนการผลิต เป็นต้น แต่ควรให้ความสำคัญกับระบบการบริหารจัดการซัพพลายเชนที่ทุกกิจกรรมจะต้องได้รับความร่วมมือ โดยจะต้องมีการแลกเปลี่ยนข้อมูล ระหว่างกันตั้งแต่ต้นน้ำหรือซัพพลายเออร์ ไปจนถึงปลายน้ำหรือลูกค้าตลอดทั้งห่วงโซ่อุปทาน เพื่อให้การบริหารซัพพลายเชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การคำนวณต้นทุนจึงต้องคิดทุกกระบวนการด้วยเช่นกันและควรพัฒนานวัตกรรมใหม่ด้านขงพาราโดยออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่จากเศษเหลือในกระบวนการผลิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการศึกษากิจกรรม ที่ไม่เพิ่มมูลค่าของกิจการเพื่อทำการปรับลดหรือตัดทอนกิจกรรมที่ไม่เกิดประโยชน์ให้ลดน้อยลงหรือหมดไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศูนย์วิจัยกรุงศรี. แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2559-61; [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2559 [เข้าถึงเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561] เข้าถึงได้จาก: <https://www.krungsri.com/bank/th/Other/research/industry/industry-outlook.html>.
- [2] ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. ฝ่าวิกฤติขงพาราไทยปี 58 ทางเลือก & ทางรอดของชาวสวนขงพาราท่ามกลางแรงกดดันด้านราคา [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558 [เข้าถึงเมื่อ 24 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-econ/business/Pages/33844.aspx>
- [3] สวีณา พลพิชน์. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2559; วารสารสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร; 2559; 1-5
- [4] การยางแห่งประเทศไทย. ราคาขงพารา. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2561 [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://www.rubber.co.th/rubber2012/rubberprice_yr.php
- [5] สำนักงานเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร. วิสาหกิจ ชุมชนน่ารู้. [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558. [เข้าถึงเมื่อ 20 มกราคม 2556]. เข้าถึงได้จาก <http://www.sceb.doae.go.th/Ssceb2.htm>
- [6] สติลาทิพย์ ทิพย์ไกรสร. โลจิสติกส์กับการพัฒนาขีดความสามารถทางการแข่งขันของผู้ประกอบการไทย. [อินเทอร์เน็ต]. 2554 [เข้าถึงเมื่อ 25 พฤษภาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก www.bu.ac.th
- [7] กานติมา อิมศรี. ต้นทุนโลจิสติกส์ของอุตสาหกรรมกุ้งแปรรูปด้วยระบบต้นทุนฐานกิจกรรม [บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. เชียงใหม่; มหาวิทยาลัยแม่โจ้; 2555.
- [8] ศศิธร อ่อนสนิท. การวิเคราะห์การลดต้นทุนโลจิสติกส์โดยใช้ระบบต้นทุนกิจกรรม (ABC) กรณีศึกษา: บริษัท จอห์นสัน คอนโทรล แอนด์ ซัมมิท อินทีเรียส์ จำกัด. [บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต].ชลบุรี: มหาวิทยาลัยศรีปทุม; 2554.

การศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ

The Diversity of Local Rice and the Information System Development of the Rice Market in Sisaket Province

ศิริกมล ประภาสพงษ์ *
Sirikamol Praphatpong *

สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ จังหวัดศรีสะเกษ 33000
Division of Business Computer, Faculty of Administration and Accountancy, Sisaket Rajabhat University, Sisaket 33000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail:Sirikamol.p@sskru.ac.th

Received: 2 October 2018 , Revised: 12 November 2018, Accepted: 3 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและรวบรวมพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและรวบรวมพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ ประชากรได้แก่ ชาวเกษตรกร ในเขตอำเภอเมือง อำเภอราษีไศล อำเภอศิลาลาด อำเภอห้วยทับทัน อำเภออุทุมพรพิสัย อำเภอปรังค์ภู อำเภอขุขันธ์ และอำเภอภูสิงห์ จำนวน 15 ครอบครั้ว และภาคีเครือข่าย จำนวน 6 หน่วยงานได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอปรังค์ภู จังหวัดศรีสะเกษ สหกรณ์การเกษตรจังหวัดศรีสะเกษ สำนักพาณิชย์จังหวัดศรีสะเกษ ผู้ประกอบการ โรงสีเอกชนจังหวัดศรีสะเกษ และกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราษีไศล จังหวัดศรีสะเกษ โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเจาะจง ใช้กระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (PAR) ใช้การวิจัยแบบชุมชนเป็นฐาน ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้คือ แบบบันทึกบริบทพื้นที่ ชุมชน แบบสัมภาษณ์ แบบบันทึกเทป บันทึกเสียง แบบสนทนากลุ่ม แบบสังเกต

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ข้าวที่เกษตรกรในพื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่เป็นพันธุ์ข้าวเจ้าและพันธุ์ข้าวเหนียว จำนวน 7 สายพันธุ์ ซึ่งเป็นข้าวที่นิยมปลูกเพื่อกินและจำหน่ายในปัจจุบันในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 7 พันธุ์ ได้แก่ 1) พันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ 2) พันธุ์ข้าวมะลิแดง 3) พันธุ์ข้าวมะลินิลสุรินทร์ 4) พันธุ์ข้าวเหนียวดำ 5) พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 6) พันธุ์ข้าว กข.15 7) พันธุ์ข้าว กข.6 และเป็นพันธุ์ข้าวพื้นเมือง จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 17 พันธุ์ ปัจจุบันชาวนาในจังหวัดศรีสะเกษนิยมปลูกข้าวไว้กินเองและแบ่งไว้เพื่อจำหน่ายและบางส่วนปลูกเพื่อสะสมพันธุ์ และมีชาวนาบางกลุ่มที่เข้าร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวปลูกข้าวเพื่อจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้มีการรับประกันราคาข้าวให้กับชาวนา มีการส่งข้าวเจ้าจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลจากการใช้ประโยชน์ของพันธุ์ข้าวจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เพื่อเป็น “อาหาร” โดยข้าวสำหรับชาวเอเชียตะวันออกเฉียงใต้แล้วถือว่าเป็นอาหารหลักในชีวิตประจำวันที่มีนุ้ยเร้าต้องบริโภควันละสามมื้อ นำมาทำขนมพื้นบ้านและนำมาเป็นส่วนประกอบในพิธีกรรมข้าว และในงานวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลพันธุ์ข้าวที่ศึกษามาพัฒนาในรูปแบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของ

พันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูก เพื่อจำหน่ายในจังหวัดศรีสะเกษ เพื่อเป็นช่องทางให้คนทั่วโลกได้รับรู้ตามโดเมนเนม <http://ricecenter.krubpom.com>

คำสำคัญ: ความหลากหลาย ข้าวพื้นเมือง ระบบสารสนเทศฐานข้อมูลพันธุ์ข้าว

Abstract

This research aims to 1) study the diversity of local rice and collect jasmine rice in Sisaket province; 2) develop information technology system of local rice and the collection of jasmine rice in Sisaket province. The sample groups consisted of 15 family that were selected from Muang District, Rasisalai District, Silalad District, Huaytubtan District, Utumponpisai District, Pranggu District, Khukhan District and Phusing District, and 6 agencies including Sisaket Provincial Agriculture Office, Community Development Agency of Pranggu District, Sisaket Agriculture Cooperative, Sisaket Provincial Commercial Office, mill operator in Sisaket and Ban Oomsaeng Community Enterprise at Du Sub-District, Sisaket. The sample were selected using the purposive sampling method. The author applied PAR to research procedure with community based research. The measurements of the research to collect the qualitative data were community context report, questionnaires, the voice recorder, the form of group discussion, and observation form.

Results from data analysis showed that there were 7 cultivars of both paddy and sticky rice. The seven cultivars were popular to be grown for consuming and trading nowadays in Sisaket province including 1) rice berry, 2) red jasmine rice, 3) dark jasmine rice from Surin, 4) black sticky rice, 5) white jasmine rice 105, 6) Kor Khor rice 15, and 7) Kor Khor rice 6. In addition, 17 cultivar were found to be a local rice of Sisaket provincet. Currently, farmers in Sriliket province prefer to grow rice for their households, some divided for sale and some to be seed for planting. Some groups of farmers join community enterprise especially the Center of Growing Rice for Trading. This center has been warranting the rice price, and trading and exporting the rice both domestic and abroad trading. The result of rice genetic application in Sisaket expressed that rice is the main food for population in Southeast Asia-3 times a day, and rice is used to make snacks and also used in ritual ceremony. The author has gathered the data to develop to be data base as information technology system about local rice and popular rice for trading in Sisaket province as one of channel to share the information world wide web: <http://ricecenter.krubpom.com>

Keywords: diversity, local rice, rice data base information system

บทนำ

ประเทศไทยเป็นแหล่งที่อุดมสมบูรณ์ด้วยความหลากหลายทางชีวภาพแห่งหนึ่งของโลกมีทรัพยากรที่ทรงคุณค่ามีประโยชน์ทั้งด้าน การเกษตร เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งด้านชีววิทยาพื้นฐาน ทรัพยากรเหล่านี้มีมนุษย์ได้นำมาเป็นอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค [1] โดยเฉพาะข้าวซึ่งถือว่าเป็นอยู่ข้าวอยู่น้ำที่สำคัญของประเทศไทย และในอนาคตข้าวจะเป็นส่วนสำคัญที่สุดอันดับต้นในการขับเคลื่อนประเทศให้ก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้ความสำคัญในการเร่งปรับปรุงการเพิ่มผลผลิต การคัดเลือกพันธุ์ข้าวชั้นดีที่มีราคาสูง การแปรรูปเพิ่ม

มูลค่าราคาทางเศรษฐกิจสำหรับเกษตรกรไทย สร้างความเข้มแข็งให้กับอุตสาหกรรมอาหารของไทยในการเสริมหนุนความมั่นคงทางการผลิตอาหารปลอดภัยให้มีศักยภาพการผลิตข้าวอินทรีย์เพื่อให้เป็นจุดแข็งของประเทศและเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน ซึ่งในปัจจุบันพบว่า การค้าข้าวอินทรีย์นี้ยังมีปริมาณน้อย แต่แนวโน้มการบริโภคข้าวอินทรีย์มีมากขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคตระหนักถึงความปลอดภัยด้านอาหารและสิ่งแวดล้อม แม้ว่าพื้นที่ปลูกข้าวอินทรีย์ของประเทศไทยจะสูงเป็นอันดับ 5 ของโลก และไทยยังคงเป็นผู้นำในการส่งออกข้าวอินทรีย์ไปยังตลาดโลกที่สำคัญหลายประเทศด้วยกัน

จังหวัดศรีสะเกษ ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง เป็นแหล่งปลูกข้าวพันธุ์หอมมะลิ ชั้นดีแห่งหนึ่งของประเทศไทย และได้มีการตรวจรับรองมาตรฐานข้าวรวมถึงระบบการผลิตข้าวหอมมะลิที่ปลอดภัยจากสารพิษเคมีอีกจังหวัดหนึ่ง เมื่อปี พ.ศ. 2555 จังหวัดศรีสะเกษได้ขึ้นทะเบียนเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ จำนวน 3,690 ราย โดยเกษตรกรได้รับการอบรมความรู้ในการเพาะปลูกข้าว การเก็บเกี่ยวและมันักวิชาการ นักวิจัยได้ส่งเสริมให้เกษตรกรจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนเพิ่มขึ้นและยกระดับมาตรฐานของข้าวภายในประเทศให้ได้รับมาตรฐานของต่างประเทศ โดยจะมีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น และมีอำนาจเจรจาต่อรอง มากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งเสริมให้แปรรูปข้าวเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เพิ่ม และนำเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามาเข้าใจและเข้าถึง ไปเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการจำหน่ายข้าวหอมมะลิเพิ่มขึ้น ข้าวหอมมะลิจังหวัดศรีสะเกษ จึงได้เป็นที่รู้จักทั้งในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ 2 อำเภอที่เป็นพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้คืออำเภอรามันไพรและอำเภอกิตติลาตที่เป็นพื้นที่บ่งชี้ทางด้านภูมิศาสตร์ GI เป็นที่รู้จักของชาวไทยและชาวต่างชาติ ก็เป็นที่ยอมรับในมาตรฐาน GI และยังมีอำเภอยุ้ยทับทิมที่เป็นพื้นตัวอย่างในการทำนาแปลงใหญ่ ปลูกข้าวอินทรีย์ที่ใหญ่ที่สุด [2] อย่างไรก็ตามเกษตรกรในพื้นที่ยังขาดการวางแผนในด้านการประชาสัมพันธ์และการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการด้านข้าว ทำให้ตลาดข้าวของกลุ่มเกษตรกรยังไม่ขยายในกลุ่มผู้บริโภคอื่น ๆ มากขึ้น ดังนั้น การพัฒนาระบบเครือข่ายข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ “ข้าว” เพื่อสนับสนุนในการตัดสินใจสำคัญการประกอบอาชีพ การดำเนินธุรกิจ ในทิศทางของการใช้ข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอันจะช่วยให้เกิดประโยชน์ และนำไปสู่การพัฒนาระบบสารสนเทศการตลาดข้าวหอมมะลิในวงกว้างมากขึ้นตลอดจนการนำไปใช้ เพื่อพัฒนาต่อยอดในการใช้ประโยชน์ในแวดวงนักวิชาการ และผู้สนใจต่อไป โดยการพัฒนาระบบที่เหมาะสมต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตเกษตรกรผู้ผลิตข้าวในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต หรือเทคโนโลยีเว็บให้กับคนอนุชนรุ่นหลังได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. เพื่อศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและรวบรวมพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อพัฒนาระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและรวบรวมพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ อำเภอรามันไพร อำเภอกิตติลาต และทุกอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ 1) ชาวเกษตรกร นักวิจัยที่บ้าน อำเภอรามันไพร อำเภอกิตติลาต และอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ 2) นักวิชาการจากหน่วยงานราชการและผู้ประกอบการ โรงสีเอกชน รวมจำนวนทั้งสิ้น 55 คน โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเจาะจง

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลเนื้อหา ประกอบด้วย 1) ความหลากหลายของข้าวพื้นเมืองและรวบรวมข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ 2) พัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดของข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เวลา 12 เดือน

วิธีการดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศ ด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ อีกทั้งผู้วิจัยเป็นคนในพื้นที่และทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ได้แก่ ชาวเกษตรกร นักวิจัยไทบ้าน ในจังหวัดศรีสะเกษ นักวิชาการจากหน่วยงานราชการ ผู้ประกอบการ โรงสีเอกชน ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าว และเกษตรกรผู้ปลูกข้าว รวมถึงผู้ที่เป็น Yang Smart ชุมชน รวมจำนวนทั้งสิ้น 55 คน โดยเลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักด้วยวิธีการเจาะจง จึงส่งผลให้การเก็บรวบรวมข้อมูลในพื้นที่การวิจัยมีการสร้างความสัมพันธ์คุ้นเคยกับกลุ่มเป้าหมายทั้งในการเข้าร่วมกิจกรรม ประชุมแลกเปลี่ยนร่วม ชาวเกษตรกรอำเภอราษีไศล อำเภอศีลาจาด และอำเภอในจังหวัดศรีสะเกษ นักวิชาการ และผู้ที่สนใจ โดยใช้วิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วม และไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการและเป็นทางการ การสนทนากลุ่ม การจัดอบรม นำเสนอในรูปแบบของฐานข้อมูลตามความเหมาะสมของพื้นที่ ตามกระบวนการโดยวิธีการเรียนรู้จากประสบการณ์ แลกเปลี่ยนร่วมกัน ตั้งแต่การระบุปัญหาการดำเนินการติดตามผล กระบวนการวิจัยจึงดำเนินการในลักษณะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่าง ชาวบ้านกับผู้วิจัย ด้วยการจัดเวทีประชาคม การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ระหว่างหน่วยงานของรัฐ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน ชาวนา โดยร่วมกันกำหนดประเด็นที่แท้จริง ศึกษาองค์ความรู้ร่วมกันและรวบรวมพันธุ์ข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ และพัฒนาเป็นระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป จากนั้นนำผลการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ มาตรวจสอบ ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม หลังจากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง (Content analysis) ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงบรรยายเน้นเนื้อหาที่ปรากฏในข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ ผู้ดูแลระบบและผู้สนใจจะสามารถเข้าถึงเพื่อการนำไปใช้ประโยชน์ แล้วถ่ายทอดองค์ความรู้ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ในกระบวนการปลูกข้าว ผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ที่เหมาะสมได้ และสามารถปรับแก้ไข เพิ่ม เติม ลบ ข้อมูลที่เป็นข้อความและความนิ่ง และภาพเคลื่อนไหวได้ยั่งยืนและสืบทอดในวิถีกระบวนการปลูกข้าว จนถึงวิธีการเกี่ยวเกี่ยว และการขายข้าวหอมมะลิ ออนไลน์ในช่องทางนี้ได้อย่างยั่งยืน ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก ซึ่งผู้วิจัยได้วางแผนและดำเนินการวิจัยเป็นกระบวนการขั้นตอนดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ นำเสนอตามลำดับประกอบด้วย 1) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิ เป็นข้อมูลที่ได้จากเอกสาร ตำรา หนังสืออินเทอร์เน็ตและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในชุมชน 2) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิ 3) จัดทำแบบบันทึกและเทปบันทึกเสียงในการจัดเวทีประชาคมในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดเวทีประชาคมเกี่ยวกับการศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ 4) แบบสัมภาษณ์เน้นการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ การศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ 5) แบบสนทนากลุ่ม และแบบสนทนาแบบเจาะลึกในบางประเด็น เช่น การศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยมีกระบวนการขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย 1) ศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและโครงงานวิจัย 2) กำหนดขอบเขตเนื้อหาที่จะมาสร้างแบบสอบถาม แบบสนทนาแบบ เจาะลึก 3) ดำเนินการสร้างเครื่องมือ 4) ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ 5) ทดลองใช้เครื่องมือ 6) ปรับปรุงเครื่องมือตามเกณฑ์ที่วางไว้ 7) พัฒนาระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศ

การวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยผู้วิจัยทำการวิเคราะห์เนื้อหา ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยเทคนิคสามเส้า ได้แก่ มิติบุคคล มิติสถานที่ และทำการสรุปผลข้อมูล โดยผู้วิจัยมีการวิเคราะห์ ข้อมูลเป็นระยะตามความเหมาะสมดังนี้ คือ 1) นำตัวอย่างข้าวที่สำรวจพบมาตรวจสอบชนิดโดยอาศัยเอกสารรูปวิธาน (Key) ตามหนังสือ Flora of Thailand หรือเทียบรูปจากหนังสือต่าง ๆ ได้แก่ ข้าวไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน [3] 2) การวิจัยเชิงคุณภาพโดยปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม จะทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูล เชิงบรรยายเน้นเนื้อหาที่ปรากฏในข้อความหรือสาระอย่างมีระบบ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา

รายละเอียดพันธุ์ข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ
พันธุ์ข้าวมะลิแดง
เจ้าของที่นาชื่อ : นายอุทัย ธรรมวัตร
พันธุ์ข้าวที่ปลูก : พันธุ์ข้าวมะลิแดง
พื้นที่ที่ไปสำรวจ : เลขที่ 28 หมู่ 7 บ้านอุ้มแสง ตำบลคู อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
พื้นที่นา : จำนวน 17 ไร่

รายละเอียดพันธุ์ข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ
พันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่
เจ้าของพันธุ์ข้าว : นายสุคดี นิลวรรณ
พันธุ์ข้าวที่ปลูก : พันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่
พื้นที่ที่ไปสำรวจ : เลขที่ 54 หมู่ที่ 11 บ้านอุ้มแสง ตำบลห้วยคำ อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพที่ 1 สัมภาษณ์ตัวแทนเกษตรกร ของกลุ่มวิสาหกิจข้าวอุ้มแสง ตำบลคู อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา : ศิริกมล ประภาสพงษ์, การสัมภาษณ์ เจ้าของพันธุ์ข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ: 2559

รายละเอียดพันธุ์ข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ
เจ้าของพันธุ์ข้าว : นางอัมพร แก่นอินตา
พันธุ์ข้าวที่ปลูก : หอมมะลิ กข 15
พื้นที่ที่ไปสำรวจ : เลขที่ 208/2 หมู่ที่ 1 หมู่บ้านห้วย ตำบลห้วยตามอญ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ

ภาพที่ 2 สัมภาษณ์ตัวแทนเกษตรกร หมู่บ้านห้วย ตำบลห้วยตามอญ อำเภอกุสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ
ที่มา : ศิริกมล ประภาสพงษ์, การสัมภาษณ์ เจ้าของพันธุ์ข้าวในจังหวัดศรีสะเกษ: 2559

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ สรุปผลการวิจัย ตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและรวบรวมพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ จากการลงพื้นที่สำรวจพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับเกษตรกร โดยพบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าวพื้นเมืองในเขตจังหวัดศรีสะเกษส่วนใหญ่เป็นข้าวพันธุ์พื้นเมืองรวมทั้งสิ้น 17 สายพันธุ์ ดังตารางที่ 1-3

ความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ มติทางสังคม วัฒนธรรมและข้าวในวิถีของคนจังหวัดศรีสะเกษซึ่งเป็นหนึ่งในจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือที่เรียกกันว่า ภาคอีสาน สำหรับสังคม วัฒนธรรมของวิถีคนอีสานแล้วถือว่าเป็นวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กับวัฒนธรรมข้าวและความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยในวัฏจักรปฏิทินในรอบหนึ่งปีนั้นจาก “ฮีสลิสสองกองสิบสี่” ถือว่าเป็นแกนหลักของกระบวนการปฏิบัติการทางสังคมวัฒนธรรม ซึ่งมีการประกอบประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่ถูกจัดขึ้นในแต่ละเดือน ซึ่งผู้เขียนได้นำมาเขียนเพื่อเป็นการปูทางสร้างความเข้าใจให้กับผู้อ่าน ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของวิถีชีวิตที่ตั้งอยู่บนความเชื่อทางศาสนา ประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกต่อทรัพยากร โดยเฉพาะข้าว ซึ่งมีมิติทางสังคมวัฒนธรรมรวมถึงกล่าวสามารถนำเสนอ ดังนี้

เดือนอ้ายหรือเดือนเจียง เป็นเดือนแห่งการทำบุญข้าวกรรมของพระสงฆ์หรือที่เรียกว่า “ปริวาสกรรม” หมายถึง กิจกรรมของสงฆ์ที่ต้องอาบัติให้ได้สารภาพต่อคณะสงฆ์เพื่อฝึกจิตปฏิบัติให้เกิดสมาธิเพื่อการฝึกฝนพระธรรมวินัย ขณะที่ฆราวาสก็จะทำหน้าที่ในการเตรียมข้าวปลาอาหารเพื่อทำบุญให้กับพระสงฆ์ซึ่งเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่าการทำบุญปกติทั่วไป นอกจากนี้บางพื้นที่ก็อาจจะมีการบุญดอกฝ้าย โดยการนำฝ้ายห่มหนาวไปถวายสงฆ์ มีประเพณีเส็งกลอง ทำลานนวดข้าว การทำปลาแดกไว้เป็นอาหารในช่วงหน้าแล้งที่กำลังจะมาถึง

เดือนยี่ เป็นช่วงแห่งงานบุญคุณลานหรือบุญกุ่มข้าวใหญ่ ในหลายชุมชนจะมีการจัดพิธีที่ใหญ่โต เป็นการแสดงออกถึงวิถีคิดและความเคารพต่อข้าวที่สัมพันธ์กับพุทธศาสนา จะมีการนำข้าวจากแต่ละครัวเรือนมารวมกันที่ลานวัดเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนา พระสงฆ์จะเทศนาเกี่ยวกับแม่โพสพผู้ซึ่งเป็นผู้ทำให้ข้าวเป็นอาหารของมนุษย์ จากนั้นก็จะถวายข้าวแด่พระเพื่อให้เป็นสมบัติของวัด บางแห่งก็จะนำเอาข้าวมาใช้ยุงฉางของชุมชน ซึ่งในหลายพื้นที่ชุมชนจะนำเอาข้าวที่ได้มาจัดการเพื่อเปลี่ยนเป็นเงินแล้วนำไปใช้ในการพัฒนาวัดและสังคมส่วนรวม รวมทั้งบางแห่งมีการแบ่งและจัดเก็บข้าวดังกล่าวเพื่อให้คนในชุมชนที่ขาดแคลนข้าวในช่วงเวลาที่ยังไม่ได้เก็บเกี่ยวหรือประสบการขาดแคลนข้าวได้หยิบยืมเอามาใช้เพื่อการยังชีพก่อนและให้กินภายหลังเมื่อสามารถเก็บเกี่ยวข้าวของตนเองได้แล้ว บุญคุณลานหรือบุญกุ่มข้าวใหญ่เป็นการทำบุญเพื่อขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์และพระพุทธศาสนาให้คนในครอบครัวและชุมชนอยู่กันอย่างปกติสุข และขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกของชาวนาที่มีต่อข้าวในนามของพระแม่โพสพอันจะนำไปสู่ความอุดมสมบูรณ์ของผลผลิตข้าวในปีต่อไป

เดือนสาม เป็นบุญข้าวจีหรือวันมาฆบูชา ซึ่งจะมีการตักบาตรทำบุญที่วัด ในตอนค่ำจะเป็นการทำบุญด้วยข้าวจีซึ่งอาจแตกต่างกันออกไปตามพื้นที่แต่ละแห่งเนื่องจากบางพื้นที่ก็จะไปรวมตัวที่วัดแล้วนำเอาข้าวเหนียวที่ปั้นเตรียมไว้มาจีหรือปิ้งไฟ บางแห่งก็จีมาจากบ้าน จากนั้นจะนำเอาข้าวจีไปทำบุญถวายพระ ซึ่งมีตำนานเล่าขานถึงที่มาของบุญข้าวจีว่า ในสมัยพุทธกาลมีทาสชื่อนางปุลณทาสีได้นำเอาข้าวจีไปถวายพระพุทธเจ้า แต่ก็เกรงว่าพระพุทธเจ้าจะไม่ฉันเนื่องจากเป็นของทาส แต่พระพุทธเจ้ายังรู้จิตใจของนางและทรงฉันข้าวจีที่นางนำมาถวาย นางจึงปลื้มปีติดีใจจึงเป็นที่มาของการทำบุญข้าวจีของชาวอีสานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้บางพื้นที่ก็จะมีพิธีเลี้ยงผีตาแฮกจากพิธีชนข้าวขึ้นเถ้าหรือยุงฉาง

เดือนสี่ เป็นงานบุญเซเวศ หรือบุญพระเวศที่เป็นการทำบุญฟังเทศน์ของคนอีสาน ซึ่งระลึกถึงการบำเพ็ญ

เพียรด้วยทานบารมีของพระเวสสันดร ซึ่งจะทำให้ผู้ทำบุญได้รับอานิสงส์และไปเกิดในดินแดนแห่งความสุข บางพื้นที่มีการแห่พระอุปคุตตั้งศาลเพียงตา ทำบุญแจกข้าวอุทิศให้ผู้ตายหรือบุญเปตพลี ในงานบุญผะเหวดส่วนมากชุมชนจะมีการเลี้ยงด้วยข้าวปุ้นหรือขนมจีนให้กับผู้ร่วมงาน

เดือนห้า เป็นบุญสงกรานต์หรือบุญสงกรานต์ เป็นประเพณีปีใหม่ของไทยที่ยึดถือมาแต่โบราณ มีการบายศรีสู่ขวัญ รดน้ำคำหัวให้กับคนเฒ่าคนแก่ ลูกหลานกลับมาเยี่ยมเยียนบ้าน ในวัดก็ทำบุญและสงกรานต์พระ

เดือนหก เป็นบุญบั้งไฟ เป็นช่วงของการเริ่มต้นฤดูกาลเพาะปลูก การทำพิธีกรรมขอฝนด้วยการจุดบั้งไฟบอภพญาแถนบนฟ้า เพื่อขอให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล

เดือนเจ็ด เป็นบุญซำชะ เป็นงานบุญเพื่อทำความสะอาดสิ่งที่ไม่ได้ออกจากร่างกาย จิตใจและสถานที่อยู่อาศัย ถือว่าเป็นการปิดเป่าเสียดิจัยโรออกจากชุมชน บางพื้นที่ก็จะมีพิธีเลี้ยงผีตาแฮก ผีปู้ตา งานบุญเบิกบ้านเบิกเมือง งานเข้านาคเพื่อบวชนาคคิดตามความเชื่อหลังจากหว่านข้าวกล้าดำนาเสร็จ มีการทำพิธีเช่นสรงเจ้าที่นา เพื่อความเป็นสิริมงคลให้ข้าวกล้าในนาออกงาม

เดือนแปด เป็นบุญเข้าพรรษา มีการแห่เทียนเพื่อถวายเป็นพุทธบูชาในช่วงพระจำพรรษาที่วัด งานบุญแห่เทียนพรรษาเป็นที่โด่งดังในภาคอีสาน โดยเฉพาะที่จังหวัดอุบลราชธานี มีการจัดงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่

เดือนเก้า บุญข้าวประดับดินจัดทำขึ้นในวันแรม 14 ค่ำเดือนเก้า เป็นการห่อข้าวประดับดินหรือบุญห่อข้าวใหญ่ ชาวบ้านจะจัดอาหารคาวหวาน หมากพลู นูหรือใส่กระทงเล็ก ๆ นำไปวางไว้ตามลานบ้าน ใต้ต้นไม้ข้างพระอุโบสถ เพื่อเป็นการให้ทานแก่เปรตหรือวิญญาณที่ตกทุกข์ได้ยาก รวมทั้งเพื่อให้วิญญาณของญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้วได้มารับเอาส่วนบุญอาหารคาวหวานที่นำมาเป็นเครื่องเซ่นไหว้ เพราะเชื่อว่าเป็นช่วงเดือนที่วิญญาณได้รับการปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้

เดือนสิบ บุญข้าวสาก จะจัดขึ้นหลังจากบุญข้าวประดับดินไป 15 วัน เป็นการนำข้าวมาห่อเป็นมัดเล็ก ๆ แล้วนำมาทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้กับผีบรรพบุรุษ และญาติมิตร และเป็นการบูชาแม่พระธรณี รวมทั้งการเซ่นไหว้ ผีตาแฮก ที่ปกป้องรักษาผืนนา มีการนำเอาข้าวและธัญญาพืชมาทวงกระยาสารเพื่อทำถวายเป็นพุทธบูชา

เดือนสิบเอ็ด เป็นงานบุญออกพรรษา มีพิธีถวายผ้าห่มหนาวในวันเพ็ญ มีงานบุญตักบาตรเทโว พิธีกวนข้าวทิพย์ พิธีลอยเรือไฟมีการถวายผ้าห่มหนาวแด่พระพุทธรูป พระสงฆ์ ในวันเพ็ญมีการแห่ปราสาทผึ้ง พิธีลอยเรือไฟหรือไหลเรือไฟ

เดือนสิบสอง เป็นบุญกฐิน ในบางพื้นที่จะมีการทำบุญข้าวเม่าเพื่อนำไปทำบุญถวายพระเพื่อเป็นพุทธบูชาเรา จะเห็นว่าฮีตสิบสอง คองสิบสี่ เป็นวัฒนธรรมหลักของคนอีสานที่เชื่อมสัมพันธ์ของกระบวนการจัดการทรัพยากรและการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนที่อยู่อาศัยในระบบนิเวศเดียวกัน และในแต่ละประเพณี พิธีกรรมต่าง ๆ ก็จะใช้ข้าวเป็นอาหารหล่อเลี้ยงชีวิตของตนเองและครอบครัว วิธีคิดเกี่ยวกับข้าว อำนาจเหนือธรรมชาติและความเชื่อทางศาสนาจึงเป็นเสมือนสายใยการถักทอของกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้คนในวัฒนธรรมอีสานตั้งแต่ปัจเจก ครอบครัว ชุมชนและในระดับภูมิภาค ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของกลุ่มชาติพันธุ์ ลักษณะของพื้นที่และระบบนิเวศที่อาศัยอยู่ ซึ่งการปูพื้นฐานเบื้องต้นดังกล่าวจะช่วยทำให้เราเข้าใจถึงวัฒนธรรมข้าวของคนอีสานได้อย่างดีต่อไปบทบาทหน่วยงานรัฐกับการส่งเสริมการอนุรักษ์พันธุ์ข้าวพื้นบ้านในพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้ และชายขอบ

ตารางที่ 1 แสดงตารางผลิตภัณฑ์การแปรรูปจากข้าวพื้นบ้านที่มีอยู่ในจังหวัดศรีสะเกษ

ประเภทผลิตภัณฑ์	พันธุ์ข้าวที่เหมาะสม
1. ข้าวต้มมัด	ข้าวหอมมะลิ 105
2. ขนมจีน (ข้าวปุ้น)	ข้าวหอมมะลิ 105
3. ข้าวโป่ง	ข้าวเจ้าดอกกระชอม, (เหลือง 11)
4. ข้าวนางเล็ด	ข้าวนางนวล
5. ข้าวลอดช่อง	ข้าวพม่า
6. ข้าวปาด	ข้าวเจ้าดอกกระชอม, (เหลือง 11)
7. ขนมดอกจอก	ข้าวเจ้าดอกกระชอม, (เหลือง 11)
8. สาโท	ข้าวอีแตงน้อย
9. ข้าวหลาม	ข้าวพม่า
10. ข้าวเหนียวตัด	ข้าวพม่า, ข้าวนางนวล, ข้าวก่ำ
11. ขนมหวาน	ข้าวก่ำ
12. ข้าวเม่า	ข้าวนางนวล, ข้าวก่ำ
13. ข้าวจี	ข้าวหอมมะลิ
14. ข้าวตอกแตก	ข้าวพม่า, ข้าวนางนวล

ที่มา: ศรีกรมล ประภาสพงษ์: ระบบฐานข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ: 2559

ตารางที่ 2 แสดงรายชื่อพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกเพื่อกินและจำหน่ายในปัจจุบัน จังหวัดศรีสะเกษ

ลำดับที่	ชื่อพันธุ์ข้าว	ชนิดข้าว	อำเภอ	เจ้าของพันธุ์
1	พันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่	เจ้า	ราษีไศล	นายสุคใจ นิลวรรณ
2	พันธุ์ข้าวมะลิแดง	เจ้า	ราษีไศล	นายอุทัย ธรรมวัตร
3	พันธุ์ข้าวมะลินิล	เจ้า	ราษีไศล	นางสาวทัศนพร สายหงษ์
4	พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105	เจ้า	ราษีไศล	นายประสิทธิ์ ศรีมะเร็ง
5	พันธุ์ข้าวเหนียวดำ	เหนียว	ราษีไศล	นายชาญวิทย์ เพชรรักษา
6	พันธุ์ข้าว กข.15	เหนียว	ภูสิงห์	นางอัมพร แก่นอินตา
7	พันธุ์ข้าว กข.6	เหนียว	เมือง	นายสุคใจ เลื่อมใส
รวมจำนวนทั้งสิ้น				7 พันธุ์

ที่มาข้อมูล: กลุ่มวิสาหกิจชุมชนอุ่มแสง ตำบลคู อำเภอราศีไศล จังหวัดศรีสะเกษ

ข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นบ้านที่นิยมปลูกในปัจจุบันพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เป็นพันธุ์ข้าวเจ้าและพันธุ์ข้าวเหนียวจำนวน 7 สายพันธุ์ ได้แก่ 1) พันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ 2) พันธุ์ข้าวมะลิแดง 3) พันธุ์ข้าวมะลินิลสุรินทร์ 4) พันธุ์ข้าวเหนียวดำ 5) พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 6) พันธุ์ข้าว กข.15 7) พันธุ์ข้าว กข.6 ซึ่งส่วนมากชาวนาจังหวัดศรีสะเกษ นิยมปลูกข้าวไว้กินเองและแบ่งไว้เพื่อจำหน่ายและบางส่วนปลูกเพื่อสะสมพันธุ์และมีชาวนาบางกลุ่มที่เข้าร่วมกับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนศูนย์ข้าวปลูกข้าวเพื่อจำหน่ายให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ซึ่งได้มีการรับประกันราคาข้าวให้กับชาวนา ซึ่งได้มีการส่งข้าวเจ้าจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ ดังตารางที่ 3

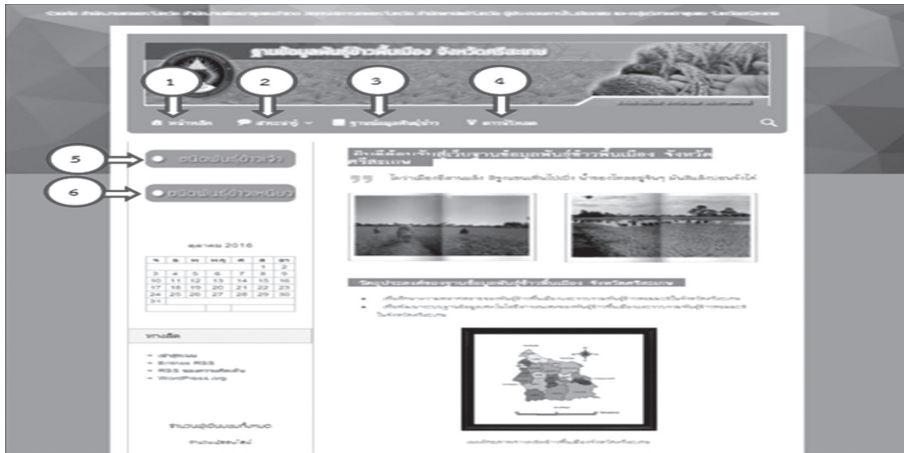
ตารางที่ 3 แสดงรายชื่อพันธุ์ข้าว จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 17 พันธุ์ ดังตาราง

ลำดับที่	รายชื่อพันธุ์พื้นเมือง	ประเภทข้าว	ชนิดการปลูก	พื้นที่พบ
1	กข 15 หรือข้าวดอ	เหนียว	นาสวน	น้ำเกลือ
2	กข.6	เหนียว	นาสวน	เมือง
3	ข้าวเป็ย	เจ้า	นาสวน	เมือง
4	ดอกกู่	เจ้า	นาสวน	เมือง
5	ดอกเคี้ยว	เจ้า	นาสวน	ไพรบึง
6	ดอกเลา	เหนียว	นาสวน	ไพรบึง
7	ดอกหมาก	เจ้า	ข้าวไร่	ขุขันธ์
8	นางลาย	เจ้า	ข้าวไร่	ขุขันธ์
9	นางร้อยเล็ก	เจ้า	ข้าวไร่	ขุขันธ์
10	นางร้อยใหญ่	เจ้า	ข้าวไร่	ขุขันธ์
11	ส้มพันธุ์แกง	เจ้า	นาสวน	ขุขันธ์
12	ส้มพันธุ์ปาย	เจ้า	นาสวน	เมือง
13	สามพัน	เจ้า	นาสวน	เมือง
14	หนองแดง	เหนียว	ข้าวไร่	ขุขันธ์
15	เหนียวน้อยขาว	เหนียว	นาสวน	ขุขันธ์
16	กษัตริย์	เจ้า	นาสวน	ขุขันธ์
17	ข้าวสมัน	เจ้า	นาสวน	วังหิน

ที่มาข้อมูล: ข้าวไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน: 2558

ข้าวเจ้าพันธุ์พื้นเมือง 12 สายพันธุ์ ได้แก่ ข้าวเป็ย (ดอกกู่ (อำเภอเมือง) ดอกเคี้ยว (อำเภอไพรบึง) ดอกหมาก (อำเภอขุขันธ์) (อำเภอขุขันธ์) (อำเภอขุขันธ์) (อำเภอขุขันธ์) ส้มพันธุ์แกง (อำเภอขุขันธ์) ส้มพันธุ์ปาย (อำเภอเมือง) สามพัน (อำเภอเมือง) กษัตริย์ (อำเภอขุขันธ์) และข้าวสมัน (อำเภอวังหิน)

2. พัฒนาระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและรวบรวมพันธุ์ข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ จากการลงพื้นที่สำรวจพันธุ์ข้าวจังหวัดศรีสะเกษ ร่วมกับตัวแทนเกษตรกรและประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชน โดยพบว่า เกษตรกรที่ปลูกข้าว ในจังหวัด จำนวน 15 ครอบครัวยุ และภาคีเครือข่ายจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า เป็นพันธุ์ข้าวเจ้า จำนวน 12 สายพันธุ์ ข้าวเหนียว 5 สายพันธุ์ รวมทั้งสิ้น 17 สายพันธุ์ และได้จำแนกสายพันธุ์ข้าวที่เกษตรกรในจังหวัดศรีสะเกษ นิยมปลูกไว้กินเองและจำหน่ายคือ จำนวน 7 สายพันธุ์ แบ่งออกเป็น 7 สายพันธุ์ ได้แก่ 1) พันธุ์ข้าวไรซ์เบอร์รี่ 2) พันธุ์ข้าวมะลิแดง 3) พันธุ์ข้าวมะลินิลสุรินทร์ 4) พันธุ์ข้าวเหนียวดำ 5) พันธุ์ข้าวขาวดอกมะลิ 105 6) พันธุ์ข้าว กข.15 7) พันธุ์ข้าว กข.6 แล้วได้นำข้อมูลมาสังเคราะห์ ตรวจสอบกับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและได้พัฒนาระบบฐานข้อมูลเทคโนโลยีสารสนเทศของพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกเพื่อจำหน่ายในจังหวัดศรีสะเกษ 1 ระบบ ตามโดเมนเนม <http://ricecenter.krubpom.com> หน้าต่างหลักของฐานข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ ดังรูปที่ 2

ภาพที่ 3 ระบบฐานข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ

ที่มา: ศิริกมล ประภาสพงษ์. ระบบฐานข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจังหวัดศรีสะเกษ. 2559

แถบเมนูหลัก

1. หน้าหลัก
2. ชนิดพันธุ์ข้าวเจ้า
3. สารานุกรม
4. ชนิดพันธุ์ข้าวเหนียว
5. ฐานข้อมูลพันธุ์ข้าว
6. คาวาน์โฮลด์

ผลการสำรวจข้อมูลการศึกษาความหลากหลายของพันธุ์ข้าวพื้นเมือง และการพัฒนาระบบสารสนเทศด้านการตลาดข้าวหอมมะลิในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่ม จำนวน 15 ครอบครัว และภาคีเครือข่าย ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านข้อมูลพันธุ์ข้าวพื้นเมืองและพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกเพื่อจำหน่ายในปัจจุบัน และพบพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจำนวน 17 พันธุ์ และพันธุ์ข้าวที่นิยมปลูกในปัจจุบัน จำนวน 7 พันธุ์ ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ สอดคล้องกับวิระนุช แยมี่ยมและคณะ [4] ได้ทำการวิจัยเรื่องการอนุรักษ์ความหลากหลายข้าวพันธุ์พื้นเมืองตามภูมิปัญญาท้องถิ่น ในภูมิภาค จังหวัดเลข ในชุดงานวิจัยความหลากหลาย การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง จังหวัดเลขกลุ่มอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองทั้ง 4 กลุ่ม มีข้าวพันธุ์พื้นเมืองทั้งหมด 38 สาย พันธุ์ แบ่งเป็นข้าวไร่ 15 สาย พันธุ์ ข้าวนา 23 สายพันธุ์ โดยพื้นที่ปลูกข้าวมีภูมิโนเวสที่แตกต่างกัน ส่วนพื้นที่ปลูกข้าวนาเป็นที่ราบและหุบเขา เน้นการปลูกในพื้นที่กลุ่มข้าวพื้นเมืองบ้านเขาแก้ว เป็นข้าวนาทั้งหมด 12 สายพันธุ์ และกลุ่มข้าวพื้นเมืองบ้านน้ำสวย เป็นข้าวนาทั้งหมด 3 สายพันธุ์ซึ่งและสอดคล้องกับงานวิจัย ยูพิน เกื้อนศรี [5] ระบบฐานข้อมูลการผลิตข้าวอินทรีย์ของตำบลวังดิน ตำบลหาดกรวด และตำบลคอรัม มีการพัฒนา โครงการที่เชื่อมกับแหล่งทุนภายนอกโดยหน่วยจัดการความรู้ และวิจัยชุมชนระดับตำบลในตำบล คอรัม และตำบลวังดิน แกนนำเครือข่ายนักวิชาการมีพัฒนาการด้านความรู้และทักษะมากขึ้น และเกิดเครือข่ายหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนระดับตำบล และภาคีที่เกี่ยวข้อง โดยมีหน่วย จัดการงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์เป็นตัวเชื่อมประสานการดำเนินงาน จำนวน 1 ระบบ สอดคล้องกับงานวิจัย สมมาตร ทองใบ [6] ได้ทำวิจัยเรื่อง ความต้องการและความพร้อมการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น การพัฒนาด้านสารสนเทศควรพัฒนาไปพร้อมกับการฝึกอบรมบุคลากรให้สามารถใช้งาน ได้จริงและจะต้องมีข้อมูลเป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดทำให้มีการประชุมกลุ่มเกษตรกรเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล

เกี่ยวกับผลผลิตข้าวไปสู่การแปรรูปในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ได้หลากหลายประเภท อาทิ การทำสาโท การทำขนมคอกจอก ขนมนางเล็ด แป้งข้าวเจ้าหอมมะลิ แป้งข้าวหอมนิล แป้งข้าวมะลิแดง และแป้งข้าวไรซ์เบอร์รี่ สามารถเพิ่มมูลค่าและเกษตรกรสามารถนำไปจำหน่ายตามงานแสดงสินค้าต่าง ๆ เพิ่มขึ้น การแลกเปลี่ยนข้อมูลด้วยระบบสารสนเทศและการลงมือปฏิบัติการร่วมกัน ทำให้เกษตรกรเกิดองค์ความรู้ในการพัฒนามูลค่าของผลผลิตทางการเกษตรของตนเองและเกิดเครือข่ายของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เพิ่มขึ้น ซึ่งในอดีตเกษตรกรเป็นผู้ผลิตข้าวและจำหน่ายในรูปแบบเดิม แต่ในปัจจุบันเกษตรกรสามารถเป็นทั้งผู้ผลิต และแปรรูปผลิตภัณฑ์จากข้าวได้หลากหลายรูปแบบขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยูพิน เตื่อนศรี และนิชกา โมราถบ [7] ได้ทำวิจัยเรื่องการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรธานี: กรณีศึกษา ตำบลวังกะพือ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี สังกะระห่องค์ความรู้และจัดการความรู้ของเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เข้าร่วมวิจัยที่เป็นเกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้ร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลทราบสภาพปัญหาของเกษตรกร และการพัฒนาองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิต ซึ่งหลังจากเกษตรกรได้เข้าร่วมการทำวิจัยดังกล่าวทำให้เกิดกลไกบริหารจัดการเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์และรูปแบบการพัฒนาเครือข่ายเกษตรกร เกิดเครือข่ายด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรข้าวอินทรีย์ทั้งภายในและภายนอกจังหวัด และเกิดภาคีเครือข่ายสนับสนุนกลุ่มเกษตรกรในพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะและการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรศึกษาระบบสารสนเทศบนเครือข่ายอินเทอร์เน็ต โดยใช้เทคโนโลยี Web Service ให้สามารถป้อนข้อมูลและส่งไปที่ส่วนประมวลผลกลางที่มีใช้อยู่ในปัจจุบัน เช่น ระบบสารสนเทศศูนย์บริการ และถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลหรือประจำกลุ่มวิสาหกิจชุมชนข้าว
2. ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวแบบเกษตรอินทรีย์และการป้องกันโรคแมลงด้วยวิธีการที่ปลอดภัยจากสารเคมีอย่างจริงจัง และควรส่งเสริมกลุ่มอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองให้ทำแปลงอนุรักษ์รวบรวมข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่เหมาะสมกับภูมินิเวศที่แตกต่างกันและให้เป็นแหล่งขยายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจากระดับตำบลถึงระดับชาติ
3. ควรศึกษาวิธีการลดต้นทุนเพิ่มผลผลิตในการปลูกข้าวให้กับเกษตรกร เนื่องจากเกษตรกรยังขาดองค์ความรู้ด้านวิธีการจัดทำบัญชีข้าว
4. ควรมีการผลักดันให้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันทางการตลาดของข้าวหอมมะลิตามความเหมาะสมของพื้นที่ในจังหวัดศรีสะเกษ
5. ควรศึกษามาตรฐานของข้าวทั้งมาตรฐานในประเทศและต่างประเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่บึงชีทางด้านภูมิศาสตร์ GI ของพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้
6. ควรส่งเสริมให้เกษตรกรตั้งกลุ่มวิสาหกิจข้าวมากขึ้นเพื่อจะได้มีอำนาจในการต่อรองทางการตลาด
7. ควรสนับสนุนให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวรู้มีการพัฒนาด้านการแปรรูปผลผลิตจากข้าวมากยิ่งขึ้นและยกระดับมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่สามารถสร้างรายได้ทางเศรษฐกิจให้กับเกษตรกรในพื้นที่
8. เกษตรกรที่ปลูกข้าวพื้นเมืองควรได้รับการสนับสนุนปัจจัยในการทำเกษตรอินทรีย์ การป้องกันโรคแมลงด้วยวิธีการที่ปลอดภัยจากสารเคมีอย่างจริงจัง และควรส่งเสริมกลุ่มอนุรักษ์ข้าวพันธุ์พื้นเมืองให้ทำแปลงอนุรักษ์รวบรวมข้าวพันธุ์พื้นเมืองที่เหมาะสมกับภูมินิเวศที่แตกต่างกันและให้เป็นแหล่งขยายพันธุ์ข้าวพื้นเมืองจากระดับตำบลถึงระดับชาติ
9. ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าถึงระบบสารสนเทศอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรสามารถสร้างเครือข่าย และขยายฐานผลผลิตข้าว ไปยังผู้บริโภคได้โดยตรง

10. ควรมีการนำเทคโนโลยีชีวภาพที่สามารถช่วยในการวิเคราะห์ความหลากหลายทางพันธุกรรมมาพัฒนาเพื่อให้ได้ตัวอย่างเมล็ดพันธุ์ที่ตรงตามสายพันธุ์ไปใช้สำหรับการปรับปรุงพันธุ์ และพัฒนาผลิตภัณฑ์การนำข้าวพื้นเมืองของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิสุทธิ ไบไม้. ความหลากหลายทางชีวภาพ. ความหลากหลายทางชีวภาพในประเทศไทย. ปทุมธานี: สถาบันบัณฑิตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ (สบวท); 2545.
- [2] ที่ทำการตรวจคนเข้าเมืองจังหวัดศรีสะเกษ. ข้อมูลจังหวัดศรีสะเกษ. [อินเทอร์เน็ต]. ศรีสะเกษ; 2555 [เข้าถึงเมื่อ 10 กันยายน 2558]. เข้าถึงได้จาก: <http://sisaket.immigration.go.th/srisaket.php>.
- [3] อัทธ พิศาลวานิช. ข้าวไทยในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. กรุงเทพฯ; มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 2558.
- [4] วีระนุช แยมยิ้ม และคณะ. (ม.ป.ป.). การอนุรักษ์ความหลากหลายข้าวพันธุ์พื้นเมืองตามภูมิปัญญาท้องถิ่นในภูมินิเวศ จังหวัดเลย ในชุดงานวิจัยความหลากหลาย การอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ข้าวพันธุ์พื้นเมือง จังหวัดเลย. [อินเทอร์เน็ต].จังหวัดเลย. [เข้าถึงเมื่อ 9 กันยายน 2558]. เข้าถึงได้จาก: www.riceandlocalfoodloei-laos.com/research.pdf.
- [5] ยุพิน เกื่อนศรี. พัฒนาระบบการจัดการเครือข่ายหน่วยจัดการความรู้และวิจัยชุมชนระดับตำบล เพื่อส่งเสริมเกษตรกรข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรดิษฐ์. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุน สนับสนุนการวิจัย; 2556.
- [6] สมมาตร ทองใบ. ความต้องการและความพร้อมการพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศูนย์ข้าวชุมชนในจังหวัดขอนแก่น. [อินเทอร์เน็ต]. จังหวัดขอนแก่น; 2554 [เข้าถึงเมื่อ 8 กันยายน 2558]. เข้าได้้ถึงจาก: http://qmis.stou.ac.th/qa/EQA_3/KPI_EQA/.../12_Agiculture%5C54%5C57_Sommart.pdf.
- [7] ยุพิน เกื่อนศรี และนิภา โมราถบ. การพัฒนาเครือข่ายเกษตรกรผู้ปลูกข้าวอินทรีย์ในจังหวัดอุดรดิษฐ์: กรณีศึกษา ตำบลวังกะพือ อำเภอเมือง จังหวัดอุดรดิษฐ์ ในวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพปาง. 2559; 5; 2; 116-132

ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาความรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเพชรบุรี

Needs of a Physical Activity Promoting With “Reduce Time-Learning and Increase Time-Knowledge” for Lower-Secondary School Students in Phetchaburi Province

ธำรงค์ บุญพรหม^{1*} บุญทิพย์ แป้นทอง¹ และคมชนัญ โวหาร¹
Thamrong Boonprom^{1*}, Boontip Paenthong¹ and Komchanun Voharn¹

¹สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Division of Physical Education, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: thamrong_3@hotmail.com

Received: 5 October 2018., Revised: 26 November 2018, Accepted: 28 December 2018

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาความรู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในจังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 393 คน เป็นนักเรียนชาย จำนวน 198 คน และนักเรียนหญิง จำนวน 195 คน ทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการเลือกโรงเรียน 6 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในระดับชั้นเรียน เครื่องมือหลักที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลาความรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการจัดลำดับความสำคัญใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified})

ผลการวิจัยพบว่า 1) ค่าลำดับดัชนีความสำคัญของการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาความรู้ ของนักเรียนชาย คือ อันดับ 1 ด้านครูในการจัดกิจกรรม มีค่า PNI = 0.8869 อันดับ 2 ด้านสถานที่และอุปกรณ์ มีค่า PNI = 0.8242 อันดับ 3 ด้านประเภทกิจกรรม มีค่า PNI = 0.7816 และ อันดับ 4 ด้านความปลอดภัย มีค่า PNI = 0.7692 2) ค่าลำดับดัชนีความสำคัญของการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาความรู้ของนักเรียนหญิง คือ อันดับ 1 ด้านครูในการจัดกิจกรรม มีค่า PNI = 0.8786 อันดับ 2 ด้านประเภทกิจกรรม มีค่า PNI = 0.8205 อันดับ 3 ด้านสถานที่และอุปกรณ์ มีค่า PNI = 0.8072 และ อันดับ 4 ด้านความปลอดภัย มีค่า PNI = 0.7578 3) ค่าลำดับดัชนีความสำคัญของการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาความรู้ของนักเรียนทั้งหมด คือ อันดับ 1 ด้านครูในการจัดกิจกรรม มีค่า PNI = 0.8846 อันดับ 2 ด้านสถานที่และอุปกรณ์ มีค่า PNI = 0.8155 อันดับ 3 ด้านประเภทกิจกรรม มีค่า PNI = 0.8051 และ อันดับ 4 ด้านความปลอดภัย มีค่า PNI = 0.7689

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น กิจกรรมทางกาย กิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลาความรู้

Abstract

The purpose of the research was needs of a physical activity promoting with “reduce time-learning and increase time-knowledge” for lower-secondary school students in Phetchaburi province. The samples were lower-secondary school students. The samples were 198 male students and 195 female students. Samples were selected by simple random sampling and ever stratums were selected by stratified random sampling. Research tool was questionnaire. Data were analyzed using Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}).

The research results were as follows: 1) Needs virtue of male students is teacher (PNI = 0.8869), facilities and equipment (PNI = 0.8242), activity type (PNI = 0.7816) and safety (PNI = 0.7692). 2) Needs virtue of female students is teacher (PNI = 0.8786), activity type (PNI = 0.8205), facilities and equipment (PNI = 0.8072) and safety (PNI = 0.7578). 3) Needs virtue of students is teacher (PNI = 0.8846), facilities and equipment (PNI = 0.8155), activity type (PNI = 0.8051) and safety (PNI = 0.7689).

Keywords: Needs, Physical activity, Reduce Time-Learning and Increase Time-Knowledge

บทนำ

แผนกิจกรรมการรณรงค์สุขภาพดีถ้วนหน้า สู่ ค.ศ. 2020 ของกรมการอนามัยโลก (WHO) และองค์การส่งเสริมสุขภาพของประเทศสหรัฐอเมริกา (USDHHS) ระบุให้กิจกรรมทางกาย (Physical Activity) เป็นหนึ่งในตัวบ่งชี้วัดทางสุขภาพตัวหนึ่งที่สำคัญสำหรับส่งเสริมให้บุคคลทุกเพศทุกวัยมีสุขภาพที่ดีและสมบูรณ์ถ้วนหน้า ในปี ค.ศ. 2020 และการมีกิจกรรมทางกายที่ไม่เพียงพอเป็นหนึ่งในปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญของการเสียชีวิตในบุคคลทั่วไปทุกเพศทุกวัยรวมถึงผู้ป่วยโรคต่าง ๆ อีกด้วย [1]

ในปัจจุบันกลุ่มประชากรวัยเด็กและวัยรุ่นมีลักษณะการดำเนินชีวิตประจำวันที่เป็นแบบมีกิจกรรมที่ใช้พลังงานน้อย ได้แก่ การมีกิจกรรมการเรียนที่ใช้เวลานานในแต่ละวัน ทั้งในห้องเรียนและการเรียนพิเศษนอกเวลา การผ่อนคลายนันทนาการโดยการใช้คอมพิวเตอร์ [2] ประกอบกับการพัฒนาทางวัตถุทำให้ความลำบากทางกายลดลง การเดินทางที่สะดวกสบาย การมีไฟฟ้าใช้ และการได้นำเครื่องทุ่นแรงและอุปกรณ์เสริมความสะดวกสบาย เข้ามาใช้ทั้งในครัวเรือนและนอกบ้าน ซึ่งการดำเนินชีวิตที่รีบเร่งแข่งขัน และความเคยชินเหล่านี้ทำให้เด็กและวัยรุ่นมีพฤติกรรม “ไม่” ใช้พลังงานหรือใช้พลังงานน้อยต่อเนื่องไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ซึ่งเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้เกิดโรคเรื้อรังในวัยผู้ใหญ่หรือวัยสูงอายุ ทั้งโรคในระบบหัวใจและหลอดเลือด โรคในระบบเมตาบอลิซึม และภาวะอ้วน [3]

กลุ่มประชากรวัยเด็กและวัยรุ่นนั้นในบทบาทหนึ่งก็คือ นักเรียน เป็นกลุ่มเป้าหมายในการส่งเสริมให้มีกิจกรรมทางที่มากขึ้นจากวิถีชีวิต ซึ่งการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสถานศึกษาสังกัดอื่น ของกระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายสำคัญหนึ่งเพื่อเพิ่มคุณภาพของนักเรียน จากนโยบายการปฏิรูปการศึกษาของรัฐบาล คือ นโยบายในการจัดกิจกรรม “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เพื่อลดระยะเวลาเรียนภาควิชาการลงโดยไม่กระทบเนื้อหาหลักที่ผู้เรียนควรเรียนรู้ และครูปรับการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมโดยเพิ่มเวลาและโอกาสให้ผู้เรียน ได้ลงมือปฏิบัติจริงโดยให้โรงเรียนเลิกเรียนเวลา 14.30 น. และหลังจากนั้นให้ผู้เรียนทำกิจกรรมสร้างสรรค์ต่าง ๆ นอกห้องเรียนอย่างหลากหลาย เพื่อเสริมสร้างทักษะการเรียนรู้ทุกด้านในรูปแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยเวลาที่โรงเรียนเลิกยังคงเหมือนเดิมตามกำหนดของแต่ละโรงเรียน โดยเริ่มดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 และจะดำเนินการทุกโรงเรียนในปีการศึกษา 2559 [4] “การลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” เป็นการปรับเปลี่ยน

2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกลุ่มสาระให้เพิ่มการบูรณาการเพื่อลดความซ้ำซ้อนของเนื้อหา เพิ่มเวลาในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง ส่วนที่ 2 การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน มีการเพิ่มเติมกรอบกิจกรรมจากกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์นั้น มาเป็นการจัดกิจกรรมใน 4 หมวด 16 กลุ่มกิจกรรม ที่เน้นให้นักเรียนมีโอกาสปฏิบัติจริง นำไปสู่การสร้างความรู้ด้วยตนเอง รวมทั้งมีทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะชีวิต ทักษะการแก้ปัญหา การทำงานเป็นทีม เสริมสร้างคุณลักษณะ ค่านิยมที่ดีงาม และความมีน้ำใจต่อกัน [5]

แนวทางหนึ่งที่สถานศึกษาจัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ คือ การส่งเสริมกิจกรรมทางกายแก่นักเรียน ระดับมัธยมศึกษา การดำเนินการดังกล่าวมีระยะดำเนินการผ่านมาประมาณ 1 ปี จึงควรมีการรวบรวมข้อมูลการดำเนินการกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โดยเฉพาะในส่วนของส่งเสริมกิจกรรมทางกายให้กับนักเรียน ทั้งส่วนที่สัมพันธ์หรือเสริมกับกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา หรือกลุ่มสาระอื่น ๆ ที่ขับเคลื่อนการพัฒนาการเรียนผ่านการส่งเสริมกิจกรรมร่วมกับกิจกรรมอื่น ๆ ในโครงการนี้ ดังนั้นการศึกษาสภาพปัจจุบันของการดำเนินโครงการ เมื่อเทียบกับสิ่งที่ควรจะเป็น จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง แนวคิดที่นิยมในการศึกษาความแตกต่างระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็นและสิ่งที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน คือ การศึกษาความต้องการจำเป็น (Needs assessment ความต้องการจำเป็นที่ศึกษานั้น หากมีความขัดแย้งระหว่างความแตกต่างที่พบระหว่างสิ่งที่ควรจะเป็น กับสิ่งที่เป็นอย่างอยู่ในปัจจุบัน ก็จะชี้ให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งสามารถช่วยระบุปัญหาที่เป็นปัญหาอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการแก้ปัญหาได้อย่างตรงจุดเป็นไปตามความต้องการขององค์กร เนื่องจากการประเมินความต้องการจำเป็น เป็นกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบัน (what is) กับสภาพที่ควรจะเป็น (what should be) มีกระบวนการทำงานที่เป็นระบบในการหาความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความสำคัญก่อนหลัง ทำให้ได้ข้อมูลและสารสนเทศในการตัดสินใจเลือกหาวิธีแก้ไขปัญหาคือการบริหารงานระบบสารสนเทศของสถานศึกษาได้ตรงกับสภาพหรือความต้องการที่แท้จริง จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์และประเมินสิ่งที่เกิดขึ้นว่าสมควรเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง การประเมินความต้องการจำเป็นทำให้ได้ข้อมูลที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงกระบวนการจัดการศึกษาหรือการเปลี่ยนแปลงผลที่เกิดขึ้นปลายทาง การเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากการประเมินความต้องการจำเป็นจึงเป็นการเปลี่ยนแปลงในเชิงสร้างสรรค์และเป็นการเปลี่ยนแปลงทางบวก [6]

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของสารสนเทศที่เกิดจากผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษา ผลวิจัยจะเป็นสารสนเทศสำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมกิจกรรมทางกายซึ่งสะท้อนภาวะสุขภาพของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของไทยได้ โดยเฉพาะผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของนโยบายนี้ให้สอดคล้องกับเป้าหมายยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในจังหวัดเพชรบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตจังหวัดเพชรบุรี ที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2561 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Yamane [7] ใช้ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 386 คน ผู้วิจัยได้เพิ่มกลุ่มตัวอย่าง 10 % เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง จึงได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 420 คน แบ่งเป็นนักเรียนชาย 210 คน และนักเรียน

หญิง 210 คน จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการเลือกโรงเรียน 6 โรงเรียนที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ โรงเรียนวัดจันทราวาส(ศุขประสารราษฎร์) โรงเรียนคงคาราม โรงเรียนเขาชัยวิทยา โรงเรียนบ้านลาดวิทยา โรงเรียนท่ายางวิทยา และโรงเรียนบ้านแหลมวิทยา และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ในระดับชั้นเรียน และได้แบบสอบถามกลับคืนมา 393 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 93.57 เป็นนักเรียนชายจำนวน 198 ฉบับ และนักเรียนหญิง 195 ฉบับ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านประเภทกิจกรรม 13 ข้อ 2) ด้านครูในการจัดกิจกรรม 4 ข้อ 3) ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดกิจกรรม จำนวน 3 ข้อ 4) ด้านความปลอดภัย จำนวน 3 ข้อ รวม 23 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้คำถามทุกข้อที่ต้องตอบ 2 สภาพ คือ สภาพที่เป็นจริงและสภาพที่ควรจะเป็น

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจัดลำดับความสำคัญใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) เป็นสูตรที่ปรับปรุงจากสูตร PNI ดั้งเดิม โดย นงลักษณ์ วิรัชชัย และ สุวิมล ว่องวานิช [8]

ขั้นตอนของการวิจัย 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับแนวคิดเรื่องความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้และกำหนดกรอบความคิดเพื่อสร้างแบบสอบถาม 2) การสร้างแบบสอบถามมีการดำเนินการโดยกำหนดรูปแบบและโครงสร้างเนื้อหาของแบบสอบถาม โดยกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม มี 2 ตอน ให้มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ และ 5 ระดับ คำถามในตอนที่ 2 ทุกข้อคำถามจะมีข้อมูลที่ต้องตอบ 2 สภาพ คือ สภาพที่เป็นจริง และสภาพที่ควรจะเป็น 3) นำแบบสอบถามแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความครอบคลุมของโครงสร้างเนื้อหาความเหมาะสมของปริมาณ ข้อคำถาม ตรวจสอบความเที่ยงตรงโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ (item objective congruence; IOC) ตรวจสอบการใช้ภาษาและรูปแบบการพิมพ์ นำแบบสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิมาตรวจสอบแก้ไข จนได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์ อยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 4) นำแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุดไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียน ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม จำนวน 30 คน โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีค่าความเที่ยงของแบบสอบถามในส่วนความต้องการจำเป็นของการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ เท่ากับ 0.92 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยติดต่อกับโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอเก็บข้อมูลในแต่ละโรงเรียน และได้ทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัย จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี และนำมอบให้กับโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง เพื่อบอกช่วงเวลาที่ต้องการเก็บข้อมูล รวมทั้งอธิบายเนื้อหาและเหตุผลของการเก็บข้อมูล เมื่อได้รับการอนุญาตแล้ว ผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง 6) วิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติการจัดลำดับความสำคัญใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) 7) นำข้อมูลที่วิเคราะห์มาจัดลำดับความต้องการจำเป็นการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ โดยการเปรียบเทียบสภาพที่ควรจะเป็นกับสภาพที่เป็นจริง แล้วนำมาจัดลำดับของความต้องการจำเป็น

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของนักเรียน ตามตารางที่ 1 พบว่า

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

ของนักเรียนชาย พบว่า อันดับแรก ด้านครูในการจัดกิจกรรม (0.8869) รองลงมา ด้านสถานที่และอุปกรณ์ (0.8242) ด้านประเภทกิจกรรม (0.7816) และด้านความปลอดภัย (0.7692) ตามลำดับ

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของนักเรียนหญิง พบว่า อันดับแรก ด้านครูในการจัดกิจกรรม (0.8786) รองลงมาด้านประเภทกิจกรรม (0.8205) ด้านสถานที่และอุปกรณ์ (0.8027) และด้านความปลอดภัย (0.7578) ตามลำดับ

ดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของภาพรวมนักเรียน พบว่า อันดับแรก ด้านครูในการจัดกิจกรรม (0.8846) รองลงมา ด้านสถานที่และอุปกรณ์ (0.8155) ด้านประเภทกิจกรรม (0.8051) และด้านความปลอดภัย (0.7689) ตามลำดับ

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นของนักเรียน

ความต้องการจำเป็น	เพศชาย	เพศหญิง	รวม
1. ด้านประเภทกิจกรรม	0.7816 (3)	0.8205 (2)	0.8051 (3)
2. ด้านครูในการจัดกิจกรรม	0.8869 (1)	0.8786 (1)	0.8846 (1)
3. ด้านสถานที่และอุปกรณ์	0.8242 (2)	0.8072 (3)	0.8155 (2)
4. ด้านความปลอดภัย	0.7692 (4)	0.7578 (4)	0.7689 (4)
รวม	0.8154	0.8160	0.8185

หมายเหตุ ตัวเลขในวงเล็บคืออันดับที่

สรุปผลการวิจัย

ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของนักเรียนจำแนกตามเพศ ค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นในภาพรวมของนักเรียนหญิงมีค่าสูงกว่านักเรียนชาย (0.8160 และ 0.8154 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้จำแนกตามรายด้าน พบว่า ด้านประเภทกิจกรรม นักเรียนหญิงมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญสูงกว่านักเรียนชาย (0.8205 และ 0.7816 ตามลำดับ) ส่วนอีก 3 ด้าน ได้แก่ ด้านครูในการจัดกิจกรรม ด้านสถานที่และอุปกรณ์ และด้านความปลอดภัย นักเรียนชายมีค่าดัชนีลำดับความสำคัญสูงกว่านักเรียนหญิง (ด้านครูในการจัดกิจกรรม 0.8846 และ 0.8786 ตามลำดับ ด้านสถานที่และอุปกรณ์ 0.8242 และ 0.8072 ตามลำดับ ด้านความปลอดภัย 0.7692 และ 0.7578 ตามลำดับ)

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของนักเรียนค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นการส่งเสริมกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้จำแนกตามรายด้าน พบว่า เหมือนกันในด้านครูในการจัดกิจกรรมเป็นอันดับแรก ส่วนด้านความปลอดภัย เป็นอันดับสุดท้าย

อภิปรายผล

จากข้อค้นพบของผลการวิจัย สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ

ได้ดังนี้

ความต้องการจำเป็นของการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ มี 4 ด้าน ได้แก่ ด้านครูในการจัดกิจกรรม ด้านประเภทกิจกรรม ด้านสถานที่และอุปกรณ์ และด้านความปลอดภัย

ด้านครูในการจัดกิจกรรม ซึ่งทั้งในนักเรียนชายและนักเรียนหญิงให้เป็นความต้องการจำเป็นอันดับ 1 ทั้งสองกลุ่ม และในรายชื่อของด้านครูในการจัดกิจกรรมก็เป็นข้อเดียวกัน คือ ครูมีจำนวนเพียงพอในการจัดกิจกรรม สะท้อนให้เห็นถึงว่าการที่มีครูจำนวนไม่เพียงพอ สะท้อนให้เห็นถึงการมีกิจกรรมที่ไม่หลากหลาย หรือครูอาจจะไม่ถนัดในการจัดกิจกรรม ทำให้ออกแบบกิจกรรมไม่ได้ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์เท่าที่ควรหรือตามความถนัดของนักเรียน สอดคล้องกับคำแนะนำของ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา [4] ที่ว่า การจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของนักเรียน ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทจากการเป็นผู้สอนเป็นผู้ให้คำปรึกษาชี้แนะ (Coach & Mentor) ครูจัดกิจกรรมและสถานการณ์เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้แสดงออกและคิดอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงครูควรใช้วิธีการประเมินผลที่หลากหลายและเป็นการประเมินตามสภาพจริง วิเคราะห์คุณภาพและพัฒนาการของนักเรียน มากกว่าการประเมินนักเรียนจากการสอบเท่านั้น แล้วยังสอดคล้องกับ จูจาร์ตัน ภัทรเกษวิทย์ และสุรณะ ดิงศรัทธี [9] ศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ นักเรียนมีความสนใจทำกิจกรรมด้วยความสมัครใจจัดกิจกรรมให้สอดคล้องตรงตามความต้องการและความสนใจของนักเรียน การจัดบุคลากร มีครูพลศึกษาหรือผู้จัดกิจกรรมทางกายหลังเลิกเรียนเป็นผู้ดูแลและให้คำปรึกษาในการทำกิจกรรม รวมถึงครูผู้สอน ควรทบทวนการปฏิบัติกิจกรรมหลังการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลไปพัฒนากิจกรรมให้ตรงกับความต้องการและถนัดของนักเรียน [10]

ด้านประเภทกิจกรรม นักเรียนชายให้ความต้องการจำเป็นเป็นอันดับ 3 ส่วนในนักเรียนหญิงให้เป็นอันดับ 2 เมื่อพิจารณาประเภทของกิจกรรม 3 อันดับแรก นักเรียนชายมีความต้องการกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมการละคร กิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์และมนุษย์สัมพันธ์ และกิจกรรมการเต้นรำ นักเรียนหญิงมีความต้องการกิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมทางศาสนา พัฒนาจิตใจและความสงบสุข กิจกรรมการละคร และกิจกรรมพิเศษตามเทศกาลต่าง ๆ (วันลอยกระทง/วันสงกรานต์ และอื่น ๆ) เมื่อพิจารณาความต้องการในประเภทของกิจกรรมทั้งนักเรียนชายและหญิง พบว่า มีความหลากหลายตามความสนใจของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ความต้องการกิจกรรมที่เหมือนกัน คือ กิจกรรมการละคร สอดคล้องกับการศึกษาสรุปผลการดำเนินงาน โครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” พบว่า โรงเรียนมัธยมศึกษา มีสัดส่วนของการจัดกิจกรรมประเภท Head มากกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ โดยภาพรวม พบว่า สถานศึกษาทุกประเภทมีสัดส่วนการจัดกิจกรรมประเภท Head Heart และ Hand ที่ใกล้เคียงเคียง ยกเว้นกิจกรรมประเภท Health ที่มีสัดส่วนการจัดโดยภาพรวมน้อยที่สุด [11] สอดคล้องกับการศึกษาของ วีระพล จันทร์ศิลา [12] ที่กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้ากลุ่มกิจกรรมตามความต้องการและความสนใจนั้นเป็นปัจจัยที่ทำให้การมีกิจกรรมทางกายสม่ำเสมอ รวมถึงถ้านักเรียนได้มีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมตามความต้องการตั้งแต่เริ่มต้นก็จะทำให้นักเรียนอยากจะเข้าร่วมกิจกรรมอย่างยั่งยืน [13]

ด้านประเภทสถานที่และอุปกรณ์ นักเรียนชายให้ความต้องการจำเป็นเป็นอันดับ 2 ส่วนในนักเรียนหญิงให้เป็นอันดับ 3 เมื่อพิจารณาสภาพที่ควรจะเป็นอยู่ในด้านสถานที่และอุปกรณ์ของนักเรียนหญิง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนนักเรียนชายภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ถ้าพิจารณารายข้อ พบว่า เป็นเรื่องเดียวกัน คือ ต้องการให้สถานที่ในการจัดกิจกรรมอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี บรรยากาศเหมาะสมสำหรับการจัดกิจกรรม สอดคล้องกับการศึกษาของ ทรรศนีย์ วราห์คำ [14] พบว่า ความคิดเห็นการจัดสภาพแวดล้อมด้านสถานที่และอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียน วัดจันทร์ประดิษฐาราม กรุงเทพมหานคร ของนักเรียนแยกตามเพศของนักเรียน มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับการศึกษาการใช้เวลาว่างและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสุขของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร พบว่า ในด้านของการบริหารจัดการโดยสถานศึกษา

ควรมีการจัดสรรสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเอื้อต่อการใช้เวลาว่าง รวมถึงการซ่อมบำรุงสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน [15] ซึ่งสอดคล้องกับ พรพจน์ พจน์พัฒนาผล [16] กล่าวว่า สิ่งที่โรงเรียนควรจัดให้มีหรือดูแลเอาใจใส่อันดับแรก ๆ และเห็นด้วยตาเปล่า คือ ห้องเรียน โรงอาหารและสถานที่เล่นกีฬา ซึ่งเป็นสถานที่ในกาที่เข้าร่วมกิจกรรมทางกายของนักเรียน

ด้านความปลอดภัย ซึ่งทั้งในนักเรียนชายและนักเรียนหญิงให้เป็นความต้องการอันดับสุดท้ายทั้งสองกลุ่ม เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อของความต้องการเป็นข้อเดียวกัน คือ ต้องการให้มีครูและเจ้าหน้าที่ดูแลความปลอดภัยทั่วถึง สอดคล้องกับ ริวีวรรณ พาชัย [17] พบว่า ปัญหาโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ในเรื่องการเอาใจใส่ดูแลของครูผู้จัดกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสะท้อนให้ถึงความปลอดภัยในการจัดกิจกรรมที่จัดให้นักเรียน เมื่อมีการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ใน โรงเรียนควรมีสถานที่ที่ปลอดภัยและเหมาะสมกับการทำกิจกรรมหลังชั่วโมงเลิกเรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงกิจกรรม และมีส่วนร่วมในกลุ่มของผู้เรียน [18] ถึงแม้ว่านักเรียนจะลำดับความสำคัญด้านความปลอดภัยไว้เป็นลำดับสุดท้าย ไม่ได้หมายความว่าผู้บริหารและครูจะควรละเลยด้านนี้ไป ซึ่งการศึกษาของสุชีรา ใจหวัง และจันทรีศรี ภูติธริวัฒน์ [19] เรื่อง การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า ครูในโรงเรียนมัธยมที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันจะมีการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 นั่นคือ ครูในโรงเรียนมัธยมที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า หรือเท่ากับ 10 ปี จะให้ความสำคัญการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาสม่ำเสมอสูงกว่าครูในโรงเรียนมัธยมที่มีประสบการณ์มากกว่า 11 ปีขึ้นไป ดังนั้นการตระหนักว่าสิ่งแวดล้อมความปลอดภัยมีความสำคัญต่อเด็กมากเนื่องจากเด็กจะต้องใช้ชีวิตอยู่วันละ 7-8 ชั่วโมง ในโรงเรียน ซึ่งความรู้ ทักษะคิด ค่านิยม และประสบการณ์ต่างๆ ที่เด็กได้รับในโรงเรียน ย่อมมีอิทธิพลต่อจิตใจ ความสนใจ และอุดมคติในชีวิตการเรียนต่อไปจนถึงชีวิตในการทำงานของเด็กทุกคน [20]

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. แนวทางการจัดกิจกรรมทางกายในช่วงเวลากิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่โรงเรียนจะดำเนินการจัดตามความพร้อมของแต่ละโรงเรียน และความถนัดของครูที่มีความสามารถอยู่อย่างจำกัดที่มีอยู่ในโรงเรียนทำให้กิจกรรมที่จัดยังไม่มีความหลากหลาย ดังนั้นโรงเรียนควรให้ความสำคัญกับกิจกรรมที่นักเรียนสนใจจริง เพื่อให้นักเรียนได้มีเครือข่ายในกลุ่มเพื่อนทั้งภายในห้องเรียน ระหว่างห้องเรียน รวมถึงระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเลือกทำกิจกรรมทางกายที่สร้างสรรค์มากขึ้น จากผลการวิจัยสามารถสะท้อนให้เห็นถึงแนวทางการปรับกิจกรรม และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละโรงเรียน เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดกิจกรรมทางกายสำหรับโรงเรียนตนเองได้

2. จากดัชนีความสำคัญของการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของนักเรียนทั้งหมดคือ อันดับ 1 ด้านครูในการจัดกิจกรรม ดังนั้นการส่งเสริมให้ครูได้มีการฝึกอบรมพัฒนาองค์ความรู้ที่ถนัดและสนใจมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการพัฒนาคนและพัฒนางาน และสามารถควบคุมด้านงบประมาณและทรัพยากรได้ สามารถนำความรู้ที่ได้มาประยุกต์กับบริบทที่โรงเรียนมี ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้คุ้มค่า ด้วยความสามารถที่ตนเองมี นอกจากนี้ได้ความรู้ความเข้าใจแล้ว สิ่งที่ได้คือ ได้แบ่งปันประสบการณ์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พบปะกับบุคลากรสายงานเดียวกัน สร้างความกลมเกลียวมีเครือข่ายที่จะช่วยให้งานพัฒนางานนั้นก้าวหน้าไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ครูผู้จัดกิจกรรมควรเอาใจใส่ดูแล มีการกำกับติดตามและประเมินผลทุกครั้งที่ได้รับมอบหมาย ควรมีการนิเทศติดตาม

เป็นระยะ และมีการรายงานผลต่อผู้บริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรให้ความสำคัญในด้านการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้อย่างต่อเนื่อง เพราะจะช่วยให้ นักเรียนมีพัฒนาการดีขึ้นทั้งร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม ที่จะส่งผลต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองในการต่อยอดองค์ความรู้ที่สนใจของนักเรียน รวมถึงควรต้องมีการจัดทำแผน ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ อุปกรณ์และสถานที่ การประเมินความสำเร็จของกิจกรรม และผลการปฏิบัติ หรือผลลัพธ์ของโครงการ เพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบหรือแนวทางการจัดกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ที่ส่งเสริมการมีกิจกรรมทางกายที่เหมาะสมกับความต้องการ และบริบทพื้นฐานของ โรงเรียนหลายพื้นที่เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่หลากหลาย และเป็นตัวแทนของโรงเรียนส่วนใหญ่

2. ควรมีการวิจัยและศึกษาการดำเนินการจัดการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จ

3. ควรศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยความสำเร็จที่มีอิทธิพลต่อจัดการจัดกิจกรรมทางกายผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้

เอกสารอ้างอิง

- [1] Mathers C, Stevens G, Mascarenhas M. Global health risks: mortality and burden of disease attributable to selected major risks. Geneva: World Health Organization; 2009, p. 11-18.
- [2] In-iv, S., Manaboriboon, B. & Chomchai, C. (2010). A comparison of body-image perception, health outlook and eating behavior in mildly obese versus moderately-to-severely obese adolescents. Journal Medicine Association Thai, (2010). 93 (4), 429-435.
- [3] Gillison, F. B., Standage, M., & Skevington, S. M. Relationships among adolescents' weight perceptions, exercise goals, exercise motivation, quality of life and leisure-time exercise behavior: a self-determination theory approach. Health Education Research, (2006). 21 (6), 836-847.
- [4] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, “คู่มือแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้”, กรุงเทพมหานคร ; 2558.
- [5] ดนุชา ปนคำ. ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้: เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง ดึกว่างอยู่กับเนื้อหามาถามาย. SDU Res. J. 12 (3): Sep-Dec 2016.
- [6] สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น.พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2558.
- [7] Yamane, T. Statistic: An Introduction Analysis. 3rd ed. Tokyo: Harper International Education ; 1967.
- [8] สุวิมล ว่องวานิช. การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2548.
- [9] จุฑารัตน์ ภัทรเกษวิทย์ และ สุธนะ ดิงศภักดิ์. แนวทางการจัดกิจกรรมทางกายหลังเลิกเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. OJED, Vol.10, No.2, 2015, pp.407-421.
- [10] เอกชัย ศรีวิไล และญาณภัทร สีหะมงคล. การประเมินโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ โรงเรียนนาร่องสังกัด

- พื้นที่การประถมศึกษาศึกษานครราชสีมา เขต 6 โดยใช้รูปแบบการประเมิน 360 องศา วารสารการวัดผล การศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ปีที่ 23 ฉบับที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2560 หน้า 265-276.
- [11] สำนักทดสอบทางการศึกษา, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานสรุปผลการดำเนินงาน โครงการ “ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้” สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (เดือน พฤศจิกายน พ.ศ. 2558) กรุงเทพมหานคร. รายงานการวิจัย (เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558).สำนักทดสอบทางการศึกษา; 2558.
- [12] วีระพล จันทร์ลีลา. สภาพปัญหาการดำเนินการจัดกิจกรรมนักเรียนตามทฤษฎีผู้บริหารและอาจารย์กิจกรรม ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา: ศึกษาเฉพาะกรณี จังหวัดพิษณุโลก [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (วิชาเอกการบริหารการศึกษา)] พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร; 2540.
- [13] ดวงพร สุกพิชน์. การพัฒนารูปแบบการเพิ่มกิจกรรมทางกายของเด็กวัยรุ่นใน โรงเรียน: การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม. [ปริญญานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. (วิทยาศาสตร์การออกกำลังกาย)]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2555.
- [14] ทรรศนีย์ วราห์คำ. การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของโรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สังกัดสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร [สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)]. กรุงเทพฯ: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2554
- [15] สักดิภัทร์ เฉลิมพุดพิงศ์และภูซงศ์ รุ่งอินทร์. การใช้เวลาว่างและปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความสุขของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสกลนคร.รายงานการวิจัย. สถาบันวิจัยและพัฒนาวิทยาเขตเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จังหวัดสกลนคร; 2550.
- [16] พรพจน์ พจน์พัฒนาผล. การจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนวัดเทพนิมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยองเขต1 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต (การบริหารการศึกษา)] ชลบุรี: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา; 2548.
- [17] รวีวรรณ พาชัย (2560) ปัญหาโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษา โรงเรียนโนนสุวรรณพิทยาคม [อินเทอร์เน็ต]. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง; 2560 [เข้าถึงเมื่อวันที่ 7 มกราคม 2562]. เข้าถึงได้จาก: http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2560-6-1_1511237105_is-gymnastics-2560-003.
- [18] Stevens, C., Tullis, R., Sanchez, K. and Gonzalez, J. Description of the Lighted Schoolhouse Program (1990-1991). Houston: Houston Independent School District Department of Research and Evaluation; 1991.
- [19] สุชีรา ใจหวัง และจันทร์สม ภูติอริยวัฒน์ การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1วารสารบริหารการศึกษา มศว ปีที่ 15 ฉบับที่ 28 มกราคม-มิถุนายน 2561 หน้า 50-61.
- [20] เอมอัชมา วัฒนบูรานนท์. ความปลอดภัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์; 2548 .

รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการจังหวัดชัยภูมิ

The Models and Guidelines to Support the Disabled's Occupations in Chaiyapum Province

सानนท์ ด่านภักดี* และ จุฬาทพร ศรีรังสรรค์^๒
Sanon Danpakdi^{1*} and Chulaporn Srirangsan²

¹สาขารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000

¹Department of Public Administration, Faculty of Political Sciences, Chaiyapum Rajabhat University, Chaiyapum 36000

²สาขาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

²Program in Social Studies, Faculty of Humanities of Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Sanon_tu@hotmail.com

Received: 12 October 2018, Revised: 11 November 2018, Accepted: 28 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้วัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ 2) เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายของการวิจัยคือ กลุ่มอาชีพคนพิการ เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เลือกหนึ่งกลุ่มของคนพิการที่มีการรวมตัวกันประกอบอาชีพแบบสัมพันธเชิงลึก ใช้ในการศึกษา รูปแบบการรวมกลุ่มและปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการ ประเด็นในการถอดบทเรียน การให้ความรู้ และเสริมพลังแก่กลุ่มและการพัฒนากลุ่มให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน

ผลการวิจัย พบว่า กลุ่มอาชีพทอผ้าขาวม้าหนองบัวแดง พบว่า แนวทางส่งเสริมอาชีพ ควรมีสถานที่ตั้งกลุ่มและที่พัก ตลาดพาหนะการเดินทางจำหน่ายสินค้า กลุ่มอาชีพหัตถกรรมบ้านท่ามะไฟหวานควรได้รับการอบรมพัฒนาทักษะฝีมือ ตามตลาดต้องการ แบ่งงานไปตามบ้านที่อยู่ของคนพิการ กลุ่มอาชีพ ทอผ้าไหมท่ามะไฟหวาน รูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพ กลุ่มได้มีการกำหนดระเบียบอย่าง เป็นลายลักษณ์อักษร มีการสนับสนุนจากแหล่งทุน สมาชิกกลุ่มกู้เงินจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นรายบุคคล กลุ่มอาชีพนวด/สมาคมคนพิการ (ตาบอด) จังหวัดชัยภูมิ แนวทางการส่งเสริมอาชีพ ควรได้รับโอกาสในการมีงานทำให้แก่คนตาบอดและการพัฒนาศักยภาพฝึกทักษะที่จำเป็นเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิต ให้มีความรู้และทักษะวิชานวดแผนไทย ตามหลักวิชาที่ว่าด้วยศาสตร์แห่งการนวดแผนไทยเป็นหลักในการนำไปประกอบอาชีพ ให้โอกาสทางสังคมและอยู่ในพื้นที่ที่หน่วยงานของรัฐบาลไม่สามารถเข้าถึง ได้มีโอกาสเข้ามาฝึกอาชีพและพัฒนาตนเอง ได้อยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปในสังคม

คำสำคัญ: รูปแบบ การส่งเสริมกลุ่มอาชีพ คนพิการ

Abstract

This research aimed to 1) To study the model of occupational grouping or welfare for the disabled. 2) To provide guidance for the promotion of occupational groups or welfare for persons with disabilities. Use qualitative research methodology. The population of the research is the occupational group of people with disabilities. Purposive Random Sampling study, one group of people with disabilities who are engaged in the occupation, the in-depth interview study, the integration pattern and obstacles in the occupation. Of people with disabilities; To educate and empower groups and to develop groups to be progressive and sustainable. The results of the research on the cloth weaving business in Nong Bua Daeng found that the career promotion approach should include group locations and market accommodation, Tha Mafawan Handicraft Group should be trained on the skills of the market. Divide the work to the home address of the disabled. Silk Weaving Group Form of occupational grouping is a group of written regulations. Funded by funding sources. Members of the Individuals with Disabilities Fund. Massacre/Blind Association of Chaiyaphum Province Career promotion approaches should be given the opportunity to work for the blind and to develop the skills needed to fit the lifestyle. To have the knowledge and skills of Thai massage as the main principle of Thai massage is to lead a career. Provide social opportunities and stay in areas where government agencies can not reach. Have a chance to practice and develop yourself with the public in society.

Keywords: Model, Career group promotion, The disabled

บทนำ

แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2550-2564 ได้เน้นให้มีกลไกประสานงานด้านคนพิการระดับชาติ การส่งเสริมความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการและเครือข่าย เพื่อให้มีส่วนร่วมและมีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งจะทำการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผลมีความชัดเจนยิ่งขึ้น ผลการสำรวจทางสถิติของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2550 พบว่า จำนวนประชากรประมาณ 65.5 ล้านคน เป็นผู้ที่พิการประมาณ 1.9 ล้านคน [1] ซึ่งเมื่อพิจารณาคนพิการเปรียบเทียบกับสัดส่วนของประชากรทั้งหมด พบว่า คนพิการที่เป็นเพศหญิงมีมากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 1.53 และร้อยละ 1.31 ตามลำดับ) และมีคนพิการที่อาศัยนอกเขตเทศบาลมากกว่าในเขตเทศบาล (ร้อยละ 2.37 และร้อยละ 0.47 ตามลำดับ) และเมื่อพิจารณาจำแนกตามภาค พบว่า ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีคนพิการสูงสุด (ร้อยละ 1.17) รองลงมา คือ ภาคเหนือ (ร้อยละ 0.79) ภาคกลาง (ร้อยละ 0.52) ภาคใต้ (ร้อยละ 0.30) และกรุงเทพมหานคร (ร้อยละ 0.05) สถานการณ์คนพิการปี 2559 [2] พบว่า คนพิการส่วนใหญ่อาศัยอยู่ที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ อาชีพผู้พิการ ส่วนใหญ่กำลังเรียนหนังสือ และไม่ได้ทำงาน ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน สำหรับอาชีพการเป็นลูกจ้างพนักงานที่ได้รับเงินเดือน พิจารณาในรายละเอียดคุณภาพชีวิตของคนพิการในหลายด้านก็ยังคงตกต่ำ ยังมีปัญหาที่ต้องปรับปรุงแก้ไขด้านอาชีพ การมีงานทำและรายได้

ผลการสำรวจประเภทของอาชีพคนพิการจังหวัดชัยภูมิ พบว่า ส่วนใหญ่นำไปประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 38 รองลงมาอาชีพค้าขาย ร้อยละ 37 และอาชีพรับจ้าง เช่น นวดแผนไทย ซ่อมเครื่องยนต์ ทอผ้าขาวม้า ร้อยละ 24 เพื่อให้บริการสร้างงานและอาชีพแก่คนพิการเป็นไปอย่างทั่วถึงและเป็นธรรมแก่ทุกกลุ่มเป้าหมาย [3] จึงได้มีการดำเนินงานวิจัย รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการจังหวัดชัยภูมิ ซึ่งเป็นการเปิดโอกาสให้ท้องถิ่น ชุมชน ที่มีคนพิการสามารถรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพในชุมชนได้แนวทางใหม่ในการส่งเสริมการประกอบอาชีพ

อิสระของคนพิการ เพื่อให้ผู้ดูแลคนพิการหรือครอบครัวคนพิการ รวมถึงกลุ่มคนพิการ ได้มีโอกาสในการรวมกลุ่มประกอบอาชีพ [4] โดยที่คนพิการสามารถประกอบอาชีพในลักษณะของชุมชน อีกทั้งองค์กรคนพิการที่มีความเข้มแข็งและมีศักยภาพ สามารถดำเนินกิจกรรมในลักษณะของการส่งเสริมอาชีพให้คนพิการสามารถพึ่งพาตนเองได้ และสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้คนพิการอย่างยั่งยืนต่อไป

จังหวัดชัยภูมิ มีสถานการณ์เกี่ยวกับคนพิการจากฐานข้อมูล 16 อำเภอ 124 ตำบล 1,393 หมู่บ้าน แบ่งการปกครองท้องถิ่น ออกเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด 1 เทศบาลเมือง 34 เทศบาลตำบล และ 107 องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวนประชากรของจังหวัดชัยภูมิ มีจำนวน 1,122,647 คน คนพิการจังหวัดชัยภูมิ มีความพิการทางกาย หรือการเคลื่อนไหวมากที่สุด จำนวน 27,059 คน คิดเป็นร้อยละ 51.80 รองลงมาเป็นคนพิการประเภททางการได้ยินหรือสื่อความหมาย จำนวน 13,405 คน คิดเป็นร้อยละ 25.66 รองลงมาเป็นคนพิการประเภททางการเห็น จำนวน 5,422 คน คิดเป็นร้อยละ 10.38 ประเภทความพิการที่มีคนพิการน้อยที่สุดคือ ออทิสติก จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 0.18 การส่งเสริมการบูรณาการเครือข่าย และสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการอย่างยั่งยืนนั้น กลุ่มอาชีพคนพิการส่งเสริมอาชีพคนพิการ การวิจัยครั้งนี้ จะนำผลที่ได้รับไปเป็นแนวทางดังกล่าวไปขยายผลเพื่อดำเนินการต่อไป ดังนั้นจึงเห็นควรให้มีการศึกษาวิจัยรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพ สร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้คนพิการในจังหวัดชัยภูมิได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ

ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษาในพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดชัยภูมิ
2. ขอบเขตด้านเนื้อหาเนื้อหาที่ศึกษาประกอบด้วย 5 ประการ 2.1. ศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มประกอบอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ 2.2. ศึกษารูปแบบขององค์กรหรือกลุ่มคนพิการที่ดำเนินการจัดสวัสดิการแก่คนพิการทั้งในชุมชนและเครือข่าย 2.3. ศึกษาและประเมินผลแนวทาง วิธีการ ขั้นตอน ในการดำเนินการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการของชุมชนที่มีศักยภาพในการกระจายทุนประกอบอาชีพ 2.4. ให้ความรู้ และเสริมพลังแก่กลุ่มและองค์กร รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้กลุ่มและองค์กรที่สามารถดำเนินการกระจายทุนประกอบอาชีพหรือจัดสวัสดิการ 2.5. เสนอแนะแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ
3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย 3.1. ประชากรในการวิจัย คือ กลุ่มอาชีพคนพิการทุกอำเภอ 3.2. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้เลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) ผู้วิจัยจะเลือกเฉพาะผู้ที่ขึ้นทะเบียนคนพิการกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดชัยภูมิ เท่านั้น โดยกระจายตามสถานภาพ เพศ และอายุ 3.3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นบุคคลที่มีความพิการเป็นกลุ่มที่ขอบบางในสังคม การดำเนินการวิจัย จะต้องปฏิบัติตามระเบียบของคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์และยึดหลักความเคารพในบุคคล หลักผลประโยชน์และหลักความยุติธรรม ตลอดจนปฏิบัติตามแนวทางจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์แห่งชาติไทย (Thai National Ethical Guidelines for Research Involving Humans) อย่างเคร่งครัด โดยได้ขออนุญาต ผู้ให้ข้อมูลในการให้สัมภาษณ์ (Informed Consent) ไม่เปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล หรือรักษาความลับ (Confidentiality) ของผู้ให้ข้อมูล และมีการใช้นามสมมุติของผู้ให้ข้อมูล (Anonymity)
4. ขอบเขตด้านเวลาดำเนินการระยะเวลาในการดำเนินงาน 12 เดือน ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2560 ถึงเดือนกันยายน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “รูปแบบและแนวทางการส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการจังหวัดชัยภูมิ” ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ ที่ได้จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มอาชีพคนพิการในพื้นที่ทุกอำเภอของจังหวัดชัยภูมิ ที่มีคนพิการทำอาชีพสร้างรายได้เลี้ยงชีพตนเอง

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เจาะลึกใช้ในการศึกษารูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพ และแนวทางการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัย (Documentary Research) ในประเด็นเกี่ยวกับอาชีพ สวัสดิการ คุณภาพชีวิต การดำรงชีวิตอิสระ และสิทธิต่าง ๆ ของคนพิการ 2) ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) โดยสัมภาษณ์เชิงลึกแก่นำและสมาชิกกลุ่มอาชีพคนพิการเกี่ยวกับ รูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพหรือสวัสดิการสำหรับคนพิการ 3) ประชุมคณะวิจัย รวบรวมปัญหาและอุปสรรค รูปแบบขององค์กรหรือกลุ่มคนพิการที่ดำเนินการการรวมกลุ่มอาชีพพิจารณาทั้งในชุมชน 4) ประชุมยกย่องรูปแบบการรวมกลุ่มอาชีพที่เหมาะสม 5) จัดเวทีถอดบทเรียน ให้ความรู้ และเสริมพลังแก่กลุ่มและองค์กร รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้กลุ่มและองค์กรที่สามารถดำเนินการกระจายทุนประกอบอาชีพ 6) คณะวิจัยสรุปผลการศึกษาโดยประมวลผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในทุกภาคส่วน 7) เสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดการปรับปรุงกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

การสุ่มกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา

การวิจัยคือ กลุ่มอาชีพคนพิการทุกอำเภอ โดยจะทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling) กลุ่มอาชีพคนพิการที่กระจายอยู่ในภูมิภาคต่าง ๆ ที่มีคุณลักษณะดังนี้

1. เป็นกลุ่มของคนพิการที่มีการรวมตัวกันประกอบอาชีพ โดยอาจมีคนปกติเข้าร่วมเป็นสมาชิกกลุ่มด้วย แต่คนปกติต้องไม่ใช่ผู้มีบทบาทหลักในกลุ่ม
2. เป็นกลุ่มอาชีพ มีการลงทุน และประกอบการในธุรกิจร่วมกัน โดยทุนประกอบอาชีพอาจมาจาก (1) การระดมทุนของคนพิการเองโดยตรง (2) จากภาครัฐที่ลงทุนให้เบื้องต้น แต่กลุ่มคนพิการเป็นเจ้าของ และดำเนินธุรกิจด้วยคนพิการ
3. เป็นกลุ่มอาชีพที่มีหรือไม่มีการจัดสวัสดิการของกลุ่ม

จากเกณฑ์ในการคัดเลือกกลุ่มเป้าหมายทั้ง 3 ประการ ได้กลุ่มตัวอย่างกระจายตามหมู่บ้านต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

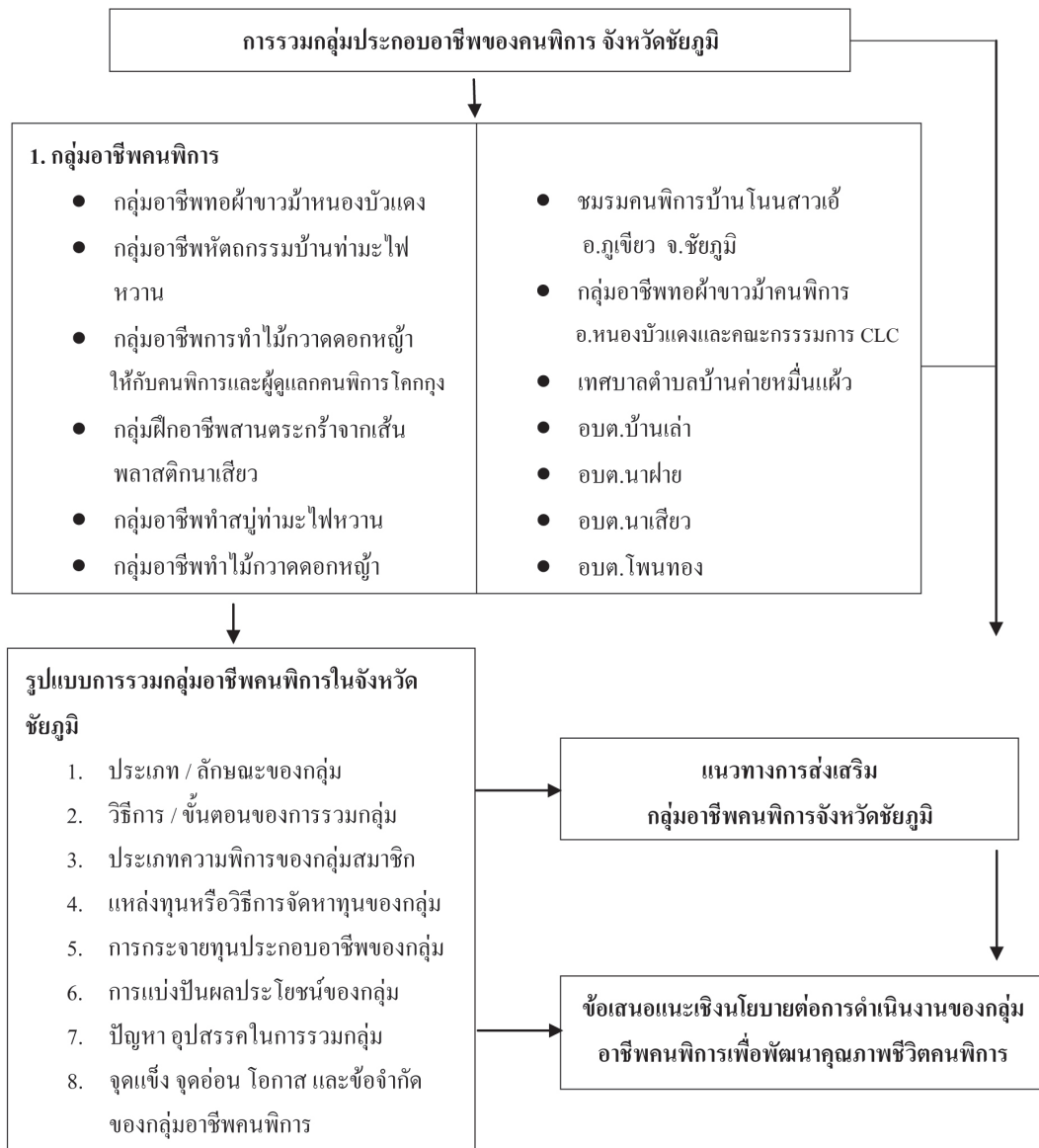
แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้ในการศึกษา รูปแบบการรวมกลุ่มและปัญหาอุปสรรคในการประกอบอาชีพของคนพิการ ประเด็นในการถอดบทเรียน ประเด็นในการให้ความรู้ และเสริมพลังแก่กลุ่มและองค์กรอาชีพคนพิการ พัฒนากลุ่มให้มีความก้าวหน้าและยั่งยืน

จากเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มดังกล่าว ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มอาชีพทอผ้าขาวม้าหนองบัวแดง 2) กลุ่มอาชีพหัตถกรรมบ้านท่ามะไฟหวาน 3) กลุ่มอาชีพการทำไม้กวาดดอกหญ้า 4) กลุ่มฝึกอาชีพสานตะกร้า

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า รูปแบบการส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการ เป็นลักษณะการรวมกลุ่ม มีข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรชัดเจนว่า เรื่องของอาชีพที่จะดำเนินการแบ่งปันผลประโยชน์หรือรายได้จากการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเฉพาะความพิการและความพิการหลาย ๆ ประเภทในกลุ่มเดียวกัน ดังตาราง

คณะผู้วิจัย ได้ศึกษาข้อมูลกลุ่มอาชีพคนพิการกระจายตามกลุ่มอาชีพคนพิการคือ กลุ่มอาชีพทอผ้าขาวม้าหนองบัวแดง กลุ่มสตรีพิการเย็บปักประดิษฐ์ กลุ่มอาชีพนวด/สวามคนพิการ (ตาบอด) จังหวัดชัยภูมิ กลุ่มอาชีพทอผ้าคนพิการบ้านท่ามะไฟหวาน ดังมีเนื้อหาในการรวบรวมข้อมูลดังนี้

กลุ่มอาชีพทอผ้าขาวม้าหนองบัวแดง

วัตถุประสงค์ การรวมกลุ่มเป็น “ศูนย์รวมอาชีพคนพิการ” ก็เพื่อให้สินค้าของคนพิการขายมีรายได้ มีอาชีพ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน กลุ่มอาชีพคนพิการในจังหวัดชัยภูมิ มีการจัดสรรรายได้อย่างเป็นระบบ มีการแบ่งสัดส่วนรายได้ชัดเจน ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงในกลุ่ม เป็นการสร้างรายได้แบบเอื้ออาทรต่อกัน

การกระจายทุนประกอบอาชีพ กลุ่มขาดคนช่วยคิดหาแนวทาง หรือจัดระบบให้ สมาชิกลาออกไปอยู่กลุ่มคนไม่พิการ โครงการวิจัยส่งเสริมอาชีพคนพิการ **การสนับสนุนจากแหล่งทุน** ในช่วงเริ่มต้นของการรวมกลุ่มได้รับการสนับสนุนจาก เทศบาลหนองบัวแดงสนับสนุนอุปกรณ์ และหาคนมาสอนทอผ้าซาโอริเพิ่มแนวทาง กลุ่มไม่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เพราะมีสมาชิกจำนวนน้อย จึงไม่ได้จดทะเบียนเป็นองค์กร ผู้นำกลุ่มเข้าใจว่ากองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจะให้เงินทุนกับสมาคมเท่านั้น จึงไม่ได้ขอทุนสนับสนุนจากกองทุนฯ [5]

การจัดสวัสดิการของกลุ่ม กลุ่มยังไม่มีการจัดสวัสดิการใด ๆ เนื่องจากเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ที่มีรายได้ไม่แน่นอน ปัญหา อุปสรรคในการประกอบอาชีพ ในปัจจุบัน “การรวมอาชีพคนพิการ” มีปัญหาหลัก 3 ประการ คือ 1) ขาดตลาดรองรับสินค้าที่ผลิตที่ถาวร 2) ทุนจม ถ้าขายยังไม่ได้ ทำให้สมาชิกบางคนต้องถอยออกไป 3) การเดินทางไปขายสินค้าและที่พักอาศัย มีความยากลำบาก (ครั้งแรก ๆ ที่ออกร้าน จะมี อบต. สนับสนุน คอยจัดรถ และที่พักให้ กลุ่มจึงเข้มแข็งขึ้นมาได้)

ปัญหา อุปสรรคในการรวมกลุ่ม มี 6 ประการ คือ

- 1) หากคนที่มาช่วยดูแลหรือทอดความรู้อาจเกี่ยวกับอาชีพในกลุ่มอาชีพไม่ได้
- 2) ไม่มีการวางกฎระเบียบที่แน่นอน
- 3) นโยบายที่ทางจังหวัดจัดให้คนพิการไม่ชัดเจน
- 4) ปัญหาเกี่ยวกับสุขภาพของผู้นำและสมาชิกกลุ่ม
- 5) ขาดผู้นำที่มีความเข้าใจ
- 6) ขาดคนที่มาช่วยดูแล ให้คำแนะนำ สนับสนุนกลุ่ม

แนวทางด้านทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ

กลุ่มมีข้อเสนอแนะว่าในการเข้า มาสนับสนุนกลุ่มคนพิการด้านการประกอบอาชีพทอผ้าขาวม้าให้ประสบความสำเร็จ ควรจัดหาสถานที่ ทั้งที่อยู่และที่พัก ตลาด อำนวยความสะดวกการเดินทางให้บ้าง ขณะนี้อาศัยค่าใช้จ่ายการเดินทางจากเทศบาลหนองบัวแดง และค่าเบี้ยเลี้ยง พาหนะจาก โครงการวิจัย ส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการจาก งบประมาณแผ่นดิน ทุนวิจัย วช.61 โดยนักวิจัย คร.เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี ได้ลงพื้นที่บ้านราษฎรดำเนิน อำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ ได้เรียนทอผ้าใส่ใบ ผ้าพันคอซาโอริ เพิ่มเติม ท่อง่าย ดันทุนต่ำ ใช้เวลาสั้น ๆ กลุ่มคนพิการด้านการประกอบอาชีพให้ประสบความสำเร็จ ควรดำเนินการ 2 ประการ คือ 1) ควรมีการยืดหยุ่นเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์/หลักเกณฑ์ต่าง ๆ 2) ควรเปิดกว้างให้มือถนัดกรให้กู้ยืมลงทุนเพื่อประกอบอาชีพและกำหนดการคืนเงิน ให้สอดคล้องกับรายได้จากการประกอบอาชีพ [6]

กลุ่มสตรีพิการเย็บปักประดิษฐ์

บ้านโนนสาวเอ้ อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ ความเป็นมา จากการสัมภาษณ์นางสุวาสนา ศรียอดแสง อายุ 36 ปี ซึ่งเป็นนายกสมาคมคนพิการจังหวัดชัยภูมิ คนพิการเย็บปักประดิษฐ์ ซึ่งพิการทางการเคลื่อนไหว พบว่า จุดเริ่มต้นของการประกอบอาชีพ ได้ไปรับรถเข็นที่เดียวกัน ได้มีการพูดคุยแลกเปลี่ยนกันว่าจะมีอาชีพที่สร้างรายได้ เท่าที่ความสามารถตนเองจะมี มีทางด้านไคบ้าง ซึ่งพบว่า บางคนถนัดปัก บางคนถนัดเย็บ ฯลฯ จึงเกิดการรวมกลุ่มกันขึ้น เริ่มจาก 3 คน ก่อน และได้ของงบประมาณจากสมาคมส่งเสริมคนพิการ โดยต่างคนต่างทำแต่ช่วยเหลือกันตามความถนัดของแต่ละคน พัฒนาฝีมือกันมาเรื่อย ๆ ลองผิดลองถูกมาตลอด เพราะงานทุกชิ้นทำด้วยมือ จะไม่เน้นทำของชิ้นใหญ่ ๆ เพราะขายยาก แต่จะปักงานเป็นชิ้นเล็ก ๆ แทน และให้เข้ากับสถานการณ์ในช่วงนั้น ๆ ด้วย เปลี่ยนแปลงไปเรื่อย ๆ เช่น กระเป๋าใส่มือถือ กระเป๋าสะพาย เป็นต้น งานปักไม่จำเป็นต้องเจอกันทุกวัน สามารถแบ่งงานกลับไปทำที่บ้านได้

แต่ถ้ามี Order มาก ๆ และจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ก็จะรวมกลุ่มมาช่วยกันทำ [7]

วัตถุประสงค์ของกลุ่ม

เพื่อสร้างรายได้ให้กับเพื่อนผู้พิการ และทำให้ผู้พิการได้พบปะสังสรรค์กันมากขึ้น ซึ่งทำให้สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตดีขึ้นมีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตต่อไป ไม่เครียด ไม่ท้อถอย เพราะเมื่อก่อนผู้พิการที่นี้จะไม่รู้จักกันเลย ต่างคนต่าง ก้อยู่บ้านของตนเอง แต่พอมีการรวมกลุ่มก็ทำให้ได้รู้จักกัน และได้รับการยอมรับจากสังคมมากขึ้น

จำนวนสมาชิก

ปัจจุบันกลุ่มมีสมาชิก 7 คน ในอนาคตข้างหน้ามีแนวโน้มจะขยายเพิ่มขึ้น แต่จะเน้นคนวัยใกล้เคียงกัน เพื่อไม่ให้เกิดช่องว่างระหว่างวัย สามารถเข้ากันได้ง่าย และงานปึกเป็นเรื่องที่ละเอียดอ่อน ต้องใช้ความพยายาม และสมาธิสูง ซึ่งที่ผ่านมาเคยมีผู้พิการทางด้านสติปัญญาเข้ามาทำแต่ไม่สามารถทำได้

กลุ่มได้มีการกำหนดระเบียบเป็นลายลักษณ์อักษรให้ผู้สมาชิกกลุ่มยึดถือปฏิบัติร่วมกัน 5 ประการคือ

- 1) สมาชิกคนใดออกจากกลุ่มโดยไม่มีเหตุผล จะไม่มีสิทธิรับเงินกองกลางประจำกลุ่ม และเงินปันผล
- 2) สมาชิกคนใดไม่สามารถทำงานให้กลุ่ม หรือทำงานไม่ได้ หรือทำได้ไม่ถึงครึ่งของคนที่ทำได้ จะได้รับเงินปันผลครึ่งหนึ่งของคนที่ทำ
- 3) อุปกรณ์ทุกชิ้นเป็นของกลุ่ม สมาชิกไม่มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียว
- 4) ญาติพี่น้องไม่มีสิทธิกับเงินกองกลาง และเงินปันผล (เมื่อสมาชิกเสียชีวิตแล้ว)
- 5) เมื่อทางกลุ่มต้องการ ความร่วมมือ สมาชิกทุกคนต้องให้ความร่วมมือ

กลุ่มอาชีพหมวด/สมาคมคนพิการ(ตาบอด) จังหวัดชัยภูมิ

ความเป็นมา จากการสัมภาษณ์ นายสันต โดนชัยภูมิ อายุ 40 ปี ซึ่งเป็นผู้พิการทางการมองเห็น (ไม่สนิท) ได้กล่าวถึงแรงจูงใจทำงานหมวด เริ่มจากตนเองที่ตาเริ่มจะมองไม่เห็น จึงเข้ามารักษาตัวในกรุงเทพฯ เป็นคนไข้ของในหลวง แต่รักษาไม่หาย มองเห็นเลือนราง จึงเข้าไปฝึกอาชีพที่ศูนย์ฟื้นฟูสมรรถภาพคนตาบอด มูลนิธิคอลฟีล เข้าไปใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ ไม่สามารถปรับตัวได้จึงตัดสินใจกลับมาอยู่บ้านที่จังหวัดชัยภูมิ สำหรับอาชีพหมวดที่ทำอยู่นี้อยู่ในรูปของสมาคม จดทะเบียนแล้ว และอยู่ภายใต้สมาคมที่บ้านท่ามะไฟหวาน โดยมีนางสุวาสนา ศรียอดแสง เป็นนายกสมาคมคนพิการจังหวัดชัยภูมิ และนักวิจัย ดร.เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี ได้ให้บ้านเป็นสถานที่รับงานหมวด ทางสมาคมไม่ได้เน้นเป็นอาชีพจริง ๆ ส่วนมากจะเป็นการฝึกอบรมมากกว่า

การส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพของการประกอบอาชีพหมวด มี 6 ประการ คือ

- 1) ได้สร้างโอกาสในการมีงานทำให้แก่คนตาบอดและการพัฒนาศักยภาพให้แก่คนตาบอด
- 2) ให้คนตาบอดในชนบทได้เพิ่มทักษะที่จำเป็นเหมาะสมสอดคล้องกับวิถีชีวิตของตน
- 3) ให้คนตาบอดมีความรู้และทักษะวิชาหมวดแผนไทย ตามหลักวิทยาศาสตร์แห่งการนวดแผนไทยได้
- 4) การเป็นหมวดสามารถเป็นอาชีพหลักได้
- 5) คนตาบอดสามารถนำความรู้เรื่องการจัดการอาชีพและนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพหมวดแผนไทยได้
- 6) เพื่อให้คนตาบอดที่ยังขาดโอกาสทางสังคมและอยู่ในพื้นที่ที่หน่วยงานของรัฐบาลไม่สามารถเข้าถึง ได้มีโอกาสเข้ามาฝึกอาชีพและพัฒนาตนเองได้อยู่ร่วมกับบุคคลทั่วไปในสังคม

ระเบียบที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน มีข้อตกลงว่า ห้ามดื่มเหล้า และสูบบุหรี่ ในสมาคม สำหรับคนที่อาศัยอยู่ในสมาคมต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ดูแลสมาคม เช่น ล้างจาน ซักผ้า ฯลฯ เมื่อทางจังหวัดมีการประชุมอะไรก็จะเข้าร่วมทุกกิจกรรม ในบางครั้งก็ต้องเข้าร่วมกิจกรรมกับคนพิการประเภทอื่น

การจัดสรรรายได้ จากการนวด เตรียมไว้ใช้ในกรณีที่มีความจำเป็น เช่น ค่าการเดินทางไปรับงานนวดนอก

สถานที่ สำหรับคนที่มาวัดในที่ตั้งสมาคม ก็จะทำงานวัดในสมาคมฯ แต่คนไม่มีคิววัดจะได้รับเงิน 30 บาท/วัน โดยทั่วไปผู้ที่มาทำงานเป็นหมอนวดที่สมาคมฯจะมีรายได้เฉลี่ย 100-150 บาท/วัน/คน นอกจากนี้ยังมีข้าวเลี้ยง (มือเที่ยงและเย็น) มือละ 15 บาท อุปสรรคในการประกอบอาชีพ คือ ความไม่สะดวกในการเดินทาง ปัญหาเกี่ยวกับพื้นที่ เช่น ถ้าอยู่ในกรุงเทพฯ ไปหาคนนวดมันง่าย แต่คนชนบทเขาต้องทำมาหากินมันยากจริง ๆ แต่สิ่งที่ได้มากกว่านวดก็คือ คนในหมู่บ้านรู้จักเรา ปัญหาการแข่งขันทางการตลาดในเรื่องอาชีพหมอนวดก็มี เพราะมีร้านนวดเกิดขึ้นมากและเป็นร้านนวดที่มีสาว ๆ เป็นคนนวด ไม่ใช่คนพิการ จึงถูกดึงลูกค้าไปส่วนหนึ่ง

ปัญหา อุปสรรคในการรวมกลุ่ม มี 2 ประการ คือ

- 1) การยอมรับของคนในท้องถิ่น รวมถึงญาติคนพิการที่ไม่เข้าใจ เขาจะคิดว่าไปแล้วจะได้เงินเท่าไร โดยไม่ได้คิดว่าจะไปเพื่อฝึก และมักคิดว่าคนพิการต้องรับอย่างเดียวไม่ใช่ต้องมาทำอะไรทดแทนหรือแลกเปลี่ยน
- 2) ตัวคนพิการไม่อยากพัฒนาตนเอง เพราะมีความรู้สึกท้อแท้ ไม่อยากทำอะไร

แนวทางพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตคนพิการ

ในการเข้ามาสนับสนุนกลุ่มคนพิการด้านการประกอบอาชีพให้ประสบผลสำเร็จ คุณสันศักดิ์ โตนชัยภูมิ มีความเห็นว่า บุคลากรของกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ เข้าไม่ถึงคนพิการ เวลาจัดสัมมนาที่ก็จะพาคนพิการมานั่งฟัง เสร็จแล้วก็กลับบ้านกันไป คร.เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี นำคณะนักวิจัยไปเยี่ยม 4 ครั้ง จึงได้สร้างเครือข่ายเป็นลูกค้ามารับบริการนวด ที่มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ทำให้คนพิการไม่ตื่นในทุกวันนี่ เป็นการถอยหลังอีกก้าวหนึ่ง เพราะเอาเงิน 500 บาทไปคุมคนพิการไว้ให้อยู่ในบ้าน ไม่ต้องไปไหนก็ได้ 500 บาท จึงมีข้อเสนอว่า ควรสนับสนุนองค์กรของคนพิการตาบอด แล้วองค์กรก็จะสอนให้คนพิการรู้จักการบริหารจัดการชีวิตของตัวเอง โดยส่งเสริมเรื่องคุณภาพชีวิต เช่น ตั้งงบเพื่อส่งเสริมการประกอบอาชีพ ให้มีศูนย์ สถานที่นวดสักแห่งน่าจะได้ผล คนพิการตื่นตัวมากขึ้นจากที่โครงการวิจัยเข้าไปส่งเสริมอาชีพคนพิการ

ข้อเสนอแนะอีกประการหนึ่งคือ ควรสนับสนุนให้มีบุคลากรที่มีความรู้เข้ามาช่วยเหลือสมาคมฯ เพื่อช่วยให้งานมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ทุกวันนี้ทางสมาคมฯ ขาดคนที่จะมาทำงานให้อย่างจริงจัง ขาดคนที่จะมาช่วยวางแผน และเชื่อมกับหน่วยงานอื่น ๆ ทำให้การขับเคลื่อนการทำงานสมาคมฯ ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลุ่มอาชีพทอผ้าคนพิการบ้านท่ามะไฟหวาน

จากการสัมภาษณ์นางสุวาสนา ศรียอดเส ซึ่ง เป็นนายกสมาคมคนพิการ อาชีพทอผ้า คนพิการทางการเคลื่อนไหว พบว่า จุดเริ่มต้นของการพัฒนาฝีมือทอมาจากครอบครัว ลองผิดลองถูกมาตลอด เพราะงานทุกชิ้นทำด้วยมือ มี Order มากและจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ก็ต้องมาที่กลุ่ม และช่วยกันทำ

วัตถุประสงค์ของการทำอาชีพ ก็เพื่อสร้างรายได้ให้กับครอบครัว ทำให้สุขภาพร่างกาย สุขภาพจิตใจดีขึ้น มีกำลังใจที่จะใช้ชีวิตต่อไป ไม่เครียด ไม่ท้อถอย เพราะเมื่อก่อนผู้พิการที่นี้จะไม่รู้จักกันเลย ต่างคนต่างก็อยู่บ้านของตนเอง แต่พอมีการรวมกลุ่มก็ทำให้ได้รู้จักกัน และได้รับการยอมรับจากสังคม

ระเบียบที่ยึดถือปฏิบัติร่วมกัน

กลุ่มได้มีการกำหนดระเบียบอย่างเป็นลายลักษณ์อักษร แหล่งทุนหรือวิธีการจัดหาทุนของกลุ่ม โดยสมาคมคนพิการชัยภูมิเป็นผู้ดูแล

การสนับสนุนจากแหล่งทุนต่าง ๆ สมาชิกกลุ่มกู้เงินจากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเป็นรายบุคคล ส่วนกองทุนหมู่บ้าน ไม่สามารถกู้ได้ เพราะกองทุนฯ อ้างว่า “ห้ามผู้พิการกู้ แต่ออมเงินได้” ซึ่งส่วนมาก พ่อแม่จะเป็นคนกู้มากกว่า แม้จะกู้ในนามกลุ่มก็ทำได้ยาก เนื่องจากสมาชิกในกลุ่มกระจัดกระจายอยู่กันคนละหมู่บ้าน

การกระจายทุนประกอบอาชีพ ไม่มีการกระจายทุนเพื่อให้สมาชิกไปประกอบอาชีพแต่จะเก็บเป็นเงินออมไว้ใช้ซื้ออุปกรณ์สำหรับทำงาน

การจัดสวัสดิการ ยังไม่ได้จัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกอย่างเป็นระบบ เพียงแต่ช่วยเหลือเล็กๆ น้อยๆ เช่น เมื่อมีงานศพ ก็ซื้อพวงหรีดไปให้ ซื้อของไปเยี่ยมเมื่อป่วย ใครขาดเหลืออะไรก็มาหยิบยืมเงินของกลุ่มได้ แต่เมื่อมีแล้วก็ต้องคืน

ปัญหา อุปสรรคในการประกอบอาชีพ

เมื่อก่อนมีปัญหานำการเดินทาง แต่ปัจจุบัน อบต.เข้ามาช่วยเหลือ ปัญหาจึงหมดไป แต่ยังคงมีปัญหาอื่น ๆ ที่ยังแก้ไขไม่ได้ คือ

- 1) ทำงานช้ากว่าคนปกติ
- 2) สถานที่ตั้งอยู่ในมุมอับ คนไม่ค่อยเห็น
- 3) งานขายสินค้ามีน้อยลง เช่น OTOP ฯลฯ ทำให้ไม่มีโอกาสไปขายตามงานต่าง ๆ

การถอดบทเรียนการรวมกลุ่มอาชีพคนพิการ

คณะผู้วิจัย ได้จัดให้มีการถอดบทเรียนการรวมกลุ่มประกอบอาชีพของคนพิการ เมื่อวันที่ 11 กันยายน 2561 ณ ห้องประชุมสระหงส์ 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ โดยเชิญแกนนำกลุ่มอาชีพคนพิการ เขาร่วมการถอดบทเรียนเชิงลึก การร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นภายในกลุ่มโดยแบ่งกลุ่มย่อยเป็น ประกอบด้วย 1) กลุ่มอาชีพนวด 2) กลุ่มสตรีพิการเย็บปักประดิษฐ์ 3) กลุ่มผลิตภัณฑ์จากไม้กวาดดอกหญ้า ตามประเด็นคำถาม พบว่า เหตุผลในการเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความพิการ โดยส่วนใหญ่จะมีความเห็นตรงกันว่า ปัญหาเรื่องความพิการ ไม่ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อการประกอบอาชีพเลย แต่การที่จะประกอบอาชีพใดก็ตามแต่ของคนพิการจะขึ้นอยู่กับ “ใจ” เป็นหลัก หากมีใจรักในงานที่จะทำแล้ว ก็ย่อมสามารถทำงานนั้น ๆ ออกมาดีได้เทียบเท่าคนปกติทั่วไป หรือบางครั้งอาจจะดีกว่าด้วยซ้ำ เพราะคนพิการมีจิตวิญญาณอย่างแท้จริงในการผลิตงานแต่ละชิ้น ไม่ได้ทำเพื่อหวังผลกำไรมากมาย แต่ทำเพื่อต้องการการยอมรับในศักยภาพของตนจากสังคมรอบข้างเท่านั้น และยิ่งหากเป็นอาชีพที่คนพิการเองมีความถนัดอยู่แล้วก็จะเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ตัดสินใจเลือกทำมากที่สุด เพราะในความถนัดก็จะมีใจรักในงานนั้น สอดแทรกอยู่ อีกทั้งไม่ต้องไปตั้งต้นเริ่มฝึกอาชีพใหม่ ซึ่งอาจทำให้ต้องเสียเวลาในการเรียนรู้

ในขณะที่บางอาชีพคนพิการอาจไม่สามารถทำได้ เพราะความพิการอาจทำให้ไม่มีความเหมาะสมกับอาชีพที่ต้องการทำอย่างแท้จริง คนพิการจึงขาดศักยภาพที่จะทำอาชีพนั้น ๆ ไป เช่น คนตาบอดทำอาชีพเพาะเห็ด คนพิการทางการเคลื่อนไหวทำอาชีพนวด ฯลฯ แต่หากครอบครัว ญาติ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้ในงานบางขั้นตอนที่เขาไม่สามารถทำได้ สิ่งเหล่านี้ก็จะช่วยให้คนพิการมีความมั่นใจมากขึ้นในการประกอบอาชีพ ในที่สุดก็สามารถประกอบอาชีพตามที่ใจรัก สามารถสร้างรายได้ให้กับตนเอง และครอบครัวได้ ซึ่งการดึงศักยภาพของคนพิการออกมาให้ได้จึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญมากกว่าเรื่องอื่นใด เพราะคนพิการจะประกอบอาชีพได้ประสบความสำเร็จนั้นจะต้องมาจากศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของเขาอย่างแท้จริง โดยส่วนใหญ่แล้วข้อจำกัดจะเป็นเรื่องของปัจจัยภายนอกมากกว่า ที่เป็นเหตุผลหลักในการเลือกอาชีพของคนพิการ แต่ไม่ใช่ตัวตนของคนพิการเอง อาทิ เป็นอาชีพที่ลงทุนไม่สูง ไม่จำเป็นต้องใช้วุฒิการศึกษาสูง สามารถทำได้ในทุกเขตพื้นที่ มีตลาด/ผู้ใช้บริการรองรับ มีอำนาจในการต่อรองราคา มีเครื่องอำนวยความสะดวกในการเดินทาง ฯลฯ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้กับ คนพิการได้ทำงานตามที่ใจรัก ตามความถนัดที่มี แม้จะผิดพลาดในช่วงแรก ๆ แต่ครั้งต่อ ๆ ไปสิ่งที่เขาทำผิดพลาดนั้นก็จะเป็นบทเรียนอันมีค่าที่สอนให้เขาประสบความสำเร็จได้ในที่สุด คนพิการหลาย ๆ คนที่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงครอบครัวได้โดยไม่จำเป็นต้องพึ่ง

ความช่วยเหลือจากใคร หรือหน่วยงานใดเลย ซึ่งจากการถอดบทเรียนแก่นำกลุ่มอาชีพคนพิการได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้ นายประสพ ยี่คำกล่าวหาว่า “ความพิการทางด้านการเคลื่อนไหว ขาขาด แขนขาด ก่อนข้างจะลำบากในการประกอบอาชีพ ต้องมีการฟื้นฟูให้เหมาะสมกับความพิการ คือ มีการสำรวจว่า ใครอยากทำอะไร ทางกลุ่มก็คุยกัน แล้วก็แบ่งกลุ่ม ใครสนใจเรื่องอะไรให้เข้าไปในกลุ่มนั้น ไม่ต้องไปยึดเหยียดให้เขาเพราะศักยภาพความพิการไม่เหมือนกัน ต้องหาเหตุผลให้ได้ว่าทำไมถึงเลือกอาชีพนี้ และนำมาแลกเปลี่ยนกัน สรุปก็คือ ต้องมีทั้งประสบการณ์ใจรัก และความขยัน อดทน”

จุดแข็งของอาชีพของแต่ละกลุ่มอาชีพคนพิการก็มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็มีบางส่วนที่มีความคล้ายคลึงกันบ้าง ซึ่งโดยทั่วไปแล้วจุดแข็งจะเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้กลุ่มอาชีพนั้นยังคงสภาพอยู่ได้แม้ว่าจะมีปัจจัยเข้ามา รุมเร้าก็ตาม แต่หากจุดแข็งมีมากกว่า ปัจจัยเหล่านั้นก็ย่อม ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบอะไรเลย ซึ่งจากการถอดบทเรียน ในครั้งนี้ พบว่า จุดแข็งของอาชีพของคนพิการที่สำคัญมี 5 ประการ คือ 1) สินค้า/บริการมีตลาดรองรับ 2) เป็นอาชีพที่มีความสำคัญ ตลาดมีความต้องการสูง 3) กลุ่ม/องค์กรมีความเข้มแข็ง 4) มีอำนาจในการต่อรองราคาสินค้าในฐานะเป็นผู้ผลิต 5) ความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าหรือการบริการ

ปัจจัยหนุนเสริมให้ประสบความสำเร็จ โดยทั่วไปแล้วการประกอบอาชีพใด ๆ ก็ตาม ส่วนใหญ่ล้วนจะต้อง ประสบกับความเสียดังแต่แค่เริ่มคิดแล้วทั้งนั้น เพราะการที่จะทำให้อุบัติกิจมีความมั่นคงดำรงอยู่ต่อไปนั้น ไม่ใช่เรื่อง ที่ง่าย เนื่องจากต้องพบเจอกับข้อจำกัดต่าง ๆ มากมาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการแข่งขันระหว่างธุรกิจสินค้าประเภทเดียวกัน หรือธุรกิจสินค้าทดแทน อำนาจการต่อรองของผู้บริโภค กฎระเบียบ/ข้อบังคับ ต่าง ๆ ซึ่งตัวแปรหลักที่สำคัญของการ ทำธุรกิจ คือ ตลาด ดังนั้น การที่สามารถครองส่วนแบ่งทางการตลาดไว้ได้มากที่สุดจึงนับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญ แต่จะมุ่งเน้น ทำเพียงเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เพื่อให้ได้มาซึ่งส่วนแบ่งทางการตลาดย่อมเป็นเรื่องที่ยากมาก ปัจจัยหนุนเสริมอื่น ๆ จึงมี ความจำเป็นที่ต้องเข้ามามีส่วนช่วย เพื่อให้การประกอบอาชีพนั้นประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จาก การถอดบทเรียนของกลุ่มอาชีพคนพิการ พบว่า ปัจจัยหนุนเสริมความสำเร็จมี 5 ประการ คือ

1) ความสามัคคี เพราะความสามัคคีเป็นจุดเริ่มต้นของการทำให้กลุ่ม/องค์กรมีความเข้มแข็ง เหนียวแน่น และ ดำรงอยู่ต่อไปไม่มีวันสิ้นสลาย เกิดกลายเป็นพลังที่สามารถต่อรองในเรื่องต่าง ๆ ที่ปรารถนาได้ 2) รักในงานอาชีพ เพราะความรักจะเป็นพลังสำคัญในการผลักดันให้คนพิการมีกำลังที่จะทำในสิ่งที่ตนรัก ก่อเกิดกลายเป็นผลงานที่มาจากจิตวิญญาณอันน่าทึ่งของคนพิการที่สามารถทำได้เทียบเท่าคนปกติทั่วไป 3) การทำบัญชีเป็นการสร้างความชัดเจน ความเชื่อมั่น ความโปร่งใส ระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยกัน ทำให้เกิดเป็นความไว้วางใจซึ่งกันและกัน ส่งผลให้กลุ่ม /องค์กรมีความเข้มแข็ง 4) การทำงานเป็นกลุ่ม ย่อมต้องอาศัยผู้นำที่ดี มีความเข้าใจ และรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น 5) คุณภาพสินค้า เพราะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้ซื้อผู้มารับบริการจากคนพิการ

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และวิธีการแก้ปัญหา

ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยส่วนใหญ่มีทั้งปัจจัยภายในและภายนอกของคนพิการเอง ทำให้ต้องถูกจำกัดใน เรื่องของโอกาสในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะในเรื่องของอาชีพ เพราะจะทำให้ผลิตภัณฑ์ หรือบริการที่มีจากคนพิการ นั้น ไม่ได้รับการยอมรับจากสังคม ส่งผลให้ธุรกิจของคนพิการต้องประสบกับภาวะขาดทุน และอาจจะต้องยุติลงได้ใน ที่สุด ซึ่งปัญหาหลัก ๆ ที่สำคัญมี 10 ประการ คือ 1) วัสดุ อุปกรณ์ขาดความทันสมัย 2) ทักษะคิดของครอบครัว ญาติ และ สังคมที่มีต่อคนพิการ 3) การไม่กล้าเปิดตัวของคนพิการ 4) ขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องแผนการตลาด 5) ไม่มีการทำ สัญญาซื้อ-ขาย ทำให้ถูกโกง 6) หน่วยงาน/องค์กรต่าง ๆ ไม่เข้ามาช่วยเหลือรับรองกลุ่มอาชีพ 7) ไม่สามารถเจาะตลาด ของสินค้าได้ 8) สมาชิกในกลุ่มไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ต่างคนต่างใช้ความคิดของตนเอง 9) ขาดความ ร่วมมือของสมาชิก

ผลการถอดบทเรียนแกนนำ

ส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า โดยปกติแล้วปัญหาของแต่ละกลุ่มย่อมมีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้น แนวทางการแก้ปัญหาที่ถูกต้องขึ้นอยู่กับปัญหาที่แต่ละกลุ่มพบ เมื่อมีปัญหาลุप्तรรคเกิดขึ้นเริ่มแรกจะต้องค้นหาต้นเหตุของปัญหาเสียก่อนว่า เกิดจากอะไร เพื่อที่จะได้หาแนวทางแก้ไขได้อย่างตรงจุด และต่อมาก็ต้องใช้วิธีการพูดคุย ระดมความคิดเห็น เพื่อรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันภายในกลุ่ม หาทางออกร่วมกันในเบื้องต้นก่อน แต่หากไม่สามารถแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ก็ต้องหาคำปรึกษาจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ หรือชำนาญการเฉพาะด้าน เพื่อหาทางออกของปัญหาที่ติดต่อไป

การจัดสวัสดิการ

เรื่องการจัดสวัสดิการของกลุ่มอาชีพคนพิการ จากการถอดบทเรียนพบว่า สวัสดิการของคนพิการมาจากหลายช่องทาง กล่าวคือ ช่องทางที่ 1 สวัสดิการที่มาจากสิทธิของ คนพิการ เช่น เบี้ยยังชีพรายเดือน การรักษาพยาบาล โดยใช้บัตร ช่องทางที่ 2 สวัสดิการที่ได้มาจากการสนับสนุนจากบุคคลหรือหน่วยงานที่ต้องการบริจาคให้กับกลุ่มคนพิการ ช่องทางที่ 3 สวัสดิการที่ได้มาจากการจัดกิจกรรมหารายได้เข้ากองทุนสวัสดิการของกลุ่ม เช่น การทอดผ้าป่า การประกอบอาชีพและนารายได้ส่วนหนึ่งมาจัดสรรเป็นสวัสดิการให้กับคนพิการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะต่อรูปแบบ และแนวทางการส่งเสริมอาชีพคนพิการ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมอาชีพของคนพิการ

นอกจากรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมอาชีพของคนพิการดังกล่าวแล้ว คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมที่เป็นรูปธรรมจากผลการวิจัย ดังนี้

1.1 กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุนกลุ่มอาชีพคนพิการแบบให้เปล่า สำหรับคนพิการที่ยังไม่มีอาชีพ และต้องการการสงเคราะห์ในเบื้องต้น และเพื่อให้คนพิการรวมกลุ่มกันประกอบอาชีพซึ่งจะทำให้คนพิการได้พบปะกันมีกิจกรรมร่วมกัน และเป็นการนำคนพิการออกสู่สังคม

1.2 กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรสนับสนุนกลุ่มคนพิการที่ยังไม่ประสบความสำเร็จในการประกอบอาชีพ เป็นการสนับสนุนเงินกู้ยืมแบบกลุ่ม โดยไม่มีดอกเบี้ย และควรมีการยืดหยุ่นเรื่องระเบียบกฎเกณฑ์/หลักเกณฑ์ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เป็นจริงในการประกอบอาชีพของคนพิการ โดยคำนึงถึงประเภทความพิการและอาชีพของคนพิการ โดยควรปรับปรุงขั้นตอนการขอยืมเงินให้สะดวกรวดเร็วขึ้น ไม่ต้องให้คนพิการเดินทางหลายครั้ง เพราะคนพิการมีความยากลำบากในการเดินทาง ควรเปิดช่องทางการส่งเงินกู้ยืมให้หลากหลายช่องทางมากขึ้น เพราะการเปิดช่องทางผ่านธนาคารกรุงไทยเพียงแห่งเดียวค่อนข้างลำบาก และควรเปลี่ยนระยะเวลาในการคืนเงินให้สอดคล้องกับรายได้ของแต่ละอาชีพ

1.3 การพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรทดลองส่งเสริมกลุ่มอาชีพคนพิการ โดยการส่งเสริมให้ขยายธุรกิจในระดับที่กว้างยิ่งขึ้น ควรประสานงานกับสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจ ให้เป็นผู้ส่งเสริมศักยภาพให้กับกลุ่มอาชีพคนพิการที่เข้มแข็งมากขึ้น อาจจะสรรหาเงินทุนก้อนใหญ่จากกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการเข้าไปร่วมสมทบ พร้อมทั้งการจัดทำข้อตกลงกับองค์กรของคนพิการให้เข้าร่วมดำเนินการหนุนเสริม เพื่อร่วมกันเรียนรู้และเพื่อให้การดำเนินการทดลองมีหลักประกันในความสำเร็จ

1.4 กองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ควรทำงานเชิงรุกโดยส่งเสริมการรวมกลุ่มอาชีพ มิใช่รอแต่การอนุมัติโครงการผู้เงินเท่านั้น ซึ่งอาจเริ่มจากการช่วยเหลือโครงการที่ไม่ผ่านการคัดกรองในระดับจังหวัด

โดยการส่งเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญไปให้คำปรึกษาแนะนำ ช่วยพัฒนาโครงการให้ได้รับการอนุมัติ

1.5 หลังจากมีพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ พ.ศ. 2550 อำนาจในการอนุมัติเงินกู้ยืมเป็นของคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ ซึ่งคณะกรรมการระดับจังหวัดมีหน้าที่เพียงกลั่นกรองโครงการมีความเห็นเบื้องต้น ควรกระจายอำนาจมายังจังหวัดโดยให้คณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการจังหวัด มีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติงบประมาณแทนซึ่งจะเกิดความยืดหยุ่นเรื่องจำนวนเงินที่จะอนุมัติตามประเภทอาชีพและเปิดทางให้กลไกจังหวัด ดำเนินงานจัดสรรกองทุนฯ ได้อย่างสอดคล้องกับสภาพข้อเท็จจริง

1.6 กระทรวงแรงงาน ควรเข้ามามีบทบาทในการส่งเสริมอาชีพอิสระของคนพิการให้จริงจังมากขึ้น ควรจัดตั้งสถาบันส่งเสริมอาชีพคนพิการขึ้นมาอีกหน่วยงานหนึ่ง เพื่อทำหน้าที่ให้บริการด้านการส่งเสริมอาชีพอิสระให้กับคนพิการโดยตรงอย่างครบวงจร

1.7 การแก้ปัญหาการขาดตลาดรับรองสินค้าของคนพิการ ควรมอบหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กรมการจัดหางาน แสดงบทบาทในเชิงรุกด้านการขยายตลาด เพื่อรับรองสินค้าของคนพิการทุกประเภท โดยเริ่มจากการจัดหาสถานที่สำหรับการจำหน่ายสินค้าของคนพิการในจังหวัดตามประเภทสินค้าและบริการของคนพิการแล้วทำการตลาดสู่ประชาชนและค่อย ๆ ขยายตลาดต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

2.1 จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มอาชีพคนพิการ สามารถจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกได้ด้วยตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรคนพิการที่เป็นสมาคม สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ ควรดำเนินการกับกองทุนสวัสดิการขององค์กรคนพิการ จัดสวัสดิการ โดยเฉพาะ โดยอาจมีข้อตกลงกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่อยู่ในพื้นที่ร่วมสมทบในลักษณะ Matching Fund 3 ฝ่าย

2.2 ในการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดสวัสดิการให้กับองค์กรคนพิการที่มีศักยภาพ เพื่อให้เกิดกลไกหนุนเสริมในการให้คำปรึกษาในเรื่องการจัดสวัสดิการที่ไม่ส่งผลกระทบในด้านที่ทำให้คนพิการรอคอยแต่ความช่วยเหลือไม่พัฒนาตนเองซึ่งเป็นการจัดสวัสดิการเชิงเสริมพลังที่ต้องการผู้มีประสบการณ์ช่วยคิดค้นกระบวนการจัดสวัสดิการอย่างสร้างสรรค์

2.3 ควรมีการติดตามประเมินผลการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนการจัดสวัสดิการให้กับองค์กรคนพิการ ที่มีศักยภาพโดยควรเป็นการติดตาม และประเมินผลแบบเสริมพลัง (Empowerment Monitoring and Evaluation) ซึ่งจะต้องมีการสรุปทบทวน ปรับปรุง และจัดระบบการจัดสวัสดิการให้มีประสิทธิภาพเป็นธรรมทั่วถึงและครอบคลุมเพื่อสร้างแบบอย่างและนำไปขยายผลต่อไป

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมอาชีพคนพิการในขั้นตอนของการรวมกลุ่มตามประเภทความพิการควบคู่กับการสนับสนุนงบประมาณจำนวนมากให้กับองค์กรคนพิการในการประกอบอาชีพอิสระ เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และการสร้างรูปแบบและแนวทางที่ดีในการขยายผลต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์. คู่มือกฎหมาย การปฏิบัติงานเพื่อการส่งเสริมและการพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด, กรุงเทพมหานคร; 2552.
- [2] วิชัย รูปขำดี และคณะ. การประมวลความรู้: การสร้างและพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ; 2550.
- [3] กมลพรรณ พันพิ่ง. ไอแอล: การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการ = IL: Independent living of Persons with disabilities. นนทบุรี: สภาศูนย์การดำรงชีวิตอิสระของคนพิการประเทศไทย; 2551.
- [4] กรรวิภาร์ หงส์งาม. การสร้างระบบติดตามและประเมินผลกองทุนส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ. สำนักส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; 2552.
- [5] ชวนพิศ รักษาพวก ผู้สัมภาษณ์ นางลอย เวฬุวรรณ ผู้ให้การสัมภาษณ์ สัมภาษณ์ วันที่ 13 พฤษภาคม 2561.
- [6] เดือนเพ็ญพร ชัยภักดี ผู้สัมภาษณ์ นางสาวสนา ศรียอดเส ผู้ให้การสัมภาษณ์ วันที่ 10 เมษายน 2561.
- [7] สานนท์ คำนภักดี ผู้สัมภาษณ์ นายสนิท ไกรโตดา ผู้ให้การสัมภาษณ์ วันที่ 11 มีนาคม 2561.

การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็น ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

Practice of Professional Ethical Standard of Teachers According to the First Year Students' Opinion of the Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University

พจนีย์ มั่งคั่ง^{1*}, พรทิพย์ คำชาย¹ และอำนาจ บุญประเสริฐ¹
Pojanee Mangkang^{1*}, Pornthip Khamchai¹ and Amnat Boonprasert¹

¹ สาขาวิชาพื้นฐานและการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จ.ฉะเชิงเทรา 24000
¹ Basic and Administrational Program, Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University,
Chachoengsao 24000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: pojanee1961@gmail.com

Received: 5 November 2018, **Revised:** 7 December 2018, **Accepted:** 11 January 2019

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู 2) เปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 จำแนกตามสาขาวิชา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ จาก 9 สาขาวิชา รวมทั้งสิ้น 201 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว

ผลการศึกษาพบว่า 1) การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ รองลงมา คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับด้านจรรยาบรรณต่อผู้บริหาร ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง และ ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม 2) การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำแนกตามสาขาวิชา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: จรรยาบรรณวิชาชีพครู การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพ นักศึกษาคู

Abstract

The research studied "Practice of Professional Ethical Standard of Teachers according to the First Year Students' Opinion of the Faculty of Education, Rajabhat Rajanagarindra University". The purposes of the research were to: 1) study practice of professional ethical standard of teachers; and 2) compare the practice of professional ethical standard

of teachers according to the first year students' opinion classified by department. The samples were 201 of the first year students derived from 9 departments of the faculty of education, Rajabhat Rajanagarindra University. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and One Way ANOVA.

The research results were as follows: 1) The level of the practice of professional ethical standard of teachers according to the first year students' opinion of the faculty of education, Rajabhat Rajanagarindra University, as a whole and each aspect was at a high level, ranking by mean scores from high to low: ethic to co-professional persons, ethic to professional, ethic to client; ethic to yourself; and ethic to society. 2) The comparison of the practice of professional ethical standard of teachers classified by department according to the first year students' opinion of the faculty of education, Rajabhat Rajanagarindra University was not different.

Keywords: professional ethical of teachers, Practice of Professional Ethical, Pre-teacher

บทนำ

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพในระดับสถานศึกษานั้นจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหรือปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องหลายประการ ผู้ที่มีบทบาทและความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง คือ ครู ซึ่งเป็นแรงผลักดันโดยมีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการสร้างคนให้เป็นผู้ใหญ่พัฒนาประเทศชาติในอนาคตให้เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถ ประกอบกับมีคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป [1] ในปัจจุบัน วิชาชีพครู เป็นอาชีพที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเจริญทางปัญญาของมนุษย์ และได้เป็นที่ยอมรับว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่คำนึงถึงการให้บริการแก่สังคมเป็นหลัก อาศัยวิธีการทางปัญญาในการให้บริการ ต้องได้รับการศึกษาอบรมมาเป็นระยะเวลาอันพอสมควร มีความเป็นอิสระในการดำเนินการทางวิชาชีพ มีจรรยาบรรณของวิชาชีพ และมีองค์กรควบคุม พิทักษ์ คุ้มครอง และพัฒนาในวิชาชีพ [2] โดยมีครูสภาเป็นองค์กรหลัก ทำหน้าที่กำหนดมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของครูหรือมาตรฐานการปฏิบัติตน ซึ่งผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูจะต้องยึดถือจรรยาบรรณและนำไปเป็นแนวทางการประพฤติปฏิบัติในการทำงานให้มีคุณภาพ [3] ซึ่งปัจจุบัน เพื่อให้มาตรฐานวิชาชีพครูเหมาะสมกับสภาพสังคมในยุคเทคโนโลยี ครูสภาได้กำหนดข้อบังคับกับครูสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาจะต้องปฏิบัติตาม ประกอบด้วย มาตรฐานความรู้และประสบการณ์ มาตรฐานการปฏิบัติงานและมาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ [2]

จรรยาบรรณในวิชาชีพครู เป็นประมวลมาตรฐานเกี่ยวกับความประพฤติที่ผู้ประกอบวิชาชีพครูจะต้องปฏิบัติอย่างถูกต้อง เพื่อรักษาเกียรติยศและสถานะของวิชาชีพครู ซึ่งถ้าผู้ใดกระทำผิดจรรยาบรรณจะต้องได้รับโทษต่าง ๆ ตามความผิดที่ทำ เช่น ว่ากล่าวตักเตือน ถูกพักงาน หรือถูกยกเลิกใบประกอบวิชาชีพได้ [3] มาตรฐานการปฏิบัติตนหรือจรรยาบรรณของวิชาชีพ ตามข้อบังคับครูสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม เพื่อให้ควบคุมความประพฤติที่ไม่เหมาะสมกับการเป็นครู อย่างไรก็ตาม แม้มีบทลงโทษที่ชัดเจนและมีกฎระเบียบเกี่ยวกับการประกอบอาชีพครู ที่ครูควรที่จะปฏิบัติ ก็ยังมีครูจำนวนหนึ่งที่มีพฤติกรรมที่แตกต่างไปจากหลักคุณธรรม จริยธรรมเชิงจรรยาบรรณที่ครูสภากำหนด ดังที่ เอ็มมา อาสนจินดา และวินันท์กานต์ รุจิกศักดิ์ [4] ได้ทำการวิจัย เรื่องสภาพปัญหาจริยธรรมครู พบว่า ผู้ปกครองระบุพฤติกรรมของครูที่เป็นรูปธรรม เช่น ดุด่าทอข่มขู่ ติชมสุราแต่งกายไม่เหมาะสม ลงโทษนักเรียนรุนแรง พุดจาหยาบค้าย ไม่อุทิศตนในการสอนอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ

เบียดบังเวลาไปเพื่อผลประโยชน์ส่วนตัว ซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวอาจส่งผลให้สังคมขาดความเชื่อมั่นต่อระดับคุณธรรม จริยธรรมของครูและไม่เกิดผลดีต่อผู้เรียน ทั้งการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ นอกจากนี้ ปันดคา วัฒนโน [5] ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออยู่ระดับมากที่สุด ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลทางตรงเชิงบวก ได้แก่ ความรู้เรื่องจรรยาบรรณวิชาชีพ รองลงมาคือเจตคติต่อวิชาชีพ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในหน่วยงานและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สำหรับอิทธิพลทางอ้อม คือนโยบายและการบริหารงาน ส่งผ่านไปยังเงินเดือนและผลประโยชน์เกื้อกูล ความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เจตคติต่อวิชาชีพ และส่งผ่านไปยังการปฏิบัติตามวิชาชีพ

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้ประกอบวิชาชีพครู มีส่วนเกี่ยวข้องกับวงการศึกษา และมีหน้าที่รับผิดชอบสอนจรรยาบรรณวิชาชีพครู ให้กับนักศึกษาครูชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ เพื่อให้นักศึกษาได้รับความรู้ ทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ จรรยาบรรณวิชาชีพครูถือเป็นสาระสำคัญที่ต้องปลูกฝังให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง สร้างจิตวิญญาณความเป็นครู ในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องมีการบูรณาการกับการวิจัย เพื่อให้ผู้สอน ผู้เรียน ได้นำองค์ความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติ ซึ่งผลการวิจัยเป็นข้อมูลสำคัญในการนำมาอ้างอิงและใช้ประโยชน์กับผู้เกี่ยวข้อง จึงสนใจศึกษาเรื่อง การปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ เพื่อให้ให้นักศึกษามีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับจรรยาบรรณวิชาชีพครู แสดงความเห็นต่อการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูของตน ผลวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนการสอน ทำให้ทราบถึงการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพครู และเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพครู ตระหนัก ต่อการปฏิบัติหน้าที่เพื่อที่จะนำตนไปสู่ความเป็นผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย การปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ และเป็นที่ยอมรับศรัทธาของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จำแนกตามสาขาวิชา

ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัย คือ

1. ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดไว้ ดังนี้ 1.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ สาขาวิชาที่เรียน ประกอบด้วย การศึกษาปฐมวัย คณิตศาสตร์ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน คอมพิวเตอร์ศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป สังคมศึกษา และเทคโนโลยีการศึกษาและคอมพิวเตอร์ศึกษา 1.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การปฏิบัติตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู จำนวน 5 ด้าน คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และ จรรยาบรรณต่อสังคม
2. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่วิจัย ได้แก่ 2.1 ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 9 สาขาวิชา รวมทั้งสิ้น 410 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ ปีการศึกษา 2561 จำนวน 9 สาขาวิชา รวมทั้งสิ้น 201 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง แต่ละประเภทจากตารางเครงซ์ และมอร์แกน [6] ใช้วิธีเทียบบัญญัติไครยางส์แต่ละสาขาวิชา และสุ่มอย่างง่าย

วิธีดำเนินการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามซึ่งใช้เป็นเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบโดยแบ่งเป็น 5 ระดับ (Rating Scale)

วิธีการสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ สำหรับการวิจัยตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จรรยาบรรณวิชาชีพครู แบบแผนพฤติกรรมที่พึงประสงค์การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู 2) ดำเนินการสร้างเครื่องมือตามขอบเขตและแนวทางกำหนดไว้ ได้แก่ แบบสอบถาม ที่มีมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วย แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู จำนวน 5 ด้าน คือ จรรยาบรรณต่อตนเอง จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ และจรรยาบรรณต่อสังคม 3) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน 4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ กับนักศึกษาคู ชั้นปีที่ 1 ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำไปหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบรัค ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86 5) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วทำเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อเก็บข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามให้กับอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และรวบรวมส่งผู้วิจัย ได้รับคืนมาร้อยละ 100 2) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ และตรวจให้คะแนนตามที่กำหนด ด้วยวิธีทางสถิติ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA)

สรุปผลการวิจัย

1. การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับ คือ จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ จรรยาบรรณต่อตนเอง และ จรรยาบรรณต่อสังคม แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู โดยรวม

จรรยาบรรณวิชาชีพของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. จรรยาบรรณต่อตนเอง	4.32	.52	มาก
2. จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	4.34	.43	มาก
3. จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	4.34	.48	มาก
4. จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	4.36	.59	มาก
5. จรรยาบรรณต่อสังคม	4.26	.59	มาก
เฉลี่ยรวม	4.32	0.42	มาก

ผลการวิจัย รายด้าน พบว่า

1.1 ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ คือ ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพครู ที่พัฒนา และก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรมไทยดี แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ด้านจรรยาบรรณต่อตนเอง

จรรยาบรรณต่อตนเอง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ปฏิบัติตนเหมาะสมกับสถานภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี	4.39	.63	มาก
2. ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในการดำเนินชีวิตตามประเพณีและวัฒนธรรมไทย	4.24	.70	มาก
3. ปฏิบัติงานตามหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายที่กำหนด	4.34	.73	มาก
4. ศึกษา หาความรู้ วางแผนพัฒนาตนเอง พัฒนางานและสะสมผลงานอย่างสม่ำเสมอ	4.30	.67	มาก
5. ค้นคว้า แสวงหา และนำเทคนิคด้านวิชาชีพครู ที่พัฒนา และก้าวหน้าเป็นที่ยอมรับมาใช้แก่ศิษย์ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่พึงประสงค์	4.35	.65	มาก
เฉลี่ยรวม	4.32	0.19	มาก

1.2 ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ คือ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบซื่อสัตย์สุจริตตามกฎหมาย ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพครู ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพครู และใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร แสดงได้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อวิชาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. แสดงความชื่นชมและศรัทธาในคุณค่าของวิชาชีพครู	4.35	.64	มาก
2. รักษาชื่อเสียงและปกป้องศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพครู	4.27	.62	มาก
3. ยกย่องและเชิดชูเกียรติผู้มีผลงานในวิชาชีพครูให้สาธารณชนรับรู้	4.35	.61	มาก
4. อุทิศตนเพื่อความก้าวหน้าของวิชาชีพครู	4.36	.64	มาก
5. ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรับผิดชอบซื่อสัตย์สุจริต ตามกฎ ระเบียบ และแบบแผนของทางราชการ	4.42	.64	มาก
6. เลือกใช้หลักวิชาที่ถูกต้อง สร้างสรรค์เทคนิค วิธีการใหม่ๆ เพื่อพัฒนาวิชาชีพครู	4.33	.70	มาก
7. ใช้องค์ความรู้หลากหลายในการปฏิบัติหน้าที่ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในองค์กร	4.27	.67	มาก
8. เข้าร่วมกิจกรรมของวิชาชีพครูหรือองค์กรวิชาชีพอย่างสร้างสรรค์	4.33	.62	มาก
เฉลี่ยรวม	4.34	0.43	มาก

1.3 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ คือ ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์ด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค ตั้งใจเสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์ได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล และส่งเสริมให้ศิษย์สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้ายคือ ให้ศิษย์มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิชาการปฏิบัติที่เหมาะสมกับตนเอง และ สร้างเสริมความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์ด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร แสดงได้ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ

จรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ให้คำปรึกษาหรือช่วยเหลือศิษย์ด้วยความเมตตากรุณาอย่างเต็มกำลังความสามารถและเสมอภาค	4.45	.60	มาก
2. สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อปกป้องสิทธิเด็กเยาวชนและผู้ด้อยโอกาส	4.32	.71	มาก
3. ตั้งใจเสียสละ และอุทิศตนในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อให้ศิษย์ได้รับการพัฒนาตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของแต่ละบุคคล	4.33	.69	มาก
4. ส่งเสริมให้ศิษย์สามารถแสวงหาความรู้ได้ด้วยตนเองจากสื่ออุปกรณ์ และแหล่งเรียนรู้อย่างหลากหลาย	4.33	.64	มาก
5. ให้ศิษย์มีส่วนร่วมวางแผนการเรียนรู้ และเลือกวิชาการปฏิบัติ ที่เหมาะสมกับตนเอง	4.30	.69	มาก
6. สร้างเสริมความภาคภูมิใจให้แก่ศิษย์ด้วยการรับฟังความคิดเห็น ยกย่อง ชมเชย และให้กำลังใจอย่างกัลยาณมิตร	4.30	.73	มาก
เฉลี่ยรวม	4.34	0.48	มาก

1.4 ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ คือ มีความรัก ความสามัคคีและร่วมใจกันผนึกกำลังใจในการพัฒนาการศึกษา เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน แสดง ได้ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ

จรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. เสียสละ เอื้ออาทร และให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน	4.35	.67	มาก
2. มีความรัก ความสามัคคีและร่วมใจกันผนึกกำลังใจในการพัฒนาการศึกษา	4.37	.66	มาก
เฉลี่ยรวม	4.36	.59	มาก

1.5 ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงตามลำดับ คือ ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริม การปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และ สามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ข้อที่มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย คือ นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรม มาเป็นปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม แสดง ได้ดังตาราง ที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม

จรรยาบรรณต่อสังคม	$\bar{X}$	S.D.
1. ยึดมั่น สนับสนุน และส่งเสริมการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข	4.33	.69
2. นำภูมิปัญญาท้องถิ่นและศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการเรียนการสอน ให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม	4.20	.71
3. จัดกิจกรรมส่งเสริมให้ศิษย์เกิดการเรียนรู้และสามารถดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง	4.28	.73
4. เป็นผู้นำในการวางแผนและดำเนินการเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม พัฒนาเศรษฐกิจ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรม	4.22	.78
เฉลี่ยรวม	4.26	.59

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า ไม่แตกต่างกัน แสดง ได้ดังตาราง ที่ 7 ตารางที่ 7 แสดงการเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	p
ระหว่างกลุ่ม	8	1.54	.19	1.09	.37
ภายในกลุ่ม	192	33.78	.18		
รวม	200	35.32			

*P ≤ .05

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ตามความคิดเห็นของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ พบว่า มีค่าเฉลี่ย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากจรรยาบรรณวิชาชีพครู เป็นเรื่องเห็นด้วยและเป็นแนวทางสำหรับการประกอบสัมมาอาชีพ ผู้ที่ประกอบวิชาชีพครูต้องยึดถือและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด จึงจะได้อีกว่าเป็นผู้ที่ดำรงไว้ซึ่งจรรยาบรรณที่ดีของวิชาชีพครู เพื่อรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณชื่อเสียงของตนเองและผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคน [2] และนอกจากนี้อาจเป็นเพราะ จรรยาบรรณวิชาชีพของครู เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญในมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษาและเป็นข้อบังคับ ว่าด้วยจรรยาบรรณวิชาชีพ แห่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2546 ซึ่งโดยอาศัย กฎหมายดังกล่าว คณะกรรมการคุรุสภา จึงออกข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ กำหนดให้ผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติและปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพมี 5 ด้าน ครูจึงให้ความสำคัญและปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด นักศึกษาได้รับรู้ถึงการแสดงพฤติกรรมของครูที่แสดงถึงการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู จึงมีความเห็นว่าครูของตนได้ปฏิบัติตามจรรยาบรรณทุกด้านเป็นอย่างมาก จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู มีค่าเฉลี่ย โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ทศนา วัจนะประดิษฐ์ และ พนมพร จันทร์ปัญญา [7] ที่พบว่า การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของปนัดดา วัฒน [5] พบว่า ครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีระดับของการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพอยู่ในระดับมากที่สุด และ สอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชชา ช่วยปลอดและคณะ [8] ผลการวิจัยปรากฏว่าครูในสถานศึกษาชั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14 มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจรรยาบรรณต่อผู้ร่วมประกอบวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยลำดับแรก ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษารับรู้การแสดงพฤติกรรมของครูในลักษณะครูให้เกียรติและแสดงความเคารพแก่เพื่อนครูที่อาวุโสและครูให้กำลังใจและช่วยเหลือเพื่อนครู เมื่อเพื่อนครูมีปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติราชการและเรื่องส่วนตัว ตลอดจนครูให้ความร่วมมือและช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนครูในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยความเต็มใจ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริวรรณ กลีบบาล [9] ที่พบว่า ด้านการช่วยเหลือเกื้อกูลครูและชุมชนในทางสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านจรรยาบรรณต่อสังคม มีค่าเฉลี่ยลำดับสุดท้าย ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษารับรู้การแสดงพฤติกรรมของครู ในบทบาทและทำหน้าที่เป็นผู้นำสังคม ซึ่งครูจะต้องมีหลักคุณธรรมในด้านสังคมและยึดถือปฏิบัติอย่างจริงจัง ในฐานะสมาชิกของสังคม ซึ่งสอดคล้องกับแบบแผนพฤติกรรมตามจรรยาบรรณของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนดไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของคุณัญญา สมจิตร์ และ ผดุง พรหมมูล [1] พบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของครูด้านจรรยาบรรณต่อสังคมมีค่าเฉลี่ยเป็นลำดับสุดท้ายสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุวิธา ฤกษ์เกษม, ฐิติพร พิษณุกุล และ อรสา โกศลานันท์กุล [10] พบว่า ครูผู้สอนมีการปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพครูของครู โรงเรียนเอกชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านมาตรฐานการปฏิบัติตน อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านจรรยาบรรณต่อวิชาชีพ รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน 2 ด้าน คือ ด้านจรรยาบรรณต่อผู้รับบริการ และด้านจรรยาบรรณต่อสังคม

2. การเปรียบเทียบการปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครูตามความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จำแนกตามสาขาวิชา พบว่า มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจากจรรยาบรรณวิชาชีพของครูเป็นดังศีลธรรมที่มีทั้งเป็นข้อพึงปฏิบัติเพื่อประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและข้อไม่พึงปฏิบัติ ครูจึงยึดถือว่าเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง ในการประกอบวิชาชีพครู เพื่อรักษาเกียรติศักดิ์ศรี และส่งเสริมเกียรติคุณแห่งวิชาชีพและเป็นแบบแผนในการปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกันทุกด้าน นักศึกษาทุกสาขาวิชาได้รับรู้พฤติกรรมและ

การปฏิบัติตนของครูในทิศทางที่สอดคล้องกัน ว่าครูต้องถือปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ดังนั้น ผลการวิจัยจึงพบว่า การปฏิบัติตนตามมาตรฐานจรรยาบรรณวิชาชีพของครู ความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำแนกตามสาขาวิชาจึงไม่แตกต่างกัน ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา บุญธรรม และนิภา ศรีไพโรจน์ [11] พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีการปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขต สัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับผลการศึกษาของคุณัญญา สมจิตร และ ผดุง พรหมมูล [1] ที่พบว่า การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชุมพร ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านจรรยาบรรณต่อสังคม มีความคิดเห็นว่ามี การปฏิบัติ ลำดับสุดท้าย ดังนั้นสถานศึกษา ควรมิกิจกรรมให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองในการเป็นผู้นำด้านสังคมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนปฏิบัติหน้าที่ด้านสังคมร่วมกับผู้รับบริการด้วยความมั่นใจและเต็มใจ และควรมีนโยบายส่งเสริมให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่น และศิลปวัฒนธรรมมาเป็นปัจจัยในการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

2. จากผลการวิจัยพบว่าความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครู แม้จะพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สถานศึกษาควรมีนโยบายส่งเสริม กระตุ้นครูด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างสม่ำเสมอ และควรมีการจัดอบรมและจัดกิจกรรมด้านจรรยาบรรณวิชาชีพครู เพื่อกระตุ้นย้ำเตือนให้ครูตระหนักและปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูให้ได้อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างอื่นเพิ่มขึ้น เช่น ครู และผู้บริหารสถานศึกษา ผู้ปกครอง
2. ควรศึกษาการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพผู้บริหารของโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] คุณัญญา สมจิตร และ ผดุง พรหมมูล. การปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดชุมพร. วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต 2561; 14 : 18.
- [2] กิตติชัย สุราสี โนนบล. จิตสำนึกและจรรยาบรรณวิชาชีพครู. กรุงเทพฯ: คอมเมอร์เชียล เวิลด์มีเดีย; 2560.
- [3] ธราญา จิตระญาวัฒน์. การศึกษาและความเป็นครูไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2560.
- [4] เอมมา อาสนจินดาและวินันท์กานต์ รุจิกักดิ์. จริยธรรมในวิชาชีพครู. นครปฐม : สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยมหิดล; 2559.
- [5] ปันดดา วัฒน. ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีต่อการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณวิชาชีพของครูในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (สถิติประยุกต์). กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์; 2554.
- [6] Krejcie,Robert,V.& Morgan, Daryle.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.Educational and Psychological Measurement, 1970; 30 : 608.
- [7] ทศนา วัจนะประดิษฐ์ และ พนมพร จันทระปัญญา. การติดตามการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูในโรงเรียน อำเภอแจ้ห่ม จังหวัดลำปาง. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น 2558; 3: 245.
- [8] พัดชา ช่วยปลอด อรรถพ จินะวัฒน์ และ วัลภา สายยั้ง. ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพ

ของครูกับพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 14. วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี; 2559; 3: 120.

- [9] สิริวรรณ กสิบาล. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณวิชาชีพครูของครูสังกัดเทศบาลเมืองพังงา จังหวัดพังงา. [อินเทอร์เน็ต] ; 2559 เข้าถึงเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2561 เข้าถึงได้จาก <http://library.rajapark.ac.th/isdatabase/myfile/2017091206364756>
- [10] สุวิธา ฤกษ์เกษม จิติพร พิษณุกุล และ อรสา โกศลนันทกุล. การปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูของครู โรงเรียน เอกชน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ 2552; 2: 114 .
- [11] จริยา บุญธรรมและนิภา ศรีไพโรจน์. การปฏิบัติตามจรรยาบรรณของวิชาชีพครู โรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขต สัตตบงกช สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4.[อินเทอร์เน็ต]. ;2560 เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2561. เข้าถึงได้จาก. [http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/\[1\]\[080916043557\].pdf](http://www.ptu.ac.th/StudentServe/input/thesis/[1][080916043557].pdf) .

การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด

Development of Teacher using the Process 1S2C in Prachuap Khiri Khan - Myeik Area

กาญจนา บุญส่ง^{1*}, ไพรัช มณีโชติ², ขจรศักดิ์ สอนแพ¹, สุภนัจ คณกลอง¹ และ ชนานุช เงินทอง³
Kanchana Boonsong^{1*}, Pairat Maneechote², Kachornsak Sornprae¹, Supanut Konklong¹
and Chananuch Ngeantong³

¹ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

² สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 77000

³ สถาบันวิจัยและส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹ Division Educational Administration, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

² Prachuapkhirikhan Primary Education Service Office Area 1, Prachuapkhirikhan 77000

³ Researcher, Research and Cultural Promotion Institute, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: kanchana_boon@hotmail.com

Received: 4 February 2019, **Revised:** 6 March 2019, **Accepted:** 19 April 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C และ 2) พัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริดกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนประวัติศาสตร์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 8 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 จำนวน 129 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 จำนวน 120 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 249 คน ขั้นตอนการวิจัย มี 5 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) การพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูสอนประวัติศาสตร์ 3) การพัฒนาครู 4) การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู และ 5) การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและนักเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่ม 2) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ และ 3) แบบประเมินทักษะทางประวัติศาสตร์ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติในการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลการพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด พบว่า คู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C มีเนื้อหา แบ่งเป็น 5 บท คือ 1) บทนำ ประกอบด้วย (1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา (2) วัตถุประสงค์ (3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (4) กลุ่มเป้าหมาย (5) ตัวชี้วัด (6) สถานที่ดำเนินการพัฒนาครู (7) แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของโรงเรียนเป้าหมาย (8) ระยะเวลาดำเนินการ และ (9) วิธีดำเนินการ 2) บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย (1) แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการ

เรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และ (2) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C 3) บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-มะริด ประกอบด้วย (1) ประวัติความเป็นมาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (3) ประวัติความเป็นมาของพื้นที่สังขร-ตะนาวศรี-มะริด และ (4) แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของพื้นที่สังขร-ตะนาวศรี-มะริด 4) บทที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ประกอบด้วย (1) กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น (2) กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C (3) แบบประเมินทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C (4) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ และ (5) ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการ 1S2C และ 5) บทที่ 5 การปฏิบัติงานสอนของครู ประกอบด้วย (1) ตารางพัฒนาครูผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ (2) กำหนดการอบรมครูสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการ 1S2C (3) ตารางการติดตามนิเทศการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ โดยใช้กระบวนการ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ในโรงเรียน และ (4) ตารางการจัดนิเทศการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C

2. ผลการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด พบว่า 1) ครูมีทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่า ทุกชั้นอยู่ในระดับมากที่สุด และชั้นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก คือ ชั้น Sourcing : การรวบรวมหลักฐานข้อมูล ร่องลงมา คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ชั้น Corroboration : วิพากษ์หลักฐาน/ประเมินค่า และชั้น Contextualizing : ขึ้นตีความ/วิเคราะห์ 2) ครูสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก คือ ผู้เรียนสามารถสรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงเหตุการณ์ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมารายงานหน้าชั้นเรียน และการทำงานทางประวัติศาสตร์ ร่องลงมา คือ นักเรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาครู กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C

Abstract

This research aimed to: 1) develop a teacher development manual by using historical processes 1S2C and 2) develop teachers using historical processes 1S2C in Prachuap Khiri Khan-Myeik area. Target group used in the research instruments were history teachers in schools under the Office of Primary Education Service Area, Prachuap Khiri Khan, District 1, for 8 persons, students in grade 5-6, for 129 persons, students from upper secondary year 2-3 for 120 persons, totally of 249 persons. The research process has 5 steps: 1) the study of concepts, related theories, and research 2) Development of a history teacher development manual 3) Teacher development 4) Supervision for follow-up of teacher learning and 5) Teacher and student exchange. The tools used in the research are 1) group discussion issues, 2) historical analytical skills assessment forms, and 3) historical assessments. Quantitative data analysis uses statistics to analyze the mean and standard deviation. Qualitative data analysis Use content analysis

The research found that

1. The results of the development of teacher development manual by using historical process 1S2C in Prachuap Khiri Khan-Myeik area, found that the teacher development manual using the historical process 1S2C is divided into

5 chapters as follows: 1) Introduction, consists of; (1) Background and Importance of problems (2) Objectives (3) Expected benefits (4) Target groups (5) Indicators (6) Places for teacher development (7) History learning resources Target schools (8) Processing time and (9) Procedures 2) Chapter 2, Concepts related theories include; (1) Concepts of teaching and learning management History and (2) Historical skills concepts 1S2C 3) Chapter 3 Prachuap Khiri Khan - Myeik history resources consists of; (1) Prachuap Khiri Khan history (2) Local History learning resources in Prachuap Khiri Khan Province (3) History of Singkhon-Tanao Sri-Myeik Area and (4) Learning Resources of Local Areas of Singkhon-Tanao Sri-Myeik 4) Chapter 4 Organizing historical learning activities by using historical processes 1S2C (1) Activities to enhance historical learning by using local learning resources (2) Historical learning activities using historical processes 1S2C (3) Historical skills assessment 1S2C (4) Thinking skills assessment form Historical analysis and (5) Examples of historical learning management using process 1S2C and 5) Chapter 5 teaching operation of teacher, consists of (1) schedule Teacher development through historical learning resources (2) Establish history teacher training using the 1S2C process (3) Supervision tracking schedule, managing historical learning by using the 1S2C process through historical learning resources in schools and (4) The exhibition schedules of historical learning management by using historical processes 1S2C.

2. The results of teacher development by using historical processes 1S2C in the area of Prachuap Khiri Khan-Myeik, found that 1) teachers have historical skills 1S2C, overall at the highest level. When considering each step, it was found that every step was at the highest level, and the first step with the first average value is the Sourcing step: the collection of data evidence, followed by the absolute mean which is Corroboration: Critique Evidence/Valuation, and Contextualizing: Interpretation / Analysis 2) Teachers can develop Students have historical analytical skills. Overall at the high level. When considering each item, it was found that the first average of the students was able to summarize historical events and link the events according to historical evidence to report in front of the class and do historical project work, followed by students to correctly identify historical evidence, and students can check the accuracy of historical evidence correctly, respectively.

Keywords: teacher development, historical process 1S2C

บทนำ

การสอนประวัติศาสตร์ของไทยที่ผ่านมา มีปัญหาค่อนข้างมาก เนื่องจากการสอนให้นักเรียนท่องจำเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ และมีได้สอนให้นักเรียนวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์ เพื่อเชื่อมโยงความเป็นมาของเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถในพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชบรมนาถบพิตร ได้ทรงมีพระราชดำรัสแสดงความห่วงใยการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ชาติไทย ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้สนองพระราชดำริ โดยนำไปเป็นนโยบายให้สถานศึกษาจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ โดยปรับรายละเอียดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระประวัติศาสตร์ โดยจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น

จากการรวบรวมปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาประวัติศาสตร์ พบว่า มีประเด็นที่น่าสนใจ คือ เนื้อหา

ของวิชาประวัติศาสตร์เป็นนามธรรม นักเรียนไม่สามารถสัมผัสกับประวัติศาสตร์เหล่านั้นได้โดยตรง การเรียนการสอนจึงอาศัยการอ่าน การท่องจำ ลำดับเหตุการณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ โดยผู้เรียนไม่ได้ใช้กระบวนการคิดวิเคราะห์ ทำให้ผู้เรียนไม่ได้รับการพัฒนากระบวนการคิด อีกประการหนึ่ง คือ กิจกรรมการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ส่วนใหญ่จะเน้นครูเป็นศูนย์กลาง เน้นการสอนแบบบรรยายเพื่อถ่ายทอดความรู้มากกว่าการส่งเสริมให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้และแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง เนื่องจากครูผู้สอนในรายวิชาประวัติศาสตร์ยังมีความเข้าใจในขั้นตอนของวิธีการทางประวัติศาสตร์ต่ำกว่าเกณฑ์ [1] กิจกรรมการเรียนการสอนเช่นนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจนัก เมื่อนักเรียนไม่สนใจในการเรียนวิชาประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิชาที่พัฒนาความเป็นพลเมืองดี เป็นการเรียนรู้อดีตเพื่อเข้าใจสภาพปัญหาและการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีเหตุผล [2]

นอกจากนี้ ยังพบว่า รายวิชาประวัติศาสตร์ขาดความเป็นเอกเทศ ครูบางส่วนยังขาดความรู้ความสามารถ และทักษะในการออกแบบการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ดังนั้นในปัจจุบันจึงได้เน้นให้ครูมีความสามารถในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์เหตุการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีเหตุผลเชื่อถือได้ โดยอาศัยวิธีการทางประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นวิธีที่มุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้มีเหตุผล รู้จักและสามารถทำงานอย่างเกิดเป็นระบบ นอกจากนี้การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ ต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะที่สำคัญประการหนึ่ง คือ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เพื่อเป็นการสร้างองค์ความรู้ในการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคม ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม [3] ดังนั้นการแก้ปัญหาจึงต้องเริ่มต้นที่ครูผู้สอนประวัติศาสตร์ ซึ่งมีทั้งครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีสาขาวิชาประวัติศาสตร์ สังคมศึกษาและที่จบสาขาวิชาอื่น ๆ ทำให้การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์มีปัญหาในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์

การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์นั้น ถือเป็นมิติใหม่ในการใช้นวัตกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นักเรียนที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์ เนื่องจากในปัจจุบันการสอนวิชาประวัติศาสตร์ของครูทั่วประเทศ รวมทั้งครูที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ยังคงเน้นการสอนในเนื้อหาภายในห้องเรียนเป็นส่วนใหญ่ ทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์โดยตรง [6] และขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ในการศึกษาประวัติศาสตร์ที่ถูกต้อง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้พัฒนารูปแบบการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ด้วยทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C มีขั้นตอนสำคัญ คือ ขั้น S (Sourcing) เป็นการสืบค้นหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลายและมีความเกี่ยวข้องกับความ เป็นมาของท้องถิ่น ขั้น C ที่ 1 คือ Corroboration เป็นการสร้างความเชื่อมั่น หรือประเมินค่าของหลักฐาน เมื่อได้หลักฐานที่แน่ชัดจากการตรวจสอบแยกแยะที่หลากหลาย จึงนำมาประเมินค่าความเชื่อมั่นและตรวจสอบความถูกต้อง ขั้น C ที่ 2 คือ Contextualizing เป็นการนำหลักฐานหลาย ๆ ชิ้นมาประกอบเปรียบเทียบเพื่อให้ได้ความจริงที่ถูกต้องด้านประวัติศาสตร์ และการศึกษาร่องรอยทางประวัติศาสตร์ในการศึกษาแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นโดยตรง [4]

พื้นที่การศึกษาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่ควรแก่การศึกษาเรียนรู้ ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์ห้วยกอ แร่ทองคำบางสะพาน ด่านสิงขร กองบิน 5 เป็นต้น สำหรับพื้นที่เชื่อมต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านเส้นทางด่านสิงขร คือ เมืองสิงขร ตะนาวศรีและมะริดของประเทศเมียนมา ในปี พ.ศ. 2302 พระเจ้าอลองพญาจักรีพม่าได้ยกทัพลงมาทางใต้เข้ายึดเมืองทวาย เมืองมะริด และเมืองตะนาวศรี และได้ใช้เส้นทางข้ามคาบสมุทรอินทียู่ผ่านช่องสิงขรมายังฝั่งทะเลอ่าวไทยที่บริเวณอ่าวห้วยขาว (ห่างจากอ่าวประจวบคีรีขันธ์ไปทางเหนือประมาณ 10 กิโลเมตร) ซึ่งเป็นทางเดินระหว่างภูเขากับทะเล แต่ได้ถูกทหารกองกำลังอาหมาด โดยการนำของขุนรองปลัดชู (ชาววิเศษชัยชาญ) จำนวนประมาณ 400 คน เข้าซุ่มโจมตีสร้างความเสียหายแก่กองทัพพม่าหลายครั้งหลายครา แต่ด้วยกำลังที่น้อยกว่าได้ถูกกองทัพพม่าโอบล้อมต้อนตกทะเล และถูก

ฆ่าตายจนหมดสิ้น นับเป็นวีรกรรมไทยรบพม่าที่สำคัญครั้งหนึ่งเพื่อรักษาแผ่นดินคาบสมุทรแห่งนี้ให้คงไว้เป็นของไทย ในครั้งนั้นเป็นช่วงเวลาที่ความเจริญของไทยเริ่มถดถอยจนกระทั่งกรุงศรีอยุธยาถูกพม่าทำลายใน พ.ศ. 2310 แต่ต่อมาได้สร้างความเข้มแข็งใหม่จนสามารถขับไล่พม่าออกไปจากผืนแผ่นดินไทย ในสมัยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช และสมัยต้นรัตนโกสินทร์ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ประเทศในยุโรปได้เข้ายึดดินแดนต่าง ๆ ในบริเวณคาบสมุทรเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยอังกฤษเข้าครอบครองมาเลเซียและพม่า ส่วนฝรั่งเศสเข้าครอบครองลาว เขมร และเวียดนาม คงเหลือประเทศไทยที่ยังสามารถรักษาความเป็นอิสรภาพไว้ได้

การสูญเสียอำนาจทางการเมืองของคนในท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในดินแดนคาบสมุทรแห่งนี้ ส่งผลให้เส้นทางข้ามคาบสมุทรต้องปิดตัวลงแต่ครั้งนั้น จนถึงสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 เมื่อญี่ปุ่นยกพลขึ้นบกเข้ายึดเมืองประจวบคีรีขันธ์ เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2485 และเกิด “วีรกรรมอ่าวมะนาว” อันเป็นเหตุการณ์ที่คนไทยลุกขึ้นต่อสู้เพื่อรักษาผืนแผ่นดินไทยแห่งนี้ หลังจากนั้นญี่ปุ่นได้สร้างถนนยุทธศาสตร์ข้ามคาบสมุทรช่องสิงขรจากฝั่งอ่าวไทยที่เมืองประจวบคีรีขันธ์ไปยังฝั่งทะเลอันดามันที่เมืองมะริด ภายหลังจากสงครามโลก ครั้งที่ 2 เส้นทางข้ามคาบสมุทรนี้ก็ปิดตัวลงอีกตลอดมาจนถึงปัจจุบัน

จากสภาพความสำคัญของพื้นที่ประวัติศาสตร์ประจวบคีรีขันธ์-มะริด ประกอบกับนโยบายการสอนประวัติศาสตร์ของกระทรวงศึกษาธิการ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด เพื่อให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เป็นแหล่งเรียนรู้ในการจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C
2. เพื่อพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด

ขอบเขตของการวิจัย

1. ด้านพื้นที่ เป็นการวิจัยเชิงพื้นที่ในบริเวณพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และพื้นที่ระหว่างด่านสิงขรถึงเมืองมะริด ประเทศเมียนมา
2. ด้านเนื้อหา ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของไทยและสิงขร ตะนาวศรี และมะริด ประเทศเมียนมา ได้แก่ 1) โบราณสถานค่ายหลวงหัว้ากอ 2) ประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 ในกองบิน 5 3) อนุสรณ์วีรชนถูกเสือเอกบุญยิ่ง ศิริเสถียร 4) ด่านสิงขร 5) เหมืองแร่ทองคำ 6) วัดสิงขรธรรมาราม 7) หมู่บ้านสิงขร
3. กลุ่มเป้าหมาย คือ ครูสอนประวัติศาสตร์ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 8 คน นักเรียน จำนวน 249 คน จาก 8 โรงเรียน คือ 1) โรงเรียนอนุบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ (สละชีพ) 2) โรงเรียนหาดสนุกราษฎร์บำรุง 3) โรงเรียนบ้านคลองวาฬ 4) โรงเรียนด่านสิงขร 5) โรงเรียนธนาคารอมสิน 6) โรงเรียนบ้านทองมงคล 7) โรงเรียนบ้านวังน้ำเขียว และ 8) โรงเรียนบ้านในลือค

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) มีขั้นตอนการวิจัย 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษา

จากหนังสือ บทความและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่อง การพัฒนาครู โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูสอนประวัติศาสตร์ ผู้วิจัยพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูสอนประวัติศาสตร์
 โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

ขั้นที่ 2.1 การพัฒนาและหาคุณภาพคู่มือการพัฒนาครูสอนประวัติศาสตร์ โดยใช้กระบวนการทาง
 ประวัติศาสตร์ 1S2C โดยผู้วิจัยได้จัดทำร่างคู่มือการพัฒนาครูสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์
 1S2C ประกอบด้วย 5 บท คือ บทที่ 1 บทนำ บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์
 โดยใช้กระบวนการประวัติศาสตร์ 1S2C บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-มะริด บทที่ 4
 การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C และบทที่ 5 การปฏิบัติงานสอนของครู
 และนำคู่มือฯ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ประกอบด้วย 1) นางสาววลักษณ์ จันทน์ผา ผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ
 การเรียนการสอน 2) นางศรีสมร แป้งหอม ผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ และ 3) นางหริณญา รุ่งแจ้ง
 ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดประเมินผลการเรียนการสอน พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของคู่มือการพัฒนาครู
 สอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C หลังจากนั้น ผู้วิจัยนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมา
 ปรับปรุงคู่มือฯ ให้มีความสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการพัฒนาครูต่อไป

ขั้นที่ 2.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยได้จัดทำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 จำนวน 3 ประเภท คือ 1) ประเด็นการสนทนากลุ่มใช้ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและนักเรียน 2) แบบประเมินทักษะ
 ความคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ และ 3) แบบประเมินทักษะทางประวัติศาสตร์ และได้้นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ดังรายชื่อในขั้นที่ 2.1 ตรวจสอบความสอดคล้องและความเหมาะสมของเครื่องมือที่ใช้
 ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนาครู แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยได้จัดการอบรมเชิงปฏิบัติการ “การพัฒนาครูสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์
 1S2C” และใช้คู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C เป็นเอกสารประกอบการอบรม ใน
 ระหว่างวันที่ 25-29 เมษายน 2561 โดยให้ครูได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ในแหล่งการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในจังหวัด
 ประจวบคีรีขันธ์-มะริด

3.2 ครูสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนเป้าหมาย จำนวน 8 คน จากโรงเรียน จำนวน 8 โรงเรียน จัดกิจกรรม
 การเรียนรู้โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C กับนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 249 คน ประกอบด้วย 1) นักเรียน
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านด่านสิงขร จำนวน 27 คน 2) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนอนุบาลเมือง
 ประจวบคีรีขันธ์ (สละชีพ) จำนวน 34 คน 3) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหาดสนุกราษฎร์บำรุง จำนวน 32
 คน 4) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนธนาคารอสมลิน จำนวน 36 คน 5) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน
 บ้านวังน้ำเขียว จำนวน 38 คน 6) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านคลองวาฬ จำนวน 32 คน 7) นักเรียนชั้น
 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านทองมงคล จำนวน 25 คน และ 8) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านในถ้อย
 จำนวน 25 คน จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามกระบวนการประวัติศาสตร์ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์
 ท้องถิ่น ในระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม ถึง 30 กรกฎาคม 2561

ขั้นตอนที่ 4 การนิเทศติดตามการจัดการเรียนรู้ของครู ผู้วิจัยได้นิเทศ ติดตาม ให้คำแนะนำการจัดการกิจกรรม
 การเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในระหว่างวันที่ 11-15
 มิถุนายน 2561

ขั้นตอนที่ 5 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูและนักเรียน ผู้วิจัยจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดย

ใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในวันที่ 6 สิงหาคม 2561 ณ ห้องประชุมคณะนาวศรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 กิจกรรม คือ 1) การจัดนิทรรศการกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของโรงเรียน กลุ่มเป้าหมายจำนวน 8 โรงเรียน 2) กิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และถอดบทเรียนของนักเรียน จากนักเรียนโรงเรียนเป้าหมาย ที่ได้รับการเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 8 โรงเรียน ๆ ละ 5 คน รวมนักเรียนทั้งสิ้น 40 คน และ 3) การสนทนากลุ่มครูสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน 8 คน จากโรงเรียนเป้าหมาย 8 โรงเรียน

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการพัฒนาคู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด พบว่า คู่มือการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด มีเนื้อหาแบ่งเป็น 5 บท ดังนี้

บทที่ 1 บทนำ ประกอบด้วย 1) ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา 2) วัตถุประสงค์ 3) ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ 4) กลุ่มเป้าหมาย 5) ตัวชี้วัด 6) สถานที่ดำเนินการพัฒนาครู 7) แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของโรงเรียนเป้าหมาย 8) ระยะเวลาดำเนินการ และ 9) วิธีดำเนินการ

บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย 1) แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ และ 2) แนวคิดเกี่ยวกับทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C

บทที่ 3 แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์-มะริด ประกอบด้วย 1) ประวัติศาสตร์ความเป็นมาของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ 2) แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของพื้นที่สิงขร-ตะนาวศรี-มะริด

บทที่ 4 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ประกอบด้วย 1) กิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่น 2) กิจกรรมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C 3) แบบประเมินทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C 4) แบบประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ และ 5) ตัวอย่างการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C

บทที่ 5 การปฏิบัติงานสอนของครู ประกอบด้วย 1) ตารางการพัฒนาครูผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ 2) กำหนดการอบรมครูสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C 3) ตารางการติดตามนิเทศการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในโรงเรียน และ 4) ตารางการจัดนิทรรศการการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C

2. ผลการพัฒนาครูโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ในพื้นที่ประจวบคีรีขันธ์-มะริด พบว่า

2.1 ครูมีทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายชั้น พบว่าทุกชั้นอยู่ในระดับมากที่สุด และชั้นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก คือ ชั้น Sourcing: การรวบรวมหลักฐานข้อมูลรองลงมา คือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ชั้น Corroboration: วิพากษ์หลักฐาน/ประเมินค่า และชั้น Contextualizing: ขึ้นตีความ/วิเคราะห์ ตามลำดับ ดังตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ผลการประเมินทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C การศึกษาประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ของครูสอนประวัติศาสตร์ จำนวน 8 คน

รายการประเมิน	ระดับทักษะทางประวัติศาสตร์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
ขั้น Sourcing				
1. ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ในการศึกษา	5	.00	มากที่สุด	
2. ใช้หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย	5	.00	มากที่สุด	
ค่าเฉลี่ยรวม	5	.00	มากที่สุด	1
ขั้น Corroboration				
3. ทำการวิเคราะห์หลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง	5.00	.00	มากที่สุด	
4. แยกแยะหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้ถูกต้อง	4.36	.52	มาก	
ค่าเฉลี่ยรวม	4.68	.26	มากที่สุด	2
ขั้น Contextualizing				
5. นำหลักฐานทางประวัติศาสตร์มาเปรียบเทียบเพื่อหาความถูกต้อง	4.68	.26	มากที่สุด	2
ค่าเฉลี่ยรวมทุกขั้น	4.79	.17	มากที่สุด	

2.2 ครูสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก คือ ผู้เรียนสามารถสรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงเหตุการณ์ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมารายงานหน้าชั้นเรียน และการทำโครงการทางประวัติศาสตร์ รองลงมา คือ นักเรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ตามลำดับ ดังตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ผลการประเมินทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ที่ใช้กระบวนการ 1S2C ของนักเรียนจำนวน 249 คน

รายการประเมิน	ระดับทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1. ผู้เรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง เช่น หลักฐานชั้นต้น หลักฐานชั้นรอง เป็นต้น	4.03	.55	มาก	2
2. ผู้เรียนสามารถจัดลำดับข้อมูลของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง	4.01	.52	มาก	4
3. ผู้เรียนสามารถเปรียบเทียบข้อมูลระหว่างหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง	3.95	.53	มาก	6
4. ผู้เรียนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง	4.03	.68	มาก	3
5. ผู้เรียนสามารถประเมินความน่าเชื่อถือของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างเหมาะสม	4.00	.46	มาก	5
6. ผู้เรียนสามารถสรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงเหตุการณ์ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมานำเสนอได้ เช่น การรายงานหน้าชั้นเรียน การทำโครงการทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น	4.22	.44	มาก	1
ค่าเฉลี่ยรวม	4.04	.53	มาก	

3. ผลการถอดบทเรียนของครูสอนประวัติศาสตร์โดยการสนทนากลุ่ม พบว่า ผลการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นอย่างหลากหลาย ดังนี้ 1) การจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอนและมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแยกแยะได้ถึงแก่นหลักพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล 2) นักเรียนมีทักษะการคิดด้านอื่น ๆ ได้แก่ การคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถแก้ไขปัญหาได้ 3) นักเรียนมีความเข้าใจในความแตกต่างของวัฒนธรรมและกระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม และ 4) นักเรียนสามารถทำงานเป็นทีม

การอภิปรายผล

1. จากผลการวิจัย พบว่า ครูมีทักษะทางประวัติศาสตร์ 1S2C ทุกขั้นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยขั้นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก คือ ขั้น Sourcing (S) : การรวบรวมข้อมูล รองลงมา คือ ขั้น Corroboration (C) : วิพากษ์หลักฐาน/ประเมินค่า และขั้น Contextualizing (C) : ขั้นตอนความ/วิเคราะห์ ตามลำดับ อาจเนื่องมาจาก ครูได้รับการฝึกปฏิบัติจริงจากเข้าอบรมเชิงปฏิบัติการในการรวบรวมข้อมูลในพื้นที่แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 กองบิน 5 เส้นทางเดินทัพของญี่ปุ่นในสมัยสงครามโลก ครั้งที่ 2 จากอ่าวมะนาว กองบิน 5 ผ่านด่านสิงขร ไปยังตะนาวศรี และมะริดของประเทศเมียนมา และจากการศึกษาหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่หลากหลาย และนำหลักฐานมาประเมิน/ตรวจสอบความจริง และได้ฝึกการตีความและวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ทำให้ครูได้รับประสบการณ์ตรง และสามารถประสบการณ์นี้ไปใช้ในการจัดกระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ให้กับนักเรียนและนำนักเรียนไปเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นที่อยู่ใกล้โรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. จากผลการวิจัย พบว่า ครูสามารถพัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับแรก คือ ผู้เรียนสามารถสรุปเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์และเชื่อมโยงเหตุการณ์ตามหลักฐานทางประวัติศาสตร์เพื่อนำมารายงานหน้าชั้นเรียน และการทำโครงการรองลงมา คือ นักเรียนสามารถจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง และนักเรียนสามารถตรวจสอบความถูกต้องของหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างถูกต้อง ตามลำดับ อาจเนื่องมาจากครูมีความสามารถในการจัดกิจกรรมตามกระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C โดยให้นักเรียนได้ศึกษาในแหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่นใกล้โรงเรียน ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติตามกระบวนการทางประวัติศาสตร์อย่างสมบูรณ์ ส่งผลให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับชัชวรัตน์ โดศิตา [5] ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 พบว่า การให้นักเรียนวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากหลักฐานทางประวัติศาสตร์จะทำให้ให้นักเรียนสนใจที่จะสำรวจและพยายามหาคำตอบเพื่อนำมาตอบคำถามทางประวัติศาสตร์ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวนี้เป็นกิจกรรมที่เปลี่ยนบทบาทจากการที่ครูเป็นศูนย์กลางมาเป็นให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง โดยครูมีบทบาทเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการอภิปรายของนักเรียน และทำให้นักเรียนได้รับการพัฒนาการเรียนรู้จากการตั้งคำถามอันจะนำไปสู่การสำรวจและอภิปรายความหมายจากแหล่งข้อมูลได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลการวิจัย พบว่า การสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C เป็นกระบวนการที่พัฒนาให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ทางประวัติศาสตร์ ดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูใช้กระบวนการ

ทางประวัติศาสตร์ 1S2C ประกอบกับการใช้แหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ในห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัย พบว่า กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มากขึ้นทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอนและมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถแยกแยะได้ถึงถึงการจำแนกหลักฐานทางประวัติศาสตร์ได้อย่างมีเหตุผล ดังนั้น ครูผู้สอนควรมีการออกแบบกิจกรรมโดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C อย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบการสอนประวัติศาสตร์โดยใช้กระบวนการทางประวัติศาสตร์ 1S2C กับการสอนโดยใช้วิธีการอื่น ๆ

2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาการสอน โดยใช้แหล่งการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในห้องเรียน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ทศยาภรณ์ ภูมิดอนมิ่ง. ความรู้ความเข้าใจในวิธีการทางประวัติศาสตร์ และความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำวิธีการทางประวัติศาสตร์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ช่วงชั้นที่ 3 ถึง 4) ในจังหวัดขอนแก่น. [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2551.
- [2] สิริวรรณ ศรีพล. การจัดการเรียนการสอนประวัติศาสตร์ในสถานศึกษา. นนทบุรี: สำนักพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช; 2553.
- [3] กระทรวงศึกษาธิการ. ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด; 2552.
- [4] สถาบันสังคมศึกษา. การเรียนรู้ประวัติศาสตร์ผ่านแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก; 2560.
- [5] ชัยรัตน์ โตศิลา. การพัฒนากระบวนการเรียนการสอนโดยใช้วิธีการทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดทางประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต]. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2555.
- [6] ศศิพัชร จำปา. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดทางประวัติศาสตร์. วารสาร Veridian E-Journal ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2559; 9(2): 1158-1171.

การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผล การศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

An Curriculum Evaluation on Master of Education Program in Educational Research and Evaluation, Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University

อรุณ สุยกระเดื่อง^{1*} กิตติพงษ์ ชารเอ็ม² และ จุลจิรา จันทะมุงคุณ³
Arun Suikraduang^{1*}, Kittipong Tarn-iam² and Jungera Janthamunhkhun³

¹สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม 44000

²สาขาวิชาเทคโนโลยีอุตสาหกรรม คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
วิทยาเขตขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

³สาขาพยาบาล คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ จังหวัดชัยภูมิ 36000

¹Department of Research and Evaluation, Faculty of Education Rajabhat Mahasarakham University,
MahaSarakhm 44000

²Department of Industrail Technology, Faculty of Technical Education, Rajamangala University of Technology
Isan Khon Kaen Campus, KhonKaen 40000

³Department of Nursing, Faculty of Nursing, Chaiyaphum Rajabhat University, Chaiyaphum 36000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: arun.suikraduang@gmail.com

Received: 14 February 2019, Revised: 11 March 2019, Accepted: 19 April 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIETS กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน จำนวน 9 คน นักศึกษาปัจจุบัน จำนวน 36 คน มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษา จำนวน 22 คน และผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 87 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถาม ปลายเปิดและปลายปิดเกี่ยวกับหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา การวิเคราะห์ ข้อมูลใช้สถิติความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านบริบท โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด วัตถุประสงค์ของหลักสูตรมีเนื้อหาที่มีความสำคัญสามารถนำไปใช้ได้จริง โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ แต่ควรแยกออกเป็น 2 หลักสูตรคือหลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรที่มีใบประกอบวิชาชีพครู 3) ด้านปัจจัยนำเข้า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติตรงตามเกณฑ์ สกอ. มีสิ่งสนับสนุน การเรียนรู้ที่เหมาะสมและได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม กระบวนการจัดการ เรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริง มีการนิเทศติดตามอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการวัดและประเมินผลและ

การทำวิทยานิพนธ์ที่เหมาะสม 5) ด้านผลผลิตโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษามีความรู้ความเข้าใจทางการวัดและประเมินผลการศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ แต่ควรมีการสอบประมวลความรู้ นักศึกษาก่อนจบการศึกษา 6) ด้านผลกระทบโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้สำเร็จการศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้และมีความเป็นผู้นำทางการวิจัยและประเมินผลการศึกษา 7) ด้านประสิทธิผล โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการปฏิบัติงานของบัณฑิตส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพด้านวิชาการภายในหน่วยงาน 8) ด้านความยั่งยืนโดยภาพรวมหลักสูตรควรมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ให้ทันสมัยและนักศึกษามีความต้องการในการเรียนทางด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา และ 9) ด้านถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรอย่างหลากหลายและหลักสูตรสามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถาบันอื่น ๆ ได้

คำสำคัญ: การประเมินหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา

Abstract

The purpose of this research were to study the curriculum evaluation in educational research and evaluation by using the evaluation method; the CIPPIETS model. There sample of this research were 9 administrators and instructors, 36 students, 22 graduates and 20 educates' employers. The research instruments included the close-end and open-end form questionnaire about the opinions master of education program in educational research and evaluation. The collect data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The results of the study were as follows: 1) The result of the curriculum evaluation in educational research and evaluation, faculty of education rajabhat mahasarakham university showed their opinions appropriate at the highest level. 2) The results of the context evaluation found that the curriculum was appropriate at the highest level. The course/objectives structure is in line with the objectives and course objectives are important content that can be used but should be separated into 2 courses, which are general courses and courses that are licensed to teach teachers. 3) The results of the input found that the curriculum appropriate was at the highest level. The instructors meet the criteria of office of the board higher education has appropriate support for learning and is continuously supported by the program management committee. 4) The results of the process as found that the curriculum was appropriate at the highest level. The course management is appropriate and learning process teaching by emphasizing that students can practice in real continuous supervision, there is a proper measurement and evaluation process and thesis. 5) The results of the product aspect found that the appropriateness of the curriculum was at the highest level. The graduates have knowledge and understanding in the measurement and evaluation of education with morality, ethics and academic and professional ethics, but should have comprehensive examination students before graduation. 6) The results of the impact aspect found that the curriculum was appropriate at the highest level. The graduates have the ability to apply knowledge and have leadership in research and educational evaluation. 7) The result in the effectiveness aspect found that the curriculum was appropriate at the high level. The graduate performance affects academic performance within the department. 8) The results of the sustainable aspect found that the curriculum should be continuously improved and developed and to be up-to-date and students have the need to study in the research and evaluation of education.

9) The results of the transportability found that the curriculum was appropriate at the highest level. There are a variety of public relations courses and courses can be a model for other institutions.

Keywords: Curriculum Evaluation Master of Education Program in Educational Research and Evaluation

บทนำ

จากกระแสโลกาภิวัตน์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและครอบคลุมไปในหลายประเทศทั่วโลก ทำให้การติดต่อระหว่างประเทศสามารถทำได้ตลอดเวลา ส่งผลถึงการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ต่อเนื่องกันไปเป็นบริเวณกว้าง จนทำให้หลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียง เอเชีย แปซิฟิก รวมถึงประเทศไทยได้รับผลกระทบทั้งในระดับประเทศและระดับท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จนต้องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายการพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและมีศักยภาพเพียงพอสำหรับการแข่งขันในระดับภูมิภาค และระดับนานาชาติได้ [1] แนวทางหนึ่งในการพัฒนาที่สามารถให้ผลในทางปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนาคน เพื่อให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจะเป็น พื้นฐานและเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้สังคมทุกระดับเกิดความเข้มแข็ง และนำไปสู่การพัฒนาตามที่ต้องการ การพัฒนาคน จึงเป็นยุทธศาสตร์หลักของทุกหน่วยงานที่จะต้องเน้นให้เกิดขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ซึ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพคนและสังคมไทยสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ [2] และเพื่อให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับแก้ไข) พ.ศ. 2548 ที่กำหนดให้มีการส่งเสริมระบบกระบวนการผลิตบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ และมาตรฐานที่เหมาะสมกับ การเป็นวิชาชีพชั้นสูง โดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และพัฒนาบุคลากรประจำการอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับแก้ไข) พ.ศ. 2548 ยังกำหนดจุดเน้นที่ต้อง ให้ความสำคัญอยู่อย่างน้อย 2 ประการ คือ การให้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนการสอน และระบบ การประเมินซึ่งสถานศึกษาต้องได้รับการประเมินทั้งการประเมินคุณภาพภายในและภายนอก จากความสอดคล้องกัน ของนโยบายหลาย ๆ ระดับ จึงทำให้มีความจำเป็นที่จะต้องปฏิรูปการจัดการศึกษาขึ้น [3] โดยสถาบันราชภัฏที่ปรับ เปลี่ยนมาเป็นมหาวิทยาลัยราชภัฏ ตามพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พุทธศักราช 2547 ซึ่งกำหนดไว้ในมาตรา 7 เพื่อให้มีการกิจในการเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ในการให้การศึกษ ส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ ชั้นสูง ทำการสอน วิจัย ให้บริการทางวิชาการแก่สังคม ปรับปรุง ถ่ายทอดและพัฒนาเทคโนโลยี ทะนุบำรุงศิลปและ วัฒนธรรม ผลิตครูและส่งเสริมวิทยฐานะครู ทั้งนี้เพื่อให้ผลผลิตที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับบัณฑิต ศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในระดับสูง มีทักษะวิชาชีพ เป็นผู้มีความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ที่สามารถเป็น แบบอย่าง ที่ดีในสังคมปัจจุบัน [4]

จากสาเหตุข้างต้น ประกอบกับการเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะครุศาสตร์ ซึ่งทำหน้าที่ ผลิตครูและบุคลากรทางการศึกษา จำเป็นต้องมีการวางแผนการผลิต แผนการพัฒนาตลอดจนแผนด้านหลักสูตรให้ สามารถผลิตครู บุคลากรทางการศึกษาหรือฝึกอบรมครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาคนตามแนวทางการพัฒนาสังคมต่อไป จึงได้มีการพัฒนาหลักสูตรในระดับบัณฑิตศึกษาขึ้นเพื่อตอบสนอง ความต้องการของผู้เรียน สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา จึงได้พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) ให้สอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตร

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดให้ทุกหลักสูตรมีการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย โดยแสดงการปรับปรุงดัชนี ด้านมาตรฐานและคุณภาพการศึกษาเป็นระยะอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี และมีการประเมินเพื่อพัฒนาหลักสูตรอย่างน้อยทุก ๆ 5 ปี [5] สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ได้กำหนดไว้ในมาตรา 47 ให้มีการประกันคุณภาพ การศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบประกันคุณภาพภายในและระบบ การประกันคุณภาพภายนอกและมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการ อย่างต่อเนื่องโดยการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด [6] ทั้งนี้สาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ได้นำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนมาแล้ว 4 ปี จึงมีความจำเป็นที่จะทำการประเมินหลักสูตร

รูปแบบการประเมินหลักสูตรมีหลายรูปแบบ แต่รูปแบบที่นิยมใช้ ได้แก่ CIPP Model แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Product) โดยนำมาประเมินโครงการ แผนงานหรือหลักสูตร เพื่อที่จะสรุปภาพรวม ซึ่งไม่ครอบคลุมผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการประเมิน จึงได้มีการพัฒนา รูปแบบการประเมิน CIPP เป็น CIPPIEST [8] ทั้งนี้รูปแบบการประเมิน CIPPIEST ที่ปรับใหม่มีมีโนทัศน์และ แนวทางการนำไปใช้ที่แตกต่างจากรูปแบบการประเมิน CIPP โดยปรับขยายการประเมินผลผลิต (Product Evaluation) ออกเป็นการประเมินผลกระทบ (Impact Evaluation) การประเมินประสิทธิผล (Effectiveness Evaluation) การประเมิน ความยั่งยืน (Sustainability Evaluation) และการประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ (Transportability Evaluation) ของสิ่งที่ ได้รับโดยที่ส่วนขยายของมิติการประเมินที่เพิ่มขึ้นนี้ มีความหมายครอบคลุมรวมถึงการประเมินผลผลิตเดิมและ การประเมินผลลัพธ์ [7]

สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม จึงได้ทำการประเมินผล หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) [5] โดยใช้รูปแบบ การประเมิน CIPPIETS [8] เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน ทั้งนี้ เพื่อผลิตครู บุคลากรทางการศึกษาที่มีคุณภาพ ส่งผลให้สังคมเกิดความเข้มแข็ง ความเพียงพอ สอดคล้องกับทรัพยากร ท้องถิ่น เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ด้วยตนเองที่ก้าวหน้าทันต่อความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น ตลอดจนช่วยให้การขึ้นนำ การขับเคลื่อนที่สอดคล้องกันและเหมาะสมกับวิถีชีวิตของสังคมไทย สังคมปัจจุบันเป็นสังคมฐานความรู้ อาศัยการ เรียนรู้ของบุคคลในสังคมเพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาของชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏมหาสารคาม โดยใช้รูปแบบการประเมิน CIPPIETS

วิธีการศึกษา

แหล่งข้อมูล การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแหล่งข้อมูล ดังนี้ 1. อาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน จำนวน 9 คน 2. นักศึกษาระดับปริญญาโท จำนวน 36 คน 3. มหาบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตร- มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) จำนวน 22 คน 4. ผู้ใช้บัณฑิต จำนวน 20 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมิน คือแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น โดยการรวบรวมเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

กับหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) ดำเนินงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรโดยจำแนกตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 4 ชุด ดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนเป็นแบบสอบถามปลายเปิด ใช้สอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) [6] ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านผลกระทบ ด้านความยั่งยืนและด้านถ่ายทอดส่งต่อ

ชุดที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สำหรับนักศึกษาเป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า และด้านกระบวนการ

ชุดที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สำหรับมหาบัณฑิตเป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านกระบวนการ ด้านผลผลิต ด้านประสิทธิผล ด้านความยั่งยืนและด้านถ่ายทอดส่งต่อ

ชุดที่ 4 แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม สำหรับผู้ใช้บัณฑิตเป็นแบบสอบถามปลายปิด ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้สำหรับสอบถามเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) ใน 3 ด้านผลผลิตด้านกระทบและด้านประสิทธิผล

2. การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) สำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอน นักศึกษา มหาบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิตมีขั้นตอนในการพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาค้นคว้าเอกสารหลักสูตรและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตรหลักสูตรและการสร้างแบบสอบถามเพื่อกำหนดนิยามตัวแปรและพฤติกรรมบ่งชี้

ขั้นที่ 2 นำพฤติกรรมบ่งชี้ในนิยามตัวแปรมาสร้างเป็นประเด็นคำถาม

ขั้นที่ 3 นำประเด็นคำถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน สาขาการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence: IOC) ทั้งนี้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ พิจารณาจากการตรวจสอบด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญและหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับนิยามประเด็นที่สอบถาม ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามประเด็นที่สอบถาม มากกว่า 0.5 ทุกข้อ และผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับข้อความให้เหมาะสม

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามมาจัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) การติดต่อประสานงาน ผู้วิจัยติดต่อขอความร่วมมือจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน นักศึกษา มหาบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม

2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งผู้ให้ข้อมูล ดังนี้

2.1 สำหรับอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอนและนักศึกษา เก็บข้อมูลด้วยตนเอง

2.2 สำหรับมหาบัณฑิตและผู้ใช้บัณฑิต เก็บข้อมูลโดยทางอีเมลและสื่ออิเล็กทรอนิกส์และมีการติดตามเป็นระยะจนได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลและใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) วิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ(%)

2) วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) ด้วยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ [9], [10] ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์การประเมินค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นต่อหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3) วิเคราะห์ข้อคำถามปลายเปิด (Open-end Questions) ผู้วิจัยได้นำมาจัดหมวดหมู่และลำดับคำตอบเพื่อนำไปวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 1 สรุปการวางแผนการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล

ที่	ประเด็นที่ศึกษา	ผู้ให้ข้อมูล				ระยะเวลาการเก็บรวบรวมข้อมูล
		ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/ผู้สอน	มหาบัณฑิต	ผู้ใช้บัณฑิต	นักศึกษา	
1	ด้านบริบท	√	√	-	√	1 ธันวาคม 2560 ถึง 31 มกราคม 2561
2	ด้านปัจจัยนำเข้า	√	√	-	√	
3	ด้านกระบวนการ	√	√	-	√	
4	ด้านผลผลิต	√	√	√	-	
5	ด้านผลกระทบ	√	√	√	-	
6	ด้านประสิทธิผล	-	√	√	-	
7	ด้านความยั่งยืน	√	-	-	-	
8	ด้านถ่ายทอดส่งต่อ	√	√	-	-	

ผลการศึกษา

1. ผลการประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.59$, S.D.=0.42) โดยด้านที่มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด 3 อันดับแรกคือ ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ($\bar{X}=4.77$, S.D. = 0.46) ด้านบริบท ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.40) และด้านกระบวนการ ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.39) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุดคือ ด้านประสิทธิผล ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.54)

2. ด้านบริบท โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.69$, S.D.=0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ โครงสร้างของหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ($\bar{X}=4.74$, S.D.=0.48) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ หน่วยกิตของแต่ละรายวิชามีความเหมาะสม ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.62) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีเนื้อหาที่มีความสำคัญสามารถนำไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงาน โครงสร้างของหลักสูตรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ แต่ควรแยกออกเป็น 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรทั่วไปและหลักสูตรที่มีใบประกอบวิชาชีพครู รายวิชาที่จัดในหลักสูตรมีความหลากหลายและครอบคลุมเนื้อหาที่ต้องเรียน หน่วยกิตของแต่ละรายวิชามีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียน การสอนและระยะเวลาที่ใช้หลักสูตรกับเนื้อหาวิชาที่มีความสอดคล้องกัน

3. ด้านปัจจัยนำเข้าความคิดเห็น โดยภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.53$, S.D.=0.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ อาจารย์ประจำหลักสูตรมีตำแหน่งทางวิชาการ ($\bar{X}=4.83$, S.D.=0.43) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ มีแหล่งสืบค้นและแสวงหาความรู้ที่ตอบสนองต่อการสืบค้นหาความรู้ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.74) และมีบุคลากรภายนอก (วิทยากร ผู้ทรงคุณวุฒิ) เข้ามาร่วมในระบบการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.71) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ อาจารย์ผู้สอนมีคุณสมบัติและจำนวนเหมาะสมกับรายวิชาที่สอนมีประสบการณ์และตรงกับเกณฑ์ สกอ. ความรู้พื้นฐานของผู้เรียนมีความเหมาะสมกับหลักสูตร มีตำราและโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเพียงพอต่อการเรียนการสอนมีสื่อที่ใช้ในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม มีสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ที่เหมาะสม สามารถใช้อุปกรณ์ร่วมกันได้สะดวกและได้รับการสนับสนุนส่งเสริมจากคณะกรรมการบริหารหลักสูตร โดยมีการประชุมอาจารย์ในสาขาวิชาอย่างต่อเนื่องและแลกเปลี่ยนแนวคิดในการทำงานตลอด

4. ด้านกระบวนการความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.58$, S.D.=0.39) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการฝึกปฏิบัติการวิจัยทางด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.50) มีการควบคุม กำกับและส่งเสริมกระบวนการวัดประเมินผลนักศึกษา ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.50) และมีการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐาน ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.50) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ นักศึกษามีส่วนร่วมในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}=4.36$, S.D.=0.67) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ การบริหารจัดการหลักสูตรมีความเหมาะสม มีผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถ มีการประชุมในแต่ละภาคการเรียนอย่างสม่ำเสมอ มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมเน้นให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติจริงในรายวิชาและดำเนินการตามที่มีมติในที่ประชุม โดยที่มีกระบวนการฝึกปฏิบัติและการนิเทศติดตามที่เหมาะสม คณาจารย์ในสาขาวิชา มีความรู้ความสามารถ มีจำนวนเพียงพอสามารถดำเนินการนิเทศได้เต็มที่ และมีเครื่องมือนิเทศที่มีคุณภาพมีกระบวนการวัดและประเมินผลของแต่ละรายวิชาอย่างเหมาะสม มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในที่เหมาะสมและควรมีกระบวนการและขั้นตอนทำวิทยานิพนธ์ได้อย่างชัดเจนและเหมาะสม

5. ด้านผลผลิต ความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.57$, S.D.=0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพในวิชาชีพ ($\bar{X}=4.90$, S.D.=0.30) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ มีความรู้ความเข้าใจและเชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.73) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ผู้สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มีความรู้ความเข้าใจทางการวัดและประเมินผลทางการศึกษา เป็นผู้ที่มีความสามารถในการพัฒนาเครื่องมือวัดผลทางการศึกษามีความสามารถในการวิจัยและประเมินผลการศึกษาและผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณทางวิชาการและวิชาชีพ มีการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ควรมีการจัดโครงการสัมมนาให้นักศึกษาเป็นผู้จัดการ

ให้ความรู้จากฐานที่ผู้ร่น้อง เป็นการแสดงศักยภาพทางด้านความรู้และควรมีการสอบประมวลความรู้ให้นักศึกษา ก่อนจบการศึกษา

6. ด้านผลกระทบ ความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.55$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ นำความรู้ที่ได้รับระหว่างเรียนและประสบการณ์การทำงานไปพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}=4.71$, S.D.=0.51) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ เป็นผู้นำทางด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีด้านการวิจัยและประเมินการศึกษา ($\bar{X}=4.43$, S.D.=0.60) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มีความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ทางการวิจัยและประเมินผลการศึกษาและเป็นผู้ที่มีความเป็นผู้นำทางการวิจัยและประเมินผลการศึกษา

7. ด้านประสิทธิผล ความคิดเห็นโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.46$, S.D.=0.54) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ เสริมสร้างความมั่นใจในการปฏิบัติงานได้ดีขึ้น ($\bar{X}=4.52$, S.D.=0.51) ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด คือ ความสามารถในการเผยแพร่และถ่ายทอดความรู้ด้านการวิจัยและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.58) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ ผู้ที่สำเร็จการศึกษามีความมั่นใจในการปฏิบัติงานมีความสามารถทำการวิจัยและประเมินผลการศึกษาได้อย่างน่าเชื่อถือ มีคุณภาพ สามารถแก้ไขปัญหาในกระบวนการทางด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษาให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงาน

8. ด้านความยั่งยืน ความคิดเห็นโดยภาพรวม ของอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตร/อาจารย์ผู้สอน พบว่า หลักสูตรของสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มีความเหมาะสม เนื่องจากมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทันสมัย รวมทั้งนักศึกษามีความต้องการในการเรียนทางด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา

9. ด้านการถ่ายทอดส่งต่อ ความคิดเห็นโดยภาพรวม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.77$, S.D.=0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด คือ มีการเผยแพร่หลักสูตรโดยการประชาสัมพันธ์ทางเว็บไซต์ของมหาวิทยาลัย ($\bar{X}=4.82$, S.D.=0.59) และหลักสูตรสามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถาบันอื่น ๆ ได้ ($\bar{X}=4.73$, S.D.=0.46) โดยผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นเพิ่มเติม คือ มีการประชาสัมพันธ์หลักสูตรวิจัยและประเมินผลการศึกษาให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างหลากหลาย มีการประชาสัมพันธ์ผ่านทางเว็บไซต์คณะและมหาวิทยาลัยอย่างต่อเนื่องตลอดปีและหลักสูตรวิจัยและประเมินผลการศึกษาสามารถเป็นแบบอย่างให้กับสถาบันอื่น ๆ ได้

สรุปผลและอภิปรายผล

การประเมินหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคามในครั้งนี้ผู้วิจัยวิจารณ์และสรุปผล ได้ดังนี้

1. ด้านบริบทหลักสูตร ผลการประเมิน พบว่า อาจารย์ผู้สอน นักศึกษาปัจจุบันและมหาบัณฑิต มีความคิดเห็นว่าเป็นความเหมาะสมภาพรวมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557) มีวัตถุประสงค์ เป้าหมายที่ชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งหลักสูตรได้ยึดตามเกณฑ์มาตรฐานข้อกำหนดของ สกอ.และครุสภา โดยมีการกำหนดรูปแบบ แนวทางในการประเมินและการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของสาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษาไว้อย่างชัดเจน สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ มาเรียม นิลพันธุ์ [11] ที่พบว่า ด้านบริบทหลักสูตร มีวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่มีความเหมาะสม และ โครงสร้างหลักสูตรมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ส่วนรายวิชาต่าง ๆ มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก การจัด โครงสร้างของหลักสูตร

และโครงสร้างรายวิชาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องและควรมีการปรับปรุงรายวิชาพื้นฐาน รายวิชาบังคับและรายวิชาเลือก รายวิชาที่มีความเหมาะสมมาก คือ รายวิชาการวิจัยทางการศึกษา นอกจากนั้นควรเปิดวิชาเลือกเพิ่มเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนหรือการนิเทศที่ระบุเฉพาะระดับชั้นเรียน สอดคล้องกับ ไร่ไพ แสงนิกุลและคณะฯ [12] ที่พบว่าผลการประเมินด้านบริบทของทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนในภาพรวมมีความเหมาะสมในระดับมากและมากที่สุด ตามลำดับ โดยวัตถุประสงค์ เป้าหมายมีความชัดเจนเหมาะสมและตรงกับความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. ด้านปัจจัยนำเข้าโดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะอาจารย์ผู้รับผิดชอบหลักสูตรมีคุณวุฒิตรงสาขาวิชา คุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอนเป็นไปตามเกณฑ์ สกอ. มีจำนวนอาจารย์ผู้สอนและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพียงพอ มีห้องเรียนที่มีความพร้อม รวมถึงมีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในห้องเรียน มีระบบสารสนเทศ สัญญาณ Wifi ที่ทั่วถึงครอบคลุมทุกพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับ รัตนศิริ เข้มราช และคณะฯ [13] ที่พบว่าด้านปัจจัยนำเข้ามีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ประกอบกับความคิดเห็นของอาจารย์ผู้สอนแสดงว่า 1) สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ สิ่งสนับสนุนต่าง ๆ ได้แก่ อาคารสถานที่ อุปกรณ์และสื่อการเรียนรู้ 2) นิสิต กระบวนการคัดเลือกนิสิต และ 3) อาจารย์ผู้สอน มีความเพียงพอ เหมาะสม แต่ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากผู้เรียน พบว่า ควรเตรียมความพร้อมปรับพื้นฐานและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับระบบการเรียนของบัณฑิตศึกษา กระบวนการทำวิจัย การสอนเสริมเพิ่มเติมเกี่ยวกับทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการคิดวิเคราะห์และอ้างอิงจากทฤษฎีความรู้และการสืบค้นสารสนเทศที่จำเป็นต่อการเรียนระดับบัณฑิตศึกษาให้มากขึ้น สอดคล้องกับกรภัสสร อินทรบำรุง [14] ที่พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า ด้านคุณสมบัติของผู้เรียน/การสอบคัดเลือก มีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งในส่วนของคุณสมบัติของผู้มีสิทธิ์เข้าศึกษา ประเภทของวิธีการรับ/การสอบ แต่ควรเพิ่มช่องทางการรับนักศึกษาที่มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพครูระดับปฐมวัย ด้านคุณสมบัติอาจารย์ที่สอน/อาจารย์ที่ปรึกษาทางวิชาการมีความเหมาะสมในระดับมาก อาจารย์ทุกท่านมีความเป็นครูสูง มีความรู้ดีและมีประสบการณ์ มีความซื่อสัตย์ จริยธรรม มีความรับผิดชอบและเป็นแบบอย่างที่ดีต่อศิษย์ แต่มีข้อจำกัดด้าน คุณวุฒิ การศึกษาและตำแหน่งทางวิชาการ ด้านสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ วัสดุอุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ มีความเหมาะสมในระดับมาก มีเพียงพอและทันสมัย ยกเว้นจำนวนคอมพิวเตอร์และห้องสำหรับจัดการสัมมนา มีไม่เพียงพอ ควรมีห้องสำหรับฝึกปฏิบัติการสอน Micro Teaching หรือปฏิบัติกิจกรรม ด้านงบประมาณในการผลิตบัณฑิต มีความเหมาะสมในระดับมาก

3. ผลการประเมินด้านกระบวนการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการบริหารจัดการหลักสูตรที่ดีและเป็นระบบ การดำเนินงานที่มีความต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน ประกอบกับมีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับ รัตนศิริ เข้มราชและคณะฯ [13] พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ร่วมกับ อาจารย์มีวิธีการสอนที่หลากหลายโดยเน้นการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ ทั้งในการให้ความรู้ในชั้นเรียน การสอนเสริม การคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ด้วยตนเอง ทักษะด้านภาษาและทักษะต่าง ๆ ที่จำเป็นตามความสนใจและความสามารถของแต่ละคน ส่วนมุมมองของนิสิตต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผล มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ประกอบกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีความเหมาะสม นิสิตจึงพอใจกับการจัดกลุ่มเรียนเสริมภาษาอังกฤษ แต่ควรคำนึงถึงการจัดผู้สอนหลายคนในรายวิชาไม่ให้เกิดการสอนเนื้อหาที่ซ้ำซ้อนและด้วยความที่ผู้เรียนมีพื้นฐานความรู้และทักษะด้านภาษาอังกฤษที่หลากหลาย อาจารย์อาจจำเป็นต้องมีการประเมินผู้เรียนก่อนเพื่อปรับเปลี่ยนเนื้อหาและกลยุทธ์การสอนให้เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม แต่ยังคงต้องรักษามาตรฐานที่ดีไว้สอดคล้องกับ กรภัสสร อินทรบำรุง [14] พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้กลุ่มเป้าหมายบางส่วนเห็นว่าอาจต้องพัฒนาเทคนิคและการถ่ายทอดความรู้เพิ่มขึ้น โดยบทบาทของครูจะเปลี่ยนไป จากผู้ให้ความรู้ ผู้บอกความรู้ (Telling, Talking) มาเป็น

ผู้ให้ผู้เรียนใช้กระบวนการ (Process) คิดค้นหาความรู้ด้วยตนเองตลอดจนแก้ปัญหาด้วยตนเอง ครูจึงเปลี่ยนบทบาทจากผู้สอน (Teacher) มาเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) คือ เป็นผู้เตรียมประสบการณ์เพื่อการเรียนการสอนให้ผู้เรียนใช้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง

4. ด้านผลผลิต พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาขาวิชามีโครงการด้านการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมและมาตรฐานวิชาชีพครูอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการศึกษาของ อิศเรศ พิพัฒน์มงคลและคณะ [15] ที่พบว่า ผู้ใช้บัณฑิต เห็นว่าคุณลักษณะบัณฑิตในภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเฉพาะด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณในวิชาชีพ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้เนื่องจากสาขาวิชาการศึกษาศรีวิชัย ได้มีการบรรจุวิชาจริยธรรมสำหรับครูและรายวิชาการเสริมสร้างสมรรถภาพครูและนักวิชาการศึกษาศรีวิชัยไว้ในโครงสร้างของหลักสูตรเพื่อเป็นการเสริมบุคลิกภาพของครูและนักวิชาการศึกษาศรีวิชัย สอดคล้องกับ กรภัตสร อินทรบำรุง [14] ที่พบว่า ด้านผลผลิต คือ ด้านผลสัมฤทธิ์ บัณฑิตส่วนใหญ่มีงานทำและทำงานตรงสาขา สะท้อนให้เห็นว่านักศึกษามีความมุ่งมั่นในการประกอบอาชีพครูและเข้าทำงานในสายงานนี้เป็นปริมาณสูง จากความเห็นของผู้ใช้บัณฑิต พบว่าคุณลักษณะบัณฑิตที่ปฏิบัติงานหรือศึกษาต่อในหน่วยงาน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากในทุกด้านสอดคล้อง

5. ด้านผลกระทบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะทุกฝ่ายตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตนเองในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันของทุกฝ่ายและเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ออกมาเป็นผลกระทบในด้านดีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย อีกทั้งโรงเรียนมีการทำประกันคุณภาพภายใน ประกันคุณภาพภายนอก ทำให้สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้ เกิดการปรับปรุงพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สามารถวัดได้ตรงและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถที่จะเตรียมการประเมินประกันคุณภาพระดับโรงเรียนได้ สามารถเป็นผู้นำในการวิจัยและประเมินโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษาได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ มาเรียม นิลพันธุ์ [11] ที่พบว่า ด้านผลกระทบโดยภาพรวมและรายข้อมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก สามารถนำความรู้และประสบการณ์ที่ได้รับไปใช้ในการปฏิบัติงานและวิชาชีพของตนเอง สามารถประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีทางด้านหลักสูตรและการนิเทศไปพัฒนางาน มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ภาวะความเป็นผู้นำทางด้านวิชาการ ทักษะการสื่อสาร และเป็นผู้ให้การชี้แนะนวัตกรรมและเทคโนโลยี การจัดการเรียนการสอน มีความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดและขยายผลให้ผู้อื่นได้ สอดคล้องกับ วชิระ จันทราช [16] พบว่า ผู้ใช้บัณฑิตพึงพอใจต่อการปฏิบัติงานของบัณฑิตในระดับมาก โดยเฉพาะข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผลงานสำเร็จตามกำหนดเวลา ทั้งนี้สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความรู้ ความสามารถและความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของบัณฑิต ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนรู้ในห้องเรียนมิได้เอื้อให้นักศึกษาเกิดพฤติกรรมครบทุกลำดับขั้นของ Cognitive behavior ความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้การวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินผล [17] สอดคล้องกับ ราไพ แสงนิกุลและคณะฯ [12] พบว่า ผลการประเมินด้านผลกระทบของผู้บริหาร โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ครูผู้สอนและผู้ปกครองโดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากทุกฝ่ายตระหนักถึงหน้าที่และบทบาทของตนเองในการดำเนินกิจกรรมตาม โครงการให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ ทำให้เกิดการพัฒนาต่อเนื่องออกมาเป็นผลกระทบในด้านดีต่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

6. ด้านประสิทธิผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผลการดำเนินงานสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ปรากฏผลชัดเจนกับพัฒนาการของผู้เรียน ความสามารถในการจัดกิจกรรมของอาจารย์ผู้สอน รวมทั้งสาขาวิชาได้กำหนดคกเกณฑ์ได้คือนักศึกษาจะสามารถจบการศึกษาได้ก็ต่อเมื่อมีการนำผลงานวิจัยเผยแพร่ในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง เช่น การตีพิมพ์ในวารสาร การนำเสนอในเวทีระดับชาติและนานาชาติ เพื่อ

เป็นการเสริมสร้างความมั่นใจให้กับนักศึกษาเพิ่มมากขึ้น ซึ่งแสดงถึงผลสำเร็จของหลักสูตรที่มีประสิทธิผล สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนากานต์ อีกหาญ และชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน [18] พบว่า การประเมินประสิทธิผลของการใช้ทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ มีความเหมาะสม ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายวิชาการ ต่างมีความเห็นตรงกันว่า ผลของการใช้ทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะตามมาตรฐานการเรียนรู้ ผู้เรียนรู้จักใช้ทักษะตามมาตรฐานทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ในการดำเนินชีวิต สอดคล้องกับ รำไพ แสงนิกุลและคณะฯ [12] ที่พบว่า ผลการประเมินด้านประสิทธิผลของผู้บริหาร ครูผู้สอนและผู้ปกครอง โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นผลมาจากผลการดำเนินงาน โครงการสามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างครอบคลุม ปรากฏผลชัดเจนกับพัฒนาการของผู้เรียน ความสามารถในการจัดกิจกรรมของครูผู้สอนและการเรียนรู้ของผู้ปกครอง

7. ด้านความยั่งยืน โดยภาพรวมอาจารย์ผู้สอน มีความคิดเห็นว่า หลักสูตรของสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษา มีความเหมาะสมเนื่องจากการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีความทันสมัยและนักศึกษามีความต้องการในการเรียนทางด้านวิจัยและประเมินผลการศึกษา จำนวนมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสาขาวิจัยและประเมินผลการศึกษามีหลักสูตรที่มีการปรับปรุงและพัฒนาโดยตลอด เป็นไปตามหลักการประเมินที่ว่า หากมีการประเมินตลอดเวลาจะทำให้ทิศทางของการประเมินมีแนวโน้มที่ดีขึ้น สอดคล้องกับการศึกษาของ ชนากานต์ อีกหาญและชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน [18] พบว่า ผลการวิเคราะห์การประเมินด้านความยั่งยืน วิชาความรู้ความสามารถของผู้เรียน วิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ มีความเหมาะสมระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์[7] กล่าวว่า การประเมินความยั่งยืน เป็นการประเมินโดยตั้งคำถามว่า แนวทางการปฏิบัติอย่างเป็นระบบหรือเป็นทางการเกี่ยวกับการนำโครงการ ไปใช้ให้ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืนคืออะไร คำถามดังกล่าวมุ่งพิจารณาประเมินความคงอยู่หรือความต่อเนื่องในการทำโครงการที่ประสบผลสำเร็จ ไปใช้ รวมถึงวิธีการในการรักษาไว้ซึ่งความสำเร็จของโครงการดังกล่าว

8. ด้านถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรวิจัยและประเมินผลการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม เป็นหลักสูตรที่ได้ไปประกอบวิชาชีพครูเพียงหลักสูตรเดียวในประเทศไทยที่ได้รับการรับรองจากคุรุสภา สอดคล้องกับการศึกษาของชนากานต์ อีกหาญและชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน [18] พบว่า ผลที่เกิดกับผู้เรียนในการถ่ายทอดความรู้ วิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูฝ่ายวิชาการ เห็นว่า มีความเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของรัตนะ บัวสนธ์ [7] กล่าวว่า การประเมินการถ่ายทอดส่งต่อ เป็นการประเมิน โดยตั้งคำถามว่า มีการนำโครงการหรือสิ่งแทรกแซงที่ประสบผลสำเร็จไปประยุกต์หรือปรับปรุงใช้ในที่อื่น ๆ หรือไม่ สอดคล้องกับรำไพ แสงนิกุลและคณะฯ [12] ที่พบว่า ผลการประเมินด้านการถ่ายทอดส่งต่อของผู้บริหารและครูผู้สอน โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้ปกครองในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะทุกฝ่าย เห็นควรให้โครงการนี้ควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ได้อย่างมีคุณภาพและเป็นแบบอย่างขยายผลให้กับครอบครัว ชุมชน และสังคมต่อไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัย พบว่า ด้านประสิทธิผล ความคิดเห็น โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก แต่ที่ต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ควรมีการนำความรู้ความเข้าใจทางการวิจัยและประเมินผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ด้านบริบท ด้านปัจจัยนำเข้าและด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ควรมีตำราภาษาอังกฤษที่ทันสมัยและจำนวนเพิ่มขึ้น มีการจัดโครงการสัมมนาให้นักศึกษาได้แสดงศักยภาพระหว่างรุ่นพี่กับรุ่นน้องและมีการสอบประมวลความรู้ให้นักศึกษาก่อนจบการศึกษา

1.3 ผลการวิจัย พบว่า ด้านผลผลิตและด้านผลกระทบ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาองค์ความรู้ด้านการวิจัยและประเมินผลการศึกษาให้เป็นที่ยอมรับของหน่วยงาน

1.4 ผลการวิจัย พบว่า ด้านความยั่งยืนและด้านถ่ายทอดส่งต่อ โดยภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ควรมีการเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์หลักสูตรให้มีความหลากหลายและครอบคลุมให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องรับรู้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการประเมินหลักสูตรเพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้เป็นสารสนเทศในการพัฒนาหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรใช้รูปแบบการประเมินแบบอื่น ๆ มาใช้ในการประเมินหลักสูตรเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- [1] Azadeh Rooholaminiet., al. Development of CIPP Model of Evaluation Instrument on the Implementation of Project Assessment in Science Learning. International journal of environmental & science education; 2017.
- [2] สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2550-2554: สรุปสาระสำคัญ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี; 2550.
- [3] กระทรวงศึกษาธิการ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์; 2547.
- [4] สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ; 2547.
- [5] คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการศึกษา หลักสูตรปรับปรุง พ.ศ. 2557. มหาสารคาม; 2557.
- [6] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: อรุณการพิมพ์; 2542.
- [7] รัตนะ บัวสนธิ์. รูปแบบการประเมิน CIPP และ CIPPIEST มโนทัศน์ที่คลาดเคลื่อนและถูกต้องในการใช้. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย 2556; 5:7-24.
- [8] Stufflebeam, D.L. and Shinkfield, A.J. Evaluation theory, models, and applications. United States of America: Wiley.; 1990.
- [9] บุญชม ศรีสะอาด. การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น; 2553.
- [10] ไพศาล วรคำ. การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 9. มหาสารคาม: ตักศิลาการพิมพ์; 2559.
- [11] มาเรียม นิลพันธุ์. การประเมินหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2555.
- [12] ราไพ แสงนิกุล และคณะ. การประเมินโครงการบ้านนักวิทยาศาสตร์น้อย ประเทศไทย: กรณีศึกษาสำนักงานเขต

- พื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและประเมินผลการ
ศึกษา]. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม; 2559.
- [13] รัตนศิริ เข็มราช และคณะฯ. การประเมินหลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิตสาขาวิชาการสอนภาษาอังกฤษในฐานะ
เป็นภาษาโลก. ชลบุรี: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา; 2558.
- [14] กรภัตสร อินทรบำรุง. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร. วารสารมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ. 2558; 8(707).
- [15] อิศเรศ พิพัฒน์มงคลพรและคณะฯ. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการประถมศึกษา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2556.
- [16] วชิระ จันทราช. การประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์, 2554.
- [17] Wiles & Bondi, Curriculum development: A guide to practice (6th ed.). Upper Saddle River, NJ: Merrill Prentice
Hall. ; 2004.
- [18] ชนาگانต์ สีกหาญ และชนสิทธิ์ สิทธิ์สูงเนิน. การประเมินหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. การประชุมวิชาการ
และนำเสนอผลการวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 6. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. จังหวัดเพชรบุรี: 2558.
116-126.

การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเอง ของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ในคลินิกส่งเสริม พัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

The Development of Pathways Based on Sensory Integration to Decreasing the Individual Stimulation of Autism Spectrum Disorder (Rett Syndrome Children) Organized by Clinic for Supportive Physical Development of Children with Special Needs, Chiangrai Rajabhat University

เกศรินทร์ ศรีธนะ^{1*} อนันต์ แก้วตาดี² และอัจฉรา สีโว¹
Ketsarin Sritana^{1*}, Anan Kaewtatip² and Atchara Siwor¹

¹สาขาวิชาการศึกษาศิลปะ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

²ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย จังหวัดเชียงราย 57100

¹Department of Program in Special Education, Faculty of Education, Chiang Rai Rajabhat University,
Chiang Rai 57100

²Research and Development Institute, Chiang Rai Rajabhat University, Chiang Rai 57100

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: ketsarin.sri@crju.ac.th

Received: 27 September 2018, Revised: 1 November 2018, Accepted: 4 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) และเพื่อศึกษาพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองขณะใช้ทางเดินประสาทสัมผัสของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) กลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กกลุ่มอาการออทิสติก อายุ 3 ขวบ เพศหญิง ที่เข้ารับบริการที่คลินิกส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) ทางเดินประสาทสัมผัส 2) แบบสังเกตพฤติกรรมการกระตุ้นตนเอง 3) แผนการสอนเฉพาะบุคคล การศึกษาพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองจากการใช้ทางเดินประสาทสัมผัส ใช้ระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวม 15 ครั้ง

ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) จากการศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎี ทางเดินประสาทสัมผัสประกอบด้วย ฟองน้ำ ก้อนหิน ดิน ทราช น้ำ ซึ่งค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.0 2) การศึกษาพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ศึกษาจากการสังเกต พบว่า มีพฤติกรรมกระตุ้นตัวเอง คือ เด็กไม่เดินเขย่งปลายเท้า บนพื้นสัมผัส ฟองน้ำ ก้อนหิน ดิน คิดเป็นร้อยละ 0 เด็กเดินเขย่งปลายเท้า บนพื้นสัมผัส ทราชคิดเป็นร้อยละ 60 และเด็กเดินเขย่งปลายเท้า บนพื้นสัมผัส น้ำ คิดเป็นร้อยละ 100

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ สามารถสรุปได้ว่าทางเดินประสาทสัมผัสที่มีลักษณะสัมผัสที่หลากหลาย ส่งผลต่อ

พฤติกรรมแสดงออกของการกระตุ้นตนเองโดยสามารถลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง เช่น เดินเขย่งและสะบัดมือในเด็กกลุ่มอาการออทิสติกจึงเป็นทางเลือกในการนำไปใช้เพื่อลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง สำหรับเด็กกลุ่มอาการออทิสติกได้

คำสำคัญ: เด็กที่มีความต้องการพิเศษ เด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ทางเดินประสาทสัมผัส พฤติกรรมกระตุ้นตนเอง

Abstract

The purposes of this study aimed to develop the sensory integrated pathway of the Rett syndrome-based autistic children supported for decreasing their self-stimulating behaviors, as well as to investigate the Rett syndrome-based autistic children's self-stimulating behaviors. During the 2017 academic year, a three-year autistic girl studying in Clinic for Development of Children's Special Needs, Chiangrai Rajabhat University. Research instruments drawn for this study included 1) an assessment test on the Rett syndrome-based autistic children supported for decreasing their self-stimulating behaviors; 2) an observation checklist on the Rett syndrome-based autistic children's self-stimulating behaviors, and an individual lesson plan related to the study of the Rett syndrome-based autistic children's self-stimulating behaviors spent for 30 minutes out of 5 weeks.

The findings of the study were detailed as follows. 1) In terms of the development of the sensory integrated pathway of the Rett syndrome-based autistic children supported for decreasing their self-stimulating behaviors, it was stated that sponges, rocks, soils, sands, and some water were mostly found in the IOC of 0.67-1.0, 2) In terms of investigating the Rett syndrome-based autistic children's self-stimulating behaviors, it was also stated that the autistic children's no touching with the surface of land, sponges, rocks, and soils, with 100 percent, was mostly found in their no foot tip-toeing, meanwhile the autistic children's touching with the surface of land and sands, with 60 percent, was sometimes found in their foot tip-toeing. Also, the autistic children's regular touching with the surface of land and water, with 100 percent, was mostly found in their foottip-toeing. Therefore, the special education teachers' and student parents' use of sensory integrations could be implicated for decreasing their autistic children's self-stimulating behaviors.

In conclusion, the variation of pathways based on sensory integration have effect on stimulation behaviors such as walking on tiptoe and hand flicking in the case study. According to the findings, it was recommended that the pathways based on sensory integration could reduced stimulation behavior in Autism students and could be used as an implement for lower other sensory problems in autistic person

Keywords: children with special needs, autism spectrum disorder (rett syndrome children), sensory integrations, self-stimulating behaviors

บทนำ

ปัจจุบันสาเหตุของภาวะออทิสซึมยังไม่ทราบสาเหตุที่เกิดขึ้นอย่างแน่ชัดว่าความผิดปกตินี้เกิดจากสาเหตุใดแต่อาจ

จะเกิดจากการทำงานของระบบสมองที่ผิดปกติ มากกว่าเป็นผลที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม [1] เด็กที่เป็นออทิสติกจะมีอาการแตกต่างกันหลากหลายรูปแบบ คือเด็กอยู่ในโลกของตัวเองมาก สนใจสิ่งแวดล้อมน้อย เรียกไม่หัน ไม่สบตา ไม่สนใจใคร โต้ตอบไม่เป็น จินตนาการไม่เป็นพูดเป็นภาษาต่างดาว ทำอะไรซ้ำ ๆ สนใจบางอย่างแบบหมกมุ่น อยู่ในโลกของตัวเองมาก [2] จะกระตุ้นตัวเองเป็นระยะ เช่น เดินด้วยปลายเท้าพร้อมสะบัดมือ หมุนตัว โยกตัว เข่งเท้า สะบัดมือ เล่นมือ เล่นเสียง เป็นต้น [3] และอาจพบอาการตามข้อของข้ออย่างชัดเจนเมื่อเด็กมีอายุ 18 เดือนขึ้นไป [4] เด็กเรีทท์ ซินโดรม (Rett's Syndrome) จัดอยู่ในกลุ่มการวินิจฉัย พีดีดี ความบกพร่องของพัฒนาการแบบรอบด้าน (PDDs-Pervasive Developmental Disorders) เกือบทั้งหมดเป็นเพศหญิง พบประมาณ 1 ราย ในเด็กแรกเกิดเพศหญิง 10,000-15,000 คน ถือว่าเป็นโรคที่มีความเกี่ยวข้องกับพันธุกรรมมากที่สุดในกลุ่มพีดีดี (PDDs) เนื่องจากสามารถระบุตำแหน่งยีนที่เกี่ยวข้องได้ชัดเจน คือ MeC-P2 ซึ่งอยู่บน โครโมโซม X ตำแหน่ง Xq28 โดยพบว่าผู้หญิงที่ครบเกณฑ์การวินิจฉัยโรคนี้ มากกว่าร้อยละ 50 มีการกลายพันธุ์ของยีน MeC-P2 ทำให้เกิดความผิดปกติในการทำงานของสมอง และมีอาการรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ (Progressive X-linked dominant encephalopathy) [5]

การกระตุ้นตนเองเป็นลักษณะอาการที่เด็กทำอะไรซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นเวลานาน เช่น โยกตัว สะบัดมือ กลิ้งของเล่นไปมา อาจเกิดกระบวนการทำงานของร่างกายที่ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งต้องใช้วิธีการทางด้านกิจกรรมบำบัด และการกระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรู้เข้าช่วย [5] การเบี่ยงเบนความสนใจเป็นเทคนิคที่ใช้เพื่อลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ โดยการหาสิ่งที่น่าสนใจมากกว่ามา让孩子ทำและมีสิ่งเร้าที่สนใจหลาย ๆ อย่างให้เด็กได้เลือก เช่น การกระตุ้นประสาทสัมผัสทางผิวหนัง มีวัตถุประสงค์เพื่อให้รับรู้ถึงความใกล้ชิดระหว่างบุคคล สถานการณ์ สำหรับเด็กนั้นชอบให้พ่อแม่กอด และลูบได้ตามตัว การเล่นที่มีการสัมผัสทางผิวหนังมาก ๆ เช่น การนวดตัว การอุ้ม การกอดรัดพิดเหวี่ยง การเล่นปุ๊ปุ๊ การเล่นจิกจี้ด้วยมือ หรือการใช้จมูก หรือคาง ชูไปไปตามตัวเด็ก ทั้งหมดนี้จะทำให้บังเกิดความรัก ความอบอุ่น และความมีเชื้อใยซึ่งกันและกัน ซึ่งในเด็กออทิสติกนั้น จะแยกตัวจากบุคคล โดยสิ้นเชิง จึงควรดึงเขาเข้าหาเรา เป็นการสร้างสัมพันธ์ภาพ ระหว่างพ่อแม่กับเด็กออทิสติกก่อน โดยการกระตุ้นต้องทำซ้ำ ๆ กันทุกวัน [5,6]

พื้นผิวสัมผัส เป็นการแสดงลักษณะพื้นผิวของรูปร่าง หรือรูปทรงต่าง ๆ ทั้งที่มีอยู่ในธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งผิวนอกของสิ่งต่างๆที่มีลักษณะต่าง ๆ กัน ทั้งที่มีลักษณะผิวหยาบ ผิวขรุขระ ผิวด้าน ผิวละเอียด และผิวมัน ซึ่งเราสามารถรับรู้สิ่งเหล่านี้ได้ด้วยการสัมผัส และทางตา เด็กเมื่อได้รับการส่งเสริมให้เด็กสามารถรับรู้ความรู้สึกผ่านการสัมผัส การทรงตัว การเคลื่อนไหวและการรับรู้ผ่านอื่น ข้อต่อและกล้ามเนื้อได้อย่างสมบูรณ์ มีการบันทึกข้อมูลความรู้สึกปรับระดับความรู้สึกโดยมีการบูรณาการประสาทความรู้สึกแยกแยะความรู้สึกและการตอบสนองเพื่อการปรับตัวโดยผ่านการทำงานของสมองและระบบประสาททำให้เด็กสามารถเติบโตได้อย่างเต็มวัยจะสามารถรับรู้เรียนรู้และมีทักษะในการประพฤติปฏิบัติตนได้อย่างถูกต้องในชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นการทำกิจวัตรประจำวันที่บ้านหรือที่โรงเรียนจนสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยตนเอง มีผลการวิจัย [6] ได้แสดงให้เห็นว่า ช่วง 7 ปีแรกของชีวิต ถือเป็นช่วงสำคัญของชีวิต ซึ่งหากในวัย 7 ปีแรกมีการทำงานของการบูรณาการของประสาทความรู้สึก จะส่งผลโดยตรงต่อพัฒนาการทางด้านการใช้กล้ามเนื้อการเคลื่อนไหวของเด็กอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังส่งผลต่อพัฒนาการด้านภาษา (Language) อารมณ์ (Emotion) ทางด้านการรับรู้เรียนรู้ (Cognition) รวมทั้งทักษะในการเข้าสังคม (Social Skill) ของเด็ก [7] ซึ่งการที่เด็กมีทักษะในการจัดการระบบการรับรู้ความรู้สึกได้เร็ว (0-7) ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่สมองเด็กกำลังพัฒนาใน 1-3 ปีแรก เด็กจะมีการรับรู้และจัดการข้อมูลการรับรู้ความรู้สึกแต่ละด้านอย่างเป็นระบบ สามารถจัดเก็บและนำไปใช้ได้ อย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้เด็กพร้อมในการเรียนรู้ มีความมั่นใจ ค้นพบความสามารถในด้านที่ถนัด โดยทางเดินบูรณาการประสาทสัมผัส ซึ่งทางเดินบูรณาการประสาทสัมผัสที่พัฒนาขึ้น ประกอบไปด้วย พื้นสัมผัส ฟองน้ำ ก้อนหิน ทราย ดิน และน้ำ เพื่อส่งเสริมความสามารถของสมอง ในการเรียนรู้มากกว่าที่จะเพิ่มทักษะในการทำงานชนิดใดชนิด

หนึ่ง การพิจารณาสิ่งเร้าที่เหมาะสมกับเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้วัยเรับสัมผัสรับสิ่งเร้าได้ และกระตุ้นให้เกิดกระบวนการจัดระเบียบหรือประมวลความรู้สึก และแสดงออกของพฤติกรรมที่สมอง ประมวลผลแล้วเพื่อพัฒนาองค์ประกอบพื้นฐาน ที่จำเป็นต่อการเกิดประสิทธิผลในระยะสุดท้ายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ของสมอง ผ่านกิจกรรมทางเดินบูรณาการประสาทสัมผัสนั้นพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคม

จากแนวคิดและสิ่งที่ได้กล่าวมา ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการใช้ทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (Rett Syndrome) ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง ที่ประกอบด้วย เดินด้วยปลายเท้าพร้อมสะบดมือ หมุนตัว โยกตัว สะบดมือ เล่นมือ เล่นเสียง ทำให้ส่งผลเสียต่อการรับรู้และบุคลิกภาพ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่มีความจำเป็นอย่างย่ง ที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome)
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกระตุ้นตนเองขณะใช้ทางเดินประสาทสัมผัสของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome)

ขอบเขตของการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย ที่ใช้ในการศึกษาได้กำหนดคุณลักษณะดังนี้ เพศ หญิง อายุ 3 ขวบ ที่เข้ารับบริการที่คลินิกส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย ปีการศึกษา 2561 จำนวน 1 คน ได้รับการวินิจฉัยจากแพทย์ว่าเป็นเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ไม่มีประวัติการชัก ผู้ปกครองให้ความร่วมมือและสามารถนำเด็กมาร่วมกิจกรรมได้ตลอด

ลักษณะของกลุ่มเป้าหมาย ลักษณะรูปร่าง ตัวเล็ก ผอม แขน ขา ขาว การทรงตัวไม่ดี โยกตัวไปมา สะบดมือไปมา ยืมและหัวเราะโดยไม่มีสาเหตุ ไม่มีปัญหาพฤติกรรม เช่น กรีดร้อง ร้อง ให้เสียงดัง หรือหุบ ตีผู้อื่น การช่วยเหลือตนเองยังทางอาหารด้วยตนเองไม่ได้ อาศัยการป้อนอาหารคำเล็ก ย่อยง่าย เคี้ยวง่าย ชื่นเล็ก ข้อมือระวังคือการสำคัญลักษณะรับประทานอาหารที่เกิดจากการนั่ง โยกตัวไปมา การสื่อสาร ยังไม่สามารถสื่อสารเป็นคำได้ หากต้องการสิ่งใด เด็กจะใช้เสียงเรียก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. ทางเดินประสาทสัมผัส 2. แบบสังเกตพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง 3. แผนการสอนเฉพาะบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยมีลำดับขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. ผู้วิจัยอธิบายวัตถุประสงค์ในการวิจัยและสิ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องปฏิบัติในการเข้าร่วมวิจัย แก่ผู้ปกครอง
2. การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ช่วง คือ

2.1 ช่วงการพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัส ระยะเวลา 3 เดือน โดยเริ่มจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัส สื่อที่ช่วยพัฒนาประสาทสัมผัส สร้างและประเมินทางเดินประสาทสัมผัสจากผู้เชี่ยวชาญได้ ทางเดินประสาทสัมผัสมีราวจับ ขนาดกว้าง 20 เซนติเมตร สูง 80 เซนติเมตร ยาว 2 เมตร ที่พื้นสัมผัสประกอบด้วยฟองน้ำ ก้อนหิน ดิน ทราย น้ำ

2.2 ช่วงการสังเกตพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเองเด็กโดยผู้วิจัยและครูผู้สอนสังเกต ณ คลินิกส่งเสริมพัฒนาการฯ ผู้ปกครอง สังเกตขณะเด็กอยู่ที่บ้าน ระยะเวลาในการสังเกต 1 สัปดาห์ พบพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเอง ดังนี้ สะบัดมือ โยกตัวไปมา ดีที่ร่างกายตัวเอง เดินขำที่เดิมซ้ำ ๆ ทำเสียงในลำคอ กัดฟัน

2.3 ช่วงการศึกษาพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเอง ขณะใช้ทางเดินประสาทสัมผัส สอนโดยการใช้แผนการสอนเฉพาะบุคคลโดยทุกครั้งก่อนที่เด็กจะเริ่มทำกิจกรรมตามแผน สิ่งสำคัญคือการสร้างความคุ้นเคย ได้แก่ ร้องเพลง ท่องคำ คล้องจอง สัมผัสตัว ยิ้มกับเด็กเวลาที่พูด

3. ผู้วิจัยดำเนินการทดลองกับกลุ่มเป้าหมาย คือ เด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) สังเกตพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเองขณะใช้ทางเดินจากแบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเองระยะเวลา 3 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 30 นาที รวม 15 ครั้ง

4. รวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล

5. นำเสนอผลการศึกษา ข้อมูลของกลุ่มเป้าหมาย โดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัส โดยพิจารณาจากการประเมินประสิทธิภาพ ของทางเดินประสาทสัมผัส การบรรยายประสิทธิภาพของทางเดินประสาทสัมผัสในด้านความเหมาะสมกับความบกพร่องของเด็ก ความสะดวกต่อการใช้งาน ความกะทัดรัด พกพาได้ ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์ โดยนำข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน มาวิเคราะห์หาประสิทธิภาพ ของทางเดินมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่าง 0.67-1.0

2. ศึกษาพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเองขณะใช้ทางเดินของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) นำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเอง จากการสอน 15 ครั้ง มาวิเคราะห์ข้อมูลเป็นค่าร้อยละและค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มเป้าหมาย เรื่อง การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัส พบว่าทางเดินประสาทสัมผัสมีประสิทธิภาพในด้านความเหมาะสมกับความบกพร่องของเด็ก ความสะดวกต่อการใช้งาน ความกะทัดรัด พกพาได้ ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงประสิทธิภาพของทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome)

หัวข้อประเมิน	ประสิทธิภาพ (ร้อยละ)
1. ความเหมาะสมกับความบกพร่องของเด็ก	92
2. ความสะดวกต่อการใช้งาน	84
3. ความกะทัดรัด พกพาได้	76
4. ประหยัด ค่าใช้จ่าย	100
5. ใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์	96

จากตาราง 1 ผู้เชี่ยวชาญประเมินประสิทธิภาพของทางเดินประสาทสัมผัสให้ประสิทธิภาพของทางเดินประสาทสัมผัสด้านประหยัดค่าใช้จ่าย มากที่สุด ประสิทธิภาพ ร้อยละ 100 รองลงมาคือ ใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์ ประสิทธิภาพ ร้อยละ 96 ด้านความเหมาะสมกับความบกพร่องของเด็ก ประสิทธิภาพ ร้อยละ 92 ความสะดวกต่อการใช้งาน ประสิทธิภาพ ร้อยละ 84 และสุดท้ายคือ ความกะทัดรัด พกพาได้ ประสิทธิภาพ ร้อยละ 76 ในข้อนี้ผู้เชี่ยวชาญให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า หากพัฒนาให้มีขนาดเล็กกลง จะสามารถพกพาไปยังที่ต่าง ๆ ได้

2. พฤติกรรมการกระตุ้นตัวเองขณะใช้ทางเดินของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) โดยใช้ทางเดินประสาทสัมผัส ร่วมกับการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล พื้นสัมผัสประกอบด้วยฟองน้ำ ก้อนหิน ทราย ดินและน้ำ พบว่า เด็กไม่พฤติกรรมกระตุ้นตัวเอง บนพื้นสัมผัส ฟองน้ำ ก้อนหิน ดิน คิดเป็นร้อยละ 0 เด็กแสดงพฤติกรรมกระตุ้นตัวเองโดยการทำเสียงดัง เป็นบางครั้ง บนพื้นสัมผัส ทราย คิดเป็นร้อยละ 60 และเด็กแสดงพฤติกรรมกระตุ้นตัวเองตลอดเวลา บนพื้นสัมผัสน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100

ตารางที่ 2 พฤติกรรมการกระตุ้นตัวเองขณะใช้ทางเดินของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) โดยใช้ทางเดินประสาทสัมผัส ร่วมกับการสอนตามแผนการสอนเฉพาะบุคคล

ผิวสัมผัส/ครั้งที่	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	ร้อยละ
ฟองน้ำ	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	0
ก้อนหิน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	0
ทราย	x	x	x	/	x	/	x	x	/	/	x	/	x	/	x	60
ดิน	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	/	0
น้ำ	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	100

/= ไม่แสดงพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง

X = แสดงพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง

สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ในคลินิกส่งเสริมพัฒนาการเด็กที่มีความต้องการพิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย สามารถสรุปผลการวิจัยดังนี้

1. การพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) พบว่า ประสิทธิภาพของทางเดินประสาทสัมผัสประกอบด้วย ความเหมาะสมกับความบกพร่องของเด็ก ความสะดวกต่อการใช้งาน ความกะทัดรัดพกพาง่าย ประหยัดค่าใช้จ่าย ใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์แสดงให้เห็นว่าด้านที่ 4 ประหยัดค่าใช้จ่าย มีประสิทธิภาพมากที่สุด โดยให้เหตุผลดังนี้ การประดิษฐ์สิ่งที่จะมาพัฒนาเด็กพิเศษส่วนใหญ่ราคาแพง แต่ทางเดินประสาทสัมผัสนี้ ราคาถูกประดิษฐ์มาจากวัสดุที่หาได้ง่าย ราคาไม่แพง ดัดแปลงจากสิ่งที่มีอยู่ได้ สิ่งสำคัญของการพัฒนาอุปกรณ์สำหรับเด็กพิเศษคือ งบประมาณ หากสิ่งไหนสามารถประหยัดได้ ก็จะสามารถประดิษฐ์ชิ้นอื่น ๆ ได้อีก รองลงมาคือ ใช้งานได้ตรงกับวัตถุประสงค์ ด้านความเหมาะสมกับความบกพร่อง ความสะดวกต่อการใช้งาน และสุดท้ายคือ ความกะทัดรัด พกพาง่าย ในส่วนนี้หากพัฒนาให้มีขนาดเล็กลง จะสามารถพกพาไปยังที่ต่าง ๆ ได้ ดังที่ กิดานันท์ มลิทอง [8] กล่าวว่า การจะพัฒนาเด็กได้ต้องอาศัยสื่ออุปกรณ์ สื่อการศึกษาจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนที่ยู่ยากซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ในระยะเวลาอันสั้น บางครั้งอาจใช้การออกแบบแก้ไขจำกัดหรือข้อเสียเปรียบของลักษณะเฉพาะบางประการของเนื้อหาการเรียนการสอนบางประเภท ให้ชัดเจน เข้าใจง่ายและเข้าใจได้รวดเร็วมากขึ้น จากการศึกษาเอกสาร ตำรา ทฤษฎีต่าง ๆ ได้ข้อสรุปว่าพื้นผิวลักษณะต่าง ๆ จะให้ความรู้สึกที่แตกต่างกัน พื้นผิวหยาบจะให้ความรู้สึกกระตุ้นประสาทหนักแน่น มั่นคง แข็งแรงถาวร ในขณะที่ผิวเรียบ จะให้ความรู้สึกเบา สบาย การใช้ลักษณะของพื้นผิวที่แตกต่างกันเห็นได้ชัดเจน พื้นสัมผัสที่เหมาะสมกับการนำมาใช้เพื่อลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเองของเด็ก ได้แก่ พื้นสัมผัส ฟองน้ำ ก้อนหิน ทราช ดิน และน้ำ เพราะพื้นทางเดินประสาทสัมผัสที่มีความแตกต่างกันทำให้เด็กเกิดการรับรู้สอดคล้องกับ คมสัน สุวรรณประดิษฐ์ [9] ที่ได้อธิบายว่า การรับรู้ระบบการสัมผัสบนร่างกายผ่านมือ เท้า ผิวหนัง รวมทั้งเรียนรู้และตีความหมายของสิ่งต่าง ๆ ผ่านการสัมผัส การรับสัมผัสจะมีผลต่อความสุข ความตื่นเต้น ลักษณะอาการที่เด็กทำอะไรซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นเวลานาน เช่น โยกตัว สะบัดมือ กลิ้งของเล่น ไปมา อาจเกิดกระบวนการทำงานของร่างกายที่ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งต้องใช้วิธีการทางด้านกิจกรรมบำบัด และการกระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรู้เข้าช่วย สอดคล้องกับ สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (เล่มที่ 32) ที่ให้ความสำคัญกับการกระตุ้นประสาทสัมผัสทางตา เด็กออทิสติกเกือบทุกคนมีปัญหาในการสบตาอย่างมาก เนื่องจากมีการสูญเสียทางด้านสังคม และการสื่อความหมาย การกระตุ้นในระยะเริ่มแรกจะเน้นเฉพาะการมองสบตากับบุคคลก่อน แล้วมองตามทางเดินร่วมด้วย การใช้ทางเดินบูรณาการประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) ในช่วงก่อนการทำกิจกรรมเด็กหยุดนิ่ง ไม่กล้าเดินบนพื้นสัมผัส ในระหว่างการสอนเมื่อเด็กไม่แสดงสีหน้าท่าทางหรือการรับรู้ใด ๆ บางครั้งระหว่างการทำกิจกรรมเด็กร้องไห้ ทำให้ผู้วิจัยใช้เวลาในการทำกิจกรรมนานจึงจะสามารถทำกิจกรรมต่อจนเสร็จได้ ดังที่เพ็ญแข ลิ้มสิลา [4] กล่าวว่า การกระทำซ้ำ ๆ ที่พบในเด็กออทิสติก ว่ามิได้หลายลักษณะอาจเป็นการกระทำที่เห็นได้ง่ายหรือแบบซับซ้อน ดังนี้ การกระทำซ้ำ ๆ ที่ซับซ้อนในชีวิตประจำวัน การกระทำซ้ำซ้อนที่ซับซ้อนในชีวิตประจำวัน เช่น เด็กออทิสติกชอบเดินตามเส้นทางเดิม ต้องเข้านอนตรงเวลา ถ้าทำไม่เหมือนเดิมจะมีพฤติกรรมแสดงออกว่าไม่สบายใจการกระทำซ้ำ ๆ ทางกรพูดหรือแบบนามธรรม เช่น เด็กออทิสติกจะลงอะไรกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่ง ชอบถามแต่คำถามซ้ำ ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องให้เด็กทำความคุ้นเคยโดยการร้องเพลง สัมผัส และทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและพูดคุยกับเด็ก เข้าหาเด็กเมื่อมีเวลา เพื่อให้เด็กมีคุ้นเคยกับผู้วิจัย ทำให้เด็กมีความกล้าที่จะเดินบนพื้นสัมผัสในการทำกิจกรรมมากขึ้นสอดคล้องกับ มาสโลว์

(Maslow, 1951) [10] ได้กล่าวถึงพฤติกรรมของคนปกติไว้ว่าคนปกติสามารถปรับตนเองให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อยู่ในโลกของความเป็นจริง มีความรู้สึกมั่นคง รู้จักตนเอง มีจุดมุ่งหมายในชีวิต มีความสามารถที่จะเรียนรู้จากประสบการณ์ มีความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น มองโลกในแง่ดี มีจิตใจร่าเริงเบิกบาน รู้จักหาความเพลิดเพลิน และความพอใจจากสิ่งง่าย ๆ ในชีวิต มีสุขภาพดีและมีอารมณ์มั่นคง สำหรับผู้ที่มีปัญหาทางพฤติกรรมนั้น นักจิตวิทยาถือว่า เป็นผู้ที่มีปัญหาทางอารมณ์บางคนมีความรู้สึกกังวลใจ ผิดหวัง มีความกดดันทางอารมณ์ ทำให้บุคคลแสดงออกในรูปของพฤติกรรมแบบต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งก็เป็นพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์

2. การศึกษาพฤติกรรมการกระตุ้นตัวเองขณะใช้ทางเดินของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) โดยใช้ทางเดินบูรณาการประสาทสัมผัส ที่ประกอบด้วยพื้นสัมผัส ฟองน้ำ ก้อนหิน ทราย ดินและน้ำ พบว่า เด็กไม่แสดงพฤติกรรมการกระตุ้นตัวเอง บนพื้นสัมผัส ฟองน้ำ ก้อนหิน ดิน คิดเป็นร้อยละ 0 จากการเก็บรวบรวมข้อมูลและข้อมูลจากผู้ปกครอง พบว่าพื้นสัมผัสดังกล่าวเด็กรับรู้ถึงผิวสัมผัส และความรู้สึก เด็กเดินเต็มฝ่าเท้า มือจับราว และหน้าตรง เนื่องจากรูปร่างของหิน ดิน ให้ผิวสัมผัสที่หยาบ ฟองน้ำให้ความรู้สึกที่ไม่คุ้นเคย สอดคล้องกับปนัดดา วงศ์จันทา [11] จูตรีบั้งเร้า (Receptor) ของระบบ การรับรู้ข้อต่ออยู่ตรงกล้ามเนื้อและข้อต่อ ระบบนี้ทำให้มนุษย์ทราบว่าส่วนต่าง ๆ ของร่างกายอยู่ตรงไหนและกำลังทำหน้าที่อะไรอยู่ สิ่งเร้าของระบบนี้ช่วยให้เราเคลื่อนไหวหรือจับต้องวัตถุใด ๆ โดยไม่ต้องมองดูอวัยวะแต่ละส่วนขณะเคลื่อนไหว การใช้ระบบการรับรู้ข้อต่อ เพื่อเปลี่ยนระดับความตื่นตัว ระบบนี้มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งของความสามารถมนุษย์ ในการเคลื่อนไหวหรือทำสิ่งต่าง ๆ ได้เอง ข้อมูลที่ได้จากระบบประสาทส่วนนี้ทำให้เราเคลื่อนไหวได้อย่างอิสระโดยไม่ต้องกังวลว่าอวัยวะของร่างกายสัมพันธ์กับส่วนไหนของวัตถุในสภาวะแวดล้อมนั้น ๆ โดยสื่อให้เราทราบว่าวัตถุที่จับต้องอยู่นั้นแข็งหรืออ่อน เด็กจึงไม่แสดงพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองบนพื้นผิวลักษณะดังกล่าว เด็กแสดงพฤติกรรมการกระตุ้นตัวเองโดยการทำเสียงดัง เดินเขย่งปลายเท้า สะบัดมือเป็นบางครั้ง บนพื้นสัมผัส ทราย คิดเป็นร้อยละ 60 ซึ่งเด็กจะแสดงสีหน้าร่วมด้วยเวลาเดินบนพื้นทราย ดังที่ณัฐธณี สุขปริณี [12] กล่าวว่าความละเอียดและการเปลี่ยนรูปร่างของทราย จะเป็นตัวกระตุ้นพัฒนาการขั้นดีให้กับเด็ก หากนำทรายไปใช้ร่วมกับของเล่นอื่น ๆ มาประกอบเพื่อเพิ่มความสุขสนทนและการเรียนรู้ การรับรู้ให้เด็กได้ จากการเปลี่ยนรูปร่างได้เมื่อถูกเหยียบเด็กจึงกระตุ้นตนเอง และเด็กแสดงพฤติกรรมการกระตุ้นตัวเองตลอดเวลา บนพื้นสัมผัสน้ำ คิดเป็นร้อยละ 100 จากการสนทนากับผู้ปกครอง ได้ข้อมูลว่า เด็กชอบเล่นน้ำมาก และจะแสดงการกระตุ้นตนเองโดยการเดินเขย่งปลายเท้า สะบัดมือ ยืม ทันทีหากได้สัมผัสน้ำได้อยู่กับน้ำ สอดคล้องกับกุลยา ก่อสุวรรณ [13] การแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ของเด็กออทิสติกนั้นขึ้นอยู่กับวัย ศักยภาพในตัวเขาเอง ความสามารถการช่วยเด็กให้ลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง ครู ผู้ปกครอง ต้องวางแผนการช่วยเหลือและศึกษาพฤติกรรมและการหยุดพฤติกรรมของเด็กก่อนทำการช่วยเหลือ [14] ซึ่งเด็กออทิสติก เป็นเด็กที่มีพัฒนาการทางด้านต่าง ๆ ผิดปกติ เช่น ทางด้านสังคม การใช้ภาษา การสื่อความหมาย พฤติกรรมทางอารมณ์และจินตนาการ การที่เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ผิดปกติ การฝึกเรื่องการรับรู้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย ผ่าน กล้ามเนื้อ เอ็นและข้อต่อ หรือเราเรียกว่า ประสาทสัมผัสการเคลื่อนไหว ระบบนี้จะช่วยให้เด็กสามารถรับรู้ถึงตำแหน่งของส่วนต่าง ๆ บนร่างกายได้อัตโนมัติ ทำให้จดจำท่าทางของแขน ขา โดยไม่ต้องอาศัยการมอง และสามารถรับรู้ถึงบริเวณกล้ามเนื้อ ข้อต่อ เอ็น เช่น การหลับตาปรบมือ หรือการกระโดดข้ามสิ่งกีดขวาง การขึ้นบันไดโดยไม่ต้องมอง เป็นต้น ลักษณะอาการที่เด็กทำอะไรซ้ำ ๆ ซาก ๆ เป็นเวลานาน เช่น โยกตัว สะบัดมือ กลิ้งของเล่นไปมา อาจเกิดกระบวนการทำงานของร่างกายที่ไม่สัมพันธ์กัน ซึ่งต้องใช้วิธีการทางด้านกิจกรรมบำบัด และการกระตุ้นประสาทสัมผัสการรับรู้เข้าช่วย ดังนั้น การเล่นหรือทำกิจกรรมมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ การพัฒนาแก่เด็กในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านความคิด จินตนาการ ภาษา การเรียนรู้กฎระเบียบทางสังคม วัฒนธรรมซึ่งการเล่นจะดึงเอาความรู้สึกนึกคิดของเด็กออกมา และที่สำคัญการเล่นมีส่วนช่วยพัฒนาจิตใจของเด็กด้านการมีคุณธรรมจริยธรรมให้สูงขึ้นผ่าน

การเล่นที่ต้องมีการเอื้อเฟื้อแบ่งปันร่วมกัน รวมถึงพัฒนาการทางด้านสังคมด้วย เพราะการเล่นเด็กจะต้องมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว การดูแลเด็กออทิสติกควรเริ่มตั้งแต่ยังเด็ก การส่งเสริมพัฒนาการ คือการจัดกิจกรรมเพื่อใช้ในการส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการเป็นไปตามวัย โดยยึดหลักและลำดับขั้นพัฒนาการของเด็กปกติ ควรทำตั้งแต่อายุน้อย โดยต้องทำอย่างเข้มข้น สม่ำเสมอ และต่อเนื่องในระยะเวลาที่นานพอ การออกแบบการฝึกต้องให้เหมาะสมตามสภาพปัญหา ความสามารถ และความเร็วในการเรียนรู้ของเด็กแต่ละคนที่มีความแตกต่างกัน เด็กควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม เพื่อให้เกิดความสมดุล การส่งเสริมพัฒนาการเพียงด้านเดียว เช่น การสอนพูด โดยไม่ได้พัฒนาทักษะสังคมร่วมไปด้วย อาจทำให้เป็นแบบนกแก้วนกขุนทอง คือ พูดได้เก่งก็จริง แต่ไม่เข้าใจความหมาย ไม่มองหน้าสบตา ไม่สื่อสาร เป็นต้น [3] กิจกรรมที่นำมาใช้ฝึกสอนต้องเหมาะสมตามระดับพัฒนาการของเด็ก โดยสอนจากง่ายไปยาก ถ้าสอนเร็วเกินไปเด็กก็ทำไม่ได้ วิธีการสังเกตง่าย ๆ คือ สอนในเรื่องที่เด็กคนอื่นในวัยเดียวกันสามารถทำได้ สภาพแวดล้อมที่ช่วยให้เด็กเรียนรู้ได้ดี ควรมีความเป็นระเบียบ แบบแผน แบ่งเป็นสัดส่วนชัดเจน มีความแน่นอน คาดเดาได้ เช่น รู้ว่าสิ่งของที่ต้องการเก็บไว้ที่ไหน ต่อไปจะต้องทำอะไร นั่งเล่นที่มุมไหนได้บ้าง เพื่อให้เด็กสามารถเข้าใจง่ายขึ้น มีความรู้สึกปลอดภัย และไม่ควรมีสิ่งเร้ามากเกินไปซึ่งจะรบกวนสมาธิได้ สิ่งสำคัญมากที่ควรรู้คือ เด็กสามารถเรียนรู้ได้ดีจากคนมากกว่าวัตถุ จากการมีปฏิสัมพันธ์ได้ตอบกันมากกว่าการฟังหรือดูเพียงอย่างเดียว ซึ่งเป็นเพียงการสื่อสารทางเดียว ดังนั้นจึงควรดึงเด็กมาทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันกับคนในบ้านให้มากที่สุด ไม่ควรให้นั่งดูโทรทัศน์คนเดียว เนื่องจากเป็นการสื่อสารทางเดียว ทำให้เด็กยังกลับเข้าไปในโลกร่วมตัวของเขาเองมากขึ้น เด็กไม่สามารถเรียนรู้คำศัพท์จากโทรทัศน์ได้ดีเท่ากับการสอนด้วยตัวเราเอง ทักษะพื้นฐานในการเรียนรู้ที่ควรเริ่มฝึกเป็นอันดับแรกเพื่อดึงเด็กออกจากโลกร่วมตัวของเขาเองมาเรียนรู้โลกภายนอก ควรเน้นในเรื่องการมองหน้าสบตา การมีสมาธิ การฟัง และการทำตามคำสั่ง การฝึกทักษะเหล่านี้ในระยะเริ่มต้นจะใช้เวลาานาน และเห็นการเปลี่ยนแปลงช้า ทำให้เกิดความเครียดทั้งกับผู้ปกครองและตัวเด็กเอง แต่เมื่อเด็กมีทักษะพื้นฐานเหล่านี้ดีแล้ว การต่อ ยอดในทักษะที่ยากขึ้นก็จะไม่ใช่เรื่องยากอีกต่อไป

โดยสรุปแล้ว การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คือการพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสเพื่อลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) เพื่อพัฒนาทางเดินประสาทสัมผัสให้มีประสิทธิภาพและเพื่อศึกษาพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองของเด็กกลุ่มอาการออทิสติกและพบว่าพื้นผิวสัมผัสแต่ละแบบมีส่วนสำคัญในการช่วยลดพฤติกรรมการกระตุ้นตนเอง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 พื้นสัมผัสของฟองน้ำ ก้อนหิน และดิน ทำให้เด็กไม่แสดงพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง ดังนั้นควรใช้พื้นสัมผัสนี้ในการลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง

1.2 พื้นสัมผัสที่ควรหลีกเลี่ยงขณะทำกิจกรรมเพื่อไม่ให้เด็กแสดงพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง ได้แก่ น้ำ และทราย

1.3 ผู้ปกครองและครูสามารถเลือกใช้พื้นสัมผัสนี้ไปใช้ในการจัดกิจกรรมเพื่อกระตุ้นและลดการกระตุ้นตนเองของเด็กที่มีความต้องการพิเศษกลุ่มอื่น

1.4 เพิ่มการจดจ่อต่อการทำกิจกรรมของเด็กโดยเลือกใช้พื้นผิวสัมผัสที่เด็กไม่แสดงพฤติกรรมกระตุ้นตนเอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้ปกครอง ครู ที่เกี่ยวข้องกับเด็ก ก่อนการทำกิจกรรมควรสร้างความคุ้นเคยและสร้างความไว้วางใจ

ก่อนเพื่อลดการเกร็ง และเตรียมความพร้อมก่อนการทำกิจกรรม

2.2 ควรมีการเพิ่มระยะทางของทางเดินเพื่อทดสอบพฤติกรรมการกระตุ้นตนเองที่เกิดขึ้น

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

เด็กกลุ่มอาการออทิสติก (เรตต์: Rett Syndrome) มีปัญหาสุขภาพส่วนบุคคล ทำกิจกรรมด้วยความระมัดระวัง

เอกสารอ้างอิง

- [1] จอม ชุมช่วย. โรคออทิสซึม (Autistic Disorder) [อินเทอร์เน็ต].บทความด้านสุขภาพจิต: กระทรวงสาธารณสุข; 2547 [เข้าถึงเมื่อ 21 มกราคม 2561]. เข้าถึงได้จาก:<https://www.dmh.go.th/news/view.asp?id=853>
- [2] ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. คู่มือออทิสติก สำหรับผู้ปกครอง. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ; 2555.
- [3] อุมารพร ตรังคสมบัติ. ช่วยลูกออทิสติก. กรุงเทพฯ: ชันดีการพิมพ์; 2545.
- [4] เพ็ญแข ลิมศิลา. การวินิจฉัยโรคออทิสซึม. สมุทรปราการ: โรงพยาบาลยุวประสาททิวทโยปถัมภ์; 2540.
- [5] Webb, T., &Latif, F. Rett syndrome and the MECP2 gene. Journal of Medical Genetics. 2001; 38, 217-230.
- [6] สรินยา ศรีเพชรราช. การทำกิจกรรมบำบัด Sensory Integration. คณะเทคนิคการแพทย์: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์.
- [7] Dunn, W. The impact of sensory processing abilities on the daily lives of young children and their families: a conceptual models: A conceptual model. Infants and Young Children. 1997; 9, 23-35.
- [8] กิดานันท์ มลิทอง. เทคโนโลยีการศึกษาร่วมสมัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็ดดิสันเพรสโปรดักส์; 2536.
- [9] คมสัน สุวรรณประดิษฐ์. อัตลักษณ์ทางเพศในเด็กผู้ชาย (Gender Identity in boys) [อินเทอร์เน็ต]. งามครุ.com; 2557 [เข้าถึงเมื่อ 21 มกราคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://taamkru.com/th/อัตลักษณ์ทางเพศในเด็กผู้ชาย>
- [10] Maslow, A. H. Self-actualizing people: a study of psychological health. Personality, Symposium. 1950; 1,11-34.
- [11] ปันดดา วงศ์จันทา. การพัฒนารูปแบบการอบรมผู้ปกครองของบุคคลออทิสติกโดยใช้เครือข่ายอินเทอร์เน็ต [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต]. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2554.
- [12] ณิชฐณี สุขปรีดา. การพัฒนาแบบสังเกตพฤติกรรมการเล่นระหว่างผู้ปกครองและเด็กวัยก่อนเข้าโรงเรียน (3-5 ปี). วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 2560; 43: 1-2017.
- [13] กุลยา ก่อสุวรรณ. เด็กออทิสติก: สอนไม่ยากหากเข้าใจ. กรุงเทพฯ: สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชซิง; 2553.
- [14] กิ่งแก้ว ปาจริย์. คู่มือการพัฒนาเด็กออทิสติกแบบองค์รวม. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: พิมพ์สี; 2553.

การพัฒนา รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

Teaching Model Developed Theories of Piaget Intellectual Development to Develop the Ability to Think Critically for Students Grade 6

ศจีประภา ธิมา^{1*} บังอร เสรีรัตน์² และ อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด³
Sajeeprapa Tima^{1*}, Bangorn Sereerat² and Areewan Iamsa-ard³

¹สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

²สาขาภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

³สาขาภาควิชาภาษาอังกฤษ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร 10600

¹Division of Curriculum and Instruction, Master of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600

²Division of Psychology, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600

³Division of English, Faculty of Education, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok 10600

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: Gee_joong@hotmail.com

Received: 28 January 2019, **Revised:** 4 April 2019, **Accepted:** 20 April 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงกึ่งทดลอง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนา รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และ 2) เปรียบเทียบความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียน และหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชาตศึกษา จำนวน 17 คน โดยใช้วิธีสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง 1 ห้อง โดยการแบ่งกลุ่ม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ประกอบด้วย (1) หลักการ/แนวคิดของรูปแบบ (2) จุดมุ่งหมายของรูปแบบ (3) กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ และ (4) ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนรู้ตามรูปแบบ 2) ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: รูปแบบการสอน ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ

Abstract

The purposes of this research were: 1) to develop Piaget's cognitive theory-based instruction to enhance critical thinking skill for Prathomsuksa 6 Students and 2) to compare between the students' critical thinking skill before and after learning through the developed instruction. The sample included seventeen Prathomsuksa 6 students from Chatrasuksa School. The research instruments involved lesson plan and critical thinking skill test. Data were statistically analyzed in MEAN, standard deviation and t-test.

The findings revealed as follows. 1) The Piaget's cognitive theory-based instruction was composed of (1) principle/concept (2) Objectives (3) learning activities and (4) learning outcomes. 2) The students' critical thinking skill after learning through the developed instruction was higher than that before the experiment at significance level .05.

Keywords: Instruction, Piaget's Cognitive Theory, Critical Thinking Skill

บทนำ

ปัจจุบันความก้าวหน้าทางด้านวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาก ประกอบกับเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นการหาความรู้ อยู่ตลอดเวลาจึงเป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งส่งผลให้คนในสังคมมีการพัฒนาตนเองอยู่ตลอด เมื่อคนในสังคมมีการพัฒนาตนเองจะทำให้สังคมมีการพัฒนาตามไปด้วย [1] การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญของการพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ มีทักษะในการแก้ปัญหา และดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข จัดการศึกษาในปัจจุบันเน้นฝึกให้ผู้เรียน คิดเป็น แก้ปัญหาเป็น จะเป็นการจัดการศึกษาในระดับใดก็ตาม เพราะการที่คนเราจะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้ อย่างมีความสุข จำเป็นต้องรู้จักคิดวิเคราะห์และเลือกสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด เฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่ สังคมและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาจำเป็นต้องมีศักยภาพที่จะพัฒนาตนเองให้มากขึ้น การจัดการ ศึกษาในอนาคตต้องเน้นพัฒนาคนให้มีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และมีทักษะในการแก้ปัญหาที่มีความซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การคิดเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความสามารถด้านการคิด ซึ่งคุณภาพของสมองก็ไม่ได้อยู่ที่การมีสมองเท่านั้น แต่ขึ้นอยู่กับการใช้สมองเป็นสิ่งสำคัญ การฝึกทักษะการคิดและกระบวนการคิดจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา สติปัญญาของเด็ก เพื่อเด็กจะได้เจริญเติบโตไปเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพของสังคม เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ ต่อไปและด้วยการเห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาการคิด ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2545 หมวด 4 ว่าด้วยแนวการจัดการศึกษา มาตรา 22, 23 และ 24 มุ่งเน้นเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียน ได้พัฒนาตามธรรมชาติ และเต็มศักยภาพ โดยจัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับองค์รวมของชีวิตเชื่อมโยงชีวิตของผู้เรียน ออกแบบการจัดการเรียนรู้ ให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนา โดยสอดคล้องความต้องการระหว่างบุคคล ทั้งความพร้อม วิธีการเรียนรู้ [2] ทั้งนี้ให้สอดคล้อง กับการเรียนรู้ 5 ลักษณะ ประกอบด้วย การเรียนรู้อย่างมีความสุข เรียนรู้จากกรคิดและปฏิบัติจริง เรียนรู้ร่วมกับผู้อื่น เรียนรู้แบบบูรณาการ เรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ของตนเอง การจัดการกระบวนการเรียนรู้ได้พัฒนาเต็มศักยภาพโดยให้ ผู้เรียนเลือกที่จะเรียนและวางแผนเรียนรู้เรียนด้วยตนเองอย่างหลากหลายจากแหล่งการเรียนรู้ที่อยู่ในท้องถิ่น แสดงความ คิดเห็นแลกเปลี่ยนประสบการณ์ สะท้อนความคิด ทบทวนและต่อยอดการเรียนรู้เรื่องที่เรียนตลอดเวลา สรุปความรู้ ที่เรียนด้วยตนเอง และสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนไปใช้ในชีวิตจริง เป็นที่ยอมรับกันว่า การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน

เป็นศูนย์กลางมีความสำคัญที่สามารถสร้างและพัฒนา “ผู้เรียน” ให้เกิดคุณลักษณะต่าง ๆ ที่สังคมปัจจุบันต้องการ เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง เรียนในเรื่องที่เหมาะสมกับความถนัดและความต้องการของตนเอง แนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ ให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเองและฝึกใช้อย่างชำนาญ กระบวนการที่ใช้คือ 1) กระบวนการคิด 2) กระบวนการกลุ่ม

ปัจจุบันพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะพื้นฐานในการดำเนินชีวิตดีอยู่แล้ว แต่ถ้าต้องใช้ความคิดและหาเหตุผล การจัดกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น นักเรียนยังทำได้อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก [3] เช่น การใช้ชีวิตของนักเรียนในโรงเรียน ยังแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีการคิดทบทวนน้อยมาก นักเรียนส่วนใหญ่ยังทำผิดกฎของโรงเรียนอยู่เสมอ เมื่อทำไปแล้วก็รู้ว่าทำผิดของตนเองนั้นคิดแต่นักเรียนก็ยังทำแสดงให้เห็นว่านักเรียนยังมีทักษะการคิดอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำมาก เช่น การใช้บริการสืบค้นข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต นักเรียนส่วนใหญ่จะเข้าถึงข้อมูลที่ไม่ค่อยเหมาะสมซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะถูกส่งมาในรูปของการโฆษณา ด้วยความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนทำให้นักเรียนยังไม่รู้จักยังคิดว่าข้อมูลใดที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองหรือข้อมูลใดที่ส่งผลไม่ดีต่อตนเอง

รูปแบบการสอนยังคงใช้วิธีการท่องจำ ทำให้เด็กไม่ได้พัฒนาความสามารถด้านการคิดให้มากพอ การฝึกให้เด็กรู้จักคิดเป็นมีความสำคัญมากในปัจจุบัน เพราะบุคคลใดสามารถคิดได้อย่างรวดเร็วและคิดได้หลากหลายเห็นรายละเอียดและมีความชัดเจนในสิ่งที่ตนเองคิด สามารถคิดได้อย่างกว้างไกลและถูกทิศทาง รู้จักวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบคอบโดยใช้เหตุผลในการหาคำตอบมีการพิจารณาถึงผลที่จะตามมา มีการไตร่ตรองข้อมูลก่อนที่จะแสดงความคิดเห็นหรือตัดสินใจลงไป ก็จะช่วยให้การคิดของคนเรามีความรอบคอบขึ้นหรือมีวิจารณญาณ การคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เกิดขึ้นนั้นสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันให้เกิดประโยชน์ได้ เช่นการตัดสินใจที่จะเชื่อหรือไม่เชื่อข้อมูลข่าวสารทำหรือไม่ทำในสิ่งที่ได้รับคำสั่งมา หรือนำไปใช้ในการแก้ไขปัญหา เป็นต้น

ตามทฤษฎีการศึกษาของเพียเจต์ [4] ได้อธิบายกระบวนการคิดว่ากระบวนการคิดของมนุษย์ เป็นกระบวนการภายในของสมองที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการรับรู้ การจำ การคิด และการแก้ปัญหาต่าง ๆ เป็นกระบวนการภายในสมองที่ไม่สามารถสังเกตหรือศึกษาได้โดยตรงแต่นูมาน โดยทางอ้อมว่าได้เกิดจากกระบวนการภายใน จากแนวทฤษฎีต่าง ๆ เกี่ยวกับความสามารถทางสมองของมนุษย์ เชื่อว่าความสามารถด้านการคิดสามารถเปลี่ยนแปลงได้อยู่ตลอดเวลา อาศัยข้อมูลที่เป็นตัวเร้าเพื่อให้นักคิดจะกระทำกับข้อมูลตามกระบวนการที่เป็นระบบของกระบวนการคิด จากแนวทฤษฎีสรุปได้ว่าการพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนจะกระทำได้โดยการกระตุ้นให้นักเรียนได้รับการฝึกให้คิดด้วยวิธีการที่เหมาะสมตามวัยเป็นลำดับขั้นตอนตามธรรมชาติ

จากการศึกษาแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบการสอนเพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณดังกล่าวสรุปได้ว่า การสอนเพื่อให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นการจัดการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาความสามารถด้านคิด พิจารณาตัดสินใจเรื่องราว แก้ไขปัญหาข้อความที่ให้เกิดความสงสัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบและมีเหตุผล โดยจะเริ่มต้นด้วยการเสนอปัญหาหรือเสนอเรื่องราวที่กระตุ้นให้เกิดการคิด ขึ้นตอนต่อมาจะฝึกให้นักเรียนใช้ความคิด โดยให้นักเรียนรู้จักการระบุข้อความปัญหา การรวบรวมข้อมูล จัดระบบข้อมูล พิจารณาเปรียบเทียบข้อมูล ตั้งสมมติฐาน สรุป และประเมินผลการคิด [5]

เอนนิส และ มิลแมน [6] ได้กำหนดจุดประสงค์เพื่อวัดความคิดอย่างมีวิจารณญาณด้านความรอบคอบสำหรับกลุ่มบุคคลต่างระดับกัน ไว้ 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล 2) ด้านความสามารถในการอุปนัย 3) ด้านความสามารถในการนิรนัย และ 4) ด้านความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น จะเห็นได้ว่าการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณส่วนมากจะเป็นการวัดโดยใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นตามจุดประสงค์ที่ต้องการวัด ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณจึงมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตใน

ปัจจุบันเป็นความสามารถทางสติปัญญาอย่างหนึ่งที่สามารถพัฒนาได้ทุกระดับ ทั้งระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอุดมศึกษาโดยใช้สิ่งเร้าและวิธีการที่เหมาะสมในการกระตุ้นให้บุคคลได้ใช้การคิดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการคิด [7]

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบการสอนกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณมาประยุกต์ใช้ในการสอนเพื่อส่งเสริมให้นักเรียนรู้จักกระบวนการรวบรวมข้อมูล พิจารณาความน่าเชื่อถือของข้อมูล คิดอย่างมีวิจารณญาณ ตั้งสมมติฐาน สรุปผลและประเมินผลจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้หลักกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาค้นคว้าไว้ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชาตศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 2 ห้อง 33 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนชาตศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 17 คน ชาย 9 คน และหญิง 8 คน จำนวน 1 ห้อง โดยการเลือกแบบเจาะจง
3. ตัวแปรที่ใช้ศึกษา
  - 3.1 ตัวแปรอิสระ คือ รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชาตศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร
  - 3.2 ตัวแปรตาม คือ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
4. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย คือ เรื่องการอ่านจับใจความ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การพัฒนารูปแบบการสอน ผู้วิจัยดำเนินการดังต่อไปนี้

1. กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน
  - 1.1 องค์ประกอบของรูปแบบในการพัฒนารูปแบบการสอน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย
- 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ 4) ผลที่คาดว่าจะได้รับ
  - 1.2 ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 2) พ.ศ. 2545. ที่เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้
  - 1.3 กำหนดกรอบแนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
  - 1.4 กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบการสอน
2. การสร้างรูปแบบการสอน ประกอบด้วย 2.1) นำองค์ประกอบที่ได้จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาเรียงลำดับความสัมพันธ์ 2.2) กำหนดขั้นตอนและรายละเอียดของรูปแบบการสอน 2.3) ตรวจสอบคุณภาพ ปรับปรุงและแก้ไข

ในการตรวจสอบรูปแบบการสอน ผู้วิจัยดำเนินการ โดยให้คณะกรรมการที่ปรึกษางานวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านหลักสูตรและการสอน ด้านวิจัยทางการศึกษา จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบ แก้ไข และเสนอแนะ
ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเพื่อการพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง โดยมีขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้ 1.1 ศึกษาพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 ว่าด้วยแนวทางการจัดการศึกษา มาตราที่ 22, 23 และ 24 1.2 ศึกษาปรัชญาการศึกษา อัตถิภาวะนิยม ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง 1.3 ศึกษาทฤษฎีการเรียนรู้ทางสติปัญญาของเพียเจต์ ที่เน้นศึกษาเกี่ยวกับพัฒนาการทางด้านความคิด 1.4 ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของพิบูลศรี วาสนสมสิทธิ์ [8] 1.5 ศึกษาเนื้อหาเรื่อง อ่านได้คล่อง...ต้องรู้วิธี จากหนังสือหลักภาษาไทย ป.6 และคู่มือครูสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 1.6 เขียนแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาเพื่อการพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 12 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 1 แนวทางและขั้นตอนการจับใจความ

แผนการเรียนรู้ที่ 2 การอ่านจับใจความ

แผนการเรียนรู้ที่ 3 การอ่านจับใจความบทร้อยกรอง

แผนการเรียนรู้ที่ 4 การอ่านจับใจความบทความและนิทาน

วิธีการหาคุณภาพแผนการจัดการเรียนรู้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมภาคนิพนธ์ตรวจสอบการใช้ภาษา ความชัดเจนของข้อความและความถูกต้องของแผนการจัดการเรียนรู้แล้วนำไปปรับปรุงแก้ไข

2. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ปรับปรุงแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน พิจารณาคำดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแผนการจัดการเรียนรู้ผู้เชี่ยวชาญให้ความคิดเห็นตรงกันทั้ง 3 ท่าน ทำให้คำดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับ 1 ทุกข้อ ได้ปรับปรุงภาษาที่ใช้ การวัดผลประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้ในส่วนที่บกพร่องตามผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะมา

3. นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่ได้รับการตรวจพิจารณาจากผู้เชี่ยวชาญมาแก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบทดสอบ ดำเนินการสร้างและหาประสิทธิภาพดังนี้ 1) กำหนดจุดมุ่งหมายของการสร้างแบบทดสอบ เพื่อหารูปแบบและแนวทางในการสร้างแบบทดสอบ 2) ศึกษาวิธีการสร้างแบบทดสอบจากตำราเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 3) ศึกษาเนื้อหาเรื่อง อ่านได้คล่อง...ต้องรู้วิธี สาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 4) กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่ต้องการวัด 5) สร้างแบบทดสอบวัดความสามารถอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 40 ข้อ คะแนนเต็ม 40 คะแนน 6) กำหนดน้ำหนักตามสัดส่วนขององค์ประกอบที่ต้องการวัดตามแนวความคิดของเอนิสและมิตแมน [9]

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้รูปแบบ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชาตศึกษา เขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2556 จำนวน 2 ห้อง 33 คน

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชาติศึกษาเขตบางกอกใหญ่ กรุงเทพมหานคร จำนวน 17 คน ชาย 9 คน และหญิง 8 คน จำนวน 1 ห้อง โดยการแบ่งกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จำนวน 4 แผนการจัดการเรียนรู้

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดความสามารถอย่างมีวิจารณญาณ ก่อนเรียนและหลังเรียน

3. การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลอง โดยใช้แบบแผนการทดลองแบบหนึ่งกลุ่ม (One Group pretest-posttest design) ทดสอบก่อนเรียน-หลังเรียน ดังนี้

3.1 ทดสอบวัดความรู้พื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างเรื่อง อ่านได้คล่อง...ต้องรู้วิธี ก่อนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

3.2 ดำเนินการจัดการเรียนการสอน โดยใช้แผนการสอน โดยใช้รูปแบบรูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 12 ชั่วโมง

3.3 ทำการทดสอบนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิมอีกครั้ง

3.4 นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สรุปผลการวิจัย

1. ได้รูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งประกอบด้วย หลักการของรูปแบบ คือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยอาศัยสิ่งเร้าหรือข้อความ บทความ สถานการณ์ที่ได้รับมีความสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมที่ผู้เรียนมีอยู่กับประสบการณ์ใหม่ ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาความคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนให้สูงขึ้น ฝึกรการทำงานกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน โดยมีขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตอนเสนอสถานการณ์ 2) ขั้นตอนการคิดรายบุคคล 3) ขั้นตอนการคิดกลุ่มย่อย 4) ขั้นอภิปรายผล

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยคะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียน กับค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน

ค่าเฉลี่ยคะแนนก่อนเรียน	ค่าเฉลี่ยคะแนนหลังเรียน	ผลต่างค่าเฉลี่ยของคะแนนก่อนทดลองและคะแนนหลังทดลอง	t	Sig.
18.73	26.93	8.20	11.940	.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางพบว่า ผลการประเมินความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 18.73 หลังใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.93 มีผลต่างของคะแนนก่อนเรียนและคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.20 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น ซึ่งความแตกต่างดังกล่าวมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 11.940$)

ดังนั้นสรุปได้ว่าการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้และคิดอย่างเป็นระบบ ตามระดับความสามารถ ความถนัดและความสนใจของตนเองได้เต็มที่ ซึ่งส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุทุมพร วรณะศิลป์ [10] ที่พบว่า ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนที่ได้รับการสอนกระบวนการคิดด้วยการใช้แบบฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการทำโครงการวิทยาศาสตร์ สิ่งแวดล้อม สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือครู รวมถึงงานวิจัยของแฮร์ริสัน [11] ที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจำแนกความคิดของ Bloom (Bloom's Taxonomy) กับการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมระดับ นำไปใช้ วิเคราะห์ ประเมินค่า ตามแนวคิดของบลูมช่วยพัฒนาส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการปฏิบัติ

1.1 ลักษณะการสอนที่ใช้กระบวนการคิด ครูผู้สอนควรชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายว่าเป็นการฝึกกระบวนการเรียนรู้ทักษะด้านความคิดอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อให้ให้นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดของตนเองได้ดีขึ้น มิได้มุ่งเน้นให้เกิดการแข่งขันกันทำคะแนนในแต่ละกลุ่มจนเกิดความรู้สึกเห็นแก่ตัวและมุ่งทำคะแนนเพื่อชัยชนะของกลุ่มมากกว่าจุดมุ่งหมายอื่น

1.2 ในการแบ่งกลุ่มทำกิจกรรม ควรมีการจัดกลุ่มนักเรียนคละกัน คือ มีนักเรียนที่เก่ง ปานกลางและอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เรียนรู้ไปด้วยกัน เป็นการลดปัญหาความแตกต่างระหว่างนักเรียนในห้องเรียน

1.3 ครูผู้สอนควรเสนอแนะวิธีการเรียนการสอนแบบพัฒนาความคิดในรูปแบบอื่นที่หลากหลาย นอกเหนือจากการพูดรายงานหน้าชั้นเรียน และการจัดกิจกรรมกลุ่ม เช่น การแสดงบทบาทสมมุติ กรณีศึกษา (Case Study) สัมมนา คอมพิวเตอร์ช่วยสอน เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยทดลองใช้รูปแบบการสอนตามแนวคิดทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์เพื่อพัฒนาความสามารถการคิดอย่างมีวิจารณญาณกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอื่นและในระดับชั้นอื่น เพื่อศึกษาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนในแต่ละพัฒนาการการเรียนรู้อย่างอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถการคิดด้านอื่นด้วย เช่น การคิดหาเหตุผล การคิดสร้างสรรค์ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

[1] สุพัตรา ชาติบัญญัติชัย. กระบวนการเรียนรู้: แนวคิด ความหมาย และบทเรียนในสังคมไทย; โครงการเสริมสร้าง

- การเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข กรุงเทพฯ; 2548.
- [2] สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานระบบประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา: กรอบและแนวทางการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ ฯ; โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว; 2544.
- [3] ทิศนา ขัมมณี. นวัตกรรมเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพมหานคร; คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย: 2543
- [4] Piaget, Jean. "The Stage of the intellectual Development of the child's" Thinking and Reasoning. Penquin Book; 1962
- [5] อุทัยย์ โพธิสุขและคณะ. สร้างสรรค์นักคิด: คู่มือการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความสามารถพิเศษด้านทักษะ ความคิดระดับสูง. กรุงเทพฯ; ศูนย์แห่งชาติเพื่อพัฒนาผู้มีความสามารถพิเศษ สกศ; 2546.
- [6] Ennis, R. H., & Millman. Cornell Critical Thinking Tests Level X & Level Z—Manual 3rd ed. California; Midwest Publication; 1985
- [7] Watson, G and Glaser Z E.M. Watson–Glaser Critical Thinking Appraisal Manual. New York: Brace and World Inc; 1964.
- [8] พิบูลย์ศรี วาสนาสมสิทธิ์. เอกสารการสอนชุดวิชาการสอนสังคมศึกษาหน่วยที่ 5-9. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์. 2526.
- [9] Ennis, R. H., & Millman. Cornell Critical Thinking Tests Level X & Level Z—Manual. 3rd ed. California : Midwest Publication. 1985.
- [10] อุทุมพร วรรณะศิลป์. ผลการใช้แบบฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณในการทำโครงการวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต); บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่; 2542.
- [11] Harrison I. M. Diagnosing, Organizations: Methods, Models, and Processes (2nd ed). Thousand Oaks, CA; SAGE Publications; 1984.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน กรณีศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

Factors Affecting Adaptation to Climate Change of Oil Palm Farmers Case Study Surat Thani Province

จรีวรรณ จันทร์คง^{1*} และ เกศสุดา สิริสันติกุล²
Jareewan Chankong^{1*} and Katesuda Sittisuntikul²

¹สาขาวิชาพัฒนาการเกษตรและการจัดการธุรกิจเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80110

²สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์เกษตรและทรัพยากร คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ 50290

¹Division of Agricultural Development and Agribusiness Management, Faculty of Agriculture,
Rajamangala University of Technology Srivijaya, Nakhon Si Thammarat 80110

²Division of Agricultural Economics and Resource, Faculty of Economics, Maejo University, Chiang Mai 50290

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: jareewan.rmutsv@gmail.com

Received: 4 February 2019, **Revised:** 4 March 2019, **Accepted:** 20 April 2019

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีซึ่งใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน จำนวน 400 ราย โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสสองทางเลือก (Binary Logit Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ระดับการศึกษา การรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน ปัญหาดินในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน การเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมภายในชุมชนและความช่วยเหลือจากภาครัฐบาล ข้อเสนอแนะจากการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันยิ่งจะมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนมากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมการเกษตรควรสร้างความตระหนักในผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มุ่งให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในเรื่องของแนวทางการปรับตัวและการวางแผนการผลิต รวมทั้งดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตปาล์มน้ำมันเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคต

คำสำคัญ: การปรับตัว การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ปาล์มน้ำมัน

Abstract

This study aimed to analyze the factors affecting adaptation of oil palm farmers to climate change. Data were collected by questionnaire from 400 oil palm farmers in Surat Thani Province and Binary Logit Regression Analysis

model were used for data analysis. The results indicated that the factors affecting adaptation of oil palm farmers to climate change at statistically significant included education, perception on climate change, income from oil palm production, soil problem, participation in activity or club in community and government support. This study also suggested several means to encourage the adaptation of oil palm farmers to climate change stimulating awareness of the effects of climate change, providing information and educating knowledge about climate change adaptation and production plan, and focusing on policy of technology for oil palm production to reduce the effects from climate change.

Keywords: adaptation, climate change, oil palm

บทนำ

ในช่วงที่ผ่านมาได้มีการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยมาโดยตลอด จากรายงานในรอบกว่าครึ่งศตวรรษที่ผ่านมาของกรมอุตุนิยมวิทยา พ.ศ. 2494–2543 ได้ชี้ให้เห็นว่าอุณหภูมิมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ[1] ภาคเกษตรเป็นระบบการผลิตที่ค่อนข้างอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ เกษตรกรจึงควรตระหนักถึงความจำเป็นในการปรับตัวด้านการผลิตเพื่อลดผลกระทบจากสถานการณ์ดังกล่าว ที่ประชุมกรอบความร่วมมือแห่งสหประชาชาติ[2] ระบุถึงความรู้และประสบการณ์ท้องถิ่นว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สามารถยกระดับผู้พัฒนาแผนการปรับตัวต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาจำเป็นต้องเสริมสร้างศักยภาพแก่ชุมชนท้องถิ่นเพื่อการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ [3] เสนอแนวทางการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การลดปัจจัยเสี่ยงพื้นฐานที่ทำให้เกษตรกรอ่อนแอ เช่น แก้ปัญหาความยากจน การมีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง 2) การเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน เช่น การวางแผนการจัดการทรัพยากรน้ำ การปรับใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม 3) การจัดการปัจจัยเสี่ยง เช่น การเตรียมความพร้อมในการจัดการกับอุทกภัย ภัยแล้ง หรือดินถล่มและ 4) การแก้ปัญหาผลกระทบ เช่น การอพยพย้ายถิ่นของเกษตรกร หรือการเปลี่ยนพันธุ์พืชเป็นพืชระยะสั้นหรือพืชทนแล้ง เป็นตัวอย่างทางเลือกและวิธีการปรับตัวของชุมชนต่อผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งมีอยู่อย่างหลากหลายในแต่ละประเทศ

ปาล์มน้ำมันเป็นพืชเศรษฐกิจชนิดหนึ่งของไทยที่กำลังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ ทั้งนี้ปาล์มน้ำมันมีบทบาทสำคัญในธุรกิจน้ำมันพืชเพื่อการบริโภคและเป็นวัตถุดิบสำหรับอุตสาหกรรมต่อเนื่อง เช่น สบู่ ขี้ผึ้ง น้ำมันขี้ผึ้ง รวมทั้งการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งคาดว่าจะใช้เป็นพลังงานทดแทนน้ำมันในอนาคต ทั้งนี้ประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตปาล์มน้ำมันเป็นลำดับที่ 3 ของโลก รองจากประเทศอินโดนีเซียและมาเลเซียในปี 2557 ผลผลิตปาล์มน้ำมันโดยรวม ประมาณ 12.5 ล้านตัน แหล่งเพาะปลูกใหญ่ที่สุดอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ซึ่งสามารถให้ผลผลิตกว่า 11.42 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 91.36 ของผลผลิตรวมทั้งประเทศจากรายงานของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร [4] ซึ่งชี้ให้เห็นว่าพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีผลผลิตปาล์มน้ำมันรวมกว่า 3.2 ล้านตัน หรือคิดเป็นร้อยละ 26.67 ของผลผลิตรวมทั้งประเทศ ส่วนภาคกลางมีผลผลิตเพียงร้อยละ 7.67 ส่วนผลผลิตที่เหลือเพียงประมาณร้อยละ 0.97 อยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ ในปี 2558 ปาล์มน้ำมันของประเทศไทยมีเนื้อที่ให้ผลผลิต 4.27 ล้านไร่ ผลผลิตรวม 11.01 ล้านตันเมื่อเทียบกับปี 2557 พื้นที่ให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.17 แต่ผลผลิตกลับลดลงร้อยละ 8.33

ด้วยสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าสภาพภูมิอากาศของไทยเกิดการเปลี่ยนแปลงและส่งผลกระทบต่อภาคการเกษตร เกษตรกรผู้ผลิตปาล์มน้ำมันมีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบมากขึ้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องสร้าง

ความรู้ความเข้าใจต่อผลกระทบและการปรับตัวที่เหมาะสมเพื่อตอบสนองต่อเหตุการณ์ความไม่ปกติของสภาพภูมิอากาศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในอนาคต ดังนั้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศให้แพร่หลายยิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อตัวเกษตรกร สังคมและสิ่งแวดล้อมต่อไป

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ขอบเขตของการวิจัย

ด้านปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยทำการศึกษาเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ลงทะเบียนในระบบของกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 43,807 ราย โดยมีขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตรของทาโร ยามาเน่ [5] ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ดังนี้

การคำนวณกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ทำการวิจัยได้จากการคำนวณจากประชากร เกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ลงทะเบียนในระบบของกรมส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ปี พ.ศ. 2559 จำนวน 43,807 ราย ดังนี้

$$N = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (1)$$

โดยที่
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด
 e = ความคลาดเคลื่อนเนื่องจากการสุ่มตัวอย่าง (0.05)

$$\text{แทนค่าในสูตร} \quad n = \frac{43,807}{1 + 43,807(0.05)^2} = 396.37 \quad (2)$$

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณ เท่ากับ 396 ราย ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ปรับเพิ่มจำนวนเป็น 400 ราย แต่ทั้งนี้การผลิตปาล์มน้ำมันมีการกระจายอยู่ทั่วทั้งจังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้เกิดการกระจายตัวของกลุ่มตัวอย่าง จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportion Sampling) และเพื่อความเป็นไปได้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจะเลือกเก็บข้อมูลใน 5 อำเภอที่มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันมากที่สุด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันที่ลงทะเบียนในระบบของกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2559 ซึ่งมีจำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ลงทะเบียนมากที่สุด 5 ลำดับในแต่ละอำเภอ ดังนี้

1. อำเภอพุนพิน มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 5,647 ราย
2. อำเภอพระแสง มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 4,679 ราย
3. อำเภอท่าชนะ มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 4,610 ราย
4. อำเภอไชยา มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 3,886 ราย
5. อำเภอกาญจนดิษฐ์ มีเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันจำนวน 2,702 ราย

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสัดส่วน (Proportion Sampling) [6] ดังสูตรต่อไปนี้

$$\frac{n_i}{N} = \frac{N_i}{n} \quad (3)$$

เมื่อกำหนดให้

- n_i = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการในอำเภอ i
- N = จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน
- N_i = จำนวนเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในอำเภอ i
- n = จำนวนตัวอย่างทั้งหมด

จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างในแต่ละอำเภอนั้น ผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งสิ้นจำนวน 400 ราย ดังแสดงตามรายละเอียดในตารางที่ 1 ต่อไปนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและจำนวนตัวอย่างของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในจังหวัดสุราษฎร์ธานี

จังหวัด	อำเภอ	จำนวนประชากร	จำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้	จำนวนตัวอย่างที่เก็บจริง
สุราษฎร์ธานี	พุนพิน	5,647	104.94	105
	พระแสง	4,679	86.95	87
	ท่าชนะ	4,610	85.67	86
	ไชยา	3,886	72.23	72
	กาญจนดิษฐ์	2,702	50.21	50
รวม		21,524	400	400

ที่มา: จากการคำนวณ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจที่มุ่งเน้นวิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1: ข้อมูลทั่วไปด้านสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเกษตรกร

ส่วนที่ 2: ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ส่วนที่ 3: ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค ตลอดจนข้อเสนอแนะในการปรับตัวของเกษตรกร

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้แบบจำลองการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสสองทางเลือก (Binary Logit Regression Analysis) จากการประยุกต์แนวคิดของ Hill, Griffiths, and Lim [7] และ Verbeek [8] รวมทั้งนิโรจน์ สินณรงค์ [9] ซึ่งมีรูปแบบของสมการดังต่อไปนี้

$$P(Y = 1) = \frac{1}{1 + e^{-x \cdot \beta}} \quad (4)$$

กำหนดให้ $P(Y = 1)$ คือ ความน่าจะเป็นที่เกษตรกรจะมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จากสมการข้างต้นสามารถแปลงให้อยู่ในรูปของสมการเส้นตรงได้ดังนี้

$$Y = \ln \frac{P}{1-P} = \beta_0 + \beta_1 X_1 + \dots + \beta_k X_k \quad (5)$$

ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้กำหนดให้

- $Y = 1$ คือ เกษตรกรมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 $Y = 0$ คือ เกษตรกรไม่มีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
 β_1 คือ ค่าพารามิเตอร์
 $X_1, \dots, X_k$ คือ ตัวแปรอิสระ

การอธิบายผลจากแบบจำลองการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสสองทางเลือก (Binary Logit Regression Analysis) โดยปกตินักวิจัยจะอ่านค่า Marginal Effect ซึ่ง Marginal Effect เป็นการวัดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรอิสระแต่ละตัวว่ามีผลกระทบต่อค่าการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามเท่าไร เนื่องจากแบบจำลองโลจิสเป็นสมการที่ไม่ได้อยู่ในรูปเชิงเส้นจึงไม่สามารถวัดผลกระทบที่มีต่อตัวแปรตามได้จากค่า Coefficient ดังนั้นจึงต้องใช้ Marginal Effect แทนการวัดผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแต่ละตัวว่ามีผลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศว่ามีค่าเท่าไรในแต่ละปัจจัย จากสมการที่ (6)

$$P(Y = 1) = \frac{1}{1 + e^{-x \cdot \beta}} \quad (6)$$

ค่า Marginal Effect ของแบบจำลองโลจิสข้างต้นมีดังนี้

$$\frac{\partial P}{\partial x_i} = \beta_i (P) (1-P) \quad (7)$$

จากแบบจำลองที่ (7) หมายถึงเมื่อ X_i เปลี่ยนแปลงไป (เพิ่มขึ้น/ลดลง) 1 หน่วย โอกาสที่เกษตรกรจะมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจะเปลี่ยนแปลง (เพิ่มขึ้น/ลดลง) ไป $\beta_i (P)(1-P)$ โดยขนาดของ Marginal Effect จะแปรผันไปตามค่า $\beta_i X_i$ ดังนั้นการแสดงผลของ Marginal Effect จึงมักคำนวณระดับ X_i เฉลี่ยของแต่ละตัวแปร

สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีปัจจัยที่นำมาวิเคราะห์ ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย อายุ (X_{age}) ระดับการศึกษา (X_{edu}) ประสบการณ์ในการปลูกปาล์มน้ำมัน (X_{exp}) และการรับรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (X_{per}) ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ ประกอบด้วย รายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน (X_{junc}) การมีหนี้สิน (X_{cre}) แรงงานภายในครัวเรือน (X_{lab}) พื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (X_{arc}) และปัญหาดินในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (X_{ilan}) ปัจจัยด้านสังคม ประกอบด้วย การเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมภายในชุมชน (X_{grp}) และการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล (X_{gov}) จากการสอบถามเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันแล้วนำมาทำการวิเคราะห์ พบว่า ผลการทดสอบความเหมาะสมของแบบการวิเคราะห์การถดถอยแบบโลจิสสองทางเลือก (Binary Logit Regression Analysis) ด้วยการประมาณค่าความน่าจะเป็นสูงสุดโดยวิธี Maximum Likelihood

พบว่า ค่าสถิติ R^2 Degree of Freedom มีค่าเท่ากับ 11 และพบว่าค่า McFadden R^2 มีค่าเท่ากับ 0.7869 หมายความว่า ตัวแปรทุกตัวสามารถนำมาอธิบายโอกาสในการปรับตัวของเกษตรกรจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ได้เท่ากับ ร้อยละ 78.69 ทั้งนี้สามารถอธิบายความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศของเกษตรกรจากค่า Marginal Effect ได้ดังต่อไปนี้

ปัจจัยด้านบุคคล

ระดับการศึกษา (X_{edu}) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากค่า Marginal Effect ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0406 อธิบายได้ว่า หากเกษตรกรมีระดับการศึกษาที่เพิ่มขึ้น โอกาสที่เกษตรกรนั้นจะมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง สภาพภูมิอากาศเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.06

การรับรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (X_{per}) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม น้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากค่า Marginal Effect ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2290 อธิบายได้ว่า หากเกษตรกรมีการรับรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโอกาสที่ เกษตรกรนั้นจะมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 22.90

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

รายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมัน (X_{inc}) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 99 จากค่า Marginal Effect ที่มีค่า สัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0011 อธิบายได้ว่าหากเกษตรกรมีรายได้จากการปลูกปาล์มน้ำมันลดลงโอกาสที่เกษตรกรจะมี การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีเพิ่มขึ้นอยู่ร้อยละ 0.11

ปัญหาดินในพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมัน (X_{lan}) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 95 จากค่า Marginal Effect ที่มี ค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0498 อธิบายได้ว่า หากพื้นที่ปลูกปาล์มน้ำมันของเกษตรกรมีปัญหาดินเพิ่มมากขึ้น โอกาสที่ เกษตรกรนั้นจะมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.98

ปัจจัยด้านสังคม

การเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมภายในชุมชน (X_{grp}) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม น้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 99 จากค่า Marginal Effect ที่มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0623 อธิบายได้ว่า หากเกษตรกรมีการเข้าร่วมกลุ่มหรือชมรมภายในชุมชนจำนวนมากขึ้น โอกาสที่เกษตรกรนั้นจะมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 6.23

การได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล (X_{gov}) เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในช่วงความเชื่อมั่นร้อยละ 90 จากค่า Marginal Effect ที่ มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0256 อธิบายได้ว่า หากเกษตรกรได้รับความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ จากภาครัฐบาลโอกาสที่ เกษตรกรนั้นจะมีการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.56

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์ม
น้ำมันในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ดังแสดงในตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูก
ปาล์มน้ำมันในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

ตัวแปร (Variable)	ค่าสัมประสิทธิ์ (Coefficient)	ค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Error)	ค่าระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ (Significant)	ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect)
ปัจจัยด้านบุคคล				
X _{age}	0.027	0.012	0.108	0.0019
X _{edu}	0.431	0.205	0.036	0.0406**
X _{exp}	0.192	0.260	0.461	0.0182
X _{per}	0.220	0.482	0.035	0.2290**
ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ				
X _{inc}	-0.319	0.108	0.003	-0.0011***
X _{cre}	-0.223	0.317	0.181	-0.0211
X _{lab}	0.002	0.011	0.799	0.0027
X _{are}	0.003	0.006	0.646	0.0031
X _{tlan}	0.525	0.275	0.045	0.0498**
ปัจจัยด้านสังคม				
X _{grp}	0.657	0.216	0.002	0.0623***
X _{gov}	0.270	0.143	0.059	0.0256*
constant	2.787	1.285	0.031	0.2643**
-2 log likelihood				-141.885
การทดสอบความเหมาะสม ของแบบจำลอง				Model Chi-square 36.548
McFadden R²				0.7869

ที่มา: จากการคำนวณ

หมายเหตุ: ***, **, * ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01, 0.05, 0.10 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ด้านการศึกษายังจำเป็นต้องการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ประกอบด้วย ระดับการศึกษา และการรับรู้การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อการปรับตัวในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิโรจน์ สินณรงค์ [9] อย่างไรก็ตามผลการศึกษารายชื่อของฤทธิเดช สุตา และคณะ [10] และสมพร คุณวิจิต และคณะ [11] บ่งชี้ว่าปัจจัยด้านการรับรู้ต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญที่สุดในการปรับตัวของเกษตรกร ส่วนปัจจัยด้านเศรษฐกิจ จากการศึกษาพบว่า ระดับรายได้ส่งผลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ในขณะที่ Nhemachena, C. and R. Hassan. [12] พบว่า การได้รับสินเชื่อส่งผลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ซึ่งบ่งบอกถึงความต้องการได้รับการสนับสนุนเงินทุนสำหรับการปรับตัวอย่างเพียงพอ สำหรับปัจจัยด้านสังคมที่ส่งผลต่อการปรับตัวของเกษตรกร ประกอบด้วย การเข้าร่วมกลุ่มภายในชุมชนและการได้รับความช่วยเหลือจากรัฐบาล ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานของ Phindile Shongwe [13] ที่ค้นพบว่าการเข้าร่วมกลุ่มหรือกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนส่งผลอย่างมากต่อการปรับตัวของเกษตรกรจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้นภาครัฐหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการสนับสนุนเรื่องการรวมกลุ่มภายในชุมชนเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น การรวมกลุ่มในชุมชนเรื่องการจัดการน้ำในช่วงที่ประสบปัญหาภัยแล้งหรือปัญหาอุทกภัยซึ่งเป็นการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของเกษตรกรผู้ปลูกปาล์มน้ำมัน ได้แก่ ระดับการศึกษา การรับรู้การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ รายได้จากการปลูกปาล์ม น้ำมันปัญหาดินในพื้นที่ปลูกปาล์ม น้ำมัน การเข้าร่วมกลุ่มภายในชุมชนและความช่วยเหลือจากรัฐบาลซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ดังนั้น หากเกษตรกรมีระดับการศึกษาที่มากขึ้น มีการรับรู้ถึงการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศและผลกระทบจะส่งผลต่อการปรับตัวของเกษตรกรจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ส่วนด้านการจัดกิจกรรม หรือการอบรมนั้นควรมีการให้ความรู้เกี่ยวกับการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทั้งในด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้จำนวนสื่อที่จะใช้ให้ข่าวสารภายในพื้นที่ควรจะมีการใช้ที่เหมาะสม พร้อมกันนั้นภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องเข้าไปให้คำแนะนำส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอและทั่วถึง ซึ่งจะส่งผลดีต่อตัวเกษตรกรที่จะทำให้เกษตรกรมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะจากการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้เกษตรกรมีการปรับตัวจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่นับวันยิ่งจะมีความเสี่ยงและความไม่แน่นอนมากยิ่งขึ้น ควรมีการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการสังเกตสภาพอากาศในพื้นที่ การพัฒนาข้อมูลการทำนาสุขภาพอากาศในอนาคต การพัฒนาระบบเตือนภัยจากสภาพอากาศ ความรู้เรื่องการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเฝ้าระวังผลกระทบ ตลอดจนการสร้างความตระหนักในผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ วิธีการปรับตัวเพื่อลดผลกระทบไปจนถึงการสร้างระบบหรือส่งเสริมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องด้านการส่งเสริมการเกษตร มุ่งให้ความรู้และข้อมูลข่าวสารแก่เกษตรกรในเรื่องของแนวทางการปรับตัวและการวางแผนการผลิต รวมทั้งดำเนินนโยบายด้านการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตปาล์ม น้ำมันเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่อาจเพิ่มขึ้นในอนาคตเพื่อร่วมสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศรวมถึงการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจท้องถิ่นให้มีความมั่นคงพึ่งพาตนเองได้ภายใต้บริบทการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- [1] ศูนย์บริการวิชาการแห่งจุฬาลงกรณ์. รายงานฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศในอนาคตและการปรับตัวของภาคส่วนที่สำคัญ, กรุงเทพฯ; 2554.
- [2] UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change). Climate Change: Impact Vulnerabilities and Adaptation in Developing Countries, Bonn, Germany; 2007.
- [3] Mc Gray, H., A.Hammill, and R. Bradley. Weathering the storm: Options for framing adaptation and development. With contributions by E. L. Schipper and J.-E.Parry. Washington, D.C.: World Resources Institute; 2007.
- [4] สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. สถานการณ์สินค้าเกษตรที่สำคัญและแนวโน้มปี 2558 [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ; 2558.[เข้าถึงเมื่อ 8 มีนาคม 2560]. เข้าถึงได้จากhttp://www.oae.go.th/download/document_tendency/journalofecon2558.pdf
- [5] Yamane, T. Statistic: An Introductory Analysis. 3rd ed. New York: Harper and Row; 1973.
- [6] ศิริชัย พงษ์วิชัย. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554.
- [7] Hill, R. C., Griffiths, W.E., and Lim G.G.C. Principles of Econometrics 3rd edition. John Wiley & Sons.US.; 2008.
- [8] Verbeek M. A Guide to Modern Econometrics. John Wiley & Sons.US.; 2000.
- [9] นิโรจน์ สิ้นณรงค์. ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการปรับตัวที่เหมาะสมของเกษตรกรในตำบลภูฟ้า จังหวัดน่าน. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย; 2559.
- [10] ฤทธิเดช สุตา, สายบัว เข้มเพชร และ ศักดิ์คำ จงแก้ววัฒนา. การรับรู้และการปรับตัวของเกษตรกรบนพื้นที่สูงต่อความแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศ. แก่นเกษตร 42 ฉบับพิเศษ 2.2557; 190-197
- [11] สมพร คุณวิจิต, ยุพิน รามณีษ์ และบัญชา สมบูรณ์สุข. การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศกับวิถีชีวิตของมนุษย์: ศึกษาผลกระทบและการปรับตัวของเกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์: คณะการจัดการสิ่งแวดล้อมมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์; 2558.
- [12] Nhemachena, C. and R. Hassan. Micro-Level Analysis of Farmers' Adaptation to Climate Change in Southern Africa. International Food Policy Research Institute. IFPRI Discussion Paper, 714; 2007.
- [13] Phindile Shongwe. Factors Influencing the Choice of Climate Change Adaptation Strategies by Households: A Case of Mpolonjeni Area Development Programme in Swaziland. Journal of Agricultural Studies. ISSN 2166-0379, Vol. 2, No. 1.; 2014.

ผลการศึกษาด้านการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร

The Results of the Integration of Learning Management with Executive Function of Young Children Teachers in Kamphaeng Phet Province

อรทัย บุญเที่ยง *
Orathai Boontiang *

สาขาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร จังหวัดกำแพงเพชร 62000
Division of Early Childhood, Faculty of Education, Kamphaeng Phet Rajabhat University, Kamphaeng Phet 62000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: haleluya_654@hotmail.com

Received: 28 February 2019, Revised: 5 April 2019, Accepted: 20 April 2019

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาความรู้ความเข้าใจการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) 2) ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) โดยมีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 40 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) และแบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF)

ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 40 คน มีค่าเฉลี่ยและผลสัมฤทธิ์ความรู้ความเข้าใจการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) หลังการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) (Post-Test) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) (Pre-Test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, S.D. = 0.50) โดยมีด้านการให้ความรู้จากกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.76) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.75) และด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ และด้านการดำเนินกิจกรรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบูรณาการจัดการเรียนรู้ ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก

Abstract

The research aims to 1) to enhance comprehension of the integration of learning management with executive function and 2) to examine the satisfaction of young children teachers in Kamphaeng Phet province toward the integration of learning management with executive function. The sample group is 40 young children teachers working in Kamphaeng Phet area selected by purposive sampling. The research tools are the comprehensive test of the integration of learning management with executive function and the satisfactory questionnaires of young children teachers in Kamphaeng Phet province toward the integration of learning management with executive function.

The research results showed that the means and achievement of 40 young children teachers after attending the integration of learning management with executive function workshop was significantly higher at 0.05 level. In addition, they are satisfied with this activity that can be shown statistically at the highest point (4.66) and the standard deviation is 0.50. When considering the minor items, educating method aspect was scored at the highest point (4.76) following by satisfaction toward staff aspect (4.75) and knowledge application and activity management aspect (4.68).

Keywords: integration of learning management, executive function, young children teachers

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวดที่ 4 มาตรา 23 กำหนดไว้ว่า การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ และบูรณาการตามความเหมาะสมในแต่ละระดับการศึกษาและในมาตรา 24(4) ได้กำหนดไว้ว่า “การจัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่าง ๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลกันรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกวิชา” [1] จอห์น ดิวอี้ ปราชญ์ทางการศึกษาชาวอเมริกา ได้อธิบายถึงความจำเป็นที่โรงเรียนต้องจัดให้มีการสอนแบบ “บูรณาการ” (Integrate curriculum) หรือการเชื่อมโยงเนื้อหาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน โดยไม่เน้น การเรียนเป็นรายวิชาว่า ปัญหาอุปสรรครวมทั้งประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตของมนุษย์นั้นจะผสมผสานกันไม่ได้แยกออกเป็นส่วน ๆ หลักสูตรที่เน้นการสอนแบบบูรณาการจะสอดคล้องกับชีวิตจริงของเด็กมากกว่า โดยจะช่วยให้เด็กเข้าใจและมองเห็นความสัมพันธ์เชื่อมโยงของเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ทั้งยังกระตุ้นให้เด็กใฝ่เรียนรู้เนื่องจากนี้ยังควรนำเนื้อหาและทักษะที่เรียนไปใช้ในชีวิตจริง [2] ซึ่งเด็กวัยนี้เป็นวัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งพัฒนาการทุกด้านเจริญอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะเส้นใยภายในสมองจะพัฒนาได้อย่างรวดเร็วในช่วงนี้

การพัฒนาทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) เป็นการทำงานของสมองระดับสูงที่เชื่อมโยงประสบการณ์ในอดีตกับสิ่งที่เรากำลังทำในปัจจุบัน ช่วยให้เราคบคุมอารมณ์ ความคิด การตัดสินใจ และการกระทำ ส่งผลให้เราลงมือทำงาน และมุ่งมั่น ทำงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ [3] กระบวนการทางความคิดในส่วน “สมองส่วนหน้า” ที่เกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก การกระทำ เป็นความสามารถของสมองที่ใช้บริหารจัดการชีวิตในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้สามารถตั้งเป้าหมายในชีวิต รู้จักการวางแผน มีความมุ่งมั่น จดจำสิ่งต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ได้ สามารถยังคิด ไตร่ตรอง ควบคุมอารมณ์ได้ ชัดหยุ่นความคิดเป็น สามารถจัดลำดับความสำคัญในชีวิต รวมทั้งรู้จักริเริ่ม และลงมือทำสิ่งต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นเป็นตอน ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องใช้และมีผลต่อความสำเร็จในชีวิต ทั้งการทำงาน การเรียน และการใช้ชีวิต

จากความสำคัญและความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญและจัดทำวิจัยเรื่อง ผลการศึกษา

การบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF)
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF)

ขอบเขตของการวิจัย

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่ปฏิบัติงานในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร จำนวน 40 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีทั้งหมด 2 ฉบับ คือ ฉบับที่ 1 แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ฉบับที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF)

วิธีดำเนินการวิจัย

การบูรณาการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) มีจำนวน 2 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 1.1 กิจกรรม มารู้จัก EF กันเถอะ

การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) โดยมีรองศาสตราจารย์ ดร.สุณี บุญพิทักษ์ โปรแกรมวิชาการศึกษาปฐมวัย คณะครุศาสตร์ ให้ความรู้ด้วยวิธีการแบบบรรยาย เนื้อหา จำนวน 2 ชั่วโมง

กิจกรรมที่ 1.2 กิจกรรม คุรปฐมวัยกับความปิติชุ่มชื่นใจ

การทบทวนความรู้ความเข้าใจเดิมเกี่ยวกับทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) และร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น, ประสบการณ์ ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน จำนวน 1 ชั่วโมง

ขั้นตอนที่ 2 การฝึกปฏิบัติทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) มีจำนวน 1 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 2.1 กิจกรรม Workshop: Executive Function Skills

การฝึกปฏิบัติการจัดการเรียนรู้โดยใช้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ทั้ง 9 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะความจำที่นำมาใช้งาน (Working Memory), 2) ทักษะการยับยั้งชั่งใจ-คิดไตร่ตรอง (Inhibitory Control), 3) ทักษะการยืดหยุ่นความคิด (Shift Cognitive Flexibility), 4) ทักษะการใส่ใจจดจ่อ (Focus), 5) การควบคุมอารมณ์ (Emotion Control), 6) การประเมินตัวเอง (Self-Monitoring), 7) การริเริ่มและลงมือทำ (Initiating), 8) การวางแผนและการจัดระบบดำเนินการ (Planning and Organizing), และ 9) การมุ่งเป้าหมาย (Goal-Directed Persistence)

ขั้นตอนที่ 3 การบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย มีจำนวน 2 กิจกรรม ดังนี้

กิจกรรมที่ 3.1 กิจกรรมการออกแบบสื่อส่งเสริมทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) แบ่งครูผู้ดูแลเด็กเล็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน จากนั้นให้ทดลองออกแบบสื่อส่งเสริมทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) โดยใช้วัสดุเหลือใช้ แล้วร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

กิจกรรมที่ 3.2 กิจกรรมการบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จสู่การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย แบ่งครูผู้ดูแลเด็กเล็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน จากนั้นให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กสังเคราะห์หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 และทดลองออกแบบแผนการจัดการเรียนรู้ โดยบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ผ่านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย แล้วร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ผ่านการนำเสนอหน้าชั้นเรียน

โดยใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) ก่อนครูผู้ดูแลเด็กเล็กเข้าร่วมกิจกรรมฯ และเมื่อครูผู้ดูแลเด็กเล็กที่เข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ในส่วนกิจกรรมขั้นตอนที่ 1 ถึง ขั้นตอนที่ 3 จะใช้แบบทดสอบความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในฉบับเดียวกัน หลังเข้าร่วมกิจกรรมฯ

ขั้นตอนที่ 4 ศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) จำนวน 40 คน โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) จำนวน 6 ข้อ ตามประเด็นต่อไปนี้ ความพึงพอใจต่อกระบวนการฯ, ความพึงพอใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง, ความพึงพอใจต่อบัณฑิต และสิ่งอำนวยความสะดวก, ด้านการดำเนินกิจกรรมฯ, ด้านการให้ความรู้จากกิจกรรมฯ และด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ ในลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคอร์ท (Likert's Scale) 5 ระดับ นำแบบสอบถามที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมาตรฐาน และแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 ความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 ความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49 ความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 ความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49 ความพึงพอใจที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในระดับน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) มีรายละเอียดดังนี้

1.1. ผลการจัดกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า การอบรมให้ความรู้ความเข้าใจทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) คือ กิจกรรมมารู้จัก EF กันเถอะ และกิจกรรมสรุปความรู้กับความปิติชุ่มชื่นใจ มีครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ร้อยละ 90 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) เพิ่มมากขึ้น โดยสังเกตจากการมีส่วนร่วมตอบคำถาม และร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และการฝึกปฏิบัติทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ในส่วนกิจกรรม Workshop: Excusive Function Skills ช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความกล้าแสดงออกอย่างสร้างสรรค์มากขึ้น โดยสังเกตจากการคิดแก้ปัญหา ตลอดจนการวิเคราะห์สถานการณ์ โดยสามารถนำทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ไปประยุกต์ใช้ได้อย่างดี ในการบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย คือ กิจกรรมการออกแบบสื่อส่งเสริมทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) และกิจกรรมการบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จสู่การจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย โดยเบื้องต้นแบ่งครูผู้ดูแลเด็กเล็กเป็นกลุ่ม กลุ่มละเท่า ๆ กัน และให้ออกแบบสื่อส่งเสริมทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function : EF) โดยใช้วัสดุเหลือใช้ พบว่า กลุ่มที่ 1 ผลิตสื่อชื่อ “ดอกไม้แสนสวย”, กลุ่มที่ 2 ผลิตสื่อชื่อ “ไอ้ทะเลแสนงาม”, กลุ่มที่ 3 ผลิตสื่อชื่อ “หนอนน้อยช่วยนับ”, กลุ่มที่ 4 ผลิตสื่อชื่อ “ฝนจ้า” ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวทำให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก ได้เรียนรู้วิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเองและมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนความรู้กับบุคคลอื่น โดยสังเกตจากการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างร่วมกิจกรรมฯ ส่งผลให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความรู้และความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) เพิ่มมากขึ้น และครูผู้ดูแลเด็กเล็กยังสามารถนำความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ออกแบบการจัดการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กปฐมวัย พบว่า กลุ่มที่ 1 บูรณาการผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์, กลุ่มที่ 2 บูรณาการผ่านกิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ, กลุ่มที่ 3 บูรณาการผ่านกิจกรรมเสริมประสบการณ์, กลุ่มที่ 4 บูรณาการผ่านกิจกรรมศิลปะสร้างสรรค์ และครูผู้ดูแลเด็กเล็กยังสามารถนำไปปฏิบัติในสถานการณ์จริงในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของตนเองได้

1.2 ผลการศึกษาดูการพัฒนาความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 40 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางแสดงคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 40 คน ก่อนและหลังเข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร

การทดสอบ	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อน	40	10.15	3.45	-10.93	.000**
หลัง	40	14.78	2.47		

.000** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF)

ผลการศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) จำนวน 40 คน มีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 ตารางค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของความคิดเห็นและความพึงพอใจ ของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF)

รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. ความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดกิจกรรมฯ			
1.1 การประชาสัมพันธ์/การแจ้งข่าว	4.43	0.59	มาก
1.2 การลงทะเบียน	4.45	0.60	มาก
1.3 การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม	4.48	0.64	มาก
รวม	4.45	0.61	มาก
2. ความพึงพอใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง			
2.1 ความรู้ความสามารถและวิธีการให้ความรู้ของวิทยากร	4.75	0.44	มากที่สุด
2.2 การบริการของอาจารย์และเจ้าหน้าที่	4.75	0.44	มากที่สุด
รวม	4.75	0.44	มากที่สุด
3. ความพึงพอใจต่อปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวก			
3.1 เอกสาร	4.50	0.60	มาก
3.2 อาหารว่าง	4.58	0.55	มากที่สุด
3.3 สื่อ/อุปกรณ์	4.63	0.49	มากที่สุด
3.4 สถานที่	4.70	0.46	มากที่สุด
รวม	4.60	0.53	มากที่สุด
4. ด้านการดำเนินกิจกรรมฯ			
4.1 มาตรฐาน EF กันเถอะ	4.68	0.47	มากที่สุด
4.2 ครูปฐมวัยกับความปิติชุ่มชื่นใจ	4.68	0.47	มากที่สุด
4.3 Workshop: Executive Function Skills	4.70	0.46	มากที่สุด
4.4 การบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย	4.68	0.47	มากที่สุด
รวม	4.68	0.47	มากที่สุด

5. ด้านการให้ความรู้จากกิจกรรมฯ			
5.1 มาตรฐาน EF กันเถอะ	4.80	0.41	มากที่สุด
5.2 ควบรวมกับความปิติชุ่มชื่นใจ	4.70	0.46	มากที่สุด
5.3 Workshop: Excusive Function Skills	4.78	0.42	มากที่สุด
5.4 การบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย	4.78	0.42	มากที่สุด
รวม	4.76	0.43	มากที่สุด
6. ด้านการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์			
6.1 มาตรฐาน EF กันเถอะ	4.60	0.50	มากที่สุด
6.2 ควบรวมกับความปิติชุ่มชื่นใจ	4.65	0.48	มากที่สุด
6.3 Workshop: Excusive Function Skills	4.70	0.46	มากที่สุด
6.4 การบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย	4.78	0.42	มากที่สุด
รวม	4.68	0.47	มากที่สุด
7. ความพึงพอใจโดยรวมจากการเข้าร่วมกิจกรรม	4.83	0.38	มากที่สุด
รวม	4.66	0.50	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) มีผลสรุปโดยพิจารณาเป็นรายประเด็นดังต่อไปนี้

1. ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจต่อความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หัวข้อการกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรม มีระดับความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ หัวข้อการลงทะเบียน

2. ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หัวข้อ ความรู้ความสามารถและวิธีการให้ความรู้ของวิทยากร มีระดับความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ หัวข้อการบริการของอาจารย์และเจ้าหน้าที่

3. ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจต่อปัจจัยและสิ่งอำนวยความสะดวกในกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หัวข้อสถานที่ มีระดับความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ หัวข้อ สื่อ/อุปกรณ์

4. ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจต่อการดำเนินการกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หัวข้อกิจกรรม Workshop : Excusive Function Skills มีระดับความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ หัวข้อ กิจกรรม มาตรฐาน EF กันเถอะ และหัวข้อกิจกรรมควบรวมกับความปิติชุ่มชื่นใจ

5. ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจต่อการได้รับความรู้จากกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายข้อพบว่า หัวข้อ กิจกรรม มาตรฐาน EF กันเถอะ มีระดับความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ หัวข้อ กิจกรรม Workshop: Excusive Function Skills

และหัวข้อ กิจกรรมการบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับปฐมวัย

6. ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณา รายชื่อพบว่า หัวข้อ กิจกรรมการบูรณาการทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จกับการจัดการเรียนการสอนในระดับ มีระดับ ความพึงพอใจสูงสุด รองลงมา คือ หัวข้อ กิจกรรม Workshop: Excusive Function Skills

อภิปรายผลการวิจัย

1. การพัฒนาความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก จำนวน 40 คน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทาง สมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) เพิ่มมากขึ้น เพราะครูผู้ดูแลเด็กเล็กสามารถตอบคำถามและนำเสนอผล งานที่สอดคล้องกับการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) รวมทั้งครู ผู้ดูแลเด็กเล็กมีประสบการณ์เดิมจากการลงมือปฏิบัติจริงในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยครูผู้ดูแลเด็ก เล็กทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ความรู้ความเข้าใจการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) หลังการเข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) (Post-Test) สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) (Pre-Test) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับรณาท รักสกุลไทย [4] ที่ได้สรุปไว้ ว่าการจัดประสบการณ์แบบบูรณาการเป็นการจัดประสบการณ์ที่นำความรู้ ความคิดรวบยอด ทักษะ และประสบการณ์ สำคัญทั้งหมดที่ผู้เรียนจะได้รับในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ มาเชื่อมโยงผสมผสานเข้าด้วยกันอย่างมีความหมาย และสามารถ นำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้ ซึ่งเป็นการจัดความซ้ำซ้อน ความไม่สัมพันธ์ และความไม่ต่อเนื่อง โดยเฉพาะในระดับ ปฐมวัยศึกษา ซึ่งเน้นการพัฒนาโดยองค์รวม

2. การศึกษาความพึงพอใจของครูผู้ดูแลเด็กเล็กในเขตพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ที่มีต่อการบูรณาการการจัดการ เรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) จำนวน 40 คน พบว่า ครูผู้ดูแลเด็กเล็กมีความพึงพอใจ มีต่อการบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.66$, S.D.=0.50) โดยมีด้านการให้ความรู้จากกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.76$) รองลงมา คือ ด้านความพึงพอใจต่อบุคลากรที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.75$) และด้านการนำความรู้ที่ได้รับ ไปใช้ประโยชน์ และด้านการดำเนินกิจกรรมฯ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.68$) ตามลำดับ สอดคล้องกับนัยสิทธิ์ ปิ่นม่วง [5] ที่ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการศึกษาฝึกอบรมหลักสูตรระดับฝีมือแรงงานของศูนย์พัฒนา ฝีมือแรงงาน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้รับการฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31-40 ปี การศึกษาระดับ ปริญญาตรี มีความพึง พ้อใจเกี่ยวกับการฝึกอบรม โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งด้านวิทยากรหรือครูฝึก ด้านเนื้อหาวิชา ด้านกิจกรรมการฝึกอบรม และด้านปัจจัยที่สนับสนุนการฝึกอบรม

ข้อเสนอแนะ

1. การบูรณาการการจัดการเรียนรู้ทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) เป็นการดำเนินการ กระบวนการในลักษณะ Active Learning แบบบูรณาการ จึงจะได้รับความสนใจเป็นอย่างมาก เนื่องจากกระบวนการ ลักษณะ Active Learning ช่วยทำให้ครูผู้ดูแลเด็กเล็กเกิดการเรียนรู้โดยลงมือปฏิบัติ และเกิดความสนุกสนาน

2. ครูผู้ดูแลเด็กเล็ก หรือบุคลากรทางการศึกษาที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเด็กปฐมวัย ควรจะนำทักษะทางสมอง เพื่อชีวิตที่สำเร็จ (Executive Function: EF) ไปใช้บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ เพื่อการสร้างความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ

ก่อให้เกิดองค์ความรู้ หรือเป็นแนวทางในการจัดการเรียนในสถานศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. สำนักนายกรัฐมนตรี; 2545.
- [2] ทิศนา แจมมณี. ศาสตร์การสอน. กรุงเทพฯ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- [3] นवलจันทร์ จุฑาทักดีกุล. Executive Functions- EF กับความพร้อมทางการเรียนในเด็กปฐมวัย. (2560, 21 มิถุนายน). ศูนย์วิจัยประสาทวิทยาศาสตร์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล มหาวิทยาลัยมหิดล.
- [4] วรนาท รักสกุลไทย. หน่วยที่ 6 การจัดประสบการณ์แบบบูรณาการเพื่อพัฒนาเด็กปฐมวัยใน ประมวลสาระชุดวิชาการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย หน่วยที่ 1-6. นนทบุรี: สุโขทัยธรรมมาธิราช; 2548.
- [5] นัยสิทธิ์ ปิ่นม่วง. พฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรยกระดับฝีมือแรงงาน ของศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา; 2548.

ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิด อย่างมีวิจารณญาณ ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

Effect of Learning Management of the Love Model on Critical Thinking Ability of Students in Phetchaburi Rajabhat University

รุ่งอรุณ ปิยะฤทธิ์^{1*} นาดสุดา วงษ์บุญงาม¹ และ ประสิทธิ์ คำพล¹
Rungaroon Piyarit^{1*}, Natsuda Wongboonngam¹ and Prasit Kampol¹

¹สาขาวิชาสังคมศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
¹Division of Social Studies, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi, 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: goranataka@hotmail.com

Received: 8 October 2018, **Revised:** 12 November 2018, **Accepted:** 28 December 2018

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้โมเดลเลิฟ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 45 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีค่าเชื่อมั่นคำนวณโดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์ – ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) อยู่ที่ 0.974 อยู่ในระดับดีมาก และแบบสัมภาษณ์ โดยนำมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที (t-test) และวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า การทดสอบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: โมเดลเลิฟ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ การจัดการเรียนรู้

Abstract

The purposes of this research were to compare the abilities of critical thinking of students before and after studies by the Love Model. The samples were students at Phetchaburi Rajabhat University, totally 45 in first semester academic year B.E. 2561. The research instruments were critical thinking test, the reliability test of knowledge by KR-20 was 0.974 at excellent level and interview from and the collected data were analyze by mean, standard deviation, t-test, and content analysis.

The results of the research were: The posttest of critical thinking abilities of the students were higher than pretest.

Keywords: the love model, critical thinking ability, learning management

บทนำ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นความสามารถทางสมอง ซึ่งการวัดการคิดอย่างมีวิจารณญาณไม่สามารถเอาเครื่องมือวัดสิ่งนั้นได้โดยตรงเนื่องจากไม่สามารถสังเกตได้โดยตรง การวัดแต่ละครั้งต้องผ่านกระบวนการทางสมอง (mental process) แต่สามารถอนุมานโดยทางอ้อมว่าได้เกิดพฤติกรรมภายในขึ้น จากสถานการณ์ในสังคมปัจจุบันการคิดอย่างมีวิจารณญาณถือเป็นทักษะที่มีความสำคัญและมีผลต่อการกระทำของบุคคลแต่ละบุคคล การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดที่ทำให้ผู้คิดสามารถทำการคิดได้ดีขึ้น อย่างสมเหตุสมผลและมีประสิทธิภาพ และยังส่งผลให้ผู้คิดมีความสามารถคิดกว้าง คิดลึก คิดถูกทาง คิดชัดเจน คิดถูกต้องอย่างมีเหตุผล [1] การคิดอย่างมีวิจารณญาณเป็นกระบวนการคิดที่รอบคอบ สมเหตุสมผล ผ่านการพิจารณาข้อมูลรอบด้านอย่างรอบคอบกว้างไกล ลึกซึ้ง และมีการตรวจสอบความถูกต้องจากแหล่งที่ให้ข้อมูล มีการพิจารณากลับกรองความน่าเชื่อถือได้ของข้อมูล มีการไตร่ตรองผลที่สามารถเกิดได้จากการตัดสินใจทั้งด้านคุณและโทษ คุณค่าที่แท้จริงหรือคุณค่าเทียมของสิ่งนั้น มีการทบทวนเพื่อหาข้อสรุปก่อนนำไปสู่การตัดสินใจ [2] ดังนั้นหากมีความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะช่วยให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาทในสังคมโลกศตวรรษที่ 21 นี้ เป็นสังคมพหุวัฒนธรรม มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ ศาสนา วัฒนธรรม จากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่สามารถทำให้การติดต่อสื่อสารระหว่างกันทำได้ง่าย รวดเร็วขึ้น และไม่มีข้อจำกัดของระยะทาง รวมไปถึงการรวมกลุ่มกันของบรรดาประเทศต่าง ๆ เพื่อความเจริญก้าวหน้าด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม ฯลฯ ทำให้เกิดสังคมที่มีความหลากหลายขึ้น และจำเป็นอย่างไร้ที่สังคมจะต้องอยู่ร่วมกันท่ามกลางความหลากหลายได้อย่างสันติสุข ภาพสังคมไทยในอนาคตที่พาสังคมไปในทิศทางพัฒนาที่ยั่งยืน โดยหวังว่าจะมีความสมดุลระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ และจิตใจ โดยตระหนักถึงคุณค่าความสำคัญของวัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม ยึดสันติ และมีทางสายกลางที่ไว้แก่ใจข้อขัดแย้งต่าง ๆ ดังที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้กำหนดทิศทางในการพัฒนาประเทศซึ่งมุ่งให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง [3] ซึ่งวิกฤตการณ์ที่ใหญ่ของโลกและประเทศไทยคือ วิกฤตอารยธรรม (Civilization crisis) ที่มากับอารยธรรมตะวันตก ที่เป็นอารยธรรมวัตถุนิยม บริโภคนิยม เงินนิยม โดยไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการปรับ แต่หากเป็นการเปลี่ยนวิถีคิด [4]

รูปแบบการเรียนการสอน “รูปแบบความรัก” (Love Model) [5] มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นเรียนรู้ (Learning) ขั้นเปิดใจ (Openness) ขั้นเห็นคุณค่า (Value) และขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence) ซึ่งรวมเรียกรูปแบบนี้ว่ารูปแบบ “ความรัก” (Love Model) โดยเป็นแนวคิดที่พัฒนามาจากแนวคิดจิตปัญญาศึกษา (Contemplative Education) ที่มีกระบวนการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง รู้จักความดี รู้จักความงาม ความเข้าใจธรรมชาติ ความมีสติ รอบคอบ ไคร่ครวญ เพื่อพัฒนาจิตใจและปัญญา ประกอบกับแนวคิดหลักธรรมคำสอนทางพุทธศาสนาที่มุ่งสอนให้บุคคลทำความดี ละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใสบริสุทธิ์ การนำรูปแบบความรักมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ วิชาศาสตร์พระราชากับการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีขั้นตอนและเนื้อหาวิชาประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ขั้นเรียนรู้ (Learning) เป็นการจัดบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เกิดการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ อภิปราย ตั้งคำถาม ตอบคำถาม แสดงความรู้สึกตามประเด็นการเรียนรู้ในเนื้อหา ขั้นที่ 2 คือ ขั้น เปิดใจ (Openness) เป็นการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการศึกษา ค้นคว้าเพิ่มเติม จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การลงพื้นที่ การจัดเวทีประชาคม การลงมือปฏิบัติเพื่อพัฒนา การสัมภาษณ์ปราชญ์ ผู้รู้ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงนำความรู้ที่มีมาแสดงความคิดเห็น เล่าประสบการณ์จริง หรือแสดงความรู้สึกต่อประเด็นการเรียนรู้นั้น ๆ (ปัญหา ความต้องการ) ขั้นที่ 3 ขั้นเห็นคุณค่า (Value) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่า ความสำคัญของประเด็นที่ได้เรียนรู้ โดยสามารถนำความรู้ที่ได้เรียนรู้มาไตร่ตรองให้เห็นคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ได้ และขั้นที่ 4 ขั้นเห็น

คุณงามความดี (Excellence) เป็นขั้นที่ให้ผู้เรียนได้ประมวลความรู้ที่ได้รับประสบการณ์ตรง การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ประโยชน์ และคุณค่าของประเด็นที่ได้ศึกษา เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ โดยจากขั้นตอนดังกล่าว ได้ทำให้นักศึกษาเกิดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ด้าน คือ ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหาซึ่งอยู่ในขั้นตอนการเรียนรู้และอภิปราย ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลในขั้นตอนการเรียนรู้และอภิปราย ความสามารถในการนิรนัย ความสามารถในการอุปนัย และความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้นในขั้นตอนการเรียนรู้ อภิปราย เห็นคุณค่า และขั้นเห็นคุณงามความดี

จากแนวคิดดังกล่าวผู้วิจัยจึงได้ทำวิจัย เรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี โดยเห็นว่าจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาวิชาพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่เป็นทักษะที่สำคัญเพื่อสร้างความแข็งแกร่งให้กับชุมชนท้องถิ่นและพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนระหว่างก่อนและหลังเรียนโดยใช้โมเดลเลิฟ

ขอบเขตการดำเนินงานวิจัย

1. ประชากรที่ศึกษา ครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 45 คน
2. กลุ่มตัวอย่าง ครั้งนี้ คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชาศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 45 คน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง
3. ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ คือ 2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ โมเดลเลิฟ 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ
4. ระยะเวลา เดือนสิงหาคม 2561 – มกราคม 2562
5. นิยามศัพท์เฉพาะ เพื่อให้เกิดความเข้าใจศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัยตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้นิยามความหมายไว้ดังนี้

โมเดลเลิฟ (Love Model) หมายถึง รูปแบบความรักที่ประกอบไปด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเรียนรู้ (Learning) ขั้นเปิดใจ (Openness) ขั้นเห็นคุณค่า (Value) และขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence) นำมาใช้ในการเรียนการสอนวิชาศาสตร์พระราชากับการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยแต่ละขั้นตอนมีกิจกรรมการเรียนรู้สำคัญคือ ขั้นเรียนรู้ (Learning) เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งจากการศึกษาค้นคว้า จากแหล่งหนังสือ ตำรา แหล่งเรียนรู้ และจากประสบการณ์ตรง ขั้นเปิดใจ (Openness) เน้นการคิดหาคำตอบและสรุปผล ทั้งส่วนที่เป็นเนื้อหาสาระการเรียนรู้ การแก้ปัญหาการหาคำตอบ และการสรุปเรื่องที่ได้อ่านเรียนรู้ ขั้นเห็นคุณค่า (Value) เน้นการวิเคราะห์ หาเหตุผลด้วยตนเอง การทำความเข้าใจสิ่งต่าง ๆ โดยการเชื่อมโยงสู่การพัฒนาค่านิยมในการเห็นคุณค่า และนำไปสู่การปฏิบัติ และขั้นเห็นคุณงามความดี (Excellence) เป็นการประมวลความรู้ สู่การปฏิบัติจริง ซึ่งจะนำไปสู่ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ ความสามารถในการคิดที่มีองค์ประกอบ คือ ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหา ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ความสามารถในการนิรนัย ความสามารถในการอุปนัย และความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น โดยใช้แบบทดสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

1. วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับกลุ่มทดลองก่อนการทดลอง (pretest) โดยใช้แบบวัดที่สร้างขึ้น
2. จัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้ มคอ.3 กับกลุ่มทดลอง ใช้เวลาในการจัดการเรียนรู้จำนวนสัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวมเป็น 7 สัปดาห์ เวลาที่ใช้ในการทดลองภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561
3. หลังการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กับกลุ่มทดลองหลังการทดลอง (posttest) โดยใช้แบบวัดที่สร้างขึ้น และสัมภาษณ์หลังเรียน โดยใช้แบบสัมภาษณ์เจตคติที่สร้างขึ้น
4. นำคะแนนที่ได้จากการวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้งก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณ 1 ฉบับ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ทดสอบก่อนและหลังเรียน 2) แบบสัมภาษณ์ (Interviews) จำนวน 3 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลวัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยการหาค่าสถิติดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ คะแนนเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบที (t-test)
2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบทดสอบ

2.1 ความเที่ยงตรง (validity) โดยศึกษาในประเด็นความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบทดสอบ เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ที่ 1

2.2 ความยากง่าย (difficulty) และอำนาจจำแนก วิเคราะห์โดยใช้สูตร KR-20 เพื่อหาความยากง่ายรายข้อและอำนาจจำแนกรายข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.87 และค่าอำนาจจำแนก (r) ระหว่าง -0.02 - 0.61 และดำเนินการปรับปรุงข้อสอบให้มีความเหมาะสม

2.3 ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ (reliability) คำนวณโดยใช้สูตร KR-20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder - Richardson) โดยค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.974 ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก

การวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสัมภาษณ์

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (Interviews) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จากแบบสัมภาษณ์กลุ่มทดลอง

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของแบบสัมภาษณ์

ความเที่ยงตรง (validity) โดยศึกษาในประเด็นความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (content validity) ของแบบทดสอบ แล้วนำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน โดยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การเปรียบเทียบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสถิติทดสอบที ของคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่ม	Mean	S.D.	ค่าเฉลี่ย ของผลต่าง	S.D. ค่าเฉลี่ยผลต่าง	t	df	Sig 1 tailed
ก่อนเรียน	15.04	6.254	3.33	6.263	3.570 *	44	0.000
หลังเรียน	18.38	1.193					

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า การทดสอบคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนก่อนเรียน เฉลี่ยเท่ากับ 15.04 คะแนน และมีคะแนนความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของกลุ่มตัวอย่างหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 15.52 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนสอบทั้งสองครั้งพบว่า คะแนนสอบความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. ผลการสัมภาษณ์หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง

จากการสัมภาษณ์หลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลและสรุปประเด็นได้ดังนี้

3.1 ความพึงพอใจต่อการนำโมเดลเลิฟมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

นักศึกษามีความพึงพอใจในการนำโมเดลเลิฟมาใช้ในการสอน เนื่องจากเห็นว่ามีส่วนที่ชัดเจน เป็นการสอนที่มีความแปลกใหม่ และสามารถเข้ากับเนื้อหาที่หลากหลายได้

3.2 โมเดลเลิฟช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้หรือไม่ อย่างไร

ได้ เนื่องจากขั้นตอนมีความเหมาะสมกับการพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 แบบ

3.3 ข้อเสนอแนะในการนำโมเดลเลิฟมาใช้ในการจัดการเรียนรู้

- ควรอธิบายขั้นตอนให้นักศึกษาทราบอย่างละเอียดก่อนที่จะทำการสอน
- ควรนำวิธีการสอน หรือสื่ออื่น ๆ มาใช้ในการสอนควบคู่กัน เพื่อให้เกิดความแปลกใหม่มากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณและเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่น: กรณีศึกษาวิชาเพชรบุรีศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. คะแนนความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ที่จัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5
2. คะแนนเจตคติต่อชุมชนท้องถิ่นของกลุ่มตัวอย่างที่จัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น โดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มีประเด็นอภิปรายที่สำคัญ ดังนี้

ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ที่จัดการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น

โดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการจัดการเรียนรู้วิทยาศาสตร์พระราชากับพัฒนาที่ยั่งยืนโดยใช้โมเดลเลิฟในการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาความสามารถทางการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ของตามแผนการจัดการเรียนรู้ (มคอ.3) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยได้วัดความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสามารถในการระบุประเด็นปัญหา หมายถึง ความสามารถในการระบุใจความสำคัญหรือกำหนดประเด็นปัญหาที่ชัดเจนจากข้อมูล บทความหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

2. ความสามารถในการพิจารณาความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลและการสังเกต หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสินความถูกต้องของข้อมูลความเป็นไปได้ของข้อความจากรายงานที่ได้จากการสังเกตของบุคคลต่าง ๆ

3. ความสามารถในการอุปนัย หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาข้อมูลและสถานการณ์ต่าง ๆ จากการตั้งข้อสังเกตของบุคคลต่าง ๆ แล้วสามารถตัดสินใจได้ว่า ข้อเท็จจริงใดสนับสนุน คัดค้าน หรือไม่เกี่ยวข้องกับข้อสรุปที่ได้คาดคะเนไว้

4. ความสามารถในการนิรนัย หมายถึง ความสามารถในการหาข้อสรุปในสถานการณ์ จากประโยชน์หลักที่กำหนดให้ โดยอาศัยเหตุผลจากส่วนใหญ่ไปสู่ส่วนย่อย ซึ่งข้อสรุปที่ได้ต้องสมเหตุสมผล

5. ความสามารถในการระบุข้อตกลงเบื้องต้น หมายถึง ความสามารถในการระบุว่าข้อความใดเป็นข้อตกลงเบื้องต้น ซึ่งเป็นข้อความจำเป็นต้องมีก่อนข้อสรุปที่กำหนดให้ เพื่อเป็นการตรวจสอบว่าการลงข้อสรุปมีความถูกต้องสมเหตุสมผล

โดยการจัดการเรียนรู้มีกิจกรรมที่สำคัญ คือ กิจกรรมการลงพื้นที่เพื่อศึกษาสภาพแวดล้อม ภูมิประเทศ ภูมิสังคม การจัดการประชามหมู่บ้าน การรับฟังปัญหาของชุมชน การเข้าไปศึกษาชุมชนต้นแบบที่ได้รับการพัฒนา การร่วมวางแผนเพื่อการพัฒนาชุมชนโดยน้อมนำศาสตร์พระราชามาใช้ในการพัฒนา กิจกรรมเหล่านี้ได้ผ่านกระบวนการของโมเดลเลิฟทั้ง 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเรียนรู้ ขั้นเปิดใจ ขั้นเห็นคุณค่า และขั้นเห็นคุณงามความดี ซึ่งขั้นตอนโมเดลเลิฟช่วยพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน จากเหตุผลข้างที่ได้กล่าวมาทั้งหมด จึงสรุปได้ว่าการจัดการเรียนรู้โดยประยุกต์ใช้โมเดลเลิฟสามารถพัฒนาความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ควรชี้แจงขั้นตอน รูปแบบการจัดการเรียนรู้โมเดลเลิฟให้นักศึกษาได้เข้าใจรูปแบบการจัดการเรียนรู้ก่อนทุกครั้งที่จะดำเนินการทดลองเพื่อความเข้าใจที่ตรงกัน

1.2 ควรผสมผสานสื่อการสอนต่าง ๆ ที่มีความหลากหลายและน่าสนใจให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง ผลการจัดการเรียนรู้โดยใช้โมเดลเลิฟที่มีต่อความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับโมเดลเลิฟในรายวิชาอื่น

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น นอกเหนือจากความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ เช่น การคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหา เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ไอดีเอสแควร์; 2540.
- [2] กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. เอกสารชุดเทคนิคการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นสำคัญการบูรณาการ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา กรมการศาสนา; 2543.
- [3] คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ; 2555.
- [4] ประเวศ วะสี. ทิศทางใหม่ของประเทศไทย ทิศทางใหม่ของการศึกษาชุมชนท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว; 2555.
- [5] เอ็มอัชฌา วัฒนบูรานนท์. การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ “ความรัก” หรือเลิฟโมเดล (LOVE Model) เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ตามแนวคิดจิตปัญญาศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.

การดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง

Maintaining Brass Instruments

สมชาย สอาดนัก^{1*} และ จิรนนท์ โตสิน¹
Somchay Sa-ardnuk^{1*} and Jiranan Tosin¹

¹สาขาวิชานาฏดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
¹Division of Performing and Musical Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: songyoa@hotmail.com

Received: 16 October 2018, **Revised:** 23 November 2018, **Accepted:** 28 December 2018

บทคัดย่อ

การดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลืองเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องถ่ายทอดความรู้ให้กับผู้เรียนที่เข้ารับการฝึกปฏิบัติเครื่องดนตรีทุกคนเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นกับเครื่องดนตรี ผู้สอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษา ส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องดนตรี วัสดุอุปกรณ์ ที่ต้องนำมาใช้ในการดูแลรักษา วิธีการดูแลรักษาส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งภายนอกและภายในของเครื่องดนตรีรวมถึงกล่องใส่เครื่องดนตรี การดูแลรักษาแต่ละครั้งจะต้องพิจารณาประเภทของเครื่องดนตรี จุดที่เกิดความเสียหาย วัสดุที่ใช้ในการซ่อมบำรุง และประเมินความสำเร็จของการซ่อม ถ้ามีความเสี่ยงมากเกินไปควรส่งซ่อมให้ช่างผู้ชำนาญ ใช้วิธีสอนแบบบรรยาย สาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามทำการประเมินผลจากการปฏิบัติและให้คำชมเชยเพื่อสร้างแรงจูงใจในการดูแลรักษาเครื่องดนตรีในครั้งต่อไป

คำสำคัญ: เครื่องลมทองเหลือง การดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง อุปกรณ์ทำความสะอาดเครื่องลมทองเหลือง

Abstract

Maintaining brass instruments is necessary for instructors to deliver the knowledge to every students taking musical skill practice in order to prevent damage that might occurs with the musical instruments. In classroom, the instructors will teach the learners to be aware of importance of caring and maintaining brass instruments, know elements of certain musical instruments, know which part needs to be taken care of and maintained, understand methods of how to maintain each part and element thoroughly, including their cases. For each maintaining, the students must consider about the types of musical instruments, damaged spots, materials used for fixing, method of fixing, and evaluation of maintaining success. If the maintaining is too risky, each musical instruments should be sent to the experts to fix it. Instructional method employs lecture, demonstration, and skill practice respectively. Learning evaluation is focused on the result of practice, as well as encouraging the learners to motivate them for further practice of maintaining other musical instruments thereafter.

Keywords: brass instruments, maintaining brass instruments, cleaning equipment for brass instruments

บทนำ

เครื่องดนตรี (Music Instruments) เสียงของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดมีความแตกต่างกัน แต่สามารถจัดเป็นประเภทใหญ่ ๆ ตามลักษณะของเสียงที่คล้ายคลึงกันและลักษณะของเครื่องมือ [1] สามารถแบ่งออกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 5 ประเภทคือ

1. เครื่องสาย (String Instruments) เครื่องดนตรีประเภทนี้มีสายเป็นองค์ประกอบหลักที่จะทำให้เกิดเสียง และมีตัวขอหรือตัวเครื่องทำด้วยไม้ทำหน้าที่เป็นตัวขยายเสียง[2] เช่น ไวโอลิน วิโอล่า ฮาร์พ กีตาร์ เป็นต้น

2. เครื่องลมไม้ (Woodwind Instruments) เครื่องดนตรีประเภทนี้สามารถแบ่งอย่างกว้าง ๆ ได้ 2 ประเภทคือ ประเภทขลุ่ย ซึ่งทำให้เกิดเสียงโดยการเป่าลมผ่านช่องลมและประเภทเป่า เครื่องประเภทนี้จะทำให้เกิดเสียงโดยการเป่าลมผ่านลิ้น แต่เดิมตัวเครื่องทำด้วยไม้แต่ปัจจุบันทำด้วยวัสดุอื่น ๆ [1] เช่นทองเหลืองซุบ แลคเกอร์ นิกเกิลหรือซุบเงิน เป็นต้น เช่น ปิคโคโล ฟลูต คลาริเน็ต แซกโซโฟน เป็นต้น

3. เครื่องลมทองเหลือง (Brass Instruments) เครื่องดนตรีประเภทนี้ทำให้เกิดเสียงโดยเป่าลมผ่านกำพวดหรือปากเป่า ตัวเครื่องทำด้วยทองเหลืองซุบ แลคเกอร์ นิกเกิล ซุบเงิน หรือสีอื่น ๆ เช่น เฟรนช์ฮอร์น ทรัมเป็ต ทรอมโบน ทูบา เป็นต้น

4. เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลิ่มนิ้วหรือคีย์บอร์ด (Keyboard Instruments) เครื่องดนตรีประเภทนี้จะมีลิ่มนิ้วสำหรับกดทำให้เปลี่ยนระดับเสียง เช่น อพาร์ทเปียโน เปียโนไฟฟ้า แอคคอร์ดเดียน เป็นต้น

5. เครื่องตี (Percussion Instruments) เครื่องดนตรีประเภทนี้จะทำให้เกิดเสียงด้วยการตี การเคาะ หรือการเขย่า วัสดุที่ทำอาจเป็นไม้ เหล็ก ทองเหลือง หนังสัตว์ หรือวัสดุสังเคราะห์ เช่น กลองใหญ่ กลองทิมปานี ซาโลโฟน ฉาบ เป็นต้น

จากบทความที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่าเครื่องดนตรีแต่ละชนิดทำด้วยวัสดุที่แตกต่างกันไป หรือเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันชิ้นส่วนหรืออุปกรณ์แต่ละชิ้นก็อาจทำจากวัสดุที่แตกต่างกันด้วย จึงทำให้การดูแลรักษามีความแตกต่างกัน บทความนี้ผู้เขียนจะขอกล่าวถึงการดูแลรักษาเครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลืองซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่มีความบอบบาง และเสี่ยงต่อการเกิดความเสียหายได้ง่ายถ้าไม่ได้รับการดูแลรักษาที่ถูกต้องวิธี

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลือง

เครื่องลมทองเหลือง ตัวเครื่องประกอบด้วยท่อลมที่ทำด้วยโลหะขนาดต่าง ๆ เสียงเกิดจากการเป่าลมให้เกิดการสั่นสะเทือนที่ริมฝีปากของผู้เล่นผ่าน ไปยังกำพวดหรือปากเป่า (Mouthpiece) การเป่าเครื่องลมทองเหลืองจึงขึ้นอยู่กับริมฝีปากเป็นสำคัญ เครื่องดนตรีในกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีดังนี้

1. เฟรนช์ฮอร์น (French horn) รูปร่างของเฟรนช์ฮอร์นเป็นท่อลมทองเหลืองขดเป็นวง ท่อลมส่วนปลายติดกับกำพวดรูปกรวยมีเส้นผ่าศูนย์กลาง $\frac{1}{4}$ นิ้ว ค่อย ๆ ขยายขึ้นจนมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 3 นิ้ว และผายออกเป็นปากลำโพงที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 12 นิ้ว ถ้ายึดท่อลมออกจะมีความยาวถึง 17 ฟุต [2] เฟรนช์ฮอร์นมีการวางท่อซิดและซ้อนกันเปลี่ยนระดับเสียงด้วยระบบลูกสูบแบบหมุน ทำให้การทำความสะอาดยาก น้ำมันที่ใส่เพื่อหล่อลื่นจึงแตกต่างไปจากเครื่องในกลุ่มเดียวกัน

2. ทรัมเป็ต (Trumpet) เป็นแตรที่มีท่อลมรูปทรงกระบอก ท่อลมมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ $\frac{3}{8}$ นิ้ว และค่อย ๆ ขยายออกในระยะประมาณ $1\frac{1}{2}$ ฟุต จนเป็นปากลำโพงมีเส้นผ่าศูนย์กลาง 4 นิ้ว [2] มีลูกสูบแบบดันเพื่อใช้บังคับเสียง 3 อัน (3 Valve) อยู่ตรงกลางตัวเครื่องดนตรี เปลี่ยนระดับเสียงโดยใช้นิ้วบังคับลูกสูบโดยการกดลงหรือผ่อนขึ้นเป็นแนวตั้งเกิดเสียงโดยการเป่าลมผ่านกำพวด (Mouthpiece) ทรัมเป็ตมีการจัดวางท่อลมที่ไม่สลับซับซ้อนง่ายต่อการทำความสะอาด แต่มีอุปกรณ์บางอย่างที่ต้องระวังเป็นพิเศษ เช่น ลูกสูบ กำพวด เป็นต้น

3. คอร์เน็ต (Cornet) มีลักษณะของตัวเครื่องคล้ายกับทรัมเป็ต ลำตัวสั้นกว่า คุณภาพของเสียงมีความนุ่มนวลกลมกล่อม ความสดใสของเสียงน้อยกว่าทรัมเป็ต การดูแลรักษาใช้วิธีเดียวกับทรัมเป็ต

4. ทรอมโบน (Trombone) ประกอบด้วยท่อลมขนาดยาวอโค้งสองครั้ง สองในสามของความยาวของท่อลมนี้ตั้งแต่กำพวดเป็นท่อลมทรงกระบอก ส่วนความยาวที่เหลือค่อย ๆ ขยายออกเป็นปากลำโพง ส่วนที่ใกล้กับกำพวดมีท่อลมทรงกระบอกเป็นท่อลมสองชั้นสวมกันไว้ ในลักษณะรูปตัว U เลื่อนเข้า-ออก เพื่อเปลี่ยนระดับเสียง เมื่อเลื่อนออกจะมีความยาวประมาณ 9 ฟุต เมื่อเลื่อนเข้า จะเหลือเพียง 3 ฟุตเศษ ทรอมโบนมีการจัดวางท่อลมที่ไม่ซับซ้อนจึงเป็นเครื่องที่ดูแลง่าย อุปกรณ์ที่ต้องระวังเป็นพิเศษคือคันทักทั้งก้านด้านในและท่อลมด้านนอกหากไม่ระวังอาจทำให้คดและไม่สามารถเลื่อนเข้า ออกได้

5. ฟลูเกลฮอร์น (Flugelhorn) มีลักษณะคล้ายกับแตรบิวเกิลมี 3 ลูกสูบ ท่อลมกลางเป็นรูปกรวยปลายบานเป็นลำโพงรูปร่างใหญ่กว่าคอร์เน็ต ลักษณะของเสียงคล้ายกับฮอร์น มีความห้าวกว่าฮอร์น การดูแลรักษาใช้วิธีเดียวกับทรัมเป็ต

6. ยูโฟเนียม (Euphonium) มีขนาดใหญ่กว่าฟลูเกลฮอร์น มีลูกสูบ 3-4 ลูกสูบ กำพวดเป็นรูปถ้วย ท่อลมขดโค้งค่อย ๆ ขยายปลายเป็นลำโพงทรงเขนขึ้นด้านบน มีการวางท่อลมที่ไม่ซับซ้อน การดูแลรักษาใช้วิธีเดียวกับทรัมเป็ต

7. ทูบา (Tuba) มีลักษณะคล้ายกับยูโฟเนียม แต่มีขนาดใหญ่กว่า ส่วนกลางลำตัวติดลูกสูบเพื่อเปลี่ยนระดับเสียง 3-4 ลูกสูบ เสียงของทูบาทุ้มต่ำ นุ่มนวล ไม่แตกพร่า ปกติทูบาทำหน้าที่เป็นแนวเบสให้แก่กลุ่มเครื่องลมทองเหลือง การดูแลรักษาใช้วิธีเดียวกับทรัมเป็ต

8. ซูซาโฟน (Sousaphone) เป็นเครื่องดนตรีที่มีท่อลมขนาดใหญ่ ขดโค้งเป็นวงกลม ปากลำโพงทรงเขนขึ้นด้านบน มีลูกสูบเพื่อเปลี่ยนระดับเสียง 3 ลูกสูบ ในการบรรเลงผู้บรรเลงต้องนำเครื่องมาสวมเข้ากับลำตัวแล้วค้ำไว้ที่บ่าด้านซ้าย ซูซาโฟนประดิษฐ์ขึ้นเพื่อใช้แทนทูบา เพื่อให้ง่ายแก่การเดินสนาม เสียงของซูซาโฟน มีเสียงเช่นเดียวกับทูบา จึงใช้แทนกันได้ ส่วนการดูแลรักษาใช้วิธีเดียวกับทรัมเป็ต

ส่วนประกอบของเครื่องลมทองเหลือง

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลืองมีส่วนประกอบหลักที่เหมือนกันและต่างกัน สามารถสรุปได้ดังนี้

1. กำพวดหรือปากเป่า (Mouthpiece) ลักษณะของปากเป่าส่วนบนสุดจะเป็นรูปถ้วยเจาะรูให้ลมผ่านเข้าไปยังตัวเครื่อง รูของลมมีขนาดเล็กหรือใหญ่ขึ้นอยู่กับขนาดของตัวเครื่องดนตรีแต่ละชนิด

2. ท่อลม เครื่องลมทองเหลืองทุกชนิดมีท่อลมเป็นทรงกลมมีขนาดเล็ก กลาง และใหญ่อยู่ในเครื่องตัวเดียวกัน ท่อลมขดโค้งไปมาส่วนปลายขยายออกเป็นปากลำโพง

3. ท่อเทียบเสียง เครื่องดนตรีทุกชนิดมีท่อไว้สำหรับเทียบเสียงหรือตั้งเสียงให้ตรงกับระดับเสียงที่ต้องการ โดยการเลื่อนท่อเข้า ออก กรณีที่เสียงสูงปรับเสียงด้วยการดึงท่อเทียบเสียงออก ทำให้ตัวเครื่องมีความยาวมากขึ้นทำให้เสียงต่ำลง กรณีที่เสียงต่ำ ปรับเสียงด้วยการดันท่อเข้า ทำให้ตัวเครื่องมีความยาวของเครื่องสั้นลงทำให้เสียงสูงขึ้น

4. คันทักทรอมโบน เป็นส่วนประกอบหลักเฉพาะเครื่องทรอมโบน มีไว้สำหรับการเปลี่ยนระดับเสียง ต้องระวังเป็นพิเศษเพราะถ้าคันทักเกิดการคด ทำให้ไม่สามารถเลื่อนเปลี่ยนระดับเสียงได้

5. ลูกสูบ เครื่องลมทองเหลืองมีลูกสูบ 2 แบบ คือ ลูกสูบแบบดัน และลูกสูบแบบหมุน ลูกสูบแบบดันนิยมใช้กับเครื่องทรัมเป็ต คอร์เน็ต บาริโตน ยูโฟเนียม ทูบา ซูซาโฟน ส่วนลูกสูบแบบหมุน ใช้กับเครื่องเฟรนซ์ฮอร์น เป็นต้น

ความสำคัญของการดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง

เครื่องดนตรีเป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดของนักดนตรี การมีเครื่องดนตรีที่สมบูรณ์จะช่วยให้การบรรเลงออกมาสมบูรณ์ที่สุด การดูแลรักษาที่ถูกต้องจะช่วยให้ตัวเครื่องมีความพร้อมที่จะใช้บรรเลงได้โดยฉับพลัน[3]มีอายุการใช้งานที่ยาวนาน เครื่องมีความสวยงาม สะอาดตาน่าหยิบ นำจับนำไปปฏิบัติไม่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ[4] และทำให้

คุณภาพของเสียงมีความเที่ยงตรงตามมาตรฐานของเครื่องตลอดอายุการใช้งาน

เครื่องลมทองเหลืองถือว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีความบอบบางมีระบบกลไกที่ซับซ้อนและเกิดการชำรุดเสียหายได้ง่าย เช่น ปากเป่าหล่นทำให้ส่วนปลายของปากเป่าบุบ ซึ่งส่งผลต่อการเดินทางของลม การถอดชิ้นส่วนต่าง ๆ โดยไม่ถูกต้องก่อนอาจส่งผลทำให้ลูกสูบวมได้ ลูกสูบหล่นกระแทกพื้นอาจทำให้ลูกสูบคดไม่สามารถใช้งานได้ ดังนั้นการดูแลรักษาเครื่องให้มีสภาพใหม่และสมบูรณ์อยู่ตลอดเวลาจึงเป็นเรื่องที่นักดนตรีทุกคนควรกระทำอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าจะก่อนการบรรเลง หลังจากการบรรเลง หรือการเก็บไว้โดยไม่ได้นำออกมาบรรเลงก็ตามก็ยังคงต้องนำออกมาดูแลรักษาเช่นเดียวกัน

วัสดุอุปกรณ์ทำความสะอาดเครื่องลมทองเหลือง

วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดูแลทำความสะอาดเครื่องลมทองเหลืองจะมีความแตกต่างกับเครื่องประเภทอื่น ๆ สามารถสรุปวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ได้ดังนี้

1. ผ้าสาลู (Polishing gauze)
2. ผ้าสำลี (Polishing cloth)
3. ผ้าทำความสะอาดเสื่อสูบ (Cleaning swab)
4. แปรงทำความสะอาดกำพวด (Mouthpiece brush)
5. แปรงล้างแตร (Flexible cleaner)
6. กระจบฉีดน้ำ (Water spray)
7. ลวดสักหลาด (Tone hole cleaner)
8. ไม้ทำความสะอาดท่อเสียง (Cleaning rod)
9. สบู่ล้างแตร (Brass soap)
10. น้ำยาขัดเครื่องชุบนิกเกิล (Metal polish)
11. น้ำยาขัดเครื่องเคลือบแลคเกอร์ (Lacquer polish)
12. น้ำยาขัดเครื่องเงิน (Silver polish)
13. ครีมหล่อลื่นสไลด์ทอมโบน (Slide cream)
14. ขี้ผึ้งทาท่อโลหะ (ชนิดแข็ง) (Slide grease)
15. น้ำมันหยอดท่อเทียบเสียง (Tuning slide oil)
16. น้ำมันหล่อลื่นลูกสูบแบบดัน (Valve oil)
17. น้ำมันหล่อลื่นลูกสูบแบบหมุน (Rotor oil) [5]
18. ผ้าด้ายดิบ (Yarn)
19. ไชปลาวาฬ (Whale fallow) [6]
20. น้ำมันหล่อลื่นสไลด์ทอมโบน (Slide oil)

ขั้นตอนวิธีการดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง

เครื่องลมทองเหลือง (Brass Instruments) หรือกลุ่มแตร เช่น ทรัมเป็ต คอร์เน็ต เฟรนช์ฮอร์น บาริโทน ทอมโบน ยูโพนีม ทูบา เป็นต้น เครื่องดนตรีทุกชนิดตัวเครื่องทำด้วยแผ่นทองเหลืองหรือโลหะขดเป็นทรงกลมขนาดต่าง ๆ ทำหน้าที่เป็นท่อลมขดโค้งไปตามลักษณะและขนาดของเครื่องแต่ละชนิด สามารถชุบสีต่าง ๆ ได้ตามความต้องการมีระบบกลไก และหลักการการทำงานของตัวเครื่องที่คล้ายกัน ผู้ที่ฝึกหัดเครื่องลมทองเหลือง ควรเรียนรู้วิธีการดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลืองเพื่อเป็นการป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดขึ้นได้ การดูแลรักษาเป็นสิ่งจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องแนะนำ

นักเรียน นักศึกษาให้ปฏิบัติได้ถูกต้องตามหลักของการดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง โดยผู้เขียนได้สรุปวิธีการดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลืองจากเอกสารและประสบการณ์ดังนี้

1. สอนให้ผู้เรียนรู้จักเครื่องดนตรีกลุ่มเครื่องลมทองเหลืองทุกชนิด
2. สอนให้ผู้รู้จักส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องดนตรี ส่วนประกอบใดมีความแข็งแรง มีความบอบบาง และต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ
3. สอนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลรักษาและทำความสะอาดเครื่องดนตรี
4. สอนให้ผู้รู้จักวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ต้องนำมาใช้ในการดูแลรักษาทำความสะอาด อุปกรณ์แต่ละชนิดใช้งานอย่างไร และใช้กับส่วนประกอบใดของตัวเครื่องดนตรี
5. สอนการดูแลรักษาและทำความสะอาดส่วนประกอบต่าง ๆ ทั้งภายนอก ภายในของเครื่องดนตรีแต่ละชนิด ข้อควรระวังของการดูแลรักษาทำความสะอาดเครื่องดนตรีเช่น ความเสียหายที่อาจเกิดจากการหยิบ การจับ การวาง การปฏิบัติ การถอด การประกอบ น้ำมันที่ใช้ อุปกรณ์ที่ใช้ ระวังลูกสูบตก คันชักกด ปากเป่าพยายามอย่าให้ตก โดยเฉพาะส่วนปลายของปากเป่าจะต้องไม่บุบหรือผิดรูปทรง เป็นต้น
6. สอนวิธีการดูแลรักษาและทำความสะอาดเครื่องดนตรีเช่น ท่อลมทรงกลม ข้อต่อ ข้อชัก ฝาเกรียวฝาครอบ กระบอกลูกสูบทั้งบนและล่าง และก๊อคน้ำลาย เป็นต้น
7. การดูแลรักษาตัวกล่องสำหรับใส่เครื่องดนตรี โดยอุปกรณ์ต่าง ๆ ของตัวกล่องต้องอยู่ในสภาพสมบูรณ์ สามารถจัดเก็บและเคลื่อนย้ายได้โดยสะดวก
8. การสอนใช้วิธีแบบบรรยาย สาธิตและให้ผู้เรียนปฏิบัติตามโดยการทำงานเป็นคู่หรือการทำงานเป็นกลุ่มขณะสอนผู้สอนต้องให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำเพื่อป้องกันความเสียหายที่อาจจะเกิดขึ้นกับเครื่องดนตรีได้ หลังเสร็จสิ้นจากการสอนผู้สอนควรประเมินผลของการปฏิบัติงานและให้คำชมเชยเพื่อเป็นกำลังใจในการดูแลรักษาและทำความสะอาดในครั้งต่อไป

การดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลือง

1. การดูแลรักษาภายนอก

สิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือการระวังอย่าให้ตัวเครื่องและส่วนประกอบของเครื่องตกหล่น หรือกระทบกับของแข็งใด ๆ ซึ่งเป็นข้อควรระวังกับเครื่องดนตรีทุกชนิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องลมทองเหลืองนั้นนับว่าบอบบางง่ายต่อการบุบ คดงอ รอยขีดข่วน นอกจากนี้อาจเกิดการเสียหายจากสารเคมี เหนือ อุณหภูมิที่ร้อนหรือเย็นเกินไป และไอน้ำความเค็มของน้ำทะเลที่ส่งผลต่อเครื่องทองเหลืองด้วย

การดูแลรักษาทำความสะอาดภายนอกไม่ยุ่งยาก กระทำได้โดยใช้ผ้าสะอาดปราศจากฝุ่นผงเช็ดทำความสะอาด ผ้าที่ใช้ควรเป็นผ้าสาลี (Polishing cloth) หรือผ้าซิลิคอน (Silicon cloth) เนื้อแน่นอย่างดีเท่านั้น เพราะเนื้อผ้าอ่อนนุ่มสามารถเช็ดทำความสะอาดเครื่องดนตรีทุกชนิด เครื่องลมทองเหลืองมีวิธีการชุบหรือเคลือบผิวในลักษณะต่างกัน การเช็ดทำความสะอาดควรปฏิบัติดังนี้

1.1 ตัวเครื่องดนตรีชุบเงินและตัวเครื่องที่ไม่ได้ชุบอะไรเลยเป็นเนื้อทองเหลืองแท้ ๆ [7] หากสัมผัสกับคราบเหงื่อและอากาศเป็นเวลานาน ๆ จะเกิดคราบหมองหรือดำ หากเป็นคราบหมองดำไม่มากนัก ควรใช้ผ้าที่ชุบน้ำยาขัดเงินสำเร็จรูป (Silver cloth) เช็ดทำความสะอาด แต่ถ้ามีคราบหมองดำมากควรใช้ผ้าสาลีชุบน้ำยาขัดเงิน (Silver polish) ขัดบริเวณที่มีคราบหมองดำ เมื่อขึ้นเงาแล้วล้างด้วยน้ำสะอาดอีกครั้งแล้วเช็ดให้แห้งจึงจะสามารถนำไปเก็บในกล่องได้

1.2 ตัวเครื่องดนตรีชุบด้วยนิกเกิลและโครเมียม สีลักษณะนี้จะไม่ค่อยมีปัญหาเรื่องคราบหมองดำมากนัก

หลังการใช้งานทำความสะอาดด้วยผ้าสะอาดปกติหากเกิดคราบหมองดำให้ใช้ผ้าสำลีชุบน้ำยา Metal polish เช็ดเบา ๆ คราบก็จะออกไป จากนั้นล้างด้วยน้ำสะอาดแล้วเช็ดให้แห้งก่อนนำไปเก็บในกล่อง

1.3 ตัวเครื่องดนตรีที่มีสีทอง เป็นสีทองเหลืองขัดเงา แล้วเคลือบด้วยแลคเกอร์พิเศษทำให้สีทองไม่หมองคล้ำ ทนทานอยู่หลายปี ผิวของแลคเกอร์อาจหมองลงได้บ้าง วิธีขจัดคราบหมองใช้ผ้าสำลีชุบน้ำยา Lacquer polish เช็ดทำความสะอาดคราบสกปรกก็จะออกไป[7]

กรณีที่เครื่องดนตรีไม่ได้รับการดูแลรักษาเป็นเวลานานทำให้มีคราบหมองดำติดจนไม่สามารถทำความสะอาดด้วยน้ำยาดังที่กล่าวมาแล้วได้ อาจจะใช้ไขปลาวาฬ ซึ่งเป็นยาขัดเงาชนิดหนึ่งที่มีคุณสมบัติเป็นก้อนแข็งคล้ายสบู่ มีส่วนผสมของผงขัดเงา โดยการใส่ผ้าด้ายดิบตัดแบ่งเป็นชิ้นเล็ก ๆ ตามขนาดของซอกหรือมุมที่จะขัด หลังจากนั้นนำผ้าด้ายดิบสัมผัสกับก้อนไขปลาวาฬให้น้ำยาจากไขปลาวาฬติดกับเนื้อผ้าแล้วนำไปขัดบริเวณที่มีคราบหมองดำติดแน่นเพียงแค่นี้คราบหมองดำก็จะหลุดออก ถ้าคราบติดแน่นมาก ๆ อาจจะต้องทำซ้ำจนกว่าคราบหมองดำจะหลุดออก [6]

ภาพที่ 1 ไขปลาวาฬ (Whale fallow)
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้นิพนธ์)

ภาพที่ 2 ผ้าด้ายดิบ (Yarn)
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้นิพนธ์)

2. การดูแลรักษาส่วนประกอบต่าง ๆ ของเครื่องดนตรี

2.1 กำพวดหรือปากเป่า (Mouthpiece)

กำพวดของเครื่องลมทองเหลือง ดูแลรักษาง่ายไม่ยุ่งยาก โดยหลังการใช้งานควรล้างด้วยน้ำสะอาดทุกครั้ง หากมีสิ่งสกปรกอยู่ภายในรูให้ใช้แปรงทำความสะอาด แล้วเช็ดให้แห้งด้วยผ้าสำลี ส่วนปลายของกำพวดหากมีรอยบุบหรือผิดรูปไปจากเดิมควรทำให้กลมตามเดิม โดยการใช้แท่งเหล็กทรงกลมปลายเรียวแหลมสอดใส่เข้าไปในส่วนปลายของกำพวดเพื่อแต่งให้มีทรงกลมตามเดิม [8]

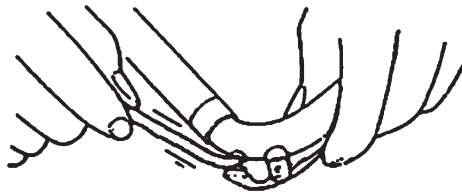

ภาพที่ 3 เหล็กแต่งปลายกำพวด (Iron-shaped ends)
ที่มา (ภาพถ่ายโดยผู้นิพนธ์)

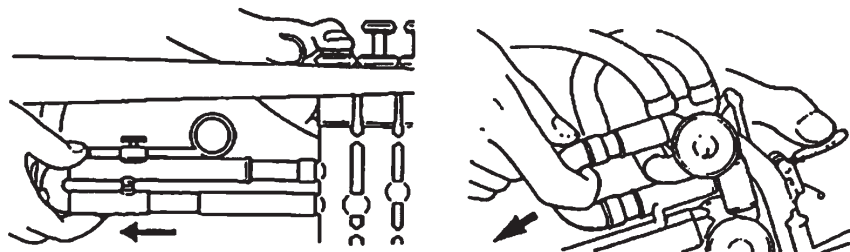
2.2 ท่อลมของเครื่องลมทองเหลือง

ท่อลมของเครื่องลมทองเหลืองมีหลายท่อหลายขนาด มีรูปทรงที่โค้งงอ จึงเป็นที่สะสมน้ำลายหรือสิ่งสกปรกที่อาจหลุดเข้าไปค้างอยู่ด้านใน หากไม่กำจัดออกไปจะทำให้เกิดเชื้อโรคมีสนิมเกิดการผุกร่อน และเป็นอันตรายต่อสุขภาพของผู้ใช้ เมื่อใช้งานเสร็จอย่างน้อยควรจะเป่าน้ำออกจากท่อปล่อยน้ำลายให้หมดแล้วใช้ลวดสักหลาด (Tone hole cleaner) สอดทำความสะอาดรูปล่อยน้ำลายให้สะอาด

ภาพที่ 4 การทำความสะอาดรูปล่อยน้ำลาย (Saliva release hole cleaning)
ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

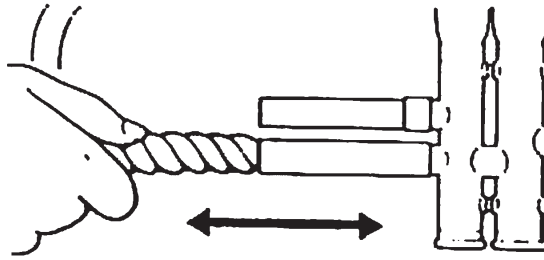
สำหรับท่อที่ไม่มีรูปล่อยน้ำลายควรถอดออกมาสัดน้ำลายออก ก่อนถอดและสวมท่อจะต้องกดลูกสูบก่อนถอดและสวมท่อเสมอ เพราะถ้าไม่ทำเช่นนั้น แรงกดและแรงดันของอากาศขณะที่ถอดหรือสวมท่ออาจจะทำให้ลูกสูบและกระบอกสูบบวมเสียหายได้

ภาพที่ 5 วิธีการทิ้งน้ำลายท่อเสียง (Dropping saliva from sound pipe)
ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

วิธีการที่นำปลายของเครื่องเฟรนช์ฮอร์น แตกต่างจากเครื่องชนิดอื่น ๆ เนื่องจากลักษณะของตัวเครื่องขดโค้ง เป็นวงกลมทำให้สามารถเก็บความชื้นและมีน้ำลายค้างท่อได้ง่าย หากมีน้ำลายค้างอยู่ในท่อ เมื่อบรรเลงจะมีเสียงเหมือน มีน้ำอยู่ในเครื่องดนตรี ผู้บรรเลงจะต้องหมั่นเครื่องดนตรีลง [9] โดยหมั่นให้น้ำวิ่งไปตามทิศทางการขดของท่อตั้งแต่ เริ่มต้นจนถึงปากลำโพง เพื่อให้มีน้ำที่ค้างอยู่ในท่อออกมาทางปากลำโพง ต้องระวังไม่ให้มีน้ำค้างอยู่ในท่อเพราะอาจ ทำให้ฝุ่นน้ำมันหรือคราบสิ่งสกปรก อื่น ๆ ติดค้าง หากไม่สามารถล้างออกได้ก็จะติดค้างถาวร ส่งผลเสียต่อ เครื่องดนตรี คุณภาพของเสียงและสุขภาพของผู้บรรเลง

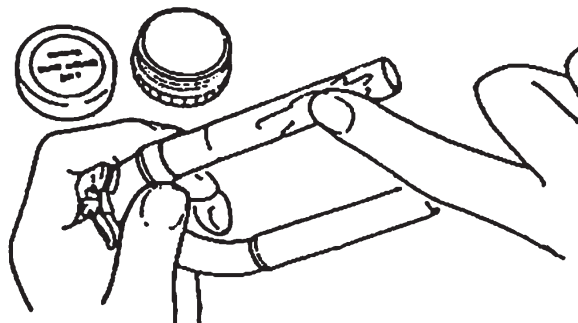
การเช็ดทำความสะอาดท่อเสียงก็ควรทำความสะอาดสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ควรใช้ผ้าสาธู (Polishing gauze) ไม่ควร ใช้ผ้าสำลีเพราะเมื่อเช็ดท่อจะทำให้ขนติดท่อทำให้ท่อฝืด การทำความสะอาดใช้ผ้าแห้งและสะอาดทำความสะอาดทั้ง ภายนอกและภายในรูท่อเสียง สำหรับภายในท่อต้องเลือกผ้าที่มีขนาดพอเหมาะกับรูของท่อเสียง หากใหญ่เกินไปผ้า จะติดภายในท่อจึงไม่ออก เมื่อได้ผ้าขนาดที่ต้องการแล้ว ใช้ผ้าพันกับปลายไม้หรือเหล็กทำความสะอาด (Cleaning rod) แล้วสอดทำความสะอาดเข้ากับท่อเสียงทุก ๆ ท่อ

ภาพที่ 6 การทำความสะอาดท่อเสียง (Cleaning sound pipe)

ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

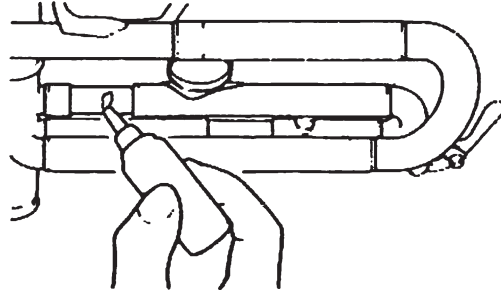
หลังทำความสะอาดแล้ว ก่อนที่จะสวมท่อเข้ากับตัวเครื่อง ต้องใช้ขี้ผึ้งหล่อลื่น (Slide grease) ทาท่อเสียงก่อน เสมอ ขี้ผึ้งมีสองชนิด คือ อ่อนกับแข็ง การใช้ขึ้นอยู่กับอุณหภูมิของอากาศเป็นสำคัญ อากาศร้อนใช้อย่างแข็ง อากาศ เย็นใช้อย่างอ่อนสำหรับท่อเทียบเสียงหลังจากทำความสะอาดแล้วจะใช้น้ำมันหยอดท่อเทียบเสียง (Tuning slide oil) เพื่อความสะดวกในการใช้นิ้วเลื่อนท่อเข้าออกขณะบรรเลง

ภาพที่ 7 การทาขี้ผึ้งหล่อลื่นท่อเสียง (Waxing sound pipe)

ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

2.3 ท่อเทียบเสียง ควรใช้น้ำมันหยอดท่อเทียบเสียง (Tuning slide oil) เพื่อความสะดวกในการเทียบเสียง ในขณะที่เทียบเสียงและขณะบรรเลง หากใช้ฝืดประเภทอาจทำให้ท่อเทียบเสียงเลื่อนออกขณะบรรเลงและหลุดออกจาก ตัวเครื่องทำให้เกิดความเสียหายหรือเกิดลมรั่วออกจากท่อเทียบเสียงทำให้คุณภาพของเสียงเปลี่ยนไป

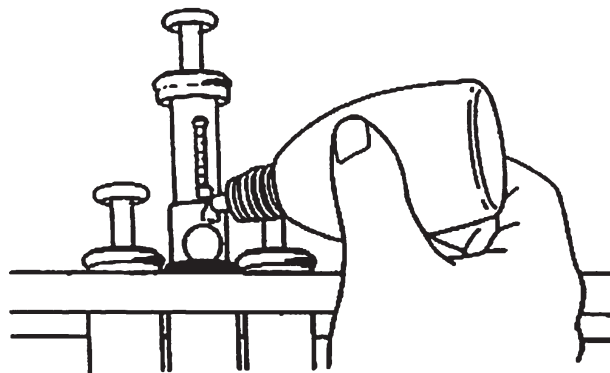

ภาพที่ 8 การหยอดน้ำมันท่อเทียบเสียง (Oiling sound pipe)
ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

2.4 คันชักทรอมโบน เป็นส่วนที่ทำให้เปลี่ยนระดับเสียงโดยการเลื่อนคันชักเข้า ออกจากตัวผู้เล่น ต้องการ ความคล่องตัวไม่ติดขัดขณะเลื่อนเข้า ออก คันชักทรอมโบนควรหยอดด้วยน้ำมันหล่อลื่น (Slide oil) ไม่ควรใช้ขี้ผึ้งชนิดแข็ง (Slide grease) หรือน้ำมันหยอดท่อเทียบเสียง (Tuning slide oil) เพราะจะทำให้คันชักฝืดไม่สะดวกต่อการเปลี่ยนระดับเสียง

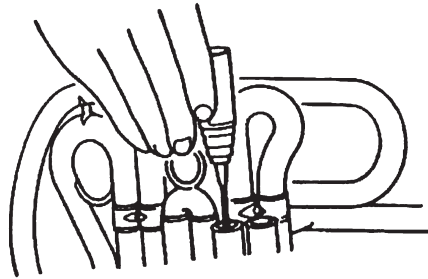
2.5 ลูกสูบ ลูกสูบของเครื่องลมทองเหลืองทำหน้าที่ในการเปลี่ยนระดับเสียง มี 2 แบบ คือ ลูกสูบแบบคัน (Pistons Valve) ลูกสูบแบบหมุน (Rotary Valve) การดูแลรักษามีข้อแตกต่างกันบ้าง แต่สิ่งสำคัญของลูกสูบทั้ง 2 แบบ คือ ลูกสูบจะแห้งไม่ได้ต้องมีน้ำมันหล่อลื่นลูกสูบอยู่เสมอ หากลูกสูบแห้งจะทำให้ลูกสูบเกิดการกัดกร่อนด้านในทำให้ลูกสูบติด จึงควรหยอดน้ำมันสัปดาห์ละ 1 ครั้งหรือทุกครั้งที่เรารู้สึกว่าลูกสูบฝืด การดูแลรักษา ลูกสูบทั้ง 2 แบบ มีวิธีการดังนี้

1) ลูกสูบแบบคัน การหยอดน้ำมันในลูกสูบแบบนี้ เพียงเปิดฝาสูบและชักลูกสูบออกมาให้ส่วนที่สัมผัสกับ กระบอกลูกสูบขึ้นมาอยู่เหนือปากกระบอกลูกสูบเล็กน้อย แล้วหยอดตรงส่วนบนสุดที่จะสัมผัสกับกระบอกลูกสูบด้วย น้ำมัน (Valve oil) ด้วยปริมาณไม่มากจนเกินไป น้ำมันจะวิ่งลงสู่ด้านล่าง เมื่อเสร็จแล้วใส่ลงกลับไปในกระบอกลูกสูบ ตามเดิม ปิดฝารอบแล้วทำกับลูกสูบอื่น ๆ เช่นเดียวกันกับลูกสูบที่ 1

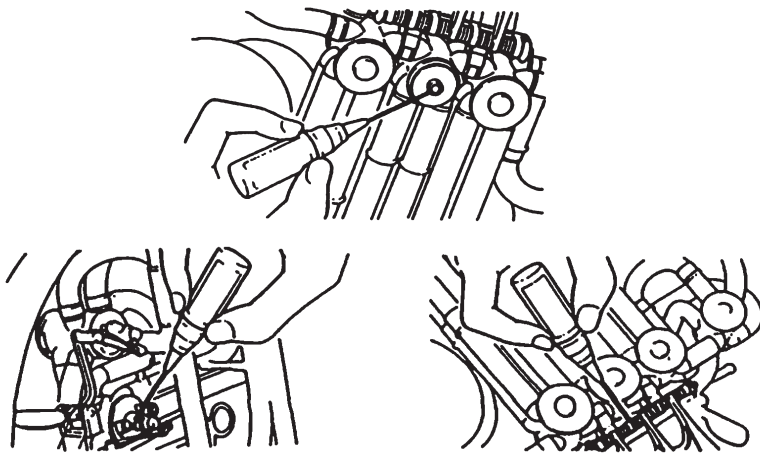
ภาพที่ 9 การหยอดน้ำมันลูกสูบแบบคัน (Oil dripping in spring pistons)
ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

2) ลูกสูบแบบหมุน หากถอดลูกสูบออกมาหยอดน้ำมันจะเป็นเรื่องที่ยุ่งยากและเสียเวลามาก ควรหยอดน้ำมันลงในท่อที่ติดกับลูกสูบ โดยการถอดท่อออกก่อน แล้วใช้น้ำมันสำหรับหยอดลูกสูบแบบหมุน (Rotor oil) โดยเฉพาะ

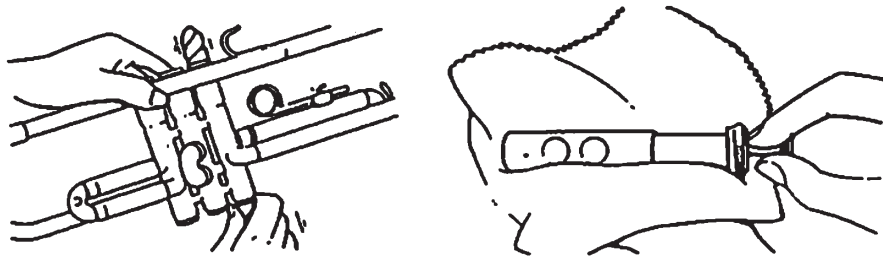
ภาพที่ 10 การหยอดน้ำมันลูกสูบแบบหมุน (Oil dripping in twisted pistons)
ที่มา (ด้านครียางค์, ม.ป.ป.) [7]

ลูกสูบแบบหมุนมีแกนหมุนตัวลูกสูบและแกนเป็นกดลูกสูบต้องการความลื่นอยู่เสมอ จะใช้น้ำมันที่ข้นกว่าเล็กน้อย (Rotor spindle) ควรหมั่นหยอดเป็นประจำเมื่อเห็นว่าน้ำมันใกล้จะแห้ง ควรหยอดน้ำมันแต่พอควรไม่มากเกินไป โดยเฉพาะแกนเป็นกดลูกสูบนั้นจะมีฝุ่นผงเข้าจับได้ง่ายหากหยอดมากเกินไป

ภาพที่ 11 การหยอดน้ำมันแกนหมุนตัวลูกสูบและแกนเป็นกดลูกสูบ (Dripping oil in piston spindle and reciprocating axis)
ที่มา (ด้านครียางค์, ม.ป.ป.) [7]

ลูกสูบเป็นส่วนสำคัญที่สุดของเครื่องยนต์ของเหลว บอบบางอ่อนไหวมากที่สุดด้วย ฝุ่นผงและเม็ดสนิมเพียงนิดเดียวก็ทำให้ลูกสูบเกิดขัดข้องได้ จึงเป็นส่วนที่ควรระวังอย่างยิ่ง การเช็ดทำความสะอาดควรทำพร้อม ๆ กับการทำความสะอาดท่อต่าง ๆ ผ้าที่ใช้ทำความสะอาดก็ควรเป็นผ้าสาธู (Polishing gauze) ควบคู่กับการใช้เหล็กสอดทำความสะอาด เหมือนกับทำความสะอาดท่อ แต่เสื้อูบนั้นอาจใช้ผ้าหยอดเข้าไปทำความสะอาด (Cleaning swab) เพราะไม่ต้องเสียดกับเหล็กแข็ง ๆ กระทบกับ เสื้อูบให้เสียหาย เมื่อทำความสะอาดและหยอดน้ำมันแล้วก็ประกอบเข้ากับตัวเครื่องดนตรีตามขั้นตอนของการประกอบเครื่อง

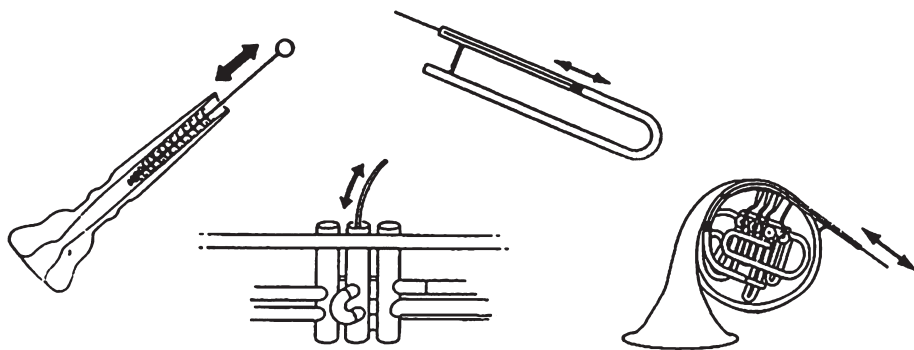
ภาพที่ 12 การทำความสะอาดกระบอกลูกสูบ (Cleaning piston cylinder)
 ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

2.6 ฟาครอบลูกสูบ ฟาครอบลูกสูบทั้งบนและล่างเป็นส่วนสำคัญอีกชิ้นหนึ่งที่ต้องหมั่นทดสอบโดยการหมุนทุก ๆ ครั้งที่ยกจับเครื่องดนตรีเพราะถ้าฟาครอบลูกสูบสกปรกจนเป็นคราบและไม่สามารถถอดออกได้ก็ไม่สามารถถอดทำความสะอาดลูกสูบหรือล้างเครื่องได้ ฟาครอบลูกสูบสามารถทำความสะอาดด้วยน้ำสบู่เหมือนชิ้นส่วนอื่น ๆ โดยการเน้นทำความสะอาดเกลียวไม่ให้มีสิ่งสกปรกติดอยู่ในเกลียวและเช็ดให้แห้งก่อนประกอบเสมอ

การล้างเครื่องลมทองเหลือง

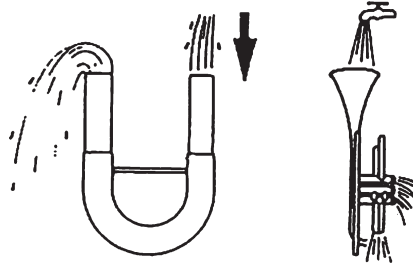
การล้างเพื่อทำความสะอาดเครื่องลมทองเหลืองที่ดีที่สุดก็คือ การล้างด้วยน้ำสะอาดผสมกับน้ำสบู่ที่ใช้ในการล้างเครื่องลมทองเหลืองโดยเฉพาะ (Brass soap) โดยผสมในอัตราส่วนที่ระบุไว้ในฉลากข้างขวดสบู่ การล้างเครื่องนี้ควรกระทำอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง เพราะเป็นการป้องกันและขจัดสนิม คราบโคลต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นภายในตัวเครื่องได้

เครื่องลมทองเหลือง มีส่วนประกอบต่างกันอยู่หลายลักษณะ การเลือกใช้อุปกรณ์ในการล้างเครื่องที่เหมาะสมกับชิ้นส่วนนั้น ๆ มีความสำคัญ เช่น กำพวด ควรใช้แปรงล้างภายในกำพวด โดยเฉพาะ (Mouth peach Brush) ท่อเสียงและภายในเครื่องดนตรี เสื่อสูบต้องใช้เสื่อล้างแตร (Flexible cleaner) ควรเลือกความยาวของเสื่อให้เหมาะสมกับความยาวของท่อ ที่จะล้างด้วย ลูกสูบเป็นส่วนที่บอบบาง การใช้อุปกรณ์ล้างต้องเลือกอุปกรณ์ที่อ่อนนุ่ม เช่น ฟองน้ำ ต้องเป็นฟองน้ำที่นุ่ม เพื่อไม่ให้ลูกสูบเป็นรอยขีดข่วนเสียหายได้ ก่อนล้างลูกสูบต้องถอดส่วนที่เป็นสีกหลาดแยกไว้ต่างหากเสียก่อน[10] เพราะหากสีกหลาดโดนน้ำจะทำให้แข็งและเสื่อมคุณภาพได้

ภาพที่ 13 การทำความสะอาดท่อเสียงด้วยแปรง (Cleaning sound pipe with brush)
 ที่มา (ด้านดุริยางค์, ม.ป.ป.) [7]

เมื่อล้างส่วนต่าง ๆ ด้วยน้ำสบู่เรียบร้อยแล้ว ขั้นตอนต่อไปก็คือไล่น้ำสบู่และคราบต่าง ๆ โดยการปล่อยน้ำที่ไหลจากก๊อกให้ไหลผ่านเข้ากับท่อเสียง และตัวเครื่องดนตรี เมื่อสะอาดแล้วก็สลัดน้ำออกให้หมด ใช้ผ้าสะอาดเช็ดให้แห้ง จากนั้นนำไปตั้งในที่ไม่มีฝุ่นละออง เพื่อให้หน้าที่อาจอยู่ภายในท่อ ระวังแห้งให้หมด

รูปที่ 14 การทำความสะอาดท่อเสียงด้วยน้ำเปล่า (Cleaning sound pipe with water)

ที่มา (ด้านคุรียงค์, ม.ป.ป.) [7]

หลังการล้างหรือหลังถอดเช็ดทำความสะอาด การประกอบเครื่องดนตรี ควรประกอบท่อเสียงต่าง ๆ เข้ากับเครื่องดนตรีก่อนประกอบลูกสูบ เพราะเมื่อไม่มีลูกสูบแรงดันอากาศภายในก็จะไม่มีด้วย หากประกอบลูกสูบเข้าไปก่อนก็เป็นเรื่องยุ่งยากที่กดลูกสูบบ่อย ๆ ในระหว่างการใส่ท่อเข้ากับเครื่องดนตรี บางครั้งเราอาจจะหลงลืมการกดลูกสูบจนทำให้ลูกสูบและเสื้อสูบวมเสียหายได้

กล่องเก็บเครื่องลมทองเหลือง

กล่องเก็บเครื่องดนตรีถือว่าเป็นอุปกรณ์สำคัญที่ใช้ในการรักษาเครื่องดนตรี กล่องควรมีความแข็งแรง มีข้อเกี่ยวฝากล่องเพื่อใช้ป้องกันไม่ให้กล่องหลุดจากกล่อง ภายในกล่องควรมีสารป้องกันความชื้น ไม่ควรเก็บของใด ๆ ที่ไม่ใช่อุปกรณ์ของเครื่องดนตรีไว้ในกล่อง [11] ฝากล่องจะต้องปิด เปิด ได้โดยง่าย หากปิดไม่ลงห้ามใช้กำลังเพื่อฝืนในการปิด เปิด ควรตรวจสอบการวางตัวเครื่องหรือหาสาเหตุที่ทำให้ปิดยาก หากไม่ระวังอาจทำให้เครื่องดนตรีเกิดการชำรุดเสียหายได้

การแก้ไขปัญหาเบื้องต้น

ในขั้นตอนของการดูแลรักษาเครื่องดนตรีหรือในขณะที่บรรเลงเครื่องดนตรี เครื่องดนตรีอาจเกิดขัดข้องจนไม่สามารถเป่าได้หรือเป่าได้แต่ไม่สมบูรณ์ ผู้ปฏิบัติสามารถตรวจสอบและแก้ไขปัญหาเบื้องต้นได้ ผู้เขียนได้สรุปปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาดังนี้

1. ลูกสูบฝืด

ในกรณีที่หยอดน้ำมันลงไปลูกสูบแล้ว ลูกสูบยังขึ้นลงไม่สะดวกหรือขึ้นลงช้าผิดปกติ อาจเกิดจากสาเหตุต่อไปนี้

1.1 หยอดน้ำมันผิดประเภท แก้ไขโดย ตรวจสอบว่าใช้น้ำมันถูกประเภทหรือไม่ หากผิดประเภทให้ทำความสะอาดลูกสูบแล้วเช็ดให้แห้งแล้วหยอดด้วยน้ำมัน Valve oil

1.2 มีคราบสกปรกที่ติดอยู่กับลูกสูบ แก้ไขโดยให้ทำความสะอาดลูกสูบให้สะอาด ห้ามใช้กระดาษทรายขัดโดยเด็ดขาด เพราะจะทำให้ลูกสูบหลวม ลมรั่ว และเสียงเพี้ยน หลังทำความสะอาดเช็ดให้แห้งแล้วหยอดด้วยน้ำมัน Valve oil

1.3 ลูกสูบคด อาจเป็นผลมาจากการตกหรือกระแทกกับของแข็ง ในกรณีนี้ควรจัดส่งให้ช่างที่มีความชำนาญ เพื่อซ่อมบำรุง ไม่ควรตัดเองเพราะอาจทำให้เกิดความเสียหายมากกว่าเดิม

1.4 ระบายลูกสูบสกปรก ระบายลูกสูบอาจมีคราบหรือมีเศษวัสดุติดอยู่ แก้ไขโดยทำความสะอาดแล้ว เช็ดให้แห้งก่อนประกอบลูกสูบ ถ้าพบว่ามีคราบติดแน่นจนเกินไปไม่ควรใช้กระดาษทรายขัดเช่นเดียวกับลูกสูบ

1.5 สปริงอ่อนหรือแข็งจนเกินไป แก้ไขโดย หากสปริงอ่อนเกินไปควรเปลี่ยนใหม่หรือนำสปริงมายืดออก ให้ยาวขึ้นจะทำให้สปริงแข็งขึ้นแต่ก็ใช้ได้ชั่วคราว ไม่นานก็อาจจะกลับมาอ่อนเหมือนเดิม กรณีที่สปริงแข็งเกินไป อาจ นำสปริงออกมาแล้วตัดส่วนปลายของสปริงออกครึ่งละประมาณ 1/2 เซนติเมตรแล้วดึงสปริงให้ยาวขึ้น แล้วทดสอบดู ว่ายังแข็งหรือไม่ถ้ายังแข็งอยู่ให้ทำเช่นเดิมจนกว่าจะเกิดความพอดี

2. ลมไม่ผ่านเข้าเครื่องดนตรี

ในกรณีที่ประกอบเครื่องแล้วทดสอบเครื่องดนตรีพบว่าเมื่อเป่าลมเข้าเครื่องดนตรีแล้วลมไม่ผ่านเข้าใน เครื่องดนตรีอาจมีสาเหตุดังนี้

2.1 เกิดจากใส่ลูกสูบสลับลูก โดยปกติลูกสูบแต่ละลูกจะมีหมายเลขกำกับไว้ที่ตัวลูกสูบด้วยหมายเลข 1-3 ลูกสูบลูกที่อยู่ด้านหน้าสุดจะเป็นลูกสูบที่ 1 ลูกกลาง เป็นลูกสูบที่ 2 และลูกสูบที่อยู่หลังสุดเป็นลูกสูบที่ 3 กรณีที่ลูกสูบ ไม่มีหมายเลขกำกับไว้ให้ลองหยิบลูกสูบลูกใดลูกหนึ่งแล้วนำมาใส่ในกระบอกลูกสูบที่ 1 แล้วทดสอบเป่า ถ้าเป่าแล้ว ลมผ่านได้โดยสะดวกแปลว่าเป็นลูกสูบที่ 1 ถ้าเป่าลมแล้วลมไม่ผ่านหรือผ่านไม่สะดวกให้ทดสอบกับลูกสูบลูกอื่น จนกว่าจะพบลูกสูบที่ 1 เมื่อได้ลูกสูบที่ 1 แล้วลูกสูบที่ 2 ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับลูกสูบที่ 1 จนครบ 3 ลูก

2.2 เกิดจากใส่ลูกสูบสลับด้าน ระบายลูกสูบแต่ละลูกจะมีร่องเล็ก ๆ อยู่ข้างกระบอกลูกสูบ มีเขี้ยวอยู่ 2 ด้านอยู่ตรงกันข้ามมีขนาดเล็กด้านหนึ่งและใหญ่ด้านหนึ่ง ร่องเล็ก ๆ ที่อยู่ในกระบอกลูกสูบมีไว้สำหรับสวมกับเขี้ยว ด้านใหญ่ของลูกสูบ จึงจะถูกตำแหน่งของการวางลูกสูบ

2.3 มีวัสดุหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งติดค้างอยู่ในท่อหรือปากลำโพง ถ้าสงสัยว่ามีสิ่งวัสดุติดค้างอยู่ในท่อจุดใดจุด หนึ่ง ควรถอดชิ้นส่วนออกแล้วสังเกตด้วยสายตา ใช้น้ำหยอด หรือใช้แปรงทำความสะอาดเพื่อทำความสะอาดอีกครั้ง จนกว่าจะมั่นใจว่าไม่มีอะไรติดค้างอยู่ในท่อหรือปากลำโพง

3. มีเสียงกระทบกันของวัสดุในตัวเครื่องดนตรี ในขณะที่บรรเลงมีเสียงกระทบกันของวัสดุเป็นเสียงที่เกิดจาก ฝาครอบเกลียวด้านบนของลูกสูบลูกใดลูกหนึ่งหรือทุกลูกคลาออกจากกระบอกลูกสูบในขณะที่บรรเลง ให้ผู้บรรเลง หมุนกลับที่เดิมให้แน่นพอสมควรไม่ควรแน่นจนเกินไปเพราะอาจทำให้ถอดออกไม่ได้และไม่สามารถหยอดน้ำมัน หรือถอดทำความสะอาดเครื่องได้

4. มีเสียงน้ำลาล้างอยู่ในท่อ โดยปกติเมื่อมีเสียงน้ำลาล้างอยู่ในท่อจะสามารถดึงน้ำลายออกทางท่อทิ้งน้ำลาย ได้หมด แต่เมื่อทิ้งน้ำลายออกจากท่อทิ้งน้ำลายหมดแล้วยังมีเสียงน้ำลาล้างอยู่ในท่อ ให้ผู้บรรเลงตรวจสอบที่ฝาครอบ ลูกสูบด้านล่าง หรือท่อใดท่อหนึ่งของเครื่องดนตรี ให้ผู้บรรเลงถอดออกแล้วตรวจสอบว่ามีน้ำลาล้างอยู่ในท่อหรือไม่ หากมีให้เทออกแล้วนำท่อสวมกลับเหมือนเดิม หรือใช้วิธีการกดลูกสูบลงทั้ง 3 ลูกสูบแล้วจับเครื่องดนตรีสะบัดขึ้นลง น้ำลายที่ค้างอยู่ในฝาครอบกระบอกลูกสูบก็จะหลุดออกมา

5. มีอากาศรั่วออกจากเครื่องดนตรี โดยปกติเครื่องดนตรีจะไม่มีลมรั่วออกจากเครื่องดนตรี การรั่วของลมจะ ทำให้เป่ายาก และคุณภาพของเสียงไม่สมบูรณ์ จุดที่มีโอกาสทำให้ลมรั่วออกจากตัวเครื่องดนตรีได้แก่ ท่อสำหรับ เทียบเสียง ขั้วสวมต่อ และรูทิ้งน้ำลาย ในกรณีนี้ควรจัดส่งให้ช่างที่มีความชำนาญในการซ่อมบำรุงทำการขยายขนาดของ ท่อลมด้านในให้มีขนาดใหญ่ขึ้นจนลมไม่สามารถออกได้หรือทำการเปลี่ยนก๊อที่ทำหน้าที่อุดรูทิ้งน้ำลายที่อาจเกิดจาก การเสื่อมหรือมีการฉีกขาดของก๊อที่

สรุป

เครื่องดนตรีประเภทเครื่องลมทองเหลืองมืออยู่ด้วยกันหลายชนิดแต่ละชนิดมีความคล้ายกันและแตกต่างกันบ้าง ในการดูแลรักษาผู้บรรเลงสามารถพิจารณาคุณลักษณะต่าง ๆ เพื่อดำเนินการดูแลรักษาและซ่อมบำรุงดังนี้

1. พิจารณาจากสีของตัวเครื่อง ถ้าตัวเครื่องเป็นสีเงินให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาขัดเครื่องเงิน (Silver polish) ถ้าเป็นเครื่องซูปนิกเกิล ให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาขัดเครื่องซูปนิกเกิล (Metal polish) และถ้าเป็นเครื่องเคลือบด้วยแลคเกอร์ ให้ทำความสะอาดด้วยน้ำยาขัดเครื่องเคลือบแลคเกอร์ (Lacquer polish)

2. ท่อสำหรับเทียบเสียงหลังทำความสะอาดให้ทาด้วยน้ำมันหยอดท่อเทียบเสียง (Tuning slide oil)

3. เครื่องที่เปลี่ยนระดับเสียงด้วยระบบลูกสูบแบบดัน ให้ทา ลูกสูบด้วยน้ำมันหล่อลื่นลูกสูบแบบดัน (Valve oil) เครื่องที่เปลี่ยนระดับเสียงด้วยระบบลูกสูบแบบหมุน ให้หยอดด้วยน้ำมันหล่อลื่นลูกสูบแบบหมุน (Rotor oil)

4. เครื่องที่เปลี่ยนระดับเสียงด้วยการเลื่อนคันชัก ให้ทา คันชักด้วยน้ำมันหล่อลื่นสไลด์ท롬โบน (Slide oil) หรือครีมหล่อลื่นสไลด์ท롬โบน (Slide cream)

5. กรณีชิ้นส่วนของตัวเครื่องเกิดการชำรุดเสียหาย ให้ประเมินตนเองว่ามีอุปกรณ์เพียงพอต่อการซ่อมบำรุงหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอ หรือมีความเสี่ยงมากเกินไป ควรส่งซ่อมให้ช่างผู้ชำนาญทำการซ่อมบำรุง

จากข้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า การดูแลรักษาเครื่องลมทองเหลืองมีความละเอียดอ่อน มีข้อจำกัดในการเลือกใช้วัสดุเป็นอย่างมาก ดังนั้นผู้อ่านจึงต้องให้ความสำคัญต่อการเลือกใช้อุปกรณ์และวิธีการบำรุงรักษาเครื่องดนตรีอย่างถูกวิธีเพื่อให้เครื่องมีความสะอาดสวยงาม สมบูรณ์และพร้อมใช้งานตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

- [1] ณรุทธ์ สุททจิตต์. สังกิตนิยม ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2554.
- [2] ไชแสง สุขะวิณะ. สังกิตนิยม ว่าด้วย: เครื่องดนตรีของวงดุริยางค์. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช; 2541.
- [3] สธน โรจนตระกูล. การจัดการวงโยชวาทิต. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2554.
- [4] ธนากร แพทย์วงษ์. วงโยชวาทิต. [อินเทอร์เน็ต]. 2554. [เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: http://kruthanakhon.blogspot.com/2011/08/blog-post_7343.html.
- [5] YAMAHA. (ม.ป.ป.). WIND INSTRUMENT ACCESSORIES. กรุงเทพฯ: สยามดนตรียามาฮา.
- [6] สมาน กันเกตุ. (2561, ธันวาคม 8). ผู้จัดการ. ร้านสมานดนตรี. สัมภาษณ์
- [7] ด้านดุริยางค์. (ม.ป.ป.). การดูแลรักษาเครื่อง Brass และ Woodwind. กรุงเทพฯ: สยามดนตรียามาฮา.
- [8] BIRSoutheastTech. Emergency band repairs pt. 3. [อินเทอร์เน็ต]. 2009. [เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=ffVJb8UpPLQ>.
- [9] แต่ แซง ฮง. (ม.ป.ป.). Jupiter band guide. กรุงเทพฯ: แต่ แซง ฮง.
- [10] Boot Camp. Trumpet Deep Clean. [อินเทอร์เน็ต]. 2014. [เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: https://www.youtube.com/watch?v=iAb8470PN_E.
- [11] Hornsmasher. Trumpet Assembly, Disassembly and Daily Maintenance. [อินเทอร์เน็ต]. 2010. [เข้าถึงเมื่อ 10 ธันวาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <https://www.youtube.com/watch?v=7amjgygKefc>.

การตั้งคำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

Questions for Students' Learning Evaluation

ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน*

Chanasith Sithsungnoen*

สาขาวิชาหลักสูตรและการนิเทศ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร พระราชวังสนามจันทร์ จังหวัดนครปฐม 73000
Division of Curriculum and Supervision, Faculty of Education Silpakorn University, Muang District, Nakorn-
pathom Province 73000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sithchon@hotmail.com

Received: 20 November 2018, **Revised:** 26 December 2018, **Accepted:** 6 February 2019

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อนำเสนอ เทคนิคการตั้งคำถาม และข้อคำถามลักษณะต่าง ๆ ของครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการคิดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน เนื้อหาประกอบด้วยความสำคัญของ การใช้คำถามเพื่อพัฒนาผู้เรียน การใช้คำถามในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพการตั้งคำถามตามแนวคิด Bloom's Taxonomy [1] และ Anderson & Krathwohl [2] ลักษณะคำถามแต่ละระดับ และเทคนิคการใช้คำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนและบทสรุป การใช้คำถามตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดของ Benjamin Bloom [1] และ Anderson และ Krathwohl [2] 6 ระดับการตั้งคำถามจะช่วยให้ผู้สอนเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างลึกซึ้ง คำตอบของผู้เรียนชี้ให้เห็นถึงระดับความเข้าใจ จุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน การตั้งคำถามเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เชื่อมโยงการประเมินเพื่อการเรียนรู้การประเมินเพื่อเรียนรู้ การมีส่วนร่วมสำคัญในการเรียนรู้ทุกเวลาในห้องเรียน ถ้าในห้องเรียนมีการตั้งคำถามที่ดีไม่ว่าจะเริ่มต้นจากครูผู้สอนผู้สอนหรือผู้เรียน จะช่วยให้เกิดทักษะการคิดและช่วยสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นทั้งแก่ผู้ถามและผู้ตอบ และมีส่วนให้เกิดการอภิปรายถกเถียงที่ผ่านกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนและช่วยสร้างเสริมนิสัยการเรียนรู้

คำสำคัญ: การใช้คำถาม ประเมินการเรียนรู้

Abstract

This article aims to present questioning techniques and questions of various types for teachers to use in instruction to promote students' thinking and assess their learning. The content of this article includes; the importance of using questions to develop students, using questions in class to develop students effectively, questioning based on Bloom's Taxonomy [1] and Anderson & Krathwohl [2] concepts, individual question characteristics, questioning techniques to assess learners' learning and conclusions. Using questions based on the learning level of the learners according to the concepts of Benjamin Bloom [1] and Anderson and Krathwohl [2] 6 levels. Questioning can help teachers access students' learning more deeply. Student responses indicate the level of understanding, weakness, student strengths.

Questioning is providing feedback that links assessment for learning. Assessment for learning, having an important part in learning every time in the classroom. If in the classroom there is a good question Whether starting from teachers or students Will help to develop thinking skills and help create learning processes for both the questioner and the respondent And contributed to the debate over the creative thinking process Which will improve the learning skills in the 21st century of the learner and help build a learning habit as well.

Keywords: Questions Using, Learning Evaluation

บทนำ

การประเมินคุณภาพผู้เรียนในการจัดการเรียนรู้เป็นส่วนสำคัญที่ครูผู้สอนต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และตลอดเวลาในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งกระบวนการที่สนับสนุนการประเมินผลการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เน้นการประเมินเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนรู้ (Improve student learning) โดยเฉพาะการประเมินเพื่อเรียนรู้ (Assessment for learning) [3] การใช้คำถามเป็นเทคนิคสำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นกลวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่พัฒนาทักษะการคิด การตีความ การไตร่ตรอง การถ่ายทอดความคิด สามารถนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและปรับปรุงการจัดกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี การถามเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ ๆ กระบวนการถามจะช่วยขยายทักษะการคิด ทำความเข้าใจให้กระจ่าง ได้ข้อมูลป้อนกลับทั้งด้านการเรียนการสอน ก่อให้เกิดการทบทวน การเชื่อมโยงระหว่างความคิดต่าง ๆ ส่งเสริมความอยากรู้อยากเห็น และเกิดความท้าทายการตั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างการคิดขั้นสูง การตั้งคำถามที่ดีและมีประสิทธิภาพต้องเป็นคำถามที่ทรงพลัง (Power questions) ซึ่งเป็นคำถามกระตุ้นการคิด และนำไปสู่การเรียนรู้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนรู้ คำถามหนึ่งที่มีมักจะเกิดขึ้นกับเราเป็นครูผู้สอนคำสอนก็คือ “การสอนคำสอนไม่เพียงแต่ให้เด็กจดจำข้อความเชื่อได้เท่านั้น เราจะช่วยเด็ก ๆ ของเราให้รู้จักคิดและวิเคราะห์ในเรื่องของความเชื่อได้อย่างไร” คำตอบหนึ่งก็คือ “ครูผู้สอนต้องสอนโดยการตั้งคำถามให้เด็ก ๆ ได้คิดหาคำตอบด้วยตนเอง” “เทคนิคการใช้คำถาม” จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเสาะแสวงหาความรู้ ผู้สอนจึงต้องมีความชำนาญในการตั้งคำถาม และสามารถเลือกใช้คำถามที่น่าหรือเร้าความสนใจให้ผู้เรียน ได้ใช้ความคิดอย่างเหมาะสมตามความสนใจ คำถามที่ดีจะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังคำกล่าวที่ว่า

“The teacher who never question never teaches”[4]

หรือ “Assessment for Learning : Wrong Questions Never Yield Right Answers”

การใช้การประเมินเพื่อเรียนรู้ในชั้นเรียน เพื่อให้ครูผู้สอนเข้าใจว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างไร เข้าใจหรือไม่ ครูผู้สอนสามารถหาแนวทางการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจและเรียนรู้ได้อย่างแท้จริง การตั้งคำถามเป็นเทคนิคและกลยุทธ์การประเมินเพื่อเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียน ได้อย่างลึกซึ้ง คำตอบของผู้เรียนชี้ให้เห็นถึงระดับความเข้าใจ จุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน ด้วยการตั้งคำถามและสังเกตคำตอบช่วยให้ครูผู้สอนสามารถเข้าใจและวิเคราะห์ความต้องการเพื่อการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังช่วยให้ครูผู้สอนให้ข้อมูลย้อนกลับกับผู้เรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ ได้ตามเป้าหมายการเรียนรู้ การให้ข้อมูลย้อนกลับที่ดีสำหรับการประเมินเพื่อการเรียนรู้ ช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ช่วยให้ผู้เรียนสนุกกับการเรียน [7]

การประเมินเพื่อเรียนรู้ มีส่วนสำคัญในการจัดการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลาทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การประเมินนั้นเกิดขึ้นเสมอ เพราะครูผู้สอนต้องตั้งคำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนให้แสดงความคิด ความสามารถในการตั้ง

คำถามที่ดี เป็นคุณลักษณะอย่างหนึ่งที่ผู้สอนในปัจจุบันควรได้รับการเพิ่มพูนทักษะ โดยการตั้งคำถามกระตุ้นการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างกระบวนการคิดที่นำไปสู่การวางแผนการแก้ปัญหา และการสร้างสรรค์ ช่วยกระตุ้นการคิดขั้นสูงของผู้เรียน ได้เป็นอย่างดี ดังคำว่าที่ว่า การประเมินเพื่อการเรียนรู้: การตั้งคำถามเพื่อกระตุ้นความคิดและการให้ผลสะท้อนกลับเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ (Assessment for Learning: Questioning and Feedback to Understand and Enhance Learning) [6] การตั้งคำถามที่ดีต้องเป็นคำถามส่งเสริมการเรียนรู้และทรงพลัง (Power Questions) ผู้เรียนคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ตลอดจนคำถามที่กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสงสัยและเกิดคำถามในการเรียนรู้ต่อไปการให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ (Creative Feedback) ซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดีวัตถุประสงค์ของบทความนี้เพื่อนำเสนอ เทคนิคการตั้งคำถาม และข้อคำถามลักษณะต่าง ๆ ของครูผู้สอนเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอน เพื่อส่งเสริมการคิดและประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียนในบทความนี้ ผู้เขียนจะนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับ ความสำคัญของการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน การใช้คำถามในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพการตั้งคำถามตามแนวคิด Bloom's Taxonomy และ Anderson & Krathwohl ลักษณะคำถามแต่ละระดับและเทคนิคการใช้คำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

ความสำคัญของการใช้คำถามเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน

การใช้คำถามเป็นกลวิธีสำคัญที่ครูผู้สอนใช้ประเมินความรู้และความเข้าใจที่ผู้เรียนแต่ละคนมีอยู่ รวมทั้งเป็นเครื่องมือสะท้อนให้ครูผู้สอนสามารถช่วยเหลือส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจให้ผู้เรียนแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนกำหนดไว้ นั่นคือ การใช้คำถามเป็นรูปแบบการปฏิสัมพันธ์โดยทั่วไประหว่างผู้เรียนกับครูผู้สอน ซึ่งครูผู้สอนสามารถใช้เพื่อวัดระดับความรู้ ความเข้าใจ ตลอดจนวัดความคิดในระดับสูงของผู้เรียนได้ กล่าวได้ว่าครูผู้สอนสามารถใช้คำถามในชั้นเรียน [3] ดังนี้

1. เพื่อปรับปรุงการสอน เพราะการใช้คำถามทำให้ครูผู้สอนได้รับข้อมูลย้อนกลับที่แสดงความรู้และความเข้าใจของผู้เรียนในการเรียนรู้นั้น ๆ ได้ทันที
2. เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาการทักษะการคิดจากระดับต่ำสู่การคิดระดับสูง รวมทั้งส่งเสริมความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในเรื่องที่ศึกษา
3. เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจของตนเอง รวมทั้งช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระจำ สามารถเชื่อมโยงความรู้ ความเข้าใจใหม่ที่เกิดขึ้น และพัฒนาการเรียนรู้มากขึ้น

การใช้คำถามในชั้นเรียนเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

เนื่องจากคำถามที่ครูผู้สอนใช้ในชั้นเรียนมีหลายระดับ การใช้คำถามเหล่านั้นพัฒนาการเรียนรู้ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนควรปฏิบัติดังนี้

1. ครูผู้สอนควรวางแผนกำหนดการใช้คำถามที่นำสู่เป้าหมายหลักในการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยคำถามที่ใช้ต้องเป็นคำถามที่ท้าทายความคิดผู้เรียน มีคำถามทั้งระดับง่ายและยาก ตามระดับกระบวนการคิดของ Anderson & Krathwohl ประกอบด้วย คำถามที่ประเมินความรู้ ความเข้าใจการนำไปใช้ การวิเคราะห์ การประเมินค่า และการสร้างสรรค์ของผู้เรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนจะสามารถเลือกใช้คำถามที่เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถของเด็กแต่ละคน กล่าวคือ เมื่อครูผู้สอนใช้คำถามไปตามลำดับขั้นตอนที่เตรียมไว้ หากผู้เรียนไม่สามารถตอบได้ ครูผู้สอนจะสามารถลดระดับขั้นคำถามลงเพื่อทบทวนระดับความรู้ ความเข้าใจของผู้เรียนก่อนจะก้าวสู่คำถามในระดับสูงต่อไป

2. ครูผู้สอนควรใช้คำถามน้อยข้อแต่เป็นคำถามที่มีคุณภาพ โดยใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดคำตอบของตนเองเป็นคำถามที่ส่งเสริมความคิดระดับสูง เช่น คำถามที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า ทำไม ซึ่งคำถามที่ต้องการคำตอบอันเกิดจากการวิเคราะห์ของผู้เรียน หรือคำถามประเภทที่กระตุ้นให้ผู้เรียนคาดเดาคำตอบ เช่น

“จะเป็นอย่างไรถ้า...(สถานการณ์)...” เป็นต้น

3. ครูผู้สอนควรใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนพบความกระจ่างนำทางสู่การสรุปความคิดสำคัญ หรือความคิดหลักได้

4. ครูผู้สอนควรหลีกเลี่ยงการใช้คำถามที่มีลักษณะ ดังนี้

การใช้ถามคำถามปลายปิดมากเกินไป

การใช้คำถามที่ผู้เรียนสามารถใช้คำตอบใช่/ไม่ใช่

การใช้คำถามที่ต้องการคำตอบสั้น ๆ มากเกินไป

การใช้คำถามลวงที่มีประเด็นก่อให้เกิดการเข้าใจผิด

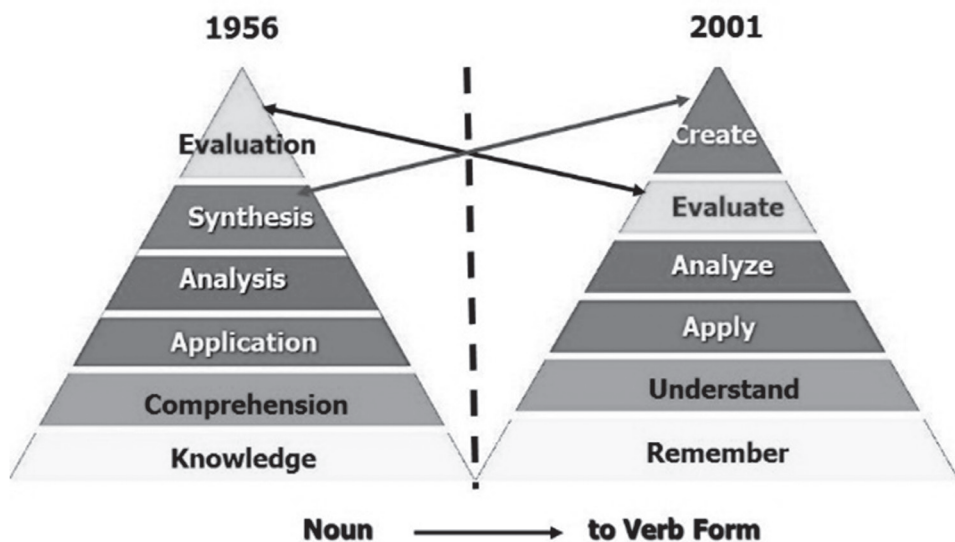
การใช้คำถามที่มีความซ้ำซ้อนกับคำถามเดิม

การใช้คำถามที่เน้นเฉพาะผู้เรียนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง

5. ครูผู้สอนควรมีการจัดลำดับการใช้คำถามที่ยืดหยุ่นได้ เนื่องจากอาจมีความจำเป็นที่ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนคำถามหรือใช้คำถามที่ไม่ได้เตรียมมาก่อนในสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในชั้นเรียน โดยที่ครูผู้สอนไม่ได้คาดไว้ เช่น อาจต้องใช้คำถามเพื่อถามกลับคำตอบที่ได้จากผู้เรียน เป็นต้น

การตั้งคำถามตามแนวคิด Bloom's Taxonomy และ Anderson & Krathwohl

Bloom's Taxonomy Revised เกิดจากการปรับปรุงแนวคิดการแบ่งประเภทการเรียนรู้แบบดั้งเดิม โดยนักการศึกษา 2 ท่านได้แก่ Anderson และ Krathwohl [2] ซึ่งได้ปรับปรุงวัตถุประสงค์ให้พิจารณาเป็น 2 มิติ คือ พิจารณาลักษณะของความรู้ และพิจารณาการเรียนรู้ทางปัญญา 6 ขั้นนั้น สิ่งที่แตกต่างระหว่างแนวคิดของ Bloom (1956) กับแนวคิดของ Anderson และ Krathwohl คือ 1) การเพิ่มมิติด้านลักษณะความรู้เพื่อช่วยให้การกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ มีความชัดเจนยิ่งขึ้น 2) การปรับรูปแบบคำที่ใช้จากคำนามเป็นคำกริยา 3) ขั้นที่ 1 เปลี่ยนจากคำว่า “ความรู้ความเข้าใจ” เป็น “การจำ” ขั้นที่ 5 เปลี่ยนจาก “การสังเคราะห์” เป็น “การประเมินผล” และ ขั้นที่ 6 เปลี่ยนจาก “การประเมินผล” เป็น “การสร้างสรรค์” โดยสามารถเปรียบเทียบได้ ดังภาพต่อไปนี้

แผนที่ Bloom's Taxonomy Revised

ที่มา: Anderson, L.W.&Krathwohl, D.R.(eds.) (2001).

ลักษณะคำถามแต่ละระดับ

การใช้คำถามที่พัฒนากระบวนการคิดตามระดับการเรียนรู้ของ Bloom จะเป็นวัตถุประสงค์ด้านปัญญา โดยเริ่มจากคิดในระดับพื้นฐานที่สุดไปสู่ความคิดในระดับสูง ทั้งนี้ผู้เรียนควรจะมีบทบาทในการตอบคำถาม และตั้งคำถามไปพร้อม ๆ กับคำถามที่ส่งเสริมความรู้ความคิด [2]

ระดับความรู้ ความจำ ผู้เรียนสามารถจำบอกซ้ำได้และบอกความรู้ที่ได้เรียนรู้แล้วได้

คำกริยาที่บ่งบอก ได้แก่ ทบทวนอ้างอิงบันทึกจับคู่เลือกคำนิยาม เครื่องหมาย สัญลักษณ์รายการ รายชื่อ บรรยาย แยกแยะ จัดกลุ่ม ค้นหาข้อมูล ชี้ให้เห็น การศึกษาข้อมูล จัดทำ

คำถาม ใคร ทำอะไร ที่ไหน ทำมา อย่างไร เมื่อใด มากเท่าใด สิ่งใด/ชิ้นใด เลือก ชี้ บอก

ตัวอย่างคำถาม คำถามจากนิทานอีสปเรื่องเต่ากับกระต่าย

1. นิทานเรื่องนี้มีตัวละครกี่ตัว อะไรบ้าง
2. เต่ากับกระต่ายแข่งขันทำอะไร ที่ไหน
3. ใครเป็นผู้ชนะ
4. ทำไมเต่าจึงชนะ

ระดับความเข้าใจ

คำกริยาที่บ่งบอก ได้แก่ จัดหมวดหมู่ แยกประเภท จัดประเภท แบ่งชั้น สรุปความ ตีความ ขยายความ รายงานข้อมูล เสนอแนะ ค้นหาข้อมูล

คำถาม บอกเล่าอธิบายโดยใช้ถ้อยคำของตนเอง สรุปข้อความที่อ่าน/เรื่อง ที่ฟัง ให้ความหมาย จับคู่ ข้อ เลือก ระบุ ข้อจำกัด ข้อยกเว้น

ตัวอย่างคำถาม คำถามจากวรรณคดีเรื่องพระอภัยมณี

1. ให้ผู้เรียนสรุปเรื่องพระอภัยมณีมาพอสังเขป
2. ให้ผู้เรียนเลือกตัวละครที่ชอบ พร้อมทั้งระบุเหตุผลที่ชอบ

ระดับการนำไปใช้

คำกริยาที่บ่งบอก ได้แก่ กำหนด ใช้ ดำเนินการ บริหารข้อมูล นำไปปฏิบัติลดความ แปลความ อธิบาย ยกตัวอย่าง ทำให้เข้าใจ เลือก รวบรวม ประมวล จัดเป็นกลุ่ม แยกแยะ

คำถาม สาธิต เลือกคำ/ประโยค บอกว่าจะเกิดอะไรขึ้น จะนำไปใช้อย่างไรสิ่งนี้มีไว้ใช้ ทำอย่างไร

ตัวอย่างคำถาม

1. ให้ผู้เรียนเลือกคำต่อไปนี้ เติมลงในประโยคให้ได้ความชัดเจน
2. ให้ผู้เรียนสาธิตการใช้กล้องจุลทรรศน์ที่ถูกวิธี
3. จากอุปกรณ์วิทยาศาสตร์ที่กำหนดให้ ให้ผู้เรียนบอกอุปกรณ์แต่ละชิ้นใช้

ทำอะไร

ระดับการวิเคราะห์

คำกริยาที่บ่งบอก ได้แก่ เปรียบเทียบ จัดกลุ่ม จับคู่ ทำสังเขปชี้แจง แดลงใจ บูรณาการ จัดโครงสร้าง

คำถาม ระบุความคิดเห็น อะไรเป็นข้อแนวคิดหลัก แนวคิดรองใดอะแถมอะไรคือ ข้อเท็จจริง/ความเห็น ความสัมพันธ์ ความแตกต่าง

ตัวอย่างคำถาม

1. อ่านข้อความต่อไปนี้แล้วระบุให้ได้ว่า ข้อความใดเป็นแนวคิดหลักข้อความใดเป็นแนวคิดรอง อะไรเป็นข้อเท็จจริง อะไรเป็นความคิดเห็น
2. จากภาพที่กำหนดให้ 2 ภาพ มีอะไรที่เหมือนกัน และอะไรที่แตกต่างกัน
3. ให้เขียนแผนภูมิแสดงถึงหัวใจนักปราชญ์ให้ครบถ้วน
4. ให้ออกสาเหตุที่ต้องเสียดวงศรียุทธยาทั้ง 2 ครั้ง

ระดับการประเมิน

คำกริยาที่บ่งบอก ได้แก่ ทำนาย โน้มน้ำใจ เชื่อ แสดงให้เห็นถึง ประเมินตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน ตัดสินดำเนินการสร้างเครือข่าย วิเคราะห์ ทบทวน สอบสวน

คำถาม สิ่งใดสำคัญกว่า ดีกว่า มีเหตุผลกว่า เชื่อถือได้มากกว่า เหมาะสมกว่า สิ่งใดดีที่สุด เขียน/ให้ข้อคิดเห็น

ตัวอย่างคำถาม

1. ท่านคิดว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเหมาะสมกับสังคมไทยหรือไม่
2. คุณธรรม 8 ประการที่ชาวไทยควรมี คุณธรรมใดสำคัญที่สุด
3. ผู้เรียนมีคุณสมบัติเหมาะสมกับการเป็นผู้เรียนหรือไม่ เพียงใด

ระดับการสร้างสรรค์

คำกริยาที่บ่งบอก ได้แก่ วางแผน สร้าง ออกแบบ สร้างสรรค์ ประดิษฐ์ ทำโปรแกรม แอนิเมชัน จัดพิมพ์

คำถาม แก้ปัญหาต่อไปนี้จะทำวิธีอื่นได้อย่างไร ประดิษฐ์ออกแบบ

ตัวอย่างคำถาม

1. จะแก้ปัญหาโลกร้อนได้อย่างไร
2. ถ้าจะไม่ใช่สารเคมีในการให้ปุ๋ยพืช จะหาอะไรมาทดแทนการใช้สารเคมี

เทคนิคการใช้คำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

จากหนังสือ Checking for Understanding: Formative Assessment Techniques for Your Classroom. ของ Fisher และ Frey [8] ได้เสนอเทคนิคการใช้คำถามเพื่อประเมินการเรียนรู้ของผู้เรียน

1. การใช้คำถาม-คำตอบเพื่อทบทวนบทเรียน

1.1 กระดานแผ่นเหล็กโดยครูผู้สอนให้ผู้เรียนแต่ละคนเขียนคำตอบและแสดงให้ครูผู้สอนดูซึ่งครูผู้สอนสามารถมองคำตอบและทราบได้ว่าผู้เรียนคนใดมีความรู้ ความเข้าใจในบทเรียนนั้น ๆ อย่างไร และคนใดต้องการเพิ่มเติมความรู้ในเรื่องดังกล่าว

1.2 นี่คือการตอบ, อะไรคือคำถาม (Here is the answer, What's the question) เทคนิคนี้ครูผู้สอนจะบอกคำตอบให้ผู้เรียน เช่น

ครูผู้สอน: “คำตอบ คือ 45 คำถามสำหรับคำตอบนี้คืออะไรหรือควรจะถามว่าอย่างไร”

หรือ

ครูผู้สอน: “คำตอบ คือ พระเจ้าเฮนรี่ที่ 8 ผู้เรียนคิดว่ามีคำถามอะไรบ้างที่สามารถใช้คำตอบนี้ได้”

1.3 บิงโกคำสำคัญเทคนิคนี้ใช้ในกรณีที่ครูผู้สอนต้องการทบทวนคำสำคัญที่เรียนรู้โดยครูผู้สอนเขียนคำสำคัญ พร้อมหมายเลขแต่ละคำบนกระดาน จากนั้นให้ผู้เรียนเลือกหมายเลขของคำเหล่านั้นเขียนลงบนกระดานบิงโก

ของตนเอง ต่อมาให้ผู้เรียนฟังครูผู้สอนอ่านคำจำกัดความของคำสำคัญทีละคำ แล้วจึงกาบาทหมายเลขของคำสำคัญที่ตรงกับคำจำกัดความ เมื่อผู้เรียนคนใดมีกาบาทครบตามตารางบิงโก ตามแนวดิ่ง แนวนอน หรือแนวทแยงให้ผู้เรียนคนนั้นอ่านคำสำคัญคำนั้นพร้อมกับคำจำกัดความเพื่อเป็นการทบทวนความรู้ร่วมกัน

2. การใช้คำถามเพื่อสร้างความมั่นใจ

การตั้งคำถามที่ทำให้ผู้เรียนไม่รู้สึกลัวขาดความมั่นใจเมื่อตอบคิด จะกระตุ้นให้ผู้เรียนมั่นใจหรือกล้าเสี่ยงที่จะตอบ คำถามเหล่านี้จะเป็นคำถามที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาความเข้าใจ และเพิ่มความรู้อื่นๆทีละน้อย เทคนิคที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ได้ อาทิ

- ให้เวลาคิด ครูผู้สอนจะให้เวลาผู้เรียนคิดหลังจากตั้งคำถาม
- หัวตัวช่วย เป็นการสร้างความมั่นใจในการตอบคำถามของผู้เรียน ซึ่งเมื่อผู้เรียนได้ฟังคำถามของครูผู้สอนแล้ว ครูผู้สอนจะเปิดโอกาสให้ถามเพื่อนหรือตัวช่วยได้

- การให้คำถามล่วงหน้า เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการร่วมกันคิดหรืออภิปรายหาคำตอบล่วงหน้าก่อน
- การถามสะท้อนหรือการถามซ้ำ เป็นการ ใช้คำถาม ถามเพื่อย้ำคำตอบที่ผู้เรียนตอบมา โดยเฉพาะกรณีที่ตอบนั้นเป็นคำตอบที่ไม่ถูกต้อง เพื่อให้ผู้เรียน ได้ทบทวนคำตอบตัวอย่างถามสะท้อนหรือการถามซ้ำ เช่น

“ที่เธอตอบมา หมายถึง ... ไข่ไหม”

“ผู้เรียนคนอื่น ๆ ละ ใครคิดต่างจากนี้บ้าง”

หรือ เมื่อผู้เรียนตอบไม่ถูกต้อง ครูผู้สอนอาจถามคำถามเดิมกับผู้เรียนคนอื่นเพื่อให้ได้คำตอบที่หลากหลาย และกลับมาถามผู้เรียนคนเดิมที่ตอบไม่ถูกต้อง

“เธอยังยืนยันคำตอบเดิม หรือคิดจะเปลี่ยนคำตอบใหม่”

หรือครูผู้สอนอาจสรุปคำตอบ หรือข้อถกเถียงจากคำตอบที่หลากหลายของผู้เรียนแล้วถามกลับไปว่า

“ผู้เรียนคิดว่าคำตอบใดถูกต้องที่สุด เพราะอะไร”

3. การใช้คำถามเพื่อขยายคำตอบของผู้เรียน

ในการถาม-ตอบคำถามระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน การที่ครูผู้สอนใช้คำถามเพื่อขยายมุมมองหรือความคิดของผู้เรียน ถือว่าเป็นการส่งเสริมความเข้าใจ รวมทั้งเป็นการให้โอกาสผู้เรียนได้อธิบายความคิดของตนเอง คำถามที่ครูผู้สอนสามารถนำไปใช้ขยายคำตอบของผู้เรียน หลังจากให้ผู้เรียนตอบคำถามแล้ว อาทิ

“อธิบายเพิ่มเติมหน่อยได้ไหม”

“ลองยกตัวอย่างหรือบอกรายละเอียดเพิ่มเติมอีกหน่อย”

“พูดต่อไป”

“บอกเพิ่มเติมหน่อยได้ไหมว่า เธอหมายถึงอะไร”

หรืออาจใช้ภาษาท่าทาง เช่น พยักหน้า หรือ ใช้สัญญาณมือ เพื่อให้ผู้เรียนพูดต่อไป รวมทั้งอาจใช้การถามซ้ำคำตอบของผู้เรียน เช่น

“ดังนั้น สิ่งที่คุณคิดก็คือ...(ทบทวนสิ่งที่ผู้เรียนตอบ)”

“ดังนั้น ที่เธอพูดหมายถึง...”

“ผู้เรียนคนไหนจะสรุปสิ่งที่สมศรีเพิ่งตอบไปได้บ้าง”

นอกจากนั้นการขยายคำตอบที่ผู้เรียนตอบมา ครูผู้สอนอาจใช้การตอบกลับเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดต่อ เช่น

“ใช่แล้วบางทีครูผู้สอนก็คิดว่า...”

“แล้วเธอก็คืออย่างไร”

“ครูผู้สอนรู้ว่าเธอหมายถึงอะไร ครูผู้สอนก็คิดเช่นกันว่า...”

“ผู้เรียนรู้สึกไหมว่า...”

เทคนิคการใช้คำถามเพื่อขยายคำตอบของผู้เรียนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนคิดตามและสามารถปรับแก้ไขคำตอบกรณีที่คำตอบอาจมีความผิดพลาด หรือคลาดเคลื่อนได้ด้วยตนเอง

บทสรุป

คำถามเป็นสิ่งสำคัญที่จะจุดประกายให้ผู้เรียนใคร่เรียน ใคร่รู้ ใคร่แสวงหาความรู้ต่อไปไม่มีที่สิ้นสุด การตั้งคำถามจากการอ่านเป็นการช่วยให้ครูผู้สอนสามารถกระตุ้นผู้เรียนให้คิดเป็นได้ เพราะผู้เรียนจะคอยคิดตอบปัญหาที่ผู้สอนถามอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้การฝึกให้ผู้เรียนถามตนเองเพื่อตรวจสอบความคิดของตนเอง ก็จะเป็นการรู้คิดขั้นสูง หรือเป็นการฝึกคิดเรื่องการคิด (Metacognition) ทั้งนี้การใช้คำถามของครูผู้สอนควรใช้แนวคิดทฤษฎีที่ส่งเสริมการคิดควบคู่ไปด้วย เช่น การใช้คำถามตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียนตามแนวคิดของ Benjamin Bloom และ Anderson & Krathwohl ปรับปรุงแนวคิดเรียกว่า Bloom's Taxonomy (Revised 2001) ประกอบด้วยการใช้คำถามตามระดับการเรียนรู้ของผู้เรียน 6 ระดับ คือ 1) ระดับความจำ 2) ระดับความเข้าใจ 3) ระดับการนำไปใช้ 4) ระดับการวิเคราะห์ 5) ระดับการประเมินค่า 6) ระดับสร้างสรรค์ การตั้งคำถามของครูผู้สอนมีความสำคัญกับการเรียนรู้ของผู้เรียน คำถามที่มีประสิทธิภาพจะเป็นตัวกระตุ้น/ชี้แนะให้ผู้เรียนแสดงออกถึงพัฒนาการการเรียนรู้ของตนเอง ดังนั้นเทคนิคการตั้งคำถามเพื่อส่งเสริมการประเมินเพื่อเรียนรู้การเรียนรู้ของผู้เรียน จึงเป็นเรื่องสำคัญยิ่งที่ครูผู้สอนควรเรียนรู้และนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Hattie and Timperley [9] พบว่า การให้ข้อมูลย้อนกลับมีอิทธิพลที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนครูผู้สอนในฐานะผู้สอนและผู้ประเมินผลควรมีการใช้เทคนิคและกลยุทธ์การประเมินเพื่อเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพซึ่งช่วยให้ครูผู้สอนเข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างลึกซึ้ง คำตอบของผู้เรียนชี้ให้เห็นถึงระดับความเข้าใจ จุดอ่อน จุดแข็งของผู้เรียน การตั้งคำถามเป็นการให้ข้อมูลย้อนกลับที่เชื่อมโยงการประเมินเพื่อการเรียนรู้การประเมินเพื่อเรียนรู้ การมีส่วนร่วมสำคัญในการจัดการเรียนรู้ทุกเวลาในห้องเรียนซึ่งจะเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของผู้เรียนได้เป็นอย่างดี

เอกสารอ้างอิง

- [1] Bloom, Benjamin S. Taxonomy of Educational Objectives, the Classification of Educational Goals—Handbook I: Cognitive Domain. New York: David Mac Kay Company, Inc. 1956.
- [2] Anderson, L. W. & Krathwohl, D. R. (eds.). A Taxonomy for Learning, Teaching, and Assessing: A Revision of Bloom's Taxonomy of Educational Objectives. New York: Addison Wesley Longman. 2001.
- [3] สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. การประเมินเพื่อการเรียนรู้: การตั้งคำถามและการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ, 2560.
- [4] Bloom, Benjamin S. Human Characteristics and School Learning. New York: McGraw Hill Book Company, Inc. 1976.

- [5] Cunningham, Roger T. "Developing Question-Asking skills," Developing Teacher Competenced. New Jersey: Prentice-Hall Inc. 1971.
- [6] Rita Berry. Assessment for Learning. Hong Kong University. Lammar Printing Co., Ltd. HongKong, China. 2008.
- [7] Assessment Reform Group. 2002. Assessment for Learning: 10 Principles. Cambridge: University of Cambridge Faculty of Education.2002.
- [8] Fisher, D. and Frey, N. Checking for Understanding: Formative Assessment Techniques for Your Classroom. Alexandria, VA: ASCD. 2007.
- [9] Hattie, J. and Timperley, H. The power of feedback. Review of Educational Research, 77, PP. 81-112. 2007.

การวิเคราะห์ทฤษฎีทางศิลปวิจารณ์ ระหว่างทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย ของราล์ฟ สมิธ กับ ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน เพื่อการจัดการเรียนการสอนศิลปวิจารณ์

Analysis of Criticism of the Art Theories Between Ralph A. Smith's Theory of Aesthetic Criticism and Edmund Burke Feldman's Critical Theory for Teaching and Learning Management of Art Criticism

ภัทรร ฐิติชาชูชัยกุล*
Pattaraporn Titichanchaikul*

สาขาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000
Bachelor of Art Education, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University,
Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: lifeonart@yahoo.com

Received: 10 October 2018, **Revised:** 19 November 2018, **Accepted:** 28 December 2018

บทคัดย่อ

ทฤษฎีของราล์ฟ สมิธ และทฤษฎีของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน เป็นทฤษฎีแห่งศิลปวิจารณ์ แบบการวิจารณ์ศิลป์ ร่วมสมัยเป็นการวิจารณ์ผลงานศิลปะที่ร่วมสมัยในปัจจุบันทั้งด้านตัวงานศิลปะ รูปแบบ แนวคิด เนื้อหาการสร้างสรรค์ การสื่อความหมาย การถ่ายทอดอารมณ์ในงานศิลปะ งานศิลป์ในปัจจุบัน พบว่ามีการวิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์ ในหลาย ทิศนะด้วยกัน การแปลความหมายในงานศิลปะ มีความต้องการที่จะเข้าใจงานศิลปะ ซึ่งมีการพัฒนามากขึ้นในศตวรรษ ที่ 20 มีการเผยแพร่ทฤษฎีทางศิลป์ อันประกอบด้วย ปรัชญาศิลป์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ และศิลปวิจารณ์ ซึ่งเป็นฐานให้นักวิจารณ์ศิลป์ที่มีความสำคัญมาก ในฐานะเป็นผู้มีส่วนผลักดันให้มีการสร้างสรรค์งานศิลปะให้สูงส่งขึ้น ณ ที่นี้จะยกทฤษฎีการวิจารณ์ศิลปะมาวิเคราะห์ จากนั้นวิจารณ์เนื้อหาของทฤษฎี สองท่านที่มีบทบาทต่อวงการศิลปศึกษา คือ ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย ของราล์ฟ สมิธ และทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน เพื่อเป็น แนวทางสร้างความเข้าใจในทฤษฎีทั้งสอง รวมถึงการอธิบายถึงทฤษฎีทั้งสอง ซึ่งความเหมือน และความแตกต่าง ในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ให้เหมาะสม รวมถึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปวิจารณ์ ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปศึกษาเพื่อสนองการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาแบบแผน DBAE

คำสำคัญ: ศิลปวิจารณ์ ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์

Abstract

Both theories of are Ralph A. Smith and Edmund Burke Feldman theories of art criticism. The Contemporary Art Criticism reviews the Contemporary Art in the present as the art work, pattern, thought, creative content, to convey

the meaning and emotions in art work. The current artworks appear that there are analysis and criticism in various perspectives. The interpretation the meaning of art work is going to understand the art work that has been developed increasingly in the 20th century. The Art Theory has been published that consist of the Philosophy of Art , the Art History, the Aesthetic and Criticism which are the most important basic for the Art Critic fo motivate the high level creation of the art work. In this abstract, the Criticism theory will be analyzed belong to the art critics who are famovs in the Art Society. Including Aesthetic Criticism by Ralph A. Smith and Critical Theory by Edmund Burke Feldman. In order to use as the model of the understanding and the explanation about the similarities and the differences of the several issues of the two theories and use for application the advantage of the appropriate to manage the learning program of the Criticism effectiently and develop the Knowledge of the Art Education. For promoting the innovation of the Art Curriculum of DBAE plan.

Keywords: art criticism, aesthetic criticism, critical theory

บทนำ

จากการศึกษาทฤษฎีศิลปะวิจารณ์ พบว่า ทฤษฎีศิลปะวิจารณ์ มีเป็นจำนวนมาก มีหลากหลายทางทฤษฎี จากนักวิชาการทางด้านศิลปะศึกษาหลาย ๆ ท่าน ซึ่งมีรายละเอียดในการวิจารณ์ที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับวิชาการท่านนั้นว่าจะให้ความสำคัญกับเรื่องใดเป็นหลัก ซึ่งปัจจุบันตัวผลงานศิลปะนั้นก็มีความหลากหลายเป็น “ศิลปะร่วมสมัย” ที่มีรูปแบบ เทคนิค วิธีการ การสร้างสรรค์ที่หลากหลาย การศึกษาศิลปะวิจารณ์ และศิลปะศึกษา จำเป็นต้องเข้าใจในตัวทฤษฎีศิลปะวิจารณ์อย่างท่องแท้ เพื่อประสิทธิภาพทางการวิจารณ์ผลงานศิลปะอย่างเที่ยงธรรม ยุติธรรม ต่อตัวศิลปิน และนำความเข้าใจไปสู่ผู้ชมงานศิลปะร่วมสมัย รวมถึงผู้เรียนศิลปะ และผู้สอนศิลปะ ที่มีหน้าที่สร้างสุนทรียภาพให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จากความสำคัญข้างต้น ผู้เขียนจึงทำการวิเคราะห์ทฤษฎี 2 ทฤษฎีที่มีความเหมาะสมในการวิจารณ์ศิลปะร่วมสมัย เพื่อเป็นแนวทางสร้างความเข้าใจในทฤษฎีทั้งสอง รวมถึงการอธิบายถึงทฤษฎีทั้งสอง ถึงความเหมือน และความแตกต่างในประเด็นต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ในการนำไปใช้ให้เหมาะสม รวมถึงเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนศิลปะวิจารณ์ ให้มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปะศึกษาเพื่อสนองการปฏิรูปหลักสูตรศิลปะศึกษาแบบแผน DBAE [1], [2] ซึ่งมีองค์ประกอบด้านองค์ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์ สุนทรียศาสตร์ ศิลปะปฏิบัติ รวมถึงศิลปะวิจารณ์ เป็นแกนในการจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษา

วงจของศิลปะวิจารณ์ คือ การทำความเข้าใจศิลปะวิจารณ์ จะต้องรับรู้องค์ประกอบ หรือวงจรที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอในการวิจารณ์ เพื่อให้เข้าใจความสัมพันธ์อันเป็นเหตุปัจจัยต่อกันอย่างต่อเนื่อง ซึ่งมีหลักสำคัญ คือ

1. ศิลปิน เป็นผู้มีหน้าที่สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ผู้เป็นศิลปินต้องเป็นผู้ที่มีความจริงจัง ที่จะสร้างผลงานอย่างบริสุทธิ์ใจ

2. ผลงานศิลปะ เป็นสื่อกลางที่จะถ่ายทอดความนึกคิด และอารมณ์ความรู้สึกของตนเองออกมา ภาษาทางทัศนศิลป์ มีประเภทต่าง ๆ คือ (1) จิตรกรรม (2) ประติมากรรม (3) ภาพพิมพ์ (4) สถาปัตยกรรม (5) ภาพถ่าย (6) ภาพสื่อผสม

3. คนดูเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้ความหมายของการสร้างสรรค์ศิลปะสมบูรณ์ครบวงจร ศิลปินย่อมจะสูญเสียเป้าประสงค์สำคัญทั้งหมดถ้าขาดคนดู คนดูถือเป็นนักวิจารณ์ศิลปะด้วยเขาทุกคน คือ นักวิจารณ์ศิลปะ เพราะจะต้องตัดสินใจหรือวิพากษ์วิจารณ์ถึงความชอบ และความไม่ชอบของตน คนดูผู้จะรับรู้คุณค่าในงานศิลปะสิ่งสำคัญเริ่มแรก

[3] เขาจะต้องมีความเชื่อถือหรือมีความศรัทธายอมรับว่างานศิลปะเป็นผลงานในทางสติปัญญาของมนุษย์ ในด้านของการสร้างสรรค์เป็นส่วนสร้างความดีงาม ให้แก่สังคมมนุษย์ ผู้ที่จะซาบซึ้งต่อผลงานศิลปะ จะต้องเป็นผู้มีความสนใจพิเศษในเรื่องของความงาม เขาจะเป็นผู้ที่รู้จักหมั่นสังเกตการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่รอบตัว และเป็นผู้ที่เรียกได้ว่าเป็นนักการศึกษา ที่จะให้ความสนใจในศิลปะทุก ๆ แขนง

การศึกษาศิลปะ วิชาหนึ่งที่มีความสำคัญมาก และควรศึกษาอย่างถ่องแท้ คือ ศิลปวิจารณ์ คนส่วนใหญ่ นั้นมักจะเข้าใจผิดกันว่าเป็นกระบวนการค้นหาข้อผิดพลาด หรือข้อเสียหรือตำหนิผลงานศิลปะ แต่ทว่าความเป็นจริงนั้นตรงกันข้าม การวิจารณ์ผลงานศิลปะนั้น จะยกย่องว่าทำไมผลงานศิลปะชิ้นนั้น จึงมีคุณค่าความงาม คู่ควรได้รับการชื่นชม บทบาทของนักศิลปวิจารณ์จึงควรใช้วิถีที่มีความหมาย หมายถึง กระบวนการบรรยาย อรรถาธิบาย วิเคราะห์ตีความ และการตัดสินคุณภาพในด้านต่าง ๆ ของตัวผลงานศิลปะ โดยเป็นการกระทำที่มีเจตนาตรงไปตรงมา ยุติธรรม [4] การวิจารณ์ศิลปะนี้เป็นการแสดงออกทางการใช้คำ การใช้ภาษา การอุปมาอุปไมย และมักจะแสดงออกเพื่อสื่อความหมายว่า เรารู้อะไรบ้างเกี่ยวกับผลงานศิลปะในเชิงทฤษฎี

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ (Aesthetic Criticism) ของราล์ฟ สมิธ (Ralph A. Smith)

ทฤษฎีของ ราล์ฟ สมิธ ลงตีพิมพ์เผยแพร่ต่อสาธารณชนต่างเวลาและสถานที่ จึงมีการอ้างอิงทฤษฎีต่างไปออกไป และหลายทฤษฎีก็มีการปรับเปลี่ยนเป็นระยะ ๆ แต่การปรับเปลี่ยนนั้นมักเป็นการปรับเนื้อหารายละเอียด และข้อเสนอแนะการใช้ แต่โครงสร้างใหญ่ของทฤษฎียังคงสภาพเดิม [4], [5]

ทฤษฎีของ ราล์ฟ สมิธ มีลักษณะของการบูรณาการระหว่างสุนทรียศาสตร์ และศิลปวิจารณ์เป็นหลัก ในการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ

1. การบรรยาย (Description) การแจกแจงถึงสิ่งต่าง ๆ และจำแนกคุณสมบัติต่าง ๆ ที่บรรจุในผลงานศิลปะที่จะต้องตรวจสอบ และสังเคราะห์ ด้วยประสบการณ์ และองค์ความรู้ที่ดีเกี่ยวกับศิลปะด้วยพุทธิปัญญา เช่น ผลงานนั้นเป็นวัตถุประเภทใด รูปแบบใด เป็นงานศิลปะประเภทใด คือ พุดถึงวัสดุ และกลวิธี เทคนิคที่ใช้ และข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางสุนทรีย์ อารมณ์ ความรู้สึก ในขั้นตอนนี้ และจะเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ยุคสมัย เอกลักษณะ ระบุเนื้อหาเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นในภาพ

2. การวิเคราะห์ (Analysis) การพิจารณาส่วนประกอบทางทัศน หรือทัศนธาตุ และรายละเอียดต่าง ๆ ส่วนประกอบต่าง ๆ ในผลงานศิลปะอย่างละเอียด คำนึงถึงหลักองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ หลักการจัดภาพที่ใช้ในผลงานศิลปะ การวิเคราะห์นี้เป็นการพุดถึงส่วนต่าง ๆ เหล่านี้อย่างลึกซึ้ง และพุดถึงที่มาของคุณสมบัตินั้น ราล์ฟ สมิธ กล่าวว่า เขาใช้คำว่า “การระบุคุณสมบัติ” (Characterization) เมื่อชี้ให้เห็นถึงคุณภาพสุนทรีย์ในขณะที่คำว่า “บรรยาย” เป็นการระบุส่วนต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม การระบุคุณสมบัตินี้เป็นการบรรยายเช่นกัน แต่ในเชิงคุณค่า และอารมณ์ความรู้สึก ในขั้นการวิเคราะห์ควรใช้ถ้อยคำในลักษณะคุณศัพท์ เมื่อพุดถึงงานศิลปะ ทัศนศิลป์ ประกอบด้วยจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ สถาปัตยกรรม สื่อผสม ภาพถ่าย [6], [7]

ราล์ฟ สมิธ อธิบาย การระบุคุณสมบัติทางสุนทรีย์ไว้ 3 ประการ คือ

1. คุณสมบัติต่าง ๆ ที่เห็นได้อย่างชัดเจน อย่างมีสุนทรีย์ที่ลึกซึ้ง ชัดเจน ละเอียด
2. คุณสมบัติที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประเด็นของสุนทรีย์ภาพ อารมณ์ ความรู้สึกที่ต้องอธิบายอย่างชัดเจน
3. การระบุคุณสมบัติสุนทรีย์อีกประเภทหนึ่ง ซึ่งมีความเหมาะสมมากที่สุด คือ การระบุในเชิงอุปมาอุปไมย ด้วยถ้อยคำเชิงอุปมาอุปไมยนี้ ผู้วิจารณ์จำเป็นต้องมีความรู้เรื่องการใช้ภาษา และมีประสบการณ์ที่สั่งสมของแต่ละบุคคล สมิธ กล่าวว่า 3.1) การตัดสินสุนทรีย์ โดยถ้อยคำเชิงอุปมาอุปไมยนั้น คนทั่วไปมีความเห็นว่าการเปรียบเทียบ

ผลงานศิลปะอย่างรุนแรงเป็นเรื่องไม่เหมาะสม 3.2) การตัดสินใจที่เปิดโอกาสให้นานาทัศนะนั้น ส่วนมากแล้ว ทัศนะมักจะไม่ต่างกันมากมักจะใกล้เคียงกันในเชิงคุณภาพ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนแสดงสติปัญญาด้านสุนทรียให้สอดคล้องกับผลงานศิลปะ แสดงโน้ตทัศน์ได้อย่างเหมาะสม 3.3) การใช้ถ้อยคำเปรียบเปรยเชิงอุปมาอุปไมยมิใช่เป็นสิ่งผิดธรรมชาติหรือลึกลับเกินไปสำหรับคนธรรมดา การเปลี่ยนจากพูดบรรยายที่เป็นรูปธรรมมาสู่อุปมาอุปไมยนั้นเป็นการใช้ถ้อยคำที่ขึ้นอยู่กับ “ความสามารถและเจตนาบางประการที่จะเชื่อมโยงประสบการณ์ต่าง ๆ ”

3. การตีความ (Interpretation) การตีความ หมายถึง การกล่าวถึงความหมายในผลงานศิลปะโดยรวม ซึ่งแตกต่างการตีความเป็นส่วน ๆ ดังที่ทำในขั้นการวิเคราะห์ สมិทธิบาย การตีความหมาย และเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ตีความกับผลงานศิลปะ จึงควรระบุทั้งสิ่งที่คาดว่า ผู้วิเคราะห์พูดหรือไม่คาดว่าจะพูด ผลงานศิลปะที่มีภาพลักษณ์ของความเปล่าเปลี่ยว สิ้นหวัง น่าจะคาดได้ว่าผู้วิจารณ์อาจจะเอ่ยถึงคุณสมบัติประเภท “ซึมเศร้า” “ห่อเหี่ยว” “โศกสลด” “สีทึบทึม” “เชื่องช้า” ฯลฯ แต่ก็ไม่จำเป็นต้องไป เพราะการให้คุณค่าอาจแปรเปลี่ยนแตกต่างกันได้

4. การประเมินผล (Evaluation) เป็นขั้นสรุปหาความดีงามของผลงานศิลปะ คำง่าย ๆ ที่พูดถึงผลงานศิลปะนั้น ๆ เช่น ดี เลว ที่มีรากฐานจากคุณภาพทางสุนทรีย การพูดถึงระดับของความเป็นเอกภาพ ความเข้มข้น หรือลึกซึ้งประการใดประการหนึ่ง หรือหลาย ๆ ประการผสมผสาน [2], [4]

ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน (Edmund Burke Feldman)

ทฤษฎีของเฟลด์แมน มีการเผยแพร่ถึง 5 ครั้ง และมีการปรับเปลี่ยน 4 ครั้ง เริ่มตั้งแต่ต้นแบบเดิมในปี 1966 และฉบับปรับปรุงในปี 1967, 1970 และ 1973 ทฤษฎีของเฟลด์แมนที่นำมากล่าวในที่นี้เป็นทฤษฎีที่พิมพ์เผยแพร่ในปี 1972 [4], [5]

ทฤษฎีของเฟลด์แมน มุ่งสร้างหลักการในการตีความ และประเมินผลงานศิลปะ จุดมุ่งหมายหลักของทฤษฎีนี้คือ **ความเข้าใจ (Understanding) และความชื่นชม (Delight)** ในงานศิลปะ เฟลด์แมน อธิบายถึงความหมายของคำว่า ความเข้าใจ ว่า บุคคลที่ได้รับการฝึกฝนให้มีความเข้าใจต่องานศิลปะอย่างต่อเนื่องจะสามารถ “อ่านข้อมูล” ต่าง ๆ ทางศิลปะออก และข้อมูลต่าง ๆ เหล่านี้เป็นสิ่งที่จะไขไปสู่การวิเคราะห์ และการตัดสินใจงานศิลปะ เขากล่าวว่า ข้อมูลในที่นี้เป็นข้อมูลด้านคุณภาพของผลงานศิลปะ มิใช่ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี ไม่เกี่ยวข้องกับใด ๆ กับความเก่าแก่หรือความมีค่า เจริญโบราณวัตถุ ผู้วิจารณ์จะต้องหาทางทำความเข้าใจ และเข้าถึงเหตุ และผลของงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ให้อะไรแก่ตนเอง ส่วนความชื่นชมนั้นเฟลด์แมน อธิบายว่า เมื่อบุคคลบังเกิดความเข้าใจในงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ ย่อมจะบังเกิด **ความพึงพอใจ ชื่นชม** ในผลงานชิ้นนั้น

เฟลด์แมน แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ จะต้องปฏิบัติเรียงกันไปตามลำดับจากง่ายไปหายากเป็นขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ

1. การบรรยาย (Description) ผู้วิเคราะห์งานศิลปะจะสำรวจดูสิ่งต่าง ๆ ที่ปรากฏแก่สายตาผู้ดูในทันทีทันใด ได้แก่ จุด เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว แสงเงา น้ำหนัก พื้นที่ว่าง และวิเคราะห์ถึงเทคนิควิธีการที่ผู้ดูคิดว่าเป็นวิธีการหรือเทคนิคใช้ในการสร้างงานศิลปะชิ้นนั้น

2. การวิเคราะห์โครงสร้าง (Formal Analysis) ผู้วิเคราะห์จะเชื่อมโยงสัมพันธ์สิ่งๆ ที่ผู้วิเคราะห์ได้สำรวจไว้ในขั้นแรก คุณภาพของเส้น สี รูปร่าง รูปทรง เพื่อให้เกิดการรับรู้ถึงองค์ประกอบทางศิลปะของผลงานนั้น ซึ่งเป็น “ข้อมูล” ให้กับการตีความ และตัดสินผลงานต่อไป

3. การตีความ (Interpretation) ผู้วิเคราะห์จะกล่าว หรือแสดงถึงความหมายของผลงานศิลปะที่มีต่อตน ความหมายของศิลปะในที่นี้หมายถึงความหมายของศิลปะที่มีต่อชีวิตความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยทั่วไป ในขั้นตอนนี้ผู้วิเคราะห์อาจหาข้อสันนิษฐานที่เกี่ยวกับความคิด หรือหลักการที่สามารถช่วยยืนยันว่า ทำไมผลงานศิลปะนั้นมีผลต่อความคิดเห็นของตนเช่นนั้น

4. การประเมิน หรือตัดสิน (Evaluation or Judgment) เป็นขั้นตอนที่จำเป็นจะต้องมีการสืบสวน ตรวจสอบถึงเจตนา และผลที่เกิดของงานศิลปะชิ้นนั้น โดยการเปรียบเทียบกับงานศิลปะชิ้นอื่นที่คล้ายคลึงกัน พิจารณาว่ามันเหมือนหรือแตกต่างกับงานศิลปะชิ้นอื่นในยุคมัยเดียวกันเช่นไร เฟลด์แมน เน้นว่าการที่จะตัดสินงานศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพนั้นจะต้องมีเหตุผล และใช้หลักเกณฑ์อย่างมีคุณธรรม เพราะการตัดสินนั้นเป็นปฏิบัติการที่สูงส่ง

เฟลด์แมน ระบุว่าทฤษฎีของเขาเป็นระบบของกระบวนการสร้างความเข้าใจในศิลปะให้แก่บุคคลที่วิเคราะห์งานศิลปะชิ้นนั้น ความเข้าใจนี้จะนำไปสู่การชื่นชมความซาบซึ้ง หรือเห็นคุณค่าของงานศิลปะนั้น และต้องใช้การวิเคราะห์ในลักษณะที่เรียกว่า ไร้มายา (Naive) คือ วิเคราะห์งานศิลปะจากความคิดเห็น ความรู้สึกที่ผู้วิเคราะห์มีต่อผลงานนั้นตรง ๆ อย่างจริงใจ โดยไม่ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเก่าแก่ของผลงาน ผู้สร้างคือใคร หรือคำนึงถึงหลักเกณฑ์ทางศิลปะ ดังแสดงใน Table 4 ดังนั้นไม่จำเป็นต้องมีความรู้สามารถวิเคราะห์ได้ คือ วิเคราะห์ไปตามที่คิดเห็น [1], [2], [4]

ทฤษฎีนี้เป็นประเภทศิลปวิจารณ์ เช่นกัน โยงเข้ากับด้านสุนทรีย มีนัยว่าถ้าเกิดความเข้าใจเกิดความรู้แล้ว ความชื่นชม หรือสุนทรียภาพของผู้ที่ได้ประสบการณ์นี้จะตามมา เขาคิดว่าคุณค่าของศิลปะจะต้องแสดงให้เห็นว่าปัญหาที่สำคัญก็คือ การที่ศิลปะชิ้นนั้นสามารถสื่อความหมาย หรือให้ความหมาย (ในเชิงศิลปะ) [5], [6] แก่มนุษย์สอดคล้องกับทุกสิ่งเกี่ยวกับมนุษย์ในช่วงเวลาหนึ่ง ๆ ความแปลกใหม่สะดุดตาในผลงานศิลปะ เป็นคุณสมบัติที่เยี่ยมยอดก็ต่อเมื่อมันสามารถสื่อความหมายกับมนุษย์ได้ลึกซึ้ง คือการเพียงแต่สร้างความแปลกใหม่สะดุดตาในผลงานของศิลปินจะไม่มีคุณค่าถ้ามันไม่สื่อความหมายกับมนุษย์อื่น ๆ ที่เห็นผลงานนั้น ๆ

การวิเคราะห์ความเหมือน และความแตกต่างระหว่าง

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย ของราล์ฟ สมิท กับ ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน

มะลิฉัตร เอื้ออนันท์ ระบุว่า จอร์จ เกฮ์เกน กล่าวถึงทฤษฎีศิลปวิจารณ์ว่ายังไม่สามารถคิดค้นทฤษฎีที่ถูกต้องลงตัว จะเห็นได้จากมีการปรับเปลี่ยนทฤษฎีอยู่อย่างเป็นระยะ ยกตัวอย่างถึง สมิท ในปี 1968 และในปี 1973 พาโยฮัน วิเคราะห์ทฤษฎีของ สมิท ไว้ว่าใช้ชื่อขั้นตอน 4 ขั้นเช่นเดียวกับทฤษฎีของเฟลด์แมน ซึ่งเป็นทฤษฎีของ สมิท ยังไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของทฤษฎี ซึ่งมุ่งมั่นใช้เป็นทฤษฎีการรับรู้เชิงสุนทรียะ ดังแสดงใน Table 2, 3 ขั้นตอนเหล่านี้ไม่สอดคล้องและเหมาะสมกับขั้นตอนในทฤษฎี เฟลมแมน ไมเคิล เคย์ เสนอแนะให้ใช้ทฤษฎีของเฟลด์แมน ในการฝึกทักษะด้านการวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์ให้แก่นักเรียน โยฮันเซน วิจัยทฤษฎีของเฟลด์แมน ว่าขาดโครงสร้างทางสุนทรียภาพ [2] ทำให้ไม่เหมาะสำหรับนำไปใช้ในการศึกษาด้านศิลปะ เฟลด์แมน ระบุว่าทฤษฎีของตนเป็นทฤษฎีด้านศิลปวิจารณ์ที่มุ่งให้นำไปใช้สอนในโรงเรียน เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าของวิพากษ์วิจารณ์แต่ในด้านเนื้อหาทฤษฎีกับไม่มีประสบการณ์ไปสู่จุดนั้น ซึ่งเป็นความรู้เฉพาะตัวที่เป็นเอกลักษณ์ของงานศิลปะ ยิน มิทเลอร์นำทฤษฎีของเฟลด์แมน ไปประยุกต์ใช้กับทฤษฎีของตน

ผู้วิจารณ์ จึงควรที่จะวิเคราะห์ทฤษฎีศิลปศึกษาอย่างถ่องแท้ ถึงรายละเอียดของแต่ละขั้นตอนทุกขั้นตอนของทฤษฎีทั้ง 2 เพื่อผู้วิจารณ์จะเลือกใช้ทฤษฎีได้อย่างเหมาะสมกับตัวงานศิลปะ หรือใช้การผสมผสานทฤษฎีศิลปวิจารณ์เพื่อให้ประโยชน์อย่างสูงสุดในการวิจารณ์ผลงานศิลปะ ดังแสดงใน Table 4 ในที่นี้จะวิเคราะห์ทฤษฎีทั้ง 2 ดังนี้

1. ทั้ง 2 ทฤษฎีอยู่ในแกนความรู้ทางศิลปะแกนใด

1.1 ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย (Aesthetic Criticism) ของราล์ฟ สมิท (Ralph A. Smith) อยู่ในแกนศิลปะ แกนศิลปวิจารณ์ ซึ่งต้องมีรากฐาน แกนสุนทรีย เป็นพื้นฐาน เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ ความรู้สึกของตัวผลงานศิลปะ เป็นหลักในการบรรยาย การวิเคราะห์ การตีความถึงเนื้อหา การสื่อความหมายทางด้านความรู้สึก การตัดสินผลงานไปในเชิงอุปมาอุปไมยอย่างลึกซึ้ง โดยการใช้ปัญหาทางภาษาในการวิจารณ์

1.2 ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน (Edmund Burke Feldman) อยู่ในแกนศิลปะ แกนศิลปะวิจารณ์ ซึ่งเมื่อเกิดความเข้าใจอย่างซาบซึ้ง โดยมีรากฐาน แกนองค์ประกอบศิลป์ การวิเคราะห์งานศิลปะทั้ง 4 ขั้นตอน แสดงให้เห็นใน Table 1 การบรรยายถึงสิ่งที่กระทบกับสายตา ก่อนเพื่อเรียนรู้ ส่วนประกอบทัศนธาตุต่างๆ รวมถึงเทคนิค การวิเคราะห์คุณภาพของการใช้ทัศนธาตุ ต่อเนื่องจากการบรรยาย รวมถึงการวิเคราะห์วิถีการสร้างสรรคอย่างซาบซึ้งในผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ การตีความจากเนื้อหาเรื่องราวในงานศิลปะสนับสนุนสมมุติฐานของตนเอง จะมีการเชื่อมโยงให้เกิดประสบการณ์สุนทรีย์ตามมาภายหลังหรือความพึงพอใจ [2, 5] ชิ้นชมผลงานตามมา การประเมินจำเป็นต้องประเมินจากผลงานที่ใกล้เคียง ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน

2. การวิเคราะห์ความเหมือน และความแตกต่างระหว่าง 2 ทฤษฎี

2.1 กระบวนการขั้นตอนโดยรวม (สรุปว่าแต่ละทฤษฎีเป็นอย่างไร เหมือนหรือต่างกัน ถ้าแตกต่างอย่างไร) ขั้นตอนโดยรวมถ้าเมื่อดูอย่างผิวเผิน หรือดูกระบวนการขั้นตอนตามที่ระบุ โดยไม่ดูในรายละเอียด จะมีความเข้าใจว่า ทั้ง 2 ทฤษฎีมีความคล้ายคลึงกันมาก ทั้งจำนวนขั้นตอนมี 4 ขั้นตอนเหมือนกัน ชื่อขั้นตอนคล้ายกัน พูด อธิบายสิ่งที่มีความใกล้เคียงกัน ยกตัวอย่างเช่น ส่วนประกอบทางทัศนธาตุ หลักการจัดภาพ เนื้อหา เรื่องราว การสื่อความหมายทางศิลป์ความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ การตีความหมายเหมือนกัน

Table 1 Analysis of criticism of the art theories

ทฤษฎีของ ราล์ฟ สมิธ มีลักษณะของการบูรณาการระหว่างสุนทรียศาสตร์ และศิลปะวิจารณ์เป็นหลักในการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ	ทฤษฎีของ เฟลด์แมน แบ่งขั้นตอนการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ โดยใช้การเข้าใจศิลปะอย่างซาบซึ้ง ตามหลักองค์ประกอบศิลป์
1. การบรรยาย (Description)	1. การบรรยาย (Description)
2. (Analysis)	2. การวิเคราะห์โครงสร้าง (Formal Analysis)
3. การตีความ (Interpretation)	3. การตีความ (Interpretation)
4. การประเมินผล (Evaluation)	4. การประเมิน หรือตัดสิน (Evaluation or Judgment)

Table 2 Analysis of the similarities between the two theories

ลำดับ	ความเหมือนกันของทั้ง 2 ทฤษฎี ในเรื่องกระบวนการขั้นตอนโดยรวม ความหมาย
1.	มี 4 ขั้นตอนเหมือนกัน ชื่อของขั้นตอนคล้ายคลึงกัน
2.	การอธิบายถึงสิ่งเดียวกัน คือเรื่อง ส่วนประกอบทางทัศนธาตุ องค์ประกอบศิลป์ หรือความเชื่อมโยงของส่วนประกอบทางทัศนธาตุ การตีความ ความหมายของผลงาน ความหมายของสิ่งต่างที่เห็น ความรู้สึกของผลงาน ความรู้สึกที่มีต่อผลงาน
3.	จุดมุ่งหมายของทฤษฎี เพื่อพัฒนาประสบการณ์ หรือประสบการณ์สุนทรีย์ การเห็นคุณค่า ความงามของผลงานศิลปะ ซาบซึ้ง ชิ้นชมผลงานศิลปะ
4.	จุดมุ่งหมายของทฤษฎี เพื่อพัฒนาการวิเคราะห์ผลงานศิลปะ อย่างมีเหตุผล และหลักการ นำเชื่อถือ
5.	มีคุณธรรม ความมารยาทในการวิจารณ์ศิลปะ
6.	การวิจารณ์ เพื่อส่งเสริมการสร้างสรรค์งานศิลปะให้มีคุณค่า ต่อมนุษย์ และพัฒนาศิลปิน ในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่ดียิ่งขึ้น
7.	สุนทรียศาสตร์ มีส่วนเกี่ยวข้องกับทั้ง 2 ทฤษฎี
8.	จุดประสงค์สูงสุดในการวิจารณ์ ของทฤษฎีทั้ง 2 คือ เมื่อวิจารณ์แล้วต้องนำไปสู่การชื่นชม ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของงานศิลปะ ส่งเสริมผลักดันให้มีการสร้างสรรค์ผลงานที่ดี สร้างสรรค์สืบไป

Table 3 Analysis of the difference between the two theories

ความแตกต่างของทั้ง 2 ทฤษฎีในเรื่องกระบวนการขั้นตอนโดยรวม ความหมาย		
รายการ	ทฤษฎีของ ราล์ฟ สมิธ	ทฤษฎีของ เฟลด์แมน
ด้านผู้วิจารณ์	ผู้วิจารณ์ต้องมีความรู้ทางสุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐาน	ผู้วิจารณ์ไม่จำเป็นต้องมีความรู้พื้นฐานทางศิลปะ แค่เห็นสิ่งใดก็พูดถึงมัน
ด้านสุนทรียศาสตร์	ผู้วิจารณ์ต้องใช้ความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ทุกขั้นตอนในการวิจารณ์	ผู้วิจารณ์จะเกิดประสบการณ์สุนทรีย์ภายหลังการวิเคราะห์ เพื่อวิจารณ์ผลงานศิลปะตามมา
ด้านสติปัญญา	ผู้วิจารณ์ต้องใช้สติปัญญาความรู้ทางสุนทรียศาสตร์ในการวิจารณ์ให้สอดคล้องกับตัวผลงานศิลปะ	ผู้วิจารณ์เห็นสิ่งใด ก็อธิบายถึงสิ่งนั้นอย่างตรงไปตรงมา จากสิ่งที่มองเห็นเมื่อกระทบสายตา
ด้านประวัติศาสตร์	ผู้วิจารณ์คำนึงถึงประวัติศาสตร์ ความเก่าแก่ ยุคสมัย เอกลักษณ์ของผลงานศิลปะ	ผู้วิจารณ์ไม่ต้องคำนึงถึงประวัติศาสตร์ ความเก่าแก่ ยุคสมัย และใครคือผู้สร้าง
ด้านการบรรยาย	ผู้วิจารณ์ต้องใช้ถ้อยคำที่สวยงามในการบอกอธิบายความเชื่อมโยง ชัดเจน ไม่กำกวม เป็นในเชิงอุปมาอุปไมยได้	ผู้วิจารณ์บอกตรงไปตรงมาไม่ต้องประคឹษรู้คำ สืบหาการสื่อความหมายของผลงานที่มีความหมายต่อมนุษย์
ด้านการตีความหมาย	ผู้วิจารณ์อธิบาย บรรยายความเชื่อมโยงของผลงาน ความสัมพันธ์กันในส่วนประกอบทางทัศนศาสตร์มีความสัมพันธ์ให้ความรู้สึกอย่างไร	ผู้วิจารณ์อธิบายสิ่งที่ผลงานสื่อความหมายที่มีผลต่อชีวิตมนุษย์
ด้านการประเมินหรือการตัดสิน	มีแค่การประเมินผล ดี เลว อย่างไร จากคุณภาพทางสุนทรีย์ ไม่มีการตัดสินผลงาน แต่อาจจะนำไปเปรียบเทียบกับงานชิ้นก่อนหน้านี้ที่ศิลปินได้สร้างสรรค์ไว้ก่อน ว่า มีการพัฒนาตัวผลงาน หรือแนวคิด เทคนิคในการสร้างสรรค์ไปอย่างไร	มีความละเอียด และระมัดระวังเป็นอย่างมากในการประเมินผล หรือตัดสินมีการเปรียบเทียบกับงานชิ้นอื่นเพื่อตัดสินผลงาน ซึ่งนำไปเปรียบเทียบกับผลงานที่มีความคล้ายคลึงกัน ในยุคเดียวกัน มีคุณค่าสื่อความหมายต่อมนุษย์ในเชิงศิลปะ เป็นผลงานของตัวศิลปินเองก็ได้ หรือของศิลปินท่านอื่นที่มีความใกล้เคียงทางการสร้างสรรค์ก็ได้

2.2 ความหมาย แนวปฏิบัติในรายละเอียดของขั้นตอนแต่ละขั้น (แต่ละทฤษฎีเป็นอย่างไร และเหมือนหรือต่างกัน ถ้าต่าง ต่างกันอย่างไร)

ทฤษฎีทั้ง 2 มีความคล้ายคลึงกันมาก แต่เมื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดในแต่ละขั้นตอนความหมาย แนวปฏิบัติในรายละเอียดของขั้นตอนแต่ละขั้น พบว่ามีความแตกต่างกันมาก ทั้งในเรื่องความรู้พื้นฐานของผู้วิจารณ์ ความรู้ทางด้านศิลปะ ความรู้ทางด้านสุนทรียศาสตร์ จุดประสงค์ในการตัดสินผลงาน กระบวนการที่มีแนวปฏิบัติในรายละเอียดของขั้นตอนแต่ละขั้นตอนที่ไม่มีเหมือนกันเลย

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ (Aesthetic Criticism) ของราล์ฟ สมิธ (Ralph A. Smith)

ศิลปวิจารณ์ ของราล์ฟ สมิธ ซึ่งต้องมีรากฐาน แก่นสุนทรีย์ เป็นพื้นฐาน เน้นการแสดงออกทางอารมณ์ของตัวผลงานศิลปะ เป็นหลักในการบรรยาย การวิเคราะห์ การตีความถึงเนื้อหา การสื่อความหมายทางด้านความรู้สึก

การตัดสินใจผลงานไปในเชิงอุปมาอุปไมยอย่างลึกซึ้ง โดยการใช้อนุญาทางภาษาในการวิจารณ์ ดังแสดงใน Table 4

ความหมาย การวิจารณ์อย่างมีสุนทรีย์ให้การบรรยาย ดีความ การประเมินผล แต่ไม่มีการตัดสินใจผลงานที่รุนแรง ส่วนมากออกแนวชื่นชมผลงานมากกว่าที่จะเปรียบเทียบผลงาน มุ่งหมายให้ผู้วิจารณ์มีความสุขกับงาน ส่งเสริมประสบการณ์สุนทรีย์มากกว่าการวิเคราะห์ ให้รู้จักการใช้อนุญาในการบรรยาย ดีความหมาย และรับรู้ความรู้สึกของผลงาน

ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน (Edmund Burke Feldman)

ศิลปวิจารณ์ ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน ซึ่งเมื่อเกิดความเข้าใจ อย่างซาบซึ้ง โดยมีรากฐาน แก่นองค์ประกอบ ศิลป์ การวิเคราะห์งานศิลปะทั้ง 4 ขั้นตอน การบรรยายถึงสิ่งที่กระทบกับสายตา ก่อนเพื่อเรียนรู้ ส่วนประกอบทัศนธาตุต่าง ๆ รวมถึงเทคนิค การวิเคราะห์คุณภาพของการใช้ทัศนธาตุ ต่อเนื่องจากการบรรยาย รวมถึงการวิเคราะห์วิธีการสร้างสรรค์อย่างซาบซึ้งในผลงานศิลปะชิ้นนั้น ๆ การตีความจากเนื้อหา เรื่องราวในงานศิลปะสนับสนุนสมมุติฐานของตนเอง จะมีการเชื่อมโยงให้เกิดประสบการณ์สุนทรีย์ตามมาภายหลัง หรือความพึงพอใจ ชื่นชม ผลงานตามมา การประเมิน จำเป็นต้องประเมินจากผลงานที่ใกล้เคียง ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน ดังแสดงใน Table 4

ความหมาย การวิเคราะห์ มุ่งเน้นการวิเคราะห์อย่างตรงไปตรงมา ไร้อารมณ์ เห็นสิ่งใดพูดสิ่งนั้น อย่างยุติธรรม ไม่มีอคติต่อผลงาน ไม่สนใจประวัติศาสตร์ ผู้วิจารณ์ไม่จำเป็นต้องมีความรู้ทางด้านศิลปะ เพราะพูดตามตามองเห็น มีความบริสุทธิ์ใจในการวิเคราะห์ การวิเคราะห์โดยละเอียดในเรื่องส่วนประกอบทางทัศน องค์ประกอบ ความเชื่อมโยงของสิ่งต่าง ๆ สิ่งสำคัญ ผลงานจะต้องสื่อความหมายในเชิงศิลปะ ให้มีความรู้สึก และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกของผลงานออกมาให้มีความหมายต่อมนุษย์ และต้องมีคุณค่าต่อมนุษย์นั้นคือผลงานศิลปะที่ดีเยี่ยม

Table 4 Analysis of the similarities and difference between the two theories เรื่องแนวปฏิบัติในรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ ของราล์ฟ สมิธ	ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน	ความเหมือน	ความแตกต่าง
ขั้นที่ 1 การบรรยาย การพูดถึงวัสดุ และกลวิธีที่ใช้ และข้อมูลเกี่ยวกับบทบาททางสุนทรีย์ ขั้นตอนนี้จะเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ ยุคสมัย เอกลักษณะ เนื้อหาเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นในภาพ	ขั้นที่ 1 การบรรยาย ผู้วิเคราะห์งานศิลปะจะสำรวจดูสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏแก่สายตาผู้ดูในทันทีทันใด ได้แก่ เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว แสงเงา และวิเคราะห์ถึงเทคนิควิธีการที่ผู้คิดว่าเป็นวิธีการ หรือเทคนิคใช้ในการสร้างงานศิลปะชิ้นนั้น		การบรรยาย มีเนื้อหาในการบรรยายไม่เหมือนกัน เฟลด์แมน บรรยายวิเคราะห์ทัศนธาตุต่าง ๆ เทคนิควิธีการ สมิธ พูดถึงสุนทรีย์ที่เชื่อมโยงเอกลักษณ์ประวัติศาสตร์ เนื้อหา

Table 4 Analysis of the similarities and difference between the two theories เรื่องแนวปฏิบัติในรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน (continued)

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่าง สุนทรีย์ ของรอล์ฟ สมิท	ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เพลด์แมน	ความเหมือน	ความแตกต่าง
<p>ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ การพิจารณาส่วนประกอบ ทางทัศน และรายละเอียด ต่าง ๆ ในผลงานศิลปะ อย่างใกล้ชิด ว่าคุณจัดองค์ ประกอบเช่นไร การ วิเคราะห์นี้เป็นการพูดถึง ส่วนต่างๆอย่างลึกซึ้งและ พูดถึงของคุณสมบัตินั้น สมิทระบุว่า เขาใช้คำว่า “การระบุคุณสมบัติ” เมื่อชี้ ให้เห็นถึงคุณภาพสุนทรีย์ ในขณะที่คำว่า “บรรยาย” เป็นการระบุส่วนต่าง ๆ ที่เป็นรูปธรรม การระบุ คุณ สมบัตินี้เป็นการ บรรยายเช่นกัน แต่ในเชิง คุณค่า และความรู้สึก และ ในขั้นการวิเคราะห์นี้มัก จะใช้ถ้อยคำในลักษณะ คุณศัพท์ เมื่อพูดถึงศิลปะ</p>	<p>ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์ โครงสร้าง ผู้วิเคราะห์จะเชื่อมโยง สัมพันธ์สิ่งที่ผู้วิเคราะห์ ได้สำรวจไว้ในขั้นแรก คุณภาพของเส้น สี รูปร่าง รูปทรงเพื่อให้เกิดการรับรู้ ถึงองค์ประกอบทางศิลปะ ของผลงานนั้น ซึ่งเป็น “ข้อมูล” กับการตีความ และตัดสินผลงานต่อไป</p>	<p>สมิท พิจารณาส่วน ประกอบทางทัศน รายละเอียดต่าง ๆ องค์ ประกอบ วิเคราะห์อย่าง ลึกซึ้ง คุณภาพทางสุนทรีย์ นามธรรมคุณค่าความรู้สึก</p> <p>เพลด์แมน วิเคราะห์ โครงสร้าง คุณภาพของ การรับรู้องค์ประกอบทาง ศิลปะ</p>	<p>สมิท กล่าวถึงที่มาของ คุณสมบัติ ความเป็นรูป ธรรม การวิเคราะห์นี้มัก จะใช้ถ้อยคำในลักษณะ คุณศัพท์ เมื่อพูดถึงศิลปะ ต่อออกจากขั้น บรรยาย</p> <p>เพลด์แมน ยังไม่พูดถึง คุณค่าความรู้สึกการเตรียม ข้อมูล เพื่อตีความ และ ตัดสินผลงาน</p>
<p>ขั้นที่ 3 การตีความ การกล่าวถึงความหมาย ในผลงาน ศิลปะโดยรวม ซึ่งแตกต่างการตีความ เป็นส่วน ๆ ดังที่ทำในขั้น วิเคราะห์ สมิทอธิบาย การ ตีความหมาย และเสริม สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่าง ผู้ตีความกับผลงานศิลปะ จึงควรระบุทั้งสิ่งที่คาดว่า ผู้วิเคราะห์พูดหรือไม่คาด ว่าจะพูด ผลงานศิลปะที่มี ภาพลักษณ์</p>	<p>ขั้นที่ 3 การตีความ ผู้วิเคราะห์จะกล่าว หรือ แสดงถึงความหมายของ ผลงานศิลปะที่มีต่อตน ความหมายของศิลปะในที่นี้ หมายถึงความหมายของ ศิลปะที่มีต่อชีวิตความเป็น อยู่ของมนุษย์ โดยทั่วไป ในขั้นตอนนี้ผู้วิเคราะห์ อาจหาข้อสันนิษฐานที่ เกี่ยวกับความคิด หรือหลัก การที่สามารถช่วยยืนยันว่า ทำไมผลงานศิลปะนั้นมีผล ต่อความคิดเห็นของตน</p>	<p>สมิท กล่าวถึงความหมาย ในผลงานศิลปะ</p> <p>เพลด์แมน แสดงถึงความ หมายของผลงานศิลปะ</p>	<p>สมิท ความหมายในผล งานศิลปะโดยรวม ผลงาน ศิลปะที่มีภาพลักษณ์</p> <p>เพลด์แมน กล่าวถึงศิลปะ ที่มีผลต่อตน ต่อชีวิต ผู้วิเคราะห์ อาจหาข้อ สันนิษฐานที่เกี่ยวกับความ คิด หรือหลักการที่สามารถ ช่วยยืนยันว่า ศิลปะนั้น</p>

Table 4 Analysis of the similarities and difference between the two theories เรื่องแนวปฏิบัติในรายละเอียดของแต่ละขั้นตอน (continued)

ทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ ของราล์ฟ สมิธ	ทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน	ความเหมือน	ความแตกต่าง
ขั้นที่ 4 การประเมินผลสรุปหาความดีงามของผลงานศิลปะ ค่าง่าย ๆ ที่พูดถึงผลงานศิลปะนั้น ๆ เช่น ดี เลว ที่มีรากฐานจากคุณภาพทางสุนทรีย์ การพูดถึงระดับของความเป็นเอกภาพ ความเข้มข้น หรือ ลึกซึ้งประการใดประการหนึ่ง หรือหลาย ๆ ประการผสมผสาน	ขั้นที่ 4 การประเมิน ตัดสินเป็นขั้นตอนที่จำเป็นจะต้องมีการสืบสวน ตรวจสอบถึงเจตนา และผลที่เกิดของงานศิลปะชิ้นนั้น โดยการเปรียบเทียบกับงานศิลปะชิ้นอื่นที่คล้ายคลึงกัน พิจารณาว่ามันเหมือนหรือแตกต่างกับงานศิลปะชิ้นอื่นในชุดสมัยเดียวกันเช่นไร เฟลด์แมนเน้นว่าการที่จะตัดสินงานศิลปะอย่างมีสุนทรีย์ภาพนั้น จะต้อง มี เหตุ มี ผล และ ใช้ หลักเกณฑ์อย่างมีคุณธรรม เพราะการตัดสินนั้นเป็นปฏิบัติการที่สูงส่ง		สมิธ มีแค่การประเมินผล หาค่า ความดีงาม ซึ่งมีรากฐานจากคุณภาพสุนทรีย์ ประเมินแบบง่ายดีเลว โดยใช้ผลงานของตัวเองที่เขียนเองที่เคียสร้างสรรคไว้ก่อนหน้าี่มาเปรียบเทียบพัฒนาการ เฟลด์แมน มีการประเมินหรือการตัดสิน มีการเปรียบเทียบกับงาน ตรงไปตรงมา ยุติธรรม ตัดสินงานศิลปะอย่างมีเหตุมีผลที่ละเอียดโดยใช้ผลงานที่ใกล้เคียงกันในการเปรียบเทียบ

3. หากนำทฤษฎีทั้ง 2 ไปใช้ผลที่คาดว่าผู้เรียนจะได้รับหลังจากการนำทฤษฎีทั้ง 2 ไปใช้น่าเป็นอย่างไร มีความสอดคล้องตอบสนองต่อจุดมุ่งหมายหรือคุณลักษณะการพัฒนาองค์ความรู้ด้านศิลปศึกษาเพื่อสนองการปฏิรูปหลักสูตรศิลปศึกษาแบบแผน DBAE

การนำทฤษฎีการวิจารณ์อย่างสุนทรีย์ (Aesthetic Criticism) ของราล์ฟ สมิธ (Ralph A. Smith) ไปใช้ คาดหวังว่า นักเรียนจะได้ฝึกฝนทักษะ ในการใช้สติปัญญาในการพิจารณา วิเคราะห์ โดยใช้หลักการคุณภาพทางสุนทรีย์ นักเรียนจะมีสุนทรีย์ภาพที่ดีขึ้น มีหลักการและเหตุผลในการตัดสินสินใจ เมื่อไปใช้ในชีวิต นักเรียนจะสามารถตัดสินปัญหาได้อย่างมีหลักการ และเหตุผล และที่สำคัญนักเรียนจะมีความอดทนทางด้านอารมณ์มากขึ้น ที่เรียกได้ว่า ฉลาดทางด้านอารมณ์ และยังแฝงความเป็นคนมีคุณธรรม และยิ่งไปกว่านั้น นักเรียนจะได้เรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ยุคสมัย [7] ความโดดเด่นของผลงานศิลปะทำให้นักเรียนเล็งเห็นคุณค่าของสิ่งแวดล้อม คุณค่าต่อตนเอง คุณค่าของผู้อื่น คุณค่าของความงาม คุณค่าของศิลปะวัฒนธรรม เมื่อเขาได้รู้จักคำว่า "สุนทรีย์" เพราะความเป็นคนมีสุนทรีย์ทำให้คนมีความสุข

มีความสอดคล้องตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย ตรงกับคุณลักษณะที่หลักสูตรศิลปศึกษาของไทยฉบับปัจจุบัน คาดหวังไว้ ทางด้านศิลปศึกษา นักเรียนจะมีความสนใจ ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าของศิลปะ รวมไปถึง หวงแหน โบราณวัตถุ โบราณสถาน สถาปัตยกรรมไทย ประวัติศาสตร์ของชาติไทย และนักเรียนจะหันกลับมารักและอนุรักษ์ ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของไทย เปลี่ยนรสนิยมมาชื่นชอบของไทย เพราะเขาจะรู้คุณค่าของทุกสิ่ง ว่าทุกสิ่งทุกอย่างมีคุณค่าในตัวของมันเอง และน่าจะหนุนอมให้ความงามอยู่คู่กับโลก และประเทศไทย

การนำทฤษฎีศิลปะวิเคราะห์ (Critical Theory) ของเอ็ดมันด์ เบิร์ก เฟลด์แมน (Edmund Burke Feldman) ไปใช้คาดหวังว่า นักเรียนจะมีความเข้าใจในศิลปะเป็นอย่างมาก เข้าส่วนประกอบทางทัศน องค์ประกอบ ความสัมพันธ์

ระหว่างกัน รู้วิธีการ และเทคนิคการสร้างสรรคผลงานศิลปะมากขึ้น การฝึกการรับรู้อารมณ์ ความรู้สึก เข้าใจในการสร้างสรรคงานศิลปะ งานศิลปะที่มีผลงานชีวิต และจิตใจของมนุษย์ จะมีการสร้างสรรคผลงานศิลปะที่แปลกใหม่ มีคุณค่าต่อตนเอง และสังคม นักเรียนประเมินผลงาน ตัดสินผลงาน อย่างจริงจัง ตรงไปตรงมา กล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีหลักการ และเหตุผลสนับสนุนที่ดี สามารถสันนิษฐานสถานการณ์ และสามารถอ้างอิงได้อย่างน่าเชื่อถือ แต่ การกล้าแสดงออกเป็นเสมือนดาบสองคม การกล้าแสดงออกดี เมื่อถูกที่ ถูกเวลา ถูกสถานการณ์ และถูกกาลเทศะ แต่ถ้าไม่ถูกที่ ไม่ถูกเวลา ไม่ถูกสถานการณ์ และไม่ถูกกาลเทศะ การกล้าแสดงออกกลับเป็นผลเสียอย่างรุนแรงต่อนักเรียนเอง ครูควรขำมารยาท และคุณธรรมเข้าไปเป็นอย่างมาก เพื่อไม่ให้เกิดผลเสียในภายหลัง เมื่อถึงจุดหนึ่งนักเรียนจะสามารถเรียนรู้และเอาตัวรอดเองได้อย่างมีสติปัญญา และสิ่งที่จะตามมา คือ สุนทรียภาพที่ดีของนักเรียน และจะเข้าใจ และซาบซึ้งถึงคุณค่าความงามเป็นอย่างมาก เพราะนักเรียนเข้าใจตั้งแต่ขั้นแรกว่ามีความลำบากมากเพียงใ้ในการสร้างสรรคงานศิลปะหนึ่งชิ้น นักเรียนจะได้ฝึกการใช้หลักการ และเหตุผล รู้จักการเปรียบเทียบสิ่งดี และสิ่งที่ไม่สวยงาม ด้วยความจริงใจ ไม่ทรยศต่อความรู้สึกของตนเอง

มีความสอดคล้องตอบสนองต่อจุดมุ่งหมาย ตรงกับคุณลักษณะที่หลักสูตรศิลปศึกษา DBAE ในปัจจุบันคาดหวังไว้ ทางด้านศิลปศึกษา นักเรียนจะมีความกล้าแสดงออกทางความคิดมากขึ้น กล้าสร้างสรรคผลงานที่แปลกใหม่ มีคุณค่าต่อชีวิตตน และผู้อื่น เข้าใจหลักการทางศิลปะ วัสดุ เทคนิค วิธีการสร้างสรรค ความรู้ที่เกิดจากพื้นฐานจากความเข้าใจ ทำให้มีการจดจำได้อย่างชัดเจน และยาวนาน และนักเรียนจะเริ่มรู้สึกรักงานศิลปะ โดยที่นักเรียนไม่รู้ตัว จน ศิลปะจะค่อย ๆ เข้าไปในชีวิตทีละเล็กทีละน้อยอย่างยั่งยืน ฟังรากลึก คุณภาพทางสุนทรียก็จะมีดีขึ้นตามลำดับ สุดท้ายนักเรียนจะเข้าถึงความสวยงาม เห็นคุณค่าของศิลปะ และงานศิลปะทุกชิ้น ตลอดจนจนถึงมีใจอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาไทย และศิลปะประจำชาติ

เอกสารอ้างอิง

- [1] วิรุณ ตั้งเจริญ. พหุศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: สันติศิริการพิมพ์; 2554.
- [2] มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. ศิลปศึกษา ความเป็นมา ปรัชญาหลักการวิวัฒนาการด้านหลักสูตร ทฤษฎีการเรียนการสอน และการค้นคว้าวิจัย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542.
- [3] สุชาติ เถาทอง. ศิลปวิจารณ์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์; 2537.
- [4] มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้าน สุนทรียภาพและศิลปวิจารณ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. 2543.
- [5] มะลิฉัตร เอื้ออนันท์. (ม.ป.ป.). เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีความรู้และศิลปศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- [6] วิรุณ ตั้งเจริญ. ทศนศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ: อีแอนด์ไอคิว; 2548.
- [7] วุฒิ วัฒนสิน. ประวัติศาสตร์ศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ลีปประภา; 2552.
- [8] Feldman, E.B. 1972. Varieties of visual experience. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.
- [9] Smith, Ralph A. 1968. Aesthetic criticism: The method of aesthetic education. Studies in Art Education 9 (3)

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป็ะ สามชั้น

Transmission Guidelines of Khong Wong-Yai Solo on Pae-Samchan

พรรณระพี บุญเปลื้อง^{1*}, สรายุทธ์ โชติรัตน์¹, อัญชนา สุตมาตร¹, สราวุธ วิวรรณ¹ และ ปราโมทย์ คำนประดิษฐ์²
Pranrapee Boonplian^{1*}, Sarayut Chotirat¹, Anchana Suttamat¹, Sarawut Wiwan¹ and Pramote Danpradit²

¹สาขาคณตรีศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

²สาขาดุริยางคศาสตร์ คณะดุริยางคศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี กรุงเทพมหานคร 10170

¹Division of Music Education, Faculty of Humanities and Social Science, Nakhon Pathom Rajabhat University, Nakhon Pathom 73000

²Division of Music, Faculty of Music, Bangkokthonburi University, Bangkok 10170

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: oil.pranrapee@gmail.com

Received: 6 February 2019, Revised: 1 March 2019, Accepted: 2 April 2019

บทคัดย่อ

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป็ะ สามชั้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป็ะสามชั้น ให้แก่นักศึกษาวิชาเอกเครื่องดีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 16 คน ทำการถ่ายทอดแบบโบราณ โดยใช้แบบฝึกทักษะ โน้ตทางเดี่ยว การกำกับกรฝึกซ้อม ประเมินทักษะการบรรเลง โดยการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ และคัดเลือกนักศึกษามารับบันทึกเสียงและเผยแพร่ จำนวน 8 ครั้ง ผลการวิจัยพบแนวทางการถ่ายทอดเป็น 3 ขั้นตอน คือ ขั้นต่อเพลง ขั้นฝึกซ้อม และขั้นเผยแพร่ โดยมีนักศึกษา 3 คน มีระดับทักษะขั้นสูง สามารถบรรเลงบันทึกเสียงและเผยแพร่ในยูทูป

คำสำคัญ: การถ่ายทอด ทางเดี่ยว ฆ้องวงใหญ่ เพลงเป็ะสามชั้น

Abstract

This article describes the transmission guidelines of the melodic solo, Pae-Samchan, on the Khong Wong-Yai. The qualitative research approach. The aim of this transmission of new melody for Thai students Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University. With 16 students. To transmission the old edification, Use the exercise, the melodic solo of the Khong Wong-Yai Note on Pae-Samchan, Directing practice assessing instrumental skills by observing from experts and selected students to record and publish, 8 times.

The transmission guideline for conveying is 3 steps: Copy from teacher, practice music and dissemination. There are 3 students with advanced skills that play audio recordings and publish on YouTube.

Keywords: transmission, the melodic solo, Khong Wong-Yai, Pae-Samchan

บทนำ

การบรรเลงดนตรีไทยแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ การบรรเลงหมู้และการบรรเลงเดี่ยว โดยเฉพาะการบรรเลงหมู้ คือ การบรรเลงของเครื่องดนตรีชนิดเดียวกันหลาย ๆ ชิ้น รวมกันเป็นวงกันอย่างพร้อมเพรียง ส่วนการบรรเลงเดี่ยวนั้นเป็นการบรรเลงทางที่มีลักษณะ โคลง โผนเป็นการอวดฝีมือความสามารถของผู้บรรเลงและอวดทางของผู้แต่ง การบรรเลงเพลงเดี่ยวเป็นวิธีการบรรเลงเฉพาะเครื่องดำเนิน เช่น ปี่ กระจับปี่ ฆ้องวงใหญ่ เป็นต้น [1] บทเพลงไทยสำเนียงจีนเป็นวรรณกรรมสะท้อนการประสานทางวัฒนธรรมระหว่างไทยและจีน ที่อยู่ในสังคมไทยมาหลายร้อยปี คุรุมีแขก หรือพระประดิษฐไพเราะ (พ.ศ. 2330-2415) ท่านเป็นศิลปินคนสำคัญที่สร้างสรรค์เพลงไทยสำเนียงจีนชุดหนึ่งไว้เป็นมรดกสำคัญ 4 เพลง ได้แก่ เพลงชมสวนสวรรค์ เพลงจีนแสด เพลงอาเซีย และเพลงเป็ะ [2] โดยท่านได้จดจำทำนองจากมโหรีจีนที่ได้ยินระหว่างเดินทางไปชมและกลับมาประพันธ์เพลงไทยสำเนียงจีน เพลงเป็ะดังกล่าวมีโครงสร้างเพลงในอัตราสามชั้นประกอบด้วย 2 ท่อน ท่อนที่หนึ่งมี 3 จังหวะหน้าทับปรบไก่ มีทำนองซ้ำกันบางส่วน ท่อน 2 แบ่งเป็นส่วนต้นหรือสร้อยกับส่วนปลายโดยส่วนปลาย ส่วนต้นมีความยาว 2 จังหวะหน้าทับบรรเลงกลับต้น ส่วนท้ายเป็นทำนองลูกล้อ ลูกขัดอีก 4 จังหวะไม่กลับต้น ต่อมาได้คัดลอกให้ครบเป็นเถา นิยมนำมาเรียบเรียงใช้ฝึกหัดจิม จะเข้เป็นต้น โดยลักษณะของเพลงเป็ะมีจุดเด่นคือ มีการซ้ำทำนอง ทั้งท่อนที่ 1 และ ท่อนที่ 2 โดยเฉพาะท่อน 2 มีการซ้ำทำนองในส่วนที่เป็นสร้อยและการล้อ สามารถเขียนเป็นรูปแบบโครงสร้างได้ดังนี้ [A//] [B//C] [3] จึงเหมาะสมที่จะคัดเลือกมาเรียบเรียงเป็นทางเดี่ยว ด้วยเพลงที่นำมาประดิษฐ์ทางเดี่ยวนี้มีความมุ่งหมายอยู่ 3 ประการคือ เพื่ออวดทางหรือทำนองพิเศษของเครื่องดนตรีนั้น ๆ เพื่ออวดความแม่นยำและเพื่ออวดฝีมือของผู้บรรเลง โดยใช้เครื่องทำนองจีนเดียว ไม่นับรวมเครื่องกำกับจังหวะ [4]

ผู้วิจัยพบเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดดนตรี อาทิ กรกฎ วงศ์สุวรรณ [5] นำเสนอวิทยานิพนธ์เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้าน เน้นด้านปัญหาและอุปสรรคในการถ่ายทอด ในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สัมภาษณ์ปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 ท่าน อาจารย์ดนตรีไทย 6 คน และนักศึกษา 16 คน โดยการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่า การเลือกเพลงใกล้เคียงกับหลักสูตร ใช้การสอนแบบมุขปาฐะในการต่อเพลง บรรเลงจริง ทั้งในและนอกเวลาเรียน ท่านใช้การไล่หม้อ 11 ชิ้น เพื่อฝึกทักษะการเรียน มีปัญหาด้านเวลาการสอนน้อย นักศึกษายกชั้นน้อยลงส่งผลต่อการฝึกซ้อมที่ลดลงเมื่อเทียบกับรุ่นที่ผ่านมา และยังพบเอกสารของ อุทัย ศาสตรา [6] ได้เสนอวิทยานิพนธ์เพื่อศึกษากระบวนการถ่ายทอดและสร้างคู่มือการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ถาวร (ศิลปินแห่งชาติ) โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก ทำการตีความและสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย พบว่า ท่านถ่ายทอดอย่างเข้มข้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติ ควบคู่กับการปรับวงและการสอนแบบโบราณ ชีตการสอน 4 ประการคือ ความสามารถของผู้เรียน เน้นวิธีการบรรเลงมากกว่าจำนวนบทเพลง เน้นพื้นฐานระนาดเอกที่ถูกต้อง เป็นขั้นตอน ด้วยมุขปาฐะ ร่วมกับการอธิบายประกอบการสาธิต ยกตัวอย่างให้เข้าใจ และพัฒนาคู่มือการสอนทักษะการบรรเลงระนาดเอกขึ้นพื้นฐาน ประกอบด้วยคำชี้แจงเนื้อหาสาระสำหรับการสอนและการฝึกทักษะการบรรเลง วิธีการสอนและการฝึกทักษะการวัดและการประเมินผล ตลอดจนแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้อง วิทยานิพนธ์ทั้งสองมีความสอดคล้องในการถ่ายทอดโดยการวิจัยเชิงคุณภาพแต่ต่างกันตรงข้อสองที่แยกเป้าหมายเป็นการศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการสร้างคู่มือการสอน ซึ่งผู้วิจัยได้นำมาถ่ายทอดทางเดี่ยวแก่นักศึกษาตามแบบทั้งสองหรือแบบโบราณ

นอกจากนี้ยังพบวิทยานิพนธ์ของ นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร [7] การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในระบบโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย โดยศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา และศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในบ้านดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต โดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ จากการสัมภาษณ์ การสังเกต และแบบสอบถาม ใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด แบบสังเกต

การถ่ายทอดดนตรีไทยในเชิงปฏิบัติการ และแบบสอบถามผู้รับการถ่ายทอด เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการนำเสนอในรูปแบบความเรียง ผลการวิจัยพบว่า การถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียนสาธิต "พิบูลบำเพ็ญ" มหาวิทยาลัยบูรพา มีขั้นตอนของการสอน แยกตามกลุ่มผู้เรียนในรายชั่วโมง และกลุ่มผู้เรียนในชุมนุม ที่เน้นการฝึกซ้อมการบรรเลง ส่วนวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในบ้านดนตรีไทยผู้ใหญ่ถาวร แสงจิต เน้นการปฏิบัติ โดยแบ่งผู้เรียน ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เรียนพื้นฐานและกลุ่มผู้เรียนที่มีความสามารถอยู่แล้ว มีผลการประเมินการถ่ายทอดเฉลี่ยในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าการสอนในระบบเน้นขั้นตอนและมีการสอนพื้นฐานทฤษฎีปฏิบัติ ส่วนการสอนในชุมนุมและบ้านดนตรี เน้นการสอนปฏิบัติระดับต่าง ๆ ใช้การแสดงหรือออกงานจริง เป็นการประเมิน ดังนั้นการประเมินทักษะดนตรีโดยการแสดงหรือปฏิบัติจริง เป็นภาพสะท้อนที่สมบูรณ์

ทั้งนี้ยังมีงานวิจัยของ ปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์ การณย์ ด้านประดิษฐ์ และสุรินันท์ โสภากาภ [8] ได้สร้างสรรค์ทางฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะสามชั้น และตีพิมพ์ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ปีที่ 21 ดังนั้นเพื่อเป็นการต่อยอดการสร้างสรรค์จึงนำทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะสามชั้นไปถ่ายทอดให้กับนักศึกษาวิชาเอกเครื่องดีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ในภาคเรียนที่ 2/2562

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาแนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น

วิธีดำเนินการวิจัย

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง การเรียบเรียงและพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น โดยเป็นระยะที่ 2 ต่อจากการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น เพื่อศึกษาแนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวแก่นักศึกษาวิชาเอกเครื่องดีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยมีความคาดหวังให้นักศึกษาสามารถบรรเลงได้ ซึ่งปราโมทย์ ด้านประดิษฐ์ และคณะ [8] ที่สนใจเพียงการสร้างสรรค์และพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวเพลงแป๊ะ สามชั้น ดังนั้นแนวทางการถ่ายทอดครั้งนี้จึงเป็นการขยายการถ่ายทอดจากเดิม 4 ครั้งเป็น 8 ครั้ง พร้อมบันทึกเสียงและเผยแพร่ มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล (Key Informant)

1. กลุ่มนักวิชาการ

ผู้วิจัยกำหนดคุณสมบัติและประสานงานนักวิชาการดนตรีไทย ระดับอุดมศึกษา จำนวน 5 ท่าน โดยมีเกณฑ์ข้อใดข้อหนึ่งดังนี้ 1.1 เป็นอาจารย์ผู้กำลังสอนดนตรีไทยในสถาบันอุดมศึกษา 1.2 จบการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือมีประสบการณ์ด้านการสอนดนตรี 1.3 มีประสบการณ์ทางดนตรีมากกว่า 10 ปี 1.4 สะดวกในการตรวจให้ข้อเสนอแนะ ในการซ้อมและสอบภาคปฏิบัติฆ้องวงใหญ่

2. กลุ่มนักศึกษา

ผู้วิจัยเจาะจงนักศึกษาวิชาเอกเครื่องดีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จำนวน 16 คนแบ่งเป็น 2.1 นักศึกษาเอกเครื่องดีไทย ชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 7 คน เพื่อทดลองใช้เครื่องมือและถ่ายทอดทางเดี่ยว 2.2 นักศึกษาเอกเครื่องดีไทย ชั้นปีที่ 2 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม 9 คน เพื่อใช้เครื่องมือจริงและถ่ายทอดทางเดี่ยว อนึ่งในการประเมินและคัดเลือก คณะวิจัยมิได้แยกกลุ่มแต่อย่างใด เพราะเป็นทักษะเฉพาะบุคคลไม่เกี่ยวกับชั้นปี

เครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบ สัญลักษณ์ เครื่องมือและขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. โดยให้ห้องวงใหญ่มีโน้ตเสียงต่ำสุดคือ เรต่ำ (ร.) และมีเสียงสูงสุดเป็นเสียง มีสูง (มี)
2. ลักษณะของแบบฝึกใช้โน้ตไทยแบบ 8 ห้องเพลง บรรทัดคู่ บรรทัดบนแทนมือขวา บรรทัดล่างมือซ้าย
3. กำหนดสัญลักษณ์ เพื่อสะดวกในการอ่านและวิเคราะห์ (ช่องขวาของแบบฝึกทักษะ)
4. พัฒนาแบบฝึกทักษะห้องวงใหญ่ ซึ่งพัฒนาโดย ปราโมทย์ คำประดิษฐ์และคณะ [8]
5. ใช้โน้ตทางเดียวห้องวงใหญ่เพลงแป๊ะ สามชั้น ที่สร้างสรรค์ไว้โดยปราโมทย์ คำประดิษฐ์และคณะ [8]
6. ใช้เกณฑ์การประเมินทักษะที่ปราโมทย์ คำประดิษฐ์และคณะ [8] สร้างขึ้นประเมินทักษะโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทางเดียวห้องวงใหญ่เพลงแป๊ะสามชั้น

ท่อน 1	2		4		6		8		สัญลักษณ์
1	__ ร ม	ซ ล __ ซ	__ ซ ล	คี่ รั คี่	__ มี มี มี	__ รั คี่	มี มี รั คี่	ล __ ซ	ทักขึ้น
	ค	ซ	ฟ	ค	ลซม	ร" ค"	ร ม ร ค	ซ	
2	__ __ ม	__ ล ซ	__ ร ม	ล คี่ คี่"	__ รั คี่	__ ลซ	ซ ล คี่ ล	ม __	
	ล"	ซ" ม"	ค	ซ ล ล"	ล	ฟ	ฟ ซ ฟ ม	ม ม รั	0"กรอ
3	ร ม ซ	__ ซ ล	ซ ล คี่	__ คี่ รั	มี มี รั	__ คี่ ล	__ รั คี่	__ ล ซ	
	ค ซ	ร ม ฟ	ฟ ค	ซ ล ท	ค รั	ค ล	ร ค	ล ซ	อต่ำ
4	__ ล ค	__ ซ ล	มี รั รั	ม ซ	ลซ คี่	คี่ ล	ลซ ล	ล ซ	
	มี ซ ม	มี ฟ	ค มี	ซ ล	ม ล	ซ ม	ม ซ	ม รั	อต่ำ
5	มี รั รั	ม ซ	ม ซ	ม ล	ซ คี่	ล รั	คี่ มี	รั มี	
	ค มี	ซ มี	ซ มี	ล ซ	ค ล	ร ค	ม รั	ซ ม	ฝาก
6	มี มี รั	__ ค ล	รั คี่ คี่	ล ซ	ซ ล คี่	__ รั มี	มี มี	รั คี่	
	คี่ รั	ค ล	ค ล	ซ ม	ฟ ค	รั มี	ซ มี	รั ค	กด
7	ลซ ซ	ซ ซ	รั คี่ คี่	คี่ คี่	มี รั มี	มี รั	รั คี่ รั	รั คี่	เดี่ยว
	ม ซ	ล ซ	ล ค	ร ค	คี่ รั	คี่ ล	ล ค	ล ซ	
8	มี รั	รั คี่	มี รั รั	ลซ ซ	ลซ ซ	ซ ฟ ฟ	ฟ ม ม	มี รั รั	เดี่ยว
	คี่ ล	ลซ ม	ค มี	ม ล	ม ซ	รั ฟ	ค มี	รั รั	
9	ซ ม	ซ ล ซ	ล ท ค	มี มี รั	มี รั	มี รั	รั คี่	รั คี่	
	ค ซ	ซ	รั	รั	ค รั	ค ล	ล ค	ล ซ	
10	คี่ ม	ซ ซ ซ	__ ซ	ล ล ล	ซ ล	คี่ คี่ คี่	__ ค	รั รั รั	
	ค ซ	ม	ร ม ล	ม	ม ค	ซ	ซ ล รั	คี่	
11	มี รั รั	มี มี	มี มี	มี รั	ท ล ล	คี่ ท ท	รั คี่ คี่	มี รั รั	
	คี่ ม	ซ มี	ซ มี	รั ค	ซ ท	ล ค	ท รั	ค มี	
12	ร ม ซ	คี่ ซ ล	คี่ มี รั	_____	ซ ล ท ค	_____	ล ท คี่ รั	_____	แยกมือ
	ค	ม	มี ฟ	ค	ท ลซ ม	ท ลซ ม	ซ ล ท ค	_____	มือขวา กด

แป๊ะ สามชั้น ท่อน 2									
	2		4		6		8		
13	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	ม่ม่_ม่	
	ม ร	ม ม	ม ช	ม ม	ม ร	ม ช	ม ร	ม ม	
14	คคค_ค	รรร_ร	มมม_ม	ชชช_ช	ลลล_ล	_ช_ฟ	_ช_ฟ	_ม_ร	คิด-หนับ
	ช.	ล.	ท.	ร	ม	ร ค	ร ค	ท. ล.	
15	_ชช	_ชล	คค	คค	ม่	ม่	ม่	ม่	กวาด
	ช.	ร ม ฟ	ค	ช ล ท	ม่	ม่	ม่	ม่	
16	คค	คช	คค	รวม	รวม	รวม	รวม	รวม	
	ช ม	ม ร ค	ช ล ล	ท ค ค	ร ม	ล ช	ล ช	ล ช	
17	มมม_	มมม_	มมม_	มมม_	ชชช_	มมม_	ชชช_	มมม_	ไขว้
	ร	ม.	ช	ม.	ร	ช	ร	ม.	
18	_ร	_ม	_ช	_ล	คค	ล_ช	ช_ฟ	ฟ_ม	กระทาญ่
	ค ค	ร ร	ม ม	ช ช	ช ช	ฟ ฟ	ม ม	ร ร	
19	_ร	_ล	_ม	_ม่	ม่	ม่	ม่	ม่	กระทาญ่
	ค ค	ช ช	ร ร	ม่	ม่	ม่	ม่	ม่	
20	คค	คช	ช_ช	ช_ช	ช_ช	ช_ช	ช_ช	ช_ช	ไขว้
	ช ม	ม ร ค	ม ค	ม ม	ม ล	ค ร	ม ม	ร ค	
									ไม่กลับคั้น

แป๊ะ สามชั้น ท่อน สร้อย									
	2		4		6		8		
21	มร_ร	ม_ช	ม_ร	ม_ม	ม_ม	ช_ช	ม_ม	ช_ช	ล้อ
	ค	ร	ร ค	ร ม	ช	ม.	ช	ม.	
22	_ชล	_คค	ม่	คค	คค	คค	คค	คค	ล้อ
	ร ม ฟ	ช ล	ค ค	ช	ค	ค	ค	ค	

23	ท	ค	ม่	ม่	มมม	ชชช	มมม	ชชช	ล้อ
	ช ล ท	ล ท ค	ท ค ร	ค ร ม	ช	ม.	ช	ม.	
24	ทล	ลช	มร	คค	ชชช	คค	ชชช	คค	ล้อ
	ช ม	ม ร	ค ล	ช	ค	ค	ค	ค	
25	ลล_คค	_คค	ลล_คค	คค_คค	ชช_ลช	_ลช	ชช_ชช	ลล_	ล้อ
	ล	ช ล	ค	ล.	ช	ม ช	ล	ช.	
26	มม_ชม	_ชม	มม_	ชช_	ร_ร	ร_ร	ร_ร	ม_ม	ล้อ
	ม	ร ม	ช	ม.	ร	ค ร	ม	ร.	
27	ค_ค	_ม่	ม่	ม่	ค_ค	_ม่	ม่	ม่	กวาดลงชั้น
	ช	ร	ท	ร	ช	ร	ท	ช.	
28	รวม_ช	_คค	_คค	_ช_ม	รวม	รวม	รวม	รวม	จบ
	ค	ค	ค	ช. ม.	ร	ม	ช.	ล. ล.	

ขั้นตอนการวิจัย

1. ศึกษาแนวคิดเรื่องระดับทักษะ จากง่ายไปยากและลีลาที่โดดเด่น 2 ประการคือ การคัดทำนองหรือกลวิธีบรรเลงที่พบบ่อย ง่ายถึงยากตามลำดับกับทำนองที่ไม่ซ้ำ ซึ่งคัดไปเป็นแบบฝึกหัด พิจารณาเล็กระดับความยากง่าย จัดลำดับจากง่ายไปยาก ตามลีลาทำนองที่พบในแต่ละท่อน และศึกษากลวิธีการบรรเลงทางเดี่ยวจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปราโมทย์ คำประดิษฐ์ โดยการร่วมสังเกตการถ่ายทอดกับนักศึกษา
2. วางแผนการถ่ายทอด และฝึกซ้อมเพิ่มเติมจากที่ ปราโมทย์ คำประดิษฐ์และคณะ [8] ได้ทำไว้ 4 ครั้ง เป็น 8 ครั้งนอกเวลาเรียน โดยขยายเวลาจากเดิมเป็น 8 ตามกรอบเนื้อหาเดิม ทั้ง สองห้อง ดังนี้
  - ครั้งที่ 1 เป็นการต่อทางฆ้อง และแบบฝึกทักษะทั้ง 10 ข้อ
  - ครั้งที่ 2 ทบทวนทางฆ้อง ฝึกตามแบบฝึกทักษะ และทบทวนทางเดี่ยวท่อน 1/1
  - ครั้งที่ 3 ทบทวนแบบฝึกทักษะ ทบทวนทางเดี่ยวและต่อทางเดี่ยวท่อน 1/2
  - ครั้งที่ 4 ทบทวนแบบฝึกทักษะ ทบทวนทางเดี่ยวและต่อทางเดี่ยวท่อน 2/1 และ 2/2
  - ครั้งที่ 5 ทบทวนแบบฝึกทักษะ ทบทวนทางเดี่ยวและต่อทางเดี่ยวท่อน 2/3
  - ครั้งที่ 6 ทบทวนทางเดี่ยวทั้งหมด เน้นการขึ้น การเชื่อมต่อ กลวิธีและการลงจบ
3. การถ่ายทอดเพิ่มเติม โดยการฝึกซ้อมแบบฝึกทักษะ ฝึกกำลังและฝึกซ้อมแต่ละท่อนเพลง นอกจากนี้ยังฝึกซ้อมกับ เครื่องประกอบจังหวะคือ ฉิ่งและสองหน้า
  - ครั้งที่ 7 ทบทวนทางเดี่ยวทั้งหมด บรรเลงประกอบกับเครื่องกับกับจังหวะ
  - ครั้งที่ 8 ประเมินผลและคัดเลือกผู้ที่บรรเลงดีที่สุดเพื่อบันทึกเสียง
4. การประเมินวัดผล เรียนเชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมประเมินตามเกณฑ์ หลังการประเมินกรรมการได้คัดเลือกผู้ที่มีทักษะดีมาก ไปบันทึกเสียงเพื่อการเผยแพร่ต่อไป
5. บันทึกเสียงและภาพเคลื่อนไหว ระดับ HD หลังการฝึกซ้อมแล้วให้นักศึกษาบรรเลงบันทึกเสียง ผู้วิจัยปรับแต่งภาพและเสียงให้สมบูรณ์
6. เผยแพร่ทางยูทูป (YouTube) ผ่านช่อง Sutinan Sopapark และ facebook.com PEJ Music Department Nakhon Pathom Rajabhat University

การเก็บข้อมูล

ในการวางแผนการถ่ายทอดทั้ง 8 ครั้ง ช่วงเดือน มกราคม ถึง มีนาคม 2562 (หยุดบางวัน/บางสัปดาห์) คณะผู้วิจัย ทำการสังเกตพร้อมกับการสนทนากลุ่มย่อยในการให้ตอบข้อสงสัย ให้ข้อเสนอแนะและไขข้อขัดข้องต่าง ๆ หลังการสอนหรือฝึกซ้อม และบันทึกข้อมูลการสนทนาเฉพาะประเด็นที่สำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์การสังเกตและสนทนา ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำไปปรับปรุงการฝึกซ้อมและการถ่ายทอดต่อไป

ผลการวิจัย

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป๊าะ สามชั้น เป็นการวิจัยเชิงพัฒนาที่นำทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงเป๊าะ สามชั้น มาถ่ายทอดให้นักศึกษาสามารถบรรเลงได้เป็นอย่างดีซึ่ง ปราโมทย์ คำประดิษฐ์ และคณะ [8] สนใจเพียงสร้างสรรค์และพัฒนาแบบฝึกทักษะทางเดี่ยวเพลงเป๊าะ สามชั้น ดังนั้นการถ่ายทอดครั้งนี้จึงเป็นการขยาย การถ่ายทอด จาก 4 ครั้งเป็น 8 ครั้งพร้อมบันทึกเสียงและเผยแพร่ โดยทำการสอนเพิ่มนอกเวลา ดังตารางต่อไปนี้

ครั้งที่	ผลการดำเนินการ	หมายเหตุ
ครั้งที่ 1 – ครั้งที่ 3	นักศึกษามุ่งเน้นการซ้อมเพื่อฝึกความจำ ฝึกกลวิธี ตลอดจนฝึกกำลัง ตามแบบฝึกทักษะทั้ง 10 ข้อ และทางเดี่ยวที่ได้แล้ว นักศึกษาตื่นตื้น และมีคำถามมากมาย เรื่องคะแนน การฝึกซ้อมและกลวิธีต่าง ๆ ที่เป็นขอแปลกใหม่	
ครั้งที่ 4 - ครั้งที่ 5	ทบทวนทางเดี่ยว เน้นกลวิธีในจุดต่าง ๆ ตลอดจนเน้นให้ฝึกตามแบบฝึกทักษะ นักศึกษาเห็นภาพทั้งหมดของบทเพลงและเข้าใจทางเดี่ยวมากยิ่งขึ้น ต่อเนื่องกับครั้งต่อไป	
ครั้งที่ 6 - ครั้งที่ 7	ใช้การฝึกซ้อมและทบทวนทางเดี่ยวทั้งหมด เน้นการขึ้น การเชื่อมต่อ กลวิธี และการลงจบ เป็นการถ่ายทอดรวมถึงเน้นความพร้อมเพรียง เน้นจังหวะที่ตรงกัน จากนั้นให้นักศึกษา ตีฉิ่งและสองหน้าบรรเลงหน้าทับปรบไ้สามชั้น ประกอบ สร้างความคุ้นเคยทั้งสามส่วน ประเมินและแสดงที่ละคน	ฝึก ร่วมกับ ลิ่ง-กลอง
ครั้งที่ 8	ประเมินผลและคัดเลือกผู้ที่บรรเลงดีที่สุดในทีกเสียง เชิญผู้เชี่ยวชาญร่วมรับฟัง ประเมินผลการบรรเลงและคัดเลือกผู้ที่บรรเลงดีที่สุดในทีกเสียงเพื่อการเผยแพร่ ในการบันทึกเสียงและจัดเสียงอาจมีการเพิ่มเสียง ตัดเสียง เน้นเสียง หรือเพิ่มเสียงเป็นฉากหลังให้เหมาะสม น่าสนใจยิ่งขึ้น	

สรุปผล

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป็ะ สามชั้น เป็นการวิจัยเพื่อถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงเป็ะ สามชั้น ให้นักศึกษาวิชาเอกเครื่องตีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ คือ การถ่ายทอดโดยการปฏิบัติตามผู้สอน การฝึกซ้อมระดับต้นและเข้มข้น และการบันทึกเสียงเผยแพร่ โดยมีนักศึกษาที่มีความสามารถระดับสูง จำนวน 3 คน ผ่านการประเมินขั้นสูงและได้รับการคัดเลือกไปบันทึกเสียง เผยแพร่ในยูทูป (<https://www.youtube.com/watch?v=N5AefiC41jQ&feature=youtu.be&fbclid=IwAR38ggbdCf0WZgqMIXAp619LDBDLKNrM8P3DNUUWfHAKih2jmumYIFxjhD4>)

การอภิปรายผล

แนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป็ะ สามชั้น เป็นการวิจัยเพื่อถ่ายทอดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ เพลงเป็ะ สามชั้น ให้นักศึกษาวิชาเอกเครื่องตีไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม โดยเป็นการต่อขอดนำทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงเป็ะ สามชั้น ที่ปราโมทย์ ด่านประดิษฐ์ และคณะ [8] ได้สร้างสรรค์ขึ้น สามารถแบ่งการถ่ายทอดเป็น 3 ขั้นตอนใหญ่ คือ การถ่ายทอดโดยการปฏิบัติตามผู้สอน การฝึกซ้อมระดับต้นและเข้มข้น และการบันทึกเสียงเผยแพร่ สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ด้านการถ่ายทอดดนตรี กรกฎ วงศ์สุวรรณ [5] มีทิศทางหรือแนวทางในการถ่ายทอดดนตรีไทยตามปราณู์ ชาวบ้าน โดยแก้ไขปัญหาด้านเวลาการซ้อมและการใช้สื่อสมัยใหม่ โดยบูรณาการถ่ายทอดเผยแพร่ทางยูทูป แม้ทักษะของผู้เรียนจะเข้ามามีได้สูงมากแต่การการสละเวลาการซ้อมที่ตั้งใจและมีเป้าหมายเชิง 4.0 ทำให้เป็นแรงผลักดันแก่

ผู้เรียน เช่นเดียวกับรายงานของ อุทัย ศาสตร์ [6] ที่อาจารย์ประสิทธิ์ ฉาวร ท่านถ่ายทอดอย่างเข้มข้นทั้งทฤษฎีและปฏิบัติควบคู่กับการปรับวงและการสอนแบบโบราณยี่การสอนตามความสามารถของผู้เรียน ซึ่งทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ที่เรียบเรียงมานั้นก็มีได้ยากปรับให้ใกล้เคียงกับความสามารถของผู้เรียน เป็นการบูรณาการจากรายงานของ นิพนธ์ กล้ากลมจิตร [7] การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในระบบโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย โดยศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในโรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา และศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในบ้านดนตรีไทย ผู้ใหญ่ฉาวร แสงจิต โดยแนวทางการถ่ายทอดทางเดี่ยวนี้ผสมผสานทั้งที่บ้านและทางโรงเรียนเข้าด้วยกันปรับให้เหมาะกับผู้เรียนในเจนเนอเรชันซี (Generation Z) ใช้มือถือในการบันทึกและรายงานการฝึกซ้อม การให้คำแนะนำตลอดจนที่ผู้สอนที่เอาใจใส่

นอกจากนี้ยังผู้วิจัยได้ตระหนักถึงการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวอันเป็นภูมิปัญญาชั้นสูงของทักษะดนตรีไทย และการเผยแพร่สู่สาธารณะในช่อง Sutin Sopapark และ facebook.com 1Faj Music Department Nakhon Pathom Rajabhat University ของ YouTube โดยทั่วไปแล้วการเผยแพร่ผลงานการบรรเลงดนตรีไทยมิได้นำมาบูรณาการกับเทคโนโลยีกับนำเสนอไปแบบดั้งเดิม ทั้งภาพและเสียงแบบอนาล็อก (Analog) เป็นดิจิทัล (Digital) โดยการเพิ่มมิติเสียงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตามการใช้ประโยชน์จากการสร้างสรรค์ โดยผลงานที่สร้างสรรค์ไปถ่ายทอดให้นักเรียนนักศึกษาเป็นเพียงแนวทางหลักในการต่อยอดในการใช้ประโยชน์จากงานสร้างสรรค์ ผู้วิจัยยังต้องการเสนอแนวทางในการเผยแพร่และการกระจายผลงานให้ขยายไปให้ผู้สนใจมากยิ่งขึ้นข้อเสนอแนะในการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์หรือการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยเห็นว่าทางเดี่ยวเป็นการสร้างสรรค์ได้ตามความสามารถของผู้สร้างสรรค์หรือเรียบเรียงขึ้น โดยเลือกบทเพลงและเครื่องมือนที่เหมาะสมและยังสามารถนำไปใช้กับเพลงและเครื่องมือนี่ด้วย หรือแม้แต่การเรียบเรียงใหม่ ให้เกิดทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่ที่ง่ายหรือยากขึ้นได้ อาทิ การเรียบเรียงทางเดี่ยว เพลงการเวก สามชั้น หรือการสร้างสรรค์ทางเดี่ยวฆ้องวงเล็ก เพลงต่อยรูป สามชั้น ทั้งนี้อาจเป็นทางเดี่ยวที่อยู่ในเพลงหรือหางเพลงก็ได้

ข้อเสนอแนะในการถ่ายทอด แนวทางการถ่ายทอดเป็นการเพิ่มสมรรถนะด้านทักษะการบรรเลงของผู้รับการถ่ายทอด ซึ่งต้องใช้เวลาในการฝึกซ้อมเพื่อพัฒนาทักษะ และกลวิธีการถ่ายทอดที่ชัดเจนง่ายต่อการบรรเลง ในกรณีนี้ใช้แบบฝึกทักษะเป็นเครื่องมือในการถ่ายทอด ประกอบกับโน้ตทางเดี่ยวและการถ่ายทอดตัวต่อตัว ที่สำคัญคือ เวลาในการฝึกซ้อมของวง การให้กำลังใจ คำแนะนำการบรรเลงและผู้บรรเลงทั้งสองคน

ข้อเสนอแนะในการปรับแต่งเสียง ควรบันทึกเสียงด้วยไมโครโฟน และมีการปรับแต่งเสียงให้ไพเราะ มีการจัดแสงประกอบ หรือภาพเคลื่อนไหวที่มากกว่า 1 กล้องในมุมมองอื่น ทำการถ่ายเจาะที่มือ หรือกิริยาอื่น ๆ เพื่อเน้นให้ผู้ชมสามารถเห็นจุด หรือการปฏิบัติเทคนิคได้ชัดเจน

เอกสารอ้างอิง

- [1] ยี่ศักดิ์ ชุ่มเย็น. รูปแบบและวิธีการบรรเลงระนาดทุ้ม ของครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ; วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการวิจัยและงานสร้างสรรค์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี: 2561; 5(1): 76-98.
- [2] เจริญชัย ชนไพโรจน์. ราชทินนามนักดนตรีไทย. ในงานพระราชทานเพลิงศพ คุณแม่เพิ่มศิริยาภรณ์ [อินเทอร์เน็ท]. นครหลวงกรุงเทพธนบุรี: สีนทวิ; 2515 [เข้าถึงเมื่อ 9 ตุลาคม 2561]. เข้าถึงได้จาก: <http://203.131.219.242/cdm/ref/collection/cremation/id/5367>.
- [3] สุรศักดิ์ จำนงสาร. การศึกษาทางระนาดเอกเพลงแป๊ะ 3 ชั้น. [ปริญญาานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ; 2541.

- [4] บุญธรรม ตรีโมท. คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ กรมศิลปากร. กรุงเทพมหานคร: ชวนพิมพ์; 2551.
- [5] กรกฏ วงศ์สุวรรณ. การศึกษากระบวนการถ่ายทอดดนตรีไทยของปราชญ์ชาวบ้านในมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศิลปากร; 2549.
- [6] อุทัย ศาสตร์รา. การศึกษากระบวนการถ่ายทอดการบรรเลงระนาดเอกของครูประสิทธิ์ ฉาวร ศิลปินแห่งชาติ. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2553.
- [7] นิพนธ์ กล้ากล่อมจิตร. การศึกษาวิธีการถ่ายทอดดนตรีไทยในระบบโรงเรียนและบ้านดนตรีไทย. [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2556.
- [8] ปราโมทย์ คำนประคิษฐ์ การุณย์ คำนประคิษฐ์ และสุชินันท์ ไสภากาศ. การสร้างสรรค์ทางเดี่ยวฆ้องวงใหญ่เพลงแป๊ะสามชั้น; วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์: 2562; 21(1): 1-13.

การสอนวิธีปรับแต่งลิ้นคลาริเน็ตและแซกโซโฟน

Teaching Techniques to Adjusting Clarinet and Saxophone Reeds

สมบัติ ไวยรัช^{1*} และ ภาสกร ภูประภา¹
Sombat Waiyarat and Passakorn Phuprapa

¹สาขาวิชานาฏดุริยางคศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Division of Performing and Musical Arts, Faculty of Humanities and Social Sciences, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: sombatwaiyarat@gmail.com

Received: 18 October 2018, **Revised:** 21 November 2018, **Accepted:** 28 December 2018

บทคัดย่อ

บทความนี้เขียนขึ้นเพื่อนำเสนอวิธีการสร้างเสียงที่ดีมีคุณภาพของเครื่องเป่าลมไม้คือ คลาริเน็ต และแซกโซโฟน ซึ่งเป็นเครื่องดนตรีที่นิยมใช้ในวงดนตรีของโรงเรียนและมหาวิทยาลัย อาทิ วงโยชวาทิต วงคอมโบ โดยเป็นวงดนตรีที่นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มีความสนใจทางด้านดนตรีมีโอกาสสัมผัส เรียนรู้ และฝึกฝนทักษะดนตรี การที่นักดนตรีมีความรู้ในการปรับแต่งวัสดุ อุปกรณ์ โดยเฉพาะลิ้น (Reed) ซึ่งถือเป็นอุปกรณ์ที่มีความสำคัญทำให้เสียงของเครื่องดนตรีมีคุณภาพดี จึงเป็นสิ่งสำคัญมาก การปรับแต่งลิ้นนอกจากจะช่วยเรื่องคุณภาพเสียงแล้ว ยังส่งผลถึงความขากง่ายขณะปฏิบัติเครื่องดนตรีด้วย หากสามารถปรับแต่งลิ้นได้เหมาะสมก็จะทำให้เป่าง่าย ไม่หนัก ไม่เหนื่อย เป่าสนุกจนอยากเป่าไปเรื่อย ๆ ในทางกลับกัน หากเราปรับแต่งลิ้นไม่เป็น เมื่อลิ้นที่ใช้มีสภาพไม่เหมาะสมก็จะทำให้เป่ายาก เป่าหนัก เหนื่อย ไม่มีความสุขในการเป่าจนอาจทำให้เลิกเล่นความตั้งใจที่จะฝึกปฏิบัติลงได้ การปรับแต่งลิ้นจึงถือเป็นทักษะที่สำคัญต่อผู้ที่ต้องการเรียนรู้เกี่ยวกับการบรรเลงคลาริเน็ตและแซกโซโฟน ในที่นี้จะนำเสนอวิธีการปรับแต่งลิ้น อุปกรณ์สำคัญที่เป็นแหล่งกำเนิดของเสียง จากการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และจากประสบการณ์ตรงของผู้เขียน

คำสำคัญ: ลิ้นเดี่ยว ลิ้นคลาริเน็ต ลิ้นแซกโซโฟน

Abstract

This article was written to present how to create a good sound quality of woodwind instruments, namely clarinet and saxophone, which are musical instruments that are commonly used in bands of schools and universities, such as marching band bands, combos. They are basic bands that students, as well as those who are interested in music, basically have an opportunity to experience, learn, and practice musical skills. Therefore, the musicians must apply the knowledge to customize the materials, especially the reed, which is an important piece of equipment that makes the sound of the instrument good quality. Reed adjustment, in addition helps with better sound quality, and

also affects the difficulty while performing the instrument, that is, if the musicians are able to adjust the reed properly, it will make blowing task easier and more enjoyable. On the other hand, if they don't adjust the reed properly, it will make blowing task difficult, they may get tired, or they may not have fun with it and finally, they may give up the intention to practice. Therefore, adjusting the reed is considered an important skill for those who want to learn the music. This article presents how to adjust the reed which is an important device that is the source of sound from studying and searching information from various sources, and together with the experience of the author playing and teaching about single tongue woodwind instruments.

Keywords: single Reed, clarinet Reeds, saxophone Reeds

บทนำ

การเรียนรู้ทางด้านดนตรีมีความแตกต่างไปจากการเรียนรู้ในศาสตร์แขนงอื่น ๆ ที่ต้องให้ความสำคัญทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่กัน [1] โดยสิ่งสำคัญคือการมีความรู้เกี่ยวกับเครื่องดนตรีเนื่องจากเครื่องดนตรีถือเป็นสิ่งที่ช่วยสร้างเสียงดนตรี ซึ่งเครื่องดนตรีแต่ละประเภทนั้นให้เสียงและความรู้สึกที่แตกต่างกัน โดยเครื่องดนตรีในปัจจุบันมีหลากหลายประเภทไม่ว่าจะเป็น เครื่องสาย เครื่องลมทองเหลือง เครื่องลิ้มนิ้ว เครื่องกระทบ และเครื่องเป่าลมไม้ ซึ่งในเครื่องเป่าลมไม้นั้นจะมีลิ้นเป็นองค์ประกอบสำคัญที่เป็นจุดกำเนิดของเสียง เสียงที่ได้จะมีคุณภาพหรือไม่ขึ้นอยู่กับลิ้นเป็นสำคัญ นักดนตรีที่ต้องการเรียนรู้เครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมไม้ที่ต้องมีลิ้นเป็นส่วนประกอบจึงจำเป็นต้องมีความรู้ มีทักษะเกี่ยวกับการปรับแต่งลิ้น ซึ่งในการปรับแต่งลิ้น (Reed) สามารถกระทำได้โดยใช้เครื่องมือ เช่น กระจกขยาย มีด มาปรับแต่งโดยการขูด การขัด เพื่อให้ลิ้นมีสภาพเหมาะสมต่อการเป่า เพราะการปรับแต่งลิ้นจะช่วยในเรื่องคุณภาพเสียง ซึ่งส่งผลถึงความยากง่ายขณะปฏิบัติเครื่องดนตรีด้วย กล่าวคือถ้าสามารถปรับแต่งลิ้นได้เหมาะสมก็จะทำให้เป่าง่าย ไม่นัก ไม่นเหนื่อย เป่าสนุกจนอยากเป่าไปเรื่อย ๆ ในทางกลับกัน หากเราปรับแต่งลิ้นไม่เหมาะสมและลิ้นที่ใช้มีสภาพไม่เหมาะสมก็จะทำให้เป่ายาก เป่าหนัก เหนื่อย ไม่มีความสุขในการเป่าจนอาจทำให้เลิกเล่น ความตั้งใจที่จะฝึกปฏิบัติลงได้ บทความดังกล่าวจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเกี่ยวกับเครื่องดนตรีประเภทเครื่องเป่าลมไม้ การปรับแต่งลิ้นของเครื่องเป่าลมไม้ประเภทที่ใช้ลิ้น และนำเสนอวิธีการสร้างเสียงที่มีคุณภาพของเครื่องเป่าลมไม้ โดยการสอนเทคนิควิธีการในการปรับแต่งลิ้น โดยใช้การสาธิตให้นักเรียน นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่สนใจทางดนตรีได้นำไปเทคนิคและวิธีการดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ต่อไป

เครื่องเป่าลมไม้ (Wood Wind Instruments)

เครื่องดนตรีถือเป็นอุปกรณ์ในการสร้างเสียงดนตรีที่สำคัญ ความแตกต่างของรูปร่าง ลักษณะ วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องดนตรี และวิธีการทำให้เกิดเสียงจะก่อให้เกิดเสียงดนตรีที่แตกต่างกัน ให้อารมณ์แก่ผู้ฟังต่างกัน โดยในการแบ่งกลุ่มหรือจัดประเภทของเครื่องดนตรีนั้นอาจกระทำได้หลายรูปแบบ อาทิ จัดแบ่งตามรูปร่าง ลักษณะ หรือวิธีการทำให้เกิดเสียง โดยการแบ่งประเภทเครื่องดนตรีในปัจจุบัน แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้ 1) ประเภทเครื่องสาย (String Instrument) เป็นเครื่องดนตรีที่มีสายเป็นแหล่งกำเนิดเสียง โดยกำเนิดด้วยการดีด อาทิ กีตาร์ (Guitar) ลูต (Lute) ฮาร์พ (Harp) เบส (Bass) เป็นต้น และกำเนิดเสียงด้วยการสี อาทิ ไวโอลิน (Violin) วิโอลา (Viola) เซลโล (Cello) ดับเบิลเบส (Double Bass) เป็นต้น ซึ่งในบางครั้งผู้บรรเลงสามารถใช้วิธีการให้กำเนิดเสียงของเครื่องดีดผ่านวิธีการสี หรือกำเนิดเสียงของเครื่องสีผ่านการดีดก็สามารถทำได้ 2) ประเภทเครื่องลมทองเหลือง (Brass Instruments) เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดเสียงด้วยการเป่าลมผ่านกำพวดที่มีลักษณะเป็นรูปกรวย ได้แก่ ทรัมเป็ต (Trumpet) คอร์เน็ต (Cornet) ฟลูเกิลฮอร์น

(Flugelhorn) ทรอมโบน (Trombone) เฟรนช์ฮอร์น (French horn) ยูโฟเนียม (Euphonium) ทูบา (Tuba) เป็นต้น 3) ประเภทเครื่องลิ่มนิ้ว (Keyboard Instruments) เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดเสียงด้วยการกดนิ้วลงบนลิ่ม อาทิ เปียโน (Piano) ออร์แกน (Organ) ฮาร์ปซิคอร์ด (Harpsichord) เป็นต้น แต่ทว่ากลไกของเครื่องดนตรีแต่ละชนิดทำให้เกิดเสียงด้วยวิธีที่แตกต่างกัน 4) ประเภทเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดเสียงด้วยการเคาะ การตี หรือวิธีการใดๆ ที่ทำให้วัตถุกระทบกันจนเกิดเป็นเสียง อาทิ ไซโลโฟน (Xylophone) ฉาบ (Cymbals) มาราคัส (Maracas) คาบาซา (Cabaza) กลองชุด (Drum set) เป็นต้น และ 5) ประเภทเครื่องเป่าลมไม้ (Wood Wind Instruments) เป็นเครื่องดนตรีที่เกิดเสียงด้วยการเป่าลมผ่านกำพวด (Mouthpiece) เช่น ฟลูท (Flute) พิกโคโล (Piccolo) แซกโซโฟน (Saxophon) คลาริเน็ต (Clarinet) โอโบ (Oboe) บาสซูน (Bassoon) เป็นต้น [2-5]

เครื่องเป่าลมไม้ (Wood Wind Instruments) เป็นเครื่องดนตรีที่เข้ามายังประเทศไทยในสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ (รัชกาลที่ 4) อยู่กับแตรวง (Brass Band) ซึ่งใช้สำหรับรับเสด็จฯ ประโคมในงานต่าง ๆ เช่น การแห่ภาค แห่ศพ แห่เทียนพรรษา หรือการบรรเลงประโคมหน้าโรงภาพยนตร์ [6]

จะเห็นได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีที่มีแหล่งกำเนิดเสียงด้วยการเป่าลมผ่านกำพวด (Mouthpiece) โดยเครื่องเป่าลมไม้จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. เครื่องเป่าลมไม้ประเภทที่ไม่มีลิ้น หรือ ขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีที่สามารถเกิดเสียงได้ 2 ลักษณะ คือ การเป่าลมผ่านรูเป่า โดยเป่าจากทางด้านข้างของตัวเครื่อง ลักษณะคล้ายกับขลุ่ยจีน ได้แก่ ฟลูท (Flute) พิกโคโล (Piccolo) และอีกลักษณะเป็นการเป่าลมเข้าจากส่วนปลายเครื่อง คล้ายการเป่าขลุ่ยเพียงออไทย ได้แก่ ขลุ่ยริคอร์ดอร์

2. เครื่องเป่าลมไม้ประเภทที่มีลิ้น หรือ ปี่ เป็นเครื่องดนตรีที่มีส่วนประกอบสำคัญคือลิ้น ทำหน้าที่เป็นแหล่งกำเนิดเสียง โดยส่วนที่เป็นลิ้นจะอยู่ตรงปลายด้านหนึ่งของตัวเครื่อง เมื่อเป่าลมผ่านลิ้นจะเกิดการสั่นสะเทือน แล้วลมก็จะเข้าไปในท่อซึ่งทำหน้าที่เป็นตัวขยายเสียง จนออกไปยังปากลำโพง [3] ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่

2.1 ปี่ชนิดลิ้นคู่ (Double Reed) เป็นเครื่องดนตรีที่มีลักษณะเป็นทรงกรวย ยาว เป็นท่อ โดยบางชนิดเป็นท่อตรง บางชนิดคดโค้งไปมา ขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกันตามชนิดของเครื่องดนตรี ในการเล่นเครื่องชนิดนี้ จะใช้มือทั้งสองกดลิ้นเพื่อบังคับเสียง โดยจะมีลิ้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของแหล่งกำเนิดเสียง ลิ้นจะมีลักษณะเป็นไม้บาง ๆ ประกบกัน 2 ชั้น โดยมีท่อเหล็กตรงกลางแล้วใช้ด้ายพันเพื่อยึดให้ไม้ทั้งสองประกบกัน โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ลิ้นคู่ ได้แก่ โอโบ (Oboe) บาสซูน (Bassoon) คอร์แองเกล (Cor Anglais)

Figure 1 Oboe [8]

Figure 2 Bassoon [9]

Figure 3 Core Anglais [10]

Figure 4 Double Reed [7]

2.2 ปี่ชนิดลิ้นเดี่ยว (Single Reed) เครื่องดนตรีที่มีลักษณะเป็นทรงกรวย ขาว เป็นท่อ โดยบางชนิดเป็นท่อตรง บางชนิดคดโค้งไปมา ขนาดเล็กใหญ่แตกต่างกันตามชนิดของเครื่องดนตรี ในการเล่นเครื่องชนิดนี้จะใช้มือทั้งสองกดคีย์เพื่อบังคับเสียง โดยจะมีลิ้นเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของแหล่งกำเนิดเสียง ลิ้นจะมีลักษณะเป็นแผ่นไม้บาง ๆ คล้ายไม้ตัก ไอศกรีม ประกอบอยู่กับกำพวด โดยมีสายรัดเป็นตัวยึดระหว่างกำพวดกับลิ้น โดยเครื่องดนตรีที่ใช้ลิ้นเดี่ยว ได้แก่ แซกโซโฟน (Saxophon) และคลาริเน็ต (Clarinet)

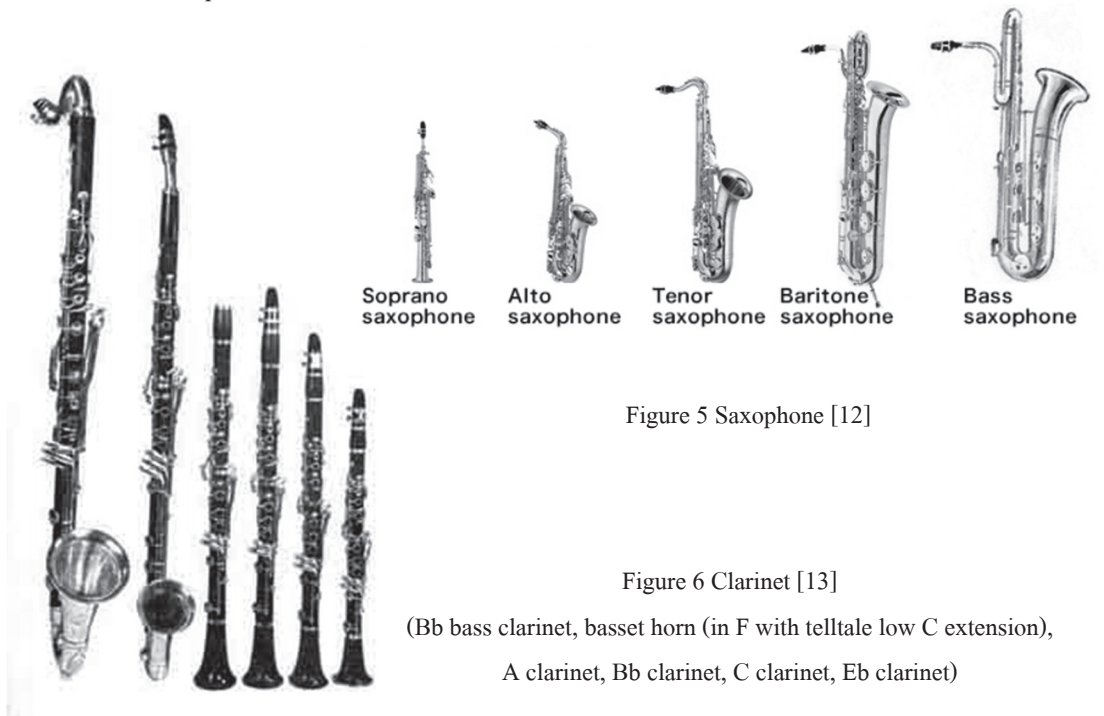

Figure 5 Saxophone [12]

Figure 6 Clarinet [13]

(Bb bass clarinet, basset horn (in F with telltale low C extension),
 A clarinet, Bb clarinet, C clarinet, Eb clarinet)

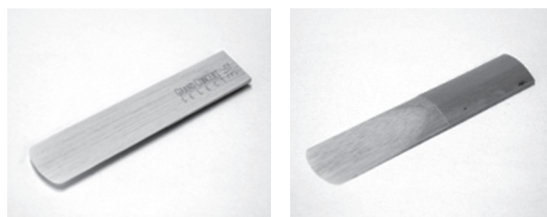

Figure 7 Single reed [11]

ลิ้นแซกโซโฟน (Saxophon) และลิ้นคลาริเน็ต (Clarinet)

ลิ้นถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของแซกโซโฟน (Saxophon) และคลาริเน็ต (Clarinet) เพราะลิ้นทำหน้าที่สั่นสะเทือนจนทำให้เกิดเสียงขึ้น และเสียงที่เกิดขึ้นมาจะถูกควบคุมให้กลายเป็นเสียงโน้ตต่าง ๆ โดยเสียงที่เกิดขึ้นต้องเป็นเสียงที่มีคุณภาพ โดยคุณภาพของเสียง (Tone Quality) ถือเป็นองค์ประกอบหลักที่สำคัญที่นักดนตรีต้องคำนึงถึง เพื่อให้เสียงที่ได้มีความไพเราะ [14] เป็นไปตามความต้องการและสามารถสะท้อนถึงอารมณ์ตามที่ผู้บรรเลงต้องการ ซึ่งองค์ประกอบของเสียงที่มีคุณภาพนั้นเกิดขึ้นมาจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลิ้น ซึ่งเป็นตัวกำเนิดเสียงจะต้องมีลักษณะที่ถูกต้อง เหมาะสม และพร้อมใช้งานอยู่เสมอ

ลิ้นถูกผลิตขึ้นจากพืชที่รู้จักกันในชื่อทางพฤกษศาสตร์ว่า *Arundo donax* หรือที่คนไทยรู้จักกันในชื่อต้นอ้อ โดยพืชชนิดนี้มีหลากหลายสายพันธุ์ และเติบโตได้ในหลายประเทศ อาทิ สหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส เม็กซิโก อเมริกาใต้ แอฟริกาเหนือ อิตาลี สเปน และบางประเทศในแถบเอเชีย ซึ่งปัจจุบันในประเทศไทยเองก็ได้มีผู้นำเข้าพืชชนิดดังกล่าวเข้ามาปลูก แต่ทว่าสายพันธุ์ที่นิยมนำมาใช้ทำลิ้นมักมาจากประเทศในพื้นที่แถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน

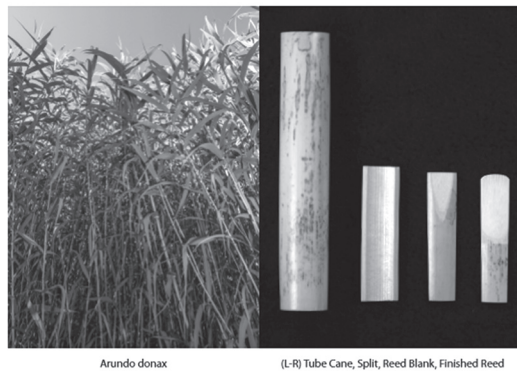

Figure 8 *Arundo donax* [15]

ส่วนประกอบของลิ้น

ลิ้นจะแบ่งออกเป็น 2 ส่วน โดยขีดเส้นแบ่งตรงกลาง (Shoulder) เป็นหลัก ส่วนแรกเป็นส่วนหน้าอยู่ใต้เส้น shoulder จะยังคงมีพื้นผิวเปลือกของต้นอ้อติดอยู่ ประกอบด้วยส่วน stock (bark) และ heel ซึ่งส่วนนี้ทำหน้าที่เป็นหน้าประกบ โดยประกบกับกำพวด ดังนั้นหน้าประกบต้องเรียบเสมอเท่ากัน และใช้เป็นส่วนที่รัดสายคาดลิ้น (Ligatura) ส่วนที่สองอยู่เหนือเส้น shoulder ส่วนนี้จะมีจุดที่สำคัญหลายจุดที่ใช้ในการสร้างเสียงเพราะเป็นส่วนที่สั่นสะเทือน เช่น จุดเนินกลาง (Vamp) จุดศูนย์กลาง (Heart) จุดปลายลิ้น (Tip) เป็นต้น

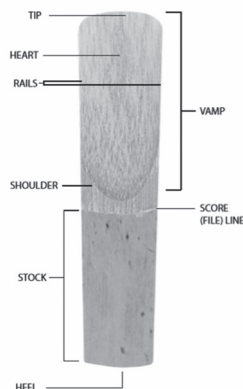

Figure 9 component of reed [15]

คุณสมบัติของลึนที่ดีนั้น ส่วนบนของลึนครวที่จะมีความยาวกว่าส่วนล่าง ทั้งนี้เพราะส่วนบนเป็นส่วนที่สัมผัสเทือน ไม้้อที่ใช้ทำลึนต้องไม่อ่อนหรือแก่เกินไป โดยสังเกตจากสีของลึน ส่วนบนของลึนครวเป็นสีเหลืองทอง ไม่ควรเป็นสีน้ำตาลเพราะไม้้อแก่เกินไป ส่วนล่างควรเป็นสีขาวหรือสีครีม นอกจากสีของไม้ครวสังเกตดูลายของไม้ด้วยว่าเป็นเส้นตรงคู่ขนานกันตลอด ไม่ควรเลือกลึนที่ลายไม้หนา บางไม้เท่ากันจะทำให้ความหนา บางของลึนไม่เท่ากัน สำหรับการเลือกลึนถ้าผู้บรรเลงต้องการลึนรูปตัวยู (U) หรือรูปตัววี (V) ก็ให้ส่องดูกับแสงไฟและให้สังเกตดูบริเวณ heart จะมีลักษณะคล้ายตัวยูและตัววีและเลือกตามความต้องการ ในกรณีที่ลึนที่เป่าเป็นลึนที่อ่อนเกินไปก็ให้แก้ไขเบื้องต้นโดยการวางลึนให้ปลายลึนอยู่เหนือหรือเลยปลายกำพวดเล็กน้อย และถ้าลึนที่เป่าแข็งเกินไป ให้แก้ไขโดยการวางลึนให้ปลายลึนอยู่ใต้หรือต่ำกว่าปลายกำพวดเล็กน้อย ก็จะสามารแก้ไขปัญหาได้ในเบื้องต้น [16] ซึ่งในการที่ผู้บรรเลงจะนำลึนมาใช้ นั้น จะต้องมีการเตรียมลึน เช่น ตรวจสอบความเรียบ ความแข็ง ความอ่อน ลึนต้องไม่แตกหักเสียหาย ไม่ฉีกขาด เมื่อลึนมีสภาพที่สมบูรณ์แล้วนั้น ก่อนนำมาใช้ควรนำไปแช่น้ำให้ลึนมีความยืดหยุ่น ประมาณ 5 – 10 นาที จากนั้นก็สามารถนำลึนไปใช้งานได้ตามปกติ แต่หากพบปัญหาในการสร้างเสียงที่มีคุณภาพ เช่น มีเสียงหึ่ง เสียงพลา หรือรู้สึกว่เสียงมีความผิดปกติ ให้ผู้บรรเลงตั้งข้อสังเกตว่าความผิดปกตินี้อาจเกิดขึ้นจากลึนเป็นลำดับแรก

การปรับแต่งลึน

การปรับแต่งลึนถือเป็นทักษะขั้นพื้นฐานที่สำคัญของผู้บรรเลง เพราะลึนเป็นส่วนประกอบของเครื่องดนตรีที่ถูกนำมาใช้เป็นประจำ และมีโอกาสชำรุดเสียหายได้ง่าย โดยเครื่องมือสำหรับการปรับแต่งลึน ประกอบด้วย มีดตัดลึน กระจาดทราย หินลับคมมีด ที่ตัดขอบลึน (Reed clipper) ที่เก็บลึน แผ่นกระจกสำหรับวางลึนเพื่อปรับแต่ง ตะใบ

Figure 10 Basic Equipment for adjusting reeds [15]

ในการปรับแต่งลึนนั้นลำดับแรกผู้บรรเลงต้องฟังเสียงที่ออกมาว่าผิดปกติหรือไม่ อย่างไร จากนั้นก็ให้ทำการปรับแต่งลึน โดยกระทำการบางอย่างลงไปยังตำแหน่งของลึน โดยดูจากภาพประกอบและคำอธิบายดังนี้

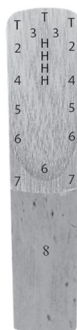

Figure 11 Part of the Reed [15]

กรณีเสียงหึ่ง พร่า ลักษณะดังกล่าวน่าจะเกิดจากปลายลิ้นบางเกินไป วิธีแก้ไขคือใช้ตัดขอบลิ้น (Reed clipper) ตัดเล็มปลายลิ้นเล็กน้อย บริเวณตำแหน่ง T แล้วนำมาทดลองเป่าดูจนกว่าเสียงหึ่ง พร่าจะหายไป

กรณีปลายลิ้นบริเวณตำแหน่ง T หนาหรือแข็งเกินไป ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากการแก้ไขกรณีเสียงหึ่ง พร่า หรืออาจเกิดจากการที่ลิ้นไม่เคยถูกใช้งาน วิธีแก้ไขคือ ให้นำลิ้นถูกับกระดาษทรายโดยวางหน้าประกบลงบนกระดาษทราย แล้วใช้นิ้วมือสองนิ้วกดไปที่บริเวณ 3 และ 8 แล้วถูกับกระดาษทรายในทิศทางเดียวกัน โดยในการถูนั้นควรทำทีละเล็กทีละน้อยสลับกับการนำมาทดลองเป่าดู ทำจนกว่าลิ้นจะสามารถใช้งานได้

กรณีเสียงทึบไม่ใส เป่าเสียงเบาๆ รวมไปถึงให้แก้ไขบริเวณ T และ 2 ด้วยการใส่ตะไบดู ให้ทั้งสองข้างมีความหนาที่สมดุลและมีความบางเหมาะสมกับการสร้างเสียง โดยในการถูนั้นควรทำทีละเล็กทีละน้อยสลับกับการนำมาทดลองเป่าดู ทำจนกว่าลิ้นจะสามารถใช้งานได้

กรณีเสียงสูง หวิดแหลม ไม้นุ่มเท่าที่ควร การแก้ไขคือ ให้ใส่ตะไบดูบริเวณ 2 ให้ทั้งสองข้างมีความหนาที่สมดุลและมีความบางเหมาะสมกับการสร้างเสียง โดยในการถูนั้นควรทำทีละเล็กทีละน้อยสลับกับการนำมาทดลองเป่าดู ทำจนกว่าลิ้นจะสามารถใช้งานได้

กรณีเสียงสูง คุณภาพเสียงไม่ดีเท่าที่ควร คือ เสียงตึบไม่กว้างเหมือนช่วงเสียงต่ำ การแก้ไขให้นำตะไบดูบริเวณ 3 โดยในการถูนั้นควรทำทีละเล็กทีละน้อยสลับกับการนำมาทดลองเป่าดู ทำจนกว่าลิ้นจะสามารถใช้งานได้

กรณีเสียงไม่ก้องกังวาน ลักษณะดังกล่าวอาจเกิดจากบริเวณด้านประกบ ถูกับกระดาษทรายโดยวางหน้าประกบลงบนกระดาษทราย แล้วใช้นิ้วมือสองนิ้วกดไปที่บริเวณ 4 และ 8 เพื่อให้ช่องว่างระหว่างปลายลิ้นและกำแพงคอบ โดยในการถูนั้นควรทำทีละเล็กทีละน้อยสลับกับการนำมาทดลองเป่าดู ทำจนกว่าลิ้นจะสามารถใช้งานได้

หากทำการปรับแต่งลิ้นแล้วแต่ยังเป่ายาก เสียงยังไม่ดีคุณภาพนั้น อาจเกิดปัญหาบริเวณ 3 4 5 6 ให้แก้ไขด้วยการใช้มีดตัดลิ้นชุดลิ้นบริเวณดังกล่าวให้บางลง นำมาทดลองเป่าดูและทำจนกว่าลิ้นจะสามารถใช้งานได้

โดยจะเห็นได้ว่าการปรับแต่งลิ้นเป็นเรื่องละเอียดอ่อน ต้องกระทำด้วยความระมัดระวัง และค่อย ๆ ปรับแต่งลิ้นทีละน้อยแล้วนำมาทดลองเป่าจนกระทั่งแน่ใจว่าลิ้นยังไม่สมบูรณ์ดีพอ จึงนำมาปรับแต่งใหม่ ห้ามปรับแต่งทีละมาก ๆ เพราะอาจจะทำให้ลิ้นเกิดความเสียหายจนไม่สามารถนำมาใช้งานได้ อีกทั้งในการปรับแต่งลิ้นผู้ที่สนใจเรียนรู้ต้องฝึกฝนอยู่เสมอเพื่อให้เกิดความชำนาญ

สรุป

เครื่องดนตรีถือเป็นอุปกรณ์ในการสร้างเสียงดนตรีที่สำคัญ ความแตกต่างของรูปร่าง ลักษณะ วัสดุที่ใช้ในการทำเครื่องดนตรี และวิธีการทำให้เกิดเสียงจะก่อให้เกิดเสียงดนตรีที่แตกต่างกัน เพื่อให้เห็นถึงอารมณ์และความรู้สึกที่แตกต่างกัน โดยในการแบ่งประเภทของเครื่องดนตรีนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่ (1) ประเภทเครื่องสาย (String Instrument) กำเนิดเสียงด้วยการดีด และสี (2) ประเภทเครื่องลมทองเหลือง (Brass Instruments) กำเนิดเสียงด้วยการเป่า เช่นเดียวกับ (3) ประเภทเครื่องเป่าลมไม้ (Wood Wind Instruments) ที่กำเนิดเสียงด้วยการเป่าลมผ่านกำแพงคอบ (Mouthpiece) เช่นกัน (4) ประเภทเครื่องคีย์บอร์ด (Keyboard Instruments) กำเนิดเสียงด้วยการกดนิ้วลงบนคีย์ และ (5) ประเภทเครื่องกระทบ (Percussion Instruments) กำเนิดเสียงด้วยการเคาะ การตี หรือวิธีการใด ๆ ที่ทำให้วัตถุกระทบกันจนเกิดเป็นเสียง ซึ่งเครื่องดนตรีเครื่องเป่าลมไม้อย่างแซกโซโฟน (Saxophon) และคลาริเน็ต (Clarinet) มีลิ้นเคียวเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการให้กำเนิดของเสียง หากลิ้นมีคุณภาพดีก็จะสามารถก่อให้เกิดเสียงที่มีคุณภาพได้ ในทางกลับกันหากลิ้นมีปัญหา ก็จะส่งผลต่อเสียง เช่น มีเสียงหึ่ง เสียงพลา หรือรู้สึกว่าการเป่ามีความผิดปกติ ดังนั้นผู้บรรเลงต้องมีทักษะในการปรับแต่งลิ้น โดยการปรับแต่งลิ้นกระทำได้หลายวิธี อาทิ การถูด้วยกระดาษทราย การถูด้วยตะไบ การขูดด้วยมีด เพื่อปรับแต่งลิ้นให้สามารถใช้งานได้ ซึ่งทักษะเหล่านี้เป็นทักษะขั้นพื้นฐานของนักดนตรีที่ควรต้องมี

เอกสารอ้างอิง

- [1] ฉานิก หวังพานิช. แนวทางการจัดการชั้นเรียนเพื่อการเรียนการสอนดนตรีในระดับอุดมศึกษา. วารสารศิลปกรรมศาสตร์. 2559. 20: 5.
- [2] ณรุทธ์ สุทธิจิตต์. สังคีตนิยม ความซาบซึ้งในดนตรีตะวันตก. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2557. 431.
- [3] คมสัน วงศ์วรรณ. ดนตรีตะวันตก. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท วี พรินท์ (1991) จำกัด. 2551. 364.
- [4] ลัญฉะวัต นิมมานรัตนกุล. หลักการประพันธ์เพลง Principles of Music Composition. พิมพ์ครั้งที่ 1. นนทบุรี: นิมมานรัตนกุล; 2551. 156.
- [5] นวัตกรรม วรรณธรรม. การสอนดนตรีปฏิบัติในโรงเรียนมัธยมศึกษา (วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชาดนตรี, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหิดล; 2541.
- [6] สุกรี เจริญสุข. 16 ปี ของการวางรากฐานการศึกษาดนตรียุคใหม่. เพลงดนตรี Music Journal. 2553; 15; 12: 14.
- [7] Cassandra String, Inc. Double Reeds. [serial online]. 2019. [cite 2019 January 2]. Available from: <https://www.cassandrastrings.com/50-double-reeds>
- [8] Yamaha Corporation. The Structure of the Oboe. [Internet]. [cite 2019 January 2]. Available from: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/oboe/mechanism/.
- [9] Yamaha Corporation. The origin of the Bassoon : Instruments of the bassoon family. [serial online]. [cite 2019 January 2]. Available from: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/bassoon/structure/structure002.html.
- [10] Jacob Stockinger. Classical music datebook: The tempo slows a bit, but the English horn and oboe are highlighted while the Middleton High School choruses raise money with a country breakfast and auction. [serial online]. 2011. [cite 2019 January 2]. Available from: <https://welltempered.wordpress.com/2011/01/26/classical-music-datebook-the-tempo-slows-a-bit-but-the-english-horn-and-oboe-are-highlighted-while-the-middleton-high-school-chorus-raises-money-with-a-country-breakfast-and-auction/>.
- [11] Yamaha Corporation. The Structure of the Saxophone: What is the reed?. [serial online]. [cite 2019 January 2]. Available from: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/saxophone/mechanism/mechanism002.html.
- [12] Yamaha Corporation. The origin of the Saxophone: the saxophone family. [serial online]. [cite 2019 January 2]. Available from: https://www.yamaha.com/en/musical_instrument_guide/bassoon/structure/structure002.html.
- [13] Anthony Baines. Woodwind Instruments and Their History. [serial online]. 1991. [cite 2019 January 2]. Available from: http://www.grahamnasby.com/misc/clarinet_family.shtml.
- [14] ณัชชา โสคติยานุรักษ์. สังคีตลักษณ์และการวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2542. 110.
- [15] James Rotter. A guide to the art of adjusting saxophone reeds. [serial online]. [cite 2018 December 5]. Available from: <http://makingmusicmag.com/wp-content/uploads/2014/04/Web-Content-REEDS-BOOK-8.5-x-5.5-2-FINAL1.pdf>.
- [16] บรรจง ชลวิโรจน์. เอกสารประกอบการสอนรายวิชาปฏิบัติเครื่องลมไม้. สถาบันราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. กรุงเทพฯ. 2546.

การบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียนและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เพื่อการเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนสำหรับนักศึกษาครู

Integrated Coaching Lesson Study and Professional Learning Community for Development Competency Practicum Preservice Teachers

ชวนพิศ อัตตเนตร¹ ปัญญา ทองนิล^{2*} วิริยา วิริยารัมภะ¹ และ จิรสุมภา ปล่องทอง¹
Chuanpit Attanatra¹, Panya Thongnir^{2*}, Wiriya Wiriarampa¹ and Jirasupa Plongthag¹

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม จังหวัดนครปฐม 73000

²สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี 76000

¹Division of Education (Thai), Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Pathom Rajabhat University,
Nakhon Pathom 73000

²Division of Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Phetchaburi Rajabhat University, Phetchaburi 76000

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: panya_nu@yahoo.com

Received: 9 February 2019, **Revised:** 4 March 2019, **Accepted:** 2 April 2019

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์การนำเสนอสองประการ คือ 1) เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจต่อการประยุกต์ การโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู 2) เพื่อเสนอแนวทางทางการบูรณาการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูในการเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอน สำหรับนักศึกษาครู โดยรายละเอียดของบทความสรุปได้ดังนี้

1. การโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู แต่ละแนวคิดมีกระบวนการดำเนินการที่ต่างกัน แต่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาสมรรถภาพการปฏิบัติงานด้านการเรียนการสอนของครู

2. แนวทางการบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนสำหรับนักศึกษาครู ประกอบด้วยกระบวนการที่เป็นพลวัต 5 ขั้นตอน คือ 1) พัฒนากลุ่ม 2) ปฏิบัติการสอน 3) เรียนรู้จากการปฏิบัติ 4) ทำแผนพัฒนา และ 5) การเผยแพร่และชื่นชม กระบวนการทั้ง 5 ขั้นตอนบูรณาการการปฏิบัติของกลุ่มด้วยบทบาทการโค้ชที่ประกอบด้วย บทบาทผู้ให้ บทบาทผู้รับ และบทบาทผู้บริหารตามลำดับ

คำสำคัญ: การบูรณาการ การโค้ช การสังเกตชั้นเรียน

Abstract

This academic article has two presentation objectives: 1) to create a better understanding of the application of coaches class education and the creation of a teacher professional learning community and 2) to propose guidelines for integrating coaches, class education, and the creation of a teacher professional learning community to enhance teaching competencies for teaching students. The details of this article were summarized as follows;

1. Each concepts of coaching, classroom study and the creation of a teacher professional learning community had a different processes but the goal to improve the performance of teaching and learning of teachers was similar.

2. Guidelines for integrating coaches class education and the creation of a teacher professional learning community to enhance teaching competencies for teaching students consists of 5 steps of dynamics including 1) group development, 2) practice 3), learning from practice, 4) providing the development plan, and 5) publication and appreciation. The 5-steps of dynamics were integrated with the group practice that consisted of various role of coaching namely roles, recipients and executive roles, respectively.

Keywords: integration, coaching, observation of classes

บทนำ

วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ ซึ่งศาสตร์อันเป็นองค์ความรู้ของวิชาชีพนั้นสามารถเรียนรู้จากหลักสูตรและสื่อต่าง ๆ ได้ ส่วนศิลป์ของวิชาชีพครูเป็นการนำศาสตร์สู่การปฏิบัติ ผู้ประกอบวิชาชีพครูต้องใช้ทักษะในการปฏิบัติจึงจะทำให้การสอนของครูเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การผลิตบัณฑิตครูเป็นการผลิตผู้ที่จะออกไปประกอบวิชาชีพ หลักสูตรการผลิตครูได้บรรจุส่วนของศาสตร์ของวิชาชีพและศิลป์การสอนไว้ในหลักสูตรตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพที่กระทรวงศึกษาธิการและประกาศการรับรองปริญญาของคุรุสภาได้กำหนดไว้ ซึ่งสถาบันการผลิตบัณฑิตครูต่างให้ความสำคัญในการจัดหลักสูตรให้นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติตั้งแต่ชั้นปีแรก ๆ จนถึงชั้นปีสุดท้าย โดยให้มีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูไม่น้อยกว่า 1 ปี และมีการฝึกประสบการณ์วิชาชีพก่อนฝึกปฏิบัติการสอน

กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการผลิตบัณฑิตครูที่มีคุณภาพและส่งผลกระทบต่อคุณภาพคน คุณภาพการศึกษาของประเทศ ดังที่ UNESCO [1] กล่าวให้ความสำคัญของการผลิตครูที่มีคุณภาพว่าการยกระดับการฝึกหัดครูของสถาบันผลิตครูนับเป็นกระบวนการสำคัญของกระบวนการพัฒนาวิชาชีพครู การเตรียมครูที่มีคุณภาพและได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมจะสามารถยกระดับมาตรฐานคุณภาพวิชาชีพครูได้ ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพให้แก่ประเทศต่อไป

กระบวนการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูสำหรับนักศึกษาครูนั้น ประกอบด้วยกระบวนการย่อยที่จะช่วยให้การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูมีประสิทธิภาพอยู่หลายส่วน เช่น ตัวนักศึกษาครูที่เลี้ยงอาจารย์นิเทศก์หรือแม้แต่กลุ่มเพื่อนของนักศึกษาต่างเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการฝึกประสบการณ์การฝึกสอน แต่จากการศึกษางานวิจัยของประกอบ ภรณ์กิจและวชิรา เกรือคำฮ้าย [2] ที่ศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษา พบว่า ยังคงประสบปัญหาในด้านต่าง ๆ ทั้งระบบการบริหารงาน ประสบการณ์วิชาชีพ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในสถาบันผลิตครูและโรงเรียนเครือข่ายร่วมพัฒนาวิชาชีพครู กิจกรรมเสริมสร้างสมรรถนะ การปฏิบัติงานวิชาชีพครูยังไม่เหมาะสม บุคลากรที่เกี่ยวข้องยังขาดความตระหนักในความสำคัญของการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ขาดการติดตามอย่างใกล้ชิด ทั้งในส่วนของอาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยงของสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้มีบทบาทโดยตรงในการพัฒนาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพสำหรับนักศึกษา ได้แก่ อาจารย์นิเทศก์และครูที่เลี้ยงนั้น ดวงหทัย โสมไชยวงษ์ [3] ได้สรุปผลการวิจัยของวรรณทิพา รอดแรงคำและภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์ [4] ไว้ว่า นิสิต นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูยังประสบปัญหาด้านการสอนและมีความเห็นว่าครูที่เลี้ยงและอาจารย์นิเทศก์ควรให้คำแนะนำเกี่ยวกับการสอน ช่วยส่งเสริม คู่มือการปฏิบัติงานที่นิสิต นักศึกษาต้องปฏิบัติ ซึ่งชี้ให้เห็นว่ากระบวนการนิเทศยังไม่มีความชัดเจนตายตัวหรือเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมา การพัฒนาผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องโดยตรงในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ของนักศึกษา เป็นสิ่งที่ต้องพัฒนา ปรับปรุง หารูปแบบในการนิเทศที่เหมาะสมกับการพัฒนาสมรรถนะครูในปัจจุบัน และจะเกิดประโยชน์ต่ออาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาครูทุกฝ่าย ซึ่งแนวคิดการนิเทศการฝึกปฏิบัติการสอนที่ วงการศึกษานำมาใช้มากในปัจจุบัน ประกอบด้วย การบูรณาการกระบวนการสอนงาน การพัฒนาบทเรียนร่วมกัน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ หรือ PLC (Professional Learning Community)

จุดประสงค์ของการเสนอบทความวิชาการ เรื่อง การบูรณาการแนวคิดการโค้ช การศึกษาชั้นเรียนและการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อการเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนสำหรับนักศึกษาครู มีจุดประสงค์ การนำเสนอ ดังนี้

1. สร้างความรู้ ความเข้าใจต่อการประยุกต์การโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู
2. เสนอแนวทางการบูรณาการแนวคิดการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

บทความนี้แนะนำแนวคิดที่นำมาบูรณาการร่วมกันเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอน สำหรับนักศึกษาครู ประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน คือ 1) แนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้ ประกอบด้วย 3 แนวคิด คือ การโค้ช (Coaching) การศึกษาชั้นเรียน (Learn Study) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Development: PLC) และ 2) แนวคิดการบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ สำหรับอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ดังนี้

1. แนวคิดที่นำมาประยุกต์ใช้

1.1 การโค้ช (Coaching) เป็นวิธีการหนึ่งของการพัฒนาบุคลากรวิชาชีพ ซึ่ง Neufeld and Rope [5] กล่าวว่า เป็นวิธีการในการพัฒนาวิชาชีพที่จะช่วยให้พัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลถึงการพัฒนาคณาการศึกษแบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) การโค้ชเพื่อการเปลี่ยนแปลง (Change Coaches) เป็นการโค้ชเพื่อการบริหารจัดการสู่การเปลี่ยนแปลงพัฒนา และ 2) การโค้ชด้านวิชาการ (Contents Coaches) ใช้ในการช่วยการพัฒนาด้านวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนของครู

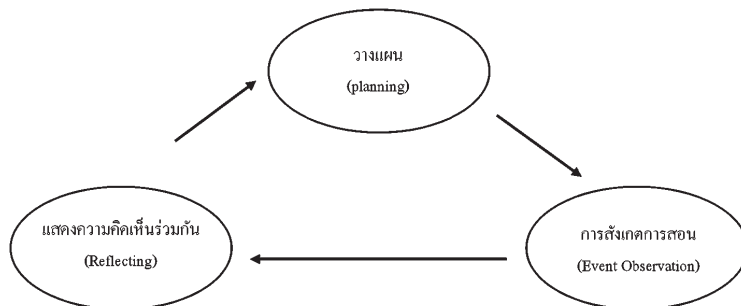
วัชร เล่าเรียนดี [6] กล่าวถึง ความแตกต่างของการนิเทศและการโค้ชว่าจากอดีตการช่วยพัฒนาด้านวิชาการ และการจัดการเรียนการสอนของครูนั้น เราจะใช้การนิเทศ (Supervision) ในรูปแบบต่าง ๆ วัชร เล่าเรียนดี [6] กล่าวถึง ความแตกต่างของการนิเทศและการโค้ชว่า ผู้นิเทศจะเป็นผู้มีความรู้ความชำนาญ เช่น ผู้บริหาร คณาจารย์ อาจารย์นิเทศก์ หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีบทบาท หน้าที่นิเทศ และการนิเทศมักมีการประเมินคุณภาพการเรียนการสอนด้วยเสมอ ส่วนการโค้ชนั้น ผู้ทำหน้าที่ในการโค้ชนั้นผู้โค้ชจะเป็นผู้ไม่มีอำนาจเหนือกว่าผู้รับการโค้ชหรือเป็นผู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพที่สมัครใจเต็มใจที่จะพัฒนาสมรรถนะด้านวิชาการของกันและกัน ไม่โค้ชเพื่อการประเมินคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งจะช่วยให้ทั้งผู้โค้ชและผู้รับการโค้ชรู้สึกปลอดภัยต่างฝ่ายต่างได้รับการพัฒนาทั้งเทคนิคการโค้ช และสมรรถนะด้านวิชาการของทั้งสองฝ่าย ดังนั้น เมื่ออาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูนำการโค้ชมาใช้ในการพัฒนาสมรรถภาพ การฝึกปฏิบัติการสอนจะต้องระลึกถึงหลักการสำคัญของการโค้ช คือ 1) ต่างฝ่ายต่างไม่มีอำนาจเหนือกว่าผู้รับการโค้ช 2) ต่างฝ่ายต่างได้รับการพัฒนาสมรรถภาพพร้อมกัน ทั้งสมรรถภาพด้านการโค้ช และสมรรถภาพด้านวิชาการและการจัดการเรียนการสอน 3) การโค้ชไม่มุ่งเน้นการจับผิดหรือประเมินผล แต่มุ่งที่ผลของการพัฒนา

บทบาทของโค้ช

วัชรมา เล่าเรียนดี [6] กล่าวถึง บทบาทของโค้ชว่าโค้ชจะต้องเป็นผู้ที่ทำงานร่วมกับผู้รับการโค้ช ช่วยอำนวยความสะดวก ส่งเสริม ผสมผสานความคิด สนทนาพูดคุย ฝึกปฏิบัติ พัฒนาความรู้ ความคิด และการปฏิบัติงานของตนเองร่วมกับผู้รับการโค้ช ประกอบด้วยบทบาทโดยสรุป ดังนี้ 1) ผู้ให้ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสะท้อนข้อมูล 2) ผู้บริการสื่อ แหล่งความรู้ 3) ผู้ดูแล บริหาร แนะนำ 4) ผู้เชี่ยวชาญให้ความรู้แนะนำ 5) ผู้อำนวยความสะดวก ประสาน ส่งเสริม สนับสนุน 6) ผู้นำการเปลี่ยนแปลง 7) ผู้เรียน 8) ผู้สนับสนุนในชั้นเรียน ซึ่งบทบาทของการเป็น โค้ชดังกล่าว อาจสรุปเป็น 3 ประการ คือ

1. ผู้ให้ ให้บริการข้อมูล ความรู้ การดูแล สื่อ กำลังใจ คำแนะนำ รวมถึงสิ่งต่าง ๆ ที่ช่วยพัฒนาสมรรถภาพ การสอนของผู้รับการโค้ช
  2. ผู้รับ โดยรับฟัง รับข้อมูล รับประสบการณ์การโค้ช รับการเรียนรู้ต่าง ๆ จากผู้รับการโค้ช
  3. ผู้บริหาร ผู้ร่วมวางแผน กำหนดบทบาท กำกับผู้รับการโค้ชให้ทำเป็นกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้
- จากบทบาทการโค้ชดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบทบาทการโค้ชมีบทบาทหลากหลาย เป็นทั้งบทบาทผู้ให้ ผู้รับ ผู้ช่วยเหลือ มีลักษณะเป็นทางการและไม่เป็นทางการผสมผสานกันไป เพื่อให้เกิดการพัฒนา [3] ในการโค้ชเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนนั้นประกอบด้วยกระบวนการหลัก 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย การวางแผน (planning) การสังเกต การสอนและการปฏิบัติงาน (Event Observation) การไตร่ตรองสะท้อนคิด (Reflection) ดังแผนภาพ

กระบวนการของการโค้ช

การโค้ชนอกจากสมาชิกกลุ่มจะต้องมีบทบาทของการเป็นผู้ให้ ผู้รับ และผู้บริหารร่วมกันในกลุ่มแล้ว กลุ่มควรดำเนินการโค้ชตามกระบวนการ 3 ขั้นตอน ตามแผนภาพต่อไปนี้

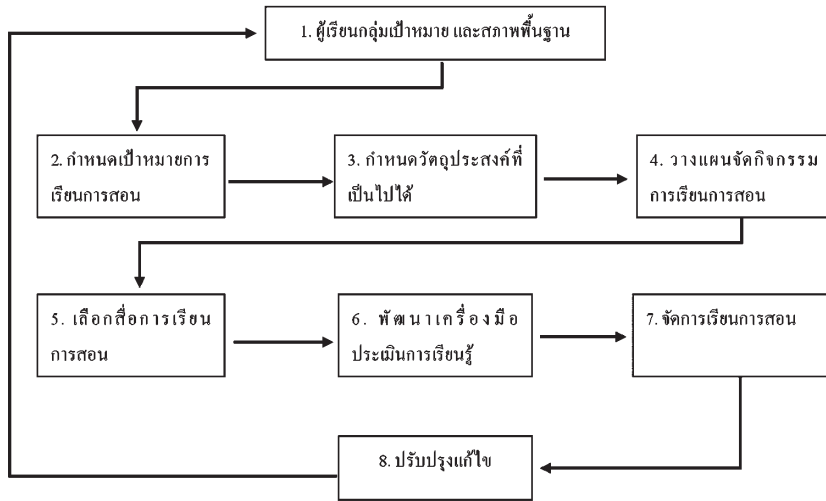
แผนภาพที่ 1 วัฏจักรการโค้ช

ที่มา: วัชรมา เล่าเรียนดี [6]

จากแผนภาพที่ 1 วัฏจักรการโค้ช เมื่อนำรูปแบบการโค้ชมาใช้ในการพัฒนาการสอนของนักศึกษาฝึกปฏิบัติการสอนแล้วควรมุ่งเน้นการดำเนินงานในแต่ละส่วนของวัฏจักรแต่ละวงรอบโดยยึดหน่วยการเรียนรู้หรือกลุ่มเนื้อหาที่นำมาจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ ดังนี้

1. วางแผน (planning) เป็นการวางแผนการจัดการเรียนการสอนหรือเรียกว่าการออกแบบการเรียนการสอน ซึ่งหมายถึงกระบวนการเรียนการสอนโดยการวิเคราะห์สถานการณ์หรือเงื่อนไขการเรียนรู้อย่างเป็นระบบแล้วจึงวางแผนการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบเพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุจุดหมายโดยอาศัยความรู้จากหลาย ๆ ทฤษฎี เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ ทฤษฎีการเรียนการสอน ทฤษฎีการติดต่อสื่อสาร [7] การวางแผนดังกล่าว สรุปเป็นระบบการออกแบบการเรียนการสอน ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ระบบการออกแบบการเรียนการสอน
ที่มา: สุเทพ อ่อมเจริญ [8]

จากแผนภาพที่ 2 ระบบการเรียนการสอนเป็นผลของการวางแผนการจัดการเรียนการสอนที่ต้องใช้ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลพื้นฐานที่เกี่ยวข้องมาประกอบการวางแผน จนถึงขั้นการปรับปรุงแก้ไขนั้น ผู้โค้ชและเพื่อนนักศึกษาคควรต้องวางแผนร่วมกันผ่านการแลกเปลี่ยน โค้ชร่วมกันตามบทบาทการ โค้ชจะก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมวางแผน ร่วมพัฒนา ร่วมเรียนรู้ด้วยกันทุก ๆ ฝ่าย ก่อนที่จะนำแผนการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้นไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในขั้นต่อไป

2. การสังเกตการสอน (Event Observation) บทบาทของครูที่เลี้ยง อาจารย์นิเทศก์ต้องเข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียนอยู่แล้ว โดยเฉพาะครูที่เลี้ยงต้องสังเกตการสอนของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพทุกชั่วโมง แนวทางการสังเกตการสอนเป็นกระบวนการสังเกตการสอนในชั้นเรียนของนักศึกษาผู้รับการ โค้ช โดยมีหลักปฏิบัติการสังเกตการสอนที่ผู้โค้ช ควรคำนึงถึง ดังนี้

2.1 เป็นการสังเกตการสอนตามแผนระบบการเรียนการสอนที่วางไว้ในขั้นตอนแรกเท่านั้น

2.2 ผู้สังเกตการณ์ ประกอบด้วย ผู้โค้ช อาจารย์นิเทศก์ ครูที่เลี้ยง หรือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ที่ร่วมกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพการสอนร่วมกัน

2.3 การสังเกตการสอนมีกรอบการสังเกต องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนการสอนที่วางไว้ร่วมกันทุก ๆ ด้าน ทั้งตัวนักศึกษาครู ผู้ฝึกปฏิบัติการสอน พฤติกรรมการเรียนรู้ การตอบสนองต่อกิจกรรมการเรียนการสอน บรรยากาศที่เกิดขึ้นระหว่างการเรียนการสอน ปฏิสัมพันธ์ของผู้สอนกับนักเรียน และนักเรียนกับนักเรียน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระบบการเรียนการสอน

2.4 การบันทึกการสอนด้วยสื่อเทคโนโลยี ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ (หลักสูตร 4 ปี) ส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีการบูรณาการเทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยวางกรอบบูรณาการเทคโนโลยี ศาสตร์การสอน เนื้อหาและองค์ความรู้ของหลักสูตร ใช้ตัวอย่างเครื่องมือ TPACK (Technology Pedagogical Content Knowledge) ดังนั้น การฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูที่บันทึก

การสอนด้วยสื่อเทคโนโลยีจึงนับเป็นการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการ [9] และแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Allen, Seaman and Garrett, 2007 [10] ได้กล่าวว่า การผสมผสานสื่อออนไลน์นอกจากจะใช้กับการเรียนการสอนแล้วการนำแนวคิดดังกล่าวมาใช้ในการนิเทศก็จะช่วยเพิ่มช่องทางการติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการสะท้อนผลการฝึกประสบการณ์ระหว่างอาจารย์นิเทศก์และนิสิตครูได้ทันต่อความต้องการ ซึ่งปัจจุบันการสังเกตการสอนนอกจากผู้สอนและผู้เข้าสังเกตการสอนจะเข้าไปสังเกตในชั้นเรียนขณะสอนแล้วอาจมีข้อจำกัดในเรื่องของพฤติกรรมการสอน พฤติกรรมการเรียนที่อาจไม่เป็นไปตามธรรมชาติ หรือผู้ร่วมสังเกตการณ์อาจเข้าสังเกตการณ์พร้อม ๆ กันได้ อาจใช้ระบบเทคโนโลยีบันทึกภาพเสียง การจัดการเรียนการสอนโดยผู้โค้ช ผู้รับการโค้ช เป็นผู้วางระบบการบันทึกเพื่อนำมาบันทึกไปใช้ในการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน (Reflecting) ซึ่งการบันทึกการสอนนั้นควรบันทึกรายละเอียดการสอนเช่นเดียวกับการเข้าสังเกตการสอนจริงในชั้นเรียน โดยเฉพาะพฤติกรรมการสอน พฤติกรรมการเรียน บรรยากาศในชั้นเรียนที่จะนำมาเรียนรู้แสดงความคิดเห็นเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน รวมถึงทบทวน และเป็นสื่อการเรียนการสอนในชั้นเรียนของนักศึกษาต่อไป

3. การแสดงความคิดเห็นร่วมกัน (Reflecting) เป็นขั้นตอนของการนำข้อมูลจากการสังเกตศึกษาชั้นเรียนมาอธิบายแสดงความคิดเห็นร่วมกัน ทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน

ในส่วนของหลักการแนวคิดการสังเกตการสอนในชั้นเรียนนี้จะใช้กรอบดำเนินการของศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) ที่จะนำเสนอไว้ดังต่อไปนี้

1.2 การศึกษาชั้นเรียน (Lesson Study) เป็นนวัตกรรม (Innovation) เป็นวิธีการ (Method) ที่ใช้ในการพัฒนาครูของประเทญี่ปุ่นและได้รับการยอมรับตลอดมาเป็นวิธีการที่ทำให้การสอนดีขึ้นอย่างยั่งยืน มั่นคง เป็นแนวทางการพัฒนาวิชาชีพครูที่เป็นการปรับปรุงการสอนด้วยตัวเอง (Teacherled Instructional Improvement) และเป็นวิธีการที่ทำให้ครูเป็นผู้ผลักดันให้เกิดการปรับปรุงการสอนด้วยตัวเอง โดยไม่ต้องรอผู้เชี่ยวชาญจากภายนอก โดยจุดประสงค์หลักหรือจุดเน้น คือ นักเรียน ดังนั้นการนำแนวทางนี้มาใช้ในการพัฒนาวิชาชีพครูจึงก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากต่อการสอนของครู ไม่ว่าจะเป็นด้านเนื้อหา วิธีสอน และการเรียนรู้ของนักเรียน [11]

คำว่า "การศึกษาชั้นเรียน" หมายถึง "การศึกษา" ด้วยการดำเนินการตามขั้นตอนในการพยายามเพื่อบรรลุจุดหมายของการวิจัยที่ครูทุกคนเลือกที่จะทำงานร่วมกัน โดยกระบวนการศึกษาก็คือการร่วมกันศึกษาจัดทำ อภิปราย ปรับปรุงเกี่ยวกับแผนการสอน (Lessons) เมื่อนำแผนการสอนไปสอนก็ร่วมกันสังเกตการสอน รวมถึงศึกษาผลว่าสามารถพัฒนาหรือแก้ปัญหาที่ต้องการไว้มากน้อยเพียงใด ซึ่งก็คือการแก้ปัญหาผู้เรียนอย่างเป็นระบบจึงเรียกว่าการวิจัย

Lewis (2002) [12] ได้เสนอว่าการศึกษาชั้นเรียนควรดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาชั้นเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการทำวิจัย โดยการศึกษาแผนการวิจัย พัฒนาแผนการสอน และขอคำปรึกษาจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 สอนและสังเกตการสอน

ขั้นตอนที่ 5 อภิปรายและวิเคราะห์ผล

ขั้นตอนที่ 6 สะท้อนผลและวางแผนขั้นตอนต่อไป

จากขั้นตอนการศึกษาชั้นเรียนดังกล่าว จะประยุกต์สู่การพัฒนาสมรรถภาพการสอนของนักศึกษาครูได้ ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 จัดตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน โดยประกอบด้วย การรวบรวมกลุ่ม จัดทำปฏิทินการดำเนินงาน กฎระเบียบ ข้อตกลง หรือเงื่อนไขของกลุ่ม ขั้นตอนนี้เมื่อนำมาใช้ในการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู กลุ่มศึกษาชั้นเรียนควรประกอบด้วย อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง เพื่อนครูที่สนใจร่วมกลุ่มพัฒนา และนักศึกษาที่สนใจร่วมกลุ่ม ขั้นตอนที่ 2 ทำการศึกษาข้อมูลชั้นเรียน ประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย คือ 1) กำหนดประเด็นพัฒนานักเรียน 2) เลือกเนื้อหาวิชา และ 3) คัดเลือกหน่วยการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาจะกำหนดประเด็นพัฒนานักเรียน โดยศึกษาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ผลการทดสอบผล O-net บันทึกต่าง ๆ นำมาประมวลกำหนดประเด็นพัฒนานักเรียน กำหนดเนื้อหา หน่วยการเรียนรู้ที่เป็นปัญหา หรือต้องการพัฒนา รวมถึงศึกษากำหนดวิธีการหรือกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนา หรือแก้ปัญหาให้นักเรียนในประเด็นที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 การวางแผนการทำวิจัย หรือพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาหรือแก้ปัญหาผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ ในขั้นตอนที่ 2 ประกอบด้วย แผนการดำเนินงาน (แผนการทำวิจัย) แผนการจัดการเรียนรู้ ในขั้นตอนนี้จะต้องมีการเชิญผู้เชี่ยวชาญซึ่งหมายถึงอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง หรือครูที่ร่วมพัฒนาและเพื่อนนักศึกษาให้การโค้ชเพื่อปรับปรุง เรียนรู้ร่วมกันจนได้แผนการจัดการเรียนรู้ที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 การสอนและสังเกตการสอน เป็นขั้นตอนที่นักศึกษาฝึกประสบการณ์การสอน นำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนตามแผนที่ตกลงกันไว้ อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูที่ร่วมพัฒนา เพื่อนนักศึกษาที่จะเข้าร่วมสังเกต บันทึกการสอน หรือบันทึกการสอนด้วยวิดีโอเพื่อนำข้อมูลจากการสังเกต การบันทึกด้วยสื่อไปใช้ในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 5 อภิปรายและวิเคราะห์ผล เป็นการนำผลการสังเกตหรือบันทึกการร่วมประชุมอภิปรายจุดเด่น จุดควรพัฒนา จุดสังเกต เพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน โดยอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูผู้ร่วมกิจกรรม หรือเพื่อนนักศึกษา ครู ร่วมกันสะท้อนอภิปราย เสนอแนะตามบทบาทของโค้ช ข้อมูลจากการสังเกตหรือบันทึกการสอนจะถูกนำมาเสนอ อภิปราย แลกเปลี่ยน เสนอแนะ และข้อมูลจากการอภิปรายจะถูกนำไปใช้เพื่อการปรับปรุงชั้นเรียนต่อไป จากนั้นวงจรการสังเกต บันทึกการสอน และอภิปรายจะย้อนกลับมาอีกหลังจากวางแผนและนำแผนมาสู่การเรียนการสอนในรอบต่อไป

ขั้นตอนที่ 6 สะท้อนผลและวางแผนขั้นตอนต่อไป โดยข้อมูลจากการอภิปราย เสนอแนะโดยโค้ชในขั้นตอนที่ 5 บทเรียนจากการสอนในขั้นตอนที่ 4 จะถูกนำมาประกอบการวางแผน การจัดการเรียนการสอน ซึ่งจะเป็นแผนที่พัฒนาปรับปรุง (Improvement Plan) จากการโค้ช แล้วนำไปสู่การสอนและการสังเกตการสอนต่อไป

เมื่อกกลุ่มศึกษาชั้นเรียนได้ร่วมกันพัฒนาการเรียนการสอนด้วยกระบวนการของการโค้ช และการศึกษาชั้นเรียนครบหน่วยการเรียนรู้หรือครบภาคเรียนตามที่ตกลงร่วมกัน ควรได้มีการสะท้อนผลการศึกษาหรือการพัฒนาการเรียนรู้อันที่ได้รับ ทั้งการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน การฝึกปฏิบัติการสอน รวมถึงผลการเรียนรู้ของนักเรียนในประเด็นข้อเรียนรู้ข้อค้นพบ โดยเฉพาะการเรียนรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น โดยเฉพาะทั้งการเรียนรู้ของอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูผู้ร่วมพัฒนานักศึกษา และนักเรียน

1.3 ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community) หรือ PLC มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาความสามารถขององค์กรในภาคธุรกิจ แล้วนำมาประยุกต์แนวคิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สู่ประตูโรงเรียนแห่งการเรียนรู้ [13] แต่เดิมการพัฒนาองค์กรของโรงเรียนเป็นการบริหารแนวคิด เป็นการจัดการโครงสร้างแผนการบังคับบัญชา สั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ทำให้เกิดการบริหารเป็นระบบควบคุมบังคับบัญชาและความสัมพันธ์ในลักษณะแนวคิด ลักษณะดังกล่าวทำให้เกิดการเรียนรู้และความร่วมมือกันน้อย รวมถึงการแยกส่วนการทำงานจนขาดความสามารถในการแก้ปัญหา นอกจากนั้นยังทำให้เกิดการลดทอนประสิทธิภาพในการทำงานแบบเปิดใจเรียนรู้ รับฟังเพื่อเปลี่ยนแปลง [10] ลักษณะดังกล่าวขัดกับแนวคิดขององค์กรปัจจุบันที่มุ่งพัฒนาศักยภาพมนุษย์หรือคนในองค์กรมี

การถ่ายโอนเชื่อมโยงองค์ความรู้ การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งจะทำให้บุคลากรขององค์กรส่วนบุคคลแห่งการเรียนรู้และองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน อันเป็นหลักคึกของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ

ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Teacher Professional Learning Community) เป็นรวมตัวของกลุ่มคนในวิชาชีพครูที่มีความรู้ความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งมาร่วมแลกเปลี่ยนแบ่งปัน เรียนรู้ในเรื่องนั้น ๆ ร่วมกัน ทำให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ใหม่ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้และปรับใช้ตามแต่สภาพแวดล้อม และสถานการณ์ต่าง ๆ ชุมชนแห่งการเรียนรู้จะเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูจากวัฒนธรรมเดิมที่ทำงานอย่างโดดเดี่ยวมาเป็นการทำงานร่วมกันเป็นทีมโดยมุ่งให้เกิดผลต่อสมรรถนะวิชาชีพครู และทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทำให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ที่อาศัยความร่วมมือเป็นฐานในการปรับตัวและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้น ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นชุมชนที่ทำให้เกิดการปรับปรุงทัศนคติ เจตคติ ความเข้าใจ กระตุ้นการปฏิบัติงาน และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง [14]

กลยุทธ์ในการใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู

สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา เขต 17 [15] เสนอกลยุทธ์การนำแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การปฏิบัติดังนี้ กลยุทธ์ในการปฏิบัติควรเริ่มด้วยกิจกรรมงานง่าย ๆ ต่อความเข้าใจ ดังนี้

1. เริ่มต้นขั้นตอนง่าย ๆ (Take a baby steps) โดยกลุ่มร่วมพัฒนา เริ่มจากการกำหนดเป้าหมาย สะท้อนผลและเปลี่ยนต้นในกลุ่มเพื่อกำหนดว่าจะดำเนินการอย่างไร โดยพิจารณาและสะท้อนผลในประเด็นต่อไปนี้

1.1 หลักการอะไรที่จะสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติ

1.2 เราจะเริ่มต้นความรู้ได้อย่างไร

1.3 การออกแบบอะไรที่พวกเราจะใช้ตรวจสอบหลักฐานการเรียนรู้ที่สำคัญ

ในขั้นตอนเริ่มต้นดังกล่าวการปฏิบัติที่จะนำมาใช้กับการเสริมสร้างสมรรถนะ การปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครู โดยอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง ครูผู้ร่วมพัฒนา และนักศึกษา ร่วมกันอภิปรายสะท้อนสภาพปัญหา การปฏิบัติการสอน การเรียนรู้ และการนิเทศที่ผ่านมารวมถึงความหนักใจและสิ่งที่ต้องการจากทุกฝ่ายโดยอาจารย์นิเทศก์เป็นโค้ชในการนำอภิปราย จากนั้นกำหนดสิ่งที่ต้องศึกษาหาความรู้ร่วมกัน และกำหนดภาพผลการพัฒนาที่จะเกิดกับทุกฝ่ายทั้งผู้นิเทศ นักศึกษาและผลการเรียนรู้ที่จะเกิดกับนักเรียน

2. การวางแผนด้วยความร่วมมือ (Plan Cooperatively) โดยกลุ่มร่วมกันกำหนดข้อมูล สารสนเทศที่จะนำมาใช้ในการดำเนินการกลุ่มจะร่วมกันกำหนด ค้นหา ข้อมูลที่จะนำไปสู่การพัฒนาสมรรถภาพการสอน การเรียนรู้ของนักเรียน การดำเนินการนิเทศร่วมกันภายใต้กรอบแนวคิดการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เช่น ผลการประเมินการนิเทศ ผลการทดสอบของนักเรียน พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ต้องพัฒนา ความคาดหวังต่างๆ โดยใช้การอภิปรายสะท้อนภายใต้ข้อมูลต่าง ๆ ในขั้นตอนนี้บทบาทของอาจารย์นิเทศจะเป็นผู้โค้ชตามบทบาทของโค้ชที่เหมาะสมกับสถานการณ์และพยายามพัฒนาสมรรถนะการโค้ชดังกล่าวให้เกิดขึ้นกับทุกคนในกลุ่ม

3. การกำหนดความคาดหวังในระดับสูง (Set high expectation) และวิเคราะห์ สืบเสาะหาวิธีการที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จในขั้นนี้กลุ่มใช้ข้อมูลจากขั้นการวางแผนมากำหนดภาพอนาคตที่ต้องการให้เกิด เช่น ความสามารถในการโค้ชของทุกคน สมรรถนะในการปฏิบัติการสอนที่ต้องการให้เกิดผลการเรียนรู้ของนักเรียนที่จะเกิดขึ้น และกำหนดวิธีการที่จะบรรลุผลสำเร็จของความหวังต่าง ๆ ร่วมกัน

4. เริ่มต้นจากจุดเล็ก ๆ (Start small) เริ่มต้นจากการใช้กลุ่มก่อน แล้วค่อยขยายกลุ่ม

ในขั้นตอนนี้อาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู อาจเริ่มต้นเฉพาะกลุ่มสาขาและเมื่อปฏิบัติการพัฒนาการเรียนรู้ไประยะหนึ่งอาจขยายสู่กลุ่มสาระอื่นในสถานศึกษา จำนวนครูที่ต้องการพัฒนา นักศึกษาครูในกลุ่มสาระอื่น ๆ อาจเพิ่มขึ้นในตอนหลังได้ ถ้าเริ่มต้นด้วยกลุ่มใหญ่อาจทำให้ยากต่อการควบคุม การแลกเปลี่ยน

เรียนรู้ไม่ถึง หรืออาจเริ่มต้นจากกลุ่มเล็ก ๆ หลาย ๆ กลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน ซึ่งประกอบด้วยอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษา 2-3 คน แต่ละกลุ่มดำเนินการตามกระบวนการภายใต้แนวคิดการโค้ช การศึกษาชั้นเรียนและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ของกลุ่มตนเอง

5. ศึกษาและใช้ข้อมูล (Study and use the data) ตรวจสอบผลการนำไปใช้และสะท้อนผลเพื่อนำมากำหนดการวางแผน แผนที่ควรดำเนินการต่อ แผนที่ปรับปรุงหรือยกเลิก เมื่อดำเนินการพัฒนาแล้ว กลุ่มควรได้ใช้ข้อมูลมาอภิปรายรวมกันว่าจะอะไรที่ประสบผลและนำไปปฏิบัติต่อไป อะไรที่ควรต้องพัฒนา หรืออะไรที่ควรยกเลิก ทั้งในส่วนของการโค้ช การเขียนแผนและการปฏิบัติการสอน กระบวนการพัฒนาของกลุ่ม

6. วางแผนเพื่อความสำเร็จ (Plan for success) เรียนรู้จากอดีตปรับปรุงหรือปฏิเสธในสิ่งที่ไม่สำเร็จและทำต่อไป ความสำเร็จในอนาคตหรือความล้มเหลวขึ้นอยู่กับเจตคติและพฤติกรรมของครู เมื่อปฏิบัติไปแล้วระยะกลุ่มจะทบทวนแผน ผลการปฏิบัติในทุก ๆ ประเด็น และปรับแผนการดำเนินงานที่จะไปสู่ความสำเร็จ โดยมีกิจกรรมที่ปรับเปลี่ยน เสริมสร้างเจตคติและพฤติกรรมของทีมอยู่ในทุกกิจกรรม

7. นำสู่สาธารณะ (Go public) แผนไหนที่ทำสำเร็จจะมีการเชิญชวนให้คนอื่นเข้ามามีส่วนร่วม ยกย่องและแลกเปลี่ยนความสำเร็จ กลุ่มขอมนำกิจกรรม ผลการพัฒนาที่ประสบความสำเร็จสู่การถ่ายทอดเพื่อประชาสัมพันธ์ความสำเร็จเชิญชวนเพื่อนร่วมวิชาชีพ ยกย่องกลุ่ม แשרความรู้ความสำเร็จทั้งในรูปแบบของเวทีนำเสนอ สื่อออนไลน์

8. ฝึกฝนร่างกาย และหล่อเลี้ยงสมอง (Exercise the body & nourish the brain) จัดกิจกรรมที่ได้มีการเคลื่อนไหวและเตรียมครูที่ทำงานสำเร็จของแต่ละกลุ่ม โดยมีการจัดอาหารและเครื่องดื่มที่เป็นประโยชน์ กลุ่มจัดกิจกรรมพบปะพูดคุย ยกย่องความสำเร็จโดยมุ่งเน้นการเคลื่อนไหว ยืน เดิน มากกว่านั่งฟังการบรรยาย ประชุม นำเสนอ และร่วมรับประทานอาหารร่วมกันในลักษณะบุฟเฟ่ต์ลดลดยกย่องความสำเร็จ จากขั้นตอนการดำเนินงานชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเห็น ได้ว่าเป็นกระบวนการพัฒนาวิชาชีพที่มุ่งพัฒนาทุก ๆ คนจากกลุ่มเล็ก ๆ ร่วมสะท้อนปัญหาสิ่งที่ต้องการพัฒนา ค้นหาและแשרความรู้ ลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา สะท้อนผลชื่นชมผลสำเร็จร่วมกัน

2. การบูรณาการแนวคิด จากแนวคิดเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนของครูทั้ง 3 แนวคิดดังกล่าวซึ่งประกอบด้วย การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนักศึกษาครู

จากหลักการแนวคิดพบว่าเป้าหมายของแนวคิดทั้ง 3 แนวคิด ดังกล่าว ต่างมีจุดมุ่งหมายเดียวกัน คือ การพัฒนาสมรรถนะของสมาชิกกลุ่มสู่การพัฒนาคุณภาพนักเรียน แต่ละแนวคิดมีจุดเด่น และเป้าหมายของแนวคิดที่ต่างกัน สรุปจุดเด่น และแนวคิดของเป้าหมายทั้ง 3 แนวคิดได้ดังนี้

1. การโค้ช เป็นแนวคิดที่มุ่งให้กลุ่มพัฒนาวิชาชีพได้มีวางแผนทำงานรวมกันตามกระบวนการของการโค้ช สมาชิกทุกคนปฏิบัติตามบทบาทของการโค้ชอย่างเท่าเทียมการช่วยเหลือกันและกัน ในเกณฑ์การพัฒนาการเรียนการสอนลดการสั่งการซึ่งจะทำให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผล มากกว่ารอการสั่งการ

2. การศึกษาชั้นเรียน เป็นแนวคิดที่มุ่งให้ครูได้สำรวจวางแผนการสอน เข้าสังเกตการสอนในชั้นเรียน นำข้อมูลจากการสังเกตมาสะท้อนคิดเพื่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้สอนและตัวผู้เรียน ซึ่งหากนำเทคโนโลยีมาประกอบ การศึกษาชั้นเรียนก็จะเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาชั้นเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เป็นแนวคิดที่มุ่งให้เกิดการรวมกลุ่มสมาชิกมาวางแผนการพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนการสอนโดยวางแผนปฏิบัติการสอนสะท้อนคิดจากการปฏิบัติและนำจุดพัฒนา มาวางแผนพัฒนาต่อไป

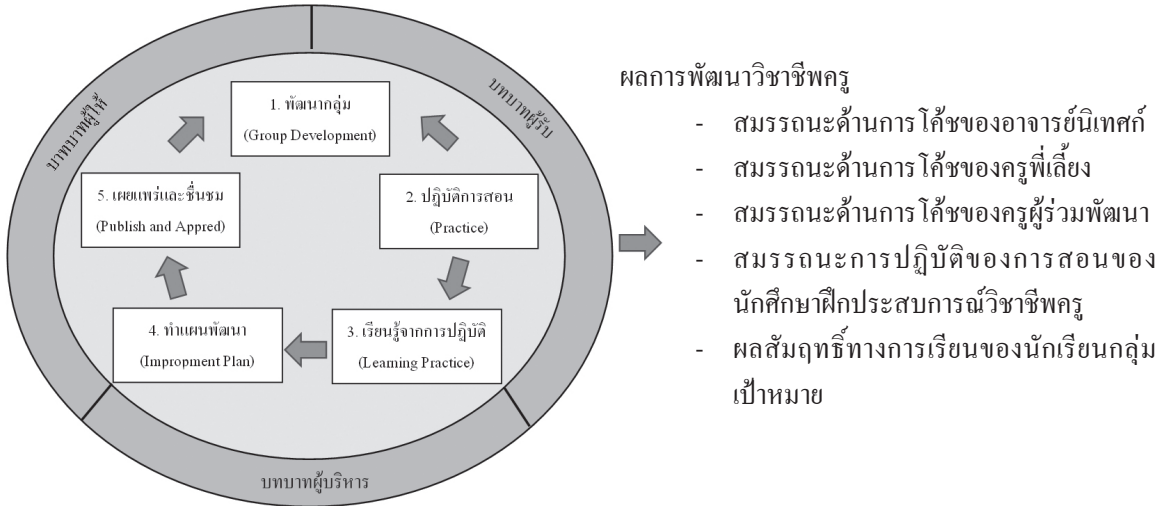
การบูรณาการแนวคิดดังกล่าวเน้นบทความนี้จึงนำแนวคิดทั้ง 3 แนวคิดมาบูรณาการรวมกันโดยใช้จุดเด่นของแนวคิดมาจากกระบวนการและบทบาทสมาชิกกลุ่มเพื่อใช้ในการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครู สรุปเป็นตารางและแผนภาพดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงการบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู

กระบวนการโค้ช (Coaching)	การศึกษาชั้นเรียน (Leass on Study)	การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู (Professional Learning Community): PLC	การบูรณาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู	บทบาทการโค้ชสมาชิกกลุ่ม
1. วางแผน (Planing)	1. จัดตั้งกลุ่มการศึกษาชั้นเรียน 2. ศึกษาข้อมูลชั้นเรียน 3. วางแผนการปฏิบัติ	1. เริ่มต้นด้วยขั้นตอนง่าย ๆ 1.1 แรงจูงใจกลุ่ม 1.2 ความรู้เบื้องต้น 1.3 จะพัฒนาอะไร/เพื่อเป้าหมายใด 2. วางแผน 3. กำหนดความคาดหวัง 4. เริ่มจากจุดเล็ก ๆ	1. พัฒนากลุ่ม (Group Development) 1.1 กำหนดและพัฒนาทีม 1.2 ศึกษา / วิเคราะห์ แลกเปลี่ยนข้อมูล 1.3 กำหนดเป้าหมาย วิธีการ 1.4 พัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้	1. บทบาทผู้ให้ 1.1 ให้ข้อคิด เสนอแนะ 1.2 ให้ข้อมูล 1.3 วิเคราะห์ข้อมูลเสนอกลุ่ม 1.4 สะท้อนข้อมูล 1.5 บริการสื่อ / แหล่งเรียนรู้ต่อกลุ่ม 1.6 ให้การดูแลกลุ่ม 1.7 ให้กำลังใจ/คำชมเชย
2. สังเกต การสอน (Event Observation)	4. การสอนและสังเกตการสอนหรือบันทึกวีดิโอ การสอน		2. ปฏิบัติการสอน (Practice) 2.1 ศึกษาการสอนร่วมกัน 2.2 บันทึกวีดิโอการสอนในชั้นเรียน	2. บทบาทผู้รับ 2.1 รับฟังข้อเสนอนแนะ 2.2 รับข้อมูล 2.3 รับประสบการณ์ 2.4 รับการเรียนรู้ 3. ผู้บริหาร 3.1 ร่วมวางแผน 3.2 กำหนดบทบาท 3.3 กำกับแผนกิจกรรม
3. แสดงความคิดเห็นร่วมกัน (Reflecting)	5. อภิปรายและวิเคราะห์ผล 6. สะท้อนผลและวางแผนขั้นตอนต่อไป	5. ศึกษาข้อมูลและใช้ข้อมูล 6. วางแผนสู่ความสำเร็จในอนาคต 7. นำสู่สาธารณะ (เผยแพร่, ถ่ายทอด) 8. ฝึกฝนร่างกายและหล่อเลี้ยงสมอง (ยินดี / ฉลองความสำเร็จ)	3. เรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning Practice) 4. ทำแผนพัฒนา (Improment Plan) 5. เผยแพร่และชื่นชม (Publish and Appvecl)	

จากตาราง แสดงการบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู นำเสนอเป็นภาพกรอบแนวคิดการบูรณาการเพื่อการพัฒนาสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงกรอบแนวคิดการบูรณาการการ ใ้ช้ การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู สำหรับนักศึกษาครู

จากตาราง และแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นผลการบูรณาการการ ใ้ช้ การศึกษาชั้นเรียน การสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู เมื่อบูรณาการแนวคิดทั้ง 3 แนวคิด ดังกล่าว จะได้กระบวนการปฏิบัติ 5 ขั้นตอนและทุกขั้นตอนที่ทีมผู้ร่วมพัฒนาทุกคนจะปฏิบัติตนเองตามบทบาทการ ใ้ช้ที่ปรับเปลี่ยนไปตามบริบทของกระบวนการพัฒนา ผลของการพัฒนาตามกระบวนการและบทบาทการ ใ้ช้ของสมาชิกกลุ่มจะเกิดผลในการพัฒนาทุกคนและส่งผลต่อนักเรียนกลุ่มเป้าหมาย

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

1. จากตารางและแผนภาพการพัฒนาสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนที่นำเสนอเป็นการพัฒนาที่ต่างจากวิธีการพัฒนาสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนที่เคยปฏิบัติ เนื่องจากที่ผ่านมามีอาจารย์นิเทศก์ ครูพี่เลี้ยง มักเป็นผู้นิเทศ โดยการให้คำแนะนำ ซึ่งเน้นกับนักศึกษา การเตรียมแผนการจัดการเรียนรู้เป็นบทบาทนักศึกษาที่อาจารย์นิเทศก์ และครูพี่เลี้ยงเป็นผู้ตรวจ แต่กระบวนการที่นำเสนอในบทความนี้ผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนามีบทบาทเท่าเทียมกันตามบทบาทในการ ใ้ช้จึงเป็นการพัฒนาสมรรถภาพที่ทุกฝ่ายยังไม่คุ้นเคยและมีผลให้ทุกฝ่ายต้องปรับเจตคติ ความเชื่อต่าง ๆ ปรับวัฒนธรรมในการนิเทศ หรือตัวนักศึกษาครูก็ต้องปรับบทบาทการเรียนรู้ของตนตามบทบาทการ ใ้ช้และตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ของตนเอง

2. ประสิทธิภาพการทำงานร่วมกัน การปรับกระบวนการพัฒนาสมรรถภาพนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูดังกล่าว ผู้ร่วมพัฒนาทุกคนต้องมาปฏิบัติงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด ต่อเนื่องและเท่าเทียมกัน ดังนั้นการเรียนรู้ปรับตัวที่จะทำงานร่วมกันตามกรอบบทบาทของการ ใ้ช้จึงนับเป็นปัจจัยที่ต้องพิจารณาและสร้างสรรค์ให้เกิดประสิทธิผลการทำงานของกลุ่ม

3. ความมั่นใจและมุ่งมั่นต่อการพัฒนาวิชาชีพ ทุกคนในกลุ่มต่างต้องพัฒนาตนเองทั้งความสามารถในบทบาทของการโค้ช การปฏิบัติการสอน การศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล การจัดทำแผนการสอน การสะท้อนข้อมูลเพื่อการพัฒนา การปฏิบัติ ซึ่งการพัฒนาดังกล่าวเป็นคุณลักษณะของวิชาชีพครู ดังนั้นความมั่นใจและมุ่งมั่นต่อการพัฒนาวิชาชีพจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อความสำเร็จ

4. ความตระหนักต่อบทบาทการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ผู้ประกอบวิชาชีพครูทุกคนต้องตระหนักว่าวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ส่งผลต่อคุณภาพนักเรียน คุณภาพนักเรียนส่งผลต่อคุณภาพด้านต่าง ๆ ของประเทศในอนาคต ดังนั้นถ้ากลุ่มทุกคนมีความตระหนักต่อบทบาทการพัฒนาคุณภาพนักเรียนย่อมส่งผลต่อความสำเร็จของการพัฒนา

บทสรุป

การบูรณาการการโค้ช การศึกษาชั้นเรียน และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นการบูรณาการนวัตกรรม การพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพคนที่มุ่งให้ทุกคนเกิดความตระหนักต่อการพัฒนาตนเอง ความภาคภูมิใจต่อผลการพัฒนาตนเอง โดยทุกคนได้รับการพัฒนาจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และมีความเท่าเทียมกันในบทบาทของการโค้ช ซึ่งแตกต่างจากวัฒนธรรมการพัฒนาวิชาชีพครูแบบเดิมที่มักได้รับการพัฒนา ขึ้นเเนะจากผู้ที่มิอำนาจทางวิชาการสูงกว่าผู้รับการพัฒนา การศึกษาชั้นเรียนเป็นการพัฒนาที่ทุกคนมุ่งช่วยเหลือกันในการพัฒนาการเรียนการสอนไม่ใช่งานอย่างโดดเดี่ยวในชั้นเรียนหรือการถูกสังเกตการสอนและประเมินการสอนจากผู้พัฒนา ส่วนชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูเป็นแนวคิดการพัฒนาที่ทุกคนได้ร่วมเรียนรู้ พัฒนาตนเองอย่างเท่าเทียมกัน และตามด้วยกิจกรรมการชื่นชมฉลองความสำเร็จ ซึ่งเป็นวัฒนธรรมตะวันตก แนวคิดทั้ง 3 แนวคิดนำมาบูรณาการกันเพื่อเติมเต็มการพัฒนาสมรรถภาพการฝึกปฏิบัติการสอนของนักศึกษาครูหรือจะนำไปใช้ในการพัฒนาครูประจำการได้ซึ่งต้องอาศัยการพร้อมใจ ขอมรับที่จะปรับเปลี่ยนบทบาท วัฒนธรรมการทำงาน การคิด ความเชื่อและเจตคติที่จะนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครูของประเทศไทยได้สำเร็จ

เอกสารอ้างอิง

- [1] UNESCO. Education for a Sustainable Suture. 2015.
- [2] วัชรรา เครือคำอ้าย. การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการนิเทศนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการคิดของนักเรียนประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาคุยฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. 2552: 291-293.
- [3] ดวงหทัย โฮมไชยะวงศ์. การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการโค้ชและการดูแลให้คำปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมสมรรถนพลครูประถมศึกษาของนักศึกษาวิชาชีพครู. 2557: 103-112.
- [4] วรณทิพา รอดแรงคำ และภาวิณี ศรีสุขวัฒนานันท์. ปัญหาการฝึกประสบการณ์วิชาชีพของนิสิตสาขาการสอนวิทยาศาสตร์ ภาควิชาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. วารสารเกษตรศาสตร์(สังคม); 2544; 23(2); 104-117.
- [5] Neufeld and Roper” Barbara Neufeld and Dana Roper. Coaching: A Strategy for Developing Instructional Capacity Promises and Practicalities Education Matters, Inc. 2010.
- [6] วัชรราเล่าเรียนดี. ศาสตร์การนิเทศการสอนและการโค้ช การพัฒนาวิชาชีพ : ทฤษฎี กลยุทธ์ ผู้การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 12 ฉบับปรับปรุงใหม่. นครปฐม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. 2556.
- [7] กาญจนา คุณารักษ์. การออกแบบการเรียนสอน. นครปฐม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. 2558.

- [8] สุเทพ อ่อมเจริญ. เอกสารประกอบการอบรม การออกแบบการสอน (Instructional Design). นครปฐม. โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์. 2550.
- [9] กระทรวงศึกษาธิการ. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องมาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาครุศาสตร์และศึกษาศาสตร์ (หลักสูตรสี่ปี) พ.ศ. 2562. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนพิเศษ 56 ง หน้า 12. 2562.
- [10] Allen, L.E., Seaman, J.,& Garr,R.,Blending In: The Extentand Promise of Blended Education in the United States. The Sloan Conrretth; the United States of America.
- [11] นฤมล อินทร์ประสิทธิ์. การศึกษาชั้นเรียน: นวัตกรรมเพื่อการปฏิรูปครู; วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น; 2552; 32; 2; 12-21.
- [12] Lewis, D;. Lesson Study: A handbook of teacher-led Instructional Change. Philadelphia: Research for better school. Inc.
- [13] วรลักษณ์ ชูกำเนิด; เอกนรินทร์ สังข์ทองและเขาวลิต เกิดทรัพย์. รูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บริบทโรงเรียนในประเทศไทย. วารสารหาดใหญ่วิชาการ. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี; 2557. 12(2); 123-134.
- [14] เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์; และคนอื่น ๆ. รายงานการวิจัยรูปแบบเครือข่ายการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ. พงศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์คณะกรรมการข้าราชการครู. 2545.
- [15] สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาเขต 17. แนวทางการขับเคลื่อน PLC สู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน Thailand 4.0 สพม. 17. มปป. มปป.

คำแนะนำ

การส่งบทความต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์ ของวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี เป็นวารสารด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่บทความที่จะได้รับการเผยแพร่ต้องได้รับการประเมินคุณภาพโดยผู้ทรงคุณวุฒิ (peer review) ในสาขาวิชานั้น ๆ อย่างน้อย 3 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบผู้พิจารณาไม่ทราบชื่อผู้แต่ง และผู้แต่งไม่ทราบชื่อผู้พิจารณา (Double-blind peer review) โดยบทความวิจัยที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยเป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างเหมาะสม โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์บทความหรือนักวิจัยผู้เขียนบทความ ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์กองบรรณาธิการฯ

วัตถุประสงค์และขอบเขตของวารสาร

วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรีเป็นวารสารกลุ่ม *สหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* เปิดรับบทความวิชาการ (review article) และบทความวิจัย (research article) ของทั้งผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ อาจารย์ นักศึกษา ตลอดจนผู้ที่มิใช่ประสพการณ์หรือมุมมองทางด้านงานวิชาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ แบบบูรณาการที่ส่งผลกระทบต่อพัฒนาองค์ความรู้ พัฒนาสังคมและประเทศชาติอย่างกว้างขวาง โดยบทความดังกล่าวต้องนำเสนอองค์ความรู้หรือแนวคิดใหม่ที่ได้มาจากการศึกษาค้นคว้า การวิจัยที่ลุ่มลึก และไม่เคยถูกนำไปตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่นในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งมาก่อน

กำหนดพิมพ์เผยแพร่

วารสารมีกำหนดพิมพ์เผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม – เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน – ธันวาคม

ข้อกำหนดของบทความต้นฉบับ

ต้นฉบับต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด (Microsoft Word) เวอร์ชัน 2003 หรือ 2007 หน้ากระดาษ A4 ความยาวไม่เกิน 8-10 หน้ากระดาษ รวมตาราง รูปภาพ และเอกสารอ้างอิง ด้านบนและด้านในเว้นห่างจากขอบกระดาษ 2.7 เซนติเมตร ด้านล่างและด้านนอกเว้นห่างจากขอบกระดาษ 1.5 เซนติเมตร มีเลขหน้ากำกับทุกหน้าที่ด้านบนขวาของเอกสาร บทความต้องมีลักษณะดังนี้

- ชื่อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ตัวหนาขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วยตัวอักษร Angsana New ขนาด 20 pt จัดกลางหน้า
- ชื่อผู้เขียนภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ 1 บรรทัด

- ชื่อผู้เขียนภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า เว้นห่างจากผู้เขียนภาษาไทย 1 บรรทัด

- หน่วยงาน สถานที่ทำงาน หรืออีเมลของผู้เขียนพิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 16 pt จัดกลางหน้า

- บทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาในบทคัดย่อ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ความยาวไม่เกิน 300 คำ ซึ่งควรประกอบด้วยรายละเอียดโดยสรุปของวัตถุประสงค์การวิจัย ระเบียบวิธีการวิจัยและผลของการวิจัย เป็นต้น

คำสำคัญ 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ไม่ต้องคั่นด้วยเครื่องหมาย comma โดยเว้นห่างจากบทคัดย่อ 1 บรรทัด

- Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวหนา ขนาด 16 pt เนื้อหาใน Abstract พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt ที่มีเนื้อหาสอดคล้องกับบทคัดย่อและการเขียนถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ด้านภาษา

Keywords มี 3-5 คำ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt เว้นห่างจาก abstract 1 บรรทัด

- บทความภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ให้เรียงลำดับเหมือนกันดังนี้ คือ ชื่อเรื่อง, ชื่อผู้เขียน, หน่วยงาน, บทคัดย่อ, คำสำคัญ, Abstract และ Keywords จากนั้นจึงตามด้วยเนื้อเรื่อง

- เนื้อเรื่องภาษาไทย พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์

- เนื้อเรื่องภาษาอังกฤษ พิมพ์ด้วย Angsana New ตัวปกติ ขนาด 14 pt จัดกระจายแบบไทย และจัดเป็นแบบ คอลัมน์ 1 คอลัมน์

- ตารางและภาพประกอบ

ตาราง

ให้ระบุชื่อตารางที่กระชับและสื่อถึงเนื้อหาในตารางโดยพิมพ์เหนือตาราง (ชิดซ้าย) และเรียงลำดับตารางด้วยตัวเลขอารบิกจากน้อยไปมากตามลำดับ (ตารางที่ 1 ตารางที่ 2, Table 1, Table 2) ซึ่งในตารางอาจใช้ตัวย่อได้แต่ต้องอธิบายเพิ่มเติมใต้ตารางแบบเชิงอรรถ (footnote) ให้ชัดเจน หากจำเป็นต้องระบุที่มาของตารางให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา)

ภาพประกอบ

ให้ระบุชื่อภาพประกอบให้ระบุที่มาไว้ได้รูปภาพ (จัดกลาง) กรณีที่มีรูปภาพหลายภาพ ให้ระบุลำดับของรูปภาพ (รูปที่ 1, รูปที่ 2, Figure 1, Figure 2) หากจำเป็นต้องระบุที่มาของรูปภาพให้ระบุในรูปแบบของการอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (ดูหลักการเขียนอ้างอิงแทรกในเนื้อหา) และหากเป็นรูปภาพที่ผู้เขียนจัดทำหรือถ่ายรูปล้นเองให้ระบุหลังจากชื่อภาพหรือคำอธิบายได้ภาพด้วยข้อความดังนี้ “(ภาพถ่าย โดยผู้วิจัย)” แนบไฟล์ภาพประกอบที่ใช้ในบทความ โดยบันทึกแต่ละไฟล์ในรูปแบบ .JPG หรือ .PNG หรือ .PDF ภาพต้องคมชัดและมีขนาดที่สามารถเห็นรายละเอียดได้อย่างครบถ้วน

- เอกสารอ้างอิง ให้เรียงเอกสารที่ใช้อ้างอิงทั้งหมดตามลำดับตัวอักษรตัวแรกของรายการที่อ้างอิง โดยยึดวิธีการเรียงตามพจนานุกรม และใช้วิธีการอ้างอิงรูปแบบแวนคูเวอร์ (Vancouver)

การเขียนเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิงทุกฉบับต้องมีการอ้างหรือถูกกล่าวในบทความ การเขียนเอกสารอ้างอิงใช้รูปแบบแวนคูเวอร์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การอ้างอิงแทรกในเนื้อเรื่อง

เมื่อสิ้นสุดข้อความที่ต้องการอ้างอิง ใส่หมายเลขอ้างอิงไว้ในวงเล็บใหญ่ โดยใช้เลขอารบิก เช่น [1] หรือ [1, 5] หรือ [1-3]

2. การอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 วารสาร

ชื่อผู้เขียน, ชื่อเรื่อง, ชื่อวารสาร: ปีที่พิมพ์; ปีที่ของวารสาร; เล่มที่; หน้า เช่น

[1] นวลจันทร์ วันเพ็ญผ่อง. การบูรณาการข้อมูลประชากร. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี 2554; 3: 20-29.

[2] จิราภรณ์ จันทร์จร. การใช้โปรแกรม EndNote: จัดการเอกสารอ้างอิงทางการแพทย์. จุฬาลงกรณ์เวชสาร 2551; 52: 241-53.

[3] Kane RA, Kane RL. Effect of genetic for risk of Alzheimer's disease. N Engl J Med 2009; 361: 298-9.

หากเป็นภาษาอังกฤษให้ใช้ชื่อสกุลก่อน ตามด้วยอักษรย่อตัวหน้าตัวเดียวของชื่อตัวและชื่อรองกรณีมีผู้เขียนมากกว่า 6 คน ให้ใส่ชื่อเพียง 6 คนแรก และคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (comma-) แล้วตามด้วย et al. (ในภาษาอังกฤษ) หรือ และคณะ (ในภาษาไทย).

[1] Mitchell SL, Teno JM, Kiely DK, Shaffer ML, Jone RN, Prigerson HG, et al. The critical course of advanced dementia. N Engl J Med 2009; 361: 1529-38.

[2] จริยา เลิศอรรมขมณี, เอมอร รัชขมณี, อนุพันธ์ ต้นดวงศ์, กรณา บุญสุข, อิงอร นิลประดับ, พุฒทิพรณี วรกิจโกคาทร, และคณะ. ความเสี่ยงและประสิทธิผลของการผ่าตัดต่อลูกหมาก. จดหมายเหตุทางแพทย์ 2545; 85: 1288-95.

2.2 วิทยานิพนธ์

ชื่อผู้เขียน, ชื่อเรื่อง [ประเภท/ระดับปริญญา], เมืองที่พิมพ์ : มหาวิทยาลัย ; ปีที่ได้ปริญญา. เช่น

[1] เข็มทอง สิริแสงเลิศ. การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรศึกษบัณฑิต]. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2540 .

[2] Kaplan SJ, Post-hospital home health care: the elderly's access and utilization [dissertation]. St. Louis, MO: Washington University; 1995.

2.3 หนังสือ

ชื่อผู้เขียน, ชื่อหนังสือ, ครั้งที่พิมพ์, เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์; ปีที่พิมพ์. เช่น

[1] น้ำทิพย์ วิภาวิน และนางเยาว์ เปรมกมลเนตร. นวัตกรรมห้องสมุดและการจัดการความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ซีเอที โซลูชั่น; 2551.

[2] Janeway CA, Travers P, Walport M, Shlomchick M. Immunobiology. 5th ed. New York: Garland Publishing; 2001.

หนังสือที่ผู้แต่งเป็นบรรณาธิการหรือผู้รวบรวม

[3] ภาณุมาศ ทักษณา, บรรณาธิการ. รอยยิ้มของในหลวง. พิมพ์ครั้งที่ 2. ลำพูน: ฌัฐพลการพิมพ์; 2553.

[4] Norman IJ, Redfern SJ, editors. Mental health care for elderly people. New York: Churchill Livingstone; 1996.

2.4 อินเทอร์เน็ต

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. [ประเภทของสื่อ/วัสดุ]. ปีที่พิมพ์ [เข้าถึงเมื่อ ปี เดือน วันที่]. เข้าถึงได้จาก URL address เช่น

[1] จิราภรณ์ จันทร์จร. การเขียนรายงานการอ้างอิงในเอกสารวิชาการทางการแพทย์ [อินเทอร์เน็ต]. กรุงเทพฯ: คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย; 2551 [เข้าถึงเมื่อ 18 ตุลาคม 2554]. เข้าถึงได้จาก : <http://lib.med.psu.ac.th/libmed2557/images/Libservice/vanInov1.pdf>

[2] Greenly W, Sandeman-Craik C, Otero Y, and Streit J. Case Study: Contextual Search for Volkswagen and the Automotive Industry. [Internet]. 2011 [cited 2011 November 22]. Available from: <http://www.w3.org/2001/sw/sweo/public/UseCases/Volkswagen/>

2.5 รายงานการประชุม (conference proceeding)

ชื่อผู้เขียน. ชื่อเรื่อง. ชื่อการประชุม; วัน เดือน ปีที่ประชุม; สถานที่จัดประชุม. เมืองที่พิมพ์ : ปีที่พิมพ์. หน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

[1] จิตติพรรณ บรรลือทรัพย์, ปัญญา ทองนิล, กาญจนานุญสง. การบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดเพชรบุรี. การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 ทำเรื่อน้ำลึกทวากับเขตเศรษฐกิจพิเศษต่อการเปลี่ยนแปลงกาญจนบุรี; 7 กันยายน 2561; มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. จังหวัดกาญจนบุรี: 2561. 220-231.

การส่งต้นฉบับ

ส่ง “ไฟล์ต้นฉบับ” พร้อมทั้ง “แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับเพื่อพิจารณานำลงวารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี” ผ่านทาง เว็บไซต์ <http://journal.pbru.ac.th/> หรือ E-mail: kanunn_ksupraneee@hotmail.com

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติม

กองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี หรือ E-mail : pichitsud@gmail.com

แบบฟอร์มการส่งต้นฉบับ เพื่อพิจารณานำลงวารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

รหัส
สำหรับเจ้าหน้าที่

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว) ..... ตำแหน่งทางวิชาการ.....

สถานภาพ

- อาจารย์ในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน) .....
สาขาวิชา ..... คณะ .....
- วุฒิการศึกษาสูงสุด ..... สถาบันที่จบการศึกษาสูงสุด .....
- นักศึกษาในสถาบันการศึกษา (ชื่อสถาบัน)
สาขาวิชา ..... คณะ .....
- วุฒิการศึกษาสูงสุด ..... สถาบันที่จบการศึกษาสูงสุด .....
- บุคคลทั่วไป (ชื่อหน่วยงานที่สังกัด)
วุฒិการศึกษาสูงสุด ..... สถาบันที่จบการศึกษาสูงสุด .....

ขอส่ง :

- บทความวิจัยเรื่อง
(ภาษาไทย) .....
- .....
(ภาษาอังกฤษ) .....
- .....
- บทความวิชาการ เรื่อง
(ภาษาไทย) .....
- .....
(ภาษาอังกฤษ) .....
- .....

โดยมีผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) :

ชื่อ-สกุล ..... ตั้งกั๊ด .....
ชื่อ-สกุล ..... ตั้งกั๊ด .....
ชื่อ-สกุล ..... ตั้งกั๊ด .....

ที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวกเลขที่ ..... ถนน ..... แขวง/ตำบล .....
เขต/อำเภอ ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ .....
โทรศัพท์ ..... โทรศัพท์มือถือ ..... e-mail .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย :

ส่งบทความผ่านทาง e-mail ชื่อหัวเรื่อง .....

.....

.....

โดยส่งจาก e-mail .....

ข้าพเจ้าขอรับรองว่า

- ได้เรียบเรียงบทความนี้อย่างประณีตและได้ตรวจทานความถูกต้องของข้อมูลแล้ว
- บทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาของวารสารอื่น
- บทความที่ลงพิมพ์เป็นข้อคิดเห็น/แนวคิด/ทัศนคติของผู้เขียนเท่านั้น หากเกิดผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากบทความนี้ ผู้เขียนจะเป็นผู้รับผิดชอบ

ในระหว่างการรอดตีพิมพ์หากข้าพเจ้าขอเพิกถอนบทความ ข้าพเจ้ายินยอมรับผิดชอบในค่าใช้จ่ายใด ๆ อันอาจเกิดขึ้น

ลงนาม ..... ผู้เขียน
(.....)

ใบบอกรับเป็นสมาชิก วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ
ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 220 บาท (รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)
จำหน่ายปลีก ฉบับละ 120 บาท
บอกรับตั้งแต่ ปีที่ ..... ฉบับที่ ..... เป็นเวลา ..... ปี
สถานที่จัดส่ง
ชื่อ ..... นามสกุล .....
ที่อยู่ (โปรดระบุชื่อหรือหน่วยงานผู้รับ) ..... เลขที่ .....
หมู่ที่ ..... ถนน ..... ตำบล ..... อำเภอ .....
จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์ .....
โทรศัพท์ ..... โทรสาร ..... e-mail .....

ลงนาม ..... ผู้สมัคร
(.....)

ชำระค่าสมัครสมาชิกโดย

- เงินสด
- ธนาคาร (ส่งจ่าย ปณ.เพชรบุรี) ในนาม คุณสุปราณี เขียวคำรพ สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี 76000
- โอนเงิน .....

หมายเหตุ เริ่มออกปีที่ 1 ฉบับที่ 1 กรกฎาคม - ธันวาคม 2554

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ประเมินบทความ (Peer Review) ประจำปี

ศาสตราจารย์ เมธี รองศาสตราจารย์ ดร.สุเชษฐ์ สมิคินันท์	48/6 ม.1 ซ.เจ้าพระยา ถ.บางม่วงบางคูวัดสาย 1 ต.ศาลากลาง อ.บางกรวย จ.นนทบุรี 11130
รองศาสตราจารย์ ดร.พวงเพ็ญ อินทรประวัติน	มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล
รองศาสตราจารย์ ดร.ชนกนารถ บุญวัฒน์กุล	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ชวลิต ชูกำแพง	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร.วันทนีย์ แสนภักดี	84 ม.4 หมู่บ้านวรเชษฐ์ ต.บ้านป้อม อ.พระนครศรีอยุธยา จ.พระนครศรีอยุธยา 13000
รองศาสตราจารย์ ดร.อัมพรพรรณ ธีรานุตร	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร.จรัสกษณ์ รัตนพันธ์	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช
รองศาสตราจารย์ ดร.ธรร สุนทรายุทธ	56 ม.1 ต.ท่าข้าม อ.พนัสนิคม จ.ชลบุรี 20140
รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา บุญส่ง	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.พรชัย หนูแก้ว	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
รองศาสตราจารย์ ดร.กุลวดี โรจน์ไพศาลกิจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์
รองศาสตราจารย์ ดร.สุชาติ แสงทอง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
รองศาสตราจารย์ วิจิตพานี เจริญวิญญ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
รองศาสตราจารย์นิภา เพชรสม	120/52 ต.ต้นมะม่วง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
รองศาสตราจารย์พีระชัย ลีสมนบูรณ์ผล	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
รองศาสตราจารย์มยุรี วัฒนแก้ว	18 ซ.ศิริมิตร 1 ถ.ราชวิถี ต.คลองกระแซง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ยุทธพงษ์ สิลากิจไพศาล	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดวงใจ ชนะสิทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรีย์ ธรรมิกบวร	มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุขศิริ ประสมสุข	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เมฆิกา แสนโสม	มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทนายวุฒิ โปธิ์ทองแสงอรุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุวิทย์ เปี้ยผ่อง	108 ม.7 ต.หนองจอก อ.ท่ายาง จ.เพชรบุรี 76130
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรา เรื่องสินกัญญา	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสุนเนิน	มหาวิทยาลัยศิลปากร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วลัย อิศรางกูร ณ อยุธยา	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาริราช
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัชนิกร หงส์พันธ์	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วัลไพร เมฆาไตรรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรช เพื่อกบัวขาว
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติคม คำวีรัตน์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พัศเบบสวณม์ เวชวิริยะสกุล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา วงษ์สวัสดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาณี เพื่อกบัวขาว
อาจารย์ ดร.จุฑาภรณ์ มาสันเทียะ
อาจารย์ ดร.กันตวรรณ มีสมสาร
อาจารย์ ดร.วิศิษฐ์ สุขแสงอร่าม
อาจารย์ ดร.กฤษณา วรพิน
อาจารย์ ดร.ศิริวรรณ แดงน้า
อาจารย์ ดร.เอื้อมพร โตภาณุรักษ์กุล
อาจารย์ ดร.ยุพิน ยืนยง
อาจารย์ ดร.นงนภัทร รุ่งเนย
อาจารย์ ดร.ไพรัช มณีโชติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์รัตนาภรณ์ ปรีดาศักดิ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุมาลี งามสมบัติ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์นันท์นภัส สุวรรณสินธุ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ตรีวิทย์ แพทย์เพียร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์เชิดชาย ดวงกรม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ รท.สุรีย์ พันธุ์รักษ์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์อัครวัฒน์ สิงห์ชู
อาจารย์ชัยยุทธ มณีรัตน์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
99/9 ม.4 ต.พงสวาย อ.เมือง จ.ราชบุรี
มหาวิทยาลัยทักษิณ
มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยรามคำแหง
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมราช
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
วิทยาลัยพยาบาลพระจอมเกล้า จังหวัดเพชรบุรี
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
64/12 ม.4 ต.บ้านหม้อ อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี
110 ต.คลองกระแซง อ.เมือง จ.เพชรบุรี 76000
มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

